

معلومات ادبیه

Köprülü, Mehmet Fuat

برنجی جلد

محررلری

کوپریلی زاده محمد فؤاد — شهاب الدین سلیمان

Ma'lûmat-ı edebiye

مدخل — نظم و اشکال نظم — قواعد تحریر

صاحب و ناشری : قناعت کتابخانه‌سی صاحبی الیاس

درسعادت — قناعت مطبعه‌سی

۱۳۳۰

LIBRARY
JUN 22 1971

قارئلره :

شیمدی‌یه قدر نشر اولنان ادبیات کتابلری ، نظریات قدیمه‌یی فرط اعتنا ایله محافظه ایتدکلرندن دولایی جداً شایان تنقید و ادبیاتمز ایچون فوق‌العاده شایان اعتنا اولان نظم و اشکال نظم مباحثنی اصلا نظر اعتباره آلمادقلرندن ناقص برحالده بولونیورلردی . صوڭ زمانلرده منتشر بعض آثار ، غرب نظریات اخیرهٔ ادبیه‌سندن اقتطافده بولنمق صورتیله برنجی نقصانی قسماً ازاله‌یه موفق اولدی ؛ فقط ایکنجی واڭ مهم نقصان حالا هیچ کیمسه‌نڭ انظار دقتنه چارپادی . حالبوکه مکاتب اعدادیه‌ده ادبیات اوقویان برشاکرد ، بزم پك خصوصی اولان اصول و اشکال نظممزی بیلمزسه ، اسکی ویڭی ادبیات منظومه‌مزی لایقیله آکلامغه ناصل موفق اوله‌بیلیر ؟

اخیراً تنسیق ایدیلن مکاتب سلطانیه پروغراملرینه موافق اولارق یازیلان بوکتابده ، محررلر هر ایکی جهتی‌ده امکان درجه‌سنده نظر اعتباره آلدیلر ، و بوخصوصه دائر انتشار ایدن آثار سابقه‌ده‌کی خطیئاتدن قورتولمغه چالیشدیلر . بناءً علیه شاکردانه ادبیات حقنده عمومی و مجمل بر فکر ویره‌بیله‌جك قیصه بر « مدخل » دن صوکرا ، نظم و اشکال نظم بحثنی لزومی درجه‌سنده توسیع ایدرك بوخصوصده غربڭ اڭ یڭی نظریات علمیه‌سنه اتباعاً سرد مطالعاته صرف غیرت ایتدیلر . کرك حکمت بدایع وکرك تاریخ ادبیات خصوصنده‌کی تدقیقات عمیقه وشخصیه‌لرینڭ محصولی اولان بو قسمڭ ، ارزو ایتدکلری درجهٔ قیمتده اولمادیغنی اعترافدن محررلری اصلا چکینمزلر ؛ آنجق نظم‌واشکال نظم مسائلنڭ بویله یڭی بر نقطهٔ نظردن تدقیقی برنجی دفعه بوأثرده ممکن اولابیلدیکی دوشونیلیرسه ، معذرتلری تسلیم اولنور ظننده‌درلر .

رسمی پروغرامدن تماميله آیرلمامق ایچون «صنایع لفظیه» مباحثی کبی زائد وبی لزوم مبحثلر درون اثرده پك مختصر کچیلمش ، وبالعکس شیمدی‌یه قدر

اهمیتی تقدیر ایدله‌ین اسلوب مسائلی ایله آهنك و وضوح کبی مباحث اساسیه دها واسع برمقیاسده موضوع بحث ایدلمشدر .
مکتبلرمزك حال حاضری و طلبه‌نك عدم تجانسی حسبیله اثرك طرز ترتیبنه فوق‌العاده اعتنا ایدلدی ؛ بناءً علیه طلبه‌نك سویه‌سنه کوره ، وحدت اثره خلل کلمکسزین، بعض مباحثك ترك و تعدیلی معلملرایچون غایت قولای اولاجقدر . بونقطهٔ نظردن ، اثر اساس اعتباریله مکاتب سلطانیه پروغراملرینه کوره ترتیب ایدلدیکی حالده ، معلملرك اجرا ایده‌جکی بعض تعدیلات ایله‌مکاتب اعدادیه‌ده ده پك کوزل تدریس اولونابیلیر . مکاتب اعدادیه طلبه‌سی ایچون، بواثرك الیوم مکاتب مذکوره‌ده تدریس ایدیلن کتب ادبیه‌دن دها مفید و دها سهل‌الفهم اولدیغنی ارباب اختصاص طبیعی تسلیم وتقدیر ایده‌جکلردر .
لسان وادبیات‌خصوصنده کرك عالم تدریسده و کرك عالم تحریرده‌اوزون سنه‌لردنبری چالیشان محررلری ، بویکی اثرلرینی او دورهٔ مدیدهٔ تتبعك بر خلاصه‌سی، برزبده‌سی عد ایتمکده‌درلر. اونلر ، دردست نشرازلان ایکنجی جلدی‌ایله‌برلکده «معلومات ادبیه»نك انسال آتیه‌ایچون ناچیز فقط شایان دقت بررهبر مساعی اولاجغنی امید ایدییورلر . بو کون یاکلش نظریه‌لر، یاکلش فکرلرله تغلیط‌ایدلمك تهلکه‌سنه معروض قالان‌نسل حاضر، بو اثرله « ادبیات حقیقیه»نه اولدیغنی‌اوکره‌نه‌بیله‌جکدر. قارئلریالکز شوحقیقتی ده‌بیلمه‌لیدرلرکه : اکرپروغرام‌دها مساعد اولسه‌یدی، نظریات جدیدهٔ‌علمیه‌یه اثرده دهاواسع برساحه‌آیریلاجق ، ومحررلرك اعتقادنجه تمامیله بی لزوم اولان برچوق مباحث لغو ایدیله‌جکدی . معمافیه ، اثرك ایکنجی طبعنه قدر افکارده ـ وبالنتیجه رسمی‌پروغراملرده‌ـ دها بیوك‌برتحول حصوله کلەرك طبع مذکورك شیمدیکی کتابده‌کوزه‌چارپان نقائصدن‌بوسبوتون قورتولاجغنه‌محررلری امین‌وقانعدرلر .

۲۳ مایس ، ۱۳۲۸

مدخل

ادبیاتك ایکی تعریفی .ـ حکمت بدایع نقطهٔ نظرندن نقصانی .ـ ادبیاتك اوچنجی تعریفی: تعریف بدیعی .ـ ادبیات ، خارج ازادبیات .ـ قواعد ادبیه کتابلری ودرجهٔ خدمتلری .ـ آثار ادبیه وفوائدی .ـ ادبیات وصنایع نفیسه .ـ ادبیاتك هیئت اجتماعیه‌ده‌کی موقعی واهمیتی .

۱

ادبیاتك ایکی تعریفی .ـ قواعد تحریر ایله‌اشتغال ایدن محررلر، معلملر ولغویون ، ادبیات کلمه‌سندن ایکی معنا استخراج ایتمشلردر . اونلره کوره ادبیات دینلدیکی زمان بری آثار ادبیه‌یی ، یعنی کلمات والفاظك معاونتیله حصوله کلن محصولات فکریه‌یی شاملدر ؛ دیکری قواعد ادبیه‌یی ، یعنی افکار ناسده بر موقع مخصوصه مالك ، مرور زمانله قیمت صنعتکارانه‌لری اسکیمه‌مش و تقدیر اولنمش استادان ادبك‌اك مقبول، اك کزیده آثارندن استنباط اولنان اصول وتعریفاتی محتوی مؤلفات نظر اعتباره آلینیر .

مثلا : « لاروس » ه مراجعت ایدلدیکی تقدیرده « ادبیات : آثار وقواعد ادبیه‌یه‌وقوف ومعلومات .ـ بردورك مجموع محصولات ادبیه‌سی.» سوزلری کورولدیکی کبی ، مملکتمزده لغت کتابلرینك اب

تحریری بولنان مترجم عاصمده «ادبیات» معناسنی حائز «ادب» کلمه‌سی ایچون « دولت اسلامیه‌دن برمدت مرورنده علوم عربیه واشعاره ادب اطلاق ایلدیلر، باعث تأدیب اولدیغیچون... » تعریفنی قوللانیور.

استاد محترم اکرم بك افندی ، بزده ایلك صنعت تحریر کتابی اولان « تعلیم ادبیات » نده ادبیاتی شوصورتله تعریف ایدییور :

« پك واسع یعنی عمومی بر نظرله باقیلیرسه « ادبیات » تعریفی محصولات افکارك کافه‌سنه شامل طوتلمق اقتضا ایدر . چونکه هرنوع محصولات فکریه‌یی ضابطه ورابطه تحتنه آله‌جق شی فن کتابتدر . بو حالده فن کتابت دخی علی‌الاصول ادبیات اعتبار اولنمش اولور وبوکا تعلق ایدن هرشی ادبیاتدن معدود بولنور . حالبوکه ادبیاتی اك زیاده ذوق وحس وخیالدن متولد ورد وقبولی ینه اك چوق بونلره عائد بر صنعت نازکه اولمق اوزره تلقی وحیثیت ومزیتنی او صورتله تقدیر ایلین ارباب تدقیق بونك تعریفنده : اك مشهور ارباب قلمك اك منتخب ، اك مقبول اثرلرندن استنباط واخذ اولنان اصول وامثالك معرفتیدر، دییورلر. »

شو تعریفه دقتله باقلدیغی زمان آکلاشیلیورکه ادبیاتی استاد محترم ایکی‌یه تقسیم ایدییور: بری واسع برمعناده اولمق اوزره بوتون محصولات فکریه‌یی ، یاخود ــ معنای ترکیبك افاده ایتدیکی شی طوغری اوله‌بیلمك ایچون ــ محصولات فکریهٔ قلمیه‌یی شامل آثار؛ دیکری ده قواعد ادبیه‌یی محتوی بولنان آثار تدریس .

٢

بو تعریفك حکمت بدایع نقطهٔ نظرندن نقصانی . — کرك ادبیات معلملرینك ، کرك لغت متخصصلرینك بو تعریفلرینك برنجی قسمنه کوره، توقیف مذکره‌لرینه، ضبط ورقه‌لرینه ، معاملات رسمیهٔ

اقلامی مقید اوراقه ، تیاترو اعلانلرینه قدر هر نوع محصولات فکریهٔ قلمیه ادبیاتدن معدود اولمق لازمکلیر . فی‌الحقیقه افکار ونظریات صنعته واقف اولمیان بر چوق کیمسه‌لر، غزته‌لرده کی باش مقاله‌لری، وقایع ضابطه‌یی، شئوناتی بیله ادبیاتدن تلقی ایدرلر .

ادبیاتی ؛ ادبیات اقتصادیه ، ادبیات سیاسیه ، ادبیات عسکریه کبی برچوق عندی ، فرضی تقسیمات وتصنیفاته معروض طوتارلر.

حالبوکه باصمه قالب ، برالدن دیکر براله ، بر قلمدن دیکر بر قلمه منتقل وحس وخیالدن عاری مقالات وآثاری‌ادبیاتدن عد ایتمك طوغری اوله‌میه‌جغی کبی ، اولجه ذکر ایدیلن تقسیمات وتصنیفات‌ده « حکمت بدایع » نقطهٔ نظرندن مردوددر .

بلیغ ولطیف سوزلری تألیف‌ایچون طوتیلن اصول وقواعددن باحث کتابلره کانجه ، بوده مکتبلرده‌کی « ادبیات » درسلرندن باشقه برشی دکلدر .

ادبیات صنایع نفیسه‌نك بر شعبه‌سی اولدیغنه بناءً بوکا برتعریف بدیعی ویره‌بیلمك ایچون ابتدا صنعتك نه دیمك اولدیغنی آکلامق ضروریدر. « حکمت‌بدایع » محرری«اوژه‌ن‌وه‌رون» صنعتی: « آهنکلی سوزلر ، حرکات و اوضاع ، اصوات و خطوط ، الوان و اشکال واسطه‌سیله خارجاً بر هیجانك افاده‌سیدر . » دییه تعریف ایدییور .

اساساً انسان دینیلن مخلوق بر طاقم احتیاجات و آماله مربوط اوله‌رق یاشار ؛ بونلرك تسکین و تأمینی آننده درین بر حظ سعادت و حضور حس ایلر ؛ مغلوبیت و محرومیتی متعاقب‌ده براندیشهٔ سیاه ، بربدبینیٔ عمیق ، برخوف بی انصاف ایله صارصیلیر.

وطبیعتنده ، ولو مسرور ومحظوظ ، ولو مأیوس ومحزون اولسون ، خارجی بر طاقم اوضاع وحرکاتله حسیات درونیه‌سنی اظهار وارائه ایتمك خاصه‌سی واردر .

ایشته بونلرك کلمات ایله ، الفاظ ایله ، آهنك لفظی ایله افاده‌سی شعری وجوده کتیریر .

انسان فضله اوله‌رق کندی فلاکتندن باشقه هم جنسنك‌ده آلام و مصائبیله متأثر اولور ؛ اونلرك‌ده یأس وحزننه اشتراك ایلر. بو صورتله حسیاتنه تابع بر مخلوق دیمکدر . برده مخیله‌سی واردرکه برچوق خیاللرله مالامالدر . هرشیئك حدود واشکال اصلیه‌سنی مخیلهٔ مبدعه‌سیله توسیع و اکمال ایلر . بناءً علیه همجنسنك یأس و فلاکتله ویا حظ و مسرتله تولید ایتدیکی اوضاع وحرکاتندن متأثر اوله‌جغی کبی خیالیله نتیجهٔ تأثراتی توسیع وتزیین ایتمك خصوصنده‌ده تردد ایتمز .

وبو فعالیت دماغیه نك مؤمنی ، ناظمی ایسه « تحریٔ حسن » یعنی احتیاجات مادیه ومعنویه‌نك دها قولای ، دها نفیس ، دها کوزل بر صورتده تأمین واستحصالیدر .

بو نقطهٔ تحلیله قدر کلدکدن صکره اصوات ، کلمات ، حرکات ، الوان ، اشکال واسطه‌سیله نقل وتبلیغ اولنان هیجاناتك نفیس ، ظریف ، کوزل اولمسی شرطیله قارشیلاشمش اولورز که بوده صنعتك حظ معنوی‌یی ، هیجان بدیعی‌یی تأمین ایتمه‌سی قاعده‌سنی تولید ایتمش اولور .

بوغایه‌یه ، بو مقصده وصول ایچون یالکز خیال وحس کفایت

ایده‌مز ؛ محقق بونلرك خارجی بر طاقم نقاط خصوصیه‌یه استناد ایتملری ضروریدر .

اولا هرنه‌یی دوشونیرسه‌ك دوشونه‌لم ، بونی یالکز مخیله‌مزك تأثیریله تصور واجرا ایده‌مه‌یز. « سکون دماغی » قانونی بوکا تمامیله مانعدر . دماغمز ، بالنتیجه مخیله‌مز ایشله‌یه بیلمك ، اجرای فعالیت ایده‌بیلمك ایچون خارجی تأثیراته معروض قالملیدر ؛ باخصوص ادبیات ، رسم ، هیکلتراشی تقلید اوزرینه مؤسس یعنی تأثیرات خارجیه‌نك تحت تأثیرنده تولد ایده‌بیلن صنایع نفیسه‌دندر.

بونك ایچون نظرلرمزی محیط خارجی‌یه دوندیرمکه ، طبیعتی آز چوق تقلید ایتمکه مجبورز. مثلا : بر رومانجی افعال وطبایع بشریه‌یی نظر اعتباره آلیر . ممکن اولدیغی قدر بونلردن صحیح و واضح بر فکر چیقارمق ایستر . رومانك غایه‌سی‌ده بشریتی ، بشریتك معیبات وخطیئاتنی ، فضائل ومزیاتنی تصویر وارائه ایتمکدر. خلاصه رومانجی طبیعتی تقلیده مجبوردر .

فقط مسئله بو قدرله بتمه‌یور ؛ اکر صنعت ، تقلید تامدن عبارت اولمش اولسه‌یدی ، فوطوغرافیلرك ، قالبله آلنان هیکللرك، محکمه‌لرده طوتیلان ضبط ورقه‌لرنده‌کی مکالماتك آثار صنعتدن معدود اولماسی، وبناءً علیه صنعتك عادتا میخانیکی بر شی حکمنه کیرمه‌سی لازم کلیردی . خصوصیله صنعتك تقلید تام اولمدیغنه اك بیوك دلیل هیکللردر. بونلر بر رنکه مالك اولمامقله برابر کوزلرنده حدقه‌لرده یوقدر . مع مافیه حس بدیعی‌یی ، هیجان بدیعی‌یی ینه تأمین ایدرلر . دیمك که صنعتده اشیا و اشخاصك ، خلاصه موضوعك بعض اقسامنی تقلید ایتمك

مجبوريتی تولد ایدییور. ایشته صنعت بونکله میخانیکی برایش اولمقدن قورتولیور، وبر اثرذکا حالنه کیرییور.

بوکا: اقسام وتفرعاتك مناسبات وارتباطات متقابله‌لرینی تعیین ایتمك، دیرلر. مثلا: بررومانجی حیات حقیقیه وخارجیه‌دن برشیئی، اوراده ایشتدیکی، کوردیکی تکمیل مکالماتی، وقایعی، اوضاع وحرکاتی کاغدلر اوزرینه نقل ایتمز. تصویر ایتمك ایسته‌دیکی شخص اکر خسیس ایسه اونك بوطبیعتنی اثبات واراءه ایدن خستکارانه افعال و حرکاتنی جمع ایده‌ر، وبونلرك یکدیکریله اولان مناسبت وارتباطنی نظراعتباره آلیر. اولجه ویریلن برجوابه کوره برجواب، برقراره کوره بر قرار، برفکره کوره برفکر تولیدایلر.

اقسام آره‌سنده‌کی ارتباطات ومناسباتی تعیین ایتمك‌ده براثر صنعتی افاده ایچون کافی دکلدر. هر صنعتکارك بر اثری وجوده کتیرمسنده بر مقصد، بر فکر موجوددر. صنعتکار بر شیئی کوریر، تدقیق ایدر. اونده بوتون طبایع واوصاف سائره‌نك ثابت ارتباطلره تبعاً اشتقاق ایتدیکی بروصف اساسی، ـ ویاتعبیر دیکرله ـ برطبیعت اساسیه بولور؛ بونی تماميله کوستره‌بیلمك ایچون اشیانك مناسبات وارتباطات متقابله‌لرینی تغییر وتعدیله مجبور قالیر. حیاتده بر طاقم اسباب خارجیه وصف اساسینك کمال وضوحله کوریله‌بیلمسنه مانع اولمقده‌در. صنعت بو اسباب طفیلیه‌یی ازاله ایدرك مذکور نقصانی اکمال ایلر.

اکمال وتعدیل فعلنی، صنعتکار کندی مخیله‌سنه کوره، اونك التجا آتنه تبعاً ایفاایدر. اشیا آره‌سنده‌کی مناسباتك تغییریله حصوله کلن شیئه «غایهٔ خیالی» اطلاق اولنور. غایهٔ خیالی‌یه کلنجه، بوده هرصنعتکاره کوره

غیرثابت ومتغیردر. مثلاموليه‌رده ، بالزاق‌ده اثرلرنده بر خسيس تيپی کوسترمشلردر ؛ فقط خست هر ایکیسنده‌ده باشقه باشقه شکللرده اظهار وارائه اولونمش‌در.

ایشته ، بالاده‌کی شرائطی حائز اولمیان آثاره اثر صنعت دینیله‌میه‌جکی کبی آثار قلمیه یه‌ده آثار ادبیه دینیله‌مز .

٣

ادبیاتك اوچنجی تعریفی: تعریف بدیعی .— شمدی‌یه قدر صنعت حقنده ذکر ایدیلن افکار ومطالعاتدن صنایع نفیسهٔ سائره‌یه عائد اولان جهتلری برطرفه ترك ایده‌جك اولورسه‌ق « ادبیات » ك تعریف بدیعیسنی حصوله کتیرمش اولورز. بوتعریف، قواعد علمیه‌یه مطابقتی اعتباریله ادبیاتك الك معقول تعریفیدر .

شمدی المزده‌کی معلوملری بربربر تدقیق ایده‌لم : انسان حسنه تابع ، بناءً علیه حساس برمخلوقدر؛ حقیقت ساحه‌سنده یورویه‌بیلدیکی کبی مخیله‌سنك معاونتیله خیال سمالرنده‌ده اوچه‌بیلیر. تأثرات وانفعالاتنی خارجاً اظهار ایتمك احتیاجنه مغلوب اولمغله برابر « تحری حسن » قانوننك‌ده منقادیدر؛ هیجاناتنی خارجاً کوستره‌بیلمك ایچون محیطنده‌کی شیلری تقلیده ، اقسام وتفرعات آره‌سنده‌کی مناسباتی تعیینه ، اوصاف اساسیه‌یی نظراعتباره آلمغه محتاجدر ؛ بناءً علیه ــ بوتون بونقاط نظر اعتباره آلنمق شرطیله ــ ادبیاتك حکمت بدایع نقطهٔ نظرندن تعریفی شودر :

« ادبیات : حساسیت و مخیله‌نك معاونتی و الفاظ وکلمات واسطه‌سیله ، **محیط خارجیدن بر شیئی وصف اساسیسنی کوستره‌جك**

برطرزده تقلید ، واقسام وتفرعاتی آره‌سنده‌کی مناسبات وارتباطاتی صنعتکارك غایهٔ خیالیسنه کوره تعیین ایدرك ، برهیجان بدیعی تولید ایلیه‌بیلمکدر . »

شوتعریفه کوره،اصوات‌ایله اشتغال‌ایدن‌موسیقی، الوان واشکال‌ایله اوغراشان‌رسم ، خطوطك ناظمی‌اولان‌هیکلتراشی ومعماری، حرکاته برآهنك مخصوص ویره‌بیلن رقص ، کلمات والفاظك تأثیراتنی نظر اعتباره آلمدقلرینه ، اوندن محروم اولدقلرینه بناءً ادبیاتدن معدود اوله‌مه‌یه‌جقلری کبی ، مخیله وحساسیت صنعتکارانه‌نك تأثیراتندن معرا بولونان کتابت نامیله موسوم محدود الشکل اوراق عادیه ، معاملات رسمیه‌ده بو حدودك خارجنده‌در . ادبیات اقتصادیه ، ادبیات عسکریه ، ادبیات سیاسیه‌کبی تصنیفات ایسه اساس مقصدلری اعتباریله‌ادبیاتدن خارجدر؛ زیرا بونلرده‌مخیله وحساسیتك مفقودیتندن طولایی برذوق ، هیجان بدیعی تولید ایده‌بیلمك خاصه‌سی معدومدر. حالبوکه‌ادبیاتك مقصدی ، کندیسنه خاص وسائط ایله هیجان‌بدیعی‌یی تأمین ایتمکدن باشقه برشی دکلدر .

شمدی‌یه قدر ادبیات معلملری ، لغت متخصصلری ادبیاتك تعریف علمی وبدیعیسنی ذکر ونقل ایتمه‌مش اولدقلرندن ، افکار عمومیه‌ده بونك معنای بدیعیسی آکلاشیله‌مه‌مش ، خارج از ادبیات اولان آثار قلمیه « اثر صنعت » تلقی ایدیله‌رك اوقونمشدر .

٤

ادبیات ، خارج از ادبیات . — ادبیاتك حکمت بدایع نقطهٔ نظرندن تعریفی ، محصولات فکریهٔ قلمیه‌یی ایکی مختلف قسمه آییرییور ؛

بونلرك برقسمنی محصول صنعت عد ایده‌رك ادبیات ساحه‌سنه ادخال ، دیکر قسمنی ایسه اورادن اخراج ایدییور. عالم ادبیاتده دائما تصادف اولنان « ادبیات، خارج ازادبیات » کورولتولری ، بوتقسیم وتحدیدك برنتیجه‌سیدر . ادبیاتك تعریف بدیعیسنه داخل واو اوصاف ایله متمایز اثرلر ، — مثلا سنان پاشانك ، ندیمك ، عبدالحق حامدك آثاری — برر اثر ادبی عد ایدلدکاری حالده ، دیکر بر چوق محصولات قلمیه بوصفته کسب استحقاق ایده‌مزلر. هرمملکتك بویوك وذی‌نفوذ منقدلری ، ناصلسه شهرت قازانابیلن بعض آثار قلمیه‌یی نهایت دائرهٔ ادبیاتدن اخراجه موفق اولارق اونلردن ادبی صفتنی نزع ایدرلر . فرانسه مشاهیر منقدیننده ژول‌لومه‌تر ، « ژورژاونه » نامنده‌کی بر رومانجینك اثرلرینی شدتلی بر مقاله‌سیله ساحهٔ ادبیاتدن طرد ایتدیکی کبی ، نامق‌کمال‌ده عرفان‌پاشایه یازدیغی مکتوب معروفیله بوزواللی مشیرك بوتون ماهیت ادبیه‌سنی محو ایده‌بیلمشدی.

اسکی مؤلفلردن بعضیلرینك ظن ایتدیکی کبی ، هر محصول قلم براثرادبی‌اولسه‌یدی ، اوزمان «ادبیات، خارج ازادبیات» غوغالرینك ظهور ایتمه‌مسی، ومثلا خالدضیا بکك« قیریق حیاتلر »ی‌ایله،هرصحیفه‌سی یوزلرجه وقایع جنائیه ایله دولو عوام رومانلرینك عین ماهیته مالك اولمسی ایجاب ایدردی . حالبوکه ادبیاتك تعریف بدیعیسی نظر اعتباره آلندیغی تقدیرده ، بونك هیچ بر وقت بویله اوله‌مه‌یه‌جکی درحال تظاهر ایدر . چونکه براثر صنعت ، براثر ادبی عد اولنمق ایچون‌لازم‌کلن اوصاف، برنده‌موجوداولدیغی‌حالده دیکرنده‌معدومدر.

علوم طبیعیه‌ده بیله قوانین مطلقه موجود دکل ایکن ، بالخاصه

صنعت مسائلی کبی ــ ذوقه عائدیتی جهتیله بوسبوتون سیال وبیقرار اولان ــ مسئله‌لرده اصلا التزام مطلقیت ایدلمه‌مسی فکرنده اولانلر ، « ادبیاتك تعریف بدیعیسندن خارج » اثرلرك غیر ادبی عد ایدلمه‌سنی قبول ایتمیورلر ؛ اونلره کوره : هرکس ذوقیاب تحسس اولدیغی اثرلره بر ماهیت ادبیه عطفنده مختــاردر ؛ آثار قلمیه ادبی صفتنی احراز ایچون هیچ برشرطه تابع اولاماز .

بزم نقطـهٔ نظرمزجه ، بو ادعا پك افراطپرورانه‌در . صنعت مسـئله‌لرنده مطلقیت موجود اولمادیغی و آثار قلمیه‌نك ادبی صفتنی احراز ایچــون هیچ برشرطه تابع طوتوله‌مایه‌جغی غایت طبیعیدر . یالکز ، « آثار قلمیه ادبی عد ایدلمك ایچون شرائطه تابع دکلدر » دیمك ، « لاعلی‌التعیین هرمحصول قلم براثر ادبیدر » طرزنده یاکلش تفسیر ایدلمه‌ملیدر . مقصد صنعتی کوزه‌تمیه‌رك ، غایهٔ خیالی‌یه دوغرو توجیه فکر ونظرایتمه‌ین برصاحب قلمك اثرلری ، اصلادائرهٔ ادبیاته داخل اولاماز . ادبیاتده قوانین مطلقه اولمامقله برابر بر طاقم قواعد مقرره موجوددر ؛ اکر بویله اولمـایوبده افکار ادبیه تمامیله نسبی اولسه‌یدی ، سروری‌یی ندیمه ، معلم ناجی‌یی عبدالحق حامده ، اوژه‌ن سوبی ویقتورهوغویه ترجیح ایدنلره اصلا اعتراض ایدیله‌مزدی .

قواعد ادبیه کتابلری و درجهٔ خدمتلری . — ادبیاتك تعریفات ثلثه‌سی آره‌سـنده ، قواعد ادبیه‌نك هیئت مجموعه‌سنه‌ده ادبیات نامی ویرلدیکنی سویله‌مشدك . ایی ، درست یازه‌بیلمك واوقویانلرده برحظ

بديعى اوياندیره‌بیلمك ايچون اسكيدن برى رعايته مجبوريت كوريلن بوقاعده‌لرك لزوم تدريسى وبونك درجهٔ اهميتى بالخاصه شو صوك سنه‌لرده اپى موضوع بحث و مناقشه اولمشدر .

منقدیندن «ره‌مى‌دوغورمون» كبى غرابت وخصوصيتيله معروف و فرط شخصيت طرفدارى بعض ذوات استثنا ايديله‌جك اولورسه ، سائر بالعموم ارباب تحرير و تفكر ، قواعد ادبيه‌نك ، اصول تحريرك لزوم تدريسنه قائلدرلر . يالكز ، بونك طرز تدريسى اسكيلرككندن پك چوق دكيشمش ، بوسبوتون بشقه بر ماهيت آلمشدر . اسكى عصرلره منسوب اولان ارباب تحرير ، مثلا « بووالو » ، هر كس ايچون واجب‌الاتباع وناقابل تغيير برطاقم قواعد ادبيه‌نك موجوديتنه قانعديلر؛ صنعت تحريرك اسرار دقيقه‌سنه كسب وقوف ايتمك ايسته‌ينلر او قاعده‌لره صورت مطلقه‌ده اتباعه مجبور اولورلردى؛ چونكه عكس حالده عدم موفقيت محققدى .

بوكون ، بوكبى افكار قديمه بالطبع تماميله دكيشمشدر . صنعت تحرير حقنده‌كى آثار متعدده‌سيله معروف « آنتووان آلبالا » اسكى قواعد ادبيه كتابلرندن بحث ايدركن ، اونلرك نواقص اساسيه‌سى حقنده شويولده سرد مطالعات ايدييور :

« اسكى ادبيات كتابلرى ، اسلوب ساده ، اسلوب مجازى ، اسلوب متوسط كبى اساليب مختلفه‌نك فرقلرينى آكلاتمقله بر چوق زمان غائب ايدييورلردى . افاده‌لرك قوتى ، خيالك ماهيتى موضوع بحث ومناقشه اوليور؛ و انواع متعدده‌نك يكديكرندن ناصل تفريق ايديله‌جكى اوكره‌تيله‌رك ، بر داستانله بر قصيده‌نك صفات مميزه‌لرى حقنده تطويل مقال ايديليوردى . حالبوكه بوتون بونلر بى فائده‌در ؛ بز بونلرله اشتغال اتميه‌جكز . [*] »

[*] آنتووان آلبالا : صنعت تحرير .

مع مافيه نفائس قديمهٔ صنعتك ، اسكى آبدات ادبيه‌نك تدقيق و تتبعى هيچ بر زمان اهميتنى غائب ايتمه‌مشدر . كوزل يازمق ، كوزل‌يازيلان اثرلردن ذوقياب اولمق ايچون بر تربيهٔ ذوقيه آلمق ايسته‌ين هر كس، كندى ادبياتنك بويوك استادلرينى كمال دقتله اوقومق مجبوريتنده‌در. بو كون سنان‌پاشايى، فضولى‌يى، نفعى‌يى ، نديمى، شيخ غالبى اوقومه‌ين، اونلرك اسلوب صنعتندن ، قوللاندقلرى تشبيهات و استعاراتدن بر ذوق طويمه‌ين كيمسه‌لر ، ايى و كوزل يازمغه اكثريتله موفق اوله‌مازلر . آلبالانك ديديكى كبى « آثار نفيسه‌يى اوقومق انسانى حيرت و تقديره، حيرت و تقدير تقليده سوق ايدر ؛ تقليد ايسه باشقه‌لرينك محاسننى تمثيل ايچون بر واسطه‌در . »

آثار ادبيه‌نك يالكز كوزللكلرينى كوروب اكلامق ، ايى يازمق ايسته‌ينلره كفايت ايتمز؛ بناءً عليه معلم بر طرفدن نفائس ادبيه‌نك احتوا ايتديكى محاسنى تشريح و ايضاح ايدركن، ديكر جهتدن، اجتنابى لازم كلن فنالقلرى لايقيله آكلاته‌بيلمك ايچون باياغى محررلرك ارائه آثارينى ايتمكه مجبوردر . فنا و عليل بر اسلوب ناصل اولور ، افاده نه كبى نقائصله معلولدر، بونلرى شاكرد تماميله كورمه‌ليدركه يازى يازاركن اونلردن اجتنابه موفق اولسون .

بر چوق كيمسه‌لر ، حسن تحرير قابليتنك فطرى اولديغنى ، وبناءً عليه قواعد ادبيه ايله اشتغال ايده‌رك ايى يازمق ايستينلرك هيچ بر زمان موفقيت كوستره‌ميه‌جكلرينى ادعا ايدرلر ؛ و قواعد ادبيه اوقومق حتى اوقوتمقله هيچ بر كيمسه‌نك بر فضولى ، بر شكسپير ، بر عبدالحق حامد اولامه‌يه‌جغنى متمادياً تكرار ايلرلر . بو ، او قدر

بسیط وطبیعی بر ادعادرکه عکسنی درمیان ایدن کیمسه‌یه اصلا تصادف اولونه‌ماز . قواعد ادبیه اوقوتمقدن مقصد، شاکردی برشیخ غالب، بر عبدالحق حامد یاپمق دکل ، « تاریخ ادبیات » مؤلف مشهوری کوستاولانسونك‌دیدیکی کبی‌اونلرك تربیهٔ ذوقیه‌لرینه، حس تنقیدلرینك انکشافنه‌چالیشمقدر؛ دیکر جهتدن« انسان ذوقنك‌تشکلنه چالیشیرکن اسلوبی‌ده کندی کندینه تشکل ایدر . [*] »

بویوك بر صنعتکار ، بویوك بر ادیب اولمق ایچون ، معلم تئودور ریبو»نك ادعاسی وجهله ، هیچ بر شی الهامك ، استعداد فطرینك یرینی طوته‌ماز ؛ حتی مشهور فرانسز فیلسوفی « ایپولیت‌ته‌ن » بیله : «انسان‌دنیایه‌کلیرکن کندیسیله‌برابر برطاقم نواقص‌ومزایانك‌تحملرینی‌ده کتیریر . » دیمشدی. بو مطالعه‌لر، قواعد ادبیه تدریسی علیهدارلرینه قارشو ایی و قوتلی برر سلاح مدافعه‌در . انسان کندیسنده‌کی تخم استعدادك موجودیتدن اکثریا بی خبر قاله‌رق ، نفسنده بر چوق یاکاش قابلیتلر توهم ایدر : بویوك شاعر «تئوفیل‌غوتیه »، شاعرلکه باشلامزدن اول کندیسنده رسام اولمق قابلیتی کورمش ، «ژان ژاق روصو » قرق یاشنه قدر بر محرر اولدیغنی آکلایه‌مامشدی . . . « تضرعنامه » مؤلفی سنان پاشا ایسه ناصل بر قابلیت تحریریه‌یه مالك اولدیغنی، آنجق قرق سنه‌لك اوزون برموجودیتدن صکره ، عادتا بر اثر تصادف اوله‌رق حس‌ایده‌بیلمشدی . . دیمك اولیورکه انسان، حتی اکثریتله ، ناصل بر تخم استعداده مالکیتدن بیله بی خبردر .. مساعد بر زمین انکشاف بولدیغی تقدیرده بلکه شایان حیرت ثمره‌لر

---

[*] کوستاولانسون : صنعت تحریر حقنده نصایح .

ويره‌بيله‌جك بر تخم استعداد، بو شرطك معدوميتی حالنده چورورکيدر. او حالده قواعد ادبيه اوقوتمق، غير معلوم قابليتلرك انكشافنه خدمت ايده‌بيلمسی اعتباريله‌ده شايان اهميتدر.

آلبالا : « انسانك موخراً قازانديغی شيلر، بلكه‌ده فطری اولارق مالك اولدقلرندن دها فضله‌در. » دييور ؛ فی‌الحقيقه صنعت تحريرك بر قسمی كتابلرله اوكره‌نيله‌مه‌مكله برابر بر قسمی‌ده پك كوزل اوكره‌نيله‌بيلير. بر چوق كيمسه‌لرك اوقدر فنا يازمه‌لری، صرف فقدان مساعيدن، تنبللكدن ايلری كلمكده‌در. سعی، الهامه پك چوق ياردیم ايده‌ر؛ « بوفون » دهانك ناصل بر صبر مديد نتيجه‌سی اولديغنی سويليورسه، « آلبالا »ده صنعت تحريرك عين صورتله، اوزون بر سعی نتيجه‌سنده كمال موفقيتله اوكره‌نيله‌بيله‌جكنی ادعا ايدييور. « مادام بوواری » نامنده‌كی رومانی اوقدر بی‌قصور و تراشيده بر آبدهٔ صنعت ياپان « فلوبه‌ر »، بوكا، آنجق مديد و تحملسوز بر سعی حماآلود سايه‌سنده موفق اولمشدی.

طلبه‌يه بيوك صنعتكارلرك اسلوبلرينی تعليم وارائه ايتمك، پك مفيددر. بعضلری، هر بيوك محررك شخصی بر اسلوبه مالكيتنی واونلری آيری آيری اوكرتمك غير ممكن وبی فائده اوله‌جغنی ادعا ايدييورلر؛ ومثلا طبعاً شكسته، نحيف براسلوبه ميال اولان بريسنه نفعی‌نك اسلوب مطنطنی نمونه اوله‌رق كوسترمك غير معقولدر، دييورلر.

بو اعتراض يكنظرده پك طوغرودر. هرصنعتكارك آيری بر اسلوبی اولديغي ايچون طلبه‌يه اونلردن برينی موده‌ل اوله‌رق ويرمك

غایت بی معنـادر. فقط شو جهتی نظر اعتباره آلملی‌که قواعد ادبیه معلملری طلبه‌یه بر اسـلوب مخصوص ایله یازی یازمق دکل ، مالك اولدقلری اسـلوبی حسن استعمال ایتمك اصولنی اوکره‌نیرلر. هر محررك اسلوبی شخصی اولمغله برابر بوتون اسلوبلرده مشترك بر صنعت واردر؛ ایشته طلبه‌یه بو صنعتك آنات ودقایقی ، اساسلری ، نتایجی اوکره‌تیلمه‌لیدر . بو کون « فضـولی » نك بر غزلنی نیچون کوزل بولیورسه‌ق ، مثلا جنـاب شهاب‌الدین بکك بر منظومه‌سنی ، خالد ضیا بکك بر رومانی‌ده عین سـببدن طولایی کوزل بولورز. بویوك حکایه‌نویس « کوسـتاوفلوبه‌ر » : ایی بر شـعرك هیچ بر مسـلك ادبی‌یه عائدیتی یوقدر ، دیردی ؛ بوکا قیاساً بزده ایی براسلوبك مکتبی یوقدر دیه‌بیلیرز. بوکون باقی‌یی نیچون سوییورسه‌ق، روحئ بغدادی‌یی ، ضیا پاشـایی ، حامدی ، اکرمی‌ده عین سببلرله سـوه‌رز ؛ حالبوکه مثلا باقی ایله حامد ، روحی ایله اکرم آراسـنده نه درین اسـلوب فرقلری موجوددر !..

طلبه‌یه اوکره‌تیلمه‌سی ایجاب‌ایدن فلانك ویافلانك اسلوبی دکل، تورکجه‌یه خاص‌اولان ، شیخیدن‌فکرته‌قدر بوتون‌تورك صنعتکارلرنده تصادف ایدیلن مشترك و عمومی عنعنهٔ اسـلوبدر . لسـانك مبنای طبیعی و منطقیسی ، طرز تشـکلی آنجق بو صـورتله تفهیم وتشریح ایدیله‌بیلیر. هر شخص ، اول امرده لسانك بومتین ودائمی اسـاسنه کسب وقوف ایتدکدن صوکرا ، کندی قابلیتنه کوره شخصی ویکی بر اسـلوب پیدا ایده‌بیلیر ؛ دها طوغریسی، اومبنای متین اوزرنده کندی کندینه یکی بر اسلوب تزهر وانکشاف ایلر .

بوتون بو مطالعاتدن شو نتیجه استخراج ایدیله‌بیلیرکه اسلوبك شخصیتنه ، یکیلکنه خلل ویرمیه‌رك حتی بالعکس اوکا یاردیم ایده‌جك مفید برقواعد ادبیه کتابی ترتیبی ممکندر ؛ و بو قواعد ادبیه کتابی طلبه‌یه نمونه اولارق فلان ادیبك ویا فلان شاعرك اسلوبنی دکل ، لسانك اسلوب طبیعی وعنعنویسنی ارائه ایله‌ملیدر . بویله بر کتاب وبویله بر طرز تدریس ، طلبه‌نك تربیهٔ ذوقیه‌سنه و عین زمانده طوغری و کوزل براسلوب الده ایده‌بیلمسنه پك بویوك خدمتلر ایدر.

٦

آثار ادبیه .— ادبیات کلمه‌سنك معانیٔ مختلفه‌سندن بری و بلکه اك واسعی آثار ادبیه‌در. علی‌الاطلاق ادبیات دینلنجه ، ذهنه اك اول کلن معنا بودر . بر ملتك ، بر عصرك ادبیاتی دیمك ، بر عصرك آثار ادبیه‌سی دیمکدر .

تربیهٔ ذوقیه و فکریه‌ده ، عقامت فکرك محو وازاله‌سنده آثار ادبیه قرائتنك پك بویوك فائده‌لری واردر. بوفون ، اسلوب حقنده‌کی نطق مشهورنده « معلوماتمز ، آثارمزك رشیملریدر . » دییورکه پك طوغریدر. مزیت و اهلیت ، هیچ بر وقت کندی کندیسنه وجود پذیر اولماز . لاعلی‌التعیین هر هانکی بر صنعتکارك حیاتنی تدقیق ایتسه‌ك ، اونك تشکل شخصیتنده ، رومانلرنده ، شعرلرنده ، افکار ادبیه‌سنده، اوقودیغی کتابلرك ، سودیکی محررلرك تأثیراتنی واضحاً کوره‌بیلیرز.«روصو» یازی یازمغه باشلامازدن اول «مونته‌نی» ایله « پلوتارق » ی مکرراً اوقومش ، « شاتو بریان » بر ناردن دوسن پیه‌ری عادتا ازبرله مشدی ؛ شاعر بروسه‌لی احمد پاشا « میر

علی شیر نوائی » ایله بوتون عجم شاعرلرینی ، شیخ غالب « مثنوی شریف » ی حافظه‌لرنده بویوك بر اهتمام ایله صاقلامشلردی .

بوتون صنعتکارلر ، آثار ادبیه قرائتنك فوائدینی ، و بونك صنعت تحریر ایچون اك بویوك بر اساس اولدیغنی اعتراف ایدرلر . « ژورژسان » کبی پك آز اوقودیغی حالده عالم ادبیاته پك نفیس اثرلر اهدا ایده‌بیلن اهمیتسز بعض استثنالردن صرف نظر ، همان بوتون صنعتکارلر ، قابلیت فطریه‌لرینی معلومات مکتسبه‌لریله تزیید سایه‌سنده موفق اولمشلردر . قرائتك اك بویوك ارباب قلم ایچون بیله بو قدر حائز تأثیر اولدیغی دوشونولورسه ، متوسط اهلیتلره مالك اولانلرك تنمیهٔ فکر ، تربیهٔ ذوق ایچون آثار ادبیه قرائتندن اصلا فراغت ایده‌میه‌جکلری درحال اکلاشیلیر . آنتووان آلبالا « تشکل اسلوب » نام اثرنده قرائتك فوائدندن بحث ایدرکن دییورکه :

« قرائت ، تشکیل اسلوب خصوصنده‌کی بوتون اصوللرك اساس و منبعی کبی تلقی اولنه‌بیلیر . اوقومق ، بر اثر ادبیی سطر سطر تدقیق ایتمك دیمکدر . قرائت ملکاتمزی تشکیل ایدر ، نه کبی خصائصه مالك اولدیغمزی میدانه چیقاریر ، الهامی ابداع و محافظه ایلر . بر حیات فکریه‌یه آنجق قرائت واسطه‌سیله کیررز . انسان برشی اوقودقدن صوکرا محرر اولور . اوقومق نه اولدیغمزی کندیمزه بیلدیریر . صرف واملایی اوکرندیکی کبی صنعت تحریری ده اوکره‌تیر . اوقومق ، احتراعاتك اك اصلیدر . بویوك محررلر حیاتلرینك نصفنی اوقومقله کچیرمشلردر . مونته‌سکیو : هیچ بر کدرم یوقدرکه بر چاریك ساعتلك بر مطالعه ایله تسلیتیاب اولمه‌سین . دیردی . »

بعضیلری ، آثار ادبیه قرائتنك شخصیتك تشکلنده مضر بر تأثیر اجرا ایده‌جکنی سویلیه‌رك ، « محافظهٔ شخصیت ایچون اوقومامق دها مفیددر » فکرنده بولنورلر . بونك نه قدر خطیئه‌دار اولدیغنی اثباته قالقمق بیله زائددر . آثار نفیسهٔ صنعتی اوقومق ، قارئی تقدیر و حیرته ،

بوده تقلیده سوق ایدر . تقلید ایسه صنعت تحریرده اك مؤثر ، اك عمومی بر اصولدر . فرانسز ادبیاتی ناصل لاتین ویونان ادبیاتلرینك تقلیدندن میدانه کلمشسه ، عثمانلی ادبیاتی‌ده بالخاصه عجم ادبیاتنی تقلید واسطه‌سیله پیدای موجودیت ایده‌بیلمشدر . ادبیاتلر اوزرنده‌بوقدر نافذ و مؤثر اولان تقلید ، بویوك قابلیتلرك تشکلنده‌ده عین قوتله مدخلداردر . قورنه‌ی ، بووالو ، راسین ، مولیه‌ر ، لافونته‌ن ، فرانسه‌نك بوتون بو بویوك صنعتکارلری یونان ولاتین محررلرینی تقلید ایلدکاری کبی ، شیخی ، فضولی ، ندیم ، نابی ، شیخ غالب کبی عثمانلی ادبیاتنك اك بویوك سیمالری‌ده عجملری تقلیددن فارغ اولمامشلردر. مع‌مافیه تقلید ، عادی بر قوپیه‌جیلق ویا بسیط بر انتحال دیمك دکلدر؛ حقیقی وتام بر تقلید ، باشقالرینك افکار وحسیاتنی ، طرز تلقیلرینی کندی رنك شخصیتیله تلوین ایدوب اونلره ادعای مالکیت ایتمکدرکه ، بو صنعتکارك شخصیتنه اصلا مانع اولاماز . « ازوپ » ك اسکی افسانه‌لرینی تقلید ایتمسی ، لافونته‌نی فرانسز صنعتکارلری آراسنده اك شخصی بر صنعتکار اولمقدن منع ایده‌مه‌دیکی کبی ، « مثنوی » دن ملهم اولماسی‌ده شیخ غالبك شخصیتنی هیچ بر وقت اخلال ایده‌مه‌مشدر .

« هوراس » ك « سفیل مقلدلر سورو‌سی » نامنی ویردیکی آدملر ، تقلیدك معناسنی لایقیله آکلایامامش بر طاقم زواللیلردر ؛ حالبوکه یونانلیلردن پك چوق اقتباساتده بولونان « هوراس » ، احراز مزیت ایچون باشقالرینك تمثیل مزایاسی لازم اولدیغنی پك‌ایی آکلامشدی.

برچوق کیمسه‌لرك فطری وطبیعی صاندقلری شخصیت وخصوصیت ، فطری اولمقدن زیاده صنعی ومکسوبدر . غرابت مخصوصه‌سیله‌معروف شاعر « ادغارپو » ، شخصیتك بر اثرسعی اولدیغنی واثرلرنده خصوصیت

كوسترمك ايسته‌ينلرك اوزون اوزادی‌يه چاليشمغه محتاج بولندقلرينی اعتراف ايدييور . كونش آلتنده هيچ بريكی‌شی بولنماديغنی سويله‌ين « لابرويه‌ر » بو مطالعه‌سنده پك چوق حقليدر .

آثار ادبيه مطالعه‌سی عليهنده‌كی دلائلك عدم اهميتی تماميله ثابت اولدقدن صكره ، طرز مطالعه حقنده براز دوشونمك ، ملاحظه ايتمك ايدر . ايی بر مطالع ايچون فنا وغيرمفيد براثر موجوداولماديغی كبی ، آكلامايان بر قارء ايچون‌ده ايی و مفيد بر كتاب يوق ديمكدر . كوستاولانسونك پك محق اولارق سويله‌ديكی كبی ، جلدلری يوتمق هيچ برصورتله موجب استفاده دكلدر ؛ بر آدم مترجم عاصمك قاموسنی ، لاروس آنسيقلوبه‌ديسنی ازبر بيلمكله صاحب فكر عد اولوناماز . قرائت ايديلن براثرك نفوذ شديدی آلتنده قالمق ، اوندن استفاده ايتمه‌مك ديمكدر ؛ چونكه بو مطالعه ذكايه دكل آنجق حافظه‌يه تعلق ايدر . ايی برمطالع ، اوقومقده اولديغی كتابك هر صحيفه‌سنه آيری آيری كسب وقوف ايده‌رك ، محررك افكارينی كندی نقطهٔ نظرندن محاكمه وتدقيقه قابليتدار اولمساليدر . مطالعه عادتا بر مجادله در ؛ وفائده‌سی آنجق بو نقطهٔ نظردندر . بو مجادله‌ده حتی مغلوبيت بيله بادی استفاده‌در . [*]

بسيط ، عجله ، سطحی مطالعه‌لر ، بر قارء ايچون الك بويوك دشمندر . حقيقی مطالعلر ، خوشلانمدقلری اثرلردن بيله كمال جديتله بحث ايدرلر . بويوك آلمان صنعتكاری « كوته » : هيچ بر فنا اثر يوقدر كه بعض ايی جهتلری محتوی بولونماسين ، ديردی . كوته ، مطالعه‌نك مشكلاتنی كوسترمك ايچون : « مطالعه ايتمكی اوكرنمك ، صنعتلرك الك

[*] كوستاولانسون : صنعت تحرير حقنده نصايح .

مشکلیدر . بن بو خصوصه سکسان سنه چالیشدیغم حالده ، ینه آرزو ایتدیکم درجه‌یه واصل اولامادیغمی سویله‌ملی‌یم » اعترافنده بولنمشدی . آثار صنعتی حقیقی بر ادیب ، بر صنعتکار کبی مطالعه ایله‌ملیدر ؛ و بونك ایچون اسکی ادبیات کتابلرینك بو خصوصده‌کی توصیه‌لرینی اصلا نظر اعتباره آلمامليدر . مزیتی کشف ایده‌رك اونی تقدیر و تمثیل ایله‌مك ایچون اوقومالی ، وهر اوقونان اثرده اولا مزیتی تحری ایله‌ملیدر . محروم مزیت بر اثر ، نظر دقتمزی جلبه غیر لایقدر . آثار قلمیه‌ده‌کی مزیتی تفریق ایچون ایسه ، اول امرده تربیهٔ ذوقیه‌نك استکمالی لازمدر .

بعضلری چوق کتاب اوقومه‌نك انسانی عادتا سرسملشدیره‌جکنی سویلرلر : « پلین » و « سه‌نه‌ك » منتخب محررلری اوقومغله اکتفایی توصیه ایتدکلری کبی « هوبس » ده چوق مطالعه‌نك انسانی جاهلشدیره‌جکنی مستهزیانه بر طور ایله آکلاتیر . حالبوکه « آلبالا » تام بر تربیهٔ ادبیه الده ایده‌بیلمك ایچون برنجی ، ایکنجی ، حتی اوچنجی درجه‌ده محررلرك تماميله مطالعه‌سی لازم کلدیکی فکرنده‌در .

« صنعت تحریرك تمثیلی ، یعنی بر مزیت شخصیه ابداعی ایچون بر قاچ بویوك محررله اکتفا مرجحدر . فقط یالکز بر محررله اکتفا ایتمیوب ، بویوکلرینی محافظه ایتمکله برابر ، بر برلرینه بکزه‌مه‌ین محررلری اوقومق ده لازمدر . عکسی حالده انسان بیوك بر محررك کور بر مقلدی اولور . اك مناسبی ، اولا ایی اثرلری اوقومقدر . بو اثرلر ، سائر اوقوناجق شیلرك بر محك و معیاری خدمتنی کورور ، واووقت اونلرده بلا تهلکه اوقونابیلیر . بو خصوصده رعایت ایدیله‌جك اساس : بیوك محررلرك تدقیقیله ، بو تدقیقدن ، محررین سائره‌یی مطالعه‌یه مساعده ایده‌جك بر مجموعهٔ مطالعات الده ایده‌بیلمکدر . نوبه‌لرك تدقیقیله صنعت تحریری اوکرنمك ایچون چوق کتاب اوقومق لازم دکلدر . اك مهم جهت ایلرینی اوقومقدر . [*] »

[*] آنتووان آلبالا : تشکل اسلوب .

مطالعه هرناصل اولورسه اولسون اوندن بر ثمره تأمینی ایچون
اك چوق لازم اولان شی ذوقدر . « ذوق بر اثرك محاسن ونقائصنی
حس ایتمك ملکه‌سیدر . » بو ملکه بالطبع هرکسده موجود دکلدر.
اوکا مالك اولانلر بیله اکثریتله اونك تام ومکمل بر شکلندن
محرومدرلر . بر چوق صنعتکارلرك یکدیکرینك اثرلرندن ذوقیاب
اولامالری ، مثلا « تئوفیل غوتیه » نك مولیه‌ری ، لامارتینك
لافونته‌نی آکلامامالری صرف بوندن ناشیدر. «لابرویه‌ر» ، «دیدرو»،
ذوق تام صاحبلرینك قلتندن شکایت ایتمشلردر . مطالعه‌نك مفید
اولماسی ، قارئك صاحب ذوق اولماسنه وابسته‌در . مطالعه ایدیلن
شیئی بر نوروضوح التنده میدانه چیقاران ضیا ، آنجق ذوقك
دوکدیکی شعلهٔ وضوحدر . مع مافیه شونی‌ده اونوتمامالی که ،
مطالعه ذوقی تربیه ایچون اك چوق لازم ومفید اولان شیلردن
بریسیدر . نامق کمال : « مطالعه ، فکرك مدار حیاتیدر » دییور .
« ژان ژاق روسو » ، ذوقك‌ده سائر هر شی کبی تکمل ایتدیکنی
وبونده سعیك علاقه‌دار بولوندیغنی سویله‌مشدی . تربیهٔ ذوقیه
خصوصنده‌کی مساعی هر شیدن زیاده مطالعه‌یه معطوف اولمالیدر .
مختلف مسالك ادبیه‌یه عائد مختلف اثرلر اوقومق ، یعنی آثارادبیه‌یی
اشکال مختلفه‌سی آلتنده تدقیق ایتمك ، مسلك حقسزلقلرینه ، مطاقیت
تلقی‌یه قارشی اك عاجل ومؤثر بردوادر . بر دفعه اوقونولدیغی وقت
سویله‌ین بر چوق اثرلر ، بر ایکنجی دفعه اوقوندیغی وقت بلکه
مطالعی فوق‌العاده خشنودایده‌بیلیر؛ ذوقك بر چوق مراحل تکاملی
اولدیغی ایچون، اولجه اوقوندیغی حالده‌سویله‌ین اثرلری ، برایکنجی،
حتی اوزون فاصله‌لرله بر اوچنجی دفعه اوقومقدن چکینمه‌ملیدر .

٧

ادبيات و صنايع نفيسه [١]. — صنـايع مختلفهٔ نفيسه يى يكديكرندن تفريق ايده‌بيله‌جك بر خط قطعى وتام موجود دكلدر : ادبيات موسيقى ايله ، رسم ادبيات ايله ، وظيفه نقطهٔ نظرندن ، آز چوق برلشه‌بيليرلر . بر صنعتك حدودى ، قومشوسى بولنان صنعتله برلشديكى نقطه‌ده دكل، اونك وظيفه‌سنى ايفا وياخود اونكله امتزاج ايتديكى زمان كنديسنه عائد اساس وماهيتى غيب ايلديكى نقطه‌ده باشلار .

اوت ، صنايع نفيسه بربرلرينك حدودى داخلنده ياشايه‌بيلير . بعضـاً بر لوحه‌ده بر فكر ، بر حكايهٔ فجيعه‌ده بر رنك ويا بر آهنك موسيقى بولونير .. يالكز دقت ايديله‌جك بر شى واردر : هر صنعته عائد مزيات بر باشقه‌سيله امتزاج ايدرسه بونك داخلنده انجق رشيم حالنده قاليرى .

فرضـا بر چولدن طوپلانيلن تحسساتى افاده وباشقه‌سـنه نقل وتبليغ ايتمك ايستديكمز زمان ، فورچه اونى تماميله كوسـترير ؛ قلم تحليل ايدر ؛ موسيقى الهام وتلقين ايلر .

دهـا آچيق بر مثـال كوستره‌لم : هر احتراص روحى بر فكرله اورتولودر . بوكا بناءً كلمات و الفـاظ ايله اشتغال ايدن صنعته ، يعنى ادبياته عائد برموضوع ديمكدر. فقط اساس روحى اعتباريله براهتزاز، بر تهييج ، بر ضربان ، برحركتدن باشقه برشى دكلدر . بو حركتك رسم شكل خارجيسنى كوسـترير ؛ ادبيـات اونى تصوير و تحليل ، موسيقى‌ده صولت وشدتنى تعيين ايله احساس ايدر .

---

[١] فاكه‌دن مألاً

حتی بعضاً رسمك افاده ایده بیله جکی بر موضوعی ادبیات دها زیاده دلفریب ، سحار بر صورتده کوسترر . بوتون صنعتلر بعضاً بر برلرینك موضوعلرینی غصب ایله دها زیاده مبلغ ، دها زیاده مؤثر بر شکله افراغ ایدرلر .

ایشته صنایع نفیسه بر برلرینه تحمیل وظائف خصوصیه ایله ، افاده ایتمك ایسته دکلری شیئی توضیح و اکمال ایدرلر . بریسنك تبلیغ و افاده ده مشکلات و صعوبته اوغرادیغی شیئی دیکری قولایلقله افاده ، بریسنك فضله جه اظهار و ارائه ایله دیکنی دیکری لازم اولدیغی نسبتده تبلیغ ایدر .

بو حدودی تعیین ایتمك ممکنمیدر ؟ .. اوت ، حد مشروعی حس و تعیین ایتمك غایت قولایدر . بر صنعتکار ، باشقه صنعتك حدودی داخلنده ، کندی صنعتنك اوصاف اساسیه سنی محافظه ایتمك شرطیله کزینه بیلیر . فقط صنعت ذاتیه سی دیکرینه منقلب اولدیغی ، دیکرینه عائد وظیفه یی ایفا ایتدیکی زمان درحال توقف ایتمك لازمدر . بر موسیقی شناس بر طاقم افکاری احساس و تبلیغ ایتمك ایستر ؛ وضوحله ، تماميله افاده ایتمك حسنه تابع اولمامق شرطیله بو آرزوسنی ایفایه مأذوندر . بر رسام بر فکر اخلاقیی الهام ایده بیلیر ، فقط اونی تعیین و تعریف ایتمك املنك آرقه سنده قوشارسه ، صنعتنك حدودینی تجاوز ایتمش اولور . بر شاعرك ده ، شکل تامنی ویا تماميله آهنك موسیقیسنی افاده و تبلیغ ایتمه مك صورتیله ، بر شیئی تصویر ایتمك و آهنك داخلنه قویمق حقیدر . بو حدود تجاوز ایدلدیکی تقدیرده عدم موفقیت محققدر .

بر ادبیات ایچون حدود صلاحیتنی تجاوز ایتمکدن دها برباد ، دها فنا بر شی اوله ماز ؛ رسمله رقابت ایدرجه سنه تدقیقات و تفصیلات دقیقه یی

ویا موسیقی یه توفیق حرکت ایده‌بیلمك ایچون فضله آهنکی محتوی آثار ادبیه دائما سقوط ایتمشدر .

ادبیات ایله صنایع نفیسهٔ سائره‌یی باشقه بر نقطهٔ نظردن‌ده تدقیق ایده‌بیلیرز : موضوعات صنعت حادثات حیاتیه دیمکدر ؛ حادثات حیاتیه ایسه زمان و مسافه کبی بر طاقم شرائط عمومیه‌یه تابعدر ؛ بناءً علیه صنایع مختلفهٔ سائره‌ده بونلرك تأثیری آلتنده‌در .

مثلا رسمه بر مسافه داخلنده اولان هیئت عمومیه‌یی تصویر ایتمك خاصه‌سی ویرلمش ، تبدل وحرکتدن عبارت اولان زمانی افاده ایتمك خصوصی ادبیاته ترك اولنمشدر .

فرضا بر تابلویه باقدیغکز زمان ، یشیل چایرلر ، ایری وسالدیده آغاچلر ، بونلرك آرقه‌سنده مائی بر شرید کبی کوچك بر چای ، صوکرا یوجه طاغلر ، واوستنده بولوطلر ایله مخلول بر سما کوریرسکز . دیمك که بر کوچوك لوحه آز چوق بر مسافه‌یی یاشاته بیلیور . فقط بو نقطه‌ده طوریکز ، و تابلویه دقتله باقیکز : نه چایرلرده نه آغاچلرده نه چای‌ده ، نه ده بو یوللرده بر حرکت وار ؛ هپسی ساکن ، هپسی عین شکل ووضعیتده‌در .

شیمدی برده مثلا عبدالحق حامدك بر اثرینی ، فرضا « اشبر » ی اوقومغه باشلاییکز : اولا ، اسکندر روحنده‌کی تقاضای احتراصات وآمالی بزه آکلاتیور . اواثناده قارشوسنه معلمی آرسطو چیقیور ؛ اسکندر اونکله قونوشیبور ، استاد شاکردینی ــ مقام حکمداری‌یه عائد احتراماتده قصور ایتمه‌مك شرطیله ــ تنقید ایدییور . اثری بر آز دها تعقیب ایدنجه ، سومرو نامنده بر قادین کوریبورسکز ؛ بو کنج ، کوزل ، ذکی قادین اسکندره مفتون . . حکمدارده

اوکا قلباً ، روحاً میال ، برقاچ صحیفه صکره میدانه یکی بر قادین دها چیقیور: اوده کنج ، کوزل ، معلوماتلی ، ظریف ؛ هم ده اسکندره نشانلی .. شمدی قادینلر آره‌سنده رقابت عاشقانه باشلایور. خلاصه هرصحیفه‌نك تعاقبی بزه باشقه برحس ، باشقه برحرکت ، باشقه برسبب ، باشقه بر وقعه عرض ایدییور . بونلرك هپسی آیری آیری برر بر اوزرینه ترسیم ایدیله‌بیلیر ، هپسی آیری آیری برر لوحه اولور .

فقط بوراده دقت ایدیله‌جك برنقطه واردر: محرر برخطه دیکر برخط ، بر رنکه دیکر بر رنك علاوه ، وخاطرات ومحفوظاتمزی ایقاظ ایدرك اشکالك هیئت مجموعه‌سنی یاشاته‌بیلیور. ابتدا بز بر اسکندر کورییورز ؛ سوزلرندن ، متردد ، قرارسز ، روحاً مجادل اولدیغنی آکلایورز . بو حالده بولوناتلرك اشکال ووضعیتنی پیغوله خاطراتمزدن چیقارییورز ، وصوکره شکل عمومیسیله یاشاته‌بیلیورز . یاخود اولجه کچن خطوطی بربرینه ربط ومقایسه ایده‌رك ، بونلردن بر وحدت حصوله کتیرییورز ؛ بوندنده دماغمزده بر تمثال تام وجود بولیور . حال بوکه بو برلوحه اوزرنده بولنسه‌یدی ، یکنظرده کوروله‌بیلیر ، آکلاشیلیردی .

خلاصه ، «صنعت رسیم» ، مسافه داخلنده برهیئت عمومیه ، زمان خصوصنده برنقطه ؛ «صنعت ادبیات» ایسه زمان ایچنده بر هیئت عمومیه ، مسافه داخلنده بر نقطه دیمکدر .

«موسیقی»یه کلنجه ، بوزمان ومسافه‌دن هیچ برینی احتوا ایده‌مز ؛ اونه نقل وحکایه ، نه‌ده تقدیر و تحسین ایدر . یعنی موسیقی تحلیل وتشریح ایتمیه‌رك هرشیئی هیئت عمومیه‌سیله الهام وتلقین ایلر .

شورایه قدر ویریلن ایضاحاتدن آکلاشیلیورکه صنایع مختلفهٔ نفیسه بربرلریله برلشیورلر. بری دیکرینك وظیفه‌سنی کوریور، یاخود بری دیکرینه یاردیم ایدییور.

عجبا هر شعبهٔ صنعت بربریله، مثلا ادبیات، صنعت معماری ایله برله‌شه‌بیلیرمی؟.. اصلا برلشه‌مز. شعبات صنعتك بربرلریله امتزاج ایده‌بیلملری ایچون آز چوق بربرینه، بعض امزجهٔ خصوصیه طولاییسیله، یاقین وقریب بولنمسی شرطدر؛ حالبوکه ادبیات ایله معماری آره‌سنده فروق واضحهٔ اساسیه موجوددر.

صنعت «وحدت» دیمك اولمسنه بناءً، یکدیکریله امتزاج ایده‌بیلمك ایچون، شعبات صنعتدن بری دیکرینه محقق تابع اولملیدر. اکر بواسارت اولمازسه اویله برتشوش حصوله کلیرکه، اثر صنعت بونك آره‌سنده غیب اولور کیدر. کوزل وظریف برطاقم خطوط متحرکه نك افادهٔ آهنکداری دیمك اولان «رقص»، موسیقی ایله برلشدیکی زمان، بوکا توفیق حرکته مجبور اولور.

ادبیات ایله موسیقی برلشدیکی زمانده عین قاعده جاریدر. برطاقم برقطعات نفیسه‌یی حاوی اولان «وودویللر» ده موسیقی ادبیاته تابعدر. چونکه بورادە اساس اولان سوزدر. حالبوکه بر «اوپرا» ده مسئله تمامیله دکیشیر. چونکه اوپرایه کیدن هر سامع موسیقی دیکله‌مك مقصدیله کیدر، بو مقصدی تأمین ایچون ایسه ادبیاتك سر فروسی لازمدر. بناءً علیه ادبیات بورادە موسیقی‌یه تابع اوله‌رق یالکز افکار وحسیات عمومیه‌یی افادە ایدر؛ خاصهٔ اساسیه‌سی اعتباریله آلت تحلیل اولان بر صنعت، آلت ترکیب اولور.

ایکی صنعت بربریله امتزاج ایده‌بیلدیکی کبی متعدد صنعتلرده بربرلریله برلشه‌بیلیرلر. مثلا موسیقی ایله رقص، ادبیات بر یرده بولنور. رسمله هیکلتراشی، معماری بربرینه رفاقت ایدر. لکن بو تقدیرده صنعتده‌کی وحدتك لزومی دها واضح، دها آشکار بر شکل کسب ایدر؛ بوقانون دها زیاده قطعی، آمر بولنور.

مثلا خارجاً هیکللرله، داخلاً دیوارلری رسملرله اورتولی بربنای محتشم، خطوط آهنکدار معماریسنی غیب ایده‌رك اونی نظرلردن صاقلار؛ وصنعت معماری نقطهٔ نظرندن بالطبع تنقید وتعریضه معروض قالیر.

شو مطالعات شعبات صنعتی ایکی‌یه آییرییور: برنجی زمره خطوطه عائد اولانلر، دیکری‌ده خارجنده بولونانلردر. خطوطه عائد اولان رسم، هیکلتراش، معماری بربرلریله قولای برلشدکلری کبی دیکرلری‌ده سهولتله امتزاج ایده‌بیلیرلر.

بو ایکی زمره آره‌سنده بر خط فاصل حکمنده دیکر بر صنعت وارمیدر؟ اشکال مرئیه‌یی، افکاری، حرکات موزونه‌یی، رسمی، سوزی، موسیقی‌یی مزج قابلیتنده بولنسان؛ و بو صورتله فکری شکل مادیسیله؛ شکل محسوسی، اکثریا اشارت مخصوصه‌سی بولنان فکر وتبلیغ و افاده ایتدیکی حسله؛ حسی، رفاقت ایتدیکی فکر، تلقین ایتدیکی طرز ومشوار ایله؛ خلاصه بوتون حیاتی مرئی بولنان اشکالیله کوستره‌بیلن بر صنعت موجودمیدر؟..

اکر بویله برصنعت موجود ایسه، حیات تامه‌نك مصوری اولمق اعتباریله صنعت بشریه‌نك الك واسعی، الك بویوکی اولمق لازمکلیر.

بو صنعت موجوددر؛ ادبیاتك بر شعبه‌سی اولان صنعت

تماشادر. بوکا بناءً ادبیات، بوتون صنایع نفیسهٔ سائره ایله‌ده برلشیور دیمکدر.

٨

ادبیاتك هیئت اجتماعیه‌ده‌کی موقعی واهمیتی. — حیات ایله ادبیات آره‌سنده‌کی مناسباتی تعیینه چالیشانلرك افکار ونظریاتی شمدی‌یه قدر بر نقطهٔ معینه وقطعیه‌ده توقف ایده‌مه‌مش، بوتون علمای ادبك خلاصهٔ افکاری اولمق اوزره بروصل مشترك بولنه‌مامشدر. بناءً علیه «حیاتمی ادبیاته، ادبیاتمی حیاته اجرای تأثیرایدییور؟» مسئله‌سی قارشوسنده، مختلف مطالعات ونظریات سرد وبیان ایتمك مجبوریتنده قالییورز.

منقدین مشهوره‌دن «ماقس نورداو» رومان وتماشانك حیات بشریه و اجتماعیه‌یه، حیاتك بونلره تأثیرندن زیاده اجرای نفوذ وتأثیر ایتدیکنه تماملیه قانعدر.

فی‌الحقیقه بوتون محررلر، تدقیقات وتحقیقات بشریه‌ده بولندقلری زمان، هرکسك بیلدیکی، هرکسك کوردیکی وقایع واشخاص عادیه‌یی نظر اعتباره آلمازلر. زیرا قارئین، حیاتده دائما تصادف ایتدکلری شیلره مصادف اولمغه قطعیاً تحمل ایده‌مز. اونلر بر طاقم تحسسات جدیده‌یه مفتقردر. بو ایسه موجود بولنان برحالت وجدانیه‌نك یکی برحالت وجدانیه‌یه انقلابنه، برتأثرك انقطاعیله اوکا تماملیه ضد ویکی بر تأثرك تولدینه منوط بر کیفیتدر. حالبوکه درونمزده یاشادیغمز شرائط حیاتیه‌یه وجدان وحسمز اوقدر آلیشمشدرکه، هوای خارجینك تضییقنی حس ایتمدیکمز کبی اونلرك تولید ایتدکلری تأثیراتی‌ده حس

ایده‌مه‌یز . بناءً علیه محررك وجوده كتیردیكی آثار صنعتده شرائط حیاتیه و اجتماعیه‌مزك خارجنده‌كی تحسساتی ، وقایعی ، اشخاصی حس ایتمك ، كورمك ایسترز . بناءً علیه محرر كذركاه حیاتنه مصادف ، وبعض اسباب عنویهٔ شخصیه‌سنه موافق بر حال استثنائی یی آلیر ؛ واونی شخصیت مخصوصه‌سنه كوره تبدیل وتغییر ایدرك اظهار وارائه ایلر .

ادبیاتك حیات اجتماعیه‌یه پك آز افتقار ایتدیكنی ادعا ایدن ذوات ، حیاتك ادبیات ایله یالكز بو نقطه‌ده اشتراك ایده‌بیلدیكنی ؛ بوندن بشقه ، خیالات ادبیه‌نك بشر وجمعیت اوزرینه اجرای تأثیردن خالی قالمدیغنی بیان ایده‌رلر .

بونلر ، عمومیتله شو یولده مدافعه‌ده بولنورلر : « حیات خصوصیه‌سیله مشغول متوسط برشخص ، كندی تجربه‌لریله ، بشریتك شدید احتراصلرینی ، مصائب وفلاكتنی آكلایه‌مز ؛ اوینك ، مغازه‌سنك ، معبدینك خارجنده باشقا برعالم برحیات بولندیغنی آنجق شبهه‌لر آره‌سنده كشف ایده‌بیلیرسه‌ده اونك روحنه تماميله نفوذ ایده‌مز . اوزمان كتابلره ، تیاترولره قوشار ؛ پادشاهلری ، قراللری ، پاشالری ، بكلری ، ملكلری ، پریلری ، جانیلری ، حیله‌كارلری ، خلاصه عمومیت اعتباریله جزئیت قیلندن اولان بر طاقم اشخاصی ، وقایعی اوقور ، كورور . وبر قاعدهٔ تغیر ناپذیر روحیه تبعیتله ، محررك هوسات خیالیه وحسیه‌سیله سوساواولان وقایعه ، اشخاصه ایناناررق ، معلومات اجتماعیه‌سنی بونلردن آلمغه ، حیاتده برتمثال اولمق اوزره كوستریلن بوشیلره بكزه‌مكه سعی وغیرت ایدر . اونلرك محبتلری ، نفرتلری ، كینلری هپسی حال طبیعیدن

چیقارق بونلره منقلب اولور. باخصوص جسماً، روحاً ضعیف و معلول اولانلر اوزرنده آثار خیالیهٔ قلمیه‌نك تأثیری پك زیاده در.»

بوسوزلرده آز چوق برذرهٔ حقیقت واردر. محررلر، ارککلره نسبتله ضعیف بولنان قادینلر اوزرنده قلملریله تحکم ایدرك، اونلری جسماً وروحاً ایسته‌دکلری شکله‌وضع ایده‌بیلیورلر. بویوك شهرلرده، بویوك محررلرك بو قدرت فسونکاریلری، بوتون بداهت ووضوحیله کورولمکده‌در.

بو خصوصه دائر تاریخی بعض مثاللرده کوسترمك ممکندر. آلمانیا مشاهیر ادباسندن «کوته»، «ورته‌ر» نامنده‌کی رومانی «١٧٧٤» تاریخنده یازدیغی زمان، برچوق کنجلر «ورته‌ر» کبی صفوتله، نزاهتله‌سودیلر؛ وحتی‌یالکز بونکله‌اکتفا ایتمه‌یه‌رك‌مودهلری کبی انتحار بیله ایتدیلر. کذلك «آلکساندر دوما»، «١٨٣١» تاریخنده مشئوم وشدید بر احتراص عشقی‌یی محتوی «آنتونی» نامنده کی رومانی نشرایتدیکی زمان، بوتون فرانسه «آنتونی» لرله طولدی.

مملکتمزده ده بوکا دائر بعض مثاللر کوستره بیلورز: اشعار قدیمهٔ عثمانیه، خصوصیله ندیمك آثارشوخ مشربانه‌سی برزمانلر محیط اجتماعیمزده غریب برزمرهٔ صنعتکاران تولید ایتدی‌که، بونلر کیجه کوندوز میخانه‌لرده امرار حیات ایده‌رك هم اصالت وعاطفیت ادبیاتی، همده کندی نزاهت قلمیه‌لرینی محو وبرباد ایتدیلر.

کذلك کمال بکك وطنی، جزمیسی، کل نهالی، عاکف بکی، رؤیاسی احتیاجات وترقیات وطنیه‌یی مدرك، روحلری آتش حریت ومشروطیتله مشبوع حقیقی فداکارلر، ظلم و استبداد قارشوسنده دائما فدای حیاته حاضر پولاد وجودلر طوغوردی. دورسابقك حسن

پاشاقره‌غولیله ییلدیز مخزنلرنده اذا واشكنجه آلتنده ایكله‌ین یوزلرجه مظلوملر ، آثار كمالك مولودات معنویه‌سیدی.

بو تأثیرات نظر اعتباره آلندیغی تقدیرده آكلاشیلیر كه ادبیاتك حیات اجتماعیه‌ده جداً بویوك بررولی واردر .

بونقطه‌یه كلنجه ادبیاته قارشو برطاقم شتوم واتهاماتك فیرلاتیلدیغنی كوریبورز. معترضلردن بعضیلری: « ادبیات احوال استثنائیه‌یی ، وقایع مرضیه‌یی ، اشخاص معلوله‌یی اظهار و ارائه ایتدیكی واساساً هیئت اجتماعیه اوزرنده برتأثیر عظیمی حائز بولوندیغی ایچون مضردر. » ادعاسنی بیان ایدییورلر . بعضیلری ده : « ادبیات ، حیاتی حقیقتیله كوسترمكه مقتدر اوله‌مایارق ، محرك مخیله وحساسیتنه تبعیتله نواقص طبیعیه‌یی اكمال واتمام ایتدیكی وبویله‌جه اك صاف ونزیه روحلرده فنا آرزولر ، احتراصلر تولید ایلدیكی ایچون بشریته مضردر . » دییورلر .

بوكبی ادعالر ، ادبیاتك حیات اجتماعیه‌یه تأثیری نظریه‌سنك مبالغه وافراطه دوشن اقسامیدر . بر اثرك تأثیریله اخلاقنی ، روش حیاتنی بوزه‌جق قدر متانت اخلاقیه‌یه مالك اولمیانلرك فناقلرینی ادبیاته عطف ایتمكدنسه ، كندیلرینك سیئاتنه ، ضعف اخلاقیلرینه حمل ایتمك دها طوغریدر. اساساً ادبیاتك تأثیر اجتماعیسنه اینانانلر تأثیر مشؤمنك آنجق ضعیف ، معلول موجودیتلره عائدیتنی ذكر واثبات ایدییورلر كه بونلری تداوی ایتمك ، دوشونمك ادبیلره حائز دكلدر . بونلرله اشتغال ایده‌بیلمك صلاحیت وحقنی حائز اولانلر ، امراض عصبیه متخصصلریدر ،

باخصوص، بالاده ذکر ایدیلن نظریات وافکار، قسماً طوغریدر.
چونکه کرك محرر، کرك آثار ادبیه، - پك طبیعی اولارق - جمعیت
وشرائط جمعیت خارجنده تولد وادامهٔ حیات ایده‌مزلر.

هر محرر محیطنك، عرقنك، زماننك بر محصولیدر. حال حاضرده
بویوك شهرلرده، اك اوفاق سببلرله موجودیتنده زلزله‌لر، حسیاتنده
محاکماتك تنویم وتسکین ایده‌مه‌یه‌جکی فورطنه‌لر تولد ایدن، هر شیده
اك مضر افراطلرك محکومی بولنان، تدقیق و رؤیتلرنده غرابتلر
کوسترن، یابدقلریله یاپه‌دقلری آره‌سنده اك واضح بر رابطه‌سزلق
مشهود اولان بیکلرجه موجودلر یاشایورکه بونلری تولید ایدن نه
ادبیات، نه‌ده سائر علوم وفنوندر. بونلر، عصرلرك یورغونلقلریله
فعالیت حیاتیه‌سی تناقص ایتمش انسال بشریه‌نك مولوداتیدر. محررده
بو محصولات ومولوداتدن بر فرد اولدیغی ایچون، بالضروره بوکبی
امراض وعلل عصریه ایله مصابدر. علم احوال روح نقطهٔ نظرندن
صنعتکارلرك قابلیت اخذیه و تمثیلیه‌سی ناقابل انکار بر حقیقت فنیه‌در.
بر صنعتکار، اثر صنعت وجوده کتیره بیلمك ایچون شدت وصمیمیتله
حس ایتملیدر. بناءً علیه قابلیت تحسسیهٔ مرضیه‌سی محیطنده کیلردن
دها زیاده‌در. بونك ایچون، بر محرر محیطنك امراض وعلل کونا کونی
اظهار وارائه ایتدیکی زمان، اوندن اخذ وتمثیل ایتدیکنی افاده وتبلیغ
ایتمش اولمقدن باشقه برشی یاپمامش دیمکدر.

« فلسفهٔ صنعت » محرری « ایپولیت تن » ایله « حکمت بدایع »
محرری « اوژه‌ن وه‌رون » صنعتکارلر اوزرنده محیطك تأثیرینه
فوق العاده اهمیت عطف ایدییورلر.

بونلره كوره، بر صنعتكارك، بر اديبك آثارى نظر تدقيق و تنقيده وضع اولنديغى زمان، اونك يالكز حيات و شخصيت خصوصيه‌سيله منسوبى بولنديغى عائلهٔ صنعت نظر اعتباره آلنماملیدر. بونلرى احاطه ايدن بر كل، بر عموميت دهاوار در ، كه اونى ده دوشونمليدر. بوايسه محيط عموميدن باشقه بر شى دكلدر . صنعت، درونده وجوده كلديكى محيطك عشق، سعادت، فلاكت، اعتقادات كبى اودورك بتون افرادنده مشترك وعمومى بر طاقم افكار ونظرياتنى كوسترير ، آكلاتير .

اسكى آثارى اوقوديغمز زمان، عادتامحررلريله قونوشمش، اونلرك امل و آرزولرينه ، اشتياق وفلاكتلرينه واقف اولدقدن باشقه عمق روحلرنده كيزلى برسسك برشيلر فيصلداديغنى حس ايتمش اولورز. بوسس آثار صنعتك وجوده كلديكى عصرك حالت عموميهٔ روحيه‌سيدر. صنعت اكثرياشكل جمعيتى تعقيب ايدر ؛ جمعيتك تكامليله اوده تكامل، سقوطيله اوده سقوط ايلر .

صنايع نفيسهٔ سائره كبى ادبياتده اشكال مخصوصهٔ تكاملنى جمعيتك تعاقب تكاملاتنده بولمشدر. انسانلر، ازمنهٔ قبل التاريخيه‌ده، مهالك طبيعتله همجنسلرينك هجوم وتجاوزاتنه قارشو كله‌بيلمك ايچون جمعيت تشكيل ايتدكلرى زمان، نغمات ابتدائيهٔ موسيقيه‌يه معاون اولمق اوزره ايلك رشيم شعر وجوده كلمشدى . هرشخص يالكز باشنه ناصل قيمتى حائز دكل وآنجق عموميته تبعيتله ياشامق حقنه مالكسه، شعرده بر شخصه عائد اولديغى تقديرده اهميتى حائز اولمه‌يور، فائدهٔ مقدسه‌سى زده‌لنمش تلقى ايديليوردى . فقط جمعيت بوحال ابتدائيسنى

طبیعی تعقیب ایده‌مدی ؛ مرور زمانله بر طاقم تحولات وتکاملات حصوله کلدی . حیات عمومیه احتیاجات متعدده‌نك تحت تأثیرنده انسانلری صنف صنف آییردی. هر صنف اجتماعی امور مملکته، وظائف وطنه عائد ایشلردن یالکز بر قسمیله اشتغال ایتمکه باشلادی .

اووقت ادبیاتده عینی تحولی، تبدلی کوستردی. بر زمان کلدی که ساحهٔ ارضیه‌ده شخصیت اشتراکه تفوق ایتدی . ادبیاتده شخصی اولدی؛ هر کس ایسته‌دیکی کبی ، ایستدیکی زمان ، قدرت استعدادیه‌سی اولدیغی تقدیرده ، نظم ، نثر ، رومان ، تماشا ، هر نه ایسته‌رسه یازمق حقنی کندیسنده کوردی .

مسئله‌یی عمومی بر صورتده حل ایتمکدنسه دها خصوصی، دها واضح بر صورتده حل ایده‌لم : هر دولتك بر دورهٔ انکشافی ، دورهٔ توقفی ، دورهٔ انحطاطی واردر. ادبیاتده بو دوره‌لری تعقیب ایدر. ایلك زمانلرده اوده یاواش یاواش انکشاف ایدر ، مجرای طبیعیسنی بولمق ایچون چابالار ، لسانی تشکیله اوغراشیر ، خیاللرینی قوملك روحندن طوپلامقله مشغول اولور . عاشق پاشادن باقی یه قدر کلن ادبیاتمز عثمانلیلغك تولد و انکشافنی عادتا تعقیب ایتمشدر . حالبوکه سلطان سلیمان قانونی عصرندن اعتباراً سلطان ابراهیم اوله قدر بر دورهٔ توقف وکمال کورولیر. او اثناده ادبیاتده عینی تأثیر تحتنده‌در. لسان، تکامل ایتمش، ادبیاتك آله‌بیله‌جکی شکل تعین ایله‌مشدر . باقی ، روحی، نفعی، صبری کبی استادلر بو دورك مولوداتیدر. بو دوردن صکرا عثمانلی هیئت اجتماعیه‌سنده وهن وانحطاط بوتون علائم ودلائلیله نظرلره چارپار ؛ هر کس کندی شخصیله ، موجودیتیله مشغولدر . حیات

عمومیهٔ دولت وملت تمامیله اونوتولمشـدر . بویله بردورده ادبیاتده بالطبع عینی اعراضی کوستریر. شعرا ، ادبا آره‌سنده آرتق برشخصیت مشترکه کوریله‌مز ؛ هرکس منفرداً چالیشـیر ؛ بر نابی ، بر ندیم ، برغالب‌دده آیری آیری خصوصیتلرله بربرلرندن آیریلیرلر .

« پول‌بورژه » بو انحطاط ادبی‌یی آکلاتمق ایچون « حال حاضرك احوال روحیه‌سی » نامنده‌کی اثرنده شو سوزلری سویله‌یور :

« رفاه‌وسعادتك ، وراثتك تأثیری حیات شخصیه‌یه تمایلی زیاده‌لشدیریرسه عضویت اجتماعیه انحطـاطه یوز طوتمش دیمکدر . لسـان دنیلن دیکر بر عضویتك انکشاف وانحطاطی‌ده عینی قانونلر اداره ایدر. براسلوب انحطاط دیمك ، وحدت کتـابك ، موقعنی صحیفه‌نك ، صحیفه جمله‌نك ، جمله کلمه‌نك استقلالنه ترك ایتمسی دیمکدر » .

فی‌الحقیقه دور انحطاط عثمانیده کلمه اویونجاقلری بیله پك بویوك بر مهارت صنعت تلقی ایدلمش ، بر چوق معناسز ، عادی مصـاریع وابیات ایله‌سینهٔ بدیع‌ادبیات اورتولمك ایسته‌نمشدر. یاخود اولکیلرك سویله‌دکلرینی تکراردن باشقه بر شی یاپه‌یه مقتدر اوله‌میان توره‌دیلر تذکرةالشعرالری طولدیرمشدر .

هر ایکی طرفك‌ده مدعاسـنی ، دلائل و براهینی شـو صورتله خلاصه ایتدکدن صکره ، بز هرایکی طرف‌ده مبالغه ایدییور دیرز . ادبیات جمعیت بشریه‌دن استعانه ایتدیکی کبی جمعیت بشریه ده اوندن متأثر اولور . بونلر هر ایکیسی‌ده بر تأثیر متقابل داخلنده یاشارلر .

هر ایکی طرفك‌ده ادعالرنده‌کی مبالغه‌یی طرح ایدنجه ، الده ایدیلن نتیجه‌یی اك طوغری اوله‌رق قبول ایدرز .

مثلا فرانسه‌ده طلاق پك یقین زمانلرده قبول ایدلمش بر کیفیتدر. بونك لزومنه دائر بر چوق تماشا کتابلری ، رومانلر یازلمش ، صحنه‌لرده کوسترلمش، اوقوتدیرلمش، مجادلات قلمیه‌یه یول آچیلمشدر. شبهه‌سزدرکه محررلر اثرلرینك موضوعلرینی ، اشخاصنی حیات عمومیه‌ده بولدیلر ، تدقیق و تحقیق ایتدیلر ؛ وبونلرك فلاکتلرینه کندی شخصیتلرینی علاوه ایدرك اظهار و ارائه ایلدیلر . دیمك‌که بواثرلرك وجوده کلمه‌سنده هیئت اجتماعیه‌نك بر تأثیری کورولدی ؛ حالبوکه طلاقك بر قانون شکلنی کسب ایده‌بیلمسی خصوصنده بو آثارك تأثیر کلیسی واردر . اکر بونلر نشر ایدلمامش ، ویا وضع صحنه اولنمه‌مش اولسه‌یدی، افکار عمومیه حاضرلانمامش ، فرانسه بو درد اجتماعیدن قورتولمامش اولوردی .

صنعتك هیئت اجتماعیه‌ده‌کی موقعی بوکا بناءً یوکسك ومهمدر. بو مسئله‌لری تدقیق ایدرکن تفرعات قبیلندن اولمق اوزره براعتراض ایله قارشولاشیورز : ادبیات نه‌یه یارار ؟

بونقطه‌ده فکرلر ایکی‌یه آیریلیور. بعضیلری « حسنی افاده وارائه وبوصورتله ذوق بدیعی‌یی تأمین ایتمکدن باشقه بروظیفه‌سی یوقدر. » جوابنی‌ویریورلر. دیکر برطاقم ذوات‌ده بومطالعه‌یی‌رد ایده‌رك‌ادبیاتك وظیفه‌سی بو نقطه‌ده قالمش اولسه‌یدی پك عادی ، پك بایاغی بر شی اولاجغنی، وحالبوکه‌ادبیاتك‌جمعیت‌بشریه‌یه‌برفائده‌تأمین‌ایتمك، اخلاقی، خیری‌نشر ایله‌مك وظیفهٔ علویه‌سیله مکلف بولوندیغنی بیان‌ایدییورلر.

بو مجادله یونان قدیمدنبری هر زمان تازه‌له‌نمش ، هر دورك ،

هر مملكتك صنعتكارلری آراسنده دائما اوزون وبی سود مناقشاته سببت ويرمشدر .

برنجی فكرك طرفدارلرندن « كوستاوفلوبر » : « صنعتك مقصد وغايه‌سی كندنده‌در ؛ هيچ برزمان بر واسطه دييه تلقی ايديله‌مز .. » دييور .

منقد شهير « فاكه » ده : « صنعت ادبيات حسنی افاده ايتديكی زمان بر عامل اخلاقيدر ؛ ايسترسه كوستريلن حسن اساسنده اخلاقی اولمه‌سون . صنعت وادبيات نه‌اخلاقی ، نه ده غير اخلاقيدر . يالكز او انسانلری منفعت بكله‌مه‌ين حسيات عاليه‌يه قدر اصعاد ايدر . مادامكه انسانی طبيعت عاديه‌سندن اوزاقلاشديرييور ، بو هر حالده مهم وعالی برشيدر . طوغريدن طوغری‌يه اولان بو تأثيريله برشی اوكرتمه‌ين حسن برقوت جسيمه‌يی حائز بر عامل اخلاقی اوله‌بيليور . بناءً عليه صنعتكار ، اديب ، مسلكنی ايفا ايدرك ، يالكز بونی دوشونه‌رك ، بيلمكسزين اخلاقی بررول ايفا ايدييور. » مطالعه‌سنده بولنيور .

ادبيات ، هر نه اولورسه اولسون ، هيچ بر شيئك تابعی ، منقادی اوله‌ماز ؛ ادبياتك بر مقصد وغايه‌سی واردر : اوده الفاظ وكلمات واسطه‌سيله هيجان بديعی‌يی تأمين ايتمكدر. ادبيات واخلاق‌دن بری ديكری ايچون برر سبب ، برر واسطه اوله‌بيلير ؛ فقط مقصد وغايه اوله‌مز .

اخلاق ، ادبيات موضوعلری ايچون كنيش ، منبت برساحه‌در ؛ ايجاب ايتديكی زمان اوكاده مراجعت اولونور. نته‌كيم بالذات اخلاق‌ده

قواعد ونظریاتنی بر تأثیر جدی ایله تلقین وافاده ایچون شعبات مختلفهٔ صنعته مراجعته مجبور قالیر ؛ وخصوصیله ادبیاتدن پك چوق استفاده ایدر .

« امیل بوواراق » « فلسفه » سنده صنعت ، بناءً علیه ادبیات ایله اخلاق آره‌سنده‌کی مناسباتی تعیین ایچون شودرت دستوری وضع ایدییور :

١ . — صنعتك غایهٔ ذاتیه‌سی اخلاقك غایه‌سی دکلدر ؛ وظیفه‌سی ایسه حسنی ابداع اولوب خیری توصیه دکلدر .

٢ .— صنعت هیچ بر زمان اخلاقه منافی اوله‌ماز ؛ چونکه ابتدا اخلاق برقاعدهٔ عمومیه‌درکه هرشیئه ایسته‌دیکنی ایفا ایتدیردیکی کبی صنعته‌ده ایتدیرر. ثانیاً ، غیراخلاقی اولان شیلر وجدانی تعذیب واحتراصاتی افنا ایله بالنتیجه ذوق بدیعی‌یی تشویش وتغییر ایدر .

٣ . — صنعت خیری افاده ایده‌بیلیر : فقط او زمان بیله غایهٔ ذاتیه‌سنی اونوتمه‌مغه مجبوردر . خیرك افاده‌سنده آرایه‌جغی شی‌ینه حسندر .

٤ .— خلاصه، صنعت، انسانی شخصیتندن، احتیاجات عادیه‌سندن اوزاقلاشدیرمق ، عقل سلیم ایله محبت ومرحمتی تأمین وتسکین ایتمك صورتیله طوغریدن طوغری‌یه برتأثیر اخلاقی‌یه مالکدر . حسن خیر دکلدر ؛ مع‌مافیه اونك متفقی ، مجاوریدر .

بودرت دستور ، اخلاق ایله ادبیات مجادله‌سنی طرفینك حقوقنی تأمین ایتمك صورتیله پك کوزل حل ایتمشدر. خلاصه کرك ادبیاتك جمعیت بشریه‌یه ، کرك هیئت اجتماعیه‌نك ادبیاته تأثیری اولسون ،

گرك ذوقی ، گرك اخلاقی تأمین ایتسون ، هرحالده ادبیاتك هیئت اجتماعیه‌ده‌کی موقعی ، رولی غایت مهمدر .

اعصار سابقه‌نك تنفسات حیاتیه و اجتماعیه‌سنی بر اثر ادبیدن دیکله‌یه بیلمك ، ویاخود فریاد آثار ادبیه ایله بشریت مضطربه‌نك آلام و مصائبنی هیئت اجتماعیه‌یه تخفیف ایتدیرمك ، حسن بدیعی قارشوسنده بر ذوق لاهوتی و نوشین حس ایتمك ، اخلاقه معاونتده بولنمق ، بوتون بونلر برر فائدهٔ مهمه‌درکه ادبیاتك اهمیت اجتماعیه‌سنه برر بویوك دلیل تشکیل ایده‌بیلیرلر .

برنجی قسم

نظم واشکال نظم

برنجی مبحث

نظم ، نثر . — وزن ملی ، ماهت و قیمتی . — اقسام مختلفه‌سی . — وزن ملی ایله یازیلمش آثر ادبیه . — وزن ملینك موقع حاضری .

١

نظم ، نثر . — علی‌العموم آثار ادبیه‌یی نظر تدقیقه آلدیغمز وقت ، ایکی شکلدن عاری اولمدیغنی ، یعنی یا بر آهنك وبرقاعدهٔ مخصوصه‌یه مالك [منظوم] و یا اویله بر قاعده وآهنکدن محروم [منثور] بولوندیغنی کوروز . آثار ادبیه فکر وموضوع اعتباریله نه کبی تقسیماته معروض بولونورسه بولونسون، شکل اعتباریله یامنظوم ویا منثور اولارق تجلی ایدر . بر مکتوب ، بر حکایه ، بر هائله منثور اولابیلدیکی کبی منظوم‌ده اولابیلیر . افکار واحتساساتی افاده ایچون بو ایکی شکلدن بشقه بر طرز بیان موجود دکلدر ؛ مدنیتك ایلك مراحلنده بولونان قبائل وحشیه افرادندن اك متمدن و متفکر بر آدمه قدر ، درجات متفاوته‌ده اولان بالعموم انسانلر، فکرلرینی ، حسلرینی یا منظوم اولارق ویا نثراً افاده‌یه مجبوردرلر .

نظم ونظمك ماهیت وقیمتی حقنده اسکیدن بری برچوق تتبعات

اجرا ایدیله‌رك بالخاصه شو صوك سنه‌لرده بو خصوصده اپی معلومات علمیه ومثبته الده ایدلمشدر. حالبوکه بزم بالعموم ادبیات کتابلرمزده ـ پك یاکلش بر فکره تبعیتله ـ نظمك نثردن آنجق وزن وقافیه ایله آیریلدیغی بیان اولونارق ، نظمك ماهیت حقیقیه‌سی حقنده هیچ بر فکر اعطا ایدلمه‌مکده‌در .

بعضیلری نثری محصولات فکریه‌نك ، نظمی ایسه احتساسات وتخیلاتك واسطهٔ تبلیغی اوله‌رق قبول ایتدکلری حالده ، بر طاقم ارباب قلم ومثلا حقیقیون مسلکنه منسوب بر چوق حکایه نویسلرده لسان طبیعیٔ انسانینك آنجق لسان نثر اولدیغنی ، ونظمك جعلی ، ساخته بر ماهیته مالك بولوندیغنی ادعا ایدییورلر .

ترقیات اخیرهٔ علمیه بزه بو ایکی مطالعه‌نك ده شایان قبول اولمادیغنی واضحاً ارائه ایتمکده‌در . شکل نظم آلتنده هیجان بدیعی‌یی اصلا تأمین ایده‌میه‌جك یابس وبی معنا برچوق شیلر یازیلدیغی کبی ، منثور بر چوق بدایع شعریه‌ده تحریر ایدلمشدر . عادی بر لغت مجموعه‌سی اولان « تحفهٔ وهبی » نك شکل نظم آلتنده بولونماسی اوکا بر ماهیت ادبیه اعطا ایده‌مدیکی کبی ، مثلا « مقبر » مقدمه‌سنك منثور یازیلمش اولماسی‌ده قیمت شعریه‌سنی اصلا اخلال ایتمز . منظوم اثرلرك دائرهٔ شعره ادخال ایدیله‌رك آثار منثوره‌نك بوندن خارج براقیلماسی ، اسکی عربلرك صنعت حقنده‌کی‌اك یاکلش طرز تلقیلرندن برینی تشکیل ایده‌ر ؛ بو مطالعه‌نك هیچ بر وجهله شایان قبول اولامایه‌جغنی معلم ناجی افندی « اصطلاحات ادبیه » نامنده‌کی اثرنده بوندن تقریباً بر ربع عصر مقدم بیان ایله‌مشدی . کرك شکل نظم وکرك شکل نثر آلتنده بولونابیلن « شعر » ك تعریف علمیسی ، حکمت بدایع

علمای مشهورەسندن «غروس»ه كوره: «احوال خارجیه وداخلیەنك بر شكل بدیعی تحتنده وبر غایهٔ بدیعی تأمین ایتمك مقصدیله لسان واسطەسیله افادەسی » در .

نظمك ساخته وجعلی اولمیوب غایت طبیعی وانسانی اولدیغنه ، یعنی طبیعت بشریەدن مقتبس بولوندیغنه الڭ بویوك دلیل، بالعموم اقوام ابتدائیەده لسان نظمك موجودیتیدر . بوكون الڭ ابتدائی انسانلرك بیله عمومی حسلرینی افاده ایدەجك منظومەلری ، شرقیلری، داستانلری واردر . اكر نظم ادعا ایدلدیكی كبی ساخته و غیر طبیعی اولسه ، بشریتك بالعموم اقسام ومراحلنده اوكا تصادف ایدلمەمك لازم كلیردی. حالبوكه بشریتك ایلك آثار صنعتی ، اقوامك ایلك افادهٔ تحسساتی عمومیتله لسان نظم ایله اولمشدر .

حكمت بدایع حقندەكی تدقیقات مهمەسیله معروف « ژان ماری كوییو » « بدیع حاضر مسائلی » نامندەكی اثرنده ، نظمك بالذات حسیاتدن متولد بولوندیغنی فیزیولوژی اساسلرینه استناداً اثبات ایدییور . نظمك ماهیتنی ، قیمت حقیقیەسنی بویوك بر وضوح وسادكیله ایضاح ایدەن بوصحیفەلردن بروجه آتی اقتباسده بولونیورز :

حسیات شدیدەنك تحت تأثیرنده اولدیغمز وقت ، اوضاعمزك موزون وآهنكدار بر حال آلمغه تمایل ایتدیكی مسلمدر . اولا دماغده تولد ایدن تهیج، فیزیولوژی قوانیننده برینه تبعیتله ـ اوىجه را كد بولونان صو دروننده‌كی اهتزازات كبی ـ همان بینه آز چوق قریب اولان اعضایه انتشار ایدر . « تیندال » و « سپنسر » ه كوره بوتون حركاتده موجود اولان قانون توازن ، بو اهتزازاتی

تموجات منتظمه‌یه قلب ایلر . علی العاده بر صبرسزلق ویا بر صیقینتی زماننده باجاغمزك اویناديغی ، صاللانديغی یوقمیدر ؟ مادی وبعضاً ده معنوی اضطرابلر آراسنده‌بوتون وجود حرکته کلیر؛ واکر « تأثر = Emotion » اوقدر عیان دکلسه ، اوکدن آرقه‌یه طوغری صاللانمغه وبو صورتله کندی هیجاناتنی تنظیمه میل وغیرت ایدر . کذلك بویوك بر مسرت انسانی صیچرامغه ، رقص ایتمکه سوق ایلر . عین احوال وقوانین اجهزهٔ صوتیه‌ده‌ده موجوددر؛ وایشته بوراده مسئلهٔ اساسیه‌یه تماس ایدییورز : سوز، تهیج عصبی نتیجه‌سی اولارق، قابل تقدیر وتخمین برقوت وبر وزن وآهنك اکتساب ایدر ؛ بر خطیب حرارتله‌نجه ، ایراد ایتدیکی نطقه ابتدای‌امرده موجود اولمایان‌وزن ومقیاسی ، اولچویی ادخاله باشلار ؛ وفکر کسب ثروت وقوت ایتدکجه، سوزلری آهنکدار وموسیقی آلود اولور. بونك کبی، اکر بر عاشقك لسان آتشین غرامی استماع وضبط اولونابیلسه ، اونده‌ده بر نوع اهتزاز ، تموجات منتظمه ، قابا طاسلاق بر طاقم اجزای شعریه بولونابیلیر . شاعر مشهور « آلفره‌د دوموسه » لسان نظمدن بحث ایدرکن ، اونی « هرکسك ایشیتمکله برابر سویلیه‌مدیکنی » بیانده پك حقلیدی . مع مافیه هپمز، حیاتمزك بعض دملرنده اکثریا بیلمیه‌رك او لسانی تکلم ایتمشزدر . صدامز او تغیرات ترنمداردن بعض شیلر اقتباس ایتمش ، لسانمز ـ شاعرده بزی مفتون ومحظوظ ایدن ـ او آهنك موزوندن استعاراتده بولونمشدر . فقط اعصابك بو کرکینلکی زائل اولنجه ، حساسیتك بر حالت متوسطه‌سنه تقابل ایدن متوسط وعادی لسانمزه عوت ایتمشزدر .

نظم ، بزی آهنکیله تأثرات « پرده = Gamme » لرینه چیقاریر. بوموسیقیٔ تأثر واحتساسی تثبیت وتکمیل ایتمك ، شاعرك الك بیوك وظیفه‌سی ، صنعتیدر . فکرمزده وجودینی تصور ایتدیکمزاك بویوك، خیالی شعرك تعریفی شودر : « بوتون فکر متأثرك آلمغه تمایل ایتدیکی شکل وهیئت . »

نظم ، هیچ اولمازسه اساس ابتدائیسی اولان وزن اعتباریله ، بر اثر جعلی دکلدر . انسانلرك شاعر اولمالری ، نظم ایله اشتغال ایتمه‌لری ، ذهنلرینك کچیجی برهوسنه تبعیتله دکل ، طبیعتلرینك جهد وایجاباتی وبرقانون علمی‌یه تبعیت ایله‌در . آهنکك تمامیتی حسیاتك درینلکنه بردلیل طبیعی اولدقدن باشقا، فیزیولوژی‌قانونلرندن برینك احکامنه تبعاً ، حسیات مذکوره‌یی سامعلرك قلبنه سرایت ایتدیرمك خاصه‌سنه‌ده مالکدر . بناءً علیه منظوم سوز سویله‌مك ، لسانك وساطت آهنك وانتظامیله : « بن ، حسیاتمی لسان عادی ایله افاده ایده‌بیله‌جك بر درجه‌نك فوقنده مسعود ویا مضطریم ! » دیمکدر . وزن منظومات، ضربان‌قلبك قولاقله دویولاجق برمرتبه‌یه کلمه‌سی‌در؛ بو ضربان صدامزه برانتظام بخش ایتدیکی کبی بوتون قلبلرك نهایت برلکده چارپماسنی انتاج ایلر .

ایشته کلام منظوم حسیاتی بویله‌جه بر صورت طبیعیه‌ده افاده وباشقالرینه تعمیمه خدمت ایتدیکی کبی، دیکله‌ینلرك نظر دقتلرینی‌ده بویوك برقوت‌صرفنه میدان براقمایارق حسیات مذکوره اوزرینه جلبه موفق اولور. فی‌الحقیقه حائز سلاست وآهنك اولان بر طرز افاده ، سامعلر طرفندن کمال سهولتله آکلاشیلیر . مع‌مافیه بو خصوصده

« سپنسر » قدر ایلری کیده‌رك ، نثرك ، پریشانیٔ معلومندن وعدم انتظامندن طولایی قارئی فعالیت عظیمه صرفنه اجبار ایله افکار وحسیاتی لزومی درجه‌ده محاکمه وتوسیعدن آلیقویدیغنی ؛ نظمك ایسه هرهجایی ضبط ایچون ایجاب ایدن درجهٔ دقتی اولدن احضار ایده‌رك قوهٔ ذهنیه‌مزی بی‌لزوم یره صرف واضاعه‌دن منع ایلدیکنی ادعا ایله‌مه‌یز . ایی منظومه‌لر اکثریتله نثردن دها زور آکلاشیلیر . بونك سببی، آثار منظومه‌ده فکرك که پك متکاثف ، که پك علوی بولونماسیدر. یالکز شوجهتی اعتراف ایتمه‌لیدرکه نظم، کندیلکندن، دماغه دها چابوق اجرای نفوذ ایله اوراده دها پایدار ایزلر براقیر . بو نقطهٔ نظردن نظم نثردن دها مکمل بر واسطه‌در ؛ چونکه دها جزئی تماسله حرکت ودها آز قوت صرف ایدر . بوندن بشقه ، نظم اصوات مرکبه‌سنك انتظامی ، کلماتنك عدم تنافری ، هجالرینك جریان خفیفی ایله کرك ذکا وکرك حافظه ایچون ایی بر معاوندر .

وزن ، بو صورتله ذکانك آز قوت صرف ایتمه‌سنه خادم‌اولدیغی کبی ، حساسیت ایچونده بر ذوق مخصوص تولید ایدر. بالعموم آثار موسیقیه‌ده وزنك نا قابل انکار وپك بویوك بر اهمیتی واردر . بر موسیقی پارچه‌سنك وزنی تبدیل ایدلمدیکی تقدیرده ، اونك اوزرنده اجرا ایدیله‌جك تعدیلات نا محسوس قالیر . نظمك لسان موزونی عادتا بر نوع موسیقی وجوده کتیریرکه، علی‌العاده موسیقی درجه‌سنده واضح اولمامقله برابر هرحالده موجوددر .

وزنك بزه‌بخش ایتدیکی ذوق حسی‌یه ، ریاضی وفکری برذوق دها انضمام ایدرکه بوده « عدد »ك تولید کرده‌سی‌در . توزین‌ایتمك،

سوق طبیعی‌یه متابعتاً صایمق دیمکدر . « له‌یبنیچ » قولاغك اهتزازات
موسیقیه‌یی غیر اختیاری اوله‌رق تعداد ایتدیکنی پك محق اولارق
سویلیور . ایشته بو جهت ، تقطیعك اهمیتنه اك ایی بر دلیلدر .

بورایه قدر اولان مطالعاتمزی خلاصه ایده‌جك اولورسه‌ق ، نظم
دینیلن شکل افاده‌نك جعلی برشی اولمایوب طبیعت انسانیه‌ده مندمج
بولوندیغنی ، ونظمك نثردن شیمدی‌یه قدر ظن ایدلدیکی کبی وزن
وقافیه ایله دکل ، یالکز وزن ایله آیرلدیغنی ، وبرطاقم نقاط نظردن نثره
فائق اولدیغنی آکلارز . بر اثر ، مثلا عبدالحق حامدك « هدیهٔ سال »
نامنده‌کی شعری ، قافیه‌سز اولدیغی حالده ینه منظومدر ؛ کذلك بر
مصراع ، بر بیت هیچ بر قافیه‌یه مالك بولونمامقله برابر هیچ بر
وقت منثور عد ایدیله‌مز . بناءً علیه نظم ایله نثرك فرقنی سویلرکن ،
بونك یالکز وزنه انحصار ایده‌رك قافیه‌نك بو خصوصده اصلا
مدخلدار بولونمادیغنی بیلمه‌لی ، وبالعموم ادبیات کتابلرمزده بو
مسئله‌نك پك یاکلش آکله‌شیلدیغنی اونوتمامالیدر .

٢

وزنه ملی ، ماهیت وقیمتی — هر ملت آثار منظومه‌سنی ، کندی
شیوه و سجیهٔ لساننه کوره وضع ایتدیکی بر قاعدهٔ مخصوصه‌یه تبعاً
وجوده کتیریر . بناءً علیه نظم بالعموم ملل موجوده‌ده مشترك اولمغله
برابر طرز نظم هر ملتك طبیعت لسانته کوره متحولدر . بوکون
فرانسز نظمیله مثلا تورك و عرب نظملری آراسنده غایت بویوك
و ضروری فرقلر موجوددرکه اساس اعتباریله بو لسانلر بیننده‌کی
تخالفدن نشئت ایدر ،

عربی و فارسی لسانلرندن بر چوق اقتباساتده بولونارق سجیهٔ اصلیه‌سنی عادتا غائب ایتمش اولان لسانمز ، مالك اولدیغی طرز نظم اعتباریله‌ده غریب بر خصوصیت عرض ایتمکده‌در : حکومت عثمانیه‌نك ایلك آن تشکلنده ، یعنی تورکجه‌نك عربی و فارسی ایله هنوز اوقدر امتزاج ایده‌مدیکی ادوار اولیه‌ده وجوده کلمش اولان آثار منظومهٔ ملیه « پارمق حسابی » دنیلن وزن ملی ایله تنظیم ایدلدیکی حالده ، موخراً عجملرك تأثیراتیله بوطرز متروك براقیلارق عجم اصول نظمی قبول و تطبیق اولونمغه باشلانمشدر . بناءً علیه بوکون لسانمزك ایکی مختلف طرز نظمی موجود دیمکدر .

ایلك تورك آثار ادبیه‌سنك ، ضرب مثللرك ، زمانمزه قدر سویله‌نن ملی شرقیلرمزك عمومیتله « پارمق حسابی » دنیلن اصول نظمه اتباعاً یازلماسی ، لسانمزك اساس اعتباریله عروض وزنه دکل ، هجا وزنه متمایل اولدیغنی و بناءً علیه وزن ملی اولارق بو طرز نظمی قبول ایتمك لازمکلدیکنی اثبات ایدییور . مع‌مافیه لسانمز یاواش یاواش اسکی صفوت و سادکیسنی ترك ایده‌رك دها زیاده عجم و عرب تأثیراتی آلتنده قالدیغی ایچون ، وزن ملی ایله وصف ترکیبلری ، اضافتلری افاده ایتمك زورلاشمش ، ونهایت برآزده آهنك احتیاجیله عروض وزنی قبول و تطبیق اولونمشدر . « هجا وزنی » بزم وزن ملیمز اولمقله برابر ، مخلدات نظمیه‌مز عمومیتله اوزان عروضه تطبیقاً وجوده کتیرلدیکی ایچون بو طرز نظمی ترك ایده‌بیلمك بزجه امکانسزدر .

« پارماق حسابی » دنیلن ملی طرز نظممز ، فرانسز اصول انشادینه پك مشابهدر . فرانسزلر ناصل مصراعلر بیننده عدد هجا

اعتباریله بر تناسب آرارلرسه ، وزن ملیمزده ده عین نقطه‌یه عطف دقت اولونور . اساساً وزن ملیمزده و بو اصول نظمه اتباعاً یازلمش اثرلرده دورت شی نظر اعتباره آلینیر :

۱ — مصراعلرك عدد هجاسی
۲ — قافیه
۳ — تقطیع
٤ — شکل

عربی و فارسی کلمه‌لرله طولو بر افاده‌ده عدد هجا قولاغمزده بر تأثیر مهم اجرا ایده‌میه‌رك حتی اکثریا نامحسوس کچرسه‌ده ، صرف تورکجه کلمه‌لردن مترکب بر مصراعده ، قولاق ، هجالری تفریق ایچون بویوك مشکلاته معروض قالماز . مثلا :

ای کوزل کوی ، ویران اولما صاقین شوکنج یاشکده ؛
طاغلرکده تازه اوتلر ، بذبه کالر بیترکن .
ای چوبانلر ! نی آکك ، جوشغون صولر یاشنده ،
یاپراقلرك آراسنده یاورو بر قوش اوترکن .

قطعه‌سی ، هجاوزننك « اون‌بشلی » یعنی اون بش هجالی قسمندندر :

ای - کو - زل - کوی - وی - را - نول - ما - صا - قین - شو- کنج - یا- شك - ده

قافیه ، عروض وزننده اولدیغی کبی هجا وزننده ده موجوددر . بوندن بش آلتی یوز سنه مقدم یازلمش شرقیلرده ، داستانلرده قافیه‌یه تصادف اولونیور . فقط بواثرلری وجوده کتیرن شاعرلر قافیه‌نك آنجق ذوق سمعی‌یی تأمین وظیفه‌سیله مکلف اولدیغنی نظر اعتباره آله‌رق « قافیه سمع ایچوندر » قاعده‌سنی دها اوزمان تأسیس ایتمشلر ، وعلی‌الایجاب مخرجلری بر برینه یاقین حرفلردن بیله قافیه یاپمشلردر .

بو اثرلری وجوده کتیره‌ن ساز شاعرلری اکثریا بالارتجال شعر سویلدکلری ایچون بویله بر طرز حرکت اختیار ایتمه‌لری غایت طبیعی وضروریدر .

هجا وزننده نظر اعتباره آلیناجق الك مهم شیلردن بری ده « تقطیع » در . زیرا بو وزنده یازلمش بر اثرك منظوم عد اولونا-بیلمسی ایچون « تقطیع » ه ده رعایت ایدلمش اولماسی ایجاب ایده‌ر . « تقطیع » برمصراعی پارچه‌لره ، هجالره آییرمقدر. عروض وزننده کلمه‌لر اکثریتله دوچار انقسام اولدیغی حالده ، هجا وزننده بو انقسام اصلا تجویز اولونه‌ماز . مصراع قاچ پارچه اولاجقسه ، اوپارچه‌لرده توقف ایتمك لازمدر .

وزن ملیمزك بو خصوصده عمومی بر قاعده‌سی واردر : چفت هجالی مصراعلر مطلقا مساوی صاییده پارچه‌لره آیرلیلی ؛ تك هجالی مصراعلرده ایسه برنجی پارچه مطلقا ایکنجیدن بر فضله اولملیدر . بناءً علیه یدی هجالیلر ٤—٣ ، سکز هجالیلر ٤—٤ ، اون هجالیلر ٥—٥ اولارق تقطیع اولونور :

یدی هجالیلره مثال :

قاب ـ دن ـ بو ـ یوك || طاغ ـ اول ـ ماز
اول ـ آل ـ لا ـ هه || طو ـ یول ـ ماز

سکز هجالیلره مثال :

ع ـ مر ـ ای ـ در || کل ـ دی ـ ای ـ سه
حق ـ ه ـ را ـ مك || ویر ـ دی ـ ای ـ سه

اون هجالیلره مثال :

چون ـ سا ـ کا ـ کوك ـ لم || مب ـ ت ـ لا ـ دوش ـ دی
در ـ د ـ غم ـ با ـ کا || آ ـ ش ـ نا ـ وش ـ دی

اون بر هجالیلر ایکی درلو تقطیع اولنور: برنجیسی ٤ـ٤ـ٣، شکلنده در.

برنجی شکله مثال:

کچ ـ دی ـ جه ـ کی || قار ـ لی ـ بوز ـ لی || طاغ ـ اول ـ سون
قون ـ دی ـ جا ـ غی || مور ـ سن ـ بل ـ لی || باغ ـ اول ـ سون

ایکنجی شکله مثال:

شوی ـ له بر ـ وع ـ دی ـ نه || دو ـ ران ـ لر ـ دن ـ ایم
أ ـ فن ـ دم ـ یو ـ لو ـ که || او ـ لن ـ لر ـ دن ـ ایم

اون ایکی هجالیلر ٣ ـ ٣ ـ ٣ ـ ٣ صورتنده تقطیع ایدیلیر:

یا ـ رب ـ بی || دی ـ له ـ دم || عش ـ قك ـ ویر || شو ـ قك ـ ویر

اون اوچ هجالیلرك تقطیعی ٤ ـ ٤ ـ ٥ صورتنده در:

آق ـ شام ـ او ـ لر || کو ـ نش ـ کی ـ ده ر ـ || شیم ـ دی ـ بو ـ را ـ دن
غا ـ ریب ـ غا ـ ریب || قا ـ وال ـ چا ـ لار ـ || چو ـ بان ـ ده ـ ره ـ دن

اون درت هجالیلر ٧ ـ ٧ صورتنده تقطیع اولونور:

عب ـ ره ـ تی ـ آل ـ ما ـ می ـ سین || یا ـ خود ـ آك ـ لا ـ ما ـ می ـ سین
دیك ـ له ـ قوش ـ لر ـ دی ـ لن ـ دن || نی ـ جه ـ در ـ لو ـ سوز ـ که ـ لیر

اون بش هجالیلر یا ٤ ـ ٤ ـ ٤ ـ ٣ صورتنده، یاخود ٨ ـ ٧ طرزنده تقطیع اولونور:

دون ـ کی ـ جه ـ یار || نا ـ نه ـ سین ـ ده || یاص ـ دی ـ جا ـ غم || فا ـ شی ـ دی
آل ـ تم ـ طوپ ـ راق || اوس ـ تم ـ یاپ ـ راق || یی ـ نه ـ کوك ـ لم || خو ـ شی ـ دی

ایکنجی شکله مثال:

جا ـ ه ـ لك ـ طا ـ لم ـ قا ـ این ـ ده || سو ـ زی ـ نك ـ مق ـ دا ـ ری ـ یوق

اون آلتی هجالیلر ٨ ـ ٨ طرزنده تقطیع اولونور:

بیل ـ دك ـ که ـ لن ـ که ـ چر ـ ات ـ مش || قو ـ نان ـ کی ـ رو ـ کو ـ چر ـ اد ـ مش
عشق ـ شر ـ ب ـ ن ـ ای ـ چر ـ ای ـ مش || عر ـ یم ـ بو ـ مع ـ نا ـ دن ـ دو ـ یار

وزن هجائی اقسامندن بعضیلری، عروض اوزانندن بعضلرینه‌یك

چوق بکزرسه‌ده ، اسکی تورك شاعرلری بوکا عطف اهمیت ایتمیوب وزن ملیلرینه موافق صورتده نظم اشعاردن کری دورمامشلردر . کذلك ، تقطیعده نظر دقته آلیناجق دیکر برشی‌ده « میل ، عشق ، زلف ، دوست » کبی اوچ ویا درت حرفدن مرکب بولندقلری‌حالده برحرکه‌لی اولان کلمه‌لرك بر تقطیع اعتبار اولونماسیدر . چونکه‌پارمق حسابنده آنجق عدد حرکه‌یه اعتبار اولنور .

وزن ملیمز اولان هجا وزنی بر طاقم انواع متعدده‌یه منقسم واپی واسع اولمقله برابر ، عجم شعرلرینك آهنك افسونکارینه مجذوب شاعرلرمزك‌مظهر قبولی اولامادی. عروض وزنلرینك تأمین ایتدیکی موسیقیٔ بیانك وزن ملی ایله الده ایدیله‌مه‌مسی ، و عثمانلی لسانك اوزان عروض ایله پیدای استیناس ایده‌جك بر حال آلماسی ، وزن هجائینك عصرلرجه متروك‌قالماسنی انتاج ایتدی. عرب وعجم‌ادبیاتلرینی لایقیله بیله‌رك اونلردن ذوقیاب اولان ارباب علم و معرفت ، اوزان عروضك آهنك جاذبی قارشیسنده پك سونوك قالان وزن ملی‌یی بالضروره عادی و عامیانه کوردیلر. وصف ترکیبلر، تتابع اضافتلرله مالامال برافاده‌یی توزین خصوصنده، و زن ملی عروض وزنلریله اصلا رقابت ایده‌مزدی . تورك لسانك وزن طبیعیسی اولان هجا وزننك ، تورکجه‌نك طبیعتنده موجود اولمایان اضافتلری ، السنهٔ سامیه‌دن اولان عربی کلمه‌لری ، هند آوروپائی لسانلری زمره‌سندن معدود فارسینك کلمات و ترکیباتی حسن صورتله افاده‌یه مقتدر اولامه‌یه‌رق یرینی عروض وزننه ترك ایلمه‌سی غایت طبیعیدر .

٣

وزن ملینك اقسام مختلفه‌سی. — وزن ملیمز ظن ایلدیکی قدر محدود اولمه‌یوب اپی اقسام مختلفه‌یی حاویدر. عثمانلی هیئت اجتماعیه‌سنك ایلك دورهٔ تشکلندن بوکونه قدر بو طرز توزینه رعایةً یازلمش آثار منظومهٔ مختلفه‌نك اك آز هجالیسی یدی و اك چوغی اون آلتی هجالیدر. شو حاله نظراً، پارماق حسابی دیدیکمز طرز نظم اون وزن مختلفی احتوا ایدییور دیمکدر.

ارباب تدقیقدن بعضلری، هجا صاییسنده اك اوفاق مصراعك اوچ هجادن باشلادیغنی، و درت، بش، آلتی هجالی مصراعلر موجود اولدیغنی سویلیورلر. فی الحقیقه بعض ضرب مثللرمز هجا وزننه قابل تطبیق، وحتی بونلر میاننده یدی سکز هجالیلرده موجود ایسه‌ده، شیمدی‌یه قدر یدی هجالیدن آشاغی هیچ بر منظومه‌یه تصادف اولونا- مامشدر. تقطیعلرنده سهولت وسلاست اولدیغی ایچون، هجا وزنلری آراسنده اك چوق قوللانیلان واك چوق حائز آهنك اولانلر «یدی» و «اونبر» لیلردر؛ هله داستانلر، قوشمه‌لر، تورکیلر اکزیاده اون بر هجالی ایله تنظیم اولونور. بالخاصه داستانلر و قوشمه‌لر آراسنده اون برلیدن ماعداسنه همان تصادف ایده‌مه‌دك.

یدی هجالیلره مثال:

جان ینه بلبل اولدی
خار آچیلوب کل اولدی
کوز قولاق اولدی هر یر
هر نه که وار اول اولدی

—

سکز هجالیلره مثال :

عثمان ارطغرل اوغلیسك
اوغوز قرەخان نسلیسك
حقك برکتر قولیسك
استانبولی آچ کازاو یاپ

—

طقوز هجالیلر غایت قلیل الاستعمال اولدیغی ایچون، بوخصوصده تدقیقاتده بولونان ارباب تتبع بو وزنده یازلمش هیچ بر منظومه‌یه تصادف ایده‌مدکلرینی سویلیورلر. بو وزنده یالکز بر قاچ ضرب‌مثل موجوددر :

آلچاق یره یاتمه سیل آلیر
یوکسك یره یاتمه یل آلیر

—

اون هجالیلرده اوقدر کثیرالاستعمال دکلدر :

صداسی جانده سوکیسی کلده
باغلره صحرانده کوردم بلبلی
حسرتله یاتمش فرقتله طولمش
زار ایله قالمش کوردم بلبلی

—

اك کثیرالاستعمال اولان اون بر هجالیلره مثال :

خرابه قول اولدق بزم عالمده
بنیاد اولسه‌قده بر اولمسه‌قده بر
دوشدك چاره نه‌در دام عالمده
آزاد اولسه‌قده بر اولمه‌سه‌قده بر

عشق اودینه یانمش جکر کبابز
هجر ایله آغلامش دیده پرآبز
ییقیلمش یاپیلمش خانه خرابز
آباد اولسه‌قده بر اولمه‌سه‌قده‌بر

ندیمك، کچه‌جی زاده عزت منلانك، عاکف پاشانك هجا وزنی ایله یازدقلری شرقیلر هپ اون برلیدر.

—

اون‌ایکی هجالیلرده شیمدی‌یه‌قدر آنجق قائلی مجهول بر بیت بولونابیلمشدر:

یاربی دیلرم عشك ویر شوقك ویر
فضلکدن اومارم عشقك ویر شوقك ویر

—

اون اوچ هجالیلرده اون ایکی هجالیلر کبی آهنکدار اولمادیغی ایچون پك اوقدر استعمال ایدلمامشدر. بوکا مثال اولارق ضیا پاشانك مشهور:

آقشام اولور کونش کیدر شمدی بورادن
غریب غریب قاوال چالار چوبان دره‌دن
پك کوربه‌سین اسیرکه‌سین سنی یارادان
کیر سورویه قورت قاپماسین کل قوزوجاغم

شرقیسندن باشقا هیچ بر اثر بولونمادیغنی بالعموم ارباب تدقیق بیان ایتمکده‌لر ایسه‌ده، اجرا ایتدیکمز تدقیقات نتیجه‌سنده بووزن ایله یازلمش بعض ملی شرقیلره دسترس اولدق.

—

اون درت هجالیلر نادرالاستعمالدر . ارباب وقوف بو وزن ایله یازلمش آنجق ایکی بیت بولابیلدکلرینی بیان ایدییورلرسه‌ده، بز بو مطالعه‌یی دوغرو اوله‌رق قبول ایده‌مه‌یز. چونکه بووزنده یازلمش‌ایی آثار قدیمه‌یه تصادف ایتدك :

ای کل نخل امل هیچ بهارك کچمه‌سون
بلبل جان برزمان بو داغکدن اوچما سون
بسله‌دم جانم کبی سودم ایمانم کبی
روح روانم کبی باغ تندن قاچما سون

—

اون بش هجالیلرده پك آز استعمال اولونانلر دندر :

دون کیجه یار خانه‌سنده یاصدیجاغم طاش ایدی
آلتم طوپراق اوستم یاپراق ینه کوکلم خوش ایدی
ایل بنی یالکز صانیردی یاربکا یولداش ایدی
غیریلره کوکل ویرمم سن بمسك بن سنك

—

اون آلتی هجالیلرده پك چوق استعمال اولونماز :

ای عشق اری آچ کوزیکی یر یوزینه قیل بر نظر
کور بولطیف چیچکاری بزه نوب اوش کالدی کچر
بونلر یازین بزه نوبن ، دونکون حقه اوزه نوبن
بر صور اخی بونلره سن قنجرودن عزم سفر
هربر چیچك بیك ناز ایله اوکر حقی نیاز ایله
هر مرغ خوش آواز ایله اول پادشاهی ذکر ایدر

٤

وزن ملی ایله یازلمش آثار ادبیه . — ماهیت وقیمتنی ، اقسام مختلفه‌سنی تدقیق و تشریح ایتدیکمز هجا وزنی لسانمزك منشأ واساسلرینی تشکیل ایدن سائر تورك لهجه‌لرنده‌ده قبول وتطبیق اولونمش ، اوطرز نظم ایله برچوق شرقیلر ، داستانلر ، حتی بویوك کتابلر وجوده کتیرلمشدر . اویغور لهجه‌سنك اك اسکی واك کوزل اثری اولوب « ٤٦٢ » تاریخ هجریسنده کاشغرده یازیلان « قوداتقوبیلیك » نام کتاب باشدن آشاغی‌یه قدر اون برلی هجاوزننه اتباعاً تنظیم اولونمشدر . بوکتابدن قرق سنه صوکرا وجوده کتیرلمش اولان « دیوان حکمت » وکذلك « مخزن‌اسرار امیر حیدر » نامنده‌کی تورك آثارقدیمهٔ ادبیه‌سنده‌ده بووزنك انواع مختلفه‌سنه مختلف نمونه‌لر بولونابیلیر .

حکومت سلچوقیه‌نك سنین‌اخیرهٔ حیاتیه‌سنده وهیئت اجتماعیه‌مزك ایلك دورهٔ تشکلنده وجوده کلمش اولوب تاریخ ادبیاتك صحائف تدقیقنه انتقال ایده‌بیلن آثار قدیمهٔ تورکیه ، مثلا حضرت مولانانك بعض آثاریله «یونس امره» نامنده‌کی بر درویشك منظومات متصوفانه‌سی هپ بووزن ایله یازلمشدر . آسیای وسطانك یوکسك طاغلر واوزون یایلالر له‌مزین اقلیم بارده‌کی تورك جماعتلری کبی ، سکوده‌کلن ایلك عثمانلیلرده ملی وعمومی حسلرینی پارماق‌حسابنه اتباعاً افاده‌ایلیورلردی . حتی تکیه‌لرنده ، حجره‌لرنده یاشایان برچوق ارباب تصوف عین وزن ایله برچوق الهیلر تنظیم ایله‌مشلردی . بوزمانلردن بزه قالمش اولان اثرلر ، غزلیات وتوحیداتدن ، شرقیلردن ، داستانلردن عبارتدر .

ایران تأثیراتیله عروض وزنی ادبیاتمزه تماماً نفوذ ایتدکدن صوکرا، وزن هجائی ارباب شعر وعلمك نظر التفاتندن مهجور اولدی . معمافیه بومتروکیت وزن ملینك اهمیتنی بوسبوتون امحا ایده‌مدی . صنوف عالیه‌یه منسوب اولان ذوات متفکره عروض وزنیله یازلمش اثرلردن ذوقیاب اولدقلری صیراده ، اونلردن پك ده‌رین بر کردابایله آیرلمش اولان سائر بالعموم صنوف اهالی، کندی احتیاجات بدیعیه‌لرینی شخصلری مجهول برطاقم سازشاعرلرینك ذوق ملی‌یه موافق شرقیلرنده، قوشمه‌لرنده ، داستانلرنده بولیور، اونلری ترنم ایدییوردی. چونکه اواثرلر بساطت فکریه ولسانیه‌لری اعتباریله خلقك سویهٔ ادراکندن یوکسك اولمادیغی کبی ، اساس اعتباریله‌ده اونلرك حسیات مشترکه‌لرینی ارائه ایتمکده ایدی . هر شهرك ، هرقصبه‌نك ، حتی هرکویك مشترك وعمومی برطاقم عادات وتعاملاتی اولدیغی کبی ، عین صورتله ، بوتون صنوف اهالی بیننده مشترك عنعنات ادبیه‌سی، داستانلری، تورکیلری‌ده واردی . خلقك مراقنی جلب ایتمش فجیع واسرارانکیز بروقعه ، یاخود شهرك کوزه‌للکلری ، صولرینك شفافلغی ، چیچکلرینك رایحه‌سی اورا شاعرلرینك حساسیتنی تحریك ایده‌رك برطاقم منظومه‌لر تولدینه سببیت ویرییور ، وعین زمانده بسته‌لنمش اولان بواثرلر بوتون خلقك لسان پرستشنده دورانه باشلایه‌رق شهرك عنعنات ادبیه‌سی میانه کیرییوردی . بوحال کوستریبورکه ، ادبامز برطرفدن عروض وزنی استعمال ایده‌رك یوکسك برصنف قلیلك احتیاجات حسیه‌لرینی تطمینه چالیشدقلری صیراده ، عوام‌ده کندی ذوقنی اوقشایاجق اثرلری وزن ملی ایله تنظیم ایتمش، لسانك بووزن طبیعیسنی استعمالدن اصلافارغ اولمامشدر .

احمد ثالث دور تجدد وسفاهتنده یتیشه‌ن شاعر « ندیم » ه گلنجه‌یه قدر اساتذهٔ شعرادن هیچ بری وزن‌ملی‌یی استعمال ایتمه‌مشدر. یالکز ندیم – شعرلرینه بررنك ملیت دها طوغروسی بررنك محلی ویره‌بیلمك هوسیله – پارماق حسابیله برقاچ شرقی وجوده کتیرمش، اونی متعاقب « کچه‌جی زاده عزت منلا »، « واصف اندرونی »، « عاکف پاشا » اوطرزده بعض شرقیلر یازمشلردر.

وزن‌ملی اوزره یازلمش اثرلره، برنام‌عمومی‌اولمق‌اوزره، «تورکی» دیرلر. الیوم « تورکی » دینلنجه « شرقی » یعنی ترنم اولونان منظومه‌لر خاطره کلیورسه‌ده، بوتخصیص براثر خطادر. مقدما هجاوزنیله یازیلان اثرلر عمومیتله ساز ایله ترنم اولوندیغی ایچون، « تورکی » عنوانك سبب تخصیصی بواولسه کرکدر. بوطرز شعرلر یازان آدملره « سازشاعری » دینمه‌سنك سببی‌ده بودر.

وزن‌ملی ایله یازلمش اولان آثارقدیمه، اشکال خارجیه‌سی اعتباریله « بیت، غزل، مثنوی، مربع [قوشمه]، داستان » قسملرینه تفریق ایدیلیر. بیت‌ایکی‌مصراعدن‌عبارت اولوب متحدالقافیه اولماسی لازم کلدیکی کبی هروزنده‌ده یازیلابیلیر.

غزل، اقلی درت ویاپش بیتدن بدأ ایده‌رك اون ایکی بیت قدر اولور. ایلك ایکی مصراعك « هم قافیه » اولماسی ودیکرلرینك ایکیشر ایکیشر مقفابولونماسی لازمدر:

عارف آکا دیرلر کیم اول کان اوله
معرفت عالمنده عمان اوله
حق دیجك نفسی حقدن کله

سویله‌یجك سوزلری قرآن اوله
درویشلری حقدن آرتق کیم بیلور
درویش اولدن خرقه‌ده پنهان اوله

هروزنده غزللره تصادف اولونورسه‌ده اون برلیلر کثیرالاستعمالدر:

مثنوی ، ایکیشر ایکیشر هم قافیه اولان نظمدرکه هروزنده اولمقله برابر بالخاصه اون برلی ایله یازیلیر . « یونس امره » دیواندن نقل ایتدیکمز پارچه بوکا کوزل بر مثالدر :

بونه حالدر سکا ای فایده‌سز جان
غیرتك یوقمیدرای فایده‌سز جان
محالدر عاقل اوله بوحالله‌سن
به‌بر آلقیش آلاسین سن کیمسه‌دن
سومه‌کل دنیایی سن قاله‌سندن
سورسه‌ك باعجب نه‌اوله سندن
سلیمان صاحب ملك اولمیا سن
حقیقتدرکه باقی قالمیا سن

وزنلی ایله یازلمش آثار قدیمهٔ تورکیه‌ده الك چوق تصادف اولونان شکل نظم « مربع » در . بوطرزده یازیلان اثرلره عمومیتله «قوشمه» نامی ویریلیر. طرز تشکیلنه کلنجه : هربند درت مصراعدن عبارت‌اولوب برنجی بندده برنجی ایله اوچنجی و ایکنجی ایله‌دردنجی هم قافیه در ، سائر بندلرده ایلك اوچ مصراع یکدیکریله هم قافیه‌اولمق شرطیله دردنجینك‌قافیه‌سی برنجی بندك‌ایکنجی ودردنجی مصراعلرینك قافیه‌سیله توافق ایدر . مع‌مافیه بعضاً بند اولك برنجی واوچنجی مصراعلرینك هم قافیه اولمادقلری‌ده واقعدر: همان عمومیتله اون‌برلی‌ایله

يازيلان مربعك اقلى اوچ بند اولوب معمافيه اون ايكي‌يه قدرده اولابيلير :

حمد لله اسدی نسیم یللری
کیتدی شتا کلدی فصل نوبهار
زمردرنك اولدی چمن ایللری
شکوفه یله مزین اولدی هردیار

صاری چیکدهم اول کلدی دنیایه
منکشه باش اکوب دوردی دعایه
سحرده بلبللر باشلار ندایه
شجرلر ویردی چوق شکر برك وبار

« داستان » شكل تنظيمى اعتباريله مربعدن فرقلى دكلدر . اكر مربعك بندلرينك عددى اون ايكي‌يى متجاوز اولور ، ومدحيه ويا مرثيه ويا بر وقعه‌يى مصور اولمق اوزره يازلمش بولونورسه ، اوزمان « داستان » نامى ويريلير . داستانلر طبيعى هر وزندن اولابيليرسه‌ده شيمدى‌يه قدر اون برلى‌دن ماعدا هيچ بر وزنده يازلمشنه تصادف ايده‌مدك .

وزن ملى ايله شيمدى‌يه قدر يازلمش اولان آثار قديمه ، موضوعلرينه نظراً تقسيم وتفريق ايديله‌جك اولورسه ، ظن اولنديغى قدر محدود وفقير اولماديغى واضحاً تعين ايدر . حسيات جنكجويانه وشجيعانه افاده ايدن « منظومات قهرمانانه » ، وقايع تاريخيه‌يى وبالخاصه فاجعهٔ كربلايى مصور « منظومات تاريخيه » ، ارباب تصوفك استغراق ووجد دينيلرينى ناقل « منظومات متصوفانه » ، حسيات سوداپرورانه

ورقیقه‌یی افاده ایدن « منظومات خیالیه » ، طبیعتك كوزللكلرینی مترنم « منظومات تصویریه » كبی اقسام مختلفه ومتعدده‌یه قابل تفریق اولان منظومات ملیه ، تاریخ ادبیاتمزده هر حالده اپی مهم بر فصل مخصوص اشغال ایده‌بیلیر .

عبدالحق حامدك سویلدیكی كبی « توركاره مخصوص براسلوب ، بلكه ده وطنمزك كهسار وجویبارلرینی آندیرر صورتده طینت وملیتمزه منسوب دیمك اولان بووادیٔ شعر » عجم ادبیاتنه مجذوب ومفتون بولنان شعرای قدیمه مزطرفندن تماماً متروك براقیلدیغی ایچون مستعد اولدیغی تكاملی كوستره‌مه‌مش ، وعوامك ناقل افكار وتحسساتی اولمقدن ایلری كیده‌مه‌مشدر .

٥

وزن ملینك موقع حاضری . — عاكف پاشالر ، پرتو پاشالر ، شناسیلرله باشلایان تجدداخیر فكری وادبیز اثناسنده ، عروض وزنی اسكی موقع معتناسنی محافظه ایتمكله برابر ، وزن ملیمزده اسكی موقع مهجوریتندن قورتولارق آره‌صیرا استعمال ایدلمكه وبر شكل تجدد آلمغه باشلامشدر .

اسكی شاعرلرمزك عمومیتله ایران مقلدی اولدیغنی سویلیه‌رك ، منظومه‌لرمزدن بوتأثیری ازاله ایچون عروض وزننك لزوم تركیله هجا وزننك استعمالنی الك اول توصیه ایده‌ن ، وفرانسز مضحكه نویس شهیری « مولیه‌ر » ك « تارتوف » ینی بووزن ایله ترجمه ایله‌ین ایلك ادیبمز ضیاپاشادر .

« تارتوف » ترجمه‌سی اون هجالی وآهنكسز بروزن ایله یازلدیغی

ایچون حتی مترجمنك بیله مظهر تصویب وتقدیری اولامامشسه‌ده ، وزن ملیمزله یازیلان ایلك اثر تماشا اولدیغی ایچون بالخاصه‌شایان دقتدر. بووزن‌ایله اوزمانه قدر بویولده وبویله بویوك بر اثر تنظیم اولونمامشدی. ضیاپاشادن صوكرا عبدالحق حامد وزن هجائینك ترقیاتنه ایی خدمت ایتمشدر ؛ بعض اشعارینی ، « طارق بن زیاد » ده‌كی برمكتوب منظومنی ، « نسترن » نامنده‌كی بویوك تراژه‌دیسنی ، « فتن » ك بعض پارچه‌لرینی وزن ملی‌یه توفیقاً تنظیم ایدن بومجددشعر، وزن عروضی ناصل توسیع ایتمش ، اوكا ناصل بر آهنك نوین ویرمشسه، هجا وزنی‌ده امكان درجه‌سنده اصلاح و توسیعه موفق اولمشدر . عبدالحق حامددن صوكرا هجا وزننك استعمالی ایچه تعمم ایده‌رك شاعرلرمزدن برچوغی آره‌صیره‌بوطرز نظمدن‌ده استفاده ایله‌مشلردر. بوصورتله ، اوزمانه قدر پك محدود اشكال و انواعه منحصر قالان وزن ملی دائره‌سی ایی كنیشله‌مش ، مترقی بر حال المش دیمكدی .

شناسیلردن، عبدالحق حامدلردن صوكرا، ادبیاتمز فكرت‌وخالد ضیا بكلرك دست صنعتنده ایكنجی بر تجدد دها كوستردیكی اثناده ، ملی وزنمزده « تورك‌جه شعرلر » صاحبی محمد امین بكك همتیله بویوك و مهم برتجدد مظهر اولارق اسكی محدودیتنی، اشكال سابقه‌سنی‌تماماً ترك ایتدی . آرتق بووزن ایله منظوم حكایه‌لر، فلسفی و یوكسك شعرلر یازیلابیلیور ، مستزادلرك هردرلوسی و« صونه » دینیلن شكل نظم كمال موفقیتله تطبیق اولونابیلیوردی . یعنی، عروض وزننك مظهر اولدیغی ترقیات جدیده‌دن، هجا وزنی‌ده محروم قالمامشدی .

بوكون هجا وزنی موفقیتله استعمال ایدنلر غایت محدود اولمقله برابر، بو طرز نظم اسكیسی كبی بوسبوتون متروك دكلدر . دائما

عروض وزنی قوللانان شاعرلرمز بیله آره صیره بو طرز نظمه متابعتدن کری دورمیورلر. خلاصه هجا وزنی الیوم پك چوق میال ترقی اولمقله برابر، بعضلرینك ظن ایتدکلری کبی، عروض وزنی مقامنه قائم اولابیلمکدن پك اوزاقدر. چونکه، اوزان عروضك تأمین ایتدیکی موسیقیٔ بیان، تخالف آهنك — نه‌قدر ترقی ایدرسه ایتسون — هیچ بر وقت هجا وزنیله تأمین اولونه‌ماز.

ایلکنجی مبحث

عروض وزنی ، صورت تدوینی . — ادبیاتمزه صورت دخولی . — ماهیت وقیمتی . — عروض وزننك انواع مختلفه‌سی . — تقطیع . — الیوم مستعمل وزنلر . — مستزاد ، اشکال قدیمه وجدیده‌سی . — قافیه .

۱

عروض وزنی ، صورت تدوینی . — هجاوزنی دینلن اوزان ملیه‌دن بحث ایدرکن ، اولجه بو وزنلر استعمال اولوندیغی حالده مؤخراً ایران ادبیاتنك تأثیراتیله عجم اصول نظمنك ترجیحاً قبول و تطبیق ایدلدیکنی سویله‌مشدك . بویوك بر قیمت موسیقیه‌یه مالك اولدیغی ایچون عموم شاعرلرمز طرفندن استعمال ایدیلن بو اصول نظمه « عروض وزنی » دیرلر .

« عروض وزنی » دینیلن بو اصول نظم ، عربجه‌نك اصول نظمیدر . هر ملتك طرز نظمی کندی شیوه وسجیهٔ لساننه کوره اولدیغی ایچون ، عربجه‌نك دها ایلك ادوار تشکلندن اعتباراً بو طرز توزینه مالك اولدیغی محققدر . مع مافیه آثار قدیمه‌ده بو اصول نظم موجود اولمقله برابر اونك قواعد مخصوصه‌سنك ضبط و تدوینی وبو صورتله « عروض » نامی ویریلن فن مخصوصك وجوده کلمسی ، «۱۷۰» سنهٔ هجریه‌سنده وفات ایدن « امام خلیل بن احمد » ك سایه‌سنده‌در .

امام خلیل ، عرب لساننده اوزمانه‌قدر وجوده کلمش اولان مخلدات نظمیه‌یی تدقیق ایده‌رك منظومه‌لرك آهنك موسیقیسنی — عربجه‌ده مقایسهٔ کلمات ایچون واحد قیاسی اعتبار ایدیلن — « فعل » ماده‌سنك اقسامیله

ضبط وافادهيه چاليشمش، وعرب اوزانندن اولمايان بر طاقم وزنلرىده اوكا علاوه ايدەرك عرب دائرهٔ نظمنى توسيع ايلهمشدر. كلماتك حركات و سكناتنه تطبيقاً « فعل » مادەسنك اقسام مختلفەسى آلنوب وزنلر ترتيب اولونديغى وقت، بالعموم اوزانك اون جزؤ اصليدن تشعب ايتديكى ميدانه چيقاركه اونلرده « فعولن، فاعلن، مفاعيلن، فاعلاتن، مستفعلن، متفاعلن، مفاعلتن، مفعولات، فاع لاتن، مستفع لن » در. توركجەيه بر مثال تطبيق ايدەجك اولورسەق « آروحم = فعولن » ، « سوكيلم = فاعلن » ، « آجانانم = مفاعيلن » ، « نازنينم = فاعلاتن » ، « اي دلبرم = مستفعلن » الخ . . . طرزنده مطابقت ايتديكنى كوروز. بو اجزاى اصليەنك تكرر و تحولندن عروضك وزنلرى و بحرلرى حصوله كلير.

اسلاميتك انتشارندن صوكرا ايرانليلر دين اسلامك وبالضروره عرب لسان وادبياتنك تحت نفوذنده قالارق، لسانلرينه عربجەدن برچوق كلمات آلدقلرى كبى، عرب اصول نظمى ديمك اولان عروض وزنىده قبول ايتمشلردر. آنجق، عرب عروضنك اون طقوز بحرى موجود اولديغى حالده، عجملر كندى لسانلرينك طبيعتنه مخالف اولانلرى ترك ايدەرك اوزان مذكورەنك اون درت بحريله اكتفا ايلەديلر.

قدمايه كوره، عروض: « كلامى اوزان مخصوصه يه توفيق ايتمك وبو وجهله كلام منظوم ايراد ايلەمك اصوللرينى تعلمه دلالت ايدن واوزانك صحيحنى فاسدندن تميزه آلت اولوب بر كلامك منظوم اولوب اولماديغنى بيلديرن علمدر. » كلام منظومه كلنجه، بوده: « بر كلامك اجزاسنك وزنده يعنى حركات و سكناتده افاعيل و تفاعيله موافق

اولمه‌سیدر. اسکی ادبیات کتابلرمزده، عربلرك یا کلش برطرز تلقیلرینه اتباعاً کلام منظومك تعریفی بو یولده ذکر ایدلمیه‌رك « ایکی مقدار صحیحك اجزای متقابله‌لری وزنده یعنی حرکات وسکناتده متفق اولمه‌سی » طرزنده بیان اولونمش ، وبوکا آیریجه « مذکور مقدارلرك آخرلری حرفده متجانس اولمق » شرطی‌ده علاوه اولونمشدر. حالبوکه « قافیه » نك وجودینی استلزام ایدن بو شرط تماميله زائددر . لاعلی‌التعیین بر کلامه منظوم دییه‌بیلمك ایچون وزنك کفایت ایتدیکنی، وقافیه‌نك بوخصوصده هیچ بر وجهله مدخلدار اولامایه‌جغنی اولجه بیان ایتمشدك. بو نقاطی نظر دقتمز اوکنده طوته‌رق بر مثال ایله توضیح ایتمك ایسترسه‌ك:

دوست بی پروا ، فلك بی رحم، دوران بی سکون
درد چوق، همدرد یوق ، دشمن قوی، طالع زبون

سوزینك منظوم اولدیغنی جزئی بر دقت ویا بر سوق طبیعی ایله آکلارز :

دوست بی پر = فاعلاتن
وا فلك بی = فاعلاتن
رحم ، دوران = فاعلاتن
بی سکون = فاعلات

درد چوق هم = فاعلاتن
درد یوق دش = فاعلاتن
من قوی طا = فاعلاتن
لع زبون = فاعلات

کورولیورکه بوسوزلر اجزای اصلیه‌دن اوچ فاعلاتن‌ایله برفاعلات‌دن مرکبدر ؛ یعنی هر سطرك اجزاسی وزنده یعنی حرکات و سکناتده افاعیل و تفاعیلدن اولان « فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات » وزننه موافقدر . بناءً علیه بوکلاملرك هر ایکیسی‌ده منظوم عد اولونور . کلام منظوم حقنده‌کی تعریف قدمانك یاکلشلغنی آکلامق ایچون یالکز شونی دوشونمك کفایت ایدرکه ، فضولینك بوکلامی ایکی مصراعدن عبارت اولمایوبده یالکز « دوست بی‌پروا ، فلك بی‌رحم ، دوران بی‌سکون » کلامندن عبارت اولسه‌یدی ، هیچ بروجهله منثور تلقی ایدلمیوب منظوم عد اولنوردی .

اون عدد اجزای اصلیه‌دن برینك تکرری ویا سائرلریله ترکیله « بحر » لر تشکل ایدوب ، بوبحرلره عارض اولان « زحاف » و« علت » سببیله هر بحر برطاقم اوزان مختلفه‌یه آیریلیر . زحاف وعلتی اوزون اوزادی‌یه آکلاتابیلمك ایچون بی لزوم بر طاقم تفصیلات دقیقه‌یه کیریشمك ایجاب ایتدیکندن طولایی بوخصوصی عملی اولارق مختصراً کوسترمکله اکتفا ایده‌جکز :

عروض وزنلرنده ارکان عروض دینلن اقسامك یکدیکرلرینه تقدیم وتأخیرلری دائما وقوع بولور ؛ و بو تقدیم وتأخیر نظر اعتباره آلندیغی حالده ، اوزان مذکوره آراسنده بر طاقم مقارنت و مشابهت ظهور ایده‌رك برینك وزنی دیکرینه انقلاب ایتدیکی اکثریتله کورولور . مثلا « فعولن » جزؤنده « لن » قسمی « فعو » قسمنه تقدم ایتسه « لن فعو » اولورکه بو ، « فاعلن » آهنکنی ویریر . کذلك « فاعلن » جزؤنده « علن » « فا » یه تقدم ایدرسه « علن فا » اولورکه بوده « فعولن » آهنکنی تأمین ایدر . ایشته ،

اوزانده دائمی‌الوقوع اولان بوکبی تحولاته « زحاف » دینیلوب، کلماتك
بعض تغیراته اوغراماسـنه مثلا « مفاعیلن » جزؤندن « ی » حرفنك
حذفیله « مفاعلن » قالماسنه‌ده « علت » تسمیه اولنور .

خلاصه : یوقاریده ذکر ایتدیکمز اون جزؤ اصلینك تکرری
ویا برینك دیکریله ترکیبله حاصل اولان وزنلر اصلی اولوب، بروزن
اصلیـده علل و زحافات سـببیله بر طاقم اوزان متفرعه ظهـور
ایده‌جکندن ، بر وزن اصلی ایله اوندن تولد ایدن اوزان متفرعه‌یه
« بحر » تسمیه ایدلمش‌در .

بحرلردن بر طـاقمی یکدیکرینه متقـارب اولدقلرندن اونلر ده
جهت مناسـبت وقربیتلرینه کوره دائره‌لرده جمع اولنمشـدر . امام
خلیل ومعقبلری طرفندن جمع وتدوین اولونان عرب عروضی، الیوم
آلتی دائره ایله اون طقوز بحردن عبـارت ایسه‌ده بو بحرلردن بش
عددی فارسی‌ایله تورکجه‌یه تطبیق اولونه‌مدیغی ایچون ترك ایدلمش‌در.
بناءً علیه بوکون کرك فارسی وکرك تورکی عروض درت دائره واون
درت بحره منقسمدر :

		اجزای
دائرهٔ مؤتلفه	بحر هزج	— اصلیه‌سی درت کره « مفاعیلن »
	بحر رجز	— « « « مستفعلن »
	بحر رمل	— « « « فاعلاتن »
دائرهٔ مختلفه	بحر منسرح	« ایکی کره « مفتعلن فاعلات »
	بحر مضارع	« « « مفاعیل فاعلات »
	بحر مقتضب	« « « فاعلات مفتعلن »
	بحر مجتث	« « « مفاعلن فعلاتن »

دائرهٔ متنوعه	بحر سریع	« بر کره	«مفتعلن مفتعلن فاعلات»
	بحر قریب	« «	«مفاعیل مفاعیل فاعلات»
	بحر جدید	« «	«فعلاتن فعلاتن مفاعلن»
	بحر خفیف	« «	«فعلاتن مفاعلن فعلاتن»
	بحر مشاکل	« «	«فاعلات مفاعیل مفاعیل»
دائرهٔ متفقه	بحر متقارب	« دردت کره	«فعولن»
	بحر متداول	« «	«فاعلن»

علی الاختصار نقل ایتدیکمز بواوزان مختلفه ، بحرلرك اشکال اصلیه‌سی یعنی «اوزان اصلیه» در. بواوزان اصلیه‌نك بعضیلری پك آز استعمال ایدیلوب اکثریتله اونلردن چیقان متفرع وزنلر قوللانیلیر. بحث مخصوصنده بو اوزانك الك کثیرالاستعمال اولانلرینی مثاللریله ارائه ایده‌جکز ۰

۲

ادبیاتمزه صورت دخولی . — عثمانلیلر آسیای صغرایه ایلك کلدکلری زمان ، بویوك ، منتظم ومتمدن بر تورك حکومتنه ، حکومت سلچوقیه‌یه تصادف ایتدیلر . حالبوکه سلچوقیلر صمیم روحلرینه قدر ایران تأثیر معنویسی آلتنده قالمش ، وفارسی‌یی لسان رسمی ، عجم ادبیاتنی ادبیات ملیه اوله‌رق قبولدن چکنمیه‌جك درجه‌ده ایران پرستلك کوسترمش بر تورك هیئت اجتماعیه‌سیدی . اوفاق بر عشیرتدن عبارت اولان عثمانلی تورکلری ، طبیعی ، کندیلرندن مدنیت اعتباریله پك مترقی اولان بوهم عرق جمعیتك نفوذ معنویسی آلتنده قالدیلر ؛ فقط حقیقت حالده ، عثمانلیلر اوزرنده‌کی نفوذ ، سلچوقیلر واسطه‌سیله انتقال ایدن ایران تأثیراتیدی . حکومت عثمانیه‌نك ایلك

اوان تشکلنده یازلمش اولان محررات رسمیه‌نك بینه فارسی لسانی ایله محرر بولنمسی، بوحقیقتی پك کوزل اثبات ایدر.

عثمانلی لسانی ولسانك اوزان ملیه و طبیعیه‌سی ده، پك طبیعی اولارق، بوتون عناصر مدنیه‌مزده ارائهٔ موجودیت ایدن بوتأثیردن خارج قالامادی. نظم ایله، شعر وصنعتله اشتغال ایدنلر، اکثریا صنوف متفکره وعالیه‌یه منسوب وعجم ادبیاتیله صورت مخصوصه‌ده متوغل اولدقلرندن، وزن ملیمز اولان هجا وزننك مطرد ویکنسق آهنکنی بکنمیورلر، تورکجه اوله‌رق یازدقلری اثرلرده بیله عروض اوزانه مراجعت ایتمك ایستیورلردی. مثلا، سلجوقیلرك اواخر حکومتنده حضرت مولانانك مخدومی «سلطان ولد»ك «ربابنامه» نامنده‌کی اثر متصوفانه‌سنك تورکجه یازلمش اولان برقسمنده، عجم اصول نظمنك تأثیراتی مشهود اولمقده‌در. لسان سقط، قصورلی و عروض وزنلریله هنوز محروم الفت بولونمقله برابر اثر «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» وزنیله یازلمشدر.

مولانا در اولیا قطبی بیلك
نه‌کیم اول بیوردیسه آنی قیلك
تاکریدن رحمتدرانك سوزلری
کورلواونورسه آچیله کوزلری
یوق ایدی مالم طوارم کیم ویره‌م
دوستلغن مال ایله بللی کوسترم
مال کیم تا کری بکاویردی بودر
کیم بومالی ایستیه اول اوصلودر

بواوفاق مثالدن واضحاً آکلاشیلابیلیرکه «ربابنامه» نك تورکجه قسمی عروض وزنه تطبیقاً یازلمش اولمقله برابر، نقائص نظمیه ایله مالامال ومحروم آهنکدر.

بونك اك بویوك سببی ، اساس اعتباریله هجا وزنه متمایل اولان لسانك ، عروض وزنلریله دها تمامیله استیناس ایده‌مه‌مسیدر .

ربابنامه‌ده مشهود اولان بو نقائص ، سلطان اورخان دوری شعراسندن عاشق پاشانك « غریبنامه » سندده کوزه چارپار . مع مافیه بوصوك اثرده‌لسان اپیجه کسب نزاکت ایتمش ، عروض اوزانیله دها ایی استیناسه موفق اولمشدر . کرك « فاعلاتن فاعلاتن فاعلات » وزنیله یازلمش اولان بو اثرده ، کرك مسعودتفتازانی‌نك « فعولن فعولن فعولن فعول » وزننده‌کی بوستان ترجمه‌سنده ، دها طوغروسی احمدپاشایه کلنجه‌یه قدر بوتون عثمانلی شاعرلرنده کوزه چارپان‌بونقائص نظمیه‌نك اك باشلیجه سببی ، شاعرلرمزك مهارتسزلکندن زیاده ، لسانك دها عروض وزنلریله پیدای الفت ایده‌مه‌مسیدر .

عاشق پاشادن صوکره کان « قاضی برهان‌الدین » ، اسکندر نامه صاحبی «احمدی»،«خسرووشیرین» شاعری«شیخی» کبی شعرا،عروض اوزاننك انواع مختلفه‌سنی استعماله باشلایارق بو صورتله دائرهٔ نظمی توسیعه ولسانه عروض وزنلریله ـ ممکن مرتبه ـ ائتلاف ایده‌جك بر ماهیت اعطاسنه چالیشمشلردر .

عروض وزنی ، ادبیاتمزه دخول‌ایتدکدن صوکرا وسعتی‌وتخالف آهنکی سایه‌سنده وزن هجائی‌یه غلبه ایده‌رك ، تورکجه‌نك عادتا یکانه اصول نظمی مقامنه کچمش ، وعثمانلی شاعرلرینه لسانك وزن طبیعیسی اولان هجاوزننی همان‌همان اونوتدیرمشدر. بوکون‌عثمانلی ادبیاتنك مخلدات نظمیه‌سی بلا استثنا عروض وزنلرینه تطبیقاً یازلمش بولندیغی ولسان حاضرمز مذکور اصول نظم ایله فوق‌العاده کسب الفت ایلمش‌اولدیغی ایچون، ادبیات حاضره‌مزك اك‌مهم وعادتا یکانه اصول نظمی اوله‌رق عروض وزنلرینی قبول ایتمه‌مز ضروری کبیدر .

۳

عروض وزننك ماهیت وقیمتی . — وزن ملیده بر کلامك منظوم عدایدلمسی ایچون مصراعلرك عدد هجاسی نظر اعتباره آلندیغنی سویله مشدك. حالبوکه عروض وزنلری «ممدودیت ومقصوریت ، مجزومیت ومتحرکیت اعتباریله بنیهٔ مصاریع آراسنده استحصال انتظامه یارایان برر واحد قیاسی در . » عروض وزننده سکون وحرکه اعتباریله توازن آرانیر، وحرف مدلرده بررحرف ساکن عداولنور. وزن ملی ایله یازیلان عین وزنده ایکی مصراعك عدد هجالری یکدیکرینه مساوی وطرز تقطیعلری مشابه اولدیغی کبی ، اوزان عروضدن برینه کوره ترتیب ایدلمش ایکی مصراعك سکون وحرکهٔ الفاظی آره‌سنده‌ده بر انتظام تسلسل واردر .

هجا وزنیله عروض وزننك اساس ماهیتنده مشهود اولان بو فرق ، فوق العاده مهم نتیجه‌لر تولید ایدییور . وزن ملی ایله یازلمش بر اثری اوقورکن ، سامعه‌مز یالکز عدد هجانك انتظام واطراد یکنسقیسنی ضبط ایده‌رك عادتا طبیعی بر تعداد وظیفه‌سی ایفا ایتمش وبویله‌جه ریاضی وفکری بر ذوق الده ایتمش بولونیور . حالبوکه عروض وزنلرنده ، تعدادك بخش ایتدیکی ذوق ریاضی وفکریدن دها زیاده ، آهنکك تولید کرده‌سی اولان بر ذوق حسی موجوددر . عروض و زنلرینك اوزان ملیه مقامنه کچه‌رك شاعرلرمزك عمومیتله مظهر التفاتی اولماسنه اك بویوك بر سبب ، تأمین ایتدیکی آهنكك اوزان سائره ایله الده ایدیله‌مه‌مسیدر . هجا وزننده تعدادك اطراد ویکنسقیسی فکر واعصابی فناحالده تخریش ایتدیکی حالده ، عروض

وزنلرنده انتظام مسلسك حسن صورتله استماع الى قارئك صماخنده عادتا بر نغمهٔ موسیقیه ، بر آهنك موسیقی تولید ایله‌مكده‌در .

عروض وزنلرینك هجا وزنه اسباب رجحانندن بری ده ، وسعت واحاطه‌سیدر . هجا وزنی اقسامندن هرهانكیسی استعمال ایدیلیرسه ایدلسین ، سامعه‌مزده تولید ایده‌جكی تأثیر بر تعدادمطردك آهنك یكنسقندن فضله بر شی اوله‌ماز . حالبوكه ، عروض وزننك اساسنی تشكیل ایدن اجزای اصلیه‌نك عددی ، علل و زحافات سایه‌سنده بو اصلی جزؤلردن سائر برچوق اجزای فرعیه تحدثی ، و صوكرا بو اجزای مختلفه‌دن هر برینك آیری بر آهنك مخصوصه مالكیتی نظر اعتباره آلینیرسه ، هر بحرك ، هروزنك كندیسنه خاص بر موسیقیٔ بیانه صاحب اولدیغی میدان وضوحه چیقار . بعضلری ، هجا وزننده‌ده تخالف آهنك موجود بولندیغنی سویلیه‌رك عروض وزننك بوخصوصده اوكا فائقیتنی قبول ایتمه‌مك ایستیورلر ؛ حالبوكه بوقاریده ویردیكمز ایضاحات ، وزن ملینك اساس ماهیتی اعتباریله عروض وزنی قدر واسع اوله‌مه‌یه‌جغنی اثباته كافیدر . بر فورطنه‌نك طراقهٔ دلخراشی ، پرخروش بر دكیزك چیلغین طالغه‌لری ، بر قیش كیجه‌سنك باردوپر ممات روزكارلری ، الم ، سكون ، غلیان ، احتراص ، سعادت ، ذوق ، خلاصه حیات داخلیه و خارجیه‌نك هرصفحه‌سی ، عروض وزنلرینك دائرهٔ بیانندن خارج دكلدر ؛ اوزان مختلفهٔ عروضدن بریسی مثلا انفاس بهارك شوخیٔ مسعودینی آهنك افاده‌سیله روحه الهام ایده‌بیلدیكی كبی ، دیكر بر وزنده لحن ملالیله بر بستهٔ ممات وعدم تأثیری ویرمكه مقتدردر .

شاعرلرمزك اسكیدن بری عروض وزنی ترجیح ایتمه‌لری

سایه‌سنده،ادبیات منظومه‌مز بی امثال بر آهنك متین قازانمش ، وهرشیئی کندی آهنك طبیعیت وصمیمیتیله‌افاده ایده‌بیله‌جك برتنوع الده ایتمشدر . ادبیات عتیقه‌مزك اك قیمتدار مخلدات نظمیه‌سندن عد ایتدیکمز بعض اثرلر واردرکه موضوعلرینك بوتون بوشلغنه ، عادیلکنه رغماً آنجق وزنك سحر تأثیری‌سایه‌سنده ادامهٔ حیاته‌موفق اولمشلردر ؛ نثره تحویل ایتدیکمز تقدیرده عادتا شایان استهزا کوره‌جکمز بر چوق اشعار قدیمه ، عروض وزننك آهنك جاذبه‌داری سایه‌سنده حافظه‌مزی حالا اشغال ایدر .

عروض وزنلرینك، تخالف آهنك افاده سبیله بویوك بر وسعته‌مالك اولماسی وهرشیئی کندی آهنك طبیعیسیله افاده ایده‌بیلمسی ، اصول نظممزك اك بویوك سبب موفقیتیدر . الهام طبیعی‌یه مظهر اولان بر ناظم صنعتكارك باشلیجه سحر موفقیتی بو دقیق نقطه‌یی - ولوغیر اختیاری اولسون- نظراعتباره آلمه‌سنده‌در. شوخ وچالاك برموضوعی آغیر ، مظلم آهنك افاده‌یه مالك بر وزن ایله یازمغه قالقیشانلر ناصل موفق اوله‌مازلرسه ، ملول وماتمی برحسی شن‌وشوخ وزنلرله‌احساسه چالیشانلرده،عین‌صورتله،هیچ برنتیجه الده ایده‌مزلر . بونك ایچون، اول امرده وزنلرمزك آهنك خصوصیسنی،جهت قابلیتلرینی ، اعاظم ادبا طرفندن نه کبی موضوعلرده استعمال ایدلدکلرینی اوکرنمه‌لیدر .

« عین وزنه توفیقاً ترتیب ایدلمش ایکی مصراعك سکون وحرکهٔ الفاظی آراسنده بر انتظام وتسلسل موجود اولدیغنی سویله‌مشدك ؛ ‌آ چوق طوغری بر فلسفهٔ اوزان یوروته‌بیلمك ایچون انتظام سلسلك روح اوزرنده‌کی نفوذینی تتبع ایتملی‌یز : انتظام مسلسل بر تکرر منتظم دیمکدر . بالتجربه هپمز بیلیرزکه تکرر اکر پك

آز فاصله‌لی ، پك سریع اولورسه فکری ، اعصابی تخریش ایدر ؛ بالعکس پك چوق فاصله‌لی ، پك بطی اولورسه دماغه براویوشقلق ویریر ، اویوتور ؛ تکرر آهنك برفاصلهٔ معتدله‌ایله‌واقع اولوروباخصوص تکرر اولدیغی حس اولونمیه‌جق برمهارتله‌اجرا ایدیلیرسه ، قارئ وسامعك فعالیت حیاتیه ومساعیٔ عمومیهٔ دماغیه‌سنه قوت‌وسهولت ویرر. بوندن طولاییدرکه‌بروزن مناسبله‌تنظیم‌ایدلمش براثرك نظرکاه‌روحده آچابیله‌جکی لوحهٔ‌رویت ، عین منظره‌یی تصویر ایدن بر نثرك کشاد ایده‌بیله‌جکی دائرهٔ‌حس وخیالدن‌دها مضی اولور .»[*] بومطالعه‌یی بر مثال ایله‌توضیح ایتمك‌ایسترسه‌ك ، مثلا « فعولن‌فعولن‌فعولن فعول » یاخود «مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن » کبی اجزای اصلیه‌دن یالکز برینك تکرریله وجوده کلن وزنلرك مطرد ویکنسق بر آهنك ایله اعصابی تخریش ایتدیکنی واضحاً کورورز :

رفیقم ایدی بر سخنور کشی
بکا محرم اولسونمی یا هر کشی
عجب شاعر پاك عذب البیان
سخندان و سحر آفرین زمان
ادیب ونطوق وظائف شناس
لبیب وخلوق ولطائف شناس
بو عالمده آنجق هنرور و در
نظیرم ینم وار ایسه کر او در
عزت منلا

---

[*] جناب شهاب‌الدین

عالم حیاتنو بولور جانلر باغشلر دمبدم
انفاس روح اللهدر کویا نسیم صبحدم
صحن فلکده جلوه کر طاوس زرین بالپر
باغ جهان پرزیب وفر عالم کلستان ارم
نفعی

یتمش سکسان بیت متمادیاً بو آهنك مخرشله دوام ایدن بر اثر ، موضوعی نه‌قدر کوزل اولورسه اولسون سامعلری اوصاندیرمقدن ، حتی کوزلره بررخاوت نوم کتیرمکدن خالی قالماز . آنجق، بویولده بر موضوع یازیله‌جغی وقت طبیعی بوکبی اوزان مخرشه‌یه مراجعت ضروریدر؛ مثلاتوفیق فکرت بك «یاغمور» نام منظومه‌سنده، یاغمورك اعصابه رخاوت بخش اولان آهنکنی تمثیل ایچون « فعولن فعولن فعولن فعول » وزننه مراجعته مجبور اولمشدی .

عروض وزنی اساس اعتباریله عرب لسانه عائد اولوب مؤخراً فارسی لسانه کوره اصلاح و تعدیل ایدلدکدن صوکرا ادبیاتمزه انتقال ایتدیکندن ، لسانمزك ملی طرز نظمی عد اولوناماز. بوکونکی لسانمز عربی وفارسی برچوق کلمات ایله ممزوج بولونمه‌سه‌یدی، عروض وزنیله پك کوج الفت ایدردی. فقط حال حاضری اعتباریله، لسانمز عروض وزنندن اوقدر بعید عد ایدیله‌مز.

لسان ایله بو طرز نظم آراسنده‌کی تخالف ، عروض وزنلرینك استعمالنی کوجلشدیره‌ن برطاقم مضرتلر تولید ایدییور. مثلا عربی وفارسی کلمه‌لر کمال سهولتله بو وزنلره ادخال ایدلدیکی حالده اساساً تورکجه‌اولان بعض کلمات وبرطاقم صیغ مصروفه اوزاندن قسم اعظمنه ویاهیچ بریسنه ادخال اولونه‌میور. مثلا «کیده‌جکسك»، «کیده‌جکدر»

صیغه‌لری عروض وزنلرینه قابل ادخال اولدیغی حالده مفرد متکلم صیغه‌سی اولان « کیده‌جکم » اصلا قوللانیلامایور .

عروض وزننك — یالکز لسانمزه عائد اولمایان ، عمومی — دیکر بر محذوری دها واردرکه اوده ضرورت وزندر . بعض کلمات بر وزن معینه قابل ادخال اولدقلری حالده اوزان سائره‌ده اصلا استعمال اولونامازلر ؛ یاخود وزنك بر جزئنده بولونابیلدکلری حالده دیکر بر جزئنده بولونمق قابلیتندن محرومدرلر. مثلا « انسانیت » کلمه‌سی:

اکر لازمه انسانیتك فوقنده بر موجود
دونر ساعئ هندیکز ، اومشکللر اولور نابود

—

ایکی معشوقهٔ وجدانم وار
بری سنسك ، بری انسانیت

—

صانمه انسانیتك فوقنده‌سك
بز کبی سن ده الهه بنده‌سك

بیتلرنده کورلدیکی وجهله بو وبو قبیلدن وزنلره قابل ادخال اولدیغی حالده ، الیوم پك کثیر الاستعمال اولان « مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن » ، « مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن » وزنلرنده اصلا استعمال ایدیله‌مز .

مع مافیه بوتون نقائصیله برابر ، عروض وزنی الك آهنکدار والك مکمل بر آلت نظمدر. عادی اهلیتلر ایچون پك زیاده مشکل الاستعمال

اولان بو آلت، حقیقی بر شاعرك ، ماهر بر صنعتكارك دست مهارتنده الك لطیف آلات موسیقیه یه كمال موفقیتله رقابت ایده بیلیر .

٤

عروض وزننك انواع مختلفه سی. — عروض توركینك درت دائره واون درت بحره منقسم اولدیغنی سویله مشدك. بو بحرلردن هر برینك وزن اصلیسی ایله اوزان فرعیه سندن الك مستعمللری مختصراً شونلردر:

بحر هزج : اجزای اصلیه سی بر مصراعده درت مفاعیلن اولوب عارض اولان زحاف و علل ایله تنوع ایده رك « مفاعلن ، مفاعیل ، مفعولن ، فعولن ، مفعول ، فاعلن ، فعول ، فعل ، فاع ، فع » صورتنده اون فرع حاصل ایدركه بونلرك تركیباتندن ده لسانمزده اون آلتی وزن فرعی حاصل اولور :

وزن اصلی : مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

مثال : بوتون بوشلق.. زمین بوش، آسمان بوش، قلب و وجدان بوش
طوتونمق ایسترم ، بر نقطه یوق پیش خسارمده

اوزان مشهورهٔ متفرعه : مفاعیلن مفاعیلن مفاعیل
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
مفاعیل مفاعیل مفاعیل مفاعیل
مفاعیل مفاعیل مفاعیل فعولن
مفاعیل مفاعیل مفاعیل
مفاعیل مفاعیل فعولن

مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن
مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل
مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن
مفعول مفاعیلن فعول

بحر رجز : اجزای اصلیه‌سی درت کره مستفعلن اولوب « مفاعلن ، مفتعلن ، مفعولن، مستفعلان ، مفاعلان ، مستفعلاتن ، مفاعلاتن » صورتنده یدی فرع حاصل ایدرکه ترکبندن ده اون اوچ وزن فرعی حاصل اولور :

وزن اصلی : مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

مثال : ایردی ینه اردبهشت اولدی هوا عنبر سرشت
عالم بهشت اندر بهشت هر کوشه بر باغ ارم

اوزان مشهورهٔ متفرعه : مستفعلن مستفعلن
مستفعلاتن مستفعلاتن

بحر رمل : اجزای اصلیه‌سی بر مصراعده درت کره فاعلاتن اولوب عارض اولان زحاف و علل سببیله « فاعلات ، فعلاتن ، فعلات ، فاعلان ، فاعلن ، فعلن ، فع‌لن ، فعلان ، فع‌لان ، فعل ، فع ، فاع ، مفعولن ، فاعلیان ، فعلیان » صورتنده اون بش جزؤ

فرعی حاصل ایدرکه بونلرك ترکیباتندنده یکرمی ایکی وزن فرعی حاصل اولور .

وزن اصلی : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

مثال : اول کل رنکین عذاری صانمه سودم اختیاری
آخر الامر اضطراری کوکلی ویردم قضارا

اوزان مشهورهٔ متفرعه : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
فعلاتن فعلاتن فع لن
فعلاتن فعلاتن فعلن
فعلاتن فعلاتن فعلاتن فع لن

—

بحر منسرح : اجزای اصلیه‌سی « مستفعلن مفعولات » اصلندن درت کره «مفتعلن فاعلات» اولوب مستفعلندن‌یدی ومفعولاتدن طقوز جزؤ فرعی حاصل ایدر .

وزن اصلی : مفتعل فاعلات مفتعل فاعلات

مثال : یاقمه بزه ای جوان مشعلهٔ افتراق
ایله بزی لطف ایدوب وصلتکه برچراغ

اوزان مشهورهٔ متفرعه :

مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن
مفتعلن فاعلات مفتعلن فاعلن

—

بحر مضارع : اجزای اصلیه‌سی « مفاعیلن فاعلاتن » دن متفرع اولارق برمصراعده ایکی کره « مفاعیل فاعلات » درکه جمعاً اون ایکی جزؤ فرعیدن حاصل اولوب اون ایکی وزن حصوله کتیریر :

اوزان مشهورهٔ متفرعه :

مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

—

بحر مقتضب : اجزای اصلیه‌سی « مفعولات مفتعلن » اصلندن ایکی کره « فاعلات مفتعلن » درکه بش جزؤ فرعیسی اولوب بش وزن حاصل ایدرسه‌ده ادبیاتمزده همان بووزنلردن هیچ بری استعمال اولونمامشدر .

—

بحر مجتث : اجزای اصلیه‌سی « مستفعلن فاعلاتن » اصلندن مأخوذ ایکی کره « مفاعلن فعلاتن » درکه جمعاً اون بر جزؤ فرعیسی اولوب لدی‌الترکیب یدی وزن ظهور ایدر :

وزن اصلی : مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن
مثال : دهات رومه دیرم کوستروب بو نظم بدیعی
بو شیوه اوزره کیمك حدیدر بیان معانی
اوزان مشهورهٔ متفرعه :

معاعلن فعلاتن مفاعلن فعلان
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
مفاعلن فعلاتن

—

بحر سریع : اجزای اصلیه‌سی « مستفعلن مستفعلن مفعولات » اصلندن بر کره « مفتعلن مفتعلن فاعلان » درکه جمعاً طقوز جزؤ فرعیسی اولوب اوندن‌ده آلتی وزن ظهور ایدر :

وزن اصلی : مفتعلن مفتعلن فاعلان

مثال : کوکلمی آلدك بنم ای مه‌جمال
باری بکا ویرمه ستمله ملال

اوزان مشهورهٔ متفرعه :

مفتعلن مفتعلن فاعلن

—

بحرقریب: اجزای اصلیه‌سی «مفاعیلن مفاعیلن فاعلاتن» اصلندن بر کره « مفاعیل مفاعیل فاعلات » عللی وزحافات ایله بوندن بش

وزن حاصل اولورسەده ، اوزان مذکوره الیوم تمامیله متروکدر . اثار قدیمهٔ ادبیه‌مزن آره‌سنده‌ده بوبحره مثال اوله‌بیله‌جك آثار معدوم حکمنده‌در .

—

بحر جدید : « فاعلاتن مستفعلن » اصلندن تفرع ایدن «فاعلات» ایله اوچ وزن حاصل اولورسه ده اوزان مذکوره تمامیله متروکدر . آثار قدیمه‌مزن آره‌سنده‌بیله بوبحر وزنلریله یازلمش آثار یوق کبیدر.

—

بحر خفیف : اجزای اصلیه‌سی « فاعلاتن مستفعلن » اصلندن برکره«فعلاتن‌مفاعلن فعلاتن» اولوب علل وزحافات ایله سکز جزؤ فرعیسی ظهور ایدر وبونلردن آتی وزن حاصل اولور : اوزان مشهورهٔ متفرعه :

فاعلاتن مفاعلن فع‌لن
فاعلاتن مفاعلن فعلان
فاعلاتن مفاعلن فعلن

یکدیکرندن همان هیچ فرقی اولمایان بواوچ وزن الیوم پك‌چوق استعمال ایدلمکده‌در .

—

بحر مشاکل : اجزای اصلیه‌سی « فاعلاتن مفاعیلن مفاعیلن » اصلندن برکره « فاعلات مفاعیل مفاعیل » در . بوندن اوچ وزن حاصل اولورسه‌ده استعمال اولونماز .

—

بحر متقارب : اجزای اصلیه‌سی درت کره « فعولن » اولوب آلتی جزؤ فرعیسندن آلتی وزن حاصل اولور :

وزن اصلی : فعولن فعولن فعولن فعولن

مثال : آکوزم آروحم کرمور افندم
چیقارمه کوکلدن بنی‌سن اشوخم

اوزان مشهورهٔ متفرعه :

فعولن فعولن فعولن فعل
فعول فعلن فعول فعلن

—

بحر متدارك : اجزای اصلیه‌سی درت کره « فاعلن » در . بوندن درت وزن تشعب ایدرسه‌ده ادبیاتمزده اوزان مذکوره‌دن همان هیچ بری استعمال اولونمامقده‌در .

٥

تقطیع .— بر نظمك الفاظنی بر طاقم اقسامه آییره‌رق منسوب اولدیغی بحرك اجزاسنه تطبیق ایتمکه « تقطیع » دیرلر . فقط بونده شرائط آتیه‌یه رعایت ایتمه‌لیدر :

اولا تقطیعده کلمات نظمك صورت کتابتنه اعتبار اولنمیوب هیئت تلفظه رعایت اولنمالیدر . مثلا بر حرف ، صورت کتابتده موجود

اولمایوب حین تلفظده کندینی کوستریرسه، او حرف موجود اعتبار اولونور. کذلك، بر حرف صورت کتابتده موجود اولوبده تلفظده اظهار وجود ایتمزسه نظر اعتباره آلینماز . آسمان و آستان و آتش و آیین کبی کلمه‌لرك شکل تحریرنده بر الف وار ایسه‌ده تلفظده ایکی الف ظاهر اولدیغی ایچون بری متحرك دیکری ساکن اوله‌رق ایکی حرف اعتبار اولونور . کذا، کسره‌نك مدو اشباعندن حاصل اولان یا ایله ضمه‌نك دخی بری متحرك دیکری ساکن صاییلیر . خلاصه تقطیعده یالکز تلفظ ایدیلن حروف نظر اعتباره آلنوب، حروف غیر ملفوظه مصراعك صوکنده اولدیغی تقدیرده معتبر و اورته‌ده بولوندیغی صورتده حسابدن ساقطدر . حروف املا ایله ابتدای الفاظده‌کی همزه‌لر وبعض کره هالر دخی تقطیعدن ساقط اولور .

بوقواعدی دها قولایلقله آکلاته‌بیلمك ایچون برمثال ایله توضیح مسئله ایده‌لم. مثلا « فطنت » ك :

مهه نقصا || ن وخورشیده || زوال ایرمك || ده روز وشب
کوروروشن || دلان هردم || ضرر چرخ || ستمکردن

بیتی بحر هزجك وزن اصلیسی اولان « مفاعیلن . مفاعیلن . مفاعیلن. مفاعیلن » وزنده‌در. برنجی مصراعده‌کی « زوال ایرمك » ایله ایکنجی مصراعده‌کی « دلان هردم »ی وزنه توفیق یعنی «مفاعیلن»ه تماميله تطبيق ایچون « زوالیرمك » و « دلانردم » کبی اوقومق ایجاب ایدر . مع‌مافیه بوکبی اسقاط وقصرلر، و « باغ حسنك سنبلی یادستهٔ شبوسیدر » مصراعنده‌کی « سنبلی » کلمه‌سنده اولدیغی کبی بی لزوم مدلر ارباب نظم عندنده دائما بر قصور عد اولونور .

اسکی شاعرلرمزك حتی اڭ بویوکلری ، اڭ صنعتکارلری بیله بو
کبی نقائص نظمیه‌یه عطف اهمیت ایتمزلردی ؛ بوکون هرکسك ذوق
سمعیسی اینجه‌لدیکی ایچون شاعرلرمز بوکبی قصورلردن قورتولمغه
پك زیاده اعتنا ایدییورلر .

٦

الیوم مستعمل وزنلر . — عروض وزنلرینك پك چوق تخالفاته
معروض قالارق بر چوق اقسامه آیرلدیغنی ، وبو اقسام متعدده‌دن
هر برینك آیری بر آهنك بیانه مالك اولدیغنی سویله‌مشدك . هر دور
ادبینك ، هر زمانك ذوقی ، کوزللك وآهنك حقنده‌کی طرز تلقیسی
مختلف اولدیغی ایچون، تاریخ ادبیاتمزك بر دورنده پك کثیرالاستعمال
اولان بر وزنك دیکر بر دورشاعرلری طرفندن همان متروك براقیلدیغنی
کورورز . چونکه بر دور آدملری طرفندن سلیس و آهنکدار عد
ایدیلن بر وزن ، دیکر بر دورده یاشایانلر ایچون غایت سامعه خراش
کله‌بیله‌جکی کبی ، اولجه هیچ عطف اهمیت اولونمایان بر وزنك شایان
دقت بر قیمت موسیقیه‌یه مالك اولدیغی‌ده اوزون بر دورهٔ نسیان و
متروکیتدن صوکرا آکلاشیله‌بیلیر. ادبیاتمزك ایلك دورلرنده استعمال
اولنان اوزان — لسان دها عروض وزنیله لایقیله ائتلاف ایده‌مدیکی
ایچون — عین بر جزؤ اصلینك تکررندن وجوده کلن قولای
وبسیط وزنلر ایدی . ایکی جزؤ اصلینك اشکال متخالفه‌سندن وجوده
کلن « مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن » و« مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن »
کبی براز قاریشیق وزنلر اوقدر کثرتله قوللانیله‌میور ، وقوللانیلسه
بیله پك چوق نقائص نظمیه ایله معلول ومحروم آهنك بولونییوردی،

هرشاعرك کندی ذوقنه موافق منتخب بر وزنی اولدیغی کبی ، هر دورهٔ ادبینك‌ده کندیسنه خاص اوزانی واردر. بونلری تفریق وتعیین پك چوق مشکل ومساعئ عظیمه‌یه وابسته اولمقله برابر ، ادوار ادبیه‌نك بو خصوصیتی هیچ بر وجهله انکار اولونه‌ماز . « فضولی » زماننده پك کثیرالاستعمال اولان ، وبو شاعر صنعتکارك الندە بر ادای ملال وتوکلله ایکله‌ین :

صاچه ای کوز اشکدن کوکلده‌کی اودلاره صو
چون بودکلو طوتوشان اودلاره قیلماز چاره صو

وزنی ، ندیم زماننده ، واصف اندرونی دورهٔ انحطاطنده پك آز استعمال ایدیلییور ؛ واك زیاده ، شوخ وجاذب بر آهنك سریعه مالك اولان « فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن » وزنی قوللانیلییوردی . ندیمك ، واصفك بر چوق شرقیلری ، غزللری هپ بو وزن شوخ ایله یازلمشدر .

ادوار ادبیه‌نك ، عین بر وزنك آهنك افاده‌سنی تبدیل ایتدیکی‌ده واقعدر . بردور شاعرلرینك یأس آلود موضوعلرده قوللاندقلری بر وزن، دیکر بر دور صنعتکارلرینك النده شوخ وسیال بر آهنك بیان آلابیلیر . مثلا فضولی دورنده بر آهنك ملاله مالك اولان « فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات » وزنی ، « نفعی » « وندیم » زمانلرنده محتشم قصیده‌لر تنظیمنده قوللانیلییوردی .

وزنلرمزك آیری آیری بر آهنك بیانه مالك اولدیغی ، حیات داخلیه وخارجیه‌نك بوتون خصوصیتلرینی کمال صمیمیتله افاده‌یه موفق

اولابیله‌جکنی اسکی شاعرلرمز لایقیله آکلایه‌مامشلردی . بونك ایچون ، اشعار قدیمه‌مزی تدقیق ایتدیکمز زمان آغیر موضوعلرك اك ضعیف ، اك چالاك وزنلرله تبلیغنه چالیشلدیغنی ، یاخود اك شوخ موضوعلرك آغیر وعظمتلی اقسام اوزان ایله توزین وتنظیم ایدلمش اولدیغنی کورورز .

وزنلرك قیمت مخصوصهٔ موسیقیه‌لری الیوم لایقیله آکلاشیلمش اولدیغی ایچون ، شاعرلرمز ، تصویر ایده جکلری موضوعه مناسب وزنلر استعماله ، یعنی موضوع ایله طرز توزینك توافقنه پك چوق دقت ایدییورلر . مثلا بدبین حسلرینی وزنك آهنك بطیٔ صمیمیتیله احساس ایتمك ایسته‌ین برشاعر ، آغیر ، بطی بر آهنك افاده‌یه مالك وزنلره مراجعت ایدییور :

بوتون زندانلرك ، مقبرلرك ، طاق رواقده
قارا کلق ، مبتکی یالکزلغندن کولکه‌لر تیتره‌ر ؛
تضرعلر ، دعالر ، قعر قلبمدن قوپان سسلر
آلیر بر شکل واویلای بر نفرت دها‌غده .

بو واویلای مشئومم ، بو واویلای ماتم ده
ایدر تزیید صمت ابعاد هیچا هیچ ومبهمده ؛
دونار خشیتله حق کائناتك روحی ناله‌مده
اوتر بر بایقوشم کویا خراب آباد عالمده .

فائق عالی

حالبوکه دها سیال ، دها سریع الجریان بر وزنه محتاج اولان بر موضوع بو آغیر ، یأس آلود وزن ایله یازیلیرسه او زمان عدم موفقیت محققدر . عبدالحق حامد کبی ، توفیق فکرت کبی اعاظم

شعرامزك اثرلرینی تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق ، حسیات علویه‌یی ، یوكسك ومستثنا دوشونجه‌لری ، بویوك وده‌رین الملری حاوی شعرلرینی اكثریتله بو آغیر ، بطی وزن ایله یازدقلرینی كورورز.

وزنلرمز آراسنده مثلا برياز كیجه‌سنك نوازشكار روزكارلرینی ، سكون شامك ملال متوكلانه‌سنی، كوللرك سسسز طالغه‌جقلرینی آهنك طبیعیسیله خاطرلاتان وزنلر واردر . مثلا توفیق فكرت بك ، مخیل بربلدهٔ شعرك ، طبیعتك بوتون كوزه‌للكلری آراسنده‌كی حیات صاف عصمتنی « مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن » وزن سیالیله نه كوزل احساس ایدییور :

بر عمر مخیل ... هانی كلبنلر ایچنده
برقوشجغزك عمر بهاریسی قدر خوش ؛
بر عمر مخیل ... هانی كوللرده ، یشیل، بوش
كوللرده اوصافیت وجدآور ایچنده
بر طالغه‌جغك عمری قدر زائل ومغفل
بر عمر مخیل !

یالكز ایكیمز ، برده او : معبودهٔ شعرم
یالكز ایكیمز ، برده اونك ظل جناحی ؛
خاكیلره بخش ایلیه‌رك خاك سیاهی
دوشنده بیاض بر بولوطك كوكلره عازم.

هرمحن حقیقتدن اوزاق ؛ هركسه مجهول ؛
بر صفوت معصومه‌نك آغوش ترنده ،
برلیلهٔ عشقك متأنی سحرنده
یالكز ، ایكیمز صیدخیالات ایله مشغول .

صوتكده‌كی اشعار پرآهنك ايله مالی ،
شعرمده‌كی الحان محبتله لغمساز ،
آه ايستيوردم ـ كوكلره آماده‌ٔ پرواز ـ
بر لانهٔ آواره‌ده بر عمر خيالی ...

ذوق سمعيمزك بالخاصه شوصوك سنه‌لرده مظهر اولديغی تكاملك بر نتيجهٔ طبيعيه‌سی اولارق ، پك آز فاصله‌لی برتكرر آهنكی ايجاب ايدن مثلا درت «مستفعلاتن» دن ، درت « فاعلاتن» دن ، درت « فعولن » دن ، مركب يك آهنك وزنلرك استعمالی پيدای ندرت ايتمكه باشلامش ، وبالخاصه « توفيق فكرت — خالد ضيا » دورهٔ ادبيه‌سنك ابتداسندن بری اوزان مستعمله دائره‌سی بوسبوتون كسب محدوديت ايله‌مشدر . عبدالحق حامدك كثرتله استعمال ايتديكی « مفعول مفاعلن فعولن » وزنی كبی اوزان بسيطه ، بر جزؤ اصلينك تكررندن وجوده كلن اوزان مطرده آرتق همان هيچ استعمال ايدلمه‌يور. بوكون شعرامزك علی الاكثر مراجعت ايتدكلری اوزان ايكی جزؤ اصليدن متشكل معتدل فاصله‌لی ، يكنسقلقدن عاری وزنلردر . جناب شهاب الدين ، « مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن » وزنی كبی بطی ، و « فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن » وزنی كبی سريع وزنلرك بيله محكوم نسيان اولديغنی سويليورسه‌ده بزبو مطالعه‌يی تماميله شايان قبول كورميورز . توفيق فكرتك « ياغمور » منظومه‌سنده اولديغی كبی ، بعض شيلری تصوير واحساس ايچون حتی « فعولن فعولن فعولن فعول » وزنی قدر مخرش اوزانه مراجعته مجبوريت كورولوركن ، بودرجه مخرش اولمايان يوقاريكی وزنلرك تركنه هيچ لزوم يوقدر. مع مافيه، علی الايجاب بوكبی اوزانه مراجعت ايدلمكله برابر ، كثرتله استعمال ايديلن اقسام

اوزان متمادیاً دها محدود بردائره‌یه انحصار ایدییور: « توفیق فکرت ـ خالد ضیا » دوره‌سنده‌کی آثار منظومه ایله آثار حاضرۀ منظومه مقایسه ایدیله‌جك اولورسه ، بوکونکی کنج شاعرلرمزك درت بش وزن رقیق ایله اکتفا ایتدکلری واضحاً اکلاشیلیر . رباب شکسته‌ده تصادف ایتدیکمز « مفعول مفاعیل فعولن » ویا « مفاعیلن مفاعیلن فعولن » ، « مفاعلن مفاعلن مفاعلن مفاعلن » کبی وزنلر بوکونکی سامعۀ صنعتی عادتا تخریش ایتمکده‌در. الیوم اك چوق استعمال ایدیلن اوزان « فعلاتن مفاعلن فعلن » ، « مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن » ، « مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن » ، « مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن » وزنلرندن عبارتدر .

۷

مستزادلر ، اشکال قدیمه وجدیده‌سی . — قدما عین وزن اوزره یازیلان اثرلرك یکنسق و روحه ثقلت بخش اولمه‌سنی ممکن مرتبه منع ایتمك ایچون ، مستزاددینیلن شکل مخصوص نظمی وجوده کتیرمشلردر . اسکی شاعرلرمز عنعنات ادبیه‌یه فرط رعایت فکر مضرینه دوشمه‌یوب بوشکل نظمی توسیعه صرف غیرت ایتسه‌لردی ، ادبیات قدیمه‌مز محدود ومعین شکللر ایچنده بوغولماز ، بر آز نفس رها آلیردی .

مستزاد — اسکی علوم ادبیه کتابلرنده‌کی تعریفه کوره — بحر هزج اوزانندن اولان « مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن » یاخود « مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل » وزننده بولنان مصراعلره «مفعول

فعولن » ویاخود « مفعول مفاعیل » جزؤلرینه مساوی بر پارچه ضم
ایتمك صورتیله وجوده کلن شکل نظمدر . قافیه‌لرنده بر اصول
اولمایوب هرکس ایستدیکی طرزده تنظیم ایده‌بیلیر :

ای شوخ کرم پیشه دلزار سنکدر
یوق منتك اصلا
ارکان کرم آنده نه کیم وار سنکدر
پنهان وهویدا

سن کیم کله‌سك مجلسه بریری بولونماز
باش اوزره یرك وار

کل غنچه‌سیسك ، کوشهٔ دستارسنکدر
کل ای گل رعنا

ندیم

آهنك افاده‌نك یکنسقلغنی ، اطراد ثقلت بخشنی ازاله ایچون
وجوده کتیریلن بو طرز نظمك بوقدر محدود قالمه‌سی غایت شایان
استغرابدر . ادبیات قدیمه‌مزده مستزادك بوشکل متعاملنه مخالف
اوله‌رق یالکز « فطنت »ك شو مدحیه‌سنه دسترس اولابیلدك :

جهان جود کرم آفتاب برج همم
مه‌سپهر شرف

دینیرسه نیر رخشان عالم معنی
ستایشنده سزا

یکانه کوهر شهوار کان لطف و عطا
نظیری نادیده

محیط علم وفضیلت ، دریم تقوی
اوذات بی همتا

اوزانك آهنك يكنسقنى ازاله ايچون بو طرز نظمى توسيع ايتمك فكرى ، ادبياتمزك دور اخير تجددنده طبيعى ميدانه چيقدى . اشكال قديمهٔ نظمى محو ايده‌رك غرب اشكال نظمندن بر چوغنى لسانمزه تطبيق ايدن بويوك مجدد عبدالحق حامد « صحرا » نامنده‌كى مجموعهٔ اشعارنده عين منظومه‌ده مختلف وزنلرك اجزاسنى مزج ايتمك يكيلكنى كوستره‌رك بو خصوصده ايلك خطوهٔ تجددى آتدى . فقط بو، بر نوع « نظم سربست » اولمغله برابر شكل متعامليله مستزاد دكلدى .

مستزاد خصوصنده‌كى ايلك تجددى كوستره‌ن توفيق فكرتدر . رباب شكسته‌ده مندرج « اى قيز » منظومه‌سى ، مستزادك توسيع وتجديد اولونمش بر شكلندن باشقه بر شى دكلدر :

فيض بهاردر دهنكدن اوچان ضيا
بكلر چيچك آچيلمق ايچون ابتسامكى ؛
بكلر هبوب ايچون اوسحر خيز اولان صبا
برخرامكى

بومنظومه‌نك انتشارينى متعاقب جناب شهاب‌الدين ، اسماعيل‌صفا كبى شاعرلر آهنكك يكنسقلغنى ازاله ايچون بو اصول نظمك هر درلو تجدداته قابليتدار اولديغنى نظر اعتباره آلديلر ؛ وبو دائره‌يى ايستدكلرى كبى توسيع ايتديلر .

« فكرت ـ خالدضيا » دورهٔ ادبيه‌سنده وجوده‌كلن آثار منظومه‌ده ، انواع مختلفهٔ اوزانك ايسته‌نلديكى كبى مزج اولونمه‌سى صورتيله نه بويوك و مهم علائم تجدد مشهود اولديغى ميدانده‌در . بو دور

صنعتکارلری ، موضوعلرینك ایجاباتنه تبعاً آهنك افاده‌سنی ایستدکاری کبی تغییر وتبدیل ایده‌رك موضوعك طبیعت وصمیمیت افاده‌سنی محافظه‌یه مقتدر اوله‌بیورلردی .

جناب شهاب الدینك « صولك آرزو »،« ریاح لیال » ، «الحان شتا» کبی منظومات نفیسه‌سی ، توفیق فکرت وفائق عالینك بر چوق شعرلری هپ بو مطالعاته ابتناءً وجوده کلمشدر . فی الحقیقه ، مختلف آهنکلرله افاده ایدلمسی لازم کلن بر موضوعك عین بر آهنك افاده ایله تبلیغ واحساسنده مجبوریت اولمه‌سی ، ادبیاتمزك محدودیتنی انتاج ایدن اك مهم اسبابدن بری ایدی .

شعرای اخیره ، بالعموم اشکال نظم ایله برابر مستزاد اصولنك - اجزای مختلفهٔ اوزانك مزجی صورتیله - توسیعیله اکتفا ایتمیه‌رك ، موضوعك کوستردیکی لزومه اتباعاً مختلف بحرلره عائد وزنلری‌ده مزج ایتمکه باشلامشلردر . اکثریا اوزون ومختلف الآهنك موضوعلرده تطبیق ایدیلن بو اصول نظم ، ماهرانه استعمال ایدلدیکی تقدیرده بویوك بر موفقیت تأمین ایتمکده‌در . اجزا و انواع اوزانك مزجیله نه کبی کوزه‌للکلر تأمین ایدیله‌بیله‌جکنی آکلاتمق ایچون «الحان شتا»یی بروجه آتی اقتباس ایدییورز :

بر بیاض لرزه ، بر دومانلی اوچوش ؛
اشنی غائب ایله‌ین بر قوش
کبی قار
کچن ایام نو بهاری آرار . . .
ای الوبلك سرود شیداسی ؛
ای کبوترلرك نشیده‌لری ،

او بهارك بو ایشته فرداسی :
قاپلادی بر درین سکونه یری

قارلر

که خموشانه دمبدم آغلار !

ای اوچارکن دوشوب اولن کلبك ،
بر بیاض ریشهٔ جناح ملك

کبی قار

سنی صولغون حدیقه‌لرده آرار ؛
سن آچارکن چیچکلر اوستنده
اوفاجق بر چچکلی بلپازه ،
نعشك اوستنده شمدی ای مرده
باشلادی پارچه پارچه پروازه

قارلر

که سمادن دوشر دوشر آغلار !

اوچدیکنز ، کیتدیکنز سزای قوشلر ،
کوچوجك سرسفید بایقوشلر

کبی قار

سزی داللرده ، لانه‌لرده آرار .
کیتدیکنز ، کیتدیکنز سزای مرغان ،
شیمدی بوش قالدی سرتسر یووالر ؛
یووالرده ـ یتیم بی افغان ! ـ
صوك قالان مائی تویلری قووالار

قارلر

که هواده اوچار اوچار آغلار !

دستکده ای سمای شتاتوده تودەدر
برك سمن ، جناح کبوتر ، سحاب تر ...

دیك ای سما ـ روان طبیعت غنوده‌در ؛ـ
خاك سیاهك اوستنه صافی شكوفه‌لر !

هر شاخسار ـ شیمدی ـ نه یاپراق ، نه بر چیچك !ـ
پرتودهٔ ظلال سپهرنك نا امید ...
ای دست آسمان شتا ، دورمه ، دورمه چك
هر شاخسارك اوستنه بر سترهٔ سفید !

كوكلردن املار كبی ریزان اولییور قار ،
هرسوده خیالم كبی پویان اولییور قار .
بر باد خموشك پرصافنده اویوقلار
طرزنده دورور بر آرالق ، صوكره اوچارلر .
صولدن صاغه ، صاغدن صوله لرزان وگریزان ،
گاه اوچه‌ده تویلر كبی ، گاه اوله‌ده ریزان ،
قارلر .. بوتون الحانی مزامیر سكوتك ،
قارلر .. بوتون ازهاری ریاض ملكوتك ...

دوك خاك سیاه اوستنه ، ای دست سمادوك ،
ای دست سما ، دست كرم ، دست شتا دوك ،
ازهار بهارك یرینه برف سفیدی ،
الحان طیورك یرینه صمت امیدی ! ..

قیشلك بر صفحهٔ برف آلودینی صمیمی وذی حیات بر صورتده الكلاتمق ایسته‌ین شاعر صنعتكار ، اولاقارلرك سقوط لرزانی تقلید ایده‌ن خفیف وسریع‌الجریان بر وزن استعمال ایتدكدن صوكرا ، بوتون محیطی ، بر سترهٔ منجمدله اورتن قارلر آره‌سنده آغاچلرك نومید و سپهرنك قدیدلرینی كوره‌رك اونلری‌ده ستر ایتمه‌سی ایچون دست شتایه خطاب ایدییور ؛ بو خطابی اجرا ایچون قوللانیلاجق وزن ، طبیعی سقوط برفی احساس ایچون قوللانیلان سریع الجریان

وزن اولەماز ؛ بوکا ، براز دهـا آغیر ، براز دها جدی بر وزن ایسـتر . شـاعر بو لازمهٔ صنعتی کمال موفقیتله اجرادن صوکرا ، بربرلرینك آرقەسندن قوشار کبی سرعتله دوکولن قارلرك بو سقوط سریعنی طبیعی بر صورتده تصویر ایچون تکرار تبدیل وزنه مجبوریت کوربیور ؛ وبویلەجه سریع بر آهنکه مالك اولان « مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن » وزنیله منظومه سنی اکمال ایدییور .

خلاصه : هر وزنك کندیسنه مخصوص بر آهنك طبیعیسی اولدیغی کبی ، اجزای اوزانك ویا مختلف بحرلره عائد انواع اوزانك حسن ترکیبلەده آیری آیری آهنکلر الده ایدیلەبیلمسی دائمـا ممکندر . حیات داخلیه وخارجیەنك ، مختلف آهنکلرله افادەسی ممکن برچوق حادثاتی واردرکه ، اونلری عین بر آهنـك مطردله احسـاس وتبلیغه چالیشمق فائدەسزدر . بر منظومەنك موفقیتی ایچون وزنایله موضوع آرەسنده برمطابقت صمیمیه موجوداولمالیدر. بونك ایچون ده وزن تصویر ایدیلن حادثەیه کوره اوزایوب قیصـالمالی ، آلچالوب یوکسەلملیدر . آنی بر غلیان ایله حایقیران بر بکای الملك یاواش یاواش بوغوق بر هیچقریغه ، شهقەلرك دەرین ومظلم بر سـکوته انقلابنی تصویرایدەجك برمنظومەده ، وزن اولا یوکسەلەلی، صوکرا بوغوق شهقەلرك لحن رازینی ترنم ایدەرك، یاواش یاواش، بررعشهٔ اللهسکوت ایتمەلیدر . بروزنك مختلف اجزاسنی یاخود مختلف بحرلره عائد اوزان مختلفەیی مزج و ترکیب ایتمك ، عروض اصول نظمنك اك مهم وسائل موفقیتندن بریدر .

شعرای حاضرەمزدن بعضلری ، مستزاد اصولنی برقاتدها توسیع ایله یکی بر اصـول نظم وجوده کتیردکلرینی ادعا و بوکا – فرانسز

شاعرلرینی تقلیداً ـ « نظم سربست » نامنی اعطا ایدییورلر. اساس اعتباریله مستزاد اصولنك توسیعندن عبارت اولان بو اصول نظمه یکی بر اسم اعطاسنه قالقیشمق طبیعی هیچ بر وجهله شایان قبول اولاماز.

٨

قافیه. — منظوم اولان اثرلرده، اثرك انتظام داخلیسنی تأمین ایدن شی وزن اولدیغی کبی، انتظام خارجی‌یی تأمین ایدن اك زیاده قافیه‌در.

قافیه مؤلفات قدیمهٔ ادبیه‌ده موجود تعریفه کوره، منظوماتك آخرلرنده واقع حروف متکررهٔ متجانسه‌نك حرکات وسکناتده اتحاد و اتفاقنه دینور. مثلا « نسب، ادب ـ کل، بلبل ـ قان، قربان ـ شبنم، یم » کلمه‌لری بر منظومه‌نك آخرنده واقع اولورسه یکدیکریله هم قافیه اولورلر؛ حالبوکه « افکارمی سن‌ده ایتمه تهییج، رسطو بونه‌در؟ ظفر ویا هیچ » بیتنده‌کی « تهییج » و « هیچ » کلمه‌لری حرکات و سکناتده متحد اولمقله برابر حروف متکررهٔ متجانسه‌دن معدود بولونمادیغی ایچون ـ بوتعریفه کوره ـ قافیه عد اولونه‌مازلر [١].

---

[١] قدمانك قافیه حقنده‌کی افکار و مطالعاتی مختصراً آ کلاتمق ایچون مبانی‌الانشادن تفصیلات آتیه‌یی اقتباس ایتدك: قافیه ایکی نوعدر: قافیهٔ مجرده. قافیهٔ مرکبه. قافیهٔ مجرده یالکز بر حرف اوزره بنا قیلنان قافیه‌یه دیرلرکه حرف مذکوره « حرف روی » دیرلر. « ساغر ـ خر » لفظلرینك آخرنده‌کی رالرك تکرری کبی. قافیهٔ مرکبه: حرف رویدن ماعدا وآندن اول دیکر متجانس حرفلر بولنوب حرکات وسکناتده اتحاد ایتمکدن عبارتدرکه بوده « مردفه، مؤسسه، مقیده » نامیله اوچه منقسمدر. مردفه: حرف

یالکز بو اوفاق مثال بیله ، قافیه حقنده‌کی تعریف قدمانك الیوم نه قدر حکمسز ، نه قدر یا کلش کوروندیکنی اثبات ایدر. چونکه بوکون مخرجلری بر برینه یقین اولان ، یعنی تلفظلری مشابه بولونان « هیچ ، تهییج ـ سن ، ابدیاً ـ هپ ، شب » کبی لفظلر هم قافیه عد ایدلمکده‌در ؛ لاعلی‌التعیین هر هانکی بر مجموعهٔ اشعاری آچسه‌ق، قافیه‌لرك اکثریتله بو طرزده اولدیغنی ، یعنی « کیجه‌نك ، خائن ـ ایلر ، تللر ـ دالّلردن ، کریه فشان ـ امینم که ، مبکی ـ فرقت ، فقط ـ نظرم ، باقارم » کبی قافیه‌لرك دائما استعمال ایدلدیکنی کوروروز .

منظوماتك نهایتده قافیه بولونماسنك اك بویوك حتی یکانه سببی موسیقیٔ نظمه بر تناسب و آهنك مخصوص بخش ایله‌مکدر. قافیه‌لری بوزوق بر شعر ایله ، عین قوتده وفقط قوافیسی دوزکون دیکر بر شعر مقایسه ایدیله‌جك اولورسه ، قافیه‌نك موسیقیٔ نظمه نه بویوك

روینك ماقبلنده حروف املادن بری بولنان قافیه‌یه دیرلر. او حرفه « ردف » تسمیه اولنور. « سکون ، زبون ـ جهان ، نشان ـ جبین ، برو ین » کلمه‌لرنده‌کی الف ، واو ، یالر کبی. مؤسسه : روی ایله ردف آراسنه دیکر برحرف حلولیله کلن قافیه‌یه دیرلر ؛ آرایه کیرن حرفه «دخیل» تعبیر اولنور . « آخر ، اکابر » لفظلرنده‌کی « ر » لر روی ، الفلر ردف، « خ ، ب » حرفلری‌ده دخیلدر. مقیده : حرف روینك ماقبلنده حروف ردفدن بشقه دیکر بر حرف بولنان قافیه‌یه دیرلر ؛ اوحرفه « قید » تعبیر اولنور. « دست ، بست » لفظلرنده تالر روی وسینلر قیددر. حرف رویدن صوکرا شعرك آخرنده‌کی تکرر ایدن شی کلمه اولورسه اوکا «ردیف» و ادوات اولورسه اوکاده « وصل وشایکان » دیرلر. بوخصوصده برچوق تقسیمات وتصنیفات تالیه وارسه‌ده عدم لزومنه مبنی اونلری مسکوت عنه کچمك مرجحدر .

بر آهنك و انتظام ویردیکی درحال آکلاشیلیر. قافیه‌نك دیکر بر خدمتی‌ده، نظمك انتظام خارجیسنی محافظه ایتمك صورتیله حافظه‌ده کمال سهولتله نقشکیر استقرار اولماسنی تأمین ایتمکدر.

اعطا ایتدیکمز شو ایضاحاتدن آکلاشیلیورکه قافیه‌نك فائده‌سی باصره‌مزه دکل اصل سامعه‌مزه عائددر. بر منظومه اوقودیغمز زمان اونك قافیه‌سندن تلذذیاب اولاجق اولان ذوق سمعیمزدر. بناءً علیه قدمانك اصلا قبول ایتمدکلری « قافیه سمع ایچوندر » قاعدهٔ مصیبه‌سی غایت قوی بر اساس روحی‌یه مبتنی بولونیور دیمکدر. اساساً مبحث مخصوصنده وزن ملیمزی تدقیق ایدرکن، قافیه‌نك اسکیدن بری سمع ایچون اولدیغنی، تلفظلری یکدیکرینه بکزه‌ین کلماتك بیله قافیه عد ایدلدیکنی کورمشدك.

قافیه‌نك سمع ایچون اولدیغی، مخرجلری یکدیکرینه قریب لفظلردن قافیه تشکیل ایدیله‌بیله‌جکی حقیقتی اوزون مدت قبول ایدلمه‌مش، وبناءً علیه قافیه ضرورتی شاعرلرك فکر و حسلرینی کمال صمیمیتله تبلیغ ایده‌بیلمه‌لرینه هر زمان بویوك بر مانعه تشکیل ایله‌مشدی. غربك اشکال جدیدهٔ نظمیه‌سنی اقتباس ایتدکدن صوکرا قافیه حقنده‌کی افکار باطلهٔ قدیمه‌یه رعایتك لزومسزلغی، مضرتی بالطبع آکلاشیلدی؛ و نهایت استاد اکرم « قافیه سمع ایچوندر » قاعدهٔ عمومیه‌سنی وضع ایده‌رك، بو قاعده ـ پرستشکاران عنعناتك بوتون مخالفتلرینه رغماً ـ عمومیتله قبول وتطبیق اولوندی. « توفیق فکرت ـ خالد ضیا » دورهٔ ادبیه‌سنك نظممزده اوقدر بویوك تجددات کوستره‌بیلمه‌سنك اسباب مهمه‌سندن بری‌ده، دائرهٔ قوافینك فوق‌العاده وسعت کسب ایتمه‌سیدر.

اكر قافيه نك سمع ايچون اولديغى قبول ايديلمەسەيدى ، مخلدات جديدهٔ منظومه‌مزك همان هيچ برى وجوده كله‌مز ، شاعرلرمز حس وفكرلرينى شيمديكى صميميت وسربستيله افاده‌يه موفق اوله‌مازلردى . بوكون اشعار جديده‌مزدن هانكيسنى تدقيق ايده‌رسه‌ك ايده‌لم ، قافيه‌لرينك يكى ، ناشنيده اولديغنى ، شاعرك ضرورت قافيه‌يله ترك حسياته مجبوريت كورمديكنى آكلارز . مع مافيه بونده قافيه ايله برابر شكل نظمك‌ده تأثيراتى موجوددر .

ادبيات قديمه‌مزك محدود بر دائره داخلنده قالارق سربستئ انكشافه مظهر اولامامسنك اك بيوك سببى شكل نظمك و دائرهٔ قوافينك محدوديتى ايدى . برشاعر صميمى برحسنى يازمق ، ياخود برصفحهٔ طبيعتى تصوير وترسيم ايتمك ايسته‌ديكى زمان مطلقا غزل طرزينه مجبور مراجعت اولارق قافيه‌لرك الجاآتنه تبعاً حتى حس ايتديكى شيئك ضدينى يازمغه مجبوريت كوربيوردى . شكل نظم ايله برابر قافيه‌لرك‌ده محدود و معين اولديغى دوشونولورسه ، ادبيات قديمه‌مزك عدم ترتيبسنه بشقه سببلر آرامغه اصلا حاجت قالماز .

آثار حاضرهٔ منظومه‌مزك بعضيلرنده مثلا اون‌بش سطرلق اوزون برفاصله ايله قافيه‌لره تصادف اولونيور . قولاق ، اون بش سطر اول ايشيتديكى برآهنكى ضبط ايله اون‌بش سطرلق برفاصله‌يى متعاقب عين آهنكك تكررندن ذوقياب اولامايه‌جغى ايچون بوكبى قافيه‌لرك زائد و بى لزوم اولديغى ميدان بداهتده‌در . اللى آلتمش بيتلك برقصيده‌نك عين قافيه ايله دوام ايتمه‌سى سامعه‌يى ناصل تخريش ايدرسه ، اوزون فاصله‌لى قافيه‌لرك تكررى‌ده سامعه‌يى اوقدر لاقيد براقير . ذوق سمعيمز كوندن كونه كسب رقت ايتديكى ايچون ، بوكونكى شعرلرمزده

برقافیه‌نك سكز اوزدفعه تكررینه اصلا تصادف ایدلمز ؛ دائما قیصه فاصله‌لرله مختلف قافیه‌لر استعمال اولونور .

بعض شاعرمزلر ، قافیه ضرورتندن بوسبوتون قورتولمق ایچون قافیه‌سز شعر یازمق فكرینی التزام ایدییورلر . عبدالحق حامدك « هدیهٔ سال » نامنده‌كی شعری بوطرزده یازلمش اولمقله برابر هیچ بروجهله محروم آهنك دكلدر. فقط بونی براستثنا اولاق قبول ایتمه‌لی، ونظمده قافیه‌نك بویوك برتأثیری اولدیغنی اعتراف ایله‌ملیدر . نظمك انتظام خارجیسنی محافظه ایدن قافیه ، هرزمان اونك موسیقیٔ بیانه جاذب وسحركار برآهنك اعطا ایدر .

اوچنجی مبحث

اشکال قدیمهٔ نظم . — مصراع . — بیت . — . — رباعی . — غزل . — قصیده . — مثنوی . — مسمط . — اشکال جدیدهٔ نظم .

۱

اشکال قدیمهٔ نظم . — موضوعلری اعتباریله‌ده پك اوقدر واسع اولمایان آثار منظومهٔ قدیمه‌مز ، بالخاصه شکل نظملری اعتباریله شایان استغراب بر محدودیت عرض ایدر . مصراع ، بیت ، رباعی ، قطعه کبی اوفاق واهمیتسز اشکال نظمی برطرف ایده‌جك ، و قصیده « غزل » طرزینك عدد ابیات اعتباریله دها کثیر اولمقدن بشقه بر مزیتی حائز اولمادیغندن اونی‌ده داخل حساب ایتمیه‌جك اولورسه‌ق اشکال قدیمهٔ نظممز اوچه انحصار ایدر : غزل ، مثنوی ، مسمط . متمادیاً عین قافیه‌یه مراجعت ضرورتی غزل ومسمط طرزلرینه بویوك بر محدودیت ویردیکی ایچون ، اونلری افکار و حسیاتك سربستیٔ افاده‌سنه خادم برشکل نظم اولارق قبول ایده‌مه‌یز . شوحالده ادبای قدیمه‌مزك سربستجه افادهٔ افکار ایتمه‌لری ایچون مثنوی طرزندن بشقه هیچ برشکل نظم قالمیور .

شکل ایله اساس آره‌سنده دائما بیوك برمناسبت موجود اولدیغندن، اشکال قدیمهٔ نظممزك بو محدودیتنی ادبیات عتیقه‌مزك عدم انکشاف و ترقیسنه مهم برعامل اولارق تلقی ایدرز . اللی آلتمش بیتلك بر منظومه‌ده هر ایکی مصراعده بر دائما عین قافیه‌یه رعایت ایتمك شرطیله سلسلهٔ افکار واحتساساتی تعقیب ومحافظه ممتنعدر ، بوندن

دولایی ، بو کون هرهانکی برقصیده‌یی ، حتی هرهانکی برغزلی تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق اولالم ، ادبیات مختلفه آره‌سنده برمناسبت بولمقدن عاجز قالیرز . چونکه شاعر ، ضرورت قافیه‌یه متابعتله دوشوندکلرندن بوسبتون بشقه‌شیلر یازمغه مجبور قالمش ، سلسلهٔ افکارینی محافظه ایده‌مه‌مشدر .

ادبیات قدیمه‌مزده « نظیره‌جیلك » دینیلن مقلدلکك اوقدر تعممنه اك بیوك سبب اشکال نظمك محدودیتی اولمش ، و بوسببله برچوق شاعرلر عین مضمونلری تکرار تکرار استعمال ایده‌رك طبیعت خارجیه‌دن اقتباساتده بولنمغه قدرتیاب اولامامشلردر .

اوتوز قرق سنه اولنه کلنجه‌یه قدر ساحهٔ ادبیاتده حکمران اولان اشکال قدیمهٔ نظممز عبدالحق حامدك دهای متینیله محو اولمه‌دن اول نظمده هیچ برتجدد وقوعه کله‌مه‌مشدی ؛ نثرده وقوعه کلن تجدد عظیم ، طرز تفکرده مشهود اولان تحولات ، بر درلو اشکال قدیمه‌نك مفکره‌لر اوزرنده‌کی نفوذ مشئومنی اخلال ایده‌میور ، نثرده مجدد اولان آدملر منظوم یازمق ایسته‌نجه اشکال قدیمه‌نك زنجیرلرندن فکرلرینی تخلیصه مقتدر اوله‌میورلردی . اشکالك بو استبدادی ، عبدالحق حامده قدر دوام ایتدی . فقط عبدالحق حامد غرب اشکال نظمنی تطبیقه باشلاینجه ، اشکال قدیمه یاواش یاواش اسکی اهمیتنی غائب ایلیه‌رك اشکال جدیده‌یه ترك موقعه مجبور قالدی .

آثار قدیمهٔ نظمیه‌مز ، شکل نظم اعتباریله سکزه منقسمدر . مصراع ، بیت ، رباعی ، قطعه ، غزل ، قصیده ، مثنوی ، مسمط . بو اشکال اصلیه تالی اولارق بر طاقم انواعه دها آیریلیرکه اونلری بحث مخصوصلرنده آیری آیری تدقیق ایده‌جکز .

۲

مصراع .— موزون بر پارچه‌درکه کندیسیله بحراً متساوی دیکر موزون بر پارچه‌یه مقارنتندن بر بیت تشکل ایدر. تك اولان یعنی بر قرینی بولونمایان مصراعه « مصراع آزاده » دینور : شیخ غالبك : « ذوق آنکدرکه پریشانلغی جمعیتدر » مصراعی کبی. بربیتك ایکی مصراعی آره‌سنده بر مناسبت بولونمازسه اونلره‌ده مصراع آزاده عنوانی ویریلیر :

هوس زلف یاروار سرده
سرکرانم خمار وار سرده

بیتنده اولدیغی کبی . هر صورتله متین ولطیف اولان مصراعلره « مصراع برجسته » دیرلر .

۳

بیت .— بر وزنده اولان ایکی مصراعدن متشکل نظمدر. بو مصراعلرك یکدیکریله مقفا اولماسی شرط دکلدر :

سبب رفعت اولور غمہ یعه افتاده ایسه‌ك
بر بنا تاکه خراب اولمیه معمور اولماز

اکر مصراعلر بیتنده قافیه بولنورسه ایکی اسمله یاد اولنور . اولا : بیتك آلت واوست طرفنده بشقه بر بیت بولونمدیغی تقدیرده « مفرد » دیرلر. مثلا :

آرادقجه دل پرجوشده معنا بولنور
قعر دریاده نیجه کوهر یکتا بولنور

ثانیاً : برچوق ابیاتی حاوی اولان نظمك اولنده ایراد اولنان مفرددرکه بوحالده آکا « مطلع » دیرلر. زیرده بیان اولنه‌جق غزلیات وقصائدك ایلك بیتلری برر مطلعدر. قصیده وغزل آره‌لرنده تجدید کلام مقصدیله ایراد ایدیلن مقفا بیتلره دخی « مطلع » نامی ویریلیرسه‌ده بونلر مرتبه‌لرینه کوره « مطلع اول ، مطلع ثانی » دیه تقیید اولنور. ندیم :

حبذا ای تاج وتختك مایهٔ زیب وفری
عالمك آرایشی ملکك طراز وزیوری

بیتیله باشلایان قصیده‌سنده شو صورتله تجدید مطلع ایتمشدر :

جست وجوی معنیٔ وصفکله عقل وفکروفهم
کشت ایدرکن زیر وبالای سپهری سرسری
راست کلدی پیك اندیشه‌م بوغرا مطلعه
چرخ چارمدن اوته عرش معلادن بری:
دست قهرکده رخ چرخ کهن نیلوفری
باغ لطفکده بهشت هشت پرورد طری

٤

رباعی .— ایکی بیتدن مرکب اولارق بحر هزج اقسامندن بر وزن مخصوص ایله تنظیم ایدیلن برشکل نظمدر. رباعی اوزانی یکرمی درت عدددر . طرز تقفیه‌یه کلنجه ، رباعینك برنجی ، ایکنجی مصراعلریله دردنجی مصراعنده قافیه بولنور. اوچنجی مصراعده قافیه بولنمق شرط اولمادیغندن اکثریتله قافیه‌سز قالیر. رباعی‌یه « ترانه » و « دوبیت » دخی دیرلر .

ای دل هله عالمده بر آدم یوغیمش
و'ر ایسه‌ده اهل دله محرم یوغیمش
غم چکمه حقیقتده اگر عارف ایسه‌ك
فرض ایله که الان ینه عالم یوغیمش

لسانمزده پك اوقدر کثیر الاستعمال اولمایان بو شکل نظمی الك چوق موفقیتله استعمال ایدن شاعر من، ندیمك «حالتی اوچ رباعیده اوچار عنقا کبی» مصراع مدیحه کارانه‌سیله تقدیر ایتدیکی «عزمی زاده حالتی» در.

قطعه. — مطلع اولمه‌یه‌رق وزن وقافیه‌ده متحد بولنان وایکی بیتدن اون ایکی بیته قدر تمدید ایدیلن نظمه قطعه دیرلر. درت بیته قدر اولانه علی الاطلاق قطعه و دها زیاده بیتلری حاوی اولانه «قطعهٔ کبیره» دیرلر.

یارب نه اکسیلیردی دریای عزتکدن
پیمانهٔ وجوده زهراب دولمسه‌یدی .
آزاده سر اولوردم آسیب دردوغمدن
یادهره کلمسه‌یدم ، یاعقلم اولماسایدی
رضا پاشا

نم اول نفیٔ روشن دل وصافی کوهر
فیض آلیر جام صفا مشرب بی باکمدن
آسمان همت اومار کوکبهٔ طبعمدن
عقل کل درس اوقور اندیشهٔ ادراکمدن
همتم هیچه صایار کنج تمنایی ولی
غم دنیایه دکیشمم ینه امساکمدن
فیض حق برق اورور آیینهٔ اندیشه‌مدن
چشم جان روشن اولور مشرق ادراکمدن
نفعی

۶

غزل . — حائز مطلع اولارق وزن وقافیه‌ده متحد بش بیتدن اون‌بش بیته قدر ایراد اولونان نظمدر . ادبیات قدیمه‌نك الك مرغوب و الك کثیرالاستعمال شکل نظمی اولان غزل ، اکثریتله عشق وسودایه متعلق نازك و رقیق مضمونلرله تزیین ایدیلیر . شعرای قدیمه‌مز ایچنده غزل تنظیمنده الك معروف اولانلر فضولی ، باقی ، یحیادر . بالخاصه :

غزلدر صفا بخش اهل نظر
غزلدر کل بوستان هنر
غزال غزل صیدی آسان دکل
غزل منکری اهل عرفان دکل
غزل بیلدیرر شاعرك قدرتی
غزل آرتیریر ناظمك شهرتی
کوکل کرچه اشعاره چوق رسم وار
غزل رسمن ایتجله‌دن اختیار

دیه‌ن فضولی ، الك بویوك شاعر غزلخوانمزدر :

قیلدی زلفك تك پریشان حالی خالك سنك
برکون ای بی‌درد صورمازسك نه‌در حالك سنك
کیتدی باشمدن کوکل اول سرو قدك سایه‌سی
آغلا کیم ادباره تبدیل اولدی اقبالك سنك
زینت ایچون جسم دیوارنده قیلمازدم یرین
چکمسیدی عشق جان لوحنده تمثالك سنك
تیز چکمزسین جفا تیغك نچی اولدرمکه
اولدیریر برکون نچی آخر بو اهمالك سنك

غرق خوناب جگر قیلمش کوزم مردملرین
آرزوی خال مشکین ورخ آلك سنك
دامگاه عشقدن طوت برکنار ای مرغ دل
صیحه‌دن سنك ملامتدن پرو بالك سنك
سایه‌وش چوقدن فضولی خاك پایك یاصلانیر
اول امید ایله که برکون اوله پامالك سنك

غزللرده اك بویوك شرط موفقیت ، ابیات آره‌سنده‌کی مناسبتی محافظه ایده بیلمکده‌در . یوقسه هر بیتی بشقه برموضوعی ، بشقه بر حس وفکری افاده ایدن غزللر هیچ بر وقت مقبول اولاماز . نامق کمال ، استاد اکرم ، اسماعیل صفا برچوق غزللر یازمشلرسه‌ده ، توفیق فکرت دورهٔ ادبیه‌سندن بری بو طرز نظم همان تمامیله متروك براقیلمشدر .

٧

قصیده .— حائز مطلع اولارق وزن و قافیه‌ده متحد اولمق اوزره اون‌بش بیتی متجاوز سویله‌نن نظمه قصیده دیرلر . ابیات قصیده‌نك اقلی اوتوزبر ، حد اعظمی طقسان براولورسه‌ده عجم وعرب شعراسندن بشیوز بیته قدر قصیده سویلیه‌نلر موجوددر. قصیده ، موضوعنه نظراً « مناجات ، نعت ، مدحیه ، مرثیه ، فخریه ، ترکیب بند ، ترجیع بند ، هجویه » نامریله باشلیجه سکز قسمه آیریلیر .

بالعموم قصائدده موضوع ایدیله‌جك شیئك غیری بر مقدمه‌یله باشلانیرکه بوکا « نسیب » ویا « کریزگاه » دیرلر. بو کریز کاهده‌یا احوال عالمدن ، یا بهار وشتادن ، ویا عشق وغرام یولنده تغزلدن باشلانارق

نهـايت مناسـب بر صورتده مقصـده انتقال ايديلير . مثلا نديم برقصيده‌سنه :

نازوشيوه‌يله كه آغوشمه جانانه كلير
سينه‌يى، قلبى كچوب تاحرم‌جانه كلير

مطلعلى برغزلله ابتدار ايتمشدر. غزل اكثريتله قصائدك آخرينه قريب برمحلده ، فخريه‌يى متعاقب ايراد اولنوركه بوصورت اولكندن دها موافقدر. مثلا راغب پاشا :

ايدنجه خامهٔ سحر آفرينم خرده جولانى
اولور نقش پرطاووس داغ حسرت مانى

مطلعلى قصيده‌سنده شو صورتله برغزل ايراد ايتمشدر :

صفاى بال ايله هركس ترنمساز آسايش
محلدر بنده بلبل كبى ايلرسه‌م غزلخوانى :
تماشابش هلال اوستنده ايتدم ماه تابانى
آلنجه دستنه اول ماه پيكر جام رخشانى

قصيده‌نك اك پارلاق بيتنه « بيت‌القصيد » عنوانى ويريلير .

مناجات : عظمت الوهيتى تفكر و تقديس ، واستدعاى غفران مقصديله يازيلان قصيده‌لره مناجات ديرلر . ديوانلرك ابتداسنده دائما مناجاتلره تصادف اولونور . مثال اوله‌رق نابى ديواننك مقدمه‌سندن بعض پارچه‌لرى اقتباس ايدييورز :

تعالى‌الله زهى ديوان طراز صورت معنا
كه جسم لفظ ايله روح مألى ايلمش پيدا

زهی خیاط خلعت دوز بازار حقایق کیم
قد معنایی ایتمش جامهٔ ترکیب ایله بر پا
اولوب خورشید ومهدن مهره‌کش اوراق افلاکه
خطوط روز وشبدن نسخهٔ صنع ایلمش انشا
ایدوب وضع قلم اوراق حکمت خانهٔ صنعه
چکوب مسودهٔ غیبی بیاضه ایلمش املا
قوروب بر بارکاه صنع لطف وقهردن ممزوج
ویروب اضداده آمیزش آنك نامن قومش دنیا
یازوب ردوقبوله حجت ایتمش کشوری تعدیل
ویروب کون وفساده صورت ایتمش حکمنی اجرا
زهی ذات الوهیت مهمساز ربوبیت
که شهرستان صنعنده دکل بر ذره نابرجا

نعت : حضرت پیغمبر ذیشان ایله آل واولاد و اصحابنك ستایشنی حاوی قصیده‌یه دیرلر . یالکز نعت دینلدیکی تقدیرده مطلقا مدایح پیغمبریدن باحث قصیده آکلاشیله‌جغی ایچون ، آل و اصحاب حقنده‌کی نعتلر ایچون آیریجه تصریحه لزوم واردر :

نقش کوسترمك ایچون خامهٔ صنع استاد
اولدی صیقل‌زده بونه ورق کون وفساد
نامکرر صاتیلور چارسوی عالمده
نو بنو امتعهٔ کارکه صنع آباد
چرخ مینا نفس آدم ایله دور ایلر
قطبدر بارکه سبع سماواته عماد
طالع وها بط و هستی و بلند و پستی
درکه حضرت طه‌دن ایدر استمداد
انك اسمنده اولان معنیٔ طه ایلر
جمله اشیاده طلوعیله هبوطه امداد
فاتح دخمهٔ دربستهٔ غیب مطلق

خاتم شاه رسالت شه اقلیم رشاد
مردم دیدهٔ جان معنیٔ سر قرآن
مقصد کون ومکان باعث نقش ایجاد
داور تخت رسالت شه اقلیم کمال
گوهر بحر خرد پادشه ملك سداد
حضرت احمد و محمود ومحمد حامد
مظهر نور جمال آینهٔ حب و وداد

مدحیه : اعاظمدن برینك اوصاف حمیده‌سنی بیان ضمننده ایراد اولنان قصیده‌لره دیرلر. سلاطین ووزرا ، علما ، اولیا حقنده تنظیم اولنان قصیده‌لر هپ بو صنفه داخلدر. بو خصوصده عثمانلی شاعرلری آراسنده یکتا بولنان « نفعی » نك سلطان عثمان اول حقنده‌کی قصیدهٔ مشهوره‌سندن بعض پارچه‌لری اقتباس ایدییورز :

آفرین ای روز کارك شهسوار صفدری
عرشه آص شیمدنکرو تیغ ثریا گوهری
پارهٔ الماسدر سنك قسانی نیلر اول
چرخه چکمه بردخی شمشیر والا گوهری
سرفراز ایتدك لواءالحمد دین احمدی
کافره گوستردك الحق دستبرد حیدری
تیغکه نوله یمین ایلرسه روح مرتضی
برغزا ایتدك که خشنود ایلدك پیغمبری

مرثیه : وفات ایدنلره قارشی بیان تأثر ومحبت ایچون یازیلان قصیده‌لره دیرلر. مع مافیه علی الاطلاق مرثیه دینجه ، حضرت حسین ووقعهٔ کربلا حقنده تنظیم ایدلمش اثرلر آ کلاشیلیر. فضولینك ، نورسك ، کاظم پاشانك وقعهٔ کربلا حقنده‌کی مرثیه‌لریله باقینك سلیمان

قانونی حقنده‌کی مرثیهٔ مشهوره‌سی بوطرز نظمك اك کوزل واك مخلد بر مثالیدر .

دوکسون سحاب قدین اکوب قطره قان
ایتسون نهال ناروئی نخل ارغوان
بو آجیلرله چشم نجوم اولسون اشکبار
آفاقی طوتسون آتش دلدن چیقان دخان
قیلسون کبود جامه‌لرین آسمان سیاه
کیسون لباس ماتم شاهی بوتون جهان
یاقسون درون سینهٔ انس وپریده داغ
نار فراق شاه سلیمان کامران
قیلدی فراز کنکرهٔ عرشی جلوه‌گاه
لایق دکلدی شانته حقا بوخاکدان
مرغ روانی کوکاره ایردی هما کبی
قالدی حضیض خاکده بر ایکی استخوان
چابك سوار عرصهٔ کون ومکان ایدی
اقبال وعزت اولمش ایدی یار وهمعنان
سرکشلك ایتدی توسن بخت ستیزه‌کار
دوشدی زمینه سایهٔ الطاف کردکار

فخریه : شاعرك کندی قدرت ومزیتنی مدح و اعلان ایچون یازدیغی قصیده‌یه دیرلر. فقط مقبول اولماسی ایچون پك زیاده مرتبهٔ افراطه کیتمه‌ملی ونهایتنی حسن صورتله خاتمه پذیر ایله‌ملیدر. قدمای شعرامز آراسنده « نفعی » نك فخریه‌لری جداً محتشم و آهنکداردر :

عقدهٔ سررشتهٔ راز نهانیدر سوزم
سلك تسبیحدر سبع‌المثانیدر سوزم
بر کهردر کیم نظیرین کورمه‌مشدر روزکار
روزکار عالم غیب ارمغانیدر سوزم

روزكار احسانمی بیلمش بنم یا بیلمه‌مش
عالمه فیض حیات جاودانیدر سوزم
اهل اولان قدرن بیلور بر جوهرم مدح ایله‌مم
عالمك سرمایهٔ دریا وكانیدر سوزم
بی غرض بر جوهر صافیدر اما متصل
اهل طبعك زیور تیغ وسنانیدر سوزم
یعنی کیم اندیشه سنجان جهانك دائما
هم صریر کلکی هم ورد زبانیدر سوزم

ترکیب بند : مختلف القوافی برقاچ قسمدن مرکب اولارق هر قسمك نهایتنده بشقه بشقه برر بیت ایراد اولنان شكل نظمه دیرلر. مرثیه ومدحیه طرزنده اثرلرك بو شكل نظم ایله یازلدیغی اكثریتله واقعدر. ضیا پاشا ایله روحیٔ بغدادینك تركیب بندلری ادبیاتمزده بوطرز ایله یازلمش اثرلرك اك كوزللرندن معدوددر. تركیب بندك هر قسمنه « تركیب خانه » اقسام آراسنده‌كی بیتلره « واسطه » ویا « بند » دیرلر. برقسمه واسطه‌سیله برابر « بند » دنیلدیكی‌ده واردر. تركیب بنده بر مثال اولمق اوزره روحیٔ بغدادینك اثر مشهورندن بر بندینی اقتباس ایتدك :

خوش كوشهٔ ذوق ایدی صفا اهلنه عالم
برحال ایله سورسیدی اكر عمرینی آدم
صحبت صوكی درد اولماسه وصلت صوكی هجران
نوش آخری نیش اولماسه سور آخری ماتم
بوعالم فانیده صفایی اول ایدر کیم
یكسان اوله یاننده اكر ذوق اكر غم
دائم اوله همصحبت رندان قدح نوش
وارین قویه میدانه اكر بیش وا كر كم

صوفی که صفاده کچینور مالك دینار
بر درهمنی آلسه‌ك اولور خاطری درهم
ظاهر بوکه آخر یری خاك اولسه کرکدر
کردرهمه محتاج اوله کر مالك درهم
می صون بزه ساقی ایچه‌لم رغمنه آنك
کیم جهلی ایله بیلمدیکی یردن اوور دم
هر منکر کیفیت ارباب خرابات
اوزعقلی ایله حق دیلر کیم بوله هیهات

ترجیع بند : مختلف القوافی بر قاچ قسمدن مرکب اوله‌رق هر قسمك نهایتنده یالکز بر بیت تکرار ایدیلن شکل نظمه دیرلر. ضیا پاشانك ترجیع بندی ادبیاتمزك اك مخلد اثرلرندن بریدر. ترجیع بندده هر قسمك صوکنده عین بر بیت تکرار اولنه‌جغی ایچون تسلسل افکار ممکن مرتبه محافظه اولونیر ؛ فقط بوشکل نظمده موفقیت دیکرلرندن دها مشکلدر. فضولینك آتیده‌کی ترجیع بندیده بوطرز نظمك اك کوزل نمونه‌لرندن عد اولونابیلیر :

بن کیمم بربیکس وبی چاره وبی خانمان
طالعم آشفته احوالم نکون بختم یمان
مملو اشکمدن زمین مملو اونمدن آسمان
آه وناله‌م ناوکی پیوسته خم قدم کمان
تیر آهم بی خطا تأثیر ناله‌م بی کمان
متصل غمخانهٔ سینه‌مده یوز غم میهمان
قنده برغم یتسه بندن ایستسونلر بن ضمان
یوق بکا دام بلا وقید محنتدن امان
چیقمدی کوکلمدن اندوه غم و محنت همان
ای بنم جانم نیچه کوکلم سنکله شادمان
سنسز اولمم آیری محنتدن بلادن برزمان
الامان هجران بلا و محنتدن الامان

هجويه : عادی قصیده طرزنده ویا ترکیب وترجیع بند اصولنده فصل ومذمته دائر سویله‌نن نظمه دیرلر . دائرهٔ ادبیاته ادخالی بیله موافق اولمایان بو طرز آثاره هیچ بر مثال ایرادینه لزوم کورمدك.

٨

مثنوی .— هر بیتی باشلی باشنه مقفا اولمق و ایکی بیتدن دون بولونمامق شرطیله وجوده کلن شکل نظمه مثنوی دیرلر . اشکال نظممز ایچنده اك واسع وافکار وحسیاتك سربستئ افاده‌سی ایچون اك مناسب اولانی مثنوی طرزی اولدیغی ایچون، « خسرو وشیرین»، « لیلی و مجنون » . « حسن وعشق » کبی حکایات منظومه‌ده هپ بوشکل نظم استعمال ایدلمشدر. مناجات ، نعت ، حکایه، مدحیه کبی موضوعلرکده بو شکل نظم ایله افاده ایدلدیکی واقعدر . « مثنوی » طرزنده یازلمش اثرلر هر وزنده اوله‌بیلیرسه‌ده ، بوخصوصده بالخاصه « مفعول مفاعلن فعولن » ، « مفاعیلن مفاعیلن فعولن » . « فاعلاتن فاعلاتن فاعلن » کبی قیصه وزنلر استعمال اولونمقده‌در. بوطرز نظمه مثال اولمق اوزره شیخ غالبك « حسن وعشق » ندن بر پارچه‌یی اقتباس ایتدك !

بو طرفه‌نك ایچنده برشب
برحال کوروندی غایت اغرب
بربرینه کیردیلر فلکلر
آغلر کیمیسی کولر ملکلر
بر وولوله سقف آسمانده
بر زلزله سطح خاکدانده

بيك شوق وطرب هزار قورقو
ناقوس ونقاره بانك ياهو
كه ظلمت اولوردى توى برتوى
كه نور ياغاردى سوى بر سوى
هپ سجده يه واردى برك اشجار
حيرتله اريدى آقدى انهار
كه ظاهر اولوب هزار تهديد
كه موج اورووردى بيم واميد

٩

مسمط . — وزن وقافيه ده متفق بر طاقم مصراعلره ديرلركه او مصراعلر مصراع اخيره يالكز وزنده موافق وقافيه ده مخالف اولور. آنجق وزن وقافيه ده متحد اولان مصراعلرك عددى اوچدن اقل بولنمامليدر. مسمطك « مربع ، مخمس ، مسبع ، مثمن ، معشر ، شرقى ، تربيع ، تخميس ، تسديس ، مستزاد » كبى انواع عديده ومختلفه سى واردر .

مربع : هر بندى دردر مصراعدن مركب اولان نظمدر . برنجى بندده دردنجى مصراعك ديكر اوچ مصراع ايله همقافيه اولماسى شرط دكلدر. دردنجى مصراع بندلرده تكرر ايدرسه اوكا « مربع متكرر » ، اكر تكرر ايتميوب يالكز قافيه جه توافق ايدرسه «مربع مزدوج » ديرلر .

حاصلم برق حوادثدن ملامت داغيدر
مسندم كوى ملامتده فنا طوبراغيدر
زار كوكلم تنده زندان بلا طوتساغيدر
رحم قيل دولتلو سلطانم مروت چاغيدر

کور فضولینك رخ زرنده اشك آلنی
پردهٔ ادبار طوتمش صورت اقبالنی
درد مندکدر عنایتلو ایدوب صور حالنی
رحم قیل دولتلو سلطانم مروت چاغیدر

اولجه سویله نمش برمنظومه نك هر بیتنی مطلعده هر ایکی مصراعیله، دیکرلرنده یالکز ایکنجی مصراعیله همقافیه اولمق اوزره ایکی مصراع ضم ایده رك درت مصراعه ابلاغ ایتمکه وبوصورتله بر مربع شکلنه قویمغه « تربیع » دیرلر .

مخمس : هر بندی بشر مصراعدن مرکب اولان نظمدر. بشنجی مصراع تکرر ایدرسه اوکا « مخمس متکرر » نامی ویریلیر . مربعده اولدیغی کبی مخمسك دخی برنجی بندنده بشنجی مصراعك دیکردرت مصراع ایله هم قافیه اولمسی شرط دکلدر . بر مخمسی تشکیل ایدن بندلرك بشنجی مصراعلری تکرر ایتمیوبده قافیه جه یکدیکره توافق ایدرسه اوکا « مخمس مزدوج » تسمیه اولنور.

خوش کلدك ایا خدیو اکرم
لطفکله کوکللر اولدی خرم
شاد اولدی مکارمکله عالم
هرکونه مآثرك دمادم
آرایش عرصهٔ جهاندر

رأیکله ایدر زمینی تسخیر
کردون کهن دیدکلری پیر
کیم سنده کی پاك رأی وتدبیر
چرخك النه کشیده شمشیر
بازوسنه آهنین کماندر

ندیم

اولدن سویله‌نمش بر منظومه‌نك هر بیتنی مطلعده هر ایکی مصراعیله دیکرلرنده یالکز برنجی مصراعیله همقافیه اولمق اوزره اوچ مصراع ضم ایده‌رك بش مصراعه ابلاغ ایتمکه و بویله‌جه بر مخمس شکلنه قویمغه « تخمیس » دیرلر .

مسدس : هر بندی آلتیشر مصراعدن مرکب اولان نظمدر. مسدسده درت مصراعدن صوکره بر بیت ایراد اولنور . بو بیت تکرر ایدرسه اوکا « مسدس متکرر » نامی ویریلیر . تکرر ایتمیوب دیکر اوچنجی بیتلرله قافیه‌جه توافق ایدرسه‌اوکا « مسدس مزدوج » تسمیه اولونور . مربع و مخمسده اولدیغی کبی مسدسك دخی برنجی بندنده اوچنجی بیتك دیکر درت مصراع ایله همقافیه اولماسی شرط دکلدر .

دون سایه صالدی باشمه بر سرو سربلند
کیم قدی دلربا ایدی رفتاری دلپسند
کفتاره کلدی تاکه آچوب لعل نوشخند
بر بسته کوردم آنده دوکر ریز ریزه قند
صوردم مکر بو درج دهندر دیدم دیدی
یوق یوق دوای درد نهانکدرر سنك

فضولی

اولدن سویله‌نمش بر منظومه‌نك هر بیتی مطلعده هر ایکی مصراعیله ، دیکرلرنده یالکز برنجی مصراعیله همقافیه اولمق اوزره درت مصراع ضم ایده‌رك آلتی مصراعه ابلاغ ایتمکه وبویله‌جه بر مسدس شکلنه قویمغه « تسدیس » دیرلر. بعضاً ده مشهور ومنتخب بر مطلعك تسدیس اولوندیغی‌ده واردر. « مسبع »لر، « مثمن »لر،

« معشر » لر مخمس و مسدسلره پك چوق بکزه‌دیکی وعدد مصراعدن بشقه بشقه هیچ بر فرقلری اولمادیغی ایچون ، اونلردن آیری آیری بحثی زائد عد ایتدك . اساساً عین قافیه‌یی متمادیاً تکرار ایتمك محذوری کرك مثمنلرك کرك معشرلرك آهنکنی فوق‌العاده اخلال ایتدیکی ایچون، اشکال‌مذکوره مخمس ومسدس‌قدر کثیرالاستعمال دکلدرلر.

شرقی : بسته‌لنوب ترنم اولنمق مقصدیله تنظیم ایدیلن نظملردرکه اساساً درت مصراع ایله ینه درت مصراعلی بندلردن عبارتدر. بو مربعك بیت اولنك ایکنجی مصراعی ، بیت ثانینك‌ده ایکنجی مصراعی متمامنه قائم اولوب « نقرات » نامنی آلیر ، وهر بندك صوکنده تکرار ایدر. مع‌مافیه مخمس ، مسدس اصولنده تنظیم ایدیلمش برچوق شرقیلرده موجوددر .

کلزاره صالن موسمیدر کشت‌وکذارك
ویرحکمنی ای سرو روان کهنه بهارك
دوك زلفکی سمورکبی عارضك اوزره
ویرحکمنی ای سرو روان کهنه بهارك

بلبللرك ایسترسنی ای غنجه دهن کل
کل کیتدیکنی آکیه‌لم کلشنه سن کل
پامال شتا اولمادن انلیم چمن کل
ویر حکمنی ای سرو روان کهنه بهارك

ندیم

اوزاندن بحث ایدرکن ، مستزاد حقنده معلومات لازمه اعطا ایتمش اولدیغمز ایچون، بوراده بحثی بی لزوم کوریپورز .

١٠

اشکال جدیدهٔ نظم . — اشکال قدیمهٔ نظممزك نه‌قدر محدود بر دائره داخلنده محصور قالدیغی ، افکار وحسیاتك سربستیٔ افاده‌سنه نه بیوك بر مانع تشکیل ایتدیکی شیمدی‌یه قدر ویریلن تفصیلاتدن آکلاشلمشدر . ادبیاتمز وبالخاصه نثریمز غربدن کلن افکار جدیده سایه‌سنده شکل قدیمنی ترك ایده‌رك افکار وحسیاتی طبیعی بر صورتده افاده‌یه صالح بر شکل تجدد آلیرکن ، نظمك‌ده اشکال قدیمه دائره‌سنده محصور قالمسی قابل اوله‌مازدی ؛ چونکه شکل ایله اساس آراسنده برارتباط قوی موجوداولدیغندن ، اشکال قدیمه‌نك محافظه‌سی تقدیرنده نظمده هیچ بر تجدد اساسی وجوده کتیریله‌میه‌جکی آکلاشلمشدی .

اشکال نظمك توسیعی لزومنی اك اول اکلایانلر ، پرتو پاشا ایله شناسی‌اولدی؛ پرتو پاشانك ویقتور هوغو وژان ژاق روصودن ترجمه ایتدیکی « طفل نائم » و « حیات » منظومه‌لریله شناسی‌نك بعض منظومه‌لری اشکال‌قدیمه‌نك خارجنده‌برشکل‌جدید عرض‌ایدییوردی . فقط بونلر ، حتی ناظملرینی بیله عمومیتله اشکال قدیمه‌یه اتباعدن واز کچیرته‌میوردی؛ شاعرلرك عمومی‌اشکال قدیمه‌یه‌قارشی فرط حرمت وانجذاب بسلیورلر ، اونلری‌تبدیل‌وتغییر ایتمکی‌عنعنات ادبیه‌یه قارشی بر جنایت تلقی ایدییورلردی .

اشکال‌قدیمهٔ نظمیه‌یی موقع‌اعتبارندن ابدیاً اسقاط ایله فکر وحسك سربستیٔ افاده‌سی‌ایچون هرنوع‌اشکالك ممکن‌الاستعمال‌اولدیغنی کوسترن شاعر، استاد اکرمله برابر مجددشعرمز اولان « عبدالحق حامد » در،

اشکال قدیمه‌نك محافظه‌سی تقدیرنده نظمده هیچ بر تجدد کوستریله‌میه‌جکنی‌بك ایی اکلایان بوداهیٔ ادب « صحرا » و « بلده » نامنده‌کی شعر مجموعه‌لرنده وسائر آثار منظومه‌سنده اشکال جدیدهٔ نظمیه‌یه غایت کوزل ودلفریب مثاللر کوستردی. نامق کمال ، استاد اکرم کبی کبی اعاظم ادبانك‌ده بو خصوصده عبدالحق حامدله تشریك مساعی ایتمه‌لری اشکال‌قدیمه طرفدارلرینك مقاومتنی تمامیله قیره‌رق ، اشکال جدیده‌نك‌عمومیتله مظهر قبول اولماسنه پك بیوك یاردیم ایتدی .

عبدالحق حامد،استاد اکرم وپیرولری اشکال‌جدیده‌یی قوللانمقله برابر آره‌صیره اشکال قدیمه‌یه‌ده‌مراجعت ایدییورلردی. فقط « توفیق فکرت ـ خالد ضیا » دوره‌سنك نتیجهٔ تجدداتی اوله‌رق اشکال نظم برقاتدها کسب وسعت ایدنجه ، آرتق اشکال قدیمه همان تمامیله متروك قالدی . بودورهٔ ادبیه‌ده اك چوق استعمال اولونان شکل نظم ، فرانسزادبیاتندن مأخوذ اولوب اوزمانه قدر اقتباس ایدلمه‌مش بولونان « صونه » طرزیدر. بوطرزده اك چوق ابراز موفقیت ایدن شاعرمز جناب شهاب الدین‌بك اولدیغی ایچون ، صونه‌لرندن بر دانه‌سنی مثال اولمق اوزره نقل ایدییورز :

پروانهٔ زرین کبی هر زهرهٔ زرین
تیتره‌ردی زمرد که لرزان چمنده ،
چاغلاردی لب سبز خیابان سمنده
بر چشمهٔ بللور ایله بر جوی بلورین .

دوشمشدی سیه‌برك‌شبه شبنم‌سیمین :
شبنم‌کبی‌تیتره‌ردی قمر لیل اوزرنده ؛
بر شـبپرهٔ خفته ، بر آهوی چرنده
ویرمشدی بونزهتکهه بروحشت نرمین ...

آهو ایله شبره واوراق ایله ازهار
ناگاه فیصیلدا شدی لب آب رواندە ؛
زیرا بوپریخانه‌یه قارشو بواوانده

ای در یتیم صدف شفقتم ، ای یار
سن برمه‌ذی روح کبی یوکسلیوردك ؛
مظلم قورونك ظلی ایچندن کلیوردك .

« صونه » نك اصل شکلی بوصورتده‌در ؛ حتی ـ قاعدةً ـ صوك بندك ایکنجی مصراعنك ، اوچنجی بنـدك ایلك مصراعیله همقافیه اولمسی‌ده لازمدر. مع‌مافیه شکل نظمده بودرجه عنعنه‌پرستلك مضر اولدیغی ایچون بونی برقصور اولمق اوزره تلقی عبثدر .

قافیه‌لرك ایلك ایکی بندده متناظر اولمسی ، غایت آهنکدار اولمغله برابر سربستئ افاده‌یه ، سهولت بیـانه مانع اولدیغی ایچون اکثریا بو طرزه رعایت اولونمـامقده ، و هر ایکی بنـد آیری آیری تقفیه ایدلمکده‌در. بو تقـدیرده اکثریا برنجی ایله اوچنجی ، ایکنجی ایله دردنجی مصرعلر همقافیه اولورسه‌ده ، برنجی ایله دردنجینك وایکنجی ایله اوچنجینك تقفیه‌سنده‌ده هیچ بر بأس یوقدر .

وزن وقافیه ضرورتیله چیرپینان شاعرك ، برده اشکال محدوده آراسنده بیان افکاره مجبور اولمسی اسکی ادبیاتمزك اك بویوك عوامل انحطاطندن بریدی ؛ بوکون ، صنعتکارلری سربست براقق لزومی تمامیله آکلاشلدیغی ایچون ، اشکال خصوصنده‌کی بالعموم قیود قدیمه رفع و الغا اولونمش ، صنعتکاره بو خصـوصده سربستئ تام بخش ایدلمشدر . خلاصه بوکون ادبیاتمزده اشکال محدوده ومعینه یوقدر ؛

شاعر، کندی افکار وحسیاتنی کمال سهولت وسربستیله ، وایسته‌دیکی اشکال ایله افاده ایده‌بیلیر. بو سربستی‌یی ، نظم حاضرمزك اك مهم برعامل انکشافی اوله‌رق قبول ایتمه‌لیدر .

ایکنجی قسم

قواعد تحریر

برنجی مبحث

قواعد تحریر، اهمیتی . — ایجاد . — وحدت . — برموضوع برفکر،
ر وحدت دیمکدر. — ترتیب . — حرکت . — ادا .

١

قواعد تحریر، اهمیتی . — مباحث سابقه‌ده قواعد ادبیه کتابلری
حقنده بیان مطالعه ایتدیکمز زمان « فلسفهٔ صنعت » صاحبی «ایپولیت
ن » دن نقل ایتدیکمز « انسان دنیایه کلیرکن کندیسیله برابر
طاقم نواقص ومزایانك تخملرینی‌ده کتیریر» جمله‌سنی بوراده اخطاره
جبوریت حس ایدییورز . فی‌الحقیقه ادبای وشعرای مشهوره‌نك
ثارندن اخذ واستنباط اولنان اصول وامثالك وتدریسیله ، هوغو ،
ضولی ، حامد کبی برر داهی وجوده کتیرمك ممکن دکلدر ؛ بز بو
خصوصده قواعد تحریر علیهدارانی ایله برابرز. یالکز اصول وامثالك
نل و افاده‌سندن متولد نصائح کزیده ایله اساساً استعداد صاحبی
ولانلره رهبرلك ایتمك ، قابلیتلرینك انکشاف وتمیه‌سنه خدمت
له‌مك، یاخود کندیلرنده موجوداولان اقتدار وقابلیتی اظهار وایقاظه
وسیلهٔ حسنه تشکیل ایده‌بیلمك ممکندر. « صنعت تحریر » محرری
آنتووان آلبالا » : « انسانلرك درتده اوچنك فنا صورتده
زملرینك اك بویوك سببی ، اونلره اسلوبك میخانیکیتی ، تحریرك

تشریحی ، بر خیالك تحریسی ، بر اسلوبك تشکیلی حقنده معلومات ویرله‌مه‌سیدر » دییور .

با خصوص قواعد ادبیه‌یه وقوفك بر طاقم خصوصی اذواق دماغیه‌سی‌ده موجوددر. الك بسیط شکلیله آلندیغی تقدیرده، بر جمله‌نك اقسام مختلفه‌سنی تشریح وتحلیل ، هپسنه آیری آیری بر اسم ، بر شکل ویرمك دماغده پك درین بر حظ اویاندیرر ؛ اثرك نفاست وحسننك تأثیریله وجود بولان محظوظیت بدیعه‌یی تزیید ایدر .

بوندن باشقه قواعد ادبیه تربیهٔ ذوقیه‌یه‌ده خادمدر. بر اثرده‌کی محاسن و نواقصی حس ایتمك ایچون المزده بر طاقم آناختارلره احتیاج واردر. بونلرده ادبیات قاعده‌لریدر. بونلری ، بو خطیئات ومزیاتی کورمك ایسه ذوقك اینجه‌لشمه‌سنه وسیله اولور . ینه آلبالا : « ایی یازمه‌یی اوکرنمك ، ایی یازانلری تدقیق ومحاکمه ایتمه‌یی اوکرنمك دیمکدر » سوزینی سویله‌یور . حالبوکه ادبیات ، رسم وموسیقی کبی الك اصیل، الك نجیب حسلرله حیاتی املاایده بیله‌جك بر واسطهٔ ذوق وحظدر .

بعضیلری : « سزك قاعده‌لریکز ، نصیحتلرکز یالکز فطرةً مخیله‌یه مالك اولانلر اوزرنده تأثیراتنی اجرا ایده‌بیلیر » دییورلر . ادبیات یالکز مخیله‌یه تابع برصنعت اولمش اولسه‌یدی ، بو اعتراضلر طوغری اوله‌بیلیردی .. حالبوکه فکرك ، حسك‌ده تأثیری نا قابل انکار بر کیفیتدر .

هرکس برشیخ غالب دکلدرکه یالکز قوهٔ خیالیه‌سیله یوکسله‌بیلسین. بعضیلری‌ده فضولی کبی حساس برصنعتکار اولور ، حسی خیالندن

یوکسمك بولینور ، بویله اولمقله ینه بر داهیٔ ادبی اولمق اوزره نسلدن نسله انتقال ایدر .

بعضاً ده راغب پاشا کبی بر شاعر دماغی ، بر ادیب فکری اولمق ، اخلافك حافظه‌سنه تحکم ایتمك ممکندر . بالخصوص یازی یازمغه چالشمق ، یالکز صنعتکار اولمق ایچون دکلدر . انسان یالکز کندیسی ایچونده بو صنعتی اوکرنمکه مجبوردر . بعضاً بر صحیفهٔ مکمله وجوده کتیره‌بیلمك انسانی ساعتلرجه اشغال ایدر . غروری ، عزت نفسنه ، حب ذاتیسنه جواب ویرر . و بر صحیفه یازان بر مکتوب یازار ، بر مکتوب یازان ایسه عمومه تقدیم ایدیله‌بیله‌جك بر حکایه وجوده کتیریر .

آنتووان آلبالا : « بر صحیفه یازه‌بیلن اون صحیفه یازار ، بر کوچك حکایه یاپه‌بیلن بر رومان یاپه‌بیلیر ، زیرا رومان بر سلسلهٔ مباحث بوایسه آیری آیری برر کوچك حکایه‌در » دییور .

دیمك که قواعد تحریر هر شخصك مزاج وطبیعتنه کوره بر برطاقم نصایح مخصوصه‌ده بولونییور .

موهبهٔ تحریر ؛ مادامکه حس اولنانی افاده دیمکدر . سوز سویله‌مك قدر غایت طبیعی برشیدر . خلق ایچنده اویله‌لرینه تصادف اولنورکه یاشادقلری شیلری نقل وافاده ایتدکلری زمان کله‌لر ابداع ایدرلر . خیاللر ایجاد ایلرلر . ادبایی بیله حیرتده براقیرلر . بر طولومبه‌جی « شیشمان بر آدم کوشه‌ده اوطورییودی . » دیمك ایچون « باقدم ، طولوم کوشه‌ده طورییوردی . » سوزلرینی صرف ، بر عمله‌ده رعد وبرقی بزك ییرتیلمسنه تشبیه ایتمشدر . فرانسه مشاهیر

ادباسندن آلفونس دوده ایله غونقور برادرلری خلقده‌کی بو آهنك حقیقتی اثرلرینه نقل ایچـون ایشتدکلری مکالماتی یورولمقسزین ، سنه‌لرجه دفترلرینه نقل وقید ایدییورلردی .

مادامکه اك عادی ، اك سـفیل طبقه‌لرده بولنـانلر اك کوزل ، اك نفیس ایجادلرله تشبیهلرله ، استعاره‌لرله افادۀ مرام ایده‌بیلییورلر ؛ متوسط درجه‌ده‌کیلر ایچون نیچون بو یتیشیله‌مز بر غایه ، بر خیـال اولسون؟.. اکر بونلر کندیلرنده بر عجز، بر توهم حس ایدییورلرسه بونك سببی کندیلرینه ، کندی روحلرینه نفوذ ایده‌مه‌ملریدر . بناءً علیه بوکبیلره حقیقت ذاتیه‌لرینی آکلاته‌بیلمك ، کوسـترمك ایچون بر رهبر، بر مشعله لازمدر. اوده قواعد تحریرك هیئت مجموعه‌سیدر.

۲

ایجاد .— بر اثر ادبی محقق اوچ صفحۀ فکریه‌نك مولودیدر . اولا موضوع افکار وحسیاتی بولمق، بونلردن موضوعه یارایه‌بیله‌جکلری، یعنی اثرده‌کی اوصاف اساسیه‌یی وضوحله کوستره‌جکلری چیقـارمق ثانیاً فکرلری، حسلری سلسلۀ منطقیه اوزره تنظیم ایتمك، ثالثـاً‌ده بونلری الفاظ وکلمات ایله افاده ایتمك شکللری بر ترکیب ادبی تحلیل ایدلدیکی زمان آکلاشیلیر، کوریلیر ..

بونلردن برنجیسنه «ایجاد» ، ایکنجیسنه «ترتیب»، اوچنجیسنه‌ده « ادا » دیرلر .

انسـان ، آلام وحظوظدن منسوج بر طـاقم حادثات ووقایعله دائما قارشـو قارشویه بولنور . بونلرله یا مجـادله ویاخود منتدار بر

وضعيتده بولنور . ديمك كه هر شخص بعض شيلردن دائما متأثر اولمقده‌در. بوتأثراتدن برچوق افكار وحسياتك تولد ايتمه‌سى طبيعيدر. بوفكرلر ، حسلر ايسه آيرى آيرى برر موضوع ديمكدر .

بومطالعاته كوره ايجادى ايكى صورتده تعريف ايتمك مجبوريتنده بولونيرز : « ايجاد » بر موضوعى بولمق ، وبونك توسع وانكشافنى تأمين ايتمك ايچون صرف ايديلن سعى دماغى وتفكردر. حالبوكه انسانك قابليت تأثريه‌سى اعتباريله پك چوق موضوعاتى بالذات كنديسنك حس ايتمه‌سى وتحسساتى طولاييسيله تفكراته طالەرق بر چوق فكرلرده بولنمه‌سى ممكندر . بناءً عليه ايجاد حقنده بو تعريفله اكتفا ايتمك طوغرى اوله‌ماز ، سعى دماغى‌يى يالكز كشف وتوسيعه حصر ايله‌مك ، حس ايديلن ، دوشونيلن شيلردن وحدت موضوعى اوصاف اساسيهٔ موضوعى تأمين ايده‌مه‌يه‌جكلرى آييرمق كبى بر سعى دماغى‌يى نظر اعتباره آلمامق ديمكدر .

قلب وفكر اوزرنده هرنه وار ايسه بلا تردد كاغدلر اوزرينه نقل ايتمك يازى يازمق ديمك دكلدر. موضوع محدوده، بعض حالات مخصوصه‌يه توافق ايده بيله‌جكلرى آييرمق لازمه‌دندر . بناءً عليه « ايجاد ، تحليل ايچون صرف ايديلن سعى دماغيدر . » ديديله‌بيلور. « صنعت تحريره دائر نصايح » نامنده‌كى اثرك مؤلفى « كوستاولوبون » بو دقيقه‌يى نظر اعتباره آله‌رق « اولجه اخذ ايديلن افكار وحسياتى حيات درونيه وروحيه‌دن قوپاريلن ، مع مافيه خارجدن استحصال اولنان بر پارچه‌يى بعض اشيا ومواد ايله مزج و تأليف ايده‌بيلمكدر » ديه تعريف ايديور .

بو تعریفلری برلشدیردیکمز زمان « ایجاد ، بر موضوعی بولمق، اونك توسع وانکشافنی دوشونمك ، تأثیرات خارجیه ایله حصوله کلن افکار و حسیاتی تحلیل ایتمك ایچون صرف اولنان سعی دماغیدر. سوزلری وجود بولور . بونی بر کلمه ایله افاده ایتمك ایسترسه‌ك ایجاد تفکردر دیرز . بوفون « بر محرر کافی درجه‌ده دوشونمزسه . . . یازارکن اندیشه وتردده دوشر » دییور . فکرلره کلنجه، بونلر اساساً برر حسدر . یاخود حسلر برر نوع افکاردر . بونك ایچون هر محرر ابتدا ایجه حس ایتملی ، صوکرا یازملیدر . بر اثرك ادبینك قیمتی موضوعنك ، فکرلرینك ، حسلرینك قیمتیله متناسبدر : بو لایتغیر بر دستوردر . دیمك که هر اثر ادبینك قیمتنده ایجادك پك بویوك بر حصه‌سی واردر .

اساس بر موضوعی بولدقدن ویا حس ایتدکدنصکره اونده مندمج افکار و حسیاتی چوزمکده‌در، ماده‌نك وحدت اصلیه وابتدائیه‌سندن بوتون اقسامی تفریق وتمییز ایتمك ایچون اجرا ایدیلن تحلیل ایجاد دیمکدر .

بو تحلیل ، بر موضوعك عنصر اساسیسی بولنان فکر حس عمومی‌یی ، وحدت اصلیه‌یی یعنی تاتیٔ مبتذلی ادراکه سوق ایدر . تعریف ، تصویر ، وقعهٔ تاریخیه نه‌قدر اضافی ، نه قدر خصوصی اولورسه اولسون ، زمانی ، شخصی ، محیطی احاطه ایدن احوال نه بولنورسه بولنسون ، درونده دائما بر منفعت عمومیه موجوددر . موضوعك طبیعت وقوتنی آکلایه‌بیلمك ایچون ابتدا بونی استخراج ایتملیدر . براثر هرنه اولورسه اولسون ، فکر حاکم ، رنك اساسی ، توسع و انکشاف ایچون لازم اولان تأثیر نافذ هانکیسیدر کشف

وتعقیب اولنمليدر . بو ایسه فکر عمومینك استخراجنه وابسته بر کیفیتدر .

بوکا موفق اولدقدنصکره بونکله مناسبتی بولنان دیکر افکار وحسیات وسعت وقابلیتکزه کوره اویانیر ، برر برر نوه اطرافنده طوپلانمغه باشلار .

مع مافیه بعضاً بزم کورمدیکمز ، حس ایتمدیکمز بر موضوعی یازمق مجبوریتنده بولونیرز . بو حالده ایجادك وظیفه‌سی تحلیل‌دن دها کوچ ، دها چتین بریوك یوکلنمکه مجبوردر . قوهٔ عقلیه‌نك بو زمان اجرا ایده‌جکی رول غایت اهمیتلیدر. یاپانجی برموضوع اوزنده یورویه‌بیلمك ایچون چوق دوشونمك ، خارجاً افاده احتیاجنی حس ایدنجه‌یه قدر دوشونمك لازمدر. مثلا بر رومانجی‌یه برشخص برفکر تودیع ایدرسکز، او بوفکردن بویوك، نفیس بر رومانك چیقابیله‌جکنی آکلار،فقط اودقیقه‌ده یازه‌جغی سرکذشتك نه اوله‌جغنی صورسه‌کز سزه جواب ویره‌مز ، بالآخره حجرهٔ اشتغالنه چکیلیر . بو فکرك منتهی اوله‌بیله‌جکی نقاطی ، نتیجه‌لری ، کچه‌جکی یوللری ، الك غنی ، الك کریزان تفرعات و تفاصیلنی بولیر ؛ بونلری تمثیل ایدنجه‌یه قدر چالشیر . بو سببدن متولد حرارتله خارجاً افاده احتیاجنی حس ایتدیکی زمان یازمغه باشلار .

صنعت تحریر حساسیت ، مخیله ایله سعیك امتزاجیدر . هر اثر ادبی ، دوشونلدیکی زمانله قلمه آلندیغی زمان آره‌سنده بر مسافه‌یه مالکدر .

بزهیچ کورمدیکمز شیلری افاده وتبلیغ ایچون مشابه ومعادللرینی دوشونیر ، خاطراتمزه مراجعت ایدرز .

ایجـاد خصوصنده حیـاتك ، حقیقتك ، حافظه‌نك پك بویوك تأثیری واردر . بونلر ایجادك معاونلریدر .

مثلا بعض طبایع بشریه‌یی تقویه ایتمك ایسترسه‌ك . . . محیطمزه نظرلرمزی دوندیریرز . . حقیقتله مخیله‌می‌ده‌كی اشخاصی قارشیلا- شدیریرز ، احوال ووقایعی یان‌یانه وضع ایدرز ، محیطلری نظراعتباره آلیرز . او زمان دماغمزده نورلر یانمغه ، كوسترمك ایستدیكمز شیلر جانلانمغه باشلار . حیات حیاتی آچار دیرلر .

مخیل بر شخصی یاشـاتمق ایسته‌دیكمز زمان‌ده حقیقته مراجعت ایدرز . چونكه حقیقتی كورملی‌یزكه .. اونی اكمال وتزیین ایتمكه ، حقیقتده‌كینك فوقنه چیقمغه موفق اوله‌بیله‌لم .

برحكایه‌می یازییورسكز؟.. پك اعلی .. اكر انتخاب ایتدیككز موقعه یابانجی ایسه‌كز... حافظه‌كزه مراجعت ایدیكز . اوقودیغكز كتابلرده اوموقعه دائر برزنك ، تصویر وارسه‌اونلری تخطرایدیكز ، یازه‌بیلیرسكز .

یاخود طوغربدن طوغری‌یه طانیدیغكز ، كوردیككز موقعلره موضوعی نقل ایدیكز ، باقیكز نه‌قدر قولایلقله یازارسكز . خلاصه حقیقت ، حیات ، حافظه ایجادك معاونلریدر .

نتیجه اوله‌رق « ایجـاد » موضوعه مربوط افكار و خیـالاتی آییرمق ، ربط ایدلدكلری تقدیرده یابانجی‌قاله‌بیله‌جكلری تعدیل ایتمك ، بحث ایدیله‌جك مواد حقنده بیلنن ، كوریلن ، دوشونیلن شیلری طوپلامق ، تجارب ذاتیه‌یه كوره تصور وتخیل ایله‌مكدر .

فقط نه فكرلر ، نه‌ده خیاللر قولایلقله الده ایدیله‌مزلر بونلرك تجلی وتظاهری ایچون چوق چالشمق ، چوق یورولمق ، چوق‌دوشونمك

لازمدر . بو بر شكاردركه آرقه‌سندن قوشـدقجه ديكله‌نمك احتمالى‌ده آزالير .

٣

وحدت ؛ هر موضوع بر وحدتدر ، بر فكردر . — ذكاى بشرده وسعتدن زياده بر محدوديت واردر . بعض خطوطك خارجنـده‌كى شيلرى ادراك و رؤيت خاصه‌سى مفقوددر ، چوق بويوك ، چوق واسع اولان شـيلرى احاطه ايده‌مز ؛ دقت اعتباريله بر محدوديته مالكدر . پك زياده مشوش اولان شيئى قارشديرر ، آكلايه‌ماز .

اشيانك سلسلهٔ لايتناهيسى آره‌سنده بر برندن پك بسيط صورتده آيرلمش اولان خلقه‌لرك ربط ايتـديكى تفرعاتى آكلايه‌بيلير ، فقط مسافات اوزاقلاشـديغى دقيقه‌دن اعتباراً آره‌يرده‌كى وساطت خدمتى كورن خلقه‌لرى كوسـترمك مجبوريدر . بر حمـله‌ده افكار وحسياتك پك آز قدمه‌لرينى چيقـابيلير ، خلاصه بر حسـاسيت محدوده‌يه‌ده مالكدر : فوق‌العاده شديد اولان تحسسات آجى ، مشوش كليرلر . بر برينه مشابه اولانلر قاريشيرلر ، كورلمز حاله كليرلر ، تضاد تشكيل ايدنلر بربرلرينى تخريب ايدرلر ، ساده بر صورتده مخالف اولانلرى ضعيفلر ، بربرلرينك ضررينه ياشارلر ، قوى تحسسات ظالم ومستبددر روحده يالكز ياشامق ديكرلرينى نفى وتبعيد ايتمك ايسترلر .

مزاج بشرك بو حالت مخصوصه‌سنه بنـاءً اديب ويا صنعتكاره كائنات افكار و اشكالدن ؛ متوسط بر وسعتده ؛ مسـتقل ، متجرد فرض ايديله‌جك ماهيتده ؛ بر هيئت مجموعهٔ متجانسه تشكيليله ذكايه

قولایلقله نفوذ ایده‌بیله‌جك بر مناسبت اقسام تأسیس برهیجان حاکمه منتهی تأثرات متخالفه‌یی تأمین ایده‌بیله‌جك بر پارچه اخراج ایتمك مجبوریتی توجه ایدر .

بوده وحدت دیمکدر . براثرده وحدت وار دیمك اونی تشکیل ایدن اقسامك یك نظرده احاطه ایدیله‌جك قدر بر محدودیت عددیه‌یه مالك اولمسی ، رابطه‌نك آکلاشیله‌بیلمسی ایچون اقسامی آراسنده بر رابطه وعلاقهٔ کافیه بولنمسی ، ذکا اوزرنده اجرا ایتمك ایسته‌دیکی تأثراتك بربرینی حذف و ازاله ایده‌جك قدر متخـالف بولنمه‌مسی موجوددر دیمکدر .

وحدت دیمك یکنسـقی ، اطراد دیمك دکلـدر ، وحدت ، وجود بشره بکزر ، اقسام مختلف وظیفه‌لر ایفـا ایتمکله ، مختلف شکله مالك اولمقله برابر بر هیئت مجموعه‌نك ادامهٔ حیـاتنه خدمت ؛ طبیعت طرفندن تعیین وتقرر ایدن نقطهٔ انتهایه قدر ایصـال ایچون براشمشلردر . وحدت عینیت دکلدر . امتزاجدر . بر غامك فکر نامتناهیسنه ، بر رنکك توسع بی نهایه‌سنه ، بر احتراصك انکشاف وسـعت ناپذیرینه مانع دکلدر ، یالـکز بوغاملر ، بو رنکلر ، بو احتراصلر آره‌سنده برمناسبت ، برتـبتك ، بولنمسنی بوتخالفات ایچنده محررك تأسیس ، عمومك تیقن ایده‌جکی بر رابطه‌نك تأمین اولنمسنی آمردر .

باخصوص قارئه ، محرره ، موضوعه مخصوص بوتخالف وتناسب آره‌سنده ، بیکلرجه درجه وار در. اك زیاده‌ساده اولانلردن اك‌زیاده مشوش‌اثرلره قدر، درجه درجه مزاج وقابلیته کوره، بیکلرجه شکل موجودر. روح اوزرنده‌کی تأثرات متخالفه بعض نقاط تضـادیه‌یه

قدر کیده‌بیله‌جکی کبی مشابهت ومعادلته قدرده کیده‌بیلیر . بونی تعیین حقی مزاجك ، تربیهٔ ذوقیه‌نکدر. فقط هیچ براثر کزینده وحدت؛ اقسامك یکدیکریله مناسبتی ، تأثیرات متخالفه‌نك بربریله امتزاج وآهنکی ، یك نظرده احاطه ایدیله‌بیله‌جك صورتده اقسامك محدودیت عددیه‌سی ، بوتون بونلرك بر نقطهٔ منتها واصلیه‌یی تعقیب ایله‌مسی اهمال ایدلمه‌مشدر . هر مملکتك ، هر دیارك آثار بدیعهٔ تحریریه‌سنده بوکا تصادف اولونیر .

مثلا : عبدالحق حامد بکك نسترینی آله‌لم . اثرده بر قاچ وقعه ، برقاچ مزاج طبیعت کوریبورز، اولا غضنفر، برشاه مستبد، ازییور. قیرییور ، دوکییور ، اکلنجه‌سنده ، صفاسنده .. ثانیاً شهزاده بهرام شاهك برادری؛ عقللی ، فاضل ، جسور ، شجیع ، وطنی بر قاچ تهلکه‌دن قورتارمش بر ذات . . خلق طرفندن سویلیور . طبیعی بونلر آره‌سنده برمنافرت موجود. برده بهرامك اوغلی خسرو، شاهك قیزی نسترن وار. بونلر سویشییورلر . بربرلرینه‌ده موعود ... بهرام شجیع ، عزت نفسه مالك ، ناموسنه ، وقارینه قارشو فوق‌العاده حرمتکار ، هر شیئی ، حتی عشقنی بیله فدایه حاضر بر کنج . . نسترن بر قادین ؛ متردد ، حسیاتنك زبونی ، تأثیرات متخالفه‌نك تأثیریله لرزه‌ناك بر مخلوق . برده نسرین نامنده بر جاریه وار . بو افندیلرینه مطیع ، بو قادینلرده موجود اولان شفقت نسوانیه ایله فداکار ... شاه غضنفر ، بهرامی تحقیر ایدییور. بوانتقام آلنملیدر . خسرو طوره‌مز . غضنفری اولدیرییور. بو بر وقعه‌در ، بهرام ملتك ستایشلری ، تقدیرلری آلقشلری آره‌سنده شاه نصب اولونیور .

جاريه قاتل دييه طوتيليور. حضور اهالیده محاکمه‌سی اجراایدیلیور. اعدامه محکومه اولیور ، فقط خسرو ناموسلیلره مخصوص بروقار نجیبانه ایله اعتراف جرم ایدییور . پدری قادین حقنده ویردیکی حکمی بلا تردد اوغلی حقنده‌ده ویرییور .

لکن اهالی بر مستبدك ظلمنه نهایت ویرن بو نجیب ، اصیل ، ناموسکار اولادی عفو ایدییور . ایکنجی وقعه . شمدی خسروك عشقیله نسترك عشقی قارشولاشیور . او خسروی سوییور ، احتراصات وهوسات النده باریجه اولان بوتون موجودیتیله‌سوییور. فقط خسرو قاتلدر ، هم‌ده باباسنك قاتلی ،. اوندن ایکره‌نیور ، وسوییور ، اویله بر مجادلهٔ روحیه‌که ایچنده چیقمق ، قورتیلمق غیر ممکن . . . موجودیتی بو حیات مجادل وسفیله تحمل ایده‌مز . طالعك ، تصادفك بو ظلمنی قیرمق لازمدر . انتحار ایدییور . خسروده آرتق وجودنده‌قوت بوله‌مه‌یور ، اوده کندی الیله کندی سعادتنی تسمیم ایتمشدر . اوده کندینی وورییور ، اولییور.

اوچنجی وقعه . . اثرده بیتیور . ایشته مختلف اشخاص،مختلف طبایع مختلف امزجه ، مختلف وقایع ... اثرده یکنسیقی‌دن ، پك رنکیدن اثر یوق ، فقط وحدت موجود . . بر کره بوتون بونلر بر فکر ، بر نوهٔ فکریه اطرافنده طولاشییورلر . محرر بزه‌امزجه ، اشخاص ، تصادفاتدن متولد بر طاقم وقایع واردرکه اونلرك دست خیانتندن خلاصك غیر ممکن اولدیغنی کوسترمك ایستیور . فی‌الحقیقه حیاتده غیر قابل اجتناب بر طاقم حادثات موجودر ، بزی آرزو ایتدکلری غایه‌یه ، نتیجه‌یه سوق وایصال ایدرلر ، بوتون وقایع ،

بوتون اشخاص بو نوۀ فکریه اطرافنده کزینیور . تفاصیل وتفرعات اونی کوستره‌جك صورتده یکدیکریله امتزاج ایدییور . قارئك نظرنده جانلانییور . اقسام متفرعه الی نهایه تمـادی ایدوب کیتمه‌یور . نوۀ فکریه‌یی تقویه ایده‌جك برمحدودیت عددیه‌یه تابع اولییور ، تأثرات وهیجانات مختلفه بربرینی ازاله‌دن زیاده بربرینك تأثیرینی تزییدایچون اوغراشییور ؛ ایشته وحدت‌ده بودر .

اسـاساً بر موضوع وحدت دیمکله برابر بر فکر اصلیدرده .. بر موضوع حقنده صحیفه‌لر ، جلدلر طولدیرمق ممکن اولدیغی کبی اونی بر فکرله ، بر سوزله افاده ایتمك‌ده ممکندر . رؤفك بر شعر منثورینی آلیکز ؛ مثلا « سـیاه انجیلر » نده همشیره‌سـنك وفاتی طولاییسیله یازدیغی ایکی صحیفه‌ده‌کی تألمات و تظلماتی دیکله‌یه‌یکز . باباسی ، آناسی اولمش ، نهـایت همشیره‌سی ده اولییور ، شـیمدی صنعتکار یالکز ، یاپ یالکز :

« ایکنجیلی ، ایصلاق ، سیاه بر قیش کونیدی . اونك اولدیکی کوندی ، اونك . اونم دنیاده برتك قرده‌شـمك اومشئوم خسته‌خانه‌ده ، بر چوق سـفالتلردن صوکره ایکلیه‌رك ، اسـتمداد ایدرك ، « بنی قورتارك ، بنی قورتارك ! » دییه صیزلایه‌رق اولدیکی کوندی .

او اولییوردی ، او کوزمك اوکنده اولییوردی ؛ کوزلری قورقودن اختلاجلرله آجیله آجیله سیاه بر چوقور اولییوردی .

یوزینك صـولوق ، ترلی دریسی کریله کریله کمیکلرك اوستنده بیرتیلییور کبی آغزنده بوزولیوردی . دوداقلری قورویه‌رق ، مورلاشه‌رق ، دری آلتنده دیشلری صاییله‌جق قدر کمیکاره یاپیشیوردی . کوکسی صوك خرخره‌لرله صوك ایکلیشلرله بوغازینه قدر چیقوب صـوکره آلچالییور . آلچایوردی ،

وبن بر شی یاپامیوردم ، هیچ بر شی یاپامیوردم . اونی بوحاله گتیره‌ن ایکله‌نه‌رك بویله غدارانه اولدوره‌ن‌درده ، بو خائن‌مونه‌هیچ برشی‌یاپامیوردم، بو عجزك النده ازیلمش، حایقیرمق ایستیوردم . قودورمق ایستیوردم. اولمك محقق اولسه بیله‌وحشی وحشی، قاتلر ایچنده‌انتقام آلمق ایچون‌قودوربیوردم.

فقط کیدوب سبب ، حق صورولاجق ، کیدوب انتقام آلینه‌جق‌هیچ بر کیمسه یوقدی .

صوك نفسی ایشیتمه‌مك ایچون ، شقاقلره یاپیشمش و شیمدیدن اولمش بو زواللی پریشان صاچلرك ایچنده ؛ بو اوقدر کوزل ، و سیاه کوزلرك بنم سفیل قارده‌شمك سفیل کوزلرینك سوندیکنی کورمه‌مك ایچون قاچدم ؛ اورادن ، یانندن قاچدم ، فقط « اولدی » خبرندن‌ده قاچه‌مدم ، اوندن قاچه‌مدم .

اولدی ، اوت ، اوده اولدی ، ایشته هپسی اولدی ، اون ایکی‌سنه‌اول نینه‌م ، اوچ‌سنه اول بابام، وشیمدی او ، عشق قلبمده هپسنك یرینی‌طوتان اوده اولدی ، اوچی‌ده اولدی . وبن اونك مزارینك ، اونلرك مزارلرینك یاننده آچیلان بو یکی مزارك باشنده بوکون ایکلرکن بنم ایچون کندیلرینی آرتق بر دها کورمك احتمالی محال اولدیغی، بو کیمسه‌سزلك‌ایچنده سورونمكدن باشقه هیچ بر چاره‌م بولونمادیغی حالده — مجنونانه اولسه‌ده — اونلرك شیمدی برابر اولدقلرینی دوشوندم‌ده « آه ، شیمدی سز بکا آغلابیکز . سز بکا » دیه فریاد ایتدم . »

مخیله‌نك حساسیتك سوسله‌دیکی بو سوزلر بر نوع فکریه اطرافنده طوپلانییور بوده « اونلره آجیمه‌ییکز اصل آجنه‌جق بنم ، چونکه یاپ یالکزم ... » یاخود « اونلره دکل ، یاشایانلره آجیکز » فکرندن عبارتدر .

فکرت بك « حیات مصائب ومتاعبله اوغراشمق ، نتیجه‌ده هیچ برشی الده ایتمه‌مك‌در» دیمك ایچون شو سوزلری سویله‌مشدر:

مقهور ندامت نظرم برلره معطوف ،
پیرامن عزمده خیالات سپهر ؛
معنالی تبسملره معروض ومكدر ،
معنالی سوألات ايله هر خطوه‌ده موقوف ؛
آواره ، دولاشمقده‌يم ابعاد حياتی

ييللرجه تحرى درمسدود نجاتی
ييللرجه متاعبله ، مصائبله دوكوشمك ،
كزمك ، بوديكنلكده كرانبار سفالت ،
مسموم ، آجی بر زهر ايله مسموم ... نهايت
بر كل قوپاروب قوقلامه‌دن طوپراغه دوشمك !

بن بويله‌مى صاندم سنى ، اى عمر غمم آلود ؟
برتلخئ نفرتله كوكل نادم بى‌سود ،
تقديس ايدييور سايهٔ قهركده مماتی

خالد ضيا بك‌ده « بو مملكتده محررلر سفالتدن سفالته دوشرلر ديمك ايچون درت يوزى متجاوز صحيفه‌لك « مائى وسياه » نامنده‌كى اثر كزيده‌سنى يازمشدر .

ايجاد بويله بر فكر اساسى ايله تفرعات وتفاصيلى آره‌سنده‌كى مناسباتى تعيين ايتمك اولمسنه بناءً بر وحدتى تعيين ايتمك‌ده ايجاددن معدوددر . اصل مهم اولان فكرك ، وقعه‌نك بزه ويرديكى تحسسات وتأثراتى يعنى شخصيتمزى نظر اعتباره آلمق صورتيله ايجادى ، وحدتى وجوده كتيرمكده‌در ،

٤

ترتيب .— پاسقال « برشیئك ایی اولمسی کافی دکلدر . موضوعله مطابقتی ، نه فضله ، نه‌ده نقصان اولمامسی لازمدر . » دییور .

فی‌الحقیقه فکرلری بولدقدن ، تحسسات وافکارمزدن موضوعك وحدتیله اوصاف اساسیه‌سنی تأمین ایده‌بیله‌جکلری تأمین ایتدکدنصکره بونلری سلسلهٔ منطقیه اوزره تنظیم ایتمك یعنی بونلردن هانکیسنك مقدم ویا مؤخر اوله‌جغنی تعیین ایتمك قالیرکه بو عملیه‌یه « ترتیب » دیرلر .

اساساً ایلك رشیم تفکردن نتیجهٔ اکماله قدر بر اثر طبیعتده بو سلسله‌یی تعقیب ایتمز . بو تصنیفده بر آز صنعیت موجوددر . برنجیدن دیکرینه کچمك دیمك برنجی‌یی تعقیب وا کمال ایتمکدن بشقه برشی دکلدر . ایجاد بعض اقسامك تنظیمنه ، بعض افاداتك تعیننه غیراختیاری اوله‌رق رفاقت ایدر . موقعلری ، افاده‌لری تعیین ایتمکسزین برموضوعه دائر فکرلری بولمق غیر ممکندر . دنیاده شکلسز هیچ بر ماده یوقدر . فکرلرده بویله‌در ، بر پلانه ، بر افاده‌یه مالك اولمه‌نجه وجود بوله‌مزلر .

بوندن باشقه انتخاب اولنان ، بولنان موضوعك حال انتظامه وضعی اثناسنده دماغك فعالیت ایجادیه‌سی توقف ایتمز . دقت ایتمدیکمز حالده دماغمزك چالشدیغنی ، مقایسه‌لرده بولندیغنی ، یکی یکی فکرلر تحری ایتدیکنی ، بعضاً جداً قیمتلی ، حتی حاکم فکرلر بولدیغنی ، المزده بولنان پلانه تکرار باشلامه‌نك لازم اولدیغنی حس ایدرز .

اساساً افکاری تنظیم ایدن ، افاده ایچون اك قیصه ، اك سالم اك قولای طریقی آرایان فعالیت دماغیه ، یعنی ترتیب غایت الهامکار بر واسطه‌در. افکارك بربریله مصادمه‌سندن یکی یکی افکار تولد ایدر، تسلسل ایدر ، کیدر ، دیکر طرفدن اولجه تعین وتقرر ایتمش پلانی کچر ، آتلار.

بونك ایچون ترتیب خصوصنده استعجال ایتمه‌ملی ، زمانی کلمه‌دن پلانی ترتیب ایله‌مه‌ملیدر ، زیرا بو الهامی تحدید ایتمك دیمکدر ، بر آوجی ، آوك بولندیغی یری بیلمکله برابر ناصل بر نقطه‌ده توقف ایتمز ، ناصل اطرافی آرار ، طارارسه بر محررده موضوعنی انتخاب ایتدکدن صکره برمدت سرسریانه فکرلر آرقه‌سنده قوشملی ، بولدقلرینی نره‌ده ، نه وقت قوللانه‌جغنی دوشونمکسزین قبول ایتملی ، بر چوق دورلر یاپملی ، کیتملی ، کلملی ، خلاصه دوشونملی ، دوشونملیدر .

تماميله طوپلادقدن ، غنیمته مالك اولدقدن صکره مفرداتی طوتمق ، تنظیم ایتمك لازمدر . ذاتاً اشیا آره‌سنده‌کی مشابهتلرك تضادلرك ؛ تنوعندن امین ، منطقی بر انتظام وتسلسل طوغه‌بیلیر.

بناءً علیه شدید ، قطعی بر پلان داخلنده الهامی اولدیرمه‌مك مقتضیدر. مع مافیه بوسوزلر نا ایجادك کندی کندینه ، سرسری بر حرکته تابع اولدیغی معناسی چیقارلمامليدر . اوزرنده یورونه‌جك مساحه‌نك حدودینی تعیین ، اونك خارجنه چیقمه‌مغه غیرت ایتملیدر. ایشته بو نقطه‌ده « ترتیب » وظیفه‌سنی ایفا ایتمکه باشلار . طبیعتده اساساً ممزوج بولنان بوتقسیمات وتصنیفاتك وظیفه‌لرینك نه وقت باشلایه‌جغنی ایی بردقت وبصیرت تعیین ایدر ،

دقت ابتـدا اثرك مواد ابتدائيه‌سی اولان افكاری طوپلار ، بونك اقتضا ايتديكی قدر زمان صرف ايدر ، كافی درجه‌ده طوپلاديغنه اساسلی اولان وهيچ بر شيئك اونودولمديغنه امين اولدقدن صكره اونلری تنظيم ، مناسبات صحيحه‌لرينه كوره ترتيب ايلرلر .

بعضيلری داهيلری ، يك نظرده مقصـد وغايه‌لرينی ، يوللرينی فطرةً تعقيب ايده‌بيلنلری نظر اعتبـاره آله‌رق « ترتيب » ك عدم لزومنی ادعا ايدرلر . فقط هركس داهی اوله‌ماز ، بو كبی نادرات و استثنا آت اوزرينه قاعده‌لر اخلال ايديله‌مز . بوقاعده‌يی احداث ايتمك ايچون عموميت نظر دقته آلينير . بوخصيصه‌يه مالك اولمه‌ينلر بر صبر متين ، بر سعی متمادی ، بر تحریٔ موشكافانه ايله مقصدلرينه واصل اولمه‌يی دوشونمليدرلر . پلانلرينی دقتله ، متانتله ، يورولمقسزين ايفا ايدرك يورومه‌يه قرار ويرمليدرلر .

بوصورتله مهارت و صنعت تحرير الده ايديلير . سـعی زمانلری تنقيص اولونير . تحری ايدركن تنظيم ايتمك ملكه‌سی اكتسـاب ايديلير . ترتيب دن واز كچه‌بيلمك ايچون مبـادیٔ تحريرده اونكله فوق‌العاده مشغول اولمق ضروريدر .

بعض ذوات ، بيلنه‌مز ، ناصل بر قوهٔ خفيه ايله دوشونمكسزين سـويلر ، ويازه‌بيليرلر ، اللرينه قلمی آلدقلری زمان طورمقسزين مجنونانه ايلرله‌يه‌بيليرلر ؛ فقط هردقيقه ، هر ثانيه اونلری بر قورقو تعقيب ايدر ، عجبا بوفكر يرنده‌ميدر ، دكلميدر ، اقسام وتفرعات نسبت لازمه‌يی تأمين ايده‌بيليورمی ، ايده‌مه‌يورمی انديشه وترددينك تأثيری آلتنده قاليرلر . بو ايسه محررك تماميله اشتغال ايتمه‌سنه مانع اولور .

بناءً علیه قطعی ، جسور بر ال ایله اثر یازیله‌مز ، مطلوب اولان تأثیری حصوله کتیرمز .

بعضیلری ده کندیلرینه اعتماد ایله خطادن قورقمازلر ، بو احتمال ایله بیکلرجه خطالره دوشرلر ؛ بونلرك آثاری اکثریا خطیئات ترتیب ایله مالامالدر . نه قدر آثار واردرکه عدم موفقیتله قارشـو قارشویه کلیرلر ، دوشرلر ، یاخود ابدیته تحکم ایده‌جکلری یرده موقت بر حیاته مالك اولورلر ، حالبوکه بونلرده ابداع ، تحسسات ، احتساـ سـات ، خیـالات اعتبـاریله نه قدر مزیتلر واردر . فقط اوته‌ده کوچك بر ذکا و استعداده مالك بر شـخص ایجاد ایتدکلرینی ترتیب ایده‌بیلدیکی جهتله اعصار آره‌سنده اونوتیلمز ، یاشار .

اکر پلان جدیتله ترتیب وتنظیم ایدلمه‌مشسه کوزه‌چارپه‌بیله‌جك تناسبسزلك‌لر ، مسـاواتسزلقلر اثری املا ایدر . بعض پارچه‌لر چوق قیصه ، بعضلری‌ده چوق اوزون‌اولور . محرر لزومی‌اولمقسزین کندیسنه خوش کلن بر فکری ، بر حسی صحیفه‌لرله یازدیغی حالده لزوملی اولان شیئی اونوتیر . یولی شاشیریر . نهایت مقصد وغایه‌دن اوزاقلاشیر . افاده ایتدیکی هرشـیده بر حقیقت کورور ، تصدیقلر ایچنده قالیر ، بر آز اول سویله‌دیکنی بر آز صوکرا تکذیب ایدر . مبهمات ، التباسات ایچنده یووارلانیر . ممتاز رؤیتلر ، عمیق فکرلر ، اینجه کلمه‌لر ، مؤثرخطلر اثرنده بولینه‌بیلیر : بونلر برشه‌نویشته ایچـون لازم اولان مزیاتدر . فقط قارء انکسار خیالیدن انکسار خیالی‌یه ، قاراکلقدن قاراکلغه ، قرارسزلقدن قرارسزلغه دوشـه‌جکی ایچون بو صورتله یازیلان بر اثری اوقومق ایسته‌مز ، آثار ؛ چونکه قارئین بوزوق برکتابی یکیدن یاپمق ، دوزلتمك مجبوریتته قاتلانمق ایسته‌مز .

مشهور « فائوست » محرری « کوته » موفقیت پلانده‌در دیمشدر. اڭ بویوك محررلر بیله بو احتیاجی حس ایتمشلردر .

هر اثر ادبی بر وحدتك ، وبو وحدتدن باشـلایه‌رق نتیجه‌یه طوغری توسع وانکشافك محصولیدر . حالبوکه بر نتیجهٔ عمومیه‌یه طوغری کیده‌بیلمك ایچون برطاقم تفصیلات وتفرعاته احتیاجواردر. دیمـك تنوعك وجودی مقتضـیدر . حالبوکه وحدتله بونی برلشدیره‌بیلمك ایسه صنعتدر ، صنعتك آناختاری ایســه ترتیبدر . بویوك محررلر دائما بوکا رعایته ، تبعیته احتیاج حس ایتمشـلردر . مادامکه اونلر ایچون بو برلزوم قوی تشـکیل ایدییور ، کوچکلر ایچون ، مبتدیلر ایچون ترتیبه اعتنا واجب اولور دیمکدر .

حرکت . — براثرك اقسامی آره‌سنده نسبت وتناسب ، برمحدودیت بر رابطهٔ صمیمیه بولنمقله برابر برده حرکت بولنملیدر . بر اثر دیمك وحدت طاشلرینه استناد ایتمش غیر متحرك ، ثابت بر هیکل دیمك دکلدر ، بر اثر تعضو ، بر حیات ، بر کائنات دیمکدر . بر وحدتدن باشلایه‌رق نتیجهٔ عمومی‌یه طوغری اقسام مختلفه‌سی اویناملی ، یورومِلی ایلرله‌ملیدر. وحدت براثر ایچون نه‌قدرلازمسه حرکتده اوقدر لازمدر. وحدتسز اثر موجود اوله‌مه‌یه‌جغی کبی حرکتسزده اولو طوغمش دیمکدر . بر اثر نه قدر مختصر اولورسه اولسون نتیجه‌سنه طوغری خطوات ترقی ایله یورومِلی ، قارئ هر دقیقه برمنتهایه یاقلاشدیغنی حس ایتملیدر. هراثرده ؛ برنطقده ، برمناقشه‌ده ، برشعرده ، برمنثوره‌ده ، بر رومان فصلنده ، بر تماشا مجلسنده حرکته احتیاج واردر .

عبدالحق حامدك آثار تماشاسنده حركت بولندیغی ايچون اثرلری قيمتدار ، نفيس ، برودتدن آزاده‌در .

اشبرك هر صحيفه‌سی يورديكی جهتله بر شه‌نوشته‌ٔ آثار عثمانيه‌در .

حالبوكه بويوك وطنپرور ، مستكمل لسان عثمانی نامق كمالك « قره بلا » سنده قطعياً حركت موجود دكلدر . قارئی دائما عينی فكرك ، عينی مطالعه‌نك ، عين رنكلرك ، عينی حسياتك قارشوسنده بولنديرر . قابل دكل ، اثر يورومز ، ايلرله‌مز .

وحدتده اولدیغی كبی حركتده‌ده الك مهم مسئله بر اثرك مبدئنی ، وسطنی ، منتهاسنی تعقيب ايتمكده‌در . بونلری تعيين ايچون اوغراشملی چالشملی ، يورولملی ، اصابت ايتديردكدنصكره ايلرله‌مليدر ، يوقسه يارى يولده قالمق محققدر .

محررلر حقنده تدقيقات وتتبعاتده بولنان « پاسقال » « براثری وجوده كتيريركن الك صوكرا بولنان شی الك اول وضعی لازم اولاندر . » ديمشدر .

بعضاً انسان سوز سويلركن بر درلو بيتيره‌مز . صوك فكری صوك جمله‌يی بوله‌مز ؛ تكرار باشلار . يوروديكی يولی تكرار تعقيب ايدر . غايه‌يه ، مقصده قابل دكل واصل اوله‌مز .

نقطهٔ عزيمتی تعيين ايدرسه‌كز نقطهٔ مواصله‌يی‌ده بولمش اولورسكز . بوندنصكره بونلری ربط ايدن خطی تعقيب ايتمك قولايلاشير .

بو طريق مواصله‌ده مشی وحركت محرر و قارئه سرعت ويا بطائت ويرر اكر فكرلر مجهول ايسه تعاقب ايدر ، نظرلرك اوكنده آكلاشيله‌جق مدت قدر قالير ، همان ترك موقع ايدرسه حركت سريع اولور .

اکر بالعکس، کوزلرمزك اوکنده توقف ایدر، مناظر مختلفه‌یی اظهار و ارائه‌یه چالشیرلرسه حرکت بطیدر .

بر فکردن دیکر برفکره کچمك، بر فکرك تفصیلات و تفرعاتنده طورمق شرطیله بو ایکی حرکت آره‌سنده بی‌نهایه درجات واردر. ینه بونلردن ایکی خطا تولد ایدییور. بری قارئه آکلایه‌جق قدر زمان براقمسزین بر فکردن دیکرینه کچمك ، دیکریده یك نظرده آکلاشیلن ، یاخود معلوم اولان برفکر اوزرنده اوزون اوزادی‌یه تفصیلات وایضاحاتده بولنمقدر . بو ایکی خطادن صرف دقت و سعی ایدرك اجتناب ایتمك لازمدر .

٦

ادا . — ذکا ابتدا موضوعی بولدی ، کندیسیله باشقه‌لرینك تجربه‌لرینی نظر اعتباره آله‌رق استحضارات فکریه‌ده بولندی . بونلر شکلسز، مبهم ، شاشقین ، کریزان اولدقلری جهتله موقعلرینی، موضوعك وسعت ومسافه‌سنه کوره آله‌جقلری وضعیتی تعیین ایتدی.

بونقطه‌یه قدر ینه کندمز ، کندی روحمز ایچون چالشدق ، بز کلمه‌لرمزی ، خیاللرمزی ، جمله‌لرمزی انتخاب ایتدك ، فقط بونلری باشقه‌لرینه نقل وتفهیم ایده‌مدك ، ایتمك‌ده ممکن دکلدر . اوحالده شمدی بزی باشقه بر وظیفه قارشیلایور : اوده باشقه‌لری ایچون چالشمق ، اونلرك آکلایه‌بیله‌جکلری بر لسانله ، کلماتله ، جمل ایله افادهٔ مرام ایتمکدر .

ایشته فکرلرمزی ، حسلرمزی عمومك آکلایه‌بیله‌جکی بر شکله ، بر طرزه افراغ ایتمکه یعنی کاغده نقل ایله‌مکه « ادا » دیرلر بو صوکنجی عملیهٔ فکریه ایجادی اکمال ، اسلوبی ابداع ایدر . اشیا،

افکار ، حسیات بونکله توضح وتعین ایدر ؛ اونلری فکراً اشعار ایدن کلمات ناقصه دها ایی کوستره‌بیله‌جکلره ترك موقع ایدر . کلمه‌یی تبدیل وتغییر ایتمکله فکری تعدیل واکمال ایتمك ممکندر . بوصورتله فکر وکلمه شکل تام و مکملنه واصل اولور . بر اثر تخیل ، تصور ، پلان حالنده قالدقجه اثر صاییله‌مز ، اونی کلمه‌لره تودیع ایله نقل ایتمك ضروریدر. هر شیئه الك حقیقی بویوکلکنی ، محتاج اولدیغی موقعی تودیع ایدن اسلوبدر. فکرك مقیاسی کلمه‌در. « ژوبر Jaubert فکری افاده ایتمك خصوصنده نقصان اولان کلمه‌لر دکلدر. یالکز کلمه‌لرك افاده ایده‌بیله‌جکلری فکرلر مفقوددر. فکر الك صوك درجهٔ تکاملنه واصل اولدیغی زمان کلمه آچیلیر ، کندینی تقدیم ایدر ، اونی اکسایه شتاب ایلر . » دیمشدر .

بناءً علیه یازمق دیمك تفکری اکمال ایتمك دیمکدر . تفکر ایسه ماده‌نك تعضوی‌در، بر فکر آنجق افاده ایدلمك شرطیله حقیقةً تولد ایتمش اولور .

مع‌مافیه اداده ایجاد بوتون قوتیله اجرای نفوذ ایدر یالکز حسلری ، فکرلری بولمق ، آراشدیرمق ، اونلرك تفاصیل وتفرعاتی آره‌سنده‌کی نسبتلری تعیین ایتمك ، اثرك وحدتی ، حرکتی تأمین ایلەمك کفایت ایتمز ، اونلره نوین ، سوسلی ، کزیده بر لباس‌ده کیدیره‌بیلمك اقتضا ایدر .

فلسفهٔ صنعت محرری « ایپولیت تن » بر شاعرك صنعتنده‌کی الك ابتدائی استعدادی کلمه‌لری انتخاب ایتمکدر . بروقعه ، برماده حقنده بر فکره مالك اولولدیغی زمان اونی افاده ایده‌بیله‌جك کلمهٔ حقیقیه‌یی

دكل كلمهٔ طبيعه‌یی یعنی بونلرك حضورنده ، یاخود اونلره تماس ایدلدیکی تقدیرده کندیلکندن ظهور ایده‌جك افاده‌یی بولملیدر.

وقایع وموادی کوستره‌جك ، اشعار ایده‌جك بیکلرجه افاده واردر، حالبوکه تعیین ایده‌بیلمك ایچون ایکی‌ویاخود اوچ دانه‌بولینیر» دیمشدر .

باخصوص عصرلردنبری سویلنمه‌دك ، شکلدن شکله صوقولمه‌دق، هیچ برسوز ، هیچ بر خیال هیچ برفکر، هیچ برحس قالمامشدر. بناءً علیه بونلری یکی بر طرزده افاده ایتمك مجبوریتی قارشوسنده بولونییورز ، دیمکدر. بونك ایچون فوق‌العاده دقت ایتمك ، قلمی چالاك برعرب آتی کبی قوللانمامق ، تصحیح ایتمك ، تکرار تکرار تصحیح ایتمك ضروریدر .

ایی بر ادا ، ایی بر افاده آنجق سعی وغیرتله‌در . بوفون « بن کونده اوچ درت دفعه یازی یازمه‌یی تعلیم ایدرم » دیدکدن صکره « دها اوزون بر صبر و متانتدن باشقه برشی دکلدر. » سوزلرینی سویله‌مشدر .

اك بویوك محررلر بر قاچ دفعه یازیلرینی تصحیح ایتمشلر ، ایتمکده‌درلر. حقیقیون مسلك ادبیسنك رئیسی « کوستاو فلوبر » یازیلری اوزرنده متین بر صبر وثباتله ، حقیقی بر عصبیت ومحبتله اوغراشیر ، آیری آیری بر قاچ دفعه‌لر تصحیح ایدرمش .. هوغو ایله ایپولیت تنك مسوده‌لری سیلکلرله طولو ایمش .. ضیا پاشا ، اسماعیل صفا یازیلرینی سیله سیله ، تصحیح ایده ایده قوددن فعله چیقاریرلرمش ..

مثلا شیخ‌مسلك رمزیون غالب دده « اوزولرنده البیسه یوقدی،

باشلرينك اوزرنده بر شمس بی انصاف يانييوردی ، چولده ايديلر ، ايچه‌جك صولری يوقدی . » ديمك ايچون :

کیدکلری آفتـاب تموز
ايچدکلری شعلهٔ جهانسوز

دييور .. بو نه تراشيده ، نه متين ، نه واسع ، نه حيـات بخش بر افاده‌در ، ايللك نفسله ، ايللك الهامله سويله‌نيله‌مز ، افاده ايديله‌مز .

روحئ بغدادی‌ده « ينه ازلدن سرخوشز » ديمك ايچون :

صانمه‌ك بزی کيم شيرهٔ انکورله مستز
بز اهل خراباتده نز مسـت الستز

دييور . بو نه سرسری ، نه بيهوش ، نه مغرور بر آهنکه ، بر افاده‌يه مالکدر . اسـاساً اداده ايجاد يالكز كلمه‌لره كوره دكل ، شخصه ، موضوعه ، اثر ادبينك نوعنه كوره‌ده دكيشـير . بعضاً اك سـاده بر افاده‌ده او قدر يكيللك ، كوزللك ، وسـعت واردر كه .. اصل صنعت اداده بونده ، « تن »ك ديديكی كبی اصل كلمهٔ طبيعيه‌يی بولمقده‌در .

مثلا : عبدالحق حامدك اشبرينك صوك پارچه‌سنده‌كی « هيچ » بونك مثال واضحيدر :

اسکندر
کینوس نه بو دهشت وقيامت
سويله پر يداس نه‌در بو محشر
پر يداس
بطلميوسه صود ا

اسکندر

مورخ شر !

بطلیوس

موجب نه حقارته آپانسز
تاریخنی یازان بنم یاپان سز

اسکندر

افکارمی سن‌ده ایتمه تهییج
راسطوبو نه‌در ؟

آرسطو

ظفر ویا هیچ !

اکر حامد بك بو « ظفر ، ویا هیچ » جمله‌سنك یرنده بر باشقه کلمه قوللانمش اولسه‌یدی بو قدر بلیغ ، بوقدر مناسبتدار بر نتیجه تأمین ایده‌مزدی . ذاتاً آرسطونك شخصی ایچون بوندن مناسب بر سوز اوله‌ماز ، ثانیاً اثرك موضوعی، غایه‌سی‌ده بو نتیجه‌یی بکلیوردی.

ادانك اساسی ، روحی کلمه‌لردر ، بناءعلیه یازی یازانلر یاخود یازمق ایسته‌ینلر بر چوق کلمه بیلملیدرلر .

خالد ضیا بك پك چوق کلماته واقف اولدیغی ایچون ادا خصوصنده دائما موفقیتك سلاملرینی اقتطاف ایدر. باقکز، روزکار ایچون نه دییور ؟

« دیشاریده روزکارلر جنك ایدیورلردی . بر تهور وغلیان بردکزك ولولهٔ اتینه بکزه‌ین بر اوغولتی قراکلقلرك ایچنده صاقلی بر آفته‌تی سویله‌یوردی . »

افاده‌یه بو وسعتی ویره‌بیلمك ایچون چوق کلمه‌یه احتیاج واردر، کلمه‌لر التحاق افکار قانوننه بناءً بربرلرینی دعوت ایدرلر ، بناءًعلیه افاده‌نك تزیننه وسیله اولورلر .

اداده ، تصحیح اساس بولندیغنه بناءً، فضله کلمه‌لردن قورقمامالی،

بالعکس کلدیکی کبی یازملیدر، ایکنجی، اوچنجی تصحیحلرده لازم اولمیانلری اخراج ایتمك ممکندر .

بر اسلوبده تنوع موجود دکلسه اوکا برطاقم یکی کلمه‌لر ، یکی صفتلر علاوه ایتملی ، سوسله‌ملیدر .

مبالغه ، مبهمیتك خارجنده اولمق اوزره جمله‌لری سوسله‌مك ، تزیین ایتمك لازمدر ، بوحظ بدیعینك مؤمنیدر .

ایكنجی مبحث

اسلوب ماهیتی . — علی‌الاطلاق صنعتده اسلوبك اهمیتی . — اسلوبده اساس وشكل . — اسلوبك تحولاتی . — اسلوبك اشخاصه كوره تحولی . — اسلوبك موضوعه كوره تحولی . — اسلوبك دهای اقوامه كوره تحولی . — اسلوبك زمانه كوره تحولی . — بر اسلوب الده ایدیله بیلیرمی . —

۱

اسلوبك ماهیتی . — فرانسز ادباسندن مشهور « لابروییه‌ر » كونش آلتنده یكی هیچ برشی بولونمادیغنی سویلرایكن آلدانمیوردی . بالخاصه فكر وحس ساحه‌سی اولان ادبیاتده عصرلردن بری سویلنمه‌مش، تكرار ایدلمه‌مش همان هیچ بر شی یوق كبیدر . هرملتك اعاظم ادباسی كرك كندی ملتلرینه وكرك ملل اجنبیه‌یه منسوب قدمانك آثارندن دائما استنباط افكار واحتساسات ایدرلر . بویله اولدیغی حالده اونلرك اثرلرینی كمال لذتله اوقومقلغمزك اك بویوك سببی ، او اسكی فكرلره ، حسلره ویردكلری شكلك كوزللكندن ناشیدر . بویوك صنعتكارلر ، عمومی ومشترك اولان افكار وحسیاته كوزل بر شكل ویرمك صورتیله اونلره تملك ایدرلر . « كائناته‌كلن بلادن قورتوله‌ماز» سوزی هرملته وهركسه عائد اولا بیلیر ؛ فقط « میدانه دوشه‌ن قورتولاماز سنك قضادن » مصراع بركزیده‌سی ضیاپاشانكدر. كذلك « حق قوینكدر » مطالعه‌سی بوتون بشریته ، بوتون افراد بشریته عائد بر شیدر ؛ فقط « حق قوینك ، دیمك شریكدر » مصراعی تمامیله توفیق فكرتكدر .

ادبیاتده اولدیغی کبی، صنایع نفیسه‌نك رسم، هیکلتراشی، معماری کبی اقسام سائره‌سنده‌ده بویله‌در . آثار معماریه هریرده وهر عصرده همان عینی مالزمه‌لرله انشا اولوندیغی حالده اونلری پك بویوك فرقلرله یکدیکرندن آییران ، وبر طاقم اوصاف فارقه ایله ممتاز بر عرب ، بر یونان ، بر سلجوقی ، بر عثمانلی طرز معماریسی وجوده کتیره‌ن شی ، اسلوب معماریلرنده‌کی تخالفدر . کذلك رسم ایچون لازم اولان مواد ابتدائیه همان هریرده عینی شیلردن عبارت بولوندیغی حالده بر هولاندا مکتبی ، بر فرانسز مکتبی وجوده کتیره‌ن شی صرف اسلوب تصویرده‌کی باشقه‌لقدر .

مشهور « بوفون » ك « اسلوب بیان عینیله انساندر » سوزی پك چوق استعمال ایدلمش اولمقله برابر پك طوغری بر ملاحظه‌در. بویوك صنعتكارلردن هر هانکیسنك اثرلرینی اوقورسه‌کز اوقوییکز، ادبیات ایله کثرت اشتغالکز اولماسه بیله ، اواثرلرك ادبای سائره‌نك آثارینه بکزه‌مدیکنی مطلقا حس ایدوسکز . شیخی ایله باقینك ندیم ایله شیخ غالبك ، عبدالحق حامدله ضیا پاشانك اثرلرینی اوقویان بر آدم ، هپسنك آیری آیری برر وصف فارقله ممتاز اولدیغنی آکلار . یعنی بوصنعتكارلرك برر اسلوب مخصوصه مالکیتلرینه حکم ایدر . بر اسلوب مخصوصه مالکیت ایسه ، اوژه‌ن وه‌رونك دیدیکی کبی « کندی افکار وتحسساتنی کندیسنه‌خاص برطرزده تفکر، حس وتبلیغ ایتمك دیمکدر . » صنعتكارلرك ، مسالك صنعتك یکدیکرندن تفرق وتمایزی اسلوب یعنی طرز تفهم و تحسس وتبلیغ واسطه‌سیله اولور .

اسلوبه لایق اولدیغی اهمیتی عطف ایتمیه‌رك اونی تالی بر مرتبه‌ده

براقق ایستهینلرك بومطالعهسی اصلا شایان قبول دكلدر . بالعموم اقسام صنعتده وبالخاصه ادبیاتده اك چوق نظر اعتباره آلینهجق شی بوخصوصیت تحسس وتبلیغدر . كائنات خارجیهدن هركس اقتباس مأل واومألی تبلیغ ایدهبیلیر ؛ فقط اصل صنعت او طرز اقتباس وتبلیغك ماهیتنده ، خصوصیتندهدر . صنعتك ، حسنك اك چوق منفوری اولان شی عمومیتدر ؛ هر هانكی بر بدیعهٔ صنعت تدقیق ایدیلیرسه ایدلسین ، اونك اسلوب اعتباریله غایت شخصی ، خصوصی اولدیغی كورولور .

موضوع دیدیكمز شی عمومی ، اسكی ، عصر دیدهدر ؛ اونی یكیلشدیرهن ، زمانك رنك صنعتنی ویرهن ، خلاصه جاذبهدار برحاله كتیرهن ، صرف اسلوبدر . عثمانلی شاعرلرندن بر چوغی « لیلا ومجنون » حكایهسنی منظوم اولهرق یازمشلرسهده اونلر آراسنده اهمیت وقیمتنی حالا محافظه ایدن ، حالا اوقونان آنجق « فضولی » نككیدر . اكر اسلوبك اهمیتی اولمایوب قیمت اثر صرف موضوعدن منبعث اولسه ایدی ، او وقت « فضولی » نك بو حق رجحانی حائز اولمامسی لازم كلیردی . ادبیاتی براقوب رسمه عطف نظر ایدهجك اولورسهق اورادهده عین حاله تصادف ایدرزر :

« مهملینغ » ك « ویهرژ » یله « بوتیچهللی » عینی نامدهكی اثری ، « پراقسیتهل » ك « وهنوس » یله « فالقونه » نك « وهنوس » ی آراسنده ، صرف اسلوبدن منبعث ، پك بیوك فرقلر موجوددر .

بیوك بر شخصیت صنعته مالك اولمایان ادبا و صنعتكارانك كندیلرینه مخصوص براسلوبلری یوقدر . چونكه بایاغیلغك ، بیوك بر شخصیته عدم مالكیتك وصف فارقی افكار وحسیاتده عمومیتدر .

«اوژه‌ن وه‌رون» بوخصوصده دییورکه : «جمعیتلرك هرآن تکاملنده عمومی برسویه واردرکه روح بشرینك او اثناده‌کی حالت وسطیه‌سنی کوستریر . اودرجه‌یی کچن اثرلر حائز مزیت ویاصاحب دها آدملرك آثاریدر . بایاغی اثرلر آنجق اودرجه‌یه واصل اوله‌بیلیر ، وهیچ بروقت اونی کچه‌مز . هرکس کبی دوشونن وحس ایدن بیاغی برصنعتکار ، کندیسنی خلقدن تفریق ایده‌جك هیچ برشیئه مالك دکلدر . اونك کندیسنه کوره برطرزی ، براصول تحریری موجود اوله بیلیر ؛ فقط کلمه‌نك معنای حقیقیسیله براسلوبی اوله‌ماز . مهارت واستیناس ایله اسلوب وجوده کلمز ؛ قورشوندن برونز ویا کموش صداسی چیقمادیغی کبی ، روحك بر محصولی اولان اسلوبی الده ایتمك‌ده بزم ید اختیارمزده دکلدر . »

خلاصه : اسلوب ، طرز تفهم وتحسس وتبلیغك خصوصیتنه دینور . اثرلرنده شخصیتی کورونه‌ن‌هر صنعتکارك براسلوبی‌اولدیغی کبی ، برمسلکك ، برقومك ، برعرقك‌ده — کندی زمره‌لرینه منسوب آثار صنعتده مشترك خطوط عمومیه‌نك هیئت مجموعه‌سندن مرکب — براسلوبی واردر . واونلرك وصف فارقنی ، موجودیت اصلیه‌سنی تأمین ایدن آنجق بودر .

٢

علی‌الاطلاق صنعتده اسلوبك اهمیتی — طرز تفهمده ، طرز تحسسده ، طرز تبلیغده موجود خصوصیته اسلوب نامی ویرلدیکنی وهربویوك صنعتکارك براسلوب مخصوصه مالك اولدیغنی سویله‌مشدك . شاتوبریانك ، ادبیاتده اسلوبك درجهٔ اهمیتنی کوسترمك ایچون

سویلدیکی « هرشی اسلوبله یاشار » مطالعه‌سنی بز بالعموم آثارصنعته ، رسمه ، موسیقی‌یه ، هیکلتراشی‌یه ، معماری‌یه‌ده تطبیق ایده‌بیلیرز . بیوك رساملرك ، بیوك موسیقیشناسلرك ، کندیلرینه خاص برطرز تفهم وتبلیغلری واردر ، وایشـته اونلرك قیمت صنعتکارانه‌لرینی وجوده کتیره‌ن یکانه‌شی بودر .

اقسام صنعت آراسنده شخصیتی اظهار خصوصـنده اك آز کتوم اولان رسمدر . رسـام فیرچه‌سنی النه آلدیغی زمان نصل برحالت روحیه‌ده ایسه ، یاپدیغی لوحه‌ده اونی آکلامامق ، کورمه‌مك قابل دکلدر. بوساحهٔصنعت هرشخصیتك تکمل وانکشافنه مساعد برزمین حاضرلادیغی ایچون « میکل آنژ » له « رافائل » ، «لئونار دوه‌ونچی » ایله « وه‌رونه‌ز » ، «تیتیه‌ن »له « لوقوره‌ژ » ، «روبنس» له «رامبراند» آراسنده پك قطعی ، پك واضح اسلوب فرقلری واردر . وایشـته اونلرك بویوکلکلرینی تشکیل ایدن ، کندیلرینه تاریخ صنعتده شرفلی موقعلر ویرن، آیری برراسلوبه مالك‌اولملریدر. مثلا رافائلك «تصویر ایتـدیکی حسن ایله «روبنس میکل آنژ » ك ویا « لئوناردونچی » نك تصویر ایتدکلری کوزللك یکدیکرندن نه‌قدر آیریدر!

اسلوب ، دها طوغریسی صنعت غـیر شخصی اولاماز ؛ اوژه‌ن وه‌رونك‌دیدیکی کبی: «صنعت حقیقتی‌شخصیلشدیرر، اوکابخش‌شخصیت ایدر . » ایشته صنعتك باشلیجه وصف فارقی بودر. مع‌مافیه اسلوبك تمامیله شخصی برشی اولدیغی، مطلق براسلوبك هیچ‌برزمان موجود اولامایه‌جغی حقیقتی اوزون مدت آکلاشسیله‌مامشـدر . بو فکره طرفدار اولانلر «حسن‌مطلق» دیه برموجود موهومك وجودینه‌قائل اولانلردر. بوزمره‌دن موسیو « شارل‌بلان » نامنده برمنقدیونان‌قدیم

صنعتی مثال کتیره‌رك دییورکه : « یالکز یونانلیلر پەریقلس زماننده دهالرینك الك یوکسك بردرجه‌سنه قدر یوکسه‌لەرك اسلوب مطلقه ، غیرشخصی بناء علیه عالی برصنعته دسترس اولابیلیرکبی کورونديلر ؛ بوصنعتده رحم وشدت ، رقت واحتشام کبی بالعموم سجایای علویهٔ حسن یکدیکریله ممزوج ایدی . مشهور وینکه‌لمان حسن مطلق ومکملی هیچ برلذت مخصوصه‌سی اولمیان ماءخالصه بکزتمشدی ؛ بونك کبی پارته‌نونك نقشلرنده‌ده هیکلتراشك شخصیتی اوقدر ماهرانه برصورتده اخفا ایدلمشدرکه بوکابرشخصك اثری دیمکدن زیاده بالذات صنعتك ابدا عکرده‌سی دیمك دها موافقدر . »

بومطالعه‌نك هیچ بروجهله شایان قبول اوله‌مه‌یه‌جغی میدانده‌در. اسلوب ، اثرلرنده شخصیتی کورونن صنعتکارلرك طرز مخصوص تفهم وتبلیغلرندن عبارت اولدیغی جهتله — اساس تعریفی اعتباریله — شخصیدر. مشاهیر منقدیندن « فردینان برونتیه‌ر » ك دیدیکی کبی: « حد ذاتنده ؛ بر صورت مطلقه‌ده اسلوب موجود اولاماز . اومیروسك ، شکسپیرك اسلوبی دیمك ، اومیروسك ، شکسپیرك طرز احساس وتبلیغی دیمکدر . اکر ایی رسم یاپمه‌نك ، ایی یازی یازمه‌نك قواعد قطعیه ومعینه‌سی اولوبده مکتبلرده اوقوتولمق قابل اولسه‌یدی ، اوزمان براسلوب صاحبی اولمق پك قولای اولوردی . » حالبوکه اولجه‌سویله‌مش اولدیغمز وجهله صنعتده صاحب اسلوب اولمق — اساس اعتباریله — بر موهبهٔ فطریه‌در . یونان قدیم ادباسنك بر اسلوب غیر شخصی‌یه مالك اولدقلری ادعاسنه کلنجه ، بو تماميله یاکلشدر . بومطالعه‌یی طوغری اوله‌رق قبول ایتمك، یونان صنعتی محو ایتمك ، چوروتمك دیمکدر . حالبوکه وەرون یونان صنعتی حقنده‌کی بو

اسنادی تمامیله رد ایدییور : « هیچ برادبیایده اشیلك، آریستوفانك، دهموستهنك اسلوبندن دهاشخصی براسلوبه تصادف ایتمهدم. هیکلتراشیده بونك بو درجه تظاهر ایتمهمسنك سببی، او دور هیکلتراشلرینك غایهٔ خیال اولهرق کوزل وجودلر میدانه کتیرمکدن بشقه بر شی دوشونمهملری، وعرقلرینك ایجابات روحیهسندن اولهرق بو خصوصده بعض قواعد مقررهیه فرط اهتمام ایلهملریدر. بوندن طولایی یونان هیکلتراشلرینك شخصیتی، عرقك شخصیت مشترکهسی ایچنده غائب اولمش کبیدر. تکرار ایدییورز، غیر شخصی بر اسلوبك موجودیتی محالدر؛ حتی بو ایکی کلمهنك یان یانه کلمسی بیله نظرلره بر مجموعهٔ تضاددن باشقه بر شی عرض ایتمز.

هر صنعتکارك کندیسنه خاص اسلوبندن باشقه، هر مسلك صنعتك، هر قومك، هر عرقكده بر اسلوب مخصوصی واردرکه اومسلکك، اوقومك، او عرقك نشانهٔ شخصیتندن باشقه بر شی دکلدر. لاعلی‌التعیین بر مسلك ادبیه، بر مسلك صنعته بر قومه منسوب آدملرك وجوده کتیردکلری اثرلرده بر طاقم خطوط مشترکه وعمومیه واردرکه، اونلرك هیئت مجموعهسی اسلوبلرینی وجوده کتیریر. تاریخ صنعت تدقیق ایدیلهجك اولورسه بر یونان اسلوبی، بر مصر اسلوبی بر آثوری اسلوبی، بر عرب اسلوبی کورولیرکه اونلرك هپسنك کندیلرینه خاص وصف فارقلری، خطوط مشترکهلری موجوددر. یونان اسلوب معماریسیله یاپیلمش بر بنا مثلا « پارتهنون » ایله عرب اسلوبندهکی « الحمراء » سرایی آراسنده، معمارلقدن هیچ آکلامایان برآدمك بیله پك قولایلقله آکلایهجغی بویوك فرقلر واردر.

۳

اسلوبده اساس وشکل . — هر زمان استعمال ایدلمکده اولان معنای محدودینه کوره ، اسلوب : هر کسك کندی فکرینی یازی ویا سوزله افاده ایتمکده‌کی طرز مخصوصیدر . فکرلرینی یازی ایله افاده ایدن محررلر کبی سوزله افاده ایدن خطیبلرك‌ده کندیلرینه کوره اسلوبلری واردر . اسلوب مزیتك نشانهٔ شخصیه‌سیدر . بر محررك اسلوبی نه‌قدر شخصی اولورسه مزیتی‌ده اودرجه زیاده اولور .

موضوعلر، فکرلر هرکسه ، هرملته عائد یعنی مشترك وعمومیدر. حالبوکه اسلوب ، افاده دیمکدر ؛ افکار وحسیاتمزی محسوس بر حاله کتیره‌ن صنعت شکلیه اسلوبدن عبارتدر . یعنی ، افکارمزی ساحهٔ هیچیدن میدان وجوده چیقارمق ، او فکرلر بیننده‌کی روابطی کورمك ، اونلری ولود و آشکار برحاله کتیرمك صنعتنه اسلوب دینور.

اسلوب — نظری اوله‌رق — شکل واساس نامیله ایکی قسمی محتویدر . فی‌الحقیقه ، سویله‌نن ، یازیلان شیلرك نظر دقتی جلب ایده بیلمسی طرز افاده‌لرندن ناشیدر . پك آز استثنالرله ، بوتون انسانلرهمان عین‌شیلری دوشونورلر؛ فرق‌ایلکز افاده‌ده ، اسلوبده‌در. اپی بر افاده بیاغی ، عمومی بر شیئه بخش اصالت ، اك بسیط بر مأله اعارهٔ قوت ایدر . اپی یازمق ، عین زمانده اپی دوشونمك ، اپی حس ایتمك ، اپی تبلیغ ایتمك دیمکدر . اومیروسك ، افلاطونك ، ویرژیلك، طرزافاده‌لری وخیاللریله سائر محررلره تفوق ایتدیکنی سویله‌ین « لابرونیتیه‌ر » بومطالعه‌سیله اسلوبك اهمیت عظیمه‌سنی تصدیق ایتمش اولیوردی .

اسلوب ، افكار واسطه‌سیله شکلك ، شکل واسطه‌سیله افکارك ابداع وایجادی ، دیمکدر . محرر ، اشیا آره‌سنده‌کی یکی بر مناسبتی افاده ایچون حتی کلمه‌لر بیله ابداع ایدر . ادبیاتده موفقیت آنجق بو صورتله ممکن اولابیلیر . مشهور « بوفون » اسلوب حقنده‌کی نطق معروفنده : « احفاده انتقال ایده‌بیله‌جك اثرلر، آنجق کوزل یازلمش اولانلردر . اسلوبده موجود محاسن ، اونی ترکیب ایدن مناسبات ، ذکای بشر ایچون روح موضوعده‌کی کوزللکلر قدر مفید وبالکه دها قیمتدار شیلردر » دییور.

بوفون اسلوبی « افکاره ویریلن نظام وحرکتدر » دیه تعریف ایدییور . نظام ، افکارك منطق ، تسلسلی ، اساسی دیمکدر ؛ حرکته کلنجه ، بو ، افکارك ، حیاتی ، شکلی دیمکدر. نظام ، افکارك بریرده تجمعی ، طور وروشی ، هیئت مجموعه‌سیدر ؛ حرکت ایسه ، خیال ، ذوق ، تأثیردر. بو تعریفه کوره اسلوب شکل واساسی اولمق اوزره ایکی قسمه انقسام ایدییور.

بعضلری بو ایکی شیئی ، نظام وحرکتی یکدیکرندن آییریرلر ؛ اونلره کوره اثرك مواد اصلیه‌سی ، موضوعی اساسی ؛ طرز افاده‌سی طرز تزیینی شکلدر . وبو ایکیسی یکدیکرندن تماماً آیری شیلردر. بز بو مطالعه‌یی هیچ بر وقت طوغری اوله‌رق قبول ایده‌مه‌یز . شکل واساس نامی ویریلن شیلر حقیقت حالده بربرندن آیری دکلدرلر؛ روحسز برموجود بشری تصوری نصل ممکن دکلسه ؛ اعطای شکل ایتمه‌دن بر فکری افاده ایتمك‌ده اودرجه ممتنعدر. بر شیئك شکلیله اساسی یکدیکرینه اودرجه مربوطدرکه اساسی تغییر ایتمه‌دن شکلی دکیشدیرمك عادتا ممکن دکل کبیدر . بونك کبی ، اساسده اجرا

ایدیلن بر تغییرده مطلقا شکلك تحولنی استلزام ایدر. شکل ایچون چالشمق فکر ایچون چالشمق دیمکدر. بر اثر حقنده اساسك ایی اولمقله برابر شکلك فنا بولوندیغی درمیان ایدیله‌جك اولورسه بو مطالعه هیچ بر معنای مفید اولماز؛ چونکه اساسك ایلکنی تأمین ایده‌بیله‌جك اولان شکلدر.

بر اثر یازدیغمز اثناده جمله‌لری تعدیل واصلاح ایدرکن اساسه طوقونمادیغمزی، آنجق شکلی دکیشدیردیکمزی ظن ایدرز. بونك بر اثر خطا اولدیغی میدانده‌در. چونکه اثرمزی بعدالتعدیل اوقودیغمز زمان یکی یکی فکرلرك انضمامنی، ناشنیده خیاللرك، یکی مناسبتلرك تولدینی مشاهده ایدرز. شکل فکر ایله اوقدر صمیمی بر صورتده مناسبتداردرکه فکر اصلی ایله اثره ویردیکمز شکل اخیر وقطعی آراسنده بویوك بر رابطه موجود اولدیغی واضحاً آکلاشیلیر.

ذوق تحریره مالك اولانلر اثرلرنده شکله قارشی بویوك بر دقت واهتمام کوسترملی، بو خصوصه پك چوق اعتنا ایله‌ملیدرلر. بوفون شاتوبریان، فلوبر کبی محررلر، لوقونت دولیل، ژوزه‌ماریا دوهره دیا کبی شاعرلر بو دقیق نقطه‌یی پك ایی آکلامشلر، واثرلرینی صمیمی بر اعتنای صنعتله عادتا ایشله‌یه‌رك یازمشلردر. مشاهیر حکایه نویساندن امیل زولا بو اعتنای شکلینك پك حقسز اولارق علیهنده بولونیور: « اوکا کوره اعتناکار، ظریف، تمیز بر اسلوبه مالك اولمق ساحهٔ ادبیاتده ابقای نامه اصلا کفایت ایتمز. » شکل اویله بر شیدرکه هر شیدن چابوق دکیشیر. حالبوکه بر اثرك ذی حیات قالمسی ایچون یکانه شرط ایسه حقیقی اولماسنده‌در. بر محررك تأیید نامی، ذی حیات موجودیتلر ابداع ایتمه‌سیله‌در. » بونك نه قدر یاکلش اولدیغنی ایضاحه بیله حاجت

يوقدر. ابداع ايديلن او ذی حیات موجودیتلرك اخلافه انتقال ایده‌بیله‌جك قدر بر حیات قاللری، آنجق مكمل، بی قصور برشكل آلتنده بولوندقلری تقدیرده ممكن اوله‌بیلیر.

اعصار قدیمه‌دن بزه انتقال ایدن اثرلر الك زیاده اسلوبلرینك مكملیتی، شكللرینك لطافت ومتانتی سایه‌سنده بر حیات قالمغه وبزه قدر كلمكه مقتدر اولمشلردر. امیل زولا، شكلك عدم اهمیتنی كوسترمك ایچون اومیروسك، ویرژیلك مكملیت اسلوبلرینی كیمك تدقیق ومحاكمه ایده‌بیلدیكنی سؤال ایدییور. حالبوكه اونلری متن اصلیلرنده تدقیق ایدن بر چوق متبحرین كرك اومیروسك، كرك ویرژیلك اسلوبلرینك جداً متین ومكمل اولدیغنی واو سایه‌ده شیمدی‌یه قدر پایدار قالدقلرینی تأمین ایدییورلر.

بوخصوصده نظر اعتباره آلنه‌جق دیكر بر اعتراض دها وار: «اومیروس اوقودیغمز زمان، اونده بزی ذوقیاب ایدن شی اصلا شكلی دكلدر؛ چونكه بز متن اصلی‌یی دكل ترجمه‌سنی اوقویورز. یعنی شكلدن دكل اساسدن ذوقیاب اولیورز. بناءً علیه بوراده شكل ایله اساس اتحاد ایتمه‌مش دیمكدر.» بوكا ویریله‌جك جواب پك واضحدر: چونكه او اثرلرده شكل اساسی عادتا محافظه ایتمشدر؛ اكر شكل مكمل اولماسه‌یدی، بزه شیمدیكی اساس قالماه‌زدی. مع‌مافیه بو اثر ترجمه اولدیغی ایچون اوراده شكل ایله اساسی براز تفریق ایتمك ایجاب ایدر. ایی ترجمه‌لر، شكلی ممكن اولدیغی درجه‌ده محافظه ایدنلردر. اوندن باشقه، نفائس صنعتده اساس شكل ایله اودرجه مناسبتداردركه شكل اوفكرلر اوزرینه عادتا یاپیشیر، وترجمه اولندیغی زمان بیله اونك نشانه‌سنی حالا محافظه ایدر، خلاصه:

اسلوبی شكلی واساسی دیه ایكی یه آییرمق معناسزدر ؛ حقیقت حالده بو ایكیسی ده عین برشیدر .

اسلوبك تحولاتی . — هر شیده مشترك بر اسلوب مطلق ومكمل موجود اولمه‌دیغنی ، حد ذاتنده مطلق بر اسلوب تصورینك « حسن مطلق » ادعاسی قدر بوش وباطل اولدیغنی بیان ایله‌مشدك . هر شخصیتك انطباعاتنی حامل وتمامیله شخصی برشی اولان اسلوب ، تعریفندن آكلاشیله‌جغی وجهله پك چوق اسباب تحت تأثیرنده دوچار تحول اولور . بوكون مثلا فضولینك ، نفعینك ، ندیمك ، عبدالحق حامدك ، ایبسه‌نك ، پیه‌رلوتینك كندیلرینه خاص اسلوبلری اولدیغی كبی ؛ رومانتیكلرك ، ره‌آلیستلرك ، امپره‌سیونیستلرك ده اسلوب مخصوصلری موجوددر . كذلك بر یونان اسلوب معماریسی ، بر مصر اسلوب معماریسی موجود اولدیغی كبی بر ایران ، بر عثمانلی اسلوب معماریسی ده واردر .

بوتون بو تخالفلر واضح اوله‌رق كوستریبورکه ، روح ایله طوغریدن طوغری یه علاقه‌دار بر محصول شخصی اولان اسلوب شخصه ، زمانه ، عرقه ، مسلكه ، موضوعه كوره هر زمان دكیشیر . مسئله‌یی كمال وضوح ایله آكلایه‌بیلمك ایچون بونقاط مختلفه‌یی برر برر نظر تدقیقدن كچیرمك ایجاب ایدر .

اسلوبك شخصه كوره تبدلی . — مختلف افكار و احتساساته ، مختلف طبایعه مالك برقاچ شخص ، كندیلری اوزرنده اجرای تأثیر ایده‌جك هرهانكی بر وقعه قارشیسنده بولونه‌جق واو دقیقه‌ده‌كی

حسلرینی یازەجق ارلورلرسه ، غایت غریب بر منظره قارشیسنده بولونورز. چونکه اونلرك یازدقلری شیلر هیچ بر وجهله یکدیکرینه بکزه‌مز .

بونك سببی غایت بسیطدر. اسلوب دینیلن شی ، تبلیغ افکار واحتساسات ایچون هرکسك کندی شخصیتنه کوره ابداع افادات ایتمه‌سیدر . بو افاده‌لر هرکسك طبیعتنه کوره اوزون ، قیصه ، معوج ، ساده ، محتشم ، سیال ، یابس اولابیلیر. صنعت تحریر مؤلفی آنتووان آلبالا : « سجایای انسانیه ایله اسلوب آراسنده غایت صیقی وصمیمی روابط موجود اولدیغنی » ادعا ایدییورکه بوفونك « اسلوب بیان عینیله انساندر » ملاحظهٔ مشهوره‌سنك تأییدی کبی قبول اولونه‌بیلیر .

انسانلرك سیمای مادیلری کبی سیمای معنویلری‌ده یکدیکرندن فرقلیدر. برعرقه ، برملیته ، بر زمانه منسوب ایکی مختلف صنعتکاری نظر اعتباره آلسه‌ق بیله اونلر آراسنده طبایع شخصیه‌نك تخالفندن منبعث بویوك فرقلر کورورز . اونلرك بنیهٔ مادیه‌لری ، مزاجلری طبایع اساسیه‌لری آراسنده‌کی فرق عینیله اثرلرینه ، اسلوبلرینه‌ده انتقال ایدر. فضولی ایله باقی همان عین زمانه منسوب ایکی شاعر اولدقلری حالده بنیه‌لرینك ، شخصیتلرینك تخالفی سببیله اسلوبلری‌ده یکدیکرندن تمایز ایتمشدر. فضولینك ناتوان بر ادای ملول ایله ایکله‌ین اسلوبی ناصل روح موفقیتك ، حساسیت فطریه سنك صمیمی بر افاده‌سی ایسه ، باقینك رباب شوقندن فیرلایان شوخ ولاقید ترنملرده مسعود ، لاقید ، متوکل روحنك ادای حقیقت وصمیمیتیدر. بویوك محررلرك ، بویوك شاعرلرك ، بویوك رساملرك اسلوبلری اوقدر

شخصیدرکه اونلرك لاعلی‌التعیین براثرینی کوره‌ن بر آدم ـ اگر بوکبی مسائل ایله براز علاقه‌دار ایسه ـ درحال کیمه عائد اولدیغنی کشف وفهم‌ایدر. ادبیاتدن براز آکلایان بریسی، مثلا «فتن»ك عبدالحق حامده عائد اولدیغنی، «دوست بی پروا، فلك بی رحم، دوران بی سکون» نالهٔ تألمیله باشلایان غزلك مثلا هیچ برزمان ندیمه تعلق اوله‌مه‌یه‌جغنی درحال سویلیبویرر. ایشته بونك کبی، مثلا «میله» نك «آقشام دعاسی» نامنده‌کی تابلوسنی کوره‌ن رسم مراقلیسی‌ده بونك اصلا «روبنس»، «رافائل»، «پودی دوشادان» ایله‌مناسبتی اوله‌مه‌یه‌جغنه حکم ایدر.

بوفونك اسلوب بیانك عینیله انسان‌اولدیغنه دائرتعریف مشهورینی یاکاش بر صورتده تأویل ایده‌رك، برمحررك آثاریله حیاتی وخصائل صمیمیه‌سی آراسنده قوی بر مناسبت بولوندیغی ظننه دوشمه‌ملیدر. مؤلفك اثرینه شخصیتندن برطاقم شیلر تودیع ایتمه‌سی، اسلوبنده طبایع اساسیه‌نك عکسلری بولونماسی دیمك، هیچ بر وقت کندی حیاتی، اساسات حیاتیه‌سی حقنده اعترافاتده بولونماسی دیمك دکلدر. صنعتکارلرك اثرلرنده‌کی افکار وملاحظات ایله طرز حیاتلری آره‌سنده درین اوچوروملر، حتی‌تضادلر موجوددر. لوقونت دولیل کبی، آلبه‌رسامه‌ن کبی حیاتلری ایله اثرلری هم آهنك وهم رابطه اولان صنعتکارلر حیاتده پك نادردر.

اسلوب دها طوغریسی صنعت اساس وماهیتی اعتباریله شخصی اولدیغی ایچون، غیر شخصی اثرلر یازدقلری ادعاسنده بولنان ادبای طبیعیونك اسلوبلرنده‌ده شخصیت صنعتلرینی بولمق ممکندر. مثلا غیر شخصی شعرلر یازمقله معروف اولان «لوقونت دولیل»ك

هرهانكی برأثرینی اوقویه‌جق اولورسه‌ق، اخفای شخصیت خصوصنده‌كی بوتون اعتدالرینه رغماً بدبین ومظلم فریادلرینی ایشیدیرز. پول بورژه، لوقونت دولیلك اثرلرنده صمیمی ومحسوس بر رعشهٔ ترحم ونومیدی موجود اولدیغنی ادعا ایدییورکه پك طوغریدر. لوقونت دولیل حقنده‌كی بو مطالعه‌یی، آز چوق فرقارله، غیر شخصی اثرلر یازدقلرینی ادعا ایدن بوتون صنعتكارلره تطبیق ایده‌بیلیرز. شخصیت اولمه‌دن اسلوب، دها طوغریسی صنعت وجود پذیر اوله‌ماز.

٦

اسلوبك موضوعه كوره تحولی. — مرحلهٔ مدنیتك هنوز ابتداسنده بولنان اقوام وحشیه استثنا ایدیله‌جك اولورسه، بالعموم ممالك متمدنه ادبیاتلرینك یالكز برنوعه انحصار ایتمدیكی حكایه، تماشا، شعر ... كبی برطاقم انواع مختلفه‌یه آیرلدیغنی كورولور. عصرلردنبری برطاقم تكاملاته مظهر اولان بو انواع ادبیه‌دن هر بریسنك كندیسنه خاص اوصاف ممیزه‌سی، قواعد ثابته ومعتمده‌سی موجوددر. بوكون حكایه لسانیله شعر لسانی، تیاترو لسانی، مقاله لسانی آره‌سنده اوقدر بویوك فرقلر واردركه بو اقسامدن بریسنده مثلا تیاترو لساننده غایت موفق اولان بر صنعتكار مقاله‌لرنده اصلا موفق اولمایه‌بیلیر. چونكه مقاله اسلوبیله تیاترو اسلوبی، شعر اسلوبی بیننده‌كی فرقلر جدا مهمدر.

هم حكایه وهم شعر یازان بر صنعتكارك حكایه‌لریله شعرلرینی اسلوب نقطهٔ نظرندن تدقیق ایده‌جك اولورسه‌كز، آره‌لرنده‌كی فرقی غایت واضح بر صورتده كوررسكز. مثلا استاد اكرمك،

« عربه سوداسی » ایله « زمزمه » سنده‌کی اسلوب ، بو اثرك عائد اولدیغی نوع ادبیلرك تخالفندن طولایی بالضروره یکدیکرندن آیرلمشدر. کذلك جناب شهاب الدین بکك « حج یولنده » نامنده‌کی مجموعهٔ تحسساتیله ، ریاح لیال ، تماشای خزان کبی منظومه‌لری آره‌سنده‌کی فرق اسلوب صرف عین سببدن ناشیدر.

صنعتکارك اسلوب اوزرنده انطباع ایدن شخصیتی یازدیغی اثر هرهانکی نوع ادبی‌یه عائد اولورسه اولسون ظاهر اولمقله برابر، نوعلرك تخالفی اونك طرز تحریری اوزرنده ضروری بر تأثیر اجرا ایدر. اسلوبك موضوعه کوره تحولی دیمك ، غایه‌یه کوره تحولی دیمکدر ؛ صنعتکارك تیاترو یازارکن کوزه‌تدیکی غایه ایله بر مقالهٔ تنقیدیه یازارکن تعقیب ایتدیکی مقصد آراسنده‌کی تخالف ضروری ، طرز تفکر افاده‌سنك یعنی اسلوبنك تخالف ضروریسنی انتاج ایدر.

حکایه کبی ، تماشا کبی ، تنقید کبی انواع ادبیه‌نك‌ده آیریجه اقسام تالیه ومتعدده‌سی موجود اولدیغی ایچون ، اسلوب او اقسام مختلفه‌یه کوره آیری آیری تحولاته معروض قالیر. مثلا بر هائله ایله بر قومه‌دی هیچ بر زمان عین اسلوب ایله یازلماز . عبدالحق حامدك « اشبری » ی ایله « صبر وثبات » ینی تدقیق ایدرسه‌ك بوفرقی پك قولای آکلارز . هائله اسلوبی آغیر ، محتشم ، یوکسك اولدیغی حالده قومه‌دیلر علی‌العموم بسیط ، ساده ، سیال بر لسان ایله یازیلیر.

اسلوبك موضوعه کوره تحولاتی قطعی اولمقله برابر ، بز بو تحولاتی اساسی اوله‌رق دکل تالی اوله‌رق قبول واو صورتله تلقی ایدرز . چونکه بویوك برصنعتکارك مختلف اقسام ادبیه‌یه منسوب مختلف اثرلرینی تدقیق ایتدیکمز زمان ، تخالف موضوعدن متولد تخالف ظاهریٔ

اسلوب آلتنده اونك شخصیت صنعتنك زوال ناپذیر انطباعاتنه تصادف محققدر .

۷

اسلوبك دهای اقوامه كوره تحولی . — اسلوبك دهای اقوامه كوره تحولی دیمك ، عرقه كوره تحولی دیمكدر. بشریتك بویوك كتله‌لری دیمك اولان عرقلر ، حیواناتك انواع عظیمه‌سنه قیاس اولونه‌بیلیر ؛ انواع مذكوره‌یه منسوب مختلف حیوانات آره‌سنده نصل خطوط وسجایای مشتركه موجود ایسه ، عین بر عرقه منسوب صنعتكارلر آراسنده‌ده ـ بوتون زمان وشخصیت فرقلرینه رغماً ـ بر طاقم خطوط عمومیه موجوددر. بناءً علیه بر عرقه منسوب بر صنعتكار ، غیر اختیاری وضروری اوله‌رق اوعرقك برطاقم اوصاف وخصائص مشتركه‌سندن نصیبه‌دار اولمش ، او اوصافی اثرلرنده ارائه‌یه مجبوریت كورمش دیمكدر. ندیمك ویا نفعینك اثرلری هر هانكی لسانه ترجمه ایدلمش اولورسه اولسون ، بو آدملرك بر فرانسز ویا بر انكلیز اولمادقلری واضحاً آكلاشیلیر . چونكه او اثرلرده بر ترك روحنك انطباعاتی موجوددر . كذلك « امرئ القیس » ك اشعاری هر هانكی برلسانده اوقونورسه ، اوقونسون ، جزیرةالعرب چوللرنده یتیشمش بر روحك ، بر عرب روحنك انطباعاتنی حس ایتمه‌مك ممكن دكلدر . « مولیه‌ر »ك ، « شكسپیر »ك ترك ویا عرب عرقه منسوب اولمادقلری اثرلرنده نه‌قدر واضح اوله‌رق مرئی ایسه، ندیمك ویا امرئ‌القیسك لاتین ویا آنغلوساقسون اولمادقلری‌ده اثرلرنده او درجه عیاندر .

عرقك ، صنعتكارك بنیهٔ عضویه وبالطبع بنیهٔ دماغیه‌سنه اولان

بو تأثیری سایه‌سنده شخصیتی اوزرنده اجرا ایتدیکی نفوذ اسکیدن
بری معلومدی. بالخاصه « فلسفهٔ صنعت » محرر شهیری حکیم معروف
« ایپولیت ته‌ن » بو نظریه‌یه بر رنك، برماهیت علمیه ویرمکه چالشمش
واوزماندن بری بو نظریه بویوك برقیمت قازانمشدر. بر عرق افرادی
نه قدر مختلف محللرده و نه قدر مختلف شرائط تحتنده بولنورلرسه
بولونسینلر، ینه برطاقم خطوط و اوصاف مشترکه اونلرك لسانلرنده
دینلرنده، فلسفه و ادبیاتلرنده مرئی اولور. « حکمت بدایع »
محرری « اوژه‌ن وه‌رون » بو خصوصده دییورکه: « هر صنعتکاره
خاص اولان اسلوب شخصیدن ماعدا بر مسلك ادبی‌یه، بر عرقه
بر قومه خاص برده اسلوب مشترك واردرکه او مسلکك، اوعرقك
اوقومك نشانهٔ شخصیتیدر، و اوزمره‌یه عائد آثار صنعتده مشترك
خطوط وسجایانك هیئت عمومیه‌سندن متشکلدر. نته‌کیم بر یونان
اسلوبی، بر مصر اسلوبی، بر آثوری اسلوبی، بر عرب اسلوبی
موجود اولدیغی محققدر. » بو حال ادبیاتده اولدیغی کبی، صنایع
نفیسه‌نك سائر بالعموم اقسامنده‌ده واقعدر. بالخاصه ادبیاتده تحسساتك
واسطهٔ تباینی اولان لسان، اوعرقك فیزیولوژیك برمحصول مخصوصی
اولدیغی ایچون اوکا منحصر بر خصوصیت، بر شخصیت اظهار ایلر؛
وبالنتیجه اسلوب اوزرنده پك قطعی، پك ضروری بر تأثیر اجرا
ایدر. هر لسانك کندینه خاص بر عنعنه‌سی، بر شیوه‌سی واردرکه
تمامیله او عرقك خصائصنه ترجماندر.

٨

اسلوبك زمانه کوره تحولی. — اسلوب، شخصه، موضوعه،
عرقه کوره تحول ایتدیکی کبی زمانه کوره‌ده تحول ایدر. هر عصرك

دکل حتی هر دورهٔ ادبیه‌نك کندیسنه خاص بر اسلوبی واردرکه او دورده وجوده کلن آثار صنعتك عمومنده مشترك خطوط واوصاف فارقه‌نك هیئت مجموعه‌سندن متشکلدر.

بر ملتك ادبیاتی مجرای تکاملنی تعقیباً ایلرلرکن برطاقم دوره‌لر وجوده کلیرکه او دوره‌یه یتیشن، دها طوغریسی او دوره‌یی تشکیل ایدن صنعتکارلر آره‌سنده بر چوق خطوط عظیمهٔ مشترکه موجوددر. ایشته هر دوره‌نك صنعتکارلری بیننده مشترك اولان اوصاف ممیزه‌دن بری‌ده اسلوبده منظور اولور. بو نقطهٔ نظردن محاکمه‌ایدرك هر زمانك هر دورهٔ ادبیه‌نك بر اسلوب مخصوصی اولدیغنی ادعا ایده‌بیلیرز. «ایپولیت ته‌ن» زمانك صنعتکار وبناءً علیه آثار ادبیه اوزرنده پك مهم، عادتا عرق ومحیط درجه‌سنده برتأثیر اجرا ایتدیکنی سویله‌یور.

لسان، هر موجود ذی حیات کبی برتکامله معروض قالدیغی، هر زمان آیری برماهیت وخصوصیت آلدیغی ایچون لسانك بوتحولات متمادیه‌سی بالضروره اسلوب اوزرنده‌ده اجرای تأثیر ایدر. جناب شهاب‌الدین بك اسالیب ازمنه‌دن بحث ایدرکن شو یولده سرد مطالعات ایدییور: «هر زمانك بر شیوه‌سی، بر طور افاده‌سی، بر مشوار مخصوص بیانی واردر. لسان اوزنده هر زمانك انطباع نفوذی محسوس اولور. هر عصرك آیری مضمونلری، آیری مجازلری، آیری کنایه‌لری، آیری استعاره‌لری، آیری تشبیهلری واردر؛ جمله‌لر بعض عصرلرده کیتدکجه آغیرلشمش، بعض عصرلرده کیتدکجه خفیفله‌مشدر؛ بعض کلماتك موضوعلری تعدد ایتمش؛ بعضلرینککی دکیشمش، بعض کلمه‌لر مهجور اولمش، بعض کلمه‌لر دائرهٔ استعماله کیرمش وحتی بعض کلمه‌لر ایجاد ایدلمشدر. شیوهٔ لسان، الفاظ

ومعانی‌یه عارض اولان بو تغیرات نحو وصرفك تعـدیل قواعدینی ایجاب ایتمش، ارکان ابتدائیه، فصاحت بیله تحولدن قورتیله‌مامشدر.»

زمانك اسـلوب اوزرنده‌کی تأثیری اوقدر قطعی وواضحدرکه، جداً حائز وقوف وصلاحیت بر منقد، کوردیکی بر کلمه، بر جمله، بر تشبیه ایله، اوقودیغی اثرك هانکی برزمانه، هانکی بردورهٔ ادبیه‌یه عائد اولدیغنی کشـف وتفهمه مقتدر اولور. فضـولینك ویا باقینك غزللرینك ندیم ویا شیـخ غالب زمانلرنده یازلدیغنی سـویله‌مك نصل ممکن اولمازسه، «لیلا ومجنون»ك، «شفیق نامه»نك شناسی وکمال دورهلرینه اسنادی‌ده اوقدر ممتنعدر. کذلك نامق کمالك، اکرمك، حامدك تیـاترولرینی «عشق ممنوع» محررینه ویا «رباب شکسته» شاعرینه عائد ظن ایتمك ادبیاتدن پك آز بهره‌دار بر قارء ایچون بیله ممکن اوله‌ماز. چونکه اونلرده اویله بر طـاقم خصائص مشـترکه، کرك افکارده وکرك اداده اویله مشـابهتلر واردرکه هپسنك عین بر زمانه وبوندن اوتوز قرق سنه اولکی دورهٔ ادبیه‌یه منسـوبیتنی پك واضح برصورتده کوستریر. ادبیاته واقف برآدم ایچون، اوقودیغی براثر صنعتك زمان تحریرینی آکلامق پك بسیط وطبیعیدر؛ چونکه عرق وشخصیت کبی، زمانده، اسـلوب اوزرنده درین وناقابل ازاله انطباعلر براقیر.

٩

بر اسلوب الده ایدیله‌بیلیرمی. — اسلوبك درجهٔ اهمیتی، صور تخالفی حقنده ویردیکمز معلومات نتیجه‌سنده، وارد خاطر اوله‌بیلیرکه عجبا بر اسلوب الده ایدیله‌بیلیرمی؟ اکر بودائرهٔ امکانده ایسه نصل

موفق اولملی ؟ دکلسه اسلوب حقنده شیمدی‌یه قدر دور ودراز سرد ایدیلن ملاحظاتك نه کبی برفائده‌سی اولابیلیر ؟

اسلوبك تماميله شخصی بر شی اولوب آنجق بويوك صنعتكارلره مخصوص اولديغنی ، حس و فكرده ممتازيته مالك اوله‌مايان عادی محررلرك سويهٔ متوسطه‌دن يوكسه‌له‌رك بر اسلوب مخصوص الده ايده‌ميه‌جكلرينی سويله‌مشدك . روحك برمحصولی اولان اسلوب ايله، علی‌العاده وعمومی برملكهٔ تحرير آراسنده پك بويوك بر فرق واردر. بناءً‌عليه بعضيلرينك ظن ايتدكلری كبی چوق اوقومقله ، حتی بر متبحر اولمقله صاحب اسلوب اولمق ممكن دكلدر ؛ معلومات ووقوف بشقه ، بر اسلوبه مالكيتينه بشقه شيلردر . صاحب اسلوب اولمق ايچون چوق اوقومه‌نك ، قواعد ادبيه وقوفك لزومی ، بونلرك بر استعداد مخصوص ايله مترافق بولنديغی تقديرده‌در. فی‌الحقيقه انسانك مؤخراً قازانديغی شيلر ، فطری اوله‌رق مالك اولدقلرندن دها فضله بولنمغله برابر ، بو هيچ بر وقت فطری بر استعدادك عدم لزومنی مشعر دكلدر . آلبالانك پك محق اوله‌رق سويلديكی كبی : « چوق شی بيلمك انسانه ايی بر محرر اولمغی اوكرتمز ، اسلوب متبحرلكدن آيری برشيدر ؛ يازه‌بيلمك ايچون چوق اوقومق ايجاب ايتديكی سويلنديكی وقت ، اساساً براسلوبه مالكيته استعداد موجود فرض ايديليور . بو استعداد اولمقسزين اك بيوك اك واسع برتبحر عالمانه بيله انسانه بر جمله افاده ايتديرمز. پك عالم بر طاقم آدملر واردركه هيچ بر وقت محرر اوله‌مازلر ، كذلك پك پارلاق محررلر موجوددركه پك چوق شی بيلمزلر ، وقوف و معلومات ايله صنعت تحرير يكديكرندن آيری شيلردر .

بورایه قدر ویردیکمز تفصیلاتی خلاصه ایده‌جك اولورسه‌ق، اسلوبك شخصی وفطری اولمغله برابر بر چوق نقاط نظردن‌ده کسبی عد ایدیله‌بیله‌جکی ، وحائز استعداد اولمایانلرك نه قدر چالیشسه‌لر بر اسلوب مخصوص الده ایده‌میه‌جکلری حقیقتی تظاهر ایدر . فقط بتون بو بداهتلره رغماً ، طلبه‌یه اسلوب حقنده دور ودراز معلومات ویرمك، اونلره بویوك صنعتکارلرك اسلوبلرینی ارائه وتعلیم ایتمك هیچ بر صورتله فائده‌دن خالی عد اولونه‌ماز. بوندن مقصد ، طلبه‌یه نمونه اوله‌رق بر اسلوب مخصوص کوستروب اونی تقلیده تشویق ایتمك دکل، هرکسه مالك اولدیغی اسلوبی حسن استعمال اصولنی اوکره‌تمکدر. بو ایسه یوقاریده عرض ایدیلن اصوللر سایه‌سنده پك قولای قابل اجرادر .

تکرار ایدییورز : طلبه‌یه اوکره‌تیلمه‌سی ایجاب ایدن فلانك ویا فلانك اسلوبی دکل، لسانه خاص اولان عمومی ومشترك عنعنهٔ اسلوبدر. لسانك مبنای طبیعی ومنطقیسی آنجق بوصورتله آکلاشیله‌بیلیر. هر شخص ، اول امرده ، لسانك بومتین اساسنه کسب وقوف ایتدکدن صکره کندی قابلیتنه کوره ــ بر اسلوب پیدا ایدر ، ویاخود بوکا موفق اوله‌ماسه بیله درست وتمیز بر صورتده افادهٔ افکار وتحسساته موفق اولور .

اوچنجی مبحث

اسلوبك خصائص عمومیه‌سی . — صحت . — وضوح . — طبیعیت . — منقحیت . — موافقت . — اصالت . — ممتازیت . — اسلوبك اوصاف خصوصیه‌سی: تصنیف اسلوب.

اسلوبك خصائص عمومیه‌سی . — اسلوب او قدر اینجه ، اوقدر کریزان، اوقدر نامرئی ، ومتبدل آنات وخصوصاته مالکدرکه بونلری صورت قطعیه‌ده تعیین و تثبیت ایتمك غیر ممکندر . ادبیات معلملرینك خصائص ویا مزیات عمومیه، ویاخود خصائص ومزیات خصوصیه دییه تفریق وتصنیف ایتدکاری تقسیمات ابتدائیه ، وبونلردن متولد تقسیمات تالیه تمامیله یاکلش ، طبیعتده غیر موجود ، عندی ، فرضی شیلردر . هرکس ، هر معلم کندی اعتیادات ذوقیه‌سنه کوره زمان ایله شهرت و قیمتلرینی غیب ایده‌مه‌مش اساتذهٔ ادبك آثارینی برطاقم عندی قواعد ونظریات ایله احاطه ایتمشلر ، برر اسم اویدیرمشلردر. مثلا ندیم ، شناسی طبیعی یازییورلر دیمك طبیعیلکك بر مطابقیت ، بناءً علیه هرمحررده بر اولدیغنی ادعا ایتمك دیمکدر، که بوندن دها معناسز بر شی اوله‌ماز . زیرا هر موضوع ، هر شخص ، هرزمان ایچون آیری بر طبیعیلك موجوددر ، بونلر آره‌سنده بر حد معروف وعندی چیزمك دون طبیعی اولانی بوکون انکار ایتمك ، اونك ایچون طبیعی بولنانی سکا کوره غیر طبیعی عد ایله‌مك ، برموضوعده طبیعی کوریله‌بیله‌جکی قاعدهٔ مفروضه‌یه بناءً رده قدر کیتمك دیمکدر . بو ایسه حقسز ، غیر منطقی ، خارج از طبیعت بر کیفیتدر . « مسئلهٔ

اسلوب » محرر مقتدری « رەمی دوغورمون » : « اسلوب حساسیتك
بر تمرکز مخصوصیدر . » دیدکدن‌صکره « هر کیم که اسلوب سوزینی
صرف ایدر ؛ خاطرهٔ تهیجیه ، وسائر خاطرهٔ خواس ایله مناسبت
مظلمه‌ده، مناسبات متخالفه‌ده بولنان خاطرهٔ رویتله ، ملکهٔ استعاریه‌دن
بحث ایدییور دیمکدر » سوزلرینی صرف ایدییور ؛ اساساً بو محرر
مطالعاتنی علم وظائف الاعضانك قطعی ومادی قواعدینه استناده
سویله‌دیکی جهتله ادعاسنك قارشوسنده اسکی ادبیاتجیلرك مفروض ،
ذاتی مطالعه‌لری ، تقسیملری شدید بر روزکاره طوتلمش تویلر کبی
اوچارلر، قاچارلر. مادامکه کوزل براسلوب ، تهیجات عینیه‌نك خاطرهٔ
بلیغه‌سی، حواس سائره‌نك‌ده آز چوق مولودیدر، خلاصه حساسیتك
کاغد ، ویابز ، ویا مرمر اوزرنده تمرکز مخصوصیدر ؛ بونی ناصل
اولوبده بر قاچ قاعدهٔ عندیه ایپلکیله باغلایه‌بیلیرز ؟ فرانسه حکمای
مشهوره‌سندن « رەنان » ده « الك مکمل اثر ، هیچ بر تصمیم ادبی
ایله (مقصد قواعد ادبیه) یازلمه‌ین ، بر ثانیه بیله اولسون محررك
یازمق ایچون یاز دیغی تردد وتوهمنه دوشولمه‌ین ، یاخود هیچ بر
علامت بلاغته تصادف ایدلمه‌ین اثر ادبیدر . » دییور . مادامکه بو
برحقیقتدر . فنه موافق برحقیقت لایتغیردر، مادامکه حقیقی برمسئلهٔ
اسلوب بر مسئلهٔ علم‌وظائف الاعضادر. بوتصنیفات عمومیه وخصوصیه
بو تصنیفات ابتدائیه وتالیه‌یه نه لزوم واردر ؟ بز ، حس ایتدیکمز ،
دوشوندیکمز کبی یازارز ؛ بر نوع اسلوب ایله کیف ما اتفق بر
شخصك حساسیتی آره‌سنده‌کی مناسبت لازمه و صحیحه‌یی تعیین
ایده‌بیلمك غیر ممکندر .

مع‌مافیه بوتون حقایق فنیه‌یه رغماً ، مبتدیلره برر رهبر ، برر

شعله وظیفه‌سنی ایفا ایده‌بیله‌جك برطاقم خصائص عمومیه ، وبونلردن
متولد خصائص تالیه واردر ، که اونلری کوسترمك مجبوریدر . زیرا
فنده حقیقته ، ادبیاتده شخصیته انسانی سوق وایصال ایدن تحریٔ
خطا یولیدر ، بونلر ایچون بر طاقم آناختارلره احتیاج واردر ،
اونلرده ممتازیت ، شخصیت ومنقحیت ، آهنك کبی اساسی واصلی
تصنیفاتله بونلردن متولد صحت ، اصالت ، وضوح ، طبیعیت ، ایجاز
کبی تقسیمات تالیه‌در . هر ادیب شخصیتنه ، خاطرهٔ رؤیتیله ، خاطرهٔ
حواس سائره‌سندن ، خلاصه خاطرهٔ تهیجیه‌سندن متشکل خزینهٔ
شخصیتنه مالك اولنجه‌یه قدر ابتدا مقلد ، صوکر ممثل اولور ، ودها
صوکرا مبدع موقعنه ارتقا ایدر . بناءً علیه بو قواعدی کورمك ،
بیلمك ضروری ولازمدر . چونکه بونلر طوغری اولمق اوزره قبول
ایتدیکی دستورلریله باشقه‌لرنده خطا آراتدیرر ، بوصورتله شخصیتمزك
توسعنه ، دقتنه ، خصوصیتنه سببیت ویرر .. یالکز دقت ایدیله‌جك
نقطه محدودیت تفکرله بونلره استناد ایتمه‌مك ، بونلری یالکز بر
واسطهٔ ترقی اولمق اوزره قوللانمقدر .

۲

صحت . — کلمات ، ترکیبات ایله جمله‌لرك خطیئات صرفیه ونحویه‌دن
عاری اولمسی ، و نظمده شکلك بو خطیئاتدن تعری ایله برابر زحاف
واماله ومعایب تقفیه کبی نقائص نظمیه‌دن بری بولنمسیدر .

بر فکر نه قدر واضح بولنورسه بولنسون ، نه قدر ایی حس
ایدلمشسه ایدلسون جمله‌لرك ترتیب وتنظیمنه ، ترکیبلرك شکل صرفی
ونحویسنه دقت ایدلمه‌مشسه قیمتنی غیب ایدر ، ذوقی بوزار ، حتی
بعضاً آکلاشلمز بیله .. کلمه‌لرله جمله‌لرك ، ترکیبلرله جمله‌لرك بربرینه

مربوطیتی بر انتظام منطقی وصرفی داخلنده بولنمزسه او اثرده صحت مفقود دیمکدر . اکر جملهٔ اصلیه جمل متممه قارماقاشیق ، ربط صیغه‌لرینك افاده ایتدکلری معانی‌یه مغایراوله‌رق برلشیرلر ، بربرلرینك معانیسنی رد و انکار ایده‌جك ماهیتده بولونیرلرسه قارء برمکتب چوجغی کبی صرف ونحو خطیئاتی تصحیح ایله اشتغال ایدر ، بناءً علیه اثردن مطلوب اولان ذوق بدیعی‌ده ازاله و امحا ایدلمش اولور .

خصوصیله شوکا دقت ایدلملیدر، که ... صحت ؛ ادبیاته عائد اولمقدن زیاده صرف ونحوه عائد برکیفیتدر. بونی بر نقیصهٔ ادبیه تلقی ایتمکدنسه نقیصهٔ لسان تلقی ایتمك دها طوغریدر. حتی بعضاً برصنعتکار بر آهنك ، برموسیقیٔ لفظی ایچون برکله‌یی، برترکیبی یاکلش اوله‌رق قوللانه‌بیلیر . مثلا کمال بك « مطبوع القد » دییه‌جك یرده « مطبوع الاندام » ترکیبنی قوللانمشدر ؛ حالبوکه « مطبوع » کله‌سی عربی « اندام » کله‌سی فارسیدر ؛ بونلردن عربجه متمملی صفت یاپیله‌ماز . فقط اولکی ترکیبه نسبتله ایکنجی یاکلش ترکیب اوقدر کوزل ، اوقدر آهنکدارکه کمال بك کبی لسانه حقیقةً صاحب بر ذات بیله بو تأثیر ایله قاعده شکنلکه راضی اولمشدر. الیوم ادبای حاضره طرفندن قوللانلمقده اولان « مختلف الآهنك » ترکیبی‌ده عینی طالعه مالکدر، فقط « مختلف آهنك » اوقدر چرکین، اوقدر آهنکسزکه ... بوندن باشقه بر محرر طوغری یازمقله صنعتکار اوله ماز . اوقدر خطاسز یازانلر واردر، که فهرست صنعتك کذرکاه ختامنده بیله برموقع طوته‌مازلر. فرانسه محررلرندن « هه‌رویيو »، « پول بورژه »، باچیقالیلردن « ورهاره‌ن » بعضاً کله‌لرده ، جمله‌لرده یاکلشلر یاپارلر،

معمافیه بو، اونلرك بویوك بر صنعتكار اولمه‌سنه مانع اوله‌مامشدر. بزده معلم ناجی افندی كوچك برخطای لسانی‌یه مالك اولمدیغی حالده بر شاعر تلقی ایدیله‌مه‌مش، ناظم عادی مقامنده قالمشدر؛ حالبوكه عبدالحق حامدده بعضاً نقائص شكلیه بولنمقله برابر اونی سدیر دهای شاعریتدن نه ناجینك بازوی قوت لسانی، نه‌ده لسانجیلرك سنك تعریضات وشتومی ایندیره‌بیلمشدر.

فقط بوكبی معایب شكلیه‌دن اجتناب ایتمك‌ده برمزیت مخصوصه‌در مزیات ادبیه‌یه، صنعته بر مزیت لسان علاوه ایدركه غایت مهمدر.

كلمه‌لره عائد خطیئات شونلردر.

۱ .— بعض كلمه‌لری، ادبای مشهوره‌نك رأی و فكری اولمقسزین، تزیید ویا تنقیص ایتمك‌در.

تزییده مثال:

گلشن كویكی بر (داخی) كودم كبی كلیر
وصلكك كوللرینی ینه دوم كبی كلیر
كمال پاشا زاده

ای اولوب معراج برهان علوشان سكا
(ییره) اینمش كوكدن استقبال ایدوب قرآن سكا
فضولی

كمال پاشا زاده «دخی» یرینه «داخی»، «كبی» یرینه «كیبی» فضولی‌ده «یر» یرینه «ییر» ی قوللانمشدر. «ضعف» یرینه ضعفیتده بو قبیلدندر.

تنقیصه مثال:

قلیجك اوستن اوله، (نته‌كه) تیغ خورشید
سایهٔ سلطنتكده اوله آسوده جهان
باقی

(تمیز) نیك وبد عین ضرردر خرده بیننانه
بو دقت جسمنی سوراخ ایتدی چونکه غربالك
سامی

باقی « نته کیم » یرنده « نته که » ، سامی « تمییز » مقامنده « تمیز » قوللانمق صورتیله کلمه‌یی تنقیص ایتمشلردر .

٢ .— سجع وقافیه طولاییسیله متحرکی ساکن ، ساکنی متحرك ، مشددی مخفف ، مخففی مشدد یاپمقدر .

انامل کرمك حل ایدر امیدم اودر
اولورسه رشتهٔ کارمده صد (کره) معقود
ثابت

« کره » یی مشدد یازاجقکن ضرورت وزن طولاییسیله مخفف اوله‌رق استعمال ایتمشدر .

٣ .— اجنبی کلمه‌لردن عربی قاعده‌سی اوزره مصدر یاپمقدر .
« واریت » « پریشانیت » « قرالیت » کبی ؟

٤ .— اساساً اسم مکان اولان کلمه‌یی تکرار اسم مکان یاپمقدر .

یوقسه (ملا ذکاه) درکهده نهم فلك
درکاهم انتسابی ایله افتخار ایدر
عزت ملا

« ملاذ » اساساً اسم مکان اولدیغی حالده تکرار « کاه » کتیرمك خطای صرفیدر .

٥ .— جمع الجمع یاپمقدر :

سمت استاده اکر پیر و اولورسه‌ك حامی
کیوب اثواب کمالی طاقك (آدابلر)ك

کبی .

۶ .— فارسی کلمه‌لردن صکره حرف تعریف قوللانمقدر . « بالکرفت » کبی .

۷ .— اسملرك ، صفتلرك، وصف ترکیبلرك نهایتنه کلن « آنه» کلمه‌سنی مصدرلرله برابر قوللانمقدر :

[تعریضانه] ایدوب خطابی
ویردم اوکروهه بو جوابی

غالب دده

تراکیبه عائد خطالر شونلردر :

الفاظ اجنبیه وترکیه ایله عربی و فارسی قاعده‌سی اوزره جمع یاپمقدر .

ینه قلبمده آچمق ایستدیکم
قانایان (پارهٔ محبت) در

جناب شهاب‌الدین

« پاره » ترکجه‌اولدیغی حالده« محبت » کلمه‌سیله‌فارسی‌قاعده‌سی‌اوزره اضافت یاپلمشدر .

۲ . — آخرینه ترکجه‌اداتلر داخل اولمش عربی‌وفارسی‌کلمه‌لری عربی وفارسی کلمه‌لرله اضافت فارسیه یاپمقدر :

کوکل سلطاندر طرز خدمتکارلق بیلمز
پرتو

۳ . — مطابقته رعایت ایتمه‌مکدر : « وقوف کامله » کبی

٤ . — فارسی بر کلمه ایچون عربی‌یی ، عربی ایچون فارسی‌یی تأنیث ایتمکدر : « چارهٔ موثره » ، « محبت درونیه » کبی

٥ — آره‌لرینه ادوات فارسیه کیرن کلمه‌لری مطابقته معروض قیلمقدر : « مزایای خوارق نمای بارقه » کبی

بو مطابقت قاعده‌لرینه اکثریا نظمده رعایت ایله‌مه‌مك قاعده حکمنه کیردیکی کبی یکیلرده بعضاً نثرده رعایت ایتمه‌مکده‌درلر ، اسکیلردن‌ده برچوق ناثرلر سجع و ترصیع طولاییسیله رعایت ایتمزلردی .

٦ . — فارسی قاعده‌سی اوزره ترکیب توصیفیلرده موصوف جمع اولدیغی حالده صفته جمع اداتی علاوه ایتمكدر :

حل قیدی ایله مسئلهٔ مشکل زلفك
شانه عجب « افکار مشوشلره » دوشمش

نابی

٧ . — « هر » صفت مبهمه‌سنك موصوفنی جمع یاپمقدر :

یوقلانسه (هر ایامده) البته مقرر
اهل دله بر خصم توانای زمانه

نفعی

٨ . — صفت عددیه‌لرك موصوفلرینه جمع علاوه ایتمكدر :

آکلامیان مأنی مجموعهٔ کلك
عارف دکلدر اوقوسه (یوز بیك کتابلر)

نجاتی

جمله‌لرده صحتك بولنمامه‌سنه کلنجه بوده ضعف تألیفدن ، فساد تألیفدن ، تعقیددن حصوله کلیر .

ضعف تألیف : الفاظدن تأخیری لازمکلنلرك تقدیمی ، تقدیمی لازمکلنلرك تأخیری ، ایرادی مقتضی اولانلرك اهمالی ، اهمالی اقتضا ایدنلرك ایرادی کبی نواقص نحویه‌دن تولد ایدر :

(سرکشته) جستجو ایله عرفان او مهوشی
(اولدی) بنا برین شو غزلده ردیف آرار

عرفان پاشا

بونی نثره تحویل ایده‌جك اولورسه‌ق « اومهوشی عرفان جستجوایله سرکشته اولدی ، بنابرین شو غزلده ردیف آرار . » تشکل ایدرکه « سرکشته » کلمه‌سی‌نك کندیسیله برابر برفعل مرکب تشکیل ایتدیکی « اولدی » کلمه‌سندن اوزاق بولنمسی ، آره یره باشقه الفاظك تداخل ایتمسی سلاستك مؤدایی اخلال ایله‌ضعف تألیفی حصوله کتیرمشدر.

وینه فائق عالینك :

ای حزننك کوزللکی یادمده آغلایان ،
توديع احتساس ایده‌لم کل شفقلره ،
داغلرده ، عکس رقص سحائبله ، چاغلایان
اسحار اساله ایلیور آغوش منظره .

قطعه سنك صوك ایکی سطرینی نثره تحویل ایتدیکمز زمان « داغلرده ، عکس رقص سحائبله ، آغوش منظره اسحار اساله ایدییور . » حصوله کلیرکه « چاغلایان » کلمه‌سی « طاغلرده » کلمه‌سندن اوزاق بولنمسی ، آره یره برجملهٔ معترضه کیرمسی خفیف بر ضعف تألیف حصوله کتیرمشدر .

مع‌مافیه نظمده طبع سلیمه موافق اولمق شرطیله ضرورت‌وزن ووقافیه‌دن طولایی تقدیم وتأخیره مساعده اولونیر .

ضیا پاشانك :

هرکس ایدی خوان نعمتنده
عالم ایدی تحت منتنده

بیتنده‌کی ایدیلرك تقدمی بوقبیلدندر .

بعضاً ایرادی لازمکلنلر اهمال ایدیلیر ؛ کمال بکك :

کوزومك اوکنده طوردی ایکی ماه قارشی قارشی
بری دوشدی بحره کوکدن اوتانوب کشافتندن

بیتنده « قارشی قارشی‌یه » دنیله‌جك یرده « قارشی قارشی »
دینلمشدر .

بعضاً ده اهمال ایدیله‌جك ایراد ایدیلیر ؛ ضیا پاشانك :

شیخك نه‌رتبه اولسه‌ده ظاهر کرامتی
کاهی اولور میان مریدانده اختلاف

بیتنده « نه‌رتبه » نه‌قدر « معناسنه اولدیغی ایچین « اولسه » نك
نهایتنده « ده » یه لزوم یوقدر و « ده » زائد عد ایدلمدیکی تقدیرده
« نه‌رتبه » یه احتیاج قالماز .

توفیق فکرت بکك‌ده :

ای مرمره‌نك باقی‌در آغوشی ایچنده
اولمش کبی یاغین اویوبان تودهٔ زنده

بیتنك برنجی مصراعنده « در آغوشی » دیدکدنصکره «ایچنده» یه
لزوم قالماز ، یاخود « ایچنده » قوللانلدیغی تقدیرده « در » ه احتیاج
یوقدر .

بعضاً ده سامینك :

پنهان بدن ایتمکه پیر هتم یوق

مصراعنده اولدیغی کبی اساساً (صفت) اولان کلمه‌یی «اسم» ،
« مصدر » مقامنده قوللانیرلر ؛ بوده « ضعف تألیف » در .

فساد تألیف .— رابطه‌سزلق دیمکدر ، ثابتك :

کل سفیددر بوستانده عرف کیوب
بهار حاکمنك شمدی باب نائبیدر

بیتنی نثره تحویل ایده‌جك اولورسه‌ق « کیوب رابطهٔ عطفیه‌سنه
استنادکاه بوله‌مایزکه بوبر « فساد تألیف » در .

تعقید. — ترتیب الفاظك ترتیب معانی یه عدم موافقتنه ، ظاهر عباره‌دن آکلاشیلن معنا ایله معنای اصلی‌یه عدم انتقالنه بناءً نشأت ایدر، که برنجیسی صحتسزلغك دلیلیدر :

تلخ ایدر آدمك البته مذاق عیشن
باده‌نوش ایله بوکون ایله فکر فردا

بیتی « بوکون باده‌نوش‌ایله ، فکرفردا ایله‌مه ، فکر فردا آدمك مذاق عیشنی البته تلخ ایدر » دیمکدرکه عباره‌نك ترتیب وتألیفنده خلل وار دیمکدر .

شکل نظم اعتباریله نواقصدن زحافه مثال !

بی درد ایدم ای فلك بکا بر غم تدارك ایت
بر اوزکه ذوق باشقه بر عالم تدارك ایت

بو بیت بحر مضارعدندر ، حالبوکه ایکنجی مصراعنی وزن مذکوره ادخال ایتمك ایچون « عینی » اسقاط ایله بر« همزهٔ وصلی » کبی اوقومق اقتضا ایدییور،که بواصلا جائز دکلدر .

باقینك :

کوره‌لم آینهٔ دوران نه کوستریر

مصراعنده‌کی « کوره‌لم » کلمه‌سنك مد ثقیلی اماله ایله عدم صحتك واضح دلیلیدر .

شیخ‌الاسلام یحیی افندینك :

نه مجلسلر قورولمشدر ، نه ساغرلر سورولمشدر
محبت باده‌سنه بکزر اولماز هپ کورولمشدر
کوکل مرآتنی صد پاره کوردم راه ذلتده
مقرر بر جفاجوسنك دل پاره وورولمشدر

قطعه‌سنده‌کی قافیه‌لر عینی آهنکی ویره‌مدیکی جهتله قافیه‌سزلکله عدم صحته کوزل برمثالدر .

صحت بحثی قواعد صرف ونحوك ، قواعد وزن وقافیه‌نك بر تکرارندن عبارت اولمغله لزومسزلغی آشکار ایسه‌ده مبتدیلره قواعد مذکوره‌نك بعض اقسامنی خاطرلاتدیغی جهتله ینه فائده‌دن خالی دکلدر .

٣

وضوح .— افاده‌نك عموم طرفندن آکلاشیله‌بیله‌جك برشکلده اولمسیدر . بر اثرك تماميله آکلاشیله‌بیلمسی ایچون هر شیئه عائد اولدیغی کلمه‌یی ویرمك ، بر باشدن دیکر باشه قدر صافیت افاده‌یی محافظه ایتمك لازمدر. فقط بورادده دوشونیله‌جك برنقطه واردر، اوده یازیلن کتابك ، اثرك هانکی نوع ذکالر ، قارئلر ایچون یازلدیغنی تعیین کیفیتیدر. عوام ایچون وضوحدن عاری اولان بر اثر اصالت فکریه وذکائیه صاحبلری ایچون پك واضح اوله‌بیلیر. ادبیاتك اك اینجه، اك مفصل اثرلرندن ذوقیاب اوله‌بیلن بر ذات تعبیرات فلسفیه ایله مالامال براثر نفیس فلسفی قارشوسنده اسنر ، اویوقلار، برفیلسوفده بر امراض داخلیه ایله بر زراعت کتابندن برشی آکلایه‌ماز .

دیمك که « وضوح جداً شایان اعتنادر ، یازیلن اثری هر کس آکلاملیدر. » ادعای غافلانه‌سنده بولنان اساتذهٔ صنعت تحریرك افکارینه ترقیات جدیدهٔ فکریه فاتحه‌نویس اوله‌لی خیلی زمان اولمشدر. حتی قارئین ادبیه بیله ، حال حاضرده بر طاقم تصنیفات اجتماعیه‌یه اوغرامشدر، بناءً علیه وضوح قارئه کوره تعیین ایدر برکیفیتدر. کوستاو لانسون « مالکانهٔ لسان حال حاضرده ساحهٔ مطلقیتده دکلدر ؛

اونسی واضحدر. کلمهٔ مخصوصه محررك افاده ایتمك ایستهدیکی شیئی قارئك دماغنده جانلاندیره‌بیلندر ، تقریباً افاده ایده‌یلن برکلمه کلمهٔ حقیقیه‌دن دها قیمتلی‌در ، بعضاً بونی پك چوق کیمسه‌لر « آکلایه‌ماز » دییور .

بوندن‌باشقه هر موضوعك‌ده کندینه مخصوص بر وضوحی‌واردر. حامدك مقبرنده بر نیم مبهمیت اولمامش اولسه‌یدی « مقبر » نامنده‌کی اثر نفیسدن عثمانلیلر محروم اولوردی. باخصوص « حکمت‌بدایع » ده شعر نامی آلتنده طوپلانان آثاره دائر بر قاعدهٔ قطعیه واردر . اوده آثار شعریه‌نك قارئك شخصیتنه بر فعالیت مخصوصه ترك ایده‌بیله‌جك بر ماهیتده ، یعنی نیم مبهمیتده اولمسیدر ؛ وضوحی سرنامهٔ قواعد ادبیه تلقی ایتمك عوام محررلریله اصل صنعتکارلری آییرمامق دیمکدر .

وضوح حقنده بر قاعدهٔ عمومیه اولمق اوزره یکرمنجی عصرده شونی ذکر ایده‌بیلیرز . بر اثر هانکی نوع قارء ایچون یازیلیورسه اونك لسانیله یازلملیدر .

فقط عمومیته خطاب ایدلدیکی زمان مسئله دکشیر ، او زمان لسان عمومی ایله ، لسان مأنوس ایله‌خطاب ایتمك ضروریدر ، بوایسه‌اولجه ذکر ایتدیکمز قاعده‌یه منافی دکلدر . بالعکس اونی تقویه ، تأکید ایتمکده‌در . بو خصوصده بعضاً صعوبته‌ده اوغرامقده ملحوظدر . مع‌مافیه وجدانی برسعیله ، لسانه وقوفله کوچلکدن قورتلق ممکندر.

فقط بعض مطالعات عمومیه‌ده سرد اولونه‌بیلیر : وضوحه مانع اولان؛ جمله‌لره ، کلمه‌لره ، معانی‌یه‌عائد نواقص شکلیه واردر ، بونلری نسبیت وضوح آره‌سنده قطعی ، عمومی اوله‌رق کوسترمك ممکندر .

١ .— تعقیدك ایکنجی نوعی بولنمسیدر که ظاهر عباره‌دن معنای مقصودك آکلاشیله‌مه‌مسیدر . مثلا فضولی :

دوزخه کیرمز ستمکدن یانان
قابل جنت دکل اهل عذاب

بیتیله «ستمکدن یانان عاشقه جهنم جنت کبی کلیر» دیمك ایسته‌دیکی حالده بومعنایه انتقال ایتمك غایت کوچ اولویور.

٢ .— غرابتدر ، که الفاظ غیر مأنوسه استعمالیدر . عمومك بیلمه‌دیکی ، کورمه‌دیکی کلمه‌لر یابانجی ، لاقید سیماره بکزرلر ، بر دقیقه انظاری توقیف ایدرلر ، فقط روحه قطعیاً خطاب ایده‌مزلر . فرانسه منقدین مشهوره‌سندن « برونتییه‌ر » بر رومانجینك اثرندن بحث ایدرکن « بو کلمه‌لرك جمله‌سنی طانیدیغم جهتله بالفعل اشیانی کوره بیلدم . . . . بونلر بر طاقم لوحه‌لردر که مشابه اولدقلرینی مدح وثنا ایتمك ایچون موده‌للرینی کورمکه احتیاج یوقدر ؛ چونکه ، هر شیدن صرف نظر ایدلدیکی تقدیرده ، اسکی عناصرك امتزاج نویننده‌ن ، اشکال مونسه‌دن ، الوان معتاده‌دن تشکل ایتمشلردر . . . . بونقطه‌ده حقیقت صنعته نفوذ ایدییورز که اوده الك خصوصی شیلری الك عمومی ، بزه خصوصی شیلری نقل وافاده ایده‌بیله‌جك قدر عمومی ، تعبیرات ایله تعریف وتصویر ایتمکدر . » دییور .

٣ .— جمله‌لرده صحت بولنمه‌مسیدر .

٤ .— کلمات زائده‌نك موجودیتیدر .

حالبوکه بوقطعی ، عمومی دستورلر منقحیتده ، ممتازیتك ایجاد وترویج بحثنده ، صحتده ، یعنی صرف ونحو بحثلرنده موجوددر . بناءً علیه وضوح بی‌معنا بر قاعده‌در .

٤

طبيعت .— فكرك كلمه ايله ارتباطى و امتزاجى ، شكل ايله اساسك موافقت وعينيتى تعريفيله ايضاح ايديلن بوخصيصهٔ اسلوب شكل و اساس مسئله‌سنك ادانك ، وضوحك ، بالآخره سرد ايديله‌جك اولان منقحيتله ، موافقتك بر محصله‌سى ، ياخود بونلردن مركب برخليطه‌سيدر .

اولا طبيعى اولمق ايچون انسان كنديني ، كندى روحنى ديكله‌ملى ايمش ؟ .. شبهه‌سز !. بو ايجادك باشليجه بر منبعى‌در ، اوحالده بونى بردها تكراره نه حاجت واردى ؟..

ثانياً ادا ايله ، يعنى شكل ايله اساس يعنى فكر بربرينه موافق اولمه‌لى‌مش ؟.. طبيعى ! شكل وجود ، اساس روحدر ، اساسه مالك اولوبده شكله مالك اولميانلر ايله شكله مالك اولوبده اساسه مالك اولميان آثار ياشايه‌مز . بونلر بحث مخصوصنده عريض و عميق بيان ايدلمشدى برده موضوعه كوره اسلوبك تنوعندن بحث اولونيور . بوده ادانك وظيفه‌سيدر ،كه بوده آيريجه ايضاح اولندى ..

خلاصه طبيعلك دينيلن خصيصهٔ ادبيه باشلى باشنه بر مزيت ادبيه دكل ، ديكرلرينك اجتماعيله حصوله كلن بر مزيت ادبيه‌در ، حالبوكه سائرمزيات اسلوبه مالك اوله‌رق كاغدلره انتقال بر اثره شبهه‌سز صنعى دينيله مز ، طبيعى دينيلير . معكوسى اولان « صنعيت » ايسه بر اثرك زوائدله مالامال اولمسى ، ياشكله وياخود اساسه مالك اولمامسى ديمكدر ، كه بو نقصانلرك صحيحلرينى ، طوغرولرينى ينه باشقه تصنيفات داخلنده آرامق ضروريدر. حتى بعضاً زمان ،

اعتیادله اك صنعی كورونن آثار طبیعی كورونه‌بیلیر . اسكیلرده ، اسكی عثمانلی ادبیاتنده سنه‌لرجه ، عصرلرجه بو تلقینك ایزینه تصدف اولونیر . . بر زمانلر اك عادی سوزلر ، افاده‌لر سجعلرله ، تركیبلرله ترصیعلرله ، كلمه‌لرله اورتولیر ، اوصورتله افاده اولونیردی .

بونلر استادانه ، ماهرانه ، صنعتكارانه استعمال ایدلدیكی تقدیرده هیچ بر زمان « صنعی » عد اولنه‌مزلر . « فضولی » نك مشهور مكتوبیله سنان پاشانك « تضرعنامه » سی اعصار متوالیه آره‌سنده بكارت ونفاستلرینی محافظه ایده‌بیلمش ایكی اثردر، كه طبیعیتك حدودنده بولنمقده درلر ، بولنه‌جقلردر .

بوكی اثرلری وجوده كتیرمه‌ینلر ناصل بر لسان استعمال ایتسه‌لر ینه موفق اوله‌مزلر ، ینه صنعیتدن قورتیله‌مزلر .

منقحیت . — منقحیت ، افاده‌نك زوائددن عاری اولمه‌سی یعنی فكر وحسك لزومی قدر كلمات ایله بیان ایدلمسیدر. بالعموم آثار ادبیه‌یه عطف نظر ایتدیكمز زمان ، اك چوق نظر اعتباره آلاجغمز شی ، آهنك ، ممتازیت وبرده منقحیتدر . لایقیله تدقیق ایدیله‌جك اولورسه ، كرك و ضوحك ، كرك طبیعیت وموافقتك ، منقحیتك دائرهٔ شمولندن خارج اولمادیغی واضح بر صورتده آكلاشیلیر . تفصیلات وكلمات زائده‌دن بری اوله‌رق ، حد معقول ولایقنده افاده ایدیلن بر فكر، بر حس ، بالضروره واضح ، طبیعی وحائز موافقت اولور ؛ منقحیت خصیصهٔ مهمه‌سنه مالك بر اثرك وضوحدن ، طبیعیتدن ، موافقتدن عاری اولمامسی طبیعی دكل حتی ضروریدر .

بر محررك یازدیغی اثرده موفق اولمه‌سی، قارئلری اوزرنده ایی بر تأثیر حاصل ایتمه‌سی، او بنده‌كی قوت وتأثیری محافظه‌یه مقتدر اولمه‌سیله‌در

ايسه ، آنجق منقحيتك موجوديتيله قابلدر . منقح اولمايان ، بى‌لزوم اطنابلرله مالامال بولنان اثرلر ، قارئى يورمقدن ، بيقديرمقدن باشقه برشيئه يارامز. بويوك صنعتكارلر فكر وحسلرينى اك منقح وبناءً عليه مكمل ، اك موافق بر طرزده تبليغ ايدرلر. بر مبتدينك صحيفه‌لر طولديرمقله آكلاته‌مه‌يه‌جغى برصفحهٔ حسيه‌يى ، بربديعهٔ طبيعتى ، ماهر استادلر برقاچ سطر ايجازكار ايله احساس وتبليغه موفق اولورلر . اوفاق برقاچ فيرچه ضربه‌سيله سحركار منظره‌لر ترسيم ايدن برمصور صنعتكار كبى ، بويوك بر شاعرده ايكى مصراعه پك درين معنالر صيقيشديره‌بيلير . مهارت وموفقيت ، تبليغ ايدلمك ايسته‌نيلن شيئك اوزونلغنده دكل ، كيفيتنده ، طرز اداسنده‌در. لزومندن فضله‌اوله‌رق قوللانيلان كلمات وتركيبات اثره بخش قيمت ايتمك شويله طورسون بالعكس تنزيل موفقيتنه باعث اولور . مشهور « بووالو » : فضله سويله‌نيان شيلر رنكسز واستكراه آوردر ، مشبوع سلامت برفكر اونلرى بلا تردد فدا ايدر » ديوركه تماميله محق بر ملاحظه‌در .

بعض مؤلفينك « ايجاز » نامنى ويره‌رك منقحيتدن تفريق‌ايتدكلرى خصيصه ، حقيقت حالده اوندن بشقه بر شى دكلدر. منقحيتك براز دها فضله بر درجه‌سى ، دها طوغريسى حد غايه‌سى ايجازدر . ممكن اولديغى قدر آز كلمه ايله افاده اولنمش بر فكر ويا برحس ، موجز برطرزده ادا اولنمش ديمكدر. موجز براثرده صوك‌درجهٔ منقحيته‌واصل اولمش بر افاده‌در .اساساً منقح يازمق بويوك بر اهليت‌واقتداره وابسته اولديغى ايچون ، اونك صوك درجه‌سى‌اولان ايجازده موفق اولمق يعنى موجز براسلوبه پيداى مالكيت ايتمك پك آز كيمسه‌لره ميسر اولور بر مظهريتدر . افكار وحسياتى غايت ايى بر صورتده تحليل

وتركيبه موفق اولەرق وجيزبرصورتده تبليغ واحساس ايتمك آنجق بويوك صنعتكارلر ايچون قابلدر . « اشـبر » دن نقل ايتديكمز شو پارچەده ارسطونك ويرديكى جواب ايجازه الك بليغ برمثال اولابيلير :

اسكندر

كينوس نه بو دهشت وقيامت ؟
سويله پرىداس نەدر بومحشر ؟ . .

پرىداس

بطلميوسه صور !

اسكندر

مورخ شر !

بطلميوس

موجب نه حقـارته آب آنسز ؟
تاريخى يازان بنم ، يازان سز . . .

اسكندر

افكارمى سـنده ايتمه تهييج ؛
رسطو بونەدر ؟

ارسطو

ظفرويا هيچ ! . .

منقحيته پك كوزل بر مثال اولان شوپارچەنك بالخاصه صوك « ظفرويا هيچ » جملەسى منقحيتك الك صوك درجەسنه يعنى مرتبهٔ ايجازه واصل اولمشـدر . كذلك تزرده ، عبدالرحمن ثالثك « حاضر اولسـون آتمله هپ خدمه ! » يولندەكى افادەسنه قارشى ، خلقك « نرديه كيتمك ايستيور ؟ » سؤالنه ويرديكى « عدمه ! » جوابى ايجازه دكر كوزل بر مثال تشكيل ايدر .

افکار وحسیاتنی مکمل وناقابل مواخذه برصورتده تبلیغ ایتمك ایسته‌ین هر محرر اثرلرنده منقحیته دقت ایتمکه ، بی لزوم کلمه‌لر ، پارلاق جمله‌لر استعمالندن چکنمکه مجبوردر ؛ بونك ایچون ایسه سعی ودقت همان هر شیدن چوق لازمدر . بر صنعتکار نه‌قدر بویوك براستعداده مالك اولورسه اولسون ، اثرلرینی کمال اعتنا ایله‌یازمه‌دیغی تقدیرده منقحیتی تأمینه موفق اوله‌ماز. ادبیاتمزده مثلا توفیق فکرتك شعرلرنده مشهودمز اولان درجهٔ منقحیتی تأمین ایتمك، بویوك برسعیه ، بویوك بر اعتنای صنعته وابسته‌در .

ساکن بر آقشامك تتق ارغوانی
یبرتار کن احتراز ایله دست سیاه شب ،
دوشنده بر کونك یوکی برظل پر تعب
سوق ایلیور افقلره پای کرانی .

تانقطهٔ غروبه یقین مائی بر سحاب
آتشلی غمزه‌لرله سوزر آشیانلری ،
کویابوتون قوجاقلامق ایستر جهانلری
یورغون قنادلریله اوزاقدن بر آسیاب .

نالنده بر قوال سسی اطرافی ایکله‌تیر ؛
نالنده بر سرود ایله باد غریب شام
اسدکجه ، کولده تیتره‌شیر امواج پرغرام . . .

آقشام ، حیاتك شوسکونتلی حالیدر :
نالنده بر سرود ایله بر باد پر حزن
بعضاً اولور بحیرهٔ قلبمده موجه‌زن .
توفیق فکرت

اکثار : اثرلرنده منقحیتی تأمینه موفق اولامایان محررلرك سقوط ایده‌جکلری کرداب ، کریوهٔ اکثاردر . افاده‌نك لزومی درجه‌سنده

کلمات ایله بیـان ایدلمه‌یه‌رك بر چوق زوائد ایله مالامال اولماسی یعنی محروم منفعت بولنمه‌سی اکثار دیلن نقیصه‌یی تولید ایدر. صنعتکارك موفقیتی نقطهٔ نظرندن بونك نه‌قدر تهلکه‌لی اولدیغنی ایضاحه حاجت یوقدر. ضیا پاشانك:

هنگام هرمده سویله‌مشدر
پیر اولدیغی دمده سویله‌مشدر

بیتی بونقیصه‌یه پك ایی بومثالدر. شاعر مشهور نابینك «خیریه» نامنده‌کی اثرینی اختیارلغنده یازدیغنی آکلاتمق ایچون «هنگام هرمده سویله‌مشدر» مصراعی کافی ایکن، عین معنایی مفید ایکنجی بر مصراع دها ایرادی مخل منفعتدر. اکثـاری موجب اولان شی، یالکز بویله عین معناده مصراعلر، یاخود:

ایشم قره کیجه تا صبح ناله وفریاد
نه‌ویرسه‌لر آکاشاکر، نه‌قیلسه‌لر آکا شاد
فضولی

کویك آغاجلری آلتنده مختفی ونهان
فنرلرك متفکر ضیالری بیتاب
حسین سیرت

بیتلرنده اولدیغی کبی «ناله وفریاد، مختفی ونهان، جهل ونادانی، مدید وممدود، وقت وزمان» کبی کلمات مترادفه استعمالندن عبارت دکلدر؛ مثلا بر رومانده هیچ لزومی اولمیان شیلرك اوزون اوزادیه تعریف وتصویری‌ده اکثاری جلب ایدر. نته‌کیم خالد ضیابك «نمیده» نامنده‌کی رومانده، بر اوطه‌یی تصویر ایدرکن بونقیصه‌یه دوشمشدر:

« سمای بهار تلاطمزار لاجوردیسنی، انوارلیال شعر خنداخندینی، آفاق خولیا طوفان اشـعه فشانی کنج قیزك پیش نکاهنه او اوطه‌نك کوچوك

پنجره‌سندن معروض طوتار . . . طاوان بر بدیعهٔ صنعتدر : رسام کویا بوخوابگاه لطیف بکارتی بر لیل دلربای پرتوبار ، برکنبد سماوئ پرانوار ایله اورتمك ایسته‌مش کبی . . . بوبستر پرخولیای وپرشباب اوزرینه‌منور ، مکوکب برسمای پرخولیای وپرشباب چکمش . . . »

غابت محمول ، آغیر بر افاده ایله بی لزوم بر صورتده اوزایان بو اوطه تصویری اوقدر مزعجدرکه قارئك اونی اوقورکن یورولوب صیقلمه‌ماسی ممکن دکلدر . حالبوکه عین محرر صنعتکار ، مؤخراً یازدیغی حکایه‌لرنده ، اك نا قابل تصویر ظن اولنان بدایع طبیعیه‌یی بر قاچ سطر ایجازکار ایله یاشاته‌جق قدر بر قدرت استادانه کوسترمشدر .

بعض مؤلفلر، منقحیت ایله‌ا کثاردن ماعدابرده « اطناب مقبول » قبول ایده‌رك ، سوز برنکته‌یه ویابرلزومه مبنی اوزاتیلدیغی زمان اوکا بونامی اضافه ایدییورلر . بزم نقطهٔ نظرمزه کوره بوطرز تصنیف عندی ویاکاشدر .

برافاده کرك تزیید شدت وکرك تزین ایچون اوزاتیلدیغی زمان، هیچ بر وقت منقحیتنی غایب ایتمش صایله‌ماز . ذوق بدیعی تأمینی وظیفه‌سیله مکلف اولان آثار ادبیه سوسدن ، تزییناتدن آزاده اولامیه‌جغی جهتله ، اوسوسلری ، مزیناتی مخل منقحیت عد ایدرك اوکا آیریجه « اطناب مقبول » نامنی ویرمك غیر منطقی بر حرکت اولور. مثلا روحئ بغدادینك :

خوش کوشهٔ ذوق ایدی صفا اهلنه عالم
برحال ایله سورسیدی اکر عمرنی آدم
صحت صوکی درد اولمسه وصلت صوکی هجران
نوش آخری نیش اولمسه سور آخری ماتم

شعرمشهوری ناصل منقح ایسه ، عبدالحق حامدك :

نه‌کیم خاك ایچنده بیك حشرات
بسلنیر سایه‌سنده اجسادك ،
بولیور نعشك اوزره اولادك
هرجریحه‌کده بیك غدای حیات .
نه بیوکدر سنك بو احسانك !
دها قدسی اوشیر مادردن ،
دها شیرین دهان دلبردن ،
دها رونقلی رنك خاوردن ،
دها رنکین حیاض کوثردن .

شعری‌ده، بوتون اوتکریراتیله‌برابر، هیچ برزمان محروم‌منقحیت صاییله‌ماز : بالعکس او تکریرات ، افاده‌یه ویردیکی قوت سببیله ، منقحیتی تأمینه پك چوق خادمدر .

٦

موافقت .— فکرلرك ، حسلرك ، خلاصه خاطرات تهیجیه و رؤیتیه‌نك الك اویغون ، الك مناسب کلمه‌لرله افاده‌سنه موافقت دیرلر. حسیات و افکارمز طلوع ایتدیکی زمانده یاشدید ویا ملایم اولور . بونلره کوره برر کلمه بولمق ، مترادفلر آره‌سندن الك مناسبنی بولوب آییرمق ، آزچوق واسع بر استعداد صنعته متوقف بر کیفیتدر . بونك ایچون اولا موسیقیٔ کلماتی تفریق و تعیین ایده‌بیله‌جك بر استعداد سمعی‌یه احتیاج واردر ، ثانیاً کلمه‌لره بحق مالك وصاحب اولمق مقتضیدر . فنا اسلوبك اسباب اساسیه‌سندن بری‌ده جهالت لسانیه‌در . بونك قدر دوشونمکه ، یازمنه مانع اولان هیچ بر شی

يوقدر . كلمه آز چوق افاده ايتديكي شيئي سامعك دماغنده ايقاظ ايده‌بيلير ؛ فقط اكثريا اشيا بو كلمه‌يي خاطره‌يه ايصال ايده‌مز . بر افاده‌يي آكلامق ديمك اوني افاده‌يه قابليته مالك اولمق ديمك دكلدر، محدود بر دائرۀ كلمات داخلنده بولنان بر ذكا آچدر ، فكرلريني توسيع و اكماله موفق اوله‌مز ؛ مبهم ، قرارسز تمايلات ايچنده بوغوليرِ ، قاليرِ ، تصادفاتك لطف اعانتيله آنجق تحصيل ايديله بيلن اشكال ابتدائيۀ افاديه‌يه مربوط بولونير .

ايشته لسانه عدم مالكيت موافقتك اك بويوك دشمنيدر . بناءً عليه لسانه تماميله صاحب اوللي ، الفاظ مترادفه آره‌سنده‌كي فرقي بيلمليدر .

خلاصه موافقت ايچون بر صماخ موسيقي‌يه وعين زمانده لسانه ، نفوذ نظره مالكيت لازمه‌دندر .

٧

ممتازيت و اصالت .— فكر بشرده غريب بر محدوديت، غريب بر قوپيه‌جيلك موجوددر . پك چوق كيمسه‌لر واردر، كه بر قاچ كلمه ايله حيات ماديه و معنويه‌دن كوردكلري ، حس ايتدكلري شيلري افاده واحساس ايدرلر. « نفيس » ، «كوزل» ، « خوش » ، « خارق العاده » ، « اعلى » كبي كلمه‌لر بو ذواتك محفظۀ دماغيه‌لرنده‌كي ثروت زينتدر . آثار صنعتدن برشيئي كورديلرمي ، نفيس ، كوزل كلمه‌سني سويلرلر ، آكلايه‌مه‌دقلري برشيئك حضورنده بولنديلرمي، بلاتردد « خارق العاده » ديرلر .. كيفكز نصل ديديكزمي « اعلى » ، بويمك نصل ديديكزمي « اعلى » جوابني ويريرلر . خلاصه هر شي اونلرك نظرنده « اعلى » در .

بعضاً اونلره بوبرقاچ کلمه کفایت ایتمز ، دهازیاده حس ایدر کبی کورونمك ایسترلر . صفت مرکبه‌لردن ، جمله‌لردن پك حاضر اولانلر اونلرك لهجه‌لری حکمنه کیرر . اولکیلره نسبتله بونلر فضله بر قاچ جمله ، بر قاچ ســوز بیلیرلر . بر پاپاغان کبی تکرار ایدرلر ، بونکله مغرور اولورلر .

تکلم خصوصنده‌کی بو عسرت ، بو هیچ یازی خصوصــنده‌ده کورولیر . . بر چوق کیمـــه‌لر غزته‌لرده ، کتابلرده اوقودقلری ترکیبلری، جمله‌لری‌ازبرلرلر ، اونلری‌لازم اولدیغی وقت خاطره‌لرندن چیقاریرلر ، کاغدلره نقل ایدرلر .

بو ابتذالدر ، سقیم بر اعتیاددر . تکاســل و بطائتك اڭ بویوك اماره‌سی ، اڭ بویوك دلیلیدر . زیرا کلمه‌لرك ، خیاللرك ایجــادندن زیاده اونلری حاضر ، باشقه‌لرینك ودیعه‌سی اوله‌رق قوللانمق دها قولایدر . بر شــکل ممتازی ، بر فکر شخصی‌یی ایجاد ایچون ایسه چوق چالشمق ، چوق دوشونمك ، چوق ترله‌مك لازمدر .

یازی یازمقدن مقصــد اثره بر شخصیت مخصوصه علاوه ایده‌بیلمکدر ؛ بونی علاوه ایده‌بیلمك ایســه حس ، فکر ، خیال ، لســان اعتباریله ســائرلرینه تفوق ایتمك ، اونلردن آیرلمق دیمکدر . ایجاد وخیــال الفاظی کوره‌بیله‌جك بر قابلیت مخصوصــهٔ دماغیه‌یه ، اینجه ، نافذ برمخیله‌یه ، طاشقین ، شخصی برتحسسه مالك اوله‌میانلر عادی محررلر صیره‌ســنده بولونیرلر . فکرمزه ، حسمزه بر شکل نوین ، افاده‌مزه برتجدد کزین ویره‌مزســه‌ك عادی قوپیه‌جیلردن بر دقیقه اوزاقلاشه‌مه‌یز .

مادامکه بر ابتذال واردر، مادامکه شمدی‌یه قدر ایضاح‌ایتدیکمز

حادثات روحیه بونك مسببیدر ، بونك مقابلنده بر « ممتازیت »ك بولنمسی ضروریدر .

« ممتازیت » ، اسلوبك یعنی طرز تفکرك ، طرز تحسسك ، طرز افاده‌نك عادی افکاردن ، عادی حسیاتدن ، قابا ، ثقیل ، بایاغی الفاظ وجملدن عاری بولنمسنه دیرلر .. خلاصه شخصیت خصوصیه‌نك افاده وتبلیغ ایدیله‌بیلمسنه « ممتازیت » ، بونی ایفا ایده‌مه‌یوب ده لسانده ، افکارده طولاشه طولاشه بر باصمه قالب حالنه کلن اشکالی تکرار ایتمکه « ابتذال » دیرلر .

بعضیلری «اصالت» ایله « ممتازیت » ی آییرییورلر ؛ ودییورلرکه پك نجیب ، هر درلو افکار فاسده‌دن عاری بولنان آثارده اصالت موجوددر . حالبوکه ممتاز اولان بر اثر دائما پاك ونجیبدر . بر اثر صنعتکارانه بذاته حسن اولمسنه بناءً دائما بر عامل اخلاقیدر . بناءً علیه اصالتله ، ممتازیتی آییرمق طوغری دکلدر . بر اثر ممتاز اولمایدرکه اثر صنعت تلقی ایدلسین !.. حسنك افاده‌سندن باشقه بر شی اولمه‌یان صنعتده اخلاقسزلق تصوریله ممتازیتك اوزرنده برده اصالت بولندیرمق غیر طبیعی تصنیفاتك فهرستنه بی لزوم بر اسم علاوه‌سندن باشقه بر شی دکلدر . بونك ایچون بز ممتازیتله اصالتی بربرندن آییرمیورز .

عادیت و ابتذال ایله آلوده اولان بر اثر نه قدر اخلاقی اولورسه اولسون ینه مطلوب اولان تأثیری حصوله کتیره‌مز ، اساسك نجابت وعلویتنه شکلده معاونت ایتمیلدر . حالبوکه شکل و اساسك ابتذال وعادیتدن عاری اولمسی ممتازیتدر .

برچوق آثار واردرکه بو مزیته ، بو خصیصه‌یه مالك اوله‌مه دقلری

جهتله ، پك بویوك تلقی ایدیلن — ماهیتلری اعتبـاریله معالتأسف کوچك بیله اوله میان. — محررلرینك عدم اقتدار صنعتکارانه سنه شاهددر.

بزده کی « فترت ادبیه » دوره سی بو کبی عادی آثارك محشر ظهور وانتشاری اولمشدر. معلم ناجی افندی اکثریا عدم ممتـازیتك امثال عدیده سنی تشکیل ایده بیله جك مقالات ومکاتیب وجوده کتیرمش ونشر ایتمشدر.

« طونه مطبعه سـنده آیریجه طبع اولنه‌رق غزته‌نك مشـتریلرینه هدیه طرزنده برر نسخه سی اعطا وارسـال ایدلمش اولان « قلم » ردیفلی قصیدهٔ کمترانه‌مه نظیره اولمق اوزره انشـا و اهدا بیوریلان نظم بلیغ عارفانه‌لری بنده‌لری کبی هنوز سوز سـویلکه یاخود یازمغه باشلامش اولان ارباب هوس ایچون مشق ایدینه جك بر نسـخهٔ کمال اولدیغنی انکار ایده جك هیچ برقیمت سنج مقال بولنه‌مز » .

« قصیدهٔ کمترانم » ، « نظم بلیغ عارفانه » ، « ارباب هوس » ، « نسخهٔ کمال » کبی سـوزلر محویت و احترامك سنه‌لردنبری قلمدن قلمه دوشن اشکال مبتذله‌سیدر. اکر بونلر ایچون بر فهرست یاپمق ممکن اولسه‌یدی صحیفه‌لر طولدیرمق لازمکلیردی .

عادیت یالکز هرکسك قوللاندقلرینی قوللانمقله حصـوله کلمز . عادی ، بایاغی کلمانی حسن استعمال ایده مامکله ده بو مرض تحریرك معلولی اولمق ممکندر . کلمه‌لری موقعنده قوللانه‌مامق ده بونك مولدیدر .

فضای فقر وفنا کتده صولجان قضا
کتوردی کوی صفت دونه دونه باشمه حال
باقی

دلدن سوردرقنی سپه فکر فاسدی
ابریك می کبی کوبکندن ایشه‌رکدی
منیف

مقدم طبعمه دیوان منیف اولسه حصیر
قدر اجلالمه نسبتله دکلدر شایان
عرفان پاشا

« صولجان قضا » ، « ایشرکدی » ، « مقدم طبعمه دیوان منیف حصیراولسه » سوزلری، شکللریله اوقدر عادی، اوقدر صوئوق، اوقدر نظر خراش که عادیتك ، عدم ممتازیتك اك واضح مثاللری عد اولونه بیلیر . بو مثاللرده کلمه‌لرك عادیتندن باشقه حس ، خیال ، فکر اعتباریله‌ده ثقلت بارزه موجوددر . حالبوکه بردست مهارتکار صنعت اك غلیظ کلمه‌یه بیله بعضاً بر سیمای اصالت و ممتازیت ویرر :

نه دییوردك باق : آدم اولادی
جانلی بر جیفه ، بر یوروور پختی .
صالیه ، یاخود بالان قوصان بر آغیز
بر تعضوکه قان ، ایرین یالکز ،
قوجه‌مان بر قارین ، کوچك بر باش :
آز دوشون ، چوق یه ، دائما اوغراش ؛
قلبی امید وحرصه چاه شئون ؛
حرص وامیدی آت ، مضیقهٔ خون .
بینی برمضطرب جهاز عصب ،
اونی قالدیر ، قالان چوروك برقاب ؛
بر سیکیر پنجه‌سنده هر میلی ؛
هر کولومسن بر تشنج عضلی .
ذلت اوستنده بر جلای غرور
دائما آج بر احتیاج عفور !

دائما كيرلى ، كيرلەنن بر ال ،
دائما آچاق ، آچالان بر امل ؛

دائما زورلايان ، قيران ، دەويرن ،
محو ايدن ... صوكرا محو اولان برتن ..
توفيق فكرت

شو منظومەدەكى كلمات يالكز باشنه قالدقلرى تقديردە عادى كورونەجكلرى حالدە توفيق فكرت بكك بنان فسونكارى آلتندە سوسلنمشلر ، كوزللەنمشلر ، عاديت ابتدائيەلرينى غيب ايتمشلردر .
وينه عبدالحق حامدك :

واركز قيالردە طاغدە ، قيردە
دوش بر چوقورە كبر ، قاقيردە !

و :

اولسون دنيه اشتهاسى زائل
باق ايتمەدە دعوت رزائل !

ناموسنى بويله محوە مشتاق
كيمدر بو قادين ؟ نەدر بوقالتاق ؟ !

سوزلرندەكى « كبر » « قاقيردە » ، « قالتاق » سوزلرى حسن استعمال ايدلدكلرى ايچون معنالرندەكى غلظت وثقالتى ترك ايله بالعكس تزييد هيجان بديعى يه وسيله اولمشلردر .
حتى بعض موضوعلر ، بعض پارچەلر بو كبى كلماتك استعماليله اساسلرندەكى شدت وعلويتى ، اصالت و ممتازيتى محافظه ايدەبيليرلر .
بر چوق محررلرى عاديته ، ابتذاله دوشورن ، كلمەلردن زيادە فكرلرندەكى ، اساسدەكى بوشاق ، هيچلك ، عاديلك ، ابتذالدر .

بعض محررلر ایکی سطرده افاده ایدیله‌بیله‌جك بر شیئی سطرلرله یازارلر. کلمه‌لر کلمه‌لری معناسز، رنکسز، قسوت انکیز، جانسز بر صورتده تعقیب ایدر. بونلرده بر یبوست حسیه، یبوست فکریه واردر. بر شیئی ذوق آور بر صورتده افاده‌یه مقتدر اوله‌مازلر ... «چولده طوفان کلمات یاپمق ایسته‌ینلر» دائما ممتازیتك حدودنده قالمشلر، اونك درونه داخل اوله‌مامشلردر.

ممتازیتده حسك، تفکرك‌ده بر حصه‌سی بولندیغنه بناءً، تشبیه و استعاره‌ده نوین، ممتاز، علوی، اصیل اولملیدر. باشقه‌لرینك قوللاندقلری، سویله‌دکاری تشبیه واستعاره‌لری تکرار ایتمك، ادبیاتده تجدد شرط واساس اولمسنه، شخصیت بر وصف قطعی واصلی بولنمسنه بناءً، قوپیه‌جیلك دیمکدر.

ادبیات قدیمهٔ عثمانیه‌ده‌کی نظیره‌جیلك ابتلاسی عصرلرجه ممتازیته برمانع قوی تشکیل ایتمش، بیکلرجه شعرا آراسنده آنجق برقاچ ذات برتجدد، برممتازیت، کوستره‌بیلمشدر.

اسلوبده‌کی ممتازیت، افکار، خیالات، کلمات، تراکیب خصوصنده شخصیت تجدد دیمکدر.

ادبیات قدیمهٔ عثمانیه‌ده خیلاتنه الك زیاده برشکل مخصوص با کر، برافادهٔ نوین وکزین ویره‌بیلن «غالب دده» در. مشارالیهك «حسن وعشق» ی ممتازیت ایچون سرتاپا بر مثال مؤیددر. بو اثر نفیسدن «در وصف بهار ایشان» سرلوحه‌لی پارچه‌یی اقتباس ایدییورز:

اول سمته کلنجه نو بهاران
صحرایه اولوردیلر گریزان
پیوند ایدوب آه وداغی داغه
چون برق کیدرلر ایدی باغه
مقصودلری همان آقر صو
یکسان لب شرحه ولب جو
شبویی کوریر کبی صانور شب
کیمیسی‌ده سنبله دیر عقرب
داغ غمی کلفشان صانورلر
قان ایرماغن ارغوان صانورلر
هر بری کزر کنار باغی
دوشیردیکی لاله کندی داغی
بیلمز بری ذوق بوستانی
آلمش آنی درد دلستانی
بیلمزکه نه‌در نهال کلنار
آتشمی بتوردی یوقسه کلزار
کلمی کولر ارغوانمی آغلر
اطفال نهال قانمی آغلر
بلبلده‌می کلده‌می بوافغان
سنبلمی اولان عجب پریشان
جوباره نیچون اورولدی زنجیر
طورمز ینه کیمدن اولدی دلگیر
کیمدر دوشیرن هوایه سروی
آلمز قناد آلتینه تذروی
دردی نه‌که نرکس اولدی بیمار
باقزمی یوزینه یوخسه دلدار

آنشی یاغار هوا یوزندن
کاهی بتر اشتکا یوزندن
بیلمز بری خاك وآسمانی
سچمز کوزی نجم کلستانی
مجنون کبی هر بری کزرلر
اما قتی سرسری کزرلر
هرفصلی بهار ینه قیاس ایت
سویلتمه خزانلرین هراس ایت

غالب دده‌نك قوی مخیله‌سی کلمه‌لره باشقه بر زندکی ، باشقه بر روح ، باشقه قوت ویردیکی کبی ، کلمه‌لرده خیاللرینه ، فکرلرینه بر تازه‌لك ، بر جیادت ویریور .

افکار کلمه‌لری ایجاد ایده‌بیلدیکی کبی کلمه‌لرده افکاری ایجاد ایدرلر. احمدهاشم بك « کلمه‌لر » نامنده‌کی مقاله‌سنده « کلمه‌نك فکری ایجاد ایتمش اولمه‌سی محقق ایسه « کلمه » نك‌ده بویوك برقسم افکاری تولید ایتمش اولمه‌سی محتملدر ، ایلك آدملر ، دیشاریدن کلن تأثرات اوکنده‌کی حالت حسیه‌لرینی آز ویا چوق دوام ایدن ، ساکن ، اینیلتیلی ویا فریاده بکزر سسلرله ضبط وتأبید ایتدیلر . اوتأثراته یابانجی قالمش کیمسه‌لر اوکنده عین سسلرك تکرار ایدلمسی ، بی شبهه ، اونلرده‌ده عین حالت حسیه‌یی ایجاده کفایت ایده‌بیلمشدر . بوندن ماعدا ، بعض کلمه‌لرك مختلف مخیله‌لرده اویاندیردقلری افکار ایله کنیشله‌یه‌بیلملری ، کلمه‌لرك خلق افکاره مستعد اوله‌بیله جکنه بلکه آیری بردلیل اوله‌بیلیور » دییورکه پك طوغریدر .

فی‌الحقیقه ، کلمه‌لرك ممتازیتده پك بیوك دخل وتأثیری واردر . بونقطه‌ده برمسئله‌ایله قارشیلاییورز : ایجاد وترویج الفاظ مسئله‌سی.

ایجاد : بر احتیاج ولزومه بناءً مأخذمز اولان السنه‌دن بر کلمه‌یی استخراج ایدوب قوللانمق ویاخود اساساً بولنان بر کلمه‌یه یکی بر حرکت معنا ویرمکدر.

حیات اجتماعیه‌ده‌کی تکاملات احتیاج ایجادی کوندن کونه تزیید ایدییور.. چونکه فکر لاینقطع تبدلات وترقیات ایچنده بولنمقده‌در.

علومك ، صنایعك ترقیاتی، سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی ، دینی تجددات وانقلابات کوندن کونه دها زیاده محسوس ، دها زیاده نظر فریب بر شکل آلییور . بونلردن دماغ بشرده افکار جدیده طومورجقلری تولد ایدییور ، افکار عتیقه استحاله‌یه اوغرایور .

بناءً علیه الفاظ جدیده استعمالی ضرورتی قارشوسنده بولنمق غیر قابل اجتناب بر کیفیت ، بوخصوصده‌کی تجدداته قارشو عما ایسه بر بلاهتدر . اون برنجی عصرده‌کی بر شخص کبی دوشونمك ، برناجی لسانیله یازمغه قالقمق ، معناسز برسعی ایله یورلمق دیمکدر.

ابتدای بشریتده کلمه‌لر اشیانك برر تمثال صوتیسی ایدیلر، بربرندن اوزاق مسافه‌لرله آیرلمش اولان انسانلر باشقه باشقه مناظر ، باشقه باشقه احتیاجات داخلنده بولندیلر. تأثرات وتحسساتنه کوره هر بری اللرینی ، ویاسیمالرینی اوینااتدیلر ، برر صوت مخصوص چیقاردیلر ، بونلرك تکرری لسانلری ایجاد ایتدی. مبادیده لسانلر آکلاشیله‌مه‌یه‌جق درجه ده تحولاته اوغرایورلردی . بر عصر اولکیلرله بر عصر صوکراکیلرك لسانلری آره‌سنده تبدلات و تکاملاتدن طولایی درین اوچورروملر بولونییوردی . تدریجاً بوسرعت بطائت کسب ایتمکه باشلادی . اشکال جمعیتك تقرر و تشکلیله اشیای خارجیه‌دن طوپلانه‌بیله‌جك تحسسات وتأثراتده تعین وتقرر ایتمش بولنیوردی .

دیمك كه لسانلرده ادبیات كبی اشكال جمعیتك حركاتنی تعقیب ایدییورلر. بر جمعیت تأسس و تقرر ایدر ایتمز؛ لسانده تأسس وتقرر ایدر. معمافیه حال توقفده قالماز؛ نامرئی، بطی حركتلرله ینه ایلرلر، تفرعات و جزئیاتده بر طاقم آنات خصوصیه ارائه‌سندن خالی قالماز. فقط بونلرده اختیارلر، بونلرده حیاتلرنده‌كی نسغ طراوتی غیب ایدرلر. اساساً بر كلمه دیمك بر فكر دیمكدر، مادامكه بر كلمه بر فكردر، اونك حیات بشریه‌یه مشابه بر حیاتی واردر. تنك دیدیكی كبی مبادیسنده بر كلمه نسغ حیات ایله مشحون پرحس و حیات طومورجقلره بكزر؛ زمان ایله سرتله‌شیر، صولار، اودونپارچه‌لری كبی اولور.

بو مطالعاته بناءً « ایجاد كلمات » برضرورت اجتماعیه ولسانیه‌در. دها صوكرا لسانده مودا بوتون قوت و نفوذیله اجرای تأثیر ایدر. مودا دیمك حیاتده‌كی یكنسقی‌بی حركته تبدیل ایتمك‌دیمكدر. بعض زمانلر پك زیاده قوللانیلان كلمه‌لر بالآخره ترك ایدیله‌رك، یرلرینی باشقه كلمه‌لره براقیرلر.. كلمه‌لرده برر ذوقدر: « رمی دوغورمون » كلمه‌لردن آلنان ذوق و حظ، افكارك بخش ایتدیكی اذواقه نسبتله دها زیاده‌در » دیمشدر. مادامكه كلمه‌لر باشلی باشنه « فائده » ویرر برر « ذوق » درلر، بوتون اذواق كبی زمانك « جدول قیمنده » موقعلرینی تبدیل ایدرلر .. ترویجده بو احتیاجك مولودیدر.

ترویج : اساتذهٔ ادبانك استعمال ایتدكلری كلماتدن مقبر نسیانه كومولمش اولانلری تكرار اخراج ایله احیا ایتمك دیمكدر.

معمافیه بورادەبعض قیوداته رعایت مجبوریتنده بولونیرز. مودانك موقع تداوله وضع ایتدیكی كلمه‌لردن حیات موقته مالك اولانلرله

ذكانك ، جمعيتك ، تمايلات روحيه‌نك تكاملات و ترقياتندن متولد قطعی ، ثابت اولان كلماتی بربرندن آییرمق ضروریدر . « ژوبه‌ر »ك « لسان تاریخی » دییه توصیف ایتدیكی مولود تصادف ، سرسری كلماتی ممكن اولدیغی قدراستعمال ایتمكدن اجتناب لازمدر. خصوصیله ایجاد ایدیلن كلمه ظرافت، مطبوعیت ، آهنك، ادای مؤدی خصوصنده مترادفی بولنان كلماتك فوقنده بولنمیدر ، یوقسه بونلری ایجاد ویا احیا ایتمك فائده‌دن زیاده ضرری مؤدی اوله‌بیلیر . بویله بر كلمه‌یی قوللانمقدن آباء و اجدادك وضع ایتدكلری لسان داخلنده یورومك دها أییدر . احمد هاشم « لسانی یكی و آهنكدار بر كلمه ایله زنكینلشدیره‌جك اولان كیمسه‌نك بویوك بر صنعتكار اوله‌جغندن شبهه ایتمه‌ملی‌یز ، آثار ادبیه فكر اعتباریله حائز اهمیت دكلدر. ذروهٔ ذكا اوزرنده یاشایان آثار مؤبده‌نك ، بونقطهٔ نظردن قدماً برر اثر مسروق اولدقلرینی بوكون هركس آكلادی. شكسپیر ، فكرلرینی دكل یالكز كلمه‌لرینی ، یالكز جمله‌لرینی ایجاد ایده‌بیلمشدر . واونك فسون الفاظدن تجرید ایدلمش سوزلری ، لاعلی‌التعیین بر آدمك سویله‌یه‌بیله‌جكی شیلردن فرقلی دكلدر. او سوزلر هركسك اوله‌بیلیر، قباعاتك دائما دكشمه‌لرینه رغماً آثاری حملهٔ ازمانه قارشو یالكز شكلك كوزللكی وقایه ایدر » دییور .

ممتازیت بحثنده تقلید مسئله‌سیله‌ده قارشیلاشیرز :

فی‌الحقیقه تقلید غایت مهم بر مسئله‌در ، حتی بو كلمه‌نك معناسنه بر آزده حركت ویرمك مجبوریتنده‌یز .. تقلید دیمك قوپیه‌جیلك دیمك دكلدر ، ادبیاتده تقلید مص وتمثیل مقامنده قوللانلمقده‌در . انسانلر بوتون حیات اجتماعیه‌ده‌كی ترقیاتی تقلیده مدیوندرلر. بشریتك

تکاملات ابتدائیه‌سی آننده‌کی اعتیاداتندن معناً صاقلادیغی الك مهم خصیصه بودر.

ره‌می دوغورمون « تقلید یالان دکلدر، بو خاصهٔ اصلیه وابتدائیه، بوتون مدنیتك، تولد جمعیتك، تولد صنایع نفیسه‌نك، تولد ادبیاتك اساس واقنومی اولمق اعتباریله بالعکس صمیمیتدر. بر طاقم محررلر، رساملر واردرکه صمیمیتلریله افتخار ایدرلر. فی‌الحقیقه اونلری باشقه صورتله افاده وتبلیغ ایتمکده ممکن دکلدر. صمیمیدرلر؛ زیرا کندیلرینی احاطه ایدن محیط ادبی‌یه، محیط صنعتکارانه‌یه قارشو طوره‌مزلر. بر خیال ابداع ایله صمیمی بر صورتده مودا اولان ادبیاتی، مودا اولان رسمی تقلید ایدرلر. بونلر معدوم‌الفقرات حیواناته مشابهدرلر » دییور.

فی‌الحقیقه تقلید بوتون ادبیاتك اساسیدر. هیچ بر ادبیات یوقدرکه ... خارجی بر مایه ایله نشوونما بولمش اولماسین!. عثمانلیلر عجم ادبیاتنی تقلید ایله بر ماضئ محتشم ادبیات ترك ایتمشلر، فرانسزلرده لاتین، یونان، انکلیز، آلمان ادبیاتلرندن طوپلادقلری مایه‌لرله حرکات ادبیه‌لرنده‌کی تزلزلات محاسنی حصوله کتیره‌بیلمشلردر.

هر نسل کندندن اولکی نسلدن آتشی آلیر، اونی بر آز یاقار، کندندن صوکراکی نسله توديع ایدر. هر صنعتکارك منابع الهامی تدقیق ایدلدیکی زمان خاطرهٔ رؤیت، خاطرهٔ حواس، خلاصه حساسیت خصوصیه و شخصیه‌سندن ماعدا بر باشقه شخصیتك ایزلرینی حامل اولدیغی کورولیر. دیمك‌که هر صنعتکار بر استادك مقلدیدر. دیمك‌که هر ادیب، بر باشقه ادیبك شاکردیدر.

دها صوکرا هاشمك دیدیکی کبی بوکون فکر اعتباریله سویله نمه‌مش سوز یوق کبیدر. یکیدن تأسس وتشکل ایده‌بیلنلر پك آزدر. بونلره باشقه بر شکل ویرمك مجبوریتی واردر، تقلید، یاخود تقلید تمثیلی بونی ایفایه مأموردر.

تقلید : باشقه بر اسلوبك افکار وحسیاتنی، خیالاتنی مص وتمثیل ایله شخصیتمزدن، خاطرات رؤیتمزدن بعض شیلر علاوه ایدرك تزیین، اکمال، تجدید ایتمك دیمکدر.

تقلیدك اڭ زیاده استناد ایتدیکی نقطه شکلدر، شکله ویریله‌جك کوچك بر تبدل، بر تجدد ایسه اساسه نفوذ ایده‌بیلیر، چونکه شکل ایله اساسك عینیتی قاعده‌سی بونی ایجاب ایدر...

بر محرری تقلید ایتمك انتحال ایتمك دیمك دکلدر. اونك منسوجات تحریریه‌سنك آیری آیری مزاج و طبیعتنی تحقیق، خیاللرنده‌کی، حسلرنده‌کی، فکرلرنده‌کی، افاده‌سنده‌کی ممتازیتك اسبابنی تحری ایله‌مك دیمکدر. بو صورتله حرکت ایدیلیرسه تقلید مقبول، شخصیت مؤمن اولور.

تئوفیل غوتیه «شعر تحصیل ایدیلیر بر صنعتدر» دییور. بو سوز قسماً طوغری، قسماً یاکلشدر. زیرا شعر تحصیل ایدیلیر دیمك اساتذهٔ ادبایی تقلید ایله الده ایدیلیر بر صنعتدر دیمكدر. اکر بویله اولمش اولسه‌یدی.. بر رسام الندهکی فورچه‌یی براقیر، بر قاچ آی ظرفنده تقلید ایله ادیب اوله‌بیلیر، بر بقالده عینی صورتله اڭ بویوك محررلر صیره‌سنه کیره‌بیلیردی. بو اوله‌ماز، دستورده‌کی خطا بو نقطه‌ده‌در، حقیقت ایسه استعداد تقلیده ـ تقلید تمثیلی‌یه ـ مالك اولانلر ایچون بونك ممکن اوله‌بیلمه‌سنده‌در.

ینه منقـد مشهور ره‌می دوغورمون « محررلردن اولانلرله اوله‌جقلر آره‌سنده‌کی تقلید ضروری، بر قاعده حالنده ذکری فائده‌سز بر کیفیتدر .

شباب ایچون ـ ممتد شـباب ادیبلر واردر ـ تقدیر ایتمك تقلید ایتمکدر . بو ایکی فعل بر ارتبـاط مقدرله بربرینه مربوطدر . بر محررك دورهٔ تقلیدیه‌سی تاریخ اعتباریله غایت مهمدر. نه قدر الهامك اساسلرینه ، دماغنی تشکیل ایدن محسـن ادبیه‌یه واقف اولونیرسه اوقدر محررك روحنه وقوف ونفوذ ممکنـدر . فقط منفعت حقیقیه، منفعت صنعتکارانه شخصیتك تحدثندن ، غیر قابل مقایسه برحاله کله‌سندن صکره باشلار » دییور .

بویوك بر محرر ، بویوك بر صنعتکار تقلیـد ایتمکله برابر زمانك موداسنه ، اسـتادینك محیطنه تبعیت ایتمز . اونفوذ آلتنده بولنمقدن زیاده کنـدی محیطنی کندیسی تولید ایدر . دماغ بشر بر دکرمن کبیدر ، اون یاپه‌بیلمك ایچـون بغدایه محتـاجدر ، مع‌مافیه ایی بر دکرمن بونی دهـا اینجه ، دها صاف ، دها ایی بر صورتده وجوده کتیریر .

اکر بری « ییلدیرمك ییلانقاوی حرکاتی صویه دوغری اینر ، دوشر » دیمشسه سزده « ییلدیرمك اذیال آتشـینی صولر ایچنده بر صفیر دهـاش ایله سـونر » دییکز . . بری « دامارلرمده یانیغنلر قوشدی ، تیتره‌دم » دیمشسه سزده « دامارلرمده کونشـلر یاندی » دییکز . [۱]

اکر بر باشـقه‌لق ، بر تجدد وجوده کتیرمزسه‌کز طوغریدن

[۱] امین بلند

طوغری‌یه تقلید ایدرسه‌کز کمال بکلك مقلدی « وجیهی » کبی حیات ادبیه‌کز پك آز دوام ایدر ، اولور. ادبیات عثمانیه‌ده برچوق سیمالر واردرکه « نظیره‌جیلك » ابتلاسیله اثرلرینی برخاتم شخصیت وابدیتله اورته‌مه‌مشلر، زمانك استعداد فراموشیله مقبرکزین نسیان اولمشلردر.

خلاصه تقلید دیمك مص وتمثیل دیمکدر. عادی قوپیه‌جیلك تقلید ادبینك خارجنده‌در. بویوك دهالرك فکرلریله ، حسلریله ، خیاللریله مشبوع اولمق روحکزده‌کی مایهٔ شخصیتی بسله‌مك ، وبونکله اونلره تفوق ایتمك دیمکدر .

حامدده «شکسپیر» ك ، « راسینك » « لامارتینك » « حافظك » « سعدینك » « غالب دده‌نك » انفاس خیالیه و حسیه‌سندن منسوج بر ماضیٔ سعیه مالکدر ، فقط بونلردن او قدر آیری ، او قدر شخصی‌درکه ... اصل مهارت صنعت شخصیتی اظهارده‌در .

٨

آهنك — کرك منثور کرك منظوم اولسون بالعموم آثار ادبیه‌ده نظر اعتباره آلنان بر خصیصه‌ده آهنکدر . بر اسلوبده ممتازیت و متفحیت نه‌قدر حائز اهمیت ایسه، آهنك‌ده اودرجه حائز اهمیتدر. بویوك شاعرلرك، محررلرك آثارنده آهنکه تصادف ایتمه‌مك ممکن اولماز . « صنعت تحریر » مؤلفی آنتوان آلبالا : « آهنك ایی بر اسلوبك اقسام متفرعه‌سندندر ؛ بتون بویوك محررلروحتی آهنکله استهزا ایدنلر بیله اثرلرنده آهنکی تأمین وتحریله مشغول اولمشلردر» دییور . آهنکدن محروم اولان بر افاده ، قوتندن پك چوق شی غائب ایدر، بعضیلری کتابلرك یالکز حظ رؤیتی تأمینه مأمور اولدقلرینی،

بناءً علیه صرف سامعه‌یی ذوقیاب ایدن آهنکدن محروم اولدیغی تقدیرده بونك بر قصور عد ایدیله‌میه‌جکنی سویلیورلر. آهنکك الك زیاده سامعه‌یی تلطیف ایتدیکی محقق اولمغله برابر بو اعتراض اصلا وارد اوله‌ماز: چونکه آثار قلمیه‌نك ذوق سمعه عائدده بر روظیفه‌لری واردر. بر فرانسز محررینك دیدیکی کبی «برموسیقی شناس نوطه دفترینی کوزدن کچیردیکی اثناده قولاقلرنده ناصل اونغمات موسیقیه‌یی ایشیتیرسه ادبیاتدن بهره‌دار بر آدمده، مثلا بر مقاله‌یی اوقورکن اونك سامعه‌ده آهنکنی دویمغه موفق اولور»

آثار ادبیه‌ده الك چوق نظر اعتباره آلنمه‌سی ایجاب ایدن ممتازیت، منقحیتدر؛ اصالت وممتازیتدن نصیبه‌دار و منقح اولان براثراهنکدار اولمدیغی تقدیرده بیله ینه ذی حیات قالابیلیر و موقعنی محافظه ایدر. مثلا «سه‌ن سیمون»ك اثرلری پك آز اهنکدار اولدیغی حالده کمال لذتله اوقونور؛ کذلك محمد رؤف بکك «ایلول» نامنده‌کی حکایه‌سی آهنکسزلکله الك مکمل برمثال عد ایدیله‌بیلمکله برابر، قیمت ادبیه‌سنه اعتراض ممکن دکلدر.

هنك آ، اساس و ماهیتی اعتباریله ساخته وجعلی برشی دکلدر؛ بویوك بر صنعتکار ایچون، نصیبه‌دار آهنك اولان بر افاده، افکارك الك صمیمی بر شکلی دیمکدر. مع مافیه بویوك بر اقتدار صنعتکارانه‌یه مالك اولمایان محررلر، بعضاً یالکز شکل خارجی‌یه بر آهنك وانتظام ویره‌رك بوصورتله اوکا اساساً مالك اولمادیغی بر قیمت بخش ایتمك ایسترلر؛ حالبوکه بو یاکلش بر اصولدر. آهنکك بر مزیت مهمه، برخاصهٔ اساسیه حالنی آلابیلمه‌سی آنجق مزیات سائرهٔ ادبیه‌یه انضمامیله یعنی اصالت و منقحیتله توأم اولمسیله‌در.

درجهٔ لزوم و اهمیتی حقنده بوقدر معلومات ویردیکمز آهنك نه‌در ؟ آهنك : کلمات و عباراتك معنای موسیقیسنی بیله‌رك اونلری سامعه‌یی خشنود ایده‌جك بر طرز مستحسنده قوللانمقدر . بوتعریفی لایقیله توضیح وتشریح ایچون آهنك کلمات وجملی آیری آیری تدقیق ایتملی‌یز . کلمه‌لرك آهنکی ، کندی طنت اصلیه‌لرنده‌در. هر کلمه‌نك حتی بعضاً معنادن آیری ، مستقل بر قیمت صوتیه‌سی واردر که ، عین مآلی مفید دیکر کلمات ایله اونك موسیقیٔ بیانی تأمین ممکن اولماز. کلمه‌لرك ایسی ، فناسی ، آغیر آهنکلیسی ، کورولتولیسی ، خلاصه هر نوعی واردر. « طیقیرداته‌بیلمك » ، « لقلقه‌کو » ، «صقصقان» کبی حدذاتنده فنا ومحترش بر آهنکه مالك کلمه‌لر موجود اولدیغی کبی، « سکوت »، « رعشه » ، « قیر » ، « کول » ، « ملال » کبی ظریف و آهنکدار کلمه‌لرده واردر . ایشته حقیقی بر صنعتکار ، اساساً مخل آهنك اولان کلماتدن اجتناب ایده‌رك ، قیمت موسیقیه‌یه مالك ، ظریف ، نازین یاخود آغیر وطنان کلمه‌لر قوللانملیدر .

بعضاً حدذاتنده لطیف بر آهنکه مالك اولان ایکی کلمه، یکدیکریله برلشدکلری زمان سامعه خراش بر کورولتی ، فنا بر آهنك تولید ایده‌بیلیرلر. مثلا «زر» و«لرزش» کلمه‌لری آیری آیری کوزل اولدقلری حالده «زرلرزش» طرزنده برلشدکلری زمان فنابر آهنك چیقاریيورلر فقط کلماتك آهنکندن بوندن زیاده روح موسیقی‌یه دقت ایتملیدر ؛ صنعتکارك اصل موفقیتنی تأمین ایده‌جك جهت، آهنك کلماتك، آهنك طبیعیٔ موضوع ایله متوافق بولونمه‌سیدر . جناب شهاب‌الدین بکك «آب و ضیا» نامنده‌کی منظومه‌سی آهنك کلماتك آهنك طبیعیٔ موضوع ایله توافقنه کوزل بر مثالدر :

اوزمان که ایدردی عکس قمر
صوده طرح ریاض برف وسمن،
اوزمان که کلیردی هر یردن
نغمهٔ آب ایله بیاض سحر ،

اوزمان ــ آرمیده کوش ونظر ــ
ایلیوب ترك نایزار حزن ،
ساحل صاف بحره ابندم بن،
سرمه اولدی برطاش اوستی مقر .

غرق نور و سرور ایدی دریا :
صانکه بر سسله بر پارلتی ایدی
صوده هر قطره‌یی ایدن املا !

کورولن بر ضیای شسته‌لقا ،
دویولان طاتلی بر چاغلتی ایدی :
صانکه آغلاردی آب ایچنده ضیا !

بواثرده قوللانیلمش اولان « نغمهٔ آب » ، « بیاض سـحر » ، « نایزار » کبی تراکیب وکلمات اساساً غایت لطیف بر قیمت موسیقیه‌یه مالك اولدقلری کبی ، موضوعك موسیقیٔ طبیعیسیله‌ده غایت مکمل برصورتده امتزاج ایتمشلردر. کلمه‌لرك بالنفس حائز اولدقلری آهنکدن یعنی قیمت موسیقیه‌لرندن ماعدا، برده تشکلات مخصوصه‌لری ، طرز مزج وتألیفلری اعتباریله آهنکلری واردرکه بوده جمله‌لرك آهنکیدر. براثر ادبی اوقوندیغی وقت ، کلمه‌لرك آهنك ذاتیسندن ماعدا ایکنجی بر آهنك دها تفریق وحس اولونیر. جمله‌لرك طرز ترتیبی ، صفتلرك مسندلرك، مسند الیهلرك طرز توزیع واستعمالی سامعه‌ده بعضاً اویله بر موسیقیٔ نوشـین اویاندیریرکه بونی صرف کلماتك آهنك ذاتیسـنه اسناد ایده‌مه‌یز . اڭ آهنکدار کلمه‌لردن ترکب ایدن جمله‌لر ، طرز

ترتیبلری اعتباریله قصورلی اولدیغنی تقدیرده ، اویله بر آهنك وجوده کتیره‌مز .

جمله‌لره موضوع ایله متناسب بر ترتیب آهنکدار ویرمك، صنعت تحریرك پك بویوك و پك مهم بر سریدر . بوخصوصده ثابت ومعین هیچ بر قاعده موجود اوله‌ماز. هر صنعتکار، کندی درجهٔ اقتدارینه کوره ، جمله‌لرینی شخصی برصورتده ترتیبه و اونلردن ایسته‌دیکی کبی بر آهنك تأمیننه موفق اولور . عبدالحق حامدله توفیق فکرتك ، خالد ضیا ایله جناب شهاب‌الدینك ، سلیمان نظیفله محمد رؤفك تشکیل و ترکیب جمل خصوصنده یکدیکرندن پك چوق آیرلملری ، اشغال ایتدکاری مرتبهٔ بلند ادبیدن اونلری تنزیل ایده‌مز .

بعض محررلر اوزون جمله‌لر ، متمادی صفتلر ، معترضه‌لرله افادهٔ مرام وتأمین آهنك ایدر ؛ بعضیلری ایسه ، بالعکس قیصه جمله‌لر ، محدود صفتلرله نالان وپر انکسار بر آهنك وجوده کتیریر . بز بونلرك هر ایکیسنی‌ده تقدیر ایتمکله برابر هیچ بر وقت اونلری یکدیکریله مقایسه‌یه وبرینی نمونهٔ آهنك کبی کوستره‌رك دیکرینی معانبه‌یه قالقیشه‌مه‌یز . لسانك شیوهٔ متعامله ، ترتیب منطقیٔ نحویسنه موافق اوزلمق شرطیله هردرلو جمله‌لرله تأمین آهنك اولونه‌بیلیر ؛ فقط شیوه تعبیرینك غایت آلاستیقی و هر درلو تأویلات وتشریحاته مساعد اولدیغنی اونوتماملیدر . نحوه عائدیتی جهتیله بو مبحثده بزه تعلق اولمیان جهتلردن صرف نظر، بالعموم مسائل ادبیه کبی بوده نسبی ، سیال بر ذوق مسئله‌سندن عبارتدر . بو خصوصده کتیریلن ایکی مثال مسئله‌یی دها ایی توضیح ایده‌بیلیر :

بر قاچ بلوط بر برینك اوزرینه ییغیلوب بریکەرك اویله برشکل آلمش که قری بونلرك آرەسنده ، قعر لاجوردیٔ لیلده ـ بزه بتون بعدیتنی حس ایدەرك ـ کوریپورم. دکز اوقدر راکددرکه قوی ظلمت ایچنده برآینه کبی مظلم بر التماعله خواب آلود کورونیور . بوراده سما دها یقین ، قمر دها صولغون ، ایکی ساحلدن ابنن ظلال نازلی نازلی طالغەلنیرکن قدیفه ظن اولونیور، قویك دکزه ملاقی اولدیغی یرده الحان بوسش کبی خفیف فشفشەلر وار . صوکره دکز امتداد ایدییور . واوراده ظلام ینه بریکەرك اناطولی یقەسی اتکلرینی سرییور . بو ظلامك فوقنده نارین بر بولوطك شفافیت باکرانەسی تیترەیەرك ، سمانك بوراده‌کی بایغین مائیلکی قمرك تابش انواریله برلشەرك مخمور وپاك بر رنك ، یشیلی آکدیرر معصوم بر رنك ایله دکزك اوزاقلاشدقجه قورشونیله شن سطحنه عکس ایدییور ، اونی محرم بر تلاقی ایله خفیف خفیف تلوین ایدییور . منظره اك ملول واك امید پرور رنکلرك مستانه بر انحلالندن متحصل بر لرزهٔ انوار ، بر منظومهٔ الوان کبی کتوم ، راکد ، تیترەك ...

محمد رؤف

محتویات مطنطنهٔ قدیمەسنك انقاض و اطلالی اوزرینه عصرلرجه کیزلی کیزلی ییغیلەرق نهایت قبرستانلرله ویرانەلر آرەسنده غائب اولان سوریکزك داخلی ، ابنای آدمدن ایکی یوز بیك مخلوق مدرکه پناه معاشرت اولدیغی زمانلرده ، شطرالعربله آق دکز آرەسنده‌کی مسافه دها آز اوزون ، کونش دها آز قیزغین ، هوا ایله طوپراق امراض مستولیەنك وسائط سرایتنی دها آز حامل ، طبیعت دها آز بی امان دکلدی .

سلیمان نظیف

ایشته بومثاللردن پك اعلا آکلاشیلیورکه جملەلرك طرزترتیبنده‌کی فرقلر هیچ بر وقت آهنکی اخلال ایدەمیور. محمد رؤف وسلیمان نظیف بکلرك اسلوب بیانلری یکدیکرینه هیچ بکزەمەدیکی حالده بو فرق و تخالف هر ایکیسنك اثرلرینی‌ده آهنکدار اولمقدن منع ایتمز .

مخل آهنك شیلر : مخل آهنك اولان شیلر باشلیجه تنافر، تکرر کلمات، تتابع اضافات، زحافات واماﻻت کبی نقیصه‌لردرکه اونلرك کیمیسی صرف نظم ویانثره کیمیسی‌ده هم نظمه وهم نثره شاملدر.

تنافر، اثنای تلفظده لسانده عسرتی ایجاب ایدن نقیصه‌درکه کلمه‌ده و ترکیبده اولور. تنافر نقیصه‌لرینه کرك نظمده کرك نثرده صیق صیق تصادف ایدیلیر. « انحناآت ، قرقدرتدرمق » کلمه‌لری کبی « قیریق قلب ، برهان نفوذ ، فرصت تکبر » ترکیبلری‌ده متنافردر. ترکیبده تنافره دیکر برمثال :

اویانوب بختمزده بر کابوس
ایکی روح اولدی بغتةً نابود :
سن تراب سیهده برمحبوس ،
بن چلیپای غمده برمصلوب .

جناب شهاب‌الدین

بوشب فرخنده‌ده ماهیدن شهزاده‌ده
سیر ایدنلر رسم تیغ ذوالفقار حیدری

چلبی زاده عاصم

تکرر کلمات ، بر جمله ویا بر مصراعده عین بر کلمه ویا ترکیبك برقاچ کره قوللانیلمه‌سیدرکه بوکا «کثرت تکرر» ده دیرلر. بونقیصه محررك فقر افکارینی ، یبوست خیالیه‌سنی کوستردیکی کبی ، اثرك آهنکنی‌ده تماماً اخلال ایدر، بالخاصه نثرده «اونی، اوکا، اوندن، بو، شو ، اونك ، کندی » کبی کلماتك کثرت تکراری ، کذلك نظم ونثرده «و» ادات عطفنك فرط استعمالی ، آهنکی پك زیاده مخلدر.

لسانمز ، بنیهٔ اصلیه‌سی اعتباریله بو کبی سوء استعماللره پك چوق میال اولدیغندن ، بوندن احتراز ایچون زیاده‌سیله صرف دقت ایتمك لازمدر . شاتوبریان ، فلوبه‌ر کبی بویوك صنعتکارلر ، اثرلرنده‌کی موسیقیٔ بیانی محافظه مقصدیله کثرت تکراردن فوق العاده اجتناب ایدر ، عادتا بونی بر مراق درجه‌سنه کوتورورلردی . محمد رؤف بکك «جدال» نام تماشاسندن آلدیغمز فقرهٔ آتیه ، کثرت تکرارك آهنکی نه قدر بوزدیغنی کوستریبور :

« خلقمز ایچون دها یکی باشلامقده اولان تیاترو حیاتنه آلیشوب اصابت رأی صاحبی اولمق ایچه بر زمانه متوقف اولمقله برابر ، تماشاده موفقیت خلقك ذوقنه مطابقتدن عبارت اولدیغندن تأمین موفقیت ایچون ، ذوقك حال حاضرینی اولا تعیین ایتمك لازمدر . »

معمافیه بعضاً افاده‌یه قوت وشدت ویرمك ، تأثیرینی تزیید ایتمك ایچون بر کلمه و یا بر ترکیب بالاختیار تکرار اولونورکه بو ، بر نقیصه دکل بالعکس بر مزیتدر . توفیق فکرتك «سیس» منظومهٔ مشهوره‌سنده‌کی « ای » ندالری کبی ... عبدالحق حامدك منظومهٔ آتیه‌سنده‌کی « تابوت » ك تکرری‌ده افاده‌یه بالعکس قوت و شدت ویریبور :

تابوت .. اورهنمای مقبر ،
تابوت .. او هیکل مکدر ،
تابوت .. او خطیب صم وابکم
تابوت .. او برودت مجسم ،
تابوت .. او سکوت پای درسر ،
تابوت .. او مصیبت مکرر ،
تابوت .. او وحشت معند ،
تابوت .. او مقبر سفربر ...

تتابع اضافات، همان تنافر قدر مخل آهنك بر نقیصه‌در. ترکجه اضافتلرده متمملرك ایکیدن فضله اولمه‌سی اك مضر بر شیدر: «واپورك پروانه‌سنك کورولتوسی» مثالنده اولدیغی کبی. فارسی اضافتلرده متمملرك ایکیدن فضله اولمه‌سی، نثرده براز آهنکی اخلال ایدرسه‌ده، نظمده هیچ بر مضرتی داعی اولماز:

وبحر مظلم هستیده مضطرب، مهموم،
غم آزمای تقاضای عصر اولان روحم...
بوتونِ متاعب اعصاری ایلر استحقار...
فائق عالی

علیِ السحرینه بن رهنورد هیچستانِ،
سیاه سرویلر آلتنده مغترب، تنها؛
ایدرِ رشاشهٔ ماتمله قلبمی کریان
بوتون ظلال کریزان فجرنو پیدا
حسین سیرت

اماله وزحاف کبی اساساً مخل صحت اولان نقائص نظمیه‌نك آثار منظومه‌نك آهنکنی نه‌درجه اخلال ایده‌جکی معلوم بولندیغندن بوخصوصده فضله معلومات اعطاسنه لزوم کورمه‌یورز.

نظم ونثرده آهنك: کرك منظوم کرك منثور بالعموم آثار صنعتده آهنکك موجودیتنی بر سامعهٔ وقوف و صنعتك اونی درحال آکلایه‌بیله‌جکنی سویله‌مشدك. نظمده وبالخاصه عروض وزنلرینه تابع اولان طرز نظمزده وزن اك مهم، اك شایان دقت بر مولد آهنك وظیفه‌سنی کوریور. عروض وزنی حقنده‌کی بحث مخصوصنه مراجعت ایدلدیکی تقدیرده، بوطرز نظمك تولید

آهنك اعتباریله نه‌قدر فیاض اولدیغی آ کلاشیلیر . مآل ومعنا اعتباریله هیچ‌ده جالب دقت اولمایان بر طاقم ابیات و مصاریع قدیمه واردرکه صرف آهنكلری سببیله حافظه‌مزی حالا اشغال ایدرلر .

آهنك نظمده اولدیغی کبی نثرده‌ده موجوددر . آره‌ده‌کی فرق، آهنك نظمك قواعدمعینه‌یه تبعیتی اعتباریله دهاقولای محسوس اولمه‌سی آهنك نثرك ایسه دها قاریشیق ودها آز محسوس بولنمه‌سیدر. کلمه‌لرك، ترکیبلرك ، جمله‌لرك طرز تحریرنده ، صورت توزیع وترتیبنده اویله بر مهارت استادانه لازمدرکه آره‌دن چیقاریله‌جق بر کلمه ، بر ترکیب موسیقیٔ بیانی‌درحال خللدار ایتسین. چونکه‌نظم کبی نثرك‌ده برموسیقیٔ مخصوصی واردر؛ صنعت او آهنك نفیسی وجوده کتیره‌بیلمکده‌در. جمله‌لر ، یکدیکرینه ایجه مربوط ، ایی نتیجه‌لنمش ومتناسب اولورسه، توازن وتعادلدن محروم بولنمازسه اوزمان نثرده بر آهنك مخصوص حس اولونور . فرانسز حکایه نویسلرندن« کی دوموسان » محررشهیر فلوبه‌رك تأمین آهنك ایچون ناصل چالشدیغنی شوصورتله تعریف ایدییور :

« بعضاً فلوبه رقاز توینده‌ن‌قلملرله مالامال، شرق‌محصولاتندن معدنی برطبقك ایچنه قلمنی آتارق کاغدینی آلیور، کوره‌بیله‌جك برمرتبه‌یه قدر یوکسه‌لتییور، وبر دیرسکنه طایانه‌رق اونی یوکسك، وقوتلی بر سسله اوقویوردی. فلوبه‌ر بوصورتله نثرینك وزن وقافیه‌سنی دیکلیور ، بر آهنك کربزانی الده ایده‌بیمك مقصدیله توقف ایدرك آنات اصواتی یکدیکریله‌مقایسه ایدییور ، حس‌ایتدیکی فا طنتلری بربرندن اوزاقلاشدیرییور، کمال دقت واهتمامله ویرکولرك موقعنی تعیین ایدییوردی . »

فلوبه‌رك نثرنده تأمین آهنك ایچون صرف‌ایتدیکی بوغیرت واضح بر صورتده کوستریور که نظمده‌اولدیغی کبی نثرده‌ده بر وزن ، بر آهنك مخصوص موجوددر . فی‌الحقیقه ، بر منتسب ادب ایچون جنا بك ،

خالد ضیانك، سلیمان نظیفك بر صحیفهٔ نثری ، حامدك ، اکرمك، فکرتك بر منظومه‌سندن دها آز آهنکدار دکلدر .

آهنك تقلیدی : کلماتك آهنکندن بحث ایدرکن ، هر کلمه‌نك آیری بر آهنکه مالك اولدیغنی سویله‌مشدك، کلماتك بو خواصی مهمه‌سندن استفاده ایدن صنعتکارلر ، موضوعك آهنك طبیعیسنی آهنك کلمات ایله تقلید واحساس ایدرلرکه بوکا آهنك تقلیدی دیرلر .

اصواتی تقلید ایچون اك زیاده الفاظ صوتیه نامی ویریلن کلمه‌لر قوللانیلیر دلالت ایتدکلری شیله موضوعلری آره‌سنده مناسبت بولنان « طنطنه ، قعقعه ، ولوله ، زمزمه ، شیریلتی ، کومبوردی » کبی لفظلره الفاظ صوتیه دیرلر . الفاظ تصویریه ایله وجوده کتیریلن آهنك تقلیدی‌یه اك ایی مثال توفیق فکرت « بکلك » نفعی حقنده‌کی منظومهٔ مشهوره‌سیدر :

صانکه برمعرکه ، برمعرکهٔ جوشا جوش :
صیت ولوال‌وغا ، ولولهٔ چنك جیوش ،
سوبسر رعد هیا های ولهزای صفوف ،
سوسوبرق چکاچاك شررناك سیوف ،
حملهٔ صفشکن جانفکن پیل دمان ،
صولت کرزکران ، ضربت شمشیروسنان .
کوس ونقاره همم آهنك غریو هجمات
کوپورور هرکوشه‌دن دمدمهٔ دیو ممات ؛
نعره‌لر مشته‌زن طبل صماخ کردون ؛
صدمه‌لر ، زلزله‌لر خدشه‌رس قلب منون .
آتیلیر هریانه بیك رخش صواعق پیرو ،
کرد خشیتله طولار کنبد وارونهٔ جو . . .

بر موضوعك موسيقئ طبيعيسنك تقليدى ايچون هر وقت الفاظ صوتيه‌دن استفاده ايدلمز ؛ بالعكس پك چوق دفعه ، ساده بر ماهيته مالك كورونن على‌العاده كلماتك موسيقئ بيانيله آهنك تقليدى‌وجوده كتيريلير . بعضيلرى ايى ويا فنا كلمه بولنماديغنى سويلرلر ؛ بوادعا پك مشكل الاثباتدر . ايى ، اصيل ، الهامكار كلمه‌لر موجود اولديغى كبى عادى ، عمومى كلمه‌لرده واردر . فقط اصل سحر صنعت ، اصل عقدهٔ موفقيت بوكلماتك طرز استعمال وتركيبنده‌در. فنا بر محررك النده اك كوزل كلمه‌لر اك فنا بر شكله ، بر دست صنعتكارده ايسه اك عادى ظن اولونان لفظلر برر الماسپاره‌يه منقلب اولور . مع مافيه بويوك صنعتكارلرك همان هپسنك ، ترجيحكرده‌لرى اولان كلماتدن مركب برر لهجهٔ مخصوص بيانلرى واردر ؛ سامى پاشاده سزائى بكده دائما كوزه چارپان « اساطير ، بيزانس » كلمه‌لرى ، فائق عاليده دائما تكرر ايدن « معبد ، ابديت ، الهى ، ازليت ، اعصار ، سرمدى » لفظلرى بوقبيلدندر .

آنتووان آلبالا ، بويله اساساً كوزل واصل كلمه‌لردن بحث ايدركن ديبوركه : « اسكى بررنك خصوصيتى ، يونان ويالاتين لون مخصوصنى حائز بعض كلمه‌لرواردر . بر آهنك مخصوصه مالك اولان كلمه‌لر كوزل براسلوبده حسن صورتله استعمال اولنديغى تقديرده فوق‌العاده نتيجه‌لر ويرير . » ايشته فائق عاليدن نقل ايتديكمز آتيده‌كى پارچه ، بر آهنك مخصوصه مالك اولان اصل كلمه‌لرك حسن صورتله استعمالندن موسيقئ بيانى تأمين ايچون نه‌قدر استفاده ايديله‌جكنى كوستره‌بيلير :

کوکلرده روحمزله مشافهدی پك درین
بر فکر سرمدی ؛
قلبنده منکشف سحربی نهایه‌نك
کیرپیکلرنده شبنم الماس تیتره‌دی . . .
حالاملول پکلیوردم بن بوءبدی ،
کوکدن نزول ایدر دیبه روح مؤبدی .

آهنك تقلیدی‌بی الده ایده‌بیلمك ایچون یالکز بویله علوی وپر احتشـام کلمه‌لردن دکل ، ظاهراً عادی کورونن هرکلمه‌دن استفاده اولونه‌بیلیر . آنتووان آلبالا ، حسن صورتله استعمال اولنـان هر کلمه‌نك روحنده نه‌درین برموسیقی بولندیغنی کوسترمك ایچون شوصورتله سرد افکار ایدییور : « لسانك یالکز ناشنیده ، نادر کلمه‌لرنده دکل بالعموم کلمات عادیه‌سنده طرز استعماله کوره تظـاهر ایدن بر سحر ولطافت ، بر آهنك مخصوص واردر . کلماتده موجود اولان بوآهنکه اك بیوك دلیل ، کرك یالکز کرك سائر کلمه‌لرله ممتزج بر حالده بولنسون اونلرله آهنك تقلیدینك غایت قولای برصورتده‌الده ایدیله‌بیلمه‌سیدر .»

بزم‌اصول نظممزده کلمه‌لرك آهنکندن ماعدا ، اوزانك آهنك طبیعتی‌ده نظر اعتباره آلمق واوندن‌ده بویوك استفاده‌لر تأمین ایتمك لازمدر ! اوزانك موضوع ایله عـدم توافقی تقدیرنده ، آهنك پك زیاده خللدار اولور .

حسن صورتله اسـتعمال ایدیلن کلمـاتك ـ نظمده بوکا انضمام ایدن وزنك ـ آهنك موسیقیسی‌سایه‌سنده حیات‌وکائناتك هرصفحه‌سی برالم ، برکین ، بربهار ، عمومی برکورولتی ، صولرك رعشهٔ سکوتی ، آقشامك ملال وفسونی تقلید واحساس اولونه‌بیلیر :

برگول اوچمنزاره سرین نفحه‌لریله
آقشاملری بر خواب معطر داغیتیردی ؛
شب‌ ہ‌ ‌لر اشجاره درین نوحه‌لریله
برلحن سماویٔ غم آور داغیتیردی .

سازلقلری واردی اوکولك، صمت لیالی
فکر تزدهٔ حزن ایدی یورغون صولرنده .
برحسن پراکنده‌نك آواره خیالی
صورتور ایدی هر کیجه دورغون صولرنده .
رضا توفیق

اوغولتو دائما یاقلاشییوردی. برآز صوکره بلکه‌اون بیك‌کره بویوتولمش قیزغین ، طاشقین بر قلبك ضربات عصیانی کبی مخوف برخومورتی سرایك پنجره‌لرینك آلتنه قدر کلیوردی . غیر منتظم . نهایتسز آیاق سسلری ، سلاح شاقیردیلری ، تهدید آمیز ، کویا بتون انسانیتك اشتراك ایتدیکی بر شکایت طالغه‌سی دیوارلری دوکییوردی .

خالده ادیب

دونر وادیده دورا دور بر سس ، رودلر چاغلار
چمن مائی ، قویونلر پنبه ، رنکارنکدر طاغلر
شفقدن فجردن ایتمکده جمع سیم‌وزر باغلر
بوشنلکده بنم کوکلمدر آنجق وارسه بر آغلر
بولوطلر ، طالغه‌لر ، اخترلر اطرافمده هپ محرم
آغاجلر ، جویلر ، قوشلر ، چیچکلر دائما حرم
عبدالحق حامد

مقیم راغ اول ای کوکل ، فیوض نوبهاری کور
شکوفه‌لرده موج اوران صفای حسن یاری کور
نه‌صنعت ایلر آشکار هزار نغمه‌کاری کور
کنار حوض پاکده درخت سایه‌داری کور
ویرر حیاته اهتزاز خروش جویباری کور

دونر بنفشه ، گل ، سمن مجوهرانه ژاله‌دن
ویرور زمینده لاله‌لر بورنشان پیاله‌دن
شراب نهرین آ کدیریر صو عکس رنك لاله‌دن
دولار درون مرغزار طربله جوش ناله‌دن
سحرده سیرباغه چیق صباح فیضباری کور
استاد اکرم

۹

تصنیف اسلوب — اسلوب ساده ، اسلوب مزین اسلوب عالی بحثنه تماميله کیریشمه‌دن اول بوتصنیفك هیچ بر قطعیت ریاضیه واساسیه‌یه استناد ایتمه‌دیکنی ، شخصه موضوعه ، زمانه ، افکاره کوره اسلوب‌ده تصنیف و تفریق ایدیله‌مه‌یه‌جك قدر نا متناهی تحولات بولندیغنی سویلر ، « فرانسه تاریخ ادبیاتی » محرر مقتدری ، وپارس دارالفنونی ادبیات معلمی کوستاو لانسونك افکارینی نقل وترجمه ایدرز :

« اسلوبلری انواع مختلفه‌یه تفریق ایتمك سنه‌لرجه بشریتك ذوقنی‌اوقشایان بر کیفیت اولدی . اسلوب ساده یاخود اسلوب معروف ، اسلوب مزین ، اسلوب عالی بوحالت روحیه‌نك محصولیدرکه اشیایه ویریله‌جك اوصاف وخواصی کلمه‌لره تودیع ایدن بر تفریق خیالیدر . عادی ، عمومی ، علوی ، حساس ، مؤثر ، مدهش اولان فکرلردر ، و اسلوبی کندی سیمالرینه کوره ابداع ایدرلر . کلمه‌لرك یالکز بر مزیتلری موجوددر : اوده خاصهٔ اساسیه‌لرندن منبعث ساده‌لکدر . فکرك شکلنه اویعق صورتیله اونی طوغری بناءً علیه پك ساده اوله‌رق اداده‌یه مجبوردرلر .

هیچ برکلام فصیح ، هیچ برشعر کزین ساده‌لکدن تباعد ایده‌مز ؛ چونکه ساده‌لك فکرله کلمه‌نك موازنهٔ تامه‌سی ، شکل ایله اساسك ارتباط

حقیقیه‌سیدر . بوندن باشقه بر مرثیه‌نك ساده‌لکیله بر هندسه دعواسنك ساده‌لکی بر برینه مشابه دکلدر؛ راسین مولییه‌رك استعمال ایتدیکی ساده‌لکدن باشقه بر ساده‌لکه مالکدر ؛ ویقتور هوغونك ، لامارتینك بر صحیفه‌سی صوك درجه عادی ، بارد اولان « ده‌لیل »ك ، « سن لامبر »ك اسلوبندن دها ساده اوله‌بیلیر. حتی فکر اینجه ، علوی اولدیغی تقدیرده اسلوب ساده اولمقله برابر اینجه ، علوی‌ده اولور. ساده‌لکدن بعید اولمدیغی حقنده برشهرت عظمایه مالك اولان « ماریون » بیله اکثریا ساده‌کی‌یه رعایت ایدر . زیرا صوك درجه‌ده نفیس ، ورقیق اولان افکارینی افاده ایده‌بیلمك ایچون یگانه واسطه بودر .

ساده‌کی اسلوبك نه علویتنی ، نه‌ده رقتنی ازاله ایدر بالعکس اك علوی احتساساتی ، اك اینجه ظرافتلری افاده‌یه مقتدر اولور : فقط افاده ایدیله‌جك حسه ، فکره کوره هر شیئك نظر دقته آلنمسنی ایستر . یالکز فائده‌سز زینتلرله ، سوسلرله کلماتی ازعاج ایدن صنایع بیانیه‌یی اصطلاح پردازلغی ، وضعیت جملیه‌یی حدودینك خارجنه چیقاریر .

او یالکز ، اشیا ایله مناسبتلرنده دکل ، زمان وموقع ایله مناسبتلرنده کلماتك قیمتنی تقدیر ایده‌بیله‌جك بر حس ظریفه توافقك طالبیدر . سویله‌نیله‌جك ، باغیریله‌جق ، یازیله‌جق کلمه‌لر آیری آیری شیلردر. بعضیلری ال یازیسنده کوزل کورینورلرده طبع ایدلدکاری زمان قیمتلرینی غیب ایدرلر . « ژوبه‌ر » « سوزلری جمله‌لری صدایه ، صدایی‌ده موقعه توفیق ایتمك لازمدر. استماعه قابلیتی اولان کلمات ، وبونلره توافق ایدن جمل نظرلره ، یعنی قارئك قولاقلرینه خطاب ایتدیکی زمان کولونج اولور » دییور .

یوز کشینك حضورنده برشخصك حضورنده کبی قونوشیله‌ماز. یازارکن لازم اولان کلمه‌لر ، مصطلح جمله‌لر قونوشلدیغی زمان استعمال ایدیله‌جك اولورسه ضحك آوردر . اثنای مکالمه‌ده بر کتاب یازار کبی سوز سویله‌ین کیمسه‌لر قدر قسوت انکیز هیچ برشی طانیمه‌یورم » .

لانسون بومطالعاتنده نه‌قدرحقلیدر. شخص ، زمان ، موضوع ،

نوع اعتباریله تبدل ایدن ، بناءً علیه لایتناهی تحولاته معروض قالان برشی حقنده تقسیمات وتصنیفات وضع ایتمك ادبیات معلملرینك واهمهٔ تسهیل تدریسندن متولد برغریبه‌در . مادامکه سادکی کلماتك اشیا ایله مناسباتندن زیاده موقع و زمان ایله مناسباتنی تعیین ایتمك‌در . مادامکه نظرلر ایچون باشقه بر لسان موجوددر . مادامکه ممتازیت شکلك محاسننده‌در . بوتصنیفه لزوم یوقدر . باخصوص بر اسلوب ساده ایله براسلوب مزین ، بر اسلوب مزینله براسلوب عالی آره‌سنده‌کی حدود نه‌در . نره‌دن باشلار ، نره‌ده بیتر ، بریسنك افاده ایده‌جکی افکار وحسیات نه‌لردر ، دیکرینه عائد اولانلرهانکیلریدر؛ بونلری کیم تعیین ایده‌بیلیر ؟.. هیچ بر کیمسه .. بناءً علیه بوقدر عندی ، فرضی بر تصنیف تسهیل تدریساتدن زیاده تشویش استعدادی موجب اوله‌بیلیر. ینه فرانسه متخصصین ادبیاتندن « آنتوان آلبالا » « نه اسلوب ساده ، نه ده اسلوب عالی واردر . بونلر صرف و نحوجیلرك ایجاداتیدرکه هرنه اولورسه اولسون تدریساتی بونلردن تنزیه ایتمك مقتضیدر . موضوعه موافق اسلوب موجوددر . سویله‌نیله‌بیله‌جك یکانه شی بودر . یاخود علویته ، الهامه ، محرره ، موضوعه ، تعقیب ایدیلن غایه‌یه کوره آنات اسلوب ، انات شخصیه ، اصوات مختلفه موجوددر . » دییور .

بومسئله هرنه‌صورتله‌اولورسه تدقیق ایدیلیرسه‌ایدلسون بوتصنیفاتی جدی وطبیعی تلقی ایتمك ممکن دکلدر .

دردنجی مبحث

مجاز . — تشبیه . — استعاره . — تشبیه ایله استعاره آره‌سنده‌کی فروق اساسیه . — کنایه وتعریض ..

۱

مجازك صورت تشکلی . — هر کلمه برفکری مفیددر. حالبوکه برفکر نه‌در ؟.. برفکر غیر مادی برشی دکلدر ؛ حیاتده مادیاتك خارجنده هیچ برشی یوقدر ، برفکر دیمك برخیال، اسکیمش برخیال دیمکدر. لسانلر بر چوق قایمشه‌لرله طولودر . بونلر مبادیده قوهٔ مجازیه‌نك تأثیریله وجوده کلمش جرأتکار خیالات ایدی . بوتون کلمات مجرده شکل مجازی‌یه وضع ایدلمش افعال مادیه‌در . دوشونمك ، طارتمقدر . لسانده هرشی خیالدر .. کلمه‌لر کندی افاده ایتدکلری معنالردن باشقه معنالرده افاده ایده‌بیلیرلر . ایشته بو صورتله مجاز حصوله کلیر . بشر دنیلن مخلوق اك زیاده یقین بولندیغی اشیادن متأثر اوله‌رق تماثیل صوتیه ایله اونلری ابتدا تعیین و توضیح ایتدی . بونکله لسان ابتدائی تشکل ایتمش بولوندی. انسان طبیعی اوله‌رق بوحالده قالمه‌دی. کائنات ، حیات حقنده وقوف ومعلوماتی تزاید ایتدی . هرکون یکی، نوظهور وقایع وحادثاتك ، اشیا وموادك قارشوسنده بولوندی . بونلرك هپسی ایچون آیری آیری بر کلمه ایجاد ایتمه‌دی . آره‌ده‌کی مناسبت ومشابهته کوره اولجه بولدقلرینك معناسنه حرکت ویردی . کلامك معنای ماوضع لهنده استعمال اولونه‌مامسندن‌ده مجازات تولد ایتمش اولدی ..

مثلا « كونش چيقدى . . ديبورز ، حالبوكه « چيقمق » فعلى ابتدا انسانلره ، ويا حيوانلره عائددى. حالبوكه كونشك اثناى طلوعنده كيزلى بريردن ظهور ايدر ، ارضك ويا سمانك قاپولرندن چيقار كبى بر وضعيتده بولنمه‌سى ، ياخود طاغه چيقار كبى اولمه‌سى بوكاده عينى فعلك اعطاسنى موجب اولدى . . « زمان كيدييور » ده بوقبيلدندر . اشيا فكرى ، فكر كلمه‌نى ايجاد ايتديكى كبى كلمه‌ده فكرى ايجاد ايتمشدر . حيات خارجيه ايچون وضع اولنان كلمات بالآخره كائنات درونى‌يى افاده‌يه شتاب ايله‌مشدى . مثلا : « طار فكرلى » ديرز ، اساساً « طار » كلمه‌سى بول ، كنيش اولمايان اشيا حقنده جارى ايكن فكرك محدوديتنى افاده‌يه قدر كيتمشدر . « قورقودن دوندى » « هيجاندن قيزاردى . » كبى بر چوق سوزلر واردر، كه . . بونلر هپ مجازدرلر . ايلك نسللرك كلمه‌لره ويرمش اولدقلرى بو حركتلر انسال متعاقبه‌يه كچديكى كبى اونلر طرفندن ده زنكينلشديرلمشدر . هرلسانك كلماتى معناى اصليلرينه نسبتله آز چوق تغيراتمشدر. بوحالت دماغيه لسان خصوصنده تصرفى مؤدى اولييوركه .. بوندن دها فائده بخش بر شى اولماز . آرتق بوكلمه‌لر معناى اصليلرينه مالك ايمشلر كبى قوللانيليورلر . بونلرك برر خيال بولندقلرينى ، تمثال صوتى زمانده‌كى معنايى حائز بولنمدقلرينى كيمسه‌دوشونمه‌مكده‌در . بيتمه‌سى لازم اولان بر ايشك يوم آخره تعليق ايدلديكنى كورن بر شخص قطعياً تعليق كلمه‌سندن « آصلمق » معناسنى چيقارماز . ايشته لسانده‌كى قليشه‌لر بونلردر .

حيات عاديه و روز مره‌نك ايجاد ايتديكى مجازلر نامتناهيدر . عوامك هر افاده‌سنده اينجه ، غير وجدانى ، طبيعى بر طاقم تبدلاته

تصادف ایتمه‌مك غیر ممکندر . بوتون صناعتکارلر آلات وادواته عائد اسملری اك زیاده یقین بولندقلری ، اك زیاده کوردکلری اشیانك اسملریله تسمیه ایدرلر .

استانبولده‌کی طولومبه‌جیلرك بولدقلری مجازلر حقیقةً ظریف و اینجه‌در . « شیشمان » مقامنده « طولوم » کلمه‌سنی قوللانمق ، « نمایش » مقامنده « ویره‌سی‌یه صاتش » دیمك هپ بوقبیل مجازلردندر.

شو مطالعاتدن آکلاشیلیورکه « مجاز » طبیعی بر شیدر . عموم لسانلره شاملدر ، دماغ بشرك ایجابات ضروریه‌سندندر .

۲

مجاز . — کلمه‌لر ، کرك معنای اصلیلرنده‌کی آلاستیقیت ، وقوهٔ الهامیه‌لری اعتباریله یالکز بولندقلری وکرك برتماس ایله ، بر امتزاج ایله معنالرنده حصوله کتیردکلری تبدلات طولاییسیله برلشدکلری زمان برر منابع نویندرلر. اونلر فکرك اشکال احتیاجندن هربرینه آیری آیری جواب ویررلر . معنالرینك افاده ایتدیکی مواد و اشیادن باشقه‌سنی‌ده افاده ایده‌بیلیرلر .

مجاز دیمك بر قرینهٔ مانعه‌یه بناءً کلمه‌نك وضع اولوندیغی معناده استعمال اولونه‌مامسی دیمکدر . مثلا « عماده » کلمه‌سی « صارغی » معناسنده اولدیغی حالده شمدی علمانك باشلرینه صاردقلری برمعناسنه کلمکده‌در. آره یرده بر نسبت و مقایسه بر مشابهت نتیجه‌سنده کلمه معنای ماوضع لهك غیریسنده استعمال اولونیورسه مجاز وار دیمکدر.

مجازلر لسانك سوسیدر ، مجوهراتیدر . ژاله‌لریدر . اکر بونلر اولمه‌سه‌یدی لسان قوری ، یابس بر شکل آلیردی. برآقتور ایچون

اوضـاع و حرکات نه ایسـه ادا ایچون‌ده مجاز اودر . قارئه کشف ایده‌بیله‌جك ، نفوذ ایده‌جك بر حصه ویردیکی جهتله شعردن مقصود اولان نیم مبهمیتله ، نیم وضوحی ایفا ایدرلر. مع مافیه افادهٔ تحسسات وهیجانات خصوصنده حال طبیعی‌یی کچمه‌مك لازمدر. فضلهٔ عصبیت وهیجان بزی مبالغه‌یه ، ابهامه سوق ایدرکه ... قارئی صیقمقدن باشقه برشیئه یاراماز. مجازلرك بوتون قیمتی اعتدال دائره‌سنده بولنمه‌لرنده‌در. اعتدال ادا ایدیلن فکرك ، خیـالك ایجاباتیله مجازك متناسب اولمسی یکنسقلقدن تولد ایده‌بیله‌جك تعب وکلالی ازاله ایله‌مه‌سیدر. مبالغه ، افراط بعضاً پك کوزل آثاری احسـاس خصوصنده‌کی قوتی ازاله ایدر. فضولی « بن سندن جدایم » دیمك ایچون خیالات خصوصنده شو مصراعلرده مبالغه‌یه دوشدیکی ایچون لطافت ادا واحساسندن آز چوق غیب ایتمکده‌در :

بلبل زارم گل رخسـار آلکدن جـدا
طوطئ لالم شکر نسبت مقالکدن جدا
تیره اولدی روزکارم زلف وخالکدن جدا
اولدی صحرا منزلم وحشی غزالکدن جدا

حقیقی اسـلوب ایله مجازی اسلوب آره‌سنده‌کی فرق دییه بعض ادبیات معلملرینك تولید و تصنیع ایتمش اولدقلری بحث یاکاش وبی معنادر . اسـلوب دیمك اسـاساً طرز تفکر ، طرز تحسس ، طرز افاده‌در ؛ بناءً علیه اسـلوب مجازی دیمك حسیاتمزك ، تفکراتمزك تشکل ایتدکلری طرزده افاده ایدیله‌مه‌مسی دیمکسه طوغری اوله‌ماز. زیرا اثر صنعت شخصیتك افاده‌سـیله قیمت پذیر اولور. اکر طرز افاده‌ده‌کی تبدلات ایسه ممتازیتله اساس وشکله ویریله‌جك محاسنله‌درکه ..

بونی تکرار ایتمك‌ده معناسزلقدر. یالکز حقیقت له مجاز واردر ، حقیقت بر کلمه‌نك وضع اولندیغی معناده استعمالیدر ، مجاز ایسه بونك عکسیدر . حالبوکه کلمه‌لرك معنای ابتدائیلریله معنای حاضرلری آره‌سنده اوچوروملر تشکیل ایده‌جك قدر فرق واردر ، حقیقت معنا کلمه‌نك وضع اولندیغنه کوره دکل حال حاضرده استعمال ایدلدیکنه کوره تعین ایدر . مجازلر شکلك سوسلری ، بناءً علیه ممتازیتك معاونلریدر ؛ کلماته افاده ایتدکلرندن باشقه شیلری افاده ایتدیره‌بیلمك صنعتکار بر قاملك موجودیتنه دلیلدر .

« محاسن اولور ، بیتر » دیمك ایچون فائق عالی :

قارشمش بزر مقبری رایحه
کچن کونلرك دلنشین یادینه ؛
قوپارمقده نسیان اوبوم فنا ؛
خیالمده ماتمی بر قهقهه .

طبیعتده بر آن نهان ، آشکار
محاسن‌ده برر کولکه‌وار ،
که هپسنده ایلر فنا اهتزاز .

دییور .

مجازاتی عقلی ، مرسل ، وبوایکنجینك علاقه‌لری اولمق اوزره تقسیم وتصنیف ایدییورلرسه‌ده بز بونلری طوغری بررتصنیف اوله‌رق قبول ایتمیور ، فائده‌دن زیاده فکری قصر ایده‌جکلرینه قناعت ایدییور ، تفصیلاتندن واز کچیورز . یالکز مجاز مرسل ایله تشبیه واستعاره آره‌سنده‌کی فرقی آکلاتمق کافیدر.

ذکای بشر ایکی مادهٔ مختلفه آره‌سنده بروصف مشترك بولورسه،

ياخود بونلرى بربرينه تمثيل ايده بيله‌جك بر مناسبت توليد ايدرسه تشبيه ، استعاره اولور ، معناى ماوضع لهك استعمالنه قرينهٔ مانعه اولمقله برابر آره يرده مشابهتدن ماعدا بر مانعه وار ايسه مجاز مرسل‌در . هر نه اولور ايسه اولسون مشابهته استناد ايتمه‌ديكى تقديرده مجاز مرسل وار ديمكدر ، بوحقيقت معناى مجازى‌يه آلت اوله‌بيليرمش ، ياخود بونلر بربرينه سبب اولورمش ، معناى حقيقى ايله معناى مجازى يكديكرينه جزؤ اولورمش ، معناى حقيقى ايله معناى مجازى يكديكرندن اعم بولنورمش ، ياخود اولجه ياد ايدلديكى وياخود ايديله‌جكى اسمله ذكر ايديليرمش حائز اهميت دكلدر . . . اك مهم نقطه مشابهت‌اولوب اولمامسنى تعيين ايتمكده‌در بونى تعيين ايتدكدنصكره اسباب سائره‌يى عقلاً بولمق ممكندر . .

٣

تشبيه . — اوصاف مشتركه‌يه مالك اولان ايكى ماده‌نك ، ويا ايكى هيئتك بربريله مقايسه ايدلمسنه تشبيه ديرلر . ادبيات معلمى سليمان فهمى بك اوصافدن برينك ديكرلرندن اتم اولمسى قيدينى‌تشبيهه اساس طوتييوركه بواك طوغرى برقيددر .

« حسن ارسلان كبيدر . » ديديكمز زمان « حسن » « ارسلان » بربريله مقايسه ايديليور ديمكدر . ديمك كه بو جمله‌ده ايكى طرف موجودر . برى « حسن » ، ديكرى « آرسلان » بونلره طرفين تشبيه ديرلر. بونلرى بربرلريله برلشديرن بروصف مشترك واردر، كه اوده « شجاعتدر » بوكاده « وجه شبه » دينور . شجاعت وصفنده ديكرينه نسبتله اتميتى حائز اولانه « مشبه‌به » دينير كه بوراده

جمله‌ده‌کی « حسن » مشبه‌در . « کبی » یه کلنجه مقایسه‌یی افاده ایدن ادات تشبیهدر .

ادبیات معلمین متقدمه‌سی تشبیهی دردہ تقسیم ایدرلردی :

۱ .— مفصلدرکه وجه‌شبهك ذکر ایدلمسیله تعین ایدر . « احمد آواناقلقده قاز کبیدر » جمله‌سی بو قبیلدندر . زیرا وجه شبه اولان « قازلق » ذکر ایدلمشدر .

۲ .— مجملدرکه وجه شبه محذوف اولدیغی زمان تعین ایدر . «احمد قازدر» دیدیکمز تقدیرده وجه‌شبه‌اولان « آواناقلق » محذوفدر بناءً‌علیه تشبیه « مجمل » واردر .

۳ .— مرسلدر، که ادات تشبیه بولندیغی تقدیرده تعین ایدر.

٤ .— مؤکددرکه ادات تشبیه محذوف اولدینی تقدیرده تعین ایدر .

طرفین تشبیه هر وقت مفرد اوله‌ماز ، بعضاً اجزای عدیده‌دن تشکل ایدر ، تشبیهك تعریفنده‌کی ایکی هیئتك قارشیلاشمسی قیدی بو احتماله بناءً‌در :

قعر ظلمتده آقان چشمهٔ بلور فسون
چشم غمده دوکیلن اشك کریزان کبیدر

« قعر ظلمتده آقان چشمهٔ بلور فسونی » شاعر « چشم غمدن دوکیلن اشك کریزانه » بکزه‌تییور .

وجه شبهده مفرد، مرکب اولور ، « یوزی کله » تشبیه ایتمکده یالکز کلك پنبه‌لکی نظراعتباره آلینیور دیمکدر ، بناءً‌علیه مفرددر،

حالبوکه قمره تشبیه ایدلدیکی تقدیرده مرکبدر ، زیرا هم مدورلك، هم پارلاقلق موجوددر .

تشبیهاتك کوزل اوله‌بیلمسی قیاس و تشبیه ایدیلن فکر وحس آره‌سنده‌کی مناسبته تابعدر . بونلر آره‌سنده‌کی مناسبت نظر اعتباره آلنماز ، کیف ما اتفق تشبیهات صاچیلیرسه صوئوق اولور . اکر مخیله اداره ایدیله‌مزسه ممتازیت نامنه غرابته دوشلمش اولور . مثلا « چیچکلر ایلك بهارك برف رایحه‌داری کبیدر » دیمك بوقبیلدندر . بورادەکی تشبیه ایله حس وفکر آره‌سنده‌کی مناسبت غایت معناسزدر، زیرا قار بیاضلغی اعتباریله کوزلری یورار ؛ حسه دونوقلق ویرر ، فکری اویوشدیرر ، حالبوکه چیچکلر تماميله عکسنه‌در ، روحِ حیاتِ ، زندکی ، چالاکی بخش ایدرلر .

آلفونس قار « حیاتمزده برکون محرری اولمقله افتخار ایتدیکمز کتابلردن برینی آله‌رق ، اوقویه‌جغی خطوطه کوره برقادین تصویری وجوده کتیرمه‌سنی آرقداشلرمزدن برینه رجا ایدر و « اونك فیل‌دیشندن آلنی ، صفیردن کوزلری ، آبانوسدن کیرپیکلری ، کلدن یاناقلری یاقوتدن دوداقلری ، اینجودن دیشلری ، قوغو بوینه مشابه بوینی واردر » دییه اوقورز . فقط دقت ایدیکز کوستردیکمز شیلردن متشکل بر قادیندن دها چرکین برشی وارمیدر ؟ » دییور .

تشبیه‌لر جبر طبیعتله وجوده کتیرلمه‌ملی ، بر مناسبت بعیده وغیر طبیعیه‌یی حائز اولمامِلی ، ویا قابل تماس و نفوذ بر موجودیته مالك بولنملی ، مستکره عادی مواده قیاس ایدیلنلردن اولمامِلیدر . بونلر تشبیهك شرائط مقبولیتدر :

ابریق می کبی کوبکندن ایشر کدی

تشبیهی قدر ایکرنج ، مستکره برشی اوله‌ماز .

حیات خارجیه ایله حیات معنویه دائما بربرندن استعانه ایدر ، بر شاعر کائنات روحیه‌سنده قوپان الملری ، فلاکتلری ، یاخود طوغان مسرات و حظوظی افاده ایده‌بیلمك ، کوستره‌بیلمك ایچون کائنات خارجیه‌ده‌کی اشیادن استفاده ایتدیکی کبی حیات خارجیه‌یی افاده ایچون‌ده کائنات روحیه‌یه اینه‌بیلیر . . معنویات ایله مادیات بربرینه دائما معاونتده بولونیر . بونك ایچون طرفین تشبیه بعضاً محسوساتدن بعضاً معقولاتدن اولور :

غالب دده‌نك

قبله کاه معنی‌یه هردم حضور قلب ایچون
نقش محراب عبادتدر کلاه مولوی .

بیتنده « نقش محراب» « کلاه‌مولوی » محسوساتدن اولمه‌سنه بناءً طرفین تشبیه محسوساتدندر .

ظلمت حرفده سیارهٔ معنی غالب
کوهر اشکوفه‌سیدر زلف سیهدن کورینور

بیتی طرفین تشبیهك « اجزای عدیده‌سی بولنمه‌سنه بناءً مشبه ، مشبه‌به مرکب اولدیغی کبی معقولاتدندرده . .

وینه غالب دده‌نك :

ریاض حیرتی سیراب فیض ایدر غالب
آقنجه صو کبی موج ترانهٔ طنبور .

بيتنك ايكنجى مصراعنده‌كى « صو » مشبه بهى محسوساتدن ، « موج ترانهٔ طنبور » مشبهى معقولاتدندر .

بر عجب طاوس قدسم كلشن لاهوتده
اولدى جنت جنبش بال وپرمدن رنك رنك

بيتنده شاعر كنديسنى « طاوس قدسه » تشبيه ايتمشدركه بوراده مشبه به اولان « طاوس قدس » معقولاتدن ، شاعرك كندى ايسه محسوساتدندر .

بر شكل تشبيه دها واردركه اوده مشبه‌به احوال مختلفه‌سيله مشبهك متعدد حاللرينى ، خصوصيتلرينى شرح وايضاح ايدر . جناب شهاب‌الدين بكك بروجه آتى نقل ايتديكمز « سعادت » نامنده‌كى منظوسنده ، بشريت ، قورو بر چول اوزرنده متماديا ايلرله‌ين بر قافله‌يه تشبيه ايديله‌رك او قافله‌نك احواليله بشريتك مقدراتى شرح وتوضيح اولونيور :

قوافل بشريت ، شكسته ساق و توان
يورور سكوت ايله فيفاى زندكانيدر ،
چولك حياتى كبى هپ قورور قاليرسوزان
حيات قافله بر اخكر نهانيده .

بوتون بوقافله‌نك دست اضطرابنده
سباهدانهٔ ايامى سبحهٔ عمرك ؛
بوتون بوقافله‌نك روح پرعذابنده
حريق هائلى بر تشنكئ حاروصرك . . .

كچر بوقافله‌لرله هپ الله پيدرپى ؛
كچن بوقافله‌لردن وجود آلير كويا

بوتون شوارض تبی بی حضور ایدن برشی ،
چولك حیات رمادیه‌سنده بر رؤیا ،

اودائما یانان ، آسوده ، بی زبان چولده
بواحتضار ایله شد مراحل ایلرکن
عیون قافله کشف ایتدی براوزاق کولده
بر ارض حسن وصفا ، بر مظلهٔ روشن !

بر آشیان مزهر که پرطیوروظلال ،
بویوك برارض بهاری که خلقی هپ سرمست ؛
محاط زمزمه بر چشمه سارصاف زلال
که هپ قادینلری رقصان نشوه ، دست بدست . .

بودرهٔ لازم آرامی ارض سافله‌نك ،
بوخوش جزیرهٔ شاداب ایدنجه عرض لقا
عیون حسرتی مرکوز قالدی قافله‌نك
اوساحل طرب وشوقه ، پرسرور وضیا .

٤

استعاره . — بر لفظك مشابهت علاقه‌سنه وقرینهٔ مانعه‌یه بناءً موضوع اولدیغی معنانك خارجنده قوللانلمسنه استعاره اطلاق اولونیر . « صنعت تحریر » محرری « آلبالا » « استعاره دماغده متحدث ، مع‌مافیه کیزلی بر مشابهته بناءً بر کلمه‌یی معنای اصلیسندن غیری بر معنایه نقل ایتمکدر » دییور . استعاره عینی زمانده دماغه ایکی ماده‌یی عرض ایدر ، بونلردن بری کلمه‌نك موضوع اولدیغی معنانك افاده ایتدیکی ، دیکری‌ده بوکا بناءً دماغده تولد ایدن معنادر . عمومیتله استعاره‌ده بر تخم تشبیه موجوددر .

افاده ایتدیکی مواد آره‌سنده بر اشتراك طبیعت وحال بولونیر.

کیدکلری آفتاب تموز
ایچدکلری شعلهٔ جهانسوز
غالب دده

شاعر « اونلر یالکز آفتاب تموزی کیمشلر کبی چبلاقدیلر ، صوسزلقدن کویا شعلهٔ جهانسوزی ایچیور کیبدیلر» دیمه‌یور، « اونلر آفتاب تموزی کیرلر . شعلهٔ جهانسوزی ایچرلر . » سوزلرینی سویله‌یور ، حالبوکه تموز کونشنی کیمك قابل دکلدر ، بناءً علیه بوراده « کیمك » کلمه‌سنی وضع اولندیغی معنانك خارجنده قوللانمق مجبوریتنده‌یز . اوده « چبلاق اولمقدر » زیرا شاعر « صیچاقدن البیسه‌لری یوقدی » فکرینی ، استعاره‌نك قوتنه استناداله بو طرز نوین‌ده استعمال ایتمشدر .

سن تراب سیهو بر محبوس
بن چلیپای غمده بر مصلوب
جناب شهاب الدین

بوراده « چلیپای غمی » معنای اصلیسنده آله‌مه‌یز . زیرا غمدن بر چلیپانك موجودیتی محالدر ، اولسه اولسه بوراده کیزلی بر مشابهت واردر ، اوده « بر محکوم موتك ساعات اضطراباتنی اخطار ایدن یأس انکیز چلیپانك عذابنه مشابه ازیجی برغمله متأثرم » دیمکدر.

نیچون ؟ نیچون ؟... بو « نیچون » لرله شمدی پرخلجان
دیلمده تیتره‌شیور اك ستملی نالشلر
توفیق فکرت

« نالش » لرك بر انسان ، بر حیوان كبی تیترەمەسی محالدر ، دیمك كه « تیترەمه » نك موضوع اولدیغی معنادن باشقه بر معناده قوللانلمەسی ضروریدر. بورادەكی معناسی « دوداقلرمدن فریادلر چیقمق اوزرەدر » دیمكدر .

خلاصه استعاره بر تشبیه ضمنی در؛ مشبه ، یاخود مشبه به استعارەده محذوفدر. بونی نظر اعتباره آلەرق ، متقدمین استعارەیی ایكی قسمه آییرمشلردر .

۱ . — استعارهٔ مصرحەدركه مشبهك حذفیله تعین ایدر :

بر سرو بسلدم نیجه ییل باغبان اولوب
سركشلك ایتدی اولدخی دامنكشان اولوب
ابن كمال

بالادەكی بیتده « سرو » كلمەسی « سروی كبی بوی » معناسنەدر. بناءً علیه استعاره یاپلمق اوزره « مشبهی » اولان « بوی » كلمەسی حذف ایدلمشدر . بونك ایچون استعارهٔ مصرحه واردر .

۲ . — استعارهٔ مكنیەدر ، كه « مشبه به » حذف ایدیلیر :

اوملون سرود شوخ بهار
اومعطر مشافهات ریاح
توفیق فكرت

« ریاح » بوراده « انسانلرك مشافهاتنه » بكزەتیلمشدر . حالبوكه « انسانلر » كلمەسی حذف ایدلمش، « مشافهات » كلمەسیله اوكا اشارت اولنمشدر. بومصراعك اصل معناسی « ریاح مشافهات بشریه كبیدر » له افاده ایدیلەبیلیر .

ینه استعاره‌نك تشبیه ایله مناسبتی نظر اعتباره آلنه‌رق طرفین تشبیهه کوره تکرار ایکی‌یه تقسیم اولنمشدر.

١. — طرفین تشبیه مفرد اولدیغی تقدیرده استعارهٔ مفرده‌در:

٢. — ایکی هیئت یکدیکریله قارشیلاشدیریلیورسه استعارهٔ مرکبه‌در:

نجه دمدر که کلن ایلدی بلبلدن دور
داد الندن بو شکست اوله‌سی کنج قفسك
— نعیم

بوراده «روح» هم کلندن آیری بلبله، هم‌ده کنج قفسه تشبیه اولنمشدر. بناءً علیه بو استعارهٔ مرکبه‌ده «مشبه» محذوفدر.

استعاره‌ده «مشبه» «مستعارله»، «مشبه منه» «مستعارمنه» دیرلر.

استعاره‌یی تولید ایدن فکر، التحاق واشتراك افکار قانوننه بناءً یقینده بولنان فکرلری ایقاظ ایدر، اونلری‌ده عینی صورتله شکل خیالی‌یه افراغ ایدر:

صاندم که سپهر یر الی اوج عواله
چیقمشده کهکشان ونجومك طاقم طاقم
ذرات نور وشعرینی عمق خیاله

فائق عالی

استعاره‌لرك مقبول و معتبر اوله‌بیلمسی ایچون ممتازیت واصالته مالك اولمسی مشروطدر. برقاچ عصردنبری قوللانیلان، ابتذاله دوشن استعاره‌لری قوللانمق مطلوب اولان مقبولیتی تأمین ایده‌مز. خاطره‌نك

عملیات میخانیکیه‌سنه تابع اوله‌رق کیتمکدنسه احتیاجه ، حسیات صمیمیه‌یه ، مخیلهٔ شخصیه‌یه استناداله یکیدن ایجاد وابداع ایتمك لازمدر .

برده ابهامه دوشمه‌ملیدر . کلمه‌نك افاده ایتدیکی معنای اصلی ایله تشبیه ضمنی‌یه بناءً حائز اولدیغی معنا آره‌سنده‌کی مناسبتی تعیین ایچون اوغراشیلیرسه ، استعاره‌دن مطلوب اولان قوت وشدت ، ظرافت وذوق بدیعی ازاله ایدلمش اولور .

بوندن باشقه استعاره‌لرك کندی کندینه تولد ایتمه‌سنه دقت ایتملیدر. جبری ، اختیاری اولانلر بارد وصوئوق اولورلر . صنعتده اك بویوك مزیت صنعتسز کورونه‌بیلمکده‌در . باخصوص مولود طبیعت اولمه‌ینلر واضح اوله‌مزلر ، ابهامه دوشرلر .

بعضاً بر صفتله ، ویاخود سائر بر کلمه‌یله براستعاره‌یه بر آز کولکه بر آز نور ، بر آز حیات ویرلمزسه مبهمیتدن قورتیله‌مز . برده استعاره‌لر آره‌سنده‌کی عدم ارتباط ابهامك اك بیوك مستحضریدر .

بعضاً کلمهٔ اصلیه‌یی افاده ایچون یالکز بر کلمه قوللانیلماز : اوزون اوزون جمله‌لر بونك مقامنه قائم اولور . مثلا توفیق فکرت بك بومبانی بر کلمه ایله دکل ، اوزون اوزون جمله‌لرله ، استعاره‌لرله ، خياللرله افاده ایتمشدر :

برضربه . . . بر دومان . . . وبوتون بر کروه‌سور
بر معشر وضیع تماشا ؛ خشین ، عقور
طیرناقلریله برید قهرك ، دیدیك دیدیك
یوکسلدی غوزجوه باجاق ، کله ، قان ، کمیك . . .

ای ضربهٔ مبجله ، ای دود منتقم ،
کیمسك ؟ نه سك ؟... بو صولته سائق ، سبب نه ؟ کیم ؟

آرقه‌کده بیك نگاه تجسس ، وسن نهان ،
بر دست غیبی آکدیرییورسك ، رهافشان .

مالك سسك او سورت رعدین غیظه‌که
هر یرده حس حق وخلاصك محرکی ..

صدمه‌که پای قاهری تیتره‌ر تغلبك ،
الك غره تاج حشمتی صارصار تقربك .

سیلکوب عقود ربقهٔ اعصاری ، الك چتین •
بر اویقودن اویاندیرر اقوامی دهشتك .

ای شانلی آوجی ، دامکی بیهوده قورمادك ،
آتدك ... فقط یازیق که ، یازیقلر که وورمادك !
توفیق فکرت

بو سطرلر یالکز بومبایی افاده ایچون سویلنمشدر : یکنظرده آکلامقده ممکن دکلدر ؛ فکرت سرلوحه اوله‌رق « لحظهٔ تأخر » ترکیبنی استعمال ایتمکله برابر :

طورسه‌یدی بر دقیقه جغز دور بی سکون
یاخود او طورماسه‌یدی ، اوا کلیل سرنکون ،

قانلرله بر جنایته پك بکزه‌ین بو ایش
برخیر اولوردی، مثلی عصرلرجه کچمه‌مش .

سوزلرینی علاوه ایله ابهام اساسی‌یه بر نیم وضوح ویره‌بیلمشدر.
زیرا سلطان حمیده آتیلن شی ، بومبا ایدی .

تشبیه ایله استعاره آره‌سنده‌کی فروق اساسیه . -- تشبیه مخیلهٔ بشریه‌نك ایجاد ایتدیکی الك ابتدائی شکل خیالیدر؛ تشبیه حیات انسانیده استعاره‌یه تقدم ایتمشدر. زیرا استعاره طرفین تشبیهدن برینك خذفی، هیچ اولمازسه بونلرك بربریله امتزاجی دیمکدر . « یونس امره » ده استعاره مفقود اولدیغی کبی ارضك الك اسکی شاعری اولان « اومیروس »ده موجود دکلدر . استعاره‌یی تولید ایدن ، اعصار ابتدائیه مولوداتی اولان تشبیهاتك انقاضیدر. ارضك ابتدالرنده حیاتك شدید ، فکرك ساکن ، الك چالاك ، لسانك عاطل ، حسیاتك حال موازنه‌ده اولمسنه ، حساسیت عمومیه‌نك قابلیت انکشافیه‌سنك واسع بولنمسنه بناءً استعاره‌نك موجودیتی عدیم الاحتمال ایدی. تحسسات متوالی و متعاقب اولدیغی جهتله طرز افاده‌ده تعاقب وتوالی‌یه تمایل ایتمشدی. « اومیروس » بر فعلی ، بر حادثه‌یی کوریبور ، اولجه کورمش اولدیغی دیکر بر حادثه‌ایله مقایسه ایدیبوردی ؛ و بو ایکی شی بربرینی تشریح و افاده ایتمکله برابر ینه آیری بر وضعیتده بولونیورلردی .

« اومیروس » کذب صنعتکارانه‌یی ادا ایده‌مزدی : زیرا اوکا تحسسات یکان واصل اولیبوردی ، بناءً علیه اوده بونلری عینی صورتله اعاده ، افاده ایدیبوردی . حالبوکه صوك عصرك شاعرلرنده استعداد کذب صنعتکارانه تمامیله انکشاف ایله‌مش ، وبوندن بر استعداد صنعت انتها ناپذیر تولد ایتمشدر . بوکون بربرندن آیری ، تمامیله بری دیکرینك اوزرینه وضع اولونه‌بیلیر ، ایکی مشابه وموازی شیدن زیاده ظاهراً معناسز ، صنعت نقطهٔ نظرندن شایان حیرت ،

مضاعف، مشوش تحسساتك امتزاجی اهمیتله تلقی اولونیور. «بودله‌ر»ك خیاللرینی تحلیله یلته‌نن « اودیلون رودون » منطق رؤیتی ترك ایله منطق خیالی‌یه شتاب ایتمکه مجبور اولمشدر. بزم ایچین ، تحسسات مشوشه طولاییسیله شاشیرمش دماغمزده موجود وبرحادثه‌نك رؤیتندن متولد خیالات مضاعفه‌یی بر برندن تفریق ایتمك غیر ممکندر. حال حاضرده صنعت ، هر استعدادك درجۀ شدت وقوتنه کوره ، عینی زمانده ایکی حادثه‌یی بربرینه ممزوج بر صورتده کوستره‌بیلمك قابلیتنی اکتساب ایتمشدر .

بوندن بشقه استعاره‌نك تشبیه ایله فرقی حقیقتدن بزی تبعید ایدر کبی کورونمه‌سنده‌در. بر یالاندن نه صورتله ذوقیاب اولونیرسه کوزل بر استعاره‌دن‌ده او صورتله ذوقیاب اولونیر. هر استعاره بر حکایه‌در. وقایع خارق العاده ومشوشه، غرامیات متهیجه ، فتوحات عظیمه ، تحولات اجتماعیه بر کلمه ایله افاده ایدیلیور دیمکدر .

الك ابتدائی استعاره‌لر خرافات و اساطیری ایجاد ایتدیلر . استعاره‌لر تعاقب وتوالی ایتمکله برر اعتقاد حالنی بیله آلیرلر ، اوقدر شدتلی، اوقدر قویدرلر. خرستیانلر « باکر » مقامنده « کوکرجین » کلمه‌سنی قوللانه قوللانه « کوکرجین »ده « بر بکر معصوم » کورمکه باشلادیلر. چوجقلره «ملك» دینه دینه جاهل قادینلر اولدکلری زمان اونلرك ملك اوله‌جقلرینه اعتقاد ایدر اولدیلر. پری حکایه‌لری اکثریا لوایح متعدده‌یه تقسیم اولنمش برر استعاره‌در. حال حاضرده استعاره اوقدر عمومیدرکه ایجاد قابلیتنه مالك اولمایانلر اساساً موجود اولانلری استعمال ایدرلر .

بوندن باشقه استعاره تشبیهه نسبتله دها اقتصادیدر . سلیمان فهمی
بك ادبیاتنده « سپنسر » دن نقلاً « بیاض بر خیالك شعاعاتی بر
بلوردن کچرکن نصل انحلال ایدوب قوس‌قزحك رنکلرینی وجوده
کتیریرسه ، حقیقتك رنکسز شعاعاتی‌ده روح شاعردن مرور ایدرکن
پارلاق رنکلری اولان بر شعره انقلاب ایدر . تشبیهی بر استعاره‌یه
قلب ایتمکله بویوك بر تصرف اجرا ایدلمش اولور : « حقیقت ، او
بیاض نور هزار صفیحاتی اولان قلب شاعردن کچرکن یایلیر ،
اوراده قوس قزحی ، شعری وجوده کتیریر » دییور .

٦

کنایه ، تعریض . — برلفظك معنای حقیقیده استعمالی ممکن
اولدیغی کبی برقرینه‌یه بناءً معنای ماوضع لهك غیریسنده‌ده استعمالی
ممکن اولورسه کنایه دیرلر . بلاغت عثمانیه صاحبی « جودت پاشا »
شوصورتله تعریف ایدییور : بر لفظك معنای حقیقیسنك اراده‌سنه
قرینهٔ مانعه بولنمه‌مقله برابر اولفظك معنای ماوضع لهنك لوازمندن
برینی بیاننه اطلاق اولونیر . » دیه تعریف ایدییور .

کنایه اولان لفظه « مکنی به » ، معنایه‌ده « مکنی‌عنه » اطلاق
اولونیر . مثلا : « فلان آدمك قاپوسی آچیقدر » دیدیکمز زمان
بوراده ایکی احتمال واردر، یاحقیقةً قاپو آچیقدر ، یاخود فلان آدم
جومرد در دیمکدر ، بوراده « قاپوسی آچیق » مکنی به ،
« جومردلك » ده مکنی عنه‌در .

کنایه قارئه کشف ایدیله‌جك بر شی براقدیغی ایچون ذوقی

اوقشار ؛ فقط دقت ایدیله‌جك مهم بر نقطه واردر ، اوده کنایه‌نك ابهامه دوشمه‌مه‌سیدر . مبهم اولان بر کنـایه مطلوب اولان ذوق وکشفی افنا ایدر . محافظهٔ نزاهت ضرورتی قارشوسنده بولندیغمز زمان کنایه‌یه شتاب ایدرز .

تعریض کلنجه اوده مقصود اولان شیئی افاده ایچون شیئی غیر مقصودی ذکر ایتمکدر . بر آبدال حقنده « چوق ذکیدر » دیمكده تعریضده موجوددر .

تعریض بشریته تسـلی ویره‌بیلن کوزل بر مزیت ادبیه‌در ، کین واحتراصله بوغولوب‌ده آچیقدن آچیغه افادهٔ مرام ایده‌مه‌ینلر کنایه‌یه قوشارلر. مغلوبلرك غالبلره قارشو استعمال ایده‌بیله‌جکلری یکانه سلاح تعریضدر. ادبیاتده نزاهت مؤدایی تعریض قدر تأمین ایده‌جك هیچ برشی یوقدر. عثمانلی ادبیاتنده تعریضك اك کوزل مثالی « حامد » ك اشبرنده موجوددر. اشبر مغلوب ، کین وانتقامله قلبی مالی ، آتش جلادتله کوزلری دونمش ، مع‌مافیه مغلوبیتك آجیسـیله زبون « اسکندر » ك سـؤاللرینه اسـتهزا ایله جواب ویرییور. تهکمك ، استهزانك لسانی تعریضدر :

اسکندر

کیمدر بوقادین که بونده مصلوب [١]

اشبر

ایشته او قادینده‌ی سزجه مطلوب

اسکندر

سـومـو نه جهنمی نظـارت ؛

---

[١] عثمانلی ادبیاتی : منمنلی زاده طاهر

اشبر

معذور اوله ایتدیکی جسارت ،
معشوقی ایچین سلامه طورمش !

اسکندر

ایواه ملکده محو اولورمش !

اشبر

برموقع مرتفعده مردار ،
ایتمش ایسه بویله عرض دیدار ،
سائق بوکا شدت غرامی ؛
انجق سزی کورمه‌در مرامی ؛
علت سزی کورمسنده حتی
ساکن طورییورسه عین موتا !
ـ شدتله مستهزیانه ـ

دون قان اقه‌رق جریحه‌سندن
امر ایلدی کیم قریحه‌سندن
نجابه کیرنجه شاه دشمن ،
مردوزن وعسکر وبرهمن ،
هپ برلك اولوبده قارشو کیتسین !
پیشنده بو یولده سجده ایتسون
« محشر امواتی ارائه ایدر »

دشمن هله شهره واصل اولدی ؛
امر ایتدیکی شی‌ده حاصل اولدی ؛
کیم وارسه حضورمزده ذیروح
باق نصفی شهید ، نصفی مجروح
نصفنده انین که طبله قائم
نصفنده سکوت ، اوصمت دائم
ضابطلری خون ایچنده غلطان

زنجیر ایله باغلی یرده سلطان !
چکدیردی تبرکا اوانجق
شهرك قاپوسنده برده سنجاق !
« ذارده اولان سوسوبی کوستریر »
طوپراقده یاتان بوقانلی هیئت
دکمزمی چکرسه بویله رایت
الوانه اولدیکزسه مجلوب
بخش ایلر انی بوشاه مغلوب !
« قهقهه‌لر ایدر »

اسکندر

تلعینه سزا بوفعلك اشبر
الله‌ده بن‌ده بوکا مغبر
کروبیون دوش بردوش
تعبیر دیکرله هوش بر هوش
قیلمقده بورزمکاهه فی‌الحال
باقی باقی نظرلر ایصال !
یرکوك سکا شیمدی بددعاده !

اشبر

برایشی اوبیکسی اعاده ،
کیم هرنه قدر اولورسه دشوار ،
هر بر ایشه اقتدارکز وار !
معشوقه‌کزی جهانده مادام
بر عاجز ایکن بن ایتدم اعدام
سزکه یدکزده دست قدرت
حکم ایتمه‌ده هم نفوذ فطرت
مغرور ومشکل وبهادر ،
پرشهسکز امر ونهیه قادر

همشیره‌می ایلمکده احیا ،
عاجز قاله‌جق دکلسکزیا ؟
« کوله‌رك »

احیا قیلمك اولدیکزسه مغیر !

مع‌مافیه تعریض یالکز احتراصات شدیده‌نك، حرارت مغلوبیتك تأثیریله وجوده کلمز . بعض حقیقتلر واردر، که اونلری افاده ایتمك خصوصنده تردد ایدرز ، بعض اشخاص ووقایع واردر، که اونلرك حضورنده سویله‌نه‌جك سوزلرده بو مزیته التجادن باشقه چاره یوقدر .

« بووالو » قراله اعتراض ایدرکن سوزینه شویله باشلامشدر :

— ذات حشمتپناهیلری ؛ بنی اقناع ایچون چالشدقلری زمان ظرفنده یکرمی شهر آله‌بیلیرلردی ..

وبوندن صوکرا

— بوتون آوروپاده ، ذات ملوکانه‌لرینه قارشی طوره‌بیلن یکانه شخص وقوت اولدیغمه بناءً فوق‌العاده محظوظ وبختیارم .

سوزلرینی علاوه ایتمشدر .

ایشته بومثال نقاب ظرافت وستایشه بورونن تعریضك اك کوزل مثالیدر. تعریضك بونوعنه عوام « رشوت کلام » دیرلر.

تعریض وکنایه اثنای تکلمده اك زیاده بشریته خدمت ایدن بر واسطهٔ دماغیه‌در . مقصود اولمیان شیله مقصود اولانی افاده ایتمك‌ده اینجه ، درین بر ذوق واردر ؛ هم دیکله‌ین ، هم‌ده سویله‌ین ذوقیاب اولور . . بر آرقداشمز مرحمتسزلك کوستریرسه اوکا « سن مرحمتسزسك ، انسان دکلسك » دیرسه‌ك کوجنیر. حالبوکه :

انسان اوكا دیرلركه ایده قلب رقیبی
آلام بنی نوعی ایله كسب ملالت

بیتی اوقورسه‌ق هم سوزك شدتنی تنقیص ایتمش ، هم‌ده سویله‌نه‌جكی سویله‌مش، هم‌ده بو بیتی بولوب اوقومقله ذوقیاب اولورز، مخاطبمزده مقصدی بولمق‌ایچون صرف ایده‌جكی سعی دماغی ایله ذوق كشفك تأثیری آلتنده كوجه‌نه‌جكی یرده بالعكس كولر ، محظوظیتنی بیان ایدر .

كنایه ایله مجازات سائره آره‌سنده‌كی فرقه كلنجه اونلری معنای موضوع لهده استعمال ایتمك ممكن دكلدر، زیرا قرینهٔ مانعه واردر، حالبوكه كنایه‌یی هر ایكی معناده‌ده استعمال ایده‌بیلیرز. آره‌لرنده‌كی فرق بوندن عبارتدر .

بشنجی مبحث

صوربیان : تعریف وتقسیمی . — حسی صوربیان : التفات . — استفهام . — تشخیص وانطاق . — تکریر . — مبالغه . — ندا . — ادب کلام . — فکری صوربیان: ادب کلام . — تدریج . — تردید . — تضاد . — رجوع . — قطع .

۱

صوربیان : تعریف وتقسیمی . — بحث مخصوصنده اسلوبده شکل واساسك یکدیکرندن آیرلمادیغنی ، آره‌لرنده عینیت اولدیغنی سویلشدك . ایشته بونقطهٔ نظردن، صور بیان دینیلان واسلوب حقیقی ایله افاده وابرازی ناقابل بعض حالات مخصوصه‌یی مصور اولان طرز بیان ساخته وعارضی بر شکل افاده دیمك دکلدر . صنعتکار بر حس وفکرینی اك طبیعی ، اك صمیمی شکلیله تبلیغ ایتدیکی زمان، افاده‌ده استفهام کبی ، مبالغه کبی بر شکله تصادف اولونه‌بیلیر ؛ فقط امین اولملیدرکه صنعتکار او حس وفکری تبلیغ ایدرکن جبری وصنعی اوله‌رق اویله برطرزه مراجعت ایتمك ایسته‌مه‌مشدر .

مأثر فکریه وحسیه‌لری دائما پایدار اولان اساتذهٔ ادبك بوتون اثرلرینی اوقوییکز : او اثرلرده تشخیص وانطاق کبی ، تضاد کبی ، ندا کبی برطاقم صوربیانه تصادف ایتمکله برابر بونلرك هر درلو جبر وتصنعدن آزاده وعادتا غیر اختیاری برصورتده سنوح ایلدیکنی حس ایده‌جکسکز .

« تعلیم ادبیات » ده « مجاز تبلیغی » نام عمومیسی آلتنده ذکر ایدیلن صوربیانك خدمتی استاد اکرم شو صورتله آکلاتییور :

« مجاز تبلیغی گاه اولورکه التفات، استفهام، ندا صورتیله افکارك تعبیراتنه جانلی واحتراصلی برمشی وجولان ویریر ؛ گاه اولورکه قطع، تردید ، رجوع واسطه‌سیله افاده‌نك جریانی توقیف ویا تعدیل ایدر؛ گاه اولورکه عکس ، تکریر ، تدریج بهانه‌سیله کلامك خط استقامتنی تبدیل ویاخود روش وحرکتنه ایراث بطائت ایلر . [١] »

اسلوب افاده‌یه بخش قوت ولطافت ایدن صوربیانی ، ادبیات معلمی فهمی بك ، منبعی حس ویا فکر اولدیغنه کوره حس وفکری دیه ایکی‌یه آییرییور . و هر صنعت منحصراً حسدن ویا فکردن تولد ایده‌مدیکی جهتله بو تقسیم پك قطعی وحقیقی برشی دکلدر » [٢]

فقط پك طبیعی اولان بوعدم‌قطعیتله برابر ، تسهیل تدریس ایچون بزده او اصوله اتباعی مفید کوردك .

٢

التفات . — برمحرر ویا برخطیبك، هر هانکی برشیئی‌موضوع بحث ایدرکن بردنبره دونه‌رك دیکر برشیئه ویابرشخصه توجیه خطاب ایله‌مسیدر .

شانتوز

منکسر ، مشتکی صداسنده

چیر پذیر بیك جریحه‌سی عمرك ،

---

[١] تعلیم ادبیات

[٢] ادبیات : سلیمان فهمی بك

نغمات طرب‌فزاسنده
تخنقیدر انین یأسی بوتون

آغلیور قلبی ـ کولمك ایسترکن
صاراران چهره‌سی سفالتله !ـ
سن فقط ای خطیبهٔ شیون
بوسکوت تحسسی دیکله :

شیمدی هرکس سسکله مستغرق ؛
بر دقیقه سن ایله‌نجه سکوت
برچوق آلقیش صداسی چاغلیه‌رق

دوکولور صحنهٔ مهارتکه ،
تعزیت صای بونی فلاکتکه ،
بوکیجه دردکی بونکله اویوت !

سلیمان نظیف

بومنظومه‌ده شاعر برصحنهٔ سفالت اوزرنده ترنم ایدن برمغنیه‌نك ملال روحنی آکلاتیرکن ، بردنبره اوکا خطاب ایده‌رك» هرطرفدن دوکولن آلقیشلری برراثر تعزیت عد ایتمه‌سنی اونکله تنویم اضطراب ایله‌مه‌سنی سویله‌یور . بوراده اولدیغی کبی کمال موفقیتله اجرا ایدیلن التفاتلر ، افاده‌ده‌کی شدتی تزیید وبخش حیات و حرکت ایلر .

٣

استفهام .ـــ برمحرر ویا برخطیبك ، هرهانکی برحالت روحیه تحت تأثیرنده ، ماهیتنه پك ای واقف اولدیغی بر طاقم سؤاللر ایراد ایتمه‌سیدر . یأس و نفرت ، الم ، کین ، شفقت کبی احتراصات وحسیاتی بوتون‌قوت وصمیمیتیله تبلیغ‌ایچون‌ایراد ایدیلن بوسؤاللردن مقصد ، حقیقی برجواب آلمق دکل ، افاده‌نك شدتنی تزییدایتمکدر.

وایشته بونك ایچون یالکز انسانلره دکل، امواته ، جماداته‌ده خطاب اولونه‌رق اونلردن برشی صوریله‌بیلیر. عبدالحق حامدك :

سن ای طاش سنك راهه بکزه‌مزسین ،
سنك حالکده نسبت وار الاهه ،
نیچون ای ماه او ماهه بکزه‌مزسین ،
نیچون ای ماه بکزرسین اوماهه ؛
سنی او کورمك ایستر ، پك سوردی ،
شفا بولمق کرکمزمیدی دردی ؟

شعرنده‌کی استفهاملرله ، استاد اکرمك آتیده‌کی مرثیهٔ مشهوره‌سنده موجود استفهاملر فوق‌العاده مؤثر وصنعتکارانه‌در :

فاخرم ، درت بچق یاشنده سنك
یاراشیرمیدی طوپراغه بدنك ؛
کوملکك چاك ایدوب عیان اللر
بیچدیلر جسمکه کوره کفنك .
سویله یالکزمیسك جکر پاره‌م
ایصیدان یوقمی خاك ایچنده تنك ؟
بلبل ناطقه‌ك نه‌دن صوصدی ،
صولدیمی ، آه ، غنجهٔ دهنك ؛

٤

تشخیص و انطاق . — نطق وحیاتدن محروم اولان موجودات و مجرداته بخش نطق وحیات ایتمك صنعتیدر. استعاره‌نك پك مؤثر برشکل مخصوصی اولان بوتشخیص وانطاق صنعتی ، کمال موفقیتله اجرا اولوندیغی تقدیرده افاده‌یه بویوك برقوت ولطافت ویرر ، عادتا ساحهٔ افکاری کنیشله‌تیر .

افاده‌لرینه بخش قوت واصالت ایچون برصنعته لزوملی لزومسز مراجعت ایدنلر ، عمومیتله موفق اوله‌مزلر . چونکه تشخیص وانطاق صنعی برشی ، بسیط برکلمه اویونی دکل ، پك صمیمی برحالت روحیه نتیجه‌سیدر . انسانلرك بعضاً اویله آنلری اولورکه قارشیلرنده‌کی اشیا اوزمان موجودیت جامده‌سنی ترك ایدرك جانلانیر ، یورور ، حتی قلبه بعض شیلر سویلر . اکثریا برطاقم امراض روحیه‌یه مبتلا اولان صنعتکارلرك ، موجودات ومجرداته بخش نطق وحیات ایتمه‌لری ، تحت تأثیرنده قالدقلری برصفحهٔ حسیه‌یی صمیمی برصورتده افاده ایتمك ایسته‌مه‌لرندندر . بناءً علیه تشخیص وانطاق برصنعت عادیه کبی دکل ، روحك برحالت مرضیه‌سی کبی تلقی ایتملیدر .

رضا توفیق « ایصسز کیجه‌لر » نامنده‌کی اثرنده ، کیجه‌لرك سکوننه ، یالکزلغنه شو صورتله بخش حیات ایدییور :

دوشونور معبد وویرانه‌ده بر روی غمین
نه‌دویارسه‌م درو دیوارده مبهمدر هپ ؛
دوشونور ـ وجد ایله دمبسته ـ سماوات وزمین
نه کوررسه‌م او سکونزارده ابکمدر هپ ،

اوزمان بن ازلی عکس صدالر دویارم ،
او سکونك ظلماتنده ندالر دویارم ،

جناب شهاب‌الدین بك ، طالغه‌لرك موسیقیٔ فسونتی شومصراعلرله تشخیص وانطاق ایدییور :

ایپك اتکلری طرزنده برکوزل قادینك
فیصیلداشیر اب دعوتله نازنین موجات ؛
ایپك اتکلری طرزنده بر کوزل قادینك

« بنی تعقیب ایت ای شکسته حیات ! »
دیه‌رك سویله‌نیر لب موجات ...

خالد ضیا بك « موسیو قانغورو » نامنده‌کی کوچك حکایه‌سنده، قمرده مستهزی برچهره کورن قهرمان اثرك اوحالت روحیه‌سنی تماميله تصویر وترسیم ایچون ، قمره شوصورتله بخش نطق وحیات ایدییور :

[او، بوحیاتك بوتون آجیلرینی ایشته شوچوجقدن چیقارمق ایستیوردی. ایشته اونی بو اوچورومه آتمق ایچون آرزو طوییور ، دیمك او بوقدر کوتولشمش ، دیمك اوچهره‌نك صاحبی ، اوقانغورو، اووحشی حیوان حیاتی بوحیات صنعتدن نهایت چیقارق بیرتیجی پنچه‌لرینی کوسترمش ایدی ؛ اوزمان بوآدم بوتون حیاتنده کندیسنه بیکانه اولان برحس طویدی ؛ تاچوجقلغنده دوکولدکجه برکوشه‌یه چکیلوب آغلایه‌مدیغی ایچون دیشلرینی غجیرداتان ، اووقته قدر هیچ آغلایه‌مامش اولان بو مخلوق بو کیجه شو کنج قیزك بر جسد میته بکزه‌ین وجودینك کنارنده یواش یواش ، اوزون اوزون کویا بوتون بر حیاتك متراکم آجیلرینی بوشانیورمشجه‌سه آغلادی ، آغلای .. یوقاریدن قمرصاری خنده‌سیله صیریتیور، آجی براستهزا ابله «موسیوقانغورو!. آغلایور میسکز موسیو قانغورو ؟.. » دییوردی .]

۵

تکریر . — بر کلمه ویا بر تعبیرك بر قاچ دفعه حسن صورتله تکراریدر . پك مهم بر نقیصهٔ تحریر اولان کثرت تکرار وبالعکس بر صنعت ادبیه اولان تکریر حقنده اولجه معلومات کافیه ویردیکمز ایچون توضیح مسئله ایچون بر قاچ مثال کتیرمکله اکتفا ایده‌جکز:

حقیقته دوغرو

هرکون یکی بر درد ایله مقهور سفالت ،
هرکون یکی بر موت ایله بر پارچه ئولورکن
آفاق امیدنده ملون ومزین
بر رؤیت آنی ایله تیترر بشریت .

ماضی ، ابدی صحنهٔ پرخون مظالم ،
حال ایشته براز سوسلو فقط طبقی او صحنه ،
آتی بیله‌لکه اوده ماضی کبی مظلم ،
آتی بیله‌لکه اوده ماضی کبی کهنه ..

آرتق یتیش ای دست کرم ، دست رهاور ،
آکلات بزه ، ای نور حقیقت ، بزی قاندیر ،
آکلات که یالان ، هپسی یالان ، هپسی یالاندر .

آکلات که عدالت ، مدنیت کبی سوزلر
دیرکن ینه قان ، قان ، ینه حق نامنه قوت ..
آرتق یتر ، انسانلره انسانلغی اوکرت ...

سلیمان نسیب

توفیق فکرت بکك آتیده‌کی بیتنده‌ده کوزل بر تکریر مثالی واردر :

قارشکده صوك ترانهٔ روحم بنم ، مدید
برصیحهٔ امید اوله‌جقدر... امید!.. امید!..

٦

مبالغه .— بر شیٔ کمال موفقیتله تبلیغ واحساس ایچون ، اوشیئك اوصافنی حقیقت اصلیه‌سندن بعید بر صورتده تصویر ایتمکدر. مبالغه‌یی هیچ بر وقت جعلی بر شکل بیان ، بسیط بر صنعت ادبیه اوله‌رق قبول ایتمه‌ملیدر؛ چونکه طرز تولدی اعتباریله شخصی ودرونی اولان آثار صنعت، طبیعتك فوطوغرافی کبی بسیط بر تقلیدی دکلدر. هر محرر صنعتکار ، مثلا طبیعتدن آلدیغی بر حصهٔ تحسسی افاده ایدرکن بالضروره اونك بر چوق جهتلرینی کندی شخصیتنه کوره تعدیل ، وبعض جهتلرنده مبالغه ایدر .

« مبالغه ، دائما حقیقتی تجاوز ایدر ، دائما حقیقتدن فضله برشی افاده‌ایدر، فقط مقصدی حقیقتی تغییر دکل، اونی‌بوتون حقیقتی یاخود بوتون شدتی ایله تصویردر . لابرویه‌رده بو فکری تأیید ایدییور : مبالغه ، دها ایی آکلاشیلمه‌سنی تأمین ایچون حقیقتی تجاوز ایدر . دیه بیلیرزکه مبالغه . اصلا آلدانمایان ، شکل جعلیسی ایله فکری دها زیاده ادراك حقیقته سوق ایدن برکذبدر » [۱]

مبالغه‌نك حقیقتی تغییر واخلال دکل بالعکس تشدید و تقویه ایتدیکنه‌قانعز. آنجق مبالغه‌یه کذب نامنی‌ویرمك‌هیچ برزمان طوغری اوله‌ماز ؛ چونکه مبالغه برشکل جعلیٔ بیان دکل ، بر طرز صمیمیٔ افاده‌در . حکمت بدایعك ماهیت صنعت حقنده‌کی بیاناتی نظر اعتباره آلینه‌جق اولورسه ، آثار ادبیه‌ده‌کی مبالغه‌نك صمیمیت وطبیعتی واضح بر صورتده میدانه چیقار . چونکه بر شیئك حقیقت ظاهره وبسیطه‌سیله ، یالکز صنعتکارلره مکشوف اولان حقیقت صمیمیه واصلیه‌سی آره‌سنده پك درین فرقلر واردر ؛ مبالغه دینیلن شی ، ایشته اوحقیقت اصلیه‌یی ابراز وافاده ایدر . فرانسز مشاهیر صنعتکاراننده‌ن« اوکوست رودن »ده‌بونی تأییدایله‌یور : « برفوطوغرافی بر شیئك صرف منظرهٔ خارجیه‌سنی کوسترر . حالبوکه طبیعت بوندن عبارت دکلدر ؛ اوشیئك معنویتی ، روحی‌ده طبیعتك اقسامندندر . صنعتکار بونی ارائه ایچون حقیقتك یالکز جبهه‌سنی دکل ، هر جهتنی مشاهده‌ایده‌رك، ارائه‌ایلیه‌جکی حالت روحیه‌یی اك ایی افاده ایده‌بیله‌جك خصوصی اظهار ایلر. » [۲] یعنی طبیعتی دکیشدیرسه ، مبالغه ایتسه

[۱] ادبیات : سلیمان فهمی

[۲] صنعت : اوکوست رودن .

بیله او اثناده اویله برشی یاپدیغندن خبردار دکلدر : اون دقیقه ده اونك رؤیتی اوزرنده اجرای نفوذ ایدن حس ، اوکا طبیعتی تقلید واستنساخ ایتدیکی شکلده کوسترمشدر . یعنی آثار حقنده‌کی مبالغه هیچ بر وقت جعلی وساخته دکل ، صمیمی وطبیعیدر .

اسکی ادبیات کتابلرنده ، مبالغه ساخته وکاذب برشی کبی تلقی ایدلدیکی ایچون اوکا برطاقم شرائط مقبولیت عطف واسناد اولونوردی . بونك نه قدر یا کلش اولدیغنی ایضاحه بیله حاجت یوقدر . مبالغه‌ده بر حد معقول وحقیقی تعیینی غیر ممکن بر شیدر . آنجق پارلاق بر مخیلهٔ صنعتدن محروم آدملرك یاپدقلری مبالغه‌لر طبیعی کریه‌وبی معنا اولور؛ برده « مبالغهٔ عجمانه» نام تزییفکاریله یادایدیلن مفرط مبالغه‌لر اکثریا غایت صوئوق دوشر . کاظم پاشانك :

آسمانی پرایدر ادخنهٔ فحم امل
مطبخ جودی اکر آچسه سپهره باهنك

بیتی بوکا پك‌ایی برمثالدر . یالکز تشبیه واستعاره‌لرده نه‌درجه افراط اولورسه اولسون ، خیاللر رنکین وتازه اولدیغی ، شاعرك حسیات صمیمیه‌سنی، تخیلات ممتازه‌سنی افاده‌ایتدیکی تقدیرده ، موفقیت محققدر . مثلا شیخ غالبك « حسن وعشق » نامنده‌کی بدیعهٔ خیالیه‌سنده مبالغه‌نك اك مفرط شکللرینه تصادف اولوندیغی حالده ، بوافراط حسن وعشقك قیمتی اخلال دکل بالعکس تزیید ایدییور . عبدالحق حامدك « مقبر » ی ایچونده عین ملاحظه وارددر . ذوق صنعتی اوقشایان مبالغه‌لر ، نه‌قدر مفرط اولورسه اولسون ، مقبول وممدوح صاییلیر .

آفرین ای روزکارك شهسوار صفدری
عرشه آص شیمدنکرو تیغ ثریا جوهری
سرفراز ایتدك لواءالحمد دین احمدی
کافره کوستردك الحق دستبرد حیدری
تیغکه نوله یمین ایلرسه روح مرتضی
برغزا ایتدك که خشنود ایلدك پیغمبری
ایلدك بر حمله‌ده برباد ملك دشمنی
کرد رخشك کرچه کیم سدابتدی راه صرصری
ماه نوصانمه فلکده کوریجك پیکارکی
تیتره‌دی بهرام الندن دوشدی زرین خنجری
اول قدر قان دوکدی شمشیرك که عکسیله آنك
کاسهٔ یاقوته دوندی کنبد نیلوفری
غمزهٔ خوبان کبی جاری اوجندن ینه خون
بویله قالیرسه اکر یکرنك ایدر بحر و بری
برآووچ کوهر صاچاردی عالمه کویا کفك
صالدیغنجه دشمنه کاهی مرصع ششبری
قارشی طورمز ساکه شمدن صوکرا بواقبال ایله
دشمنك کر قهرمان اولسه سرا سرلشکری
بویله آغازایلسون شیمدنکیرو القابکه
جامع نه قبهٔ کونك خطیب منبری :
آفتاب بحر و بر ، صاحبقران شرق وغرب
شهسوار نامور ، رایت کشای صفدری
اسمان دولتك خورشید قدسی پرتوی
بزمکاه شوکتك جمشید خورشید افسری

نفعی

٧

ندا . — اثرك روح قارئده حصوله کتیره‌جکی تأثیری تزییدایچون صنعتکارك فریادلرده ، خطابلرده بولونه‌سیدر . علی العموم ادبیات

کتابلرنده « بویوك فلاکتلرك ، شدید هیجانلرك تأثیریله قلبدن صادر اولان فریاد » طرزنده‌کی تعریفلر تماميله یا کاش وعندیدر . چونکه اولا حقایق مثبتهٔ علمیه بونك معناسزلغنی کوسترمکده اولدیغی کبی ، دیکر جهتدن‌ده ندانك یالکز فلاکت والمه مختص بولونمه‌دیغی دائما کورولمکده‌در . صنعتکار اثرینه بخش صمیمیت ایتمك ایچون هرشیئه، محبهٔ خیالیه‌سنه ، طاغلره ، دکزلره ، چیچکلره خطاب ایده بیلیر ؛ وبوخطابلر احتساساتنك ماهیتنه کوره پرالم یاخود پرنشاط اولور .

نم بهار حیاتمده بر صباح ، ایرکن
آچلدك ای صاری نیلوفر . . . آه بیلسه‌ك
که والده‌ك نه‌قدر . . . یوق ، یتر یتر آرتق
کل ای زواللی چوجق ، دورمه کل قوجاغمه چیق !
حسین سعاد

مخاطب اول بکا ای بدر آسمان پیرا
مواجهه‌کله سنك شعرلر دوغار زیرا !
بوشب سنکله منور شوصحنهٔ تاریك ،
نم بومنظره سودامی ایلیور تحریك .
کفنله نیر کبی کاهی محاط ابر اولما ،
شوخسته روحمه ظلمت نمای قبر اولما !
افقده صانکه بر اکلیل کوهسك شیمدی ،
فروغ آنك ایله پر شکوهسك شیمدی
اسماعیل صفا

آفرین لطفکه ای باد نسیم
بوندر آنجق اولور فیض عمیم
عالمی کل کبی یاقدی نفسك
ایلدك چهرهٔ ایامی بسیم

بوقدر نشر شمیم ایتمز ایدك
اولماسه‌ك طرهٔ دلبرده مقیم
نفعی

سن شیمدی اوچوللرده پریشان ومکدر
بر طوپراغه قلب اولدك ؛ اوقیفای سیاهك
آفاق جحیمندن اسن صیتمه‌لی قیزغین

روز کارلر اولور فوق مزارکده شناور ،
انواج محیطات آچار قبریکه سینه ،
پرخنده مهتاب ، منور کیجه‌لرده
انوار کواکب آقه‌رق سطح زمینه
ایلر کبیدر خاطرهٔ روحکه سجده . . .
جلال ساهر

ای آشنای الم ، ای هلال بی وایه !
داغیلدی حسنکی یأسیله صاقلایان سایه ،
بوقوس سیم وحریرك که آلتی عصر اول
بر افق ساکنه دوغمشدی پرهوس ، پرامل
قویولسون انجم خولیایه دوغرو پروازه !
بوکون بوسندن اینن نور تسلیتسازه
بر از آچیلمق ایچون منتظردی هپ کیجه‌لر ،
ای اینجه ، پنبه هلال ، ای یارینکی مائی قمر !
احمد هاشم

توفیق فکرت بکك « سیس » منظومهٔ مشهوره‌سی همان تماماً ندالردن عبارتدر .

ای دبدبه‌لر ، طنطنه‌لر ، شانلر ، آلایلر ،
قاتل قوله‌لر ، قلعه‌لی زندانلی سرایلر ؛
ای دخمهٔ مرصوص خواطر ، اولومعبد ،
ای غره ستونلرکه برر دیو مقید ،

ماضیلری آتیلره نقل ایتمکه مأمور ،
ای دیشلری دوشمش ، صیریتان قافلهٔ سور ،
ای قبه‌لر ، ای شانلی مبانیٔ مناجات ،
ای طوغرولغك محمل اذکاری منارات ،
ای سقفی چوکوك مدرسه‌لر ، محکمه‌جکلر ،
ای سرویلرك ظل سیاهنده یرو یر
تأمین ایده‌بیلمش نیجه بیك سائل صابر :
کچمشلره « رحمت ! » دیین الواح مقابر ،
ای تربه‌لر ، ای هر بری پرولوله برباد
ایقاظ ایده‌رك صامت وساکن یاتان اجداد ،
ای معرکهٔ طین وغبار اسکی سوقاقلر ،
ای هر آچیلان رخنه‌سی بر وقعه سایبقلار
ویرانه‌لر ، ای مکمن پر خواب اشرا ،
ای قاپ‌قاره طاملرله برو ماتم برپا
تمثیل ایدن آسوده وفرسوده مساکن

توفیق فکرت

پدرم ! مزار یکك اوزرینه ملكلر نورلری سرپیور ؟ ویا سن بنم کلدیکمی حس ایدیبورده تبسم می ایلیورسك که شیمدی‌یه قدر هیچ مثلنی کورمدیکم بر شعاع معنوی بری ملکوتده بری سافلینده ایکی روحی بر برینه ربط ایدیبور ؟ آه پدرم ! مزار ابدیتك قاپوسیدر ، بن او قاپویی چالمه‌یه کلییورم . وا اسفا که او خفا خانهٔ حقایقك مفتاح بابنی کندیسنده اولان بر دست مجهول کوکسمدن طوته‌رق « ممنوعدر ! » دییور . اذن ویر بکا پدرم ! شعاع شفقك مزارینه ایلك عکس ایتدیکی « صباح قوشنك اوزرکده ایلك فریاده باشلادیغی زمانده ، بن‌ده شوراجقده ، مزارك شو کوشه‌سنده ، ابدیتك بواشیکنده یاواش یاواش آغلایه‌یم .

سامی پاشا زاده سزائی

٨

فکری صور بیانه : ادب کلام . — شیمدی‌یه قدر یازیلان بالعموم ادبیات کتابلرنده موجود تعریفه کوره ، ادب کلام « کلمهٔ

موضوعه‌سیله افاده‌سی حالنده محروم لطافت ویا قبا کورونه‌جك افکاری الفاظ مجازیه‌سیله تصویر وبیان‌ایله‌مك » در. مثلا « ترله‌مك » هرحالده محروم نزاهت برشی اولدیغندن، شاعر اونی لفظ موضوعیله ادا ایتمه‌یه‌رك ، « نابی » نك « خیر آباد » نده اولدیغی کبی :

قات قات دوشوب اول بری حجابه
غرق اولدی گلاب اضطرابه

طرزنده افاده ایدرسه ، ادب کلامه رعایت ایتمش اولور . کذلك، بسیط برفکرك تزیید تأثیر ایچون اسلوب مجازیله اداسیده ـ اسکیلره کوره ـ ادب کلام اقسامندندر. شیخ غالبك « حسن وعشق » نده ، چیپلاق وصوسز برقبیله افرادینی آکلاتمق ایچون :

کیسه‌دکاری آفتاب تموز
ایچدکاری شعلهٔ جهانسوز

دییورکه بوده ادب کلامك توسیع وتزیین ایچون اولان بوقسمنه برمثالدر . استاد اکرم ، یقه‌جق مزار غنده کیجه‌ روزکارك اویاندیردیغی سسلری‌ادب کلامه مراجعتله شوصورتله تصویرایدییور :

بر عجیب سس کلیردی دربندن شبیه آه !
وحدت تنفس ایلرایدی صانکه گاه گاه !
اشجاردن زمینه دوشن سایهٔ کثیف
چکمشدی پیشکاهمه بر پردهٔ سیاه .
اول ظلمت عمیقهٔ هیچی نموده
پرواز ایدردی دهشت ایله طائر نگاه .
تعمیق ایده ایده اوظلام شدیده‌نی
فکرمده حاصل اولدی برآز نور انتباه .
برخیرك اونه‌دن ـ دیدم ـ ایواه مصوری

کیتدی هوا یولنده حیاتم ، یازیق ! کناه !
تسریت فعالی سویلردی لیك هپ
مزیاد ایدوب آیاقلرم آلتنده هرکیاه !

ادب کلام ، اساساً تعریفندنده آکلاشیله‌جغی وجهله ، استعاره اولمقدن فضله بر ماهیت وقیمتی حائز دکلدر. بناءً علیه توسیع وتزیین ایچون یاپیلان استعاره‌لره ادب کلام عنوانی ویرمه‌یه‌رك بونی یالکز « لفظ حقیقیسیله افاده‌سی حالنده مخل نزاهت اولان شیلر » ه حصر وتخصیص ایله‌ملیدر .

٩

تدریج . — افکار وحسیاتی افاده‌ده اونلری درجهٔ اهمیتلرینه کوره یامتزاید یامتناقص بر صورتده ترتیب وتنظیم ایتمکدر . بو طرز بیانه رعایةً یازلمش براثری اوقویان قارء ، افکار وحسیاتك برسلسلهٔ منتظمه شکلنده توالیسندن بر حظ روحی حس ایدر . سپنسر دییورکه :

اك زیاده نظره چارپان کلمه‌ایله جمله‌یه نهایت ویره‌رك شایان دقت برتأثیر وجوده کتیرمك طبیعی اولدیغی کبی بو ترتیبی زیروزبر ایتمکله بر تأثیر معکوسه میدان ویرمك‌ده محققدر . کونشه باقدقدن صوکرا همان عادی بر آتشی کوره‌میز ، حالبوکه اول امرده آتشه صوکرا کونشه باقه‌رق هرایکیسنی‌ده کوره‌بیلیرز ؛ ایشته بونك کبی پارلاق یا مهم ، یاخود مدهش برفکر ایشیتدکدن صوکرا دها آز پارلاق ، دها آز مهم ، دها آز مدهش بر فکری تقدیر ایده‌میز ؛ حالبوکه ترتیب معکوسده هرایکیسنی‌ده تقدیر ایده‌بیلیرز . » [*]

[*] ادبیات : سلیمان فهمی بك

بزسپنسرك بومطالعه‌سنى قسماً قبول ايده‌بيليرز. افكار وحسياتك برسلسلهٔ منتظمه شكلنده تواليسندن حصوله كله‌جك حظ روحى ـ او سلسله ايستر متزايد ايستر متناقص بر ترتيب تعقيب ايتسون ـ هر حالده موجوددر. تصوير ايديلن موضوعه، افكار وحسياتك نوع وماهيته كوره افاده بعضاً آلچالير، بعضاً يوكسلير. برنجيسنه «تدريج هابط» ايكنجيسنه «تدريج صاعد» ديرلر. فقط تدريج كرك هابط كرك صاعد اولسون هر حالده افاده‌نك قوت وتأثيرينى تزييد مقصديله ياپيلير.

فائق عالى بكك «انفعالات مريضانه» سى، باشدن آشاغى‌يه تدريج صاعده الك پارلاق برمثال اولابيلير:

بو كائنات خيالات ايچنده بن بيكس
تضرعاتمه اوج سما ايكن معكس
حضيض خاكه دوشوردك بوتون دعالرمى؛

بوداء مهلك روحك دواى منفردى
اميدسز ياشامق چيرپينوب تپنمكدى،
شفا ويروب بكا غصب ايلدك شفالرمى.

براق بوحال سكوندن چيقوب ده بن وارهيم
بحاره يالوارهيم، كردباده يالوارهيم،
مقيم عالم وحشت، سفيل وسر كردان؛

وحوش همدم . . . انيسم كتائب ظلمت؛
بر آشنا كبى عفريتلرله هم صحبت؛

مقدراتمه اولسون خرابه‌لر خندان .
بو حشر ماتم ایدن قبهٔ مکوکبه‌نك

ضیای مظلمی آلتنده لبکشای انین ،
جنازه‌لرله ، اولوملرله حشر اولوب قاله‌یم .
او کمده صاعقه‌لر ، برق ورعدلر دولسون ،
کذر کهمده بوتون مشعل سماسونسون ،
نصیبسز یاشامقدن نصیب عمر آلایم .

وهپ غضبلری ، آفاقی بندن افلاککك
تباعد ایله‌مه‌سین ، بر دقیقه سن لکن
یتر بو قهقههٔ شوق وعشقه پایان ویر ،

دکلمی بوقسه مقدر سکون بو بیلدیرمه ؟
کچوبده قارشیمه الله ایچون اویاندیرمه
نواز شکله عقلسز باشمده زلزله‌لر .

الیم اولور صوکی هر ذوقك آ کلادیغم ،
یتر یتر بونم قهقهه‌یله آغلادیغم ،
یتر طلوع ایدرك ظلمت نکاهمده

عقوله صاعقه‌لر یاغدیران سحابکله ،
سحرلرکله ، شهابکله ، ماهتابکله
قوپارمه زلزلهٔ کفری سجده کاهمده
فائق عالی

تدریج هابطه مثال :

کاه اولور اینجه ، نازنین برسس
لیل ایچنده سوروکلنیر ، ایکلر ؛
اونی ظلمت سکوت ایله ، دیکلر ..

کاه اولور برفغان تیزهوس
بوتون اعصاب کائناتی کرر ،
قلب خوابیدهٔ جهان تیترەر ..

صوکرا برشهقهٔ بکا اولەرق
دوشر آغوش لیل تاریکه ،
چالیشیر روح صمتی تحریکه ...

صوکرا تدریجاً آچالوب صولەرق
اوقدر پست اولورکه اوکسورەرك
ظن ایدرسك تباه اولەرب کیدەجك . .
جناب شهاب الدین

۱۰

تردید . — افادەنك ناصل نتیجه پذیر اولەجغی حقنده قارئی مراقه دوشورمك ایچون عبارەیی بردنبره کسوب متعاقباً فکری تبلیغ ایتمکدر. قارئه مراق وتردد بخش ایدەرك نظر دقت واهمیتی بر نقطه اوزرنده تکثیف ایتمك مقصدیله اجرا اولونان تردید ، موفقیتله یاپیلدیغی تقدیرده پك کوزل بر تأثیر حصوله کتیریر .

عبدالحق حامدك « تزرنده » ملك عبدالرحمن ثالثك « حاضر اولسون آتمله هپ خدمه » دیمەسی اوزرینه خلقك « نرەیه کیتمك ایستەیور » سؤالنه قارشی « عدمه » جوابنی ویرمەسی تردیده پك قوتلی بر مثالدر . قارئی اعجاب مقصدیله یاپیلان بوطرز تردیددن ماعدا حقیقی طبیعی بر تردید دها واردر :

انسان دنیایی اغفاله موفق اولسه بیله بر شخص قالیرکه آنی آلداتمەسنه امکان اولەمز : اوده کندی نفسیدر .

نامق کمال

اعجاب مقصدیله یاپیلان تردیده توفیق فکرت بکك « سها و پروین » منظومه‌سنك بعض پارچه‌لری پك کوزل برمثال اولابیلیر :

پروین

او آیریلش‌ده نیچون صانکه ... جبر ایدن وارمی ؟
بافقك شوقوشلره آیرلق ایستیورلرمی ؟
بوتون جهان قاووشورکن ...

سها

وهپ جهاندن اوزاق ، آیری ، بر زمان قالیرز .
بوافتراقی ، بونك تلخی لذیذینی سز
خیل ایتمکه بیلمم که مقتدرمیسکز ؟

استاد اکرمك « تردید مطـایب » نامنی ویردیکی مزاح آمیز بر شکل تردید دهـا واردرکه قارئك نظر دقتنی بر نقطه اوزرینه جلب ایده‌رك جدی بر نتیجه ویره‌جکی ظننی حاصـل ایتمش ایکن هیچ بکله‌نیلمه‌ین لطیفه آمیز بر نتیجه ایله ختامپذیر اولور. « تعلیم ادبیات » بوطرز تردیده غایت کوزل بر مثال کوستریبور :

شعرای زمانه‌دن بریسی
دزد معنیدن ایلیوب شکوی
دیدی نظممده‌کی خیالاتم
چالدیلر هپ برر برر عرفا
کوش ایدنلر دروغه حمل ایدیجك
بن دیدم‌که اولا که صادق اوله
فی‌الحقیقه سوزنده صادق ایمش
کوردك اشعاری جمله بی معنا
ملیح احمد

۱۱

تجاهل عارف . — بر سوزك بر نکته‌یه مبنی حقیقت حال معلوم دكلمش كبی ایراد اولنمه‌سیدر . تنشیط ، توبیخ ، تحیر ، مبالغه كبی نكته‌لره بناءً اختیار اولنان بو طرز افاده ، موفقیتله ادا ایدلدیكی تقدیرده پك ظریف اولور .

شیخ غالبك « كل عارف اول كه معرفت اولسون تجاهلك » مصراع مشهوری ، بوخصوصده موفقیتك ظن ایدلدیكی قدر قولای اولمادیغنی كوسترمكده‌در . آثار قدماده پك لطیف تجاهل عارف مثاللرینه تصادف ایدیلیر. آتیده‌كی غزل ، تماميله، كوزل بر تجاهل عارف مثالیدر:

چاغلیان جوی سرشك چشم پرخونممیدر
ایكلدن شب تاسحر بو قلب محزونممیدر
خاكپایكدن بنی محروم و مهجور ایله‌ین
كثرت عشقكمی بیلمم طالع دونممیدر
اوصاچی لیلادیمز كوىده جولان ایله‌ین
بستهٔ زنجیر عشقم كندی مجنونممیدر
چیقدی استقباله عقل وصبر وآرامم عجب
مهمان دل خیال قدموزونممیدر
محنت وفرقتله میدان محبتده شرف
آه ایدوب قان آغلامق معتاد وقانونممیدر .
شرف خانم

ای كربلا نه‌در اول سبزجامه‌لر
ایام ماتمك بومیدر رسم وعادتی
حسنی

ادرنه شهریمی بویا کلش مأوامیدر
آنده قصر پادشاهی جنت اعلامیدر
بیت معمور فلکمی اول قضاده اول سرای
یازمینی جنت اولمش کعبهٔ علیامیدر
جویلری دور ایدن طرف چمزارین یاخود
مائی پرواز ایله قطع اولمش یشیل خارامیدر
سبزوخرم برفضامی هرکنار جویبار
یامیان جوده عکس کنبد حضرامیدر
نفعی

بیلمم بکا آنمی شانمی لازم؟
کلبنمی یا کهکشانمی لازم ؟
آغوش وفا نشانمی لازم ؟
برپنجهٔ خون فشانمی لازم ؟
جانانمی کوزل ، جهانمی خوشتر ؟
عبدالحق حامد

« اشبر » ده اسکندرك ایراد ایتدیکی بو سوزلر ، تجاهل عارفه بر مثال اولابیلیر ؛ چونکه اسکندر کندیسنه شان وشرف قدر آغوش وفانك‌ده لازم اولدیغنی پك ایی بیلدیکی حالده تجاهل کوسترییور .

١٢

تضاد . — ایکی فکر مخالفك برعباره‌ده قارشیلاشدیرلمسنه دینور . موفقیتله استعمال ایدلدیکی تقدیرده ، اثر صنعتك قیمتی پك زیاده تزیید ایدر . یکدیکریله هیچ مشابهت وقرابتی اولمایان ایکی رنکك بر یرده مزجی ، اونلرك ناصل بردنبره نظره چارپمه‌سنی انتاج ایدرسه ، بر عباره‌ده یکدیکرینه ضد ایکی فکرك یان یانه کتیرلمه‌سی‌ده عینی

نتیجه‌یی تولید ایلر . « تضادی ، قارئین وسامعینك نظرینه چارپه‌جق ویا فکرینه انتبـاه ویره‌جك ویا قلبنه تأثیر ایله‌یه‌جك صورتده یاپملی ، آچیق پارلاق ، منـاسبتلی وطبیعی اولملی . زوراکی و بر چوق تأمل ایله بولنمش کورونمه‌ملی. زیرا حسن تأثیری کوره‌مز . » [*] کرك ادبیات قدیمه‌مزه عائد آثارده ، کرك آثار جدیده‌ده موفقیتله اجرا اولونمش تضادلره پك چوق تصادف اولونه‌بیلیر .

قراردی طاقیری، بن شمعدان آرار کزه‌رم
آغاردی ریش سیاهم ، جوان آرار کزه‌رم
سنبح

بیتنده « قرارمق » و « آغارمق » لفظ مخالفلرینك تقـابلی ، « آغارمق » ایله « ریش سیاه » مدلول متضادلرینك قارشیلاشدیرلمه‌سی بو بیتده پارلاق بر تضاد وجوده کتیرمشدر .

دیکر مثاللر :

بیاض برفی سواد لیاله مزج ایدیکز :
اورنك سرد ایله منظور اولوردی روی سما .
توفیق فکرت

دوشمشدی سپهرك شبه شبنم سیمین
شبنم کبی تیترردی قرلیل اوزرنده ؛
برشبپرهٔ خفته ، برآهوی چرنده
ویرمشدی بوظلمتکهه بروحشت نرمین .
جناب شهاب‌الدین

برجلر ، اول خنادق علیا
قبه‌لر ، اول شواهق سفلی
عبدالحق حامد

---

[*] تعلیم ادبیات : استاد اکرم

طبیعی ومعتدل اوله‌رق موفقیتله قوللانیلدیغی تقـدیرده ، اثر صنعته بخش قوت ایدن تضـاد ، بعضاً « بیاض ـ سیاه » ، « علیا ـ سفلی » کبی لفظی و آشـکار اولدیغی حالده ، بعض وقتده « وحشت نزمین » کی فکری واستعاری اولور . جنابك « وحشت نزمین » ی عبدالحق حامدك « تابوت ، اوخطیب صم وابکم » مصراعیله « لکن بودرین سکوت‌دینسین » مصراعنده‌کی تضادلری ، لفظی دکل، فکری واستعاریدر. آنجق بیوك صنعتکارلرك اثرلرنده تصادف اولنان بوکبی تضـادلرك تأمین ایده‌جکی موفقیت ایله ، « بیاض ـ سیاه » ، « نور وظلمت » ، « سرور والم » ، « جنـان وجحیم » کبی عمومك مالکانهٔ تحریرینه کیرمش عادی تضادلرك تأثیرمضری آره‌سنده‌کی فرقی آ کلاتمغه لزوم بیله کورمیورز. بو ایکنجی قسم تضادلر اثره بخش قیمت شویله طورسون ، بالعکس تنزیل موفقیته سببیت ویرر. عبدالحق حامدده ، سلیمان نظیفده ، فائق عالیده ادبیاتمزك اك کوزل تضاد مثاللرینه حتی مفرط بر صورتده تصادف اولونور .

تبسمندن اوچار بر تحسس کریان ؛
وکوزلرنده شمالك دونوق سماسی عیان
اولور ، وبعض جنوبك لیال صیفی کولر . . .

مساو فجرینی بولدم هپ آنده سودانك :
اوبر دقیقهٔ رؤیتله ایشته قاچ سنه‌لر
حدودی بنده دیمکدر لیال بلدانك .
فائق عالی

باقنجه مهبط الهام وحسنی آ کدیرییور ،
نوارتفاع ایله باش دوندورن درین قیالر ؛

فقط پیامکی کل ، کنندك آسماندن صور
نه بر هبوط تجلی ، نه بر تسلی وار .
فائق عالی

قونفرانس مقرراتی نه ایله تطبیق ایده جکدر ؟. اوروپانك قوای عمومیه سی پترسبورغك خیالی ویا حقیقی قونفرانسنه اجرا مباشرلکی ایده من . بونی امید ایتمك ، مدنیت حاضره نك جسم منورنده «پیه رلرمیت» ك روح مظلمنی حاکم ظن ایتمکدر .

سلیمان نظیف

۱۳

حسن تعلیل . — اثره بخش لطافت ایچون هر هانکی بر خصوصه حقیقتدن بعید بر سبب مناسب بولمقدر. مثلا سماده ییلدیزلرك کیزلی شعله لرله پارلادیغنی کورن شاعرك ، اهتزاز نجومی اونلرك سوکیلیسنه کوز قیرپدیغی طرزنده تفسیر ایتمه سی بر حسن تعلیلدر :

فراش کریه بولوطلرده ایشته بر ییلدیز
اوزاقده کیزلیجه کوز قیرپیور دکلمی سکا ؟
حسین سیرت

اوده اولمش وطن جدا ، سیار
نه حزین آغلیور شوا بر بهار
معلم ناجی

دوشرکن دست نازکدن چیچکلر ،
حزین بر لرزش حسرتله تیتر ،
صولوق بر کل ، سونوك بر قلب مغبر
کوزل پارمقلرکدن بوسه بکلر . . .
توفیق فکرت

بو بحر ساحره تك بر مطاف اولان اختر
سنك نکاه شفیقکدر ایشته ، ای مادر !

ایدوب ضیاسنی آفاق دوردن ایصال ،
شب درازنی ایلر بوغربتك تنویر ؛
اولور فضائل سودایه جلوه‌گاه وصال
بر آسمان منور ، بر آسمان منیر .
فائق عالی

٤

رجوع .— صنعتكارك دوشونجه‌سندن ، حسندن نكول ایده‌رك افاده‌سنه قوت وشدت ویرمك ایچون تحسسات وتفكراتنه باشقه برمجرا ویرمه‌سیدر . رجوع شدت ایچون اولدیغی كبی افاده‌یی اطراد ویكنسقلقدن قورتارمق ایچونده قوللانیلیر. عبدالحق حامدك آتیده‌كی منظومه‌سی رجوعه كوزل بر مثالدر :

كاهی فداقیلوب اولورم خنده‌ناك ذوق
بر حكمت محققه‌یی بر فكر باطله
برآن زائله نیجه ایام راحتی
بیك كشف عالمانه‌یی برذوق جاهله
تعقیب ایچون خیالمی عزم ایتدیكم زمان
باقمام كمین رهزنه یاسد حائله
حتی یولده بن سزی‌ده ایلرم كذر
اویمازسه‌ كز هوای دل حزن مائله
یوق ، یوق اورتبه بن دها جنت كتیرمدم
من بعد بینمزده اولور شیمی فاصله
ویردم سزه ارادهٔ جزئیه‌می بوكون
ایتدم حواله نفسمی قهار عادله

شاعر خیالنی تعقیب ایتمك ایچون یولنده تصادف ایده‌جكی هر درلو حائللری، مانعه‌لری اقتحام ایده‌جكنی سویلیه‌رك، حتی معشوقه‌سنی‌ده

چیکنه‌یوب کچه‌بیله‌جکنی علاوه ایتدکدن صوکرا ، فکرندن رجوع ایده‌رك بونك قابل اوله‌مه‌یه‌جغنی سویله‌یور .

رجوع قدمانك آثارنده پك چوق تصادف ایدیلن صور بیانندر .

دلبرسز اولان بزممیك عاشق زاره
هرساغری بر دیدهٔ خوبانه چکاندر
خوبانه‌دکل باده‌سی زهر غم هجران
هم نغمهٔ چنك ونی فریاد وفغاندر

او فیضله بربحر ـ رواندرکه خیالم
امواجی کهر پیرینه سیاره فشاندر
سیاره دکل هربری بر جوهر علوی
کم اکه بهاما حصد کون ومکاندر
نفعی

بر اهتزاز تسلی بولور بوسسده انینلر ؛
بوسس خطاب معالی ، بوسس خطاب اخوت
که‌کائناتی ایدر سایهٔ فلاحنه دعوت ...
بلاد روم وعرب دیکلر ، افریقا ، جاوا دیکلر .

اوت توجه ایدکن بوسس جنوب وشماله
خایز ، بو دویدیغمز شی نه‌سس ، نه نغمه، نه الحان .
بو برشلالهٔ قدسیه درکه خاك فنادن
چیقار ، نقط دوکولور غایهٔ سمای کماله .
فائق عالی

۱۵

قطع .— عباره‌ده تصریح ایدلمه‌سی افاده‌نك قوت ولطافتنه خلل کتیره‌جك برفکری اکمال ایتمیه‌رك بیـانه بر شـکل ممتاز ومبهمیت

ویرمکدر. تصریح ایدیلن فکر اهمیتـدن محروم دکل ، بالعکس دها قوتلیدر. آثاراسلافده تصادف ایدیلهمهین قطع، آثارجدیدهدهمرغوب ومستعملدر.

ای رأس فروبردهکه ، اق پاق ، فقط ایکرنج ،
ای تازه قادین ، ای اونی تعقیبه قوشان کنج ،
ای مادر هجرانزده ای همسر مغبر
ای کیمسهسز ، اواره چوجقلر . . . هلهسزلر
هله سزلر . . .
اورتون ، اوت ای هائله . . . اورتون ، اوت ای شهر
اورتون ، ومؤبد اویو ، ای فاجرهٔ دهر ! .
توفیق فکرت

چوجوق دوشوندی شکایتلی برنظرله ، - یابز ،
یابن ناصل یاشارم سز اولورسهکز ؟» حالا
طیشارده کورلهیهرك کوکرهمش براردو کبی
دوکردی ساحلی بیکلرجه طالغهلر ، عصبی .
توفیق فکرت

آه ای کیجهلر ، ای چولك اوستندهکی اسرار
ای کللری زهریله یاقان چولدهکی روز کار
آه ای کیجه . . .
بر خلقت اول کبی چول نائم ومبهوت .
امین بلند

آلتنجی مبحث

صنایع لفظیه .— تناسب .— ایهام تناسب .— ایهام تضاد .— توریه .— لف ونشر .— تلمیح .— عکس .— جناس .— اشتقاق .— شبه اشتقاق .— اقتباس .— تضمین .— سجع .— ترصیع .— صنایع لفظیه‌نك اسکی ادبیاتده موقع وماهیتی .

۱

صنایع لفظیه .— اسکیلرك « علم بدیع » نامی آلتنده طوپلادقلری اسامیٔ تزیینات ادبیه‌نك اکثریتنی جامع اولان بومبحث ، تحریر خصوصنده تأمین مهارتدن زیاده ، آثارادبیه‌ده تصادف ایدیلن برچوق حیل صنعتی برر اسمله ذکره ، بناءً علیه تفریقه خدمت ایدر .

آثار صنعت « ذوق سمع » ایله « ذوق رؤیت » ی تأمینه مأمور اولدقلری جهتله الفاظ وکلماتك حیله‌لرینه مراجعته هر صنعتکار مجبوردر. کلامك انسجامنده ایسه روحه ذوق ویره‌بیله‌جك برچوق اینجه‌لکلر ، بر چوق نظر فریب ، سامعه نواز ، رؤیت نواز محاسن موجوددر .

شکله اساساً بر کوزللك ، بر یکیلك ، بر نفاست بخش ایدن بونلردر . باخصوص صنعت دیمك ریاضیات دیمك دکلدر ، اونك قطعی ، ثابت برطاقم قواعدی یوقدر . ریاضیات هرزمان عینی نتیجه‌یه اقتران ایده‌بیلیر ؛ حالبوکه حسیات وخیالاتمزك عریان ، ساده برشکلده افاده‌سی دائما مؤثر اوله‌ماز . بناءً علیه بر طاقم مزینات ومحسناته مراجعته مجبوریت واردر .

شكلك بوكبی تزيينات ايله مزين اولمه‌سی بر بنانك اوزرنده‌كی سوسلره بكزر ؛ واقعا بونلر بولنمزسه اساسه ، روحه برخلل طاری اولمز ؛ ينه فكر ، او فكردر . فقط بونلرك موجوديتيله فكری دها زياده ذوق ايله ، سهولت ايله آكلامق ، حس ايتمك ، طاتمق ممكندر. ممتازيت بحثی‌ده اساساً بونلرك برقاعده تحتنده جمعی ديمكدر. «شكل هر شيدر» ، «اساس شكله تابعدر» ، «شكل ايله اساس بربرينك عينيدر» كبی قاعده‌لرصنايع لفظيه‌نك لزوم موجوديتنه الك بويوك بر دليلدر .

بر بنانك ديوارلرنده‌كی تزيينات معماريه نه ايسه صنايع لفظيه‌ده اودر؛ بونلر أثرك قيمت سمعيه ورؤيتيه‌سنی تزييد ايدر. يالكز دقت ايده‌جك بر نقطه واردر : اوده جبر وزور ايله صنايع لفظيه‌يی وجوده كتيرمه‌مك ، اعتدالدن آيرلمه‌مق ، مبالغه‌يه دوشمه‌مك ، ثقلت بخش اولانلر وياخود سليقهٔ حاضره‌يه غير موافق بولنانلری ترك ايتمكدر. بومزينات حال طبيعيده ظهور ايدرسه ، مؤمن فائده وذوقدر ؛ صنعيت كيرديكی تقديرده صوئوق ، ثقيل ، غليظ اولورلر. الك بويوك صنعت ، صنعتسز كورونه‌بيلمكده‌در قاعده‌سنی‌اونوتمه‌مليدر.

٢

تناسب .— ماهيت وفكر اعتباريله يكديكرينه مقارن اولان اشيا ومعانی‌يی بر عباره ويا بر فقره داخلنده جمع وتلفيق ايتمكدر . بوكا «مراعات نظير» ، ياخود « تلفيق » ديرلر .

« سرشكم » « كوزلرمدن » قبض وبسط اوزره اولور « جاری »
بو « بحرك » « جذر ومد » ی غالبا اول « مه » لقادندر .
دیار بكرلی سعيد پاشا

ایدرمی « ساز » سینه‌م دکمه بر « مضراب » دن « فریاد »
راغب پاشا

« سرشك »، « کوز » « جاری » ، « بحر » ، « جذر ومد » ، « مه » ، « ساز » « مضراب » ، « فریاد » کلمه‌لری آره‌سنده ماهیةً ، فکراً برمقارنت موجود اولمقله بو سوزلرده تناسب وار دیمکدر .

تناسب ، التحاق واشتراك افکار قانوننك بر مولودی اولمغله آثار ادبیه‌ده پك زیاده تصادف اولونیر غایت طبیعی برمحصول شاعریتدر .

٣

ایهام تناسب . — بر کلمه‌نك موضـوعه ، فکره باشقه بر معنـا اعتباریله‌ده مناسبت معنویه‌سی بولنمقده‌در .

صووپرر هرصبحدم کوز یاشی تیغ آهمه
کیم دوکم قانن سپهرك صاله مهرین ماهمه
فضولی

بوراده « مهر » کلمه‌سی « محبت » معناسـنه ایسه‌ده « سپهر » ، « ماه » کلمه‌لرینك‌ده جمعندن « کونش » معناسـنه‌ده کله‌بیله‌جکندن بوراده « ایهام تناسب » موجوددر .

لسان عثمانینك قابلیت مخصوصه‌سنه بناءً ایهام تناسب صنعت لفظیه‌سنه ادبیـات عثمانیه‌ده پك زیاده تصادف ایدیلیر . فقط بونلرك اکثریسی صنعی وبارددر .

٤

ایهام تضاد . — بر لفظك مقصود اولمیان معنا اعتبـاریله دیکر

بر کلمه‌ایله تضاد تشکیل ایله‌مسی ویاخود بربرینك مقابل وضدی اولان کلماتك جناس معنوی یولنده بر جمله‌ده ایراد اولنمه‌سیدر .

طالعی صبح اولدی شامك ایله‌دی سوریه سور [۱]
راغب پاشا

بوراده « شام » کلمه‌سی « آقشام » معناسنه آلندیغی زمان « صبح » کلمه‌سیله تضاد تشکیل ایتدیکی کبی .

بابا طاغنده‌ده اولسه‌م آنا کی آغلادیرم
کاظم پاشا

بیتنده « بابا » ایله « آنا » کلمه‌لری برجناس معنوی‌یه بنـاءً تقابل ایتدیرلمشدر. ایهام تضاد صنعیتدن آزاده‌اولدیغی تقدیرده‌ذوق آوردر ، کلفت تصنعله وجوده کلنلر صوئوق وبارد اولور .

توریه .— بر نکتهٔ مخصوصه‌یه بناءً بر لفظك معنای بعیدینك مقصود اولمه‌سیدر. توریه « کنایه » ، بناءً علیه « تعریض » دیمکدر . زیرا « توریه » صنعتنه مالك اولان بر لفظك هم معنای ماوضع لهنده هم معنای ماوضع لهنك غیره استعمالی ممکن اولدیغی کبی ، شیٔ غیر مقصودی افاده ایتمکله شیٔ مقصودکده افاده‌سی ممکندر :

مالملك خاکستر اولدی کندیسی کل اوکسوزی
ناشئك قالدی ایشی الطاف رحمانیه‌یه
خانمان سوزی ایدوب ایراث سودای جنون
شمدی استعداد کسب ایتدی « سلیمانیه » یه

[۱] ادبیات : سلیمان فهمی بك

بوراده « سلیمانیه » لفظنك ایکی معناسی واردر : بزی استانبولده « سلیمانیه » جوارنده اسکی زمانلرده بولنـان دارالشفاء ، دیگری‌ده « موصلهٔ سلیمانیه » پایهٔ علمیه‌سیدر . بوراده برنجی معنامقصوددر،که اوده ناثبك دلی اولمه‌سیدر .

قویوب قالدیرمه‌دن ایکیده برده
قزان دورلدی سوندردی اوجاغنی
عزت منلا

بوراده « قزان قالدیرمق » طولاییسیله « یکیچریلره » اشـارت اولوب بوراده‌کی اصل معناسی‌ده اودر .

اساساً « توریه » نك معنای لغویسی آرقه‌یه آتمق دیمکدر .

٦

لف ونشر .— تفصیل ویا اجمال صورتیله برجمله‌یه الفاظ متعدده نشر ایتدکدن صکره تعیین‌مرجع ایتمکسزین او الفاظ قاچ عدد ایسه هر برینه مقـابل وعائد برر لفظ ، برر شی ذکر ایتمکدر . بوصنعت قارئه کشف ایدیله‌جك برشی براقدیغی جهتله قارء ویا سـامعك ذوق کشفنی اوقشادیغی کبی ، ترتیبدن حصوله کله‌جك آهنك طولاییسیله‌ده سامعه‌یی اوقشـار . بوصنعت نثردن زیاده نظمده نفیس ، آهنکدار ، ظریف اوله‌بیلیر . « لف ونشر » صنعتی بین‌الادبا پك زیاده منتشر بر صنعت لفظیه‌در .

لف ونشر ایکی‌در ، یا « لف ونشر مرتب » ویا « لف ونشر غیر مرتب » ویاخود « مشوش » اولور .

لف ونشر مرتب ، فقرهٔ اولی‌ده نشر اولنـان برنجی لفظه عائد

لفظك فقرۀ اخیره‌ده برنجی؛ ایکنجی لفظه عائدك ایکنجی؛ اوچنجی لفظه عائد اولانك اوچنجی ، الخ اولمه‌سیدر . خلاصه ترتیب تقابلی‌یه رعایت ایدلدیکی تقدیرده « لف ونشر مرتب » موجود اولور :

عشق ایله اولدم بحکم بادوآب وخاك ونار
زار زار واشکبار وخاکسار وداغدار .
شناسی

برنجی فقره‌ده‌کی « باد » کلمه‌سنه مقابل ایکنجی‌ده « زار زار » ، « آب » کلمه‌سنه مقابل « اشکبار » ، خاك کلمه‌سنه مقابل « خاکسار » « نار » کلمه‌سنه مقابل « داغدار » کلمه‌لری قوللانیلمشدر، که ترتیب تقابلی‌یه رعایت ایدلمش دیمکدر ؛ بناءً علیه بوراده « لف ونشر مرتب » واردر .

بیاض گردن ودندان وحسن ولعل جانبخشك
یم‌نور ودریکتا گل زیبا مل احمر
فتاده خسته حسرتکش ستمخوار اولمامه شاهد
دل‌زار ولب خشك ورخ زردوتن لاغر
بنی سوزان پریشان مست وحیران ایلدی عینی
اوکلر خسار وسنبل زلف ونرکس چشم ونسرین بر
عینی

« بیاض گردنه » مقابل « یم‌نور » ، « دندانه » مقابل «دریکتا» ، « حسنه » مقابل « گل‌زیبا » ، « لعل جانبخشه » مقابل « مل احمر »، « افتاده‌یه » مقابل « دل زار » ، « خسته‌یه » مقابل « لب‌خشك »، « حسرتکش »ه مقابل « رخ زرد » ، « ستمخواره » مقابل « تن لاغر »، «سوزان»ه مقابل « گلرخسار » ، «پریشان»ه مقابل «سنبل زلف » ، « مست »ه مقابل « نرکس چشم » ، « حیران »ه مقابل

« نسرین بر » کثیرلمشدر، که « لف ونشر مرتب » لرك اك بدیعلرندن، اك نفیسلرندن بریدر .

اوکرندی غزالان جهان ای کوزی آهو
قاچماغی ، آتلماغی ، دونوب باقمنی سندن
مشق ایلدی پروانه وشمع کل صدبرك
یانماغی ، یاقیلماغی یاقابیرتمنی بندن
کاظم پاشا

نشر اولنان « پروانه‌یه » مقابل « یانمق » ، « شمع » ه مقابل « یاقیلمق » ، « کل صدبرك » ه مقابل « ییرتمق » کلمه‌لری لف ایدلمشدر.

امواج فورطنه‌یله بیقار پنچه‌لشمه‌دن
آرتق مهیب فورطنه‌ده ذی کلالدر ؛
امواج پرضیا « ۱ » ایله انوار موج زن « ۲ »
رقص لیالدر « ۱ » ، نفخات لیالدر « ۲ »
فائق عالی

لف ونشر غیر مرتبه کلنجه ... لف اولنانلر مختلط ، معکوس، مشوش اوله‌رق ذکر ایدلدیکی تقدیرده تعین ایدر. مثلا : « ابوبکر و عمر حضراتی صدق وعدل ایله شهرت بولمشلردر » دیدیکمز تقدیرده « لف ونشر مرتب » بولندیغی حالده « ابوبکر وعمر حضراتی عدل وصدق ایله شهرت بولمشلردر » دنیلدیکی تقدیرده « لف ونشر غیر مرتب » بولونیر .

تیغ غمزه خنجر ابرو نکاه دزدیار
چاریدی کسدی بیچدی شهراه محبتده دلی
حسنی

بیتنده « لف ونشر غیرمرتب » موجوددر ، زیرا نشرده برنجی اولان « تیغ » لفظنه مقابل « بیچدی » کلمه‌سی لفده اوچنجی ؛ ایکنجی اولان « خنجر » کلمه‌سنه مقابل « کسدی » کلمه‌سی لفده ایکنجی ؛ اوچنجی اولان « نکاه » « دزدیار » کلمه‌سنه مقابل « چارپدی » لفده برنجی کتیرلمشدر .

وصلنده بیم هجران ، هجرنده محنت جان
درد فراق ربویله ، وصل کنار بویله
نوعی

بیتنده « وصل بیم هجرانه » مقابل « وصل کنار » ، « محنت جانه » مقابل « درد فراق » لف ایدلمشدرکه لف ونشرغیر مرتب موجوددر .

بن بر صدفم ، «١» سن ابر نیسان «٢»
وبر قطره‌لر «٢» ، آل درغلطان «١»
فضولی

« لف ونشرغیرمرتب » مقبول اوله بیلمك ایچون آکلاشلمه‌یه‌جق درجه‌ده اولمه‌ملیدر . ابهامه دوشولدیکی تقدیرده افهامی ، بالنتیجه حسن ذوقی ازاله ایدر. حالبوکه بونك وظیفه‌سی ذوق کشفی تأمین ذوق بدیعی یی تزیید ایتمکدر ؛ بونك ایچین « ذوق کشفی » امحا وافنا ایده‌جك درجه‌ده مشوش اولنلری مقبول دکلدر .

باخصوص « لف ونشرغیر مرتب » نثرده اوقدرقوللانیلماملیدر. زیرا بوبر ضرورت مخصوصه‌نك تأثیرنده وجود بوله‌ماز؛ حالبوکه نظمده ضرورت وزن طولاییسیله مشوش ، مختلط لف ونشره اکثریا

احتياج كورولير. فقط «مرتب» اولان نثرده‌ده كوزل برزينتدر. يالكز بونك صنعيتدن آزاده اولمه‌سنه، حال طبيعيده تجلی ايتمه‌سنه دقت ايتمك لازمدر. برده آهنك وموسيقیٔ الفاظ طولاييسيله بعضاً نثرده غيرمرتبه مراجعت ايده‌بيليرز. اساساً اولجه‌ده سويله‌ديكمز كبی بونلر رياضيات قاعده‌لری كبی هر زمان عينی نتيجه‌يی ويره‌مز؛ فنا اولوب اولمدقلرينی رقت صنعتكارانه، حس صنعتكارانه تعيين ايدر. بناءً عليه بو قاعده‌لر، بومطالعه‌لر ثابت، قطعی دكلدر. هر قاعدهٔ تزيين روحه نشوه، دماغه سكون، كوزلره ذوق تأمين ايدر؛ مسئله اونلری حسن‌استعمال ايتمك قابليتنه مالك اولوب اولمه‌مقده‌در.

٧

تلميح. — عباره‌ده، ذكر ايتمكسزين بر وقعه‌يه، بر آيت جليله‌يه، بر حديث شريفه، بركلام كباره، برشخص مشهوره، بر ضرب مثله اشارت ايتمكدر.

تلميح، براستعاره، يعنی بر تشبيه ضمنی ديمكدر؛ زيرا اشارت اولنان، ذكرايديلان شی آره‌سنده برمناسبت معنويه ومشهوره موجود ديمكدر. بزم دماغمزده ياشايان بر فكری، تلميح واسطه‌سيله قارئك دماغنده جانلانديره‌بيلير، تأمين ذوقه موفق اولورز:

اختر مطلبی آفاق فلكده طوغماز
كونده بيك شی طوغورير ليلهٔ حبلای عدم [١]
عاكف پاشا

بيتنده «الليلة حبلی» مثل مشهورينه؛

[١] مجامع الادب: مناسترلی رفعت بك

بزه عرض جمال ایتمزمی بلقیس امل آخر
فهیما خاتم داغ محبتله سلیمانز [۲]
فهیم

بیتنده حضرت سلیمان علیه‌السلام‌ایله « بلقیس » قصه‌سنه ؛

همیشه کاوش افسوس ایله جگر خونم
غریب کوهکنم سنك راه کلگونم
نائلیٔ قدیم

بیتنده « کوهکن » طاغ یاریجی معناسنه « فرهاد »ه ، « کلگون » دخی « شیرینك » بیندیکی « آل آته » ؛

بیستون غمده باقی سنك محنت کسمه‌ده
شویله استاد اولدی کیم فرهاده صنعت کوستریر
باقی

بیتنده « بیستون » کلمه‌سی فرهادك یاردیغی « طاغه » ؛

میدان سخنده یوغ ایکن سن کبی برار
بر شاعر روم اولدی سکا شمدی برابر
ضیا پاشا

بیتنده « روحیٔ بغدادی » یه ؛

نور فخر عالمه ایله توجه دائما
ماه قلبك ایده انکشت عنایت ایکی شق

بیتنده « شق‌قمر » معجزه سنه ؛

[۲] بلاغت عثمانیه : جودت پاشا

دهشتلی اولوردی اول تنزل
مریخ اینییور کبی فلکدن
عبدالحق حامد

بیتنده « مریخ » ایله « حرب آلهه » سنه اشارت اولنمشدر .
تلمیح، توریه کبی تعریفکده الك بویوك وسائطدن بریدر؛ بونکله مدحیات پك کوزل تأمین ایدلدیکی کبی تعریفات دخی تأمین ایدیله‌بیلیر. کوزل بر تشبیهی محتوی اولان « تلمیح » قدر قوتلی ، نفیس برشی یوقدر. غرورمزی، حدتلرمزی ، کینلرمزی، مسرتلرمزی تلمیح ایله بعضاً بوغار ، کوستریر ، آکلاته‌بیلیرز :

سومرو
مفتونیمی ، سنمی ؟
روکزان
بن !
سومرو « زهر خند ایله »
عجائب ! . .

روکزان
بلکیم دخی اغرب غرائب .
زیرا بو بنم ایچون تنزل ! . . .
« سومرو قهقهه ایدر »
زائد هله خندهٔ تهزل ،
هم بلکه ایدر بکایی انتاج !
اشبر . ـ عبدالحق حامد

مکالمه‌سنده نه کوزل ایکی تلمیح وار. دارانك قیزی روکزان اسکندره نشانلی . . وحکمداری زیاده‌سیله سوییور. سومروده عاشق . . کوریشیرلرکن روکزان باباسنك اقبال وعظمتنه ، اصالت

وممتازیتنه اشارتله « بو بنم ایچین تنزل در » دیدکدن ماعدا اسکندره نشانلی اولدیغنه تلمیح اولمق اوزره‌ده « استهزا فنادر ، بالاخره بکایی انتاج ایدر » دییور. یالکز، تلمیح‌ده اك مهم شی اشارت اولنان شیئك ، هرنه اولور ایسه اولسون ، معلوم اولمسی کیفیتیدر . اگر معلوم اولماز، مبهم اولورسه ذوق کشفی امحا ایدرکه بوتقدیرده صنایع لفظیه‌دن مطلوب اولان نتیجه الده ایدلمه‌مش اولور .

۸

عکس .— کلمه‌لری تقدیم وتأخیر ایتمك ، برمصراعی ایکی سطرندن بری تأخیر وتقدیم ایدیلنجه مصراع دیکر حاصل اوله‌جق صورتده سویله‌یوب بوندن بر بیت تشکیل ایده‌بیلمکدر .

عکس نامیله یاد ایدیلن بو صنعت لفظیه اکثریا مؤثر ، لطیف ، ظریف ایسه‌ده معناسزلغه ، سوء استعماله پك زیاده مساعددر. مثلا « کلام کبار » ی تقدیم وتأخیر ایله « کبار کلام » یاپار ؛ بوندن « کلام کبار کلامدر » جمله‌سنی وجوده کتیریرسه‌ك کوزل بر جمله ، طاتلی بر افاده ، ایی برعکس وجوده کتیریرز .

عکس‌ده اك زیاده دوشونیله‌جك نقطه وجوده کتیریلن عکسك معنیدار اولوب اولمامه‌سیدر. معناسز اولانلرینی رد ایتمك لازمدر . « دکزك یوزی ، یوزك دکزی » کبی عکسلر بارد اولدیغی قدرده بی معنادر. بونك ایچون عکسك اك مهم شرطی معنیدار اولمسنده‌در:

راز روحیله روح رازنده
هپ معالیٔ شعر اوچار کبیدر .

مستقل بر سما اولان سودا
اوسسك معكس مكوكبيدر ،
فائق عالى

قطعه‌سنده « راز روح » ايله « روح راز » نه معنيدار، نه اينجه نه ظريف برعكسدر .

بر مصراعك عكسيله ديكر بر مصراع تشكيل ايدوب بر بيت وجوده كتيرمكه كلنجه بو هر وقت منتج موفقيت اوله‌مز . حصوله كتيريله‌جك مصراع حقيقةً كزيده ، بر جسته ، نفيس ، صنعتكارانه اولمايدر. زيرا آز چوق عينى سوزك تكراريدر ، بناءً عليه بر صنعت نفيسه اولمه‌يجه ثقلت بخش اولور .

هنكام جوانيدر تحصيل هنر وقتى
تحصيل هنر وقتى هنكام جوانيدر ·

و :

ممكن دكل خدايى بيلمكده بيلمه‌مكده
بيلمكده بيلمه‌مكده ممكن دكل خدايى

بيتلرنده اولديغى كبى بوكا بكزر عكسلر دائما كوزل اوله‌ماز . بوكبى شيلر اكثريا ذوق بديعى‌يى آز چوق ازاله ايدرلر .
بناءً عليه بو طرزده عكسه مراجعت ايتمه‌مك دها اييدر.

۹

جناس .— مختلف معانيده اولان ايكى لفظك كتابتده وياتلفظده مشابه اوله‌سيدر. بوكا « تجنيس » ده ديرلر. بومشابهت ياتام وياناقص اوله‌بيلديكى كبى جناس لفظى ومعنوى‌ده اوله‌بيلير .

بوکابناءً جناسی ؛ جناس تام ، ناقص اولمق اوزره اولا ایکی‌یه ، جناس لفظی ، جناس معنوی اولمق اوزره‌ده ثانیاً ایکی یه تقسیم ایتمك مجبوریتنده‌یز .

جناس تام ، ایکی لفظی تشکیل ایدن حروفك نوع ، عدد ، ترتیب ، هیئت ـ که حرکه وسکوندن عبارتدر ـ خصوصنده متفق اولمسندن تولد ایدر . بوده یا بسیط ، یاخود مرکب اولور .

ایلمه وقتکی ضایع دیمه قیش « یاز » اوقو « یاز »
سنبلزاده وهبی

بکارم هفته‌ده بر نامه بو « یاز »
یازه‌جقسه‌ك دیدیکم وجهله « یاز »
اسماعیل صفا

توجه ایلسه دانشوران دهره قضا
ویریر افندی ضروری همان قضایه رضا

سوزلرنده اولدیغی کبی ..

جناس مرکب : کلمه‌لری مجرد اولدیغی حالده صرف ونحوه بناءً فعل صورتیله ، یاخود مفعول صورتیله یاخود باشقه برصورتله تبدیل ایدلدکلری تقدیرده جناس تام مرکب اولورلر :

فریادی آنك دکلی واهی
بلبلده بیلیرمی آه وواهی
صفا

دست کوتاهمزی ایتمه‌مش الله‌رسا
منبع جودنی یوقسه المزله قاپارز
بزه ویرسونمی خدا آب حیات توفیق
خضری بولسه‌ق ره ظلمتده کلاهن قاپارز
عزت منلا

جناس غیرتام بالاده ذکر ایدیلن وجوه ار بعه‌ده اتفاق بولنه‌مامسندن کلیر :

قیلدی دهنك تك پریشان حالی خالك سنك
بر کون ای بی درد صورمازسك نه‌در حالك سنك
فضولی

بیتنده « حال » ایله « خال » کلمه‌لرنده اولدیغی کبی .

بر کلمه‌نك مختلف معنالرده استعمال اولنمه‌سندن‌ده جناس تولد ایده‌بیلیر :

مجلس ارباب دل بر لحظه سنسز اولمه‌سین
حرمتك انکار ایدن عالمده حرمت بولمه‌سین
نفعی

« حرمت » کلمه‌لری کبی‌که بری « حرام » ، بری‌ده « رعایت » معناسنه‌در . ایشته‌بوتون بونوع جناسلر جناس لفظیدر . جناس معنوی‌یه کلنجه بر سوز ایکی معنالی اوله‌رق ذکر ایدیلن الفاظك دیکر معنالریله صددبحث آره‌سنده آز چوق بر مناسبت بولنمه‌سندن متولددر ؛ بونکله جناس لفظی آره‌سنده‌کی فرق بریسنده لفظك تکرری کورلمه‌سندن ، دیکرنده معنانك تکرری حس اولنمه‌سندن متشکلدر . جناس معنویده بر محویت ، بر کتم ، بر رقت واردر ، حالبوکه جناس لفظی‌ده تمامیله عکسنه‌در ، اونی ایلك نظرله کوریر ، آکلار ، حس ایدرز . جناس لفظی کوه‌زه ، ، راز افشان برزینت ادبیه‌در . باخصوص جناس معنوینك قارء ویا سامعده اویاندیردیغی ذوق جناس لفظیدن دها زیاده‌در . خفایا آره‌سنده بر شیئی بولوب چیقارمق خصوصنده ذکایه دوشن حصهٔ ذوق شبهه‌سز درین، واسع،

رقيق ، غرور آور اولور . بوندن باشقه صنعتكار برقلم ایچین جناس معنوی بر بازیچهٔ الفاظ حکمنده دکلدر ؛ برفكر ابداعی ، بر شكل ابداعی ماهیت وقیمتنده‌در. بعضاً بردست صنعت کلمه‌یه ایکی مهم فکر تسلیم ایده‌بیلیر ، بونی‌ده جناس معنوی‌یه مدیوندر . مثلا :

دل ماجرای عشقنی دلداره آچه‌دی
بیك داغ تازه آچدی ولی یاره آچه‌دی
اسعد موصلی

بوراده‌کی « یاره » کلمه‌سنده ایکی معنا واردر . بری « سوکیلیسنه کوسترمه‌دی » ، دیکری‌ده « یاره‌یی آچوب کوسترمه‌دی » دیمکدر ؛ دیمك‌که معنا تکرر ایدییور . مع‌مافیه بوندن آلدیغمز ذوقی :

قسمتکدر کزدیرن یر یرسنی
غافل اولمه عاقبت یر یر سنی
لاادری

جناس لفظیسندن آله‌مه‌یز ، زیرا بری حق کشفی ، بناءً علیه ذوق کشفی بزه براقیور ، دیکری طوغری‌دن طوغری‌یه نظرلرمزه عرض ایدییور .

جناس ادبای قدیمه‌نك اك زیاده رغبت ایتدکلری بر صنعت لفظیه‌در. دیوانلره شویله‌بر نظر آتمق بیکارجه لفظی، معنوی‌جناسه تصادف‌ایتمه‌مك ممکن دکلدر، بونلر نه‌قدر صوئوق اولسه بیله‌بومرض تزیننده بویوك بر مزیت کورییورلردی . حتی اکثریسی بر کوچك جناس تولید ایده‌بیلمك ایچون ترله‌یورلر، بونالییورلر ، تکلف‌وتصنع ایچنده بوغولوب قالییورلردی . خصوصیله اونلرده جناس معنویدن زیاده جناس لفظی‌یه توجه و محبت واردی . بو معلولیت حسبیله

اساسدن ، فکردن ، لطافتدن ، نزاهتدن عاری پك چوق سوزلر دیوانلری املا ایتمش ، برچوق جدی ، متین ، علوی فکرلرك بر اویونجاق حالنه کیرمه‌سنه سببیت ویرمشدر . ادبای جدیده ممکن اولدیغی قدر بو بی‌فائده زینتی ساحهٔ صنعتدن اوزاق بولندیرمقده‌درلر. حتی جناس معنوی بیله یاواش یاواش نابدید اولمقده‌در . صنعیتدن آزاده وحال طبیعی‌ده بولندیغی تقدیرده بعضاً ، پك نادر اوله‌رق تصادف ایدیله‌بیلمکده‌در .

مع‌مافیه جناس تعریض وکنایه خصوصنده بعضاً پك مهم روللر اوینایه‌بیلیر ، باخصوص جناس معنوینك بو نقطه‌ده پك زیاده تأثیری کورولیر .

١٠

اشتقاق .— بر مادهٔ اصلیه ایله انك بر ودها زیاده مشتقاتی عباده‌ده جمع وتلفیق ایتمکدر .

فلك دیدکلری اول نابکار سفلیدن
نه‌در بو اهل دلك چکدیکی عذاب والم
بر ایکی ملتزمی ایلدی حواله بکا
که اشتراك ایله ایتمشلر التزام ستم [١]

قطعه‌سنده ، نفی ، « التزام » و اندن مأخوذ اولان « ملتزم » کلمه‌لرینی عباره‌ده جمع ایتمشدر .

کشور چینه‌می دوشدی کذرك
یانه‌در بونفس نافه شمیم
بیك جهان نکهت مشکین نفسك

[١] تعلیم ادبیات : اکرم بك

ایتدی بردمده مشامه تشمیم
بوقدر نشر شمیم ایتمز ایدك
اولمسه‌ك طرهٔ دلبرده مقیم
نفعی

یوقاریده‌کی بیتلرده « شمیم ، مشام ، تشمیم » کلمه‌لری بر مادهٔ اصلیه‌نك مشتقاتیدرلر .

آلها ، ملکا ، پادشاها ! سن اول اولسك ، که سکا ابتدا یوق . سن اول اخرسك که سکا انتها یوق. سن اول ظاهرسك که کیمسه‌نه ایدوکك بیلمز ، سن اول باطنسك که کیمسه‌دن کیزلنمز . برحی سك که عالمك حیاتی سندن اولور . بر قیوم سك ، که جمیع محتاج حاجاتنی سنده بولور . بر جبارسك ، که « انا جعلنا فی اعناقهم اغلالاً » زنجیریله جبارلرك بوینی باغلامشسك‌در . بر قهارسك ، که « وقطعنا منه » تیغیله قاهرلرك جان طمرلرینی کسمش سك‌در . بر سبوح قدوس سك ، که تسبیحك ایچون هزاران هزار جواهر زواهرارواح مجرده معارج علوی وطارم بالاوسموات اعلاده موج موج ، فوج فوج بحرتسبیحکده سابح وجهان تقدیسکده سابح اولوب صبوحلری « نحن نسبح بحمدك » غبوقلری « وتقدس‌لك ».

١١

شبه اشتقاق.— برمادهٔ اصلیه‌دن مأخوذ اولمیوب تلفظ وکتابتلرنده مشابهتدن طولایی بر مادهٔ اصلیه‌دن مشتق کبی کورینن کلمه‌لرك عباره‌ده جمعیدر .

قپوکده بیتر حاجت موروماره
دمکله یانار شعلهٔ نور ونار
سنان پاشا

شو بیتده « مور » « مار » « نور » « نار » کلمه‌لری عین مادهٔ

اصلیه‌دن مأخوذ اولمیوب یالکز تلفظ و کتابتلرنده مشابهت اولدیغی ایچون ، بیتده شبه اشتقاق واردز .

راحسك راحت فزای خاطر مستانه‌سك
روحسك نقد روان عاشق دیوانه‌سك
نفعی

نفعینك یوقاریکی بیتنده « راح ، راحت ، روح » کلمه‌لری اره‌سنده یالکز لفظاً مشابهت واردر .

۱۲

اقتباس .— بیانی تقویه وتزیین ایتمك ایچون ایات کریمه واحادیث شریفه‌دن استشهاد ایتمکدر . بونلرك ایات کریمه ویا احادیث شریفه‌دن اولدقلری تصریح ایدلمز .

افاضهٔ « ومن الماء کل شیٔ حی »
فسرده جسم نباتاته اولدی روح نثار [۱]

بیتی «وجعلنا من الماء کل شیٔ حی» نظم جلیلندن اقتباس اولنمشدر . اقتباس اولنـان کلامك ضرورت وزندن طولایی تغییرینه ویا کلماتك تقدیم وتأخیرینـه جواز واردر . نتـه‌کیم : « وجعلنا من الماء کل شی حی » نظم جلیلنـده ، ضرورت وزنه مبنی « جعلنـا » ترك ایدلمشدر .

مجلسده مصحف رخ دلداری دون کیجه
بوس ایتمکه تقرب ایدنجه رقیب دون
اول کلعذار کولدی دیدی « لایمسحوا »
بن بوس ایدوب دیدم همان « الاالمطهرون »
سامی

[۱] تعلیم ادبیات : اکرم بك

۱۳

تضمین . — دیکر بر شاعرك مصراعندن بر بیت ویا مصراعی، ایجابی حالنده افاده‌یه قوت وزینت ویرمك ایچون کندی اثرینه علاوه ایتمکدر.

ضم ایدیلن ابیات معروف اولمدیغی تقدیرده سرقته حمل اولونمامسی ایچون صاحبلری ذکر ایدیلیر . نفعی :

بو محلده عجب اوصافنه جسبان کورینور
نوله بو بیتنی باقینك ایدرسه‌م تضمین :
« دفع یأجوج غمه ایشیکیدر سد سدید
منع جیش اله درکهیدر حصن حصین »
نفعی

قصیده‌سنده شو ایکی مصراعی اسمنی ذکر ایده‌رك باقیدن آلمشدر.

بو نظمی پیامیدن ایشیت حاله مناسب
کیم زبدهٔ یاران سخندان عجمدر :
« مارند سبوحی زدهٔ بزم الستیم
« پیش ازهمه ساغر کش وپیش ازهمه مستیم
روحیٔ بغدادی

بو تون امللری کوکلندن ایلمش ابعاد
« نه ویرسه‌لر اکا شاکر ، نه قیلسه‌لر اکا شاد »
توفیق فکرت

نه غرو در دیدیکك ای ذکای دورا دور .
« اسر دکزده تسلی هواسی هر ساعت »
فائق عالی

شکل اصلیلری محافظه ایدلمیه‌رك شکل دیکرده تضمین ایدیلن

ابیات، قوت و بلاغت خصوصنده اولکی شکله فائق اولدیغی تقدیرده ممدوح و مقبولدر . عکس حالده مقبول دکلدر . فضولینك :

سعادت ازلی قابل زوال اولماز
ضیا بر اوستنه دوشمکله پایمال اولماز

مطلعندن اقتباس ایدیلن :

خاکساریٔ هنر پیشه‌یی ذلت صانمه
پرتو مهر یره دوشسه‌ده پامال اولماز

بیتنده ایکنجی مصراعك شدت و بلاغت اعتباریله اولکندن پك چوق دون بولنمسی و اونك عادی بر تقلیدندن باشقه برشی اولمامسی اعتباریله مقبول دکلدر .

بن بونی که دیمدم
فرض ایده‌لم که دیدم
اسکی کلامدر شهم
« سبك من بلغك »
باقی

١٤

سجع . — نثره عائد بر مزیت لفظیه‌در . تاریخ ادبیات عثمانیه‌ده « سجع دوری » نامیله اوزون بر فاصلهٔ تاریخیه آچه‌بیلمك ممکندر. سجع، رفیقی اولان « ترصیع » ایله برابر عصرلرجه دست خامه‌یه تحکم ایتمشدر. بر زمانلر قیمتلی بر کاتب اوله‌بیلمك ایچین تراکیب و عبارات آره‌لرنده ، کلامك فاصله‌لرنده ، بربرینه معطوف ویا بر لفظ ایله مربوط جمله‌لرك نهایتلرنده حروف ، حرکات ، سکناتجه مساوی کلمه‌لر بولندیره‌بیلمك اقتدار ولیاقتنه مالك اولمق مقتضیدی. کیف

ما اتفق آثار قدیمه‌دن برینی آنی برطرزده نظردن کچیرسه‌کز سجعه تصادف ایدرسکز : مثلا « ضر اعتنامهٔ سنان پاشا » دن تحری کلفتنده بولنمقسزین شو سطرلری آلییورز :

« برحاکمسك که قضاك محکمه‌سنده عقل کاتب امین ، برحافظسك که حفظك خزانه‌سنده بر نقطه کتاب مبین ، قادرسك که قدرتکی تحریرده قلم اعلی عاقر ، عالمسك که معلوماتك احاطه‌سنده لوح معلی قاصر ، رحیمسك ، دارین نسیمك رحمتندن برنفخه ، کریمسك ، عالمین کرمك دکزندن بر قطره ... »

جمله نهایتلرینه باقیلنجه حروف و حرکات وسکناتجه کلماتك بربرینی تعقیب ایتدیکی ، وبر آهنك مخصوص وصنعی تشکیل ایتدیکی کورولییور. ینه بر باشقه‌سنه مراجعت ایده‌لم ، فضولینك بغدادلی نشانجی محمد پاشایه یازدیغی شکایتنامه‌سندن کیف ما اتفق شو سطرلری آله‌لم :

« ای غافل ! عالم صورت مظهر الهیدر ؛ ومهبط انوار حظوظات نامتناهیدر ! هرآیینه ملك ملکوتدن منفك اولمز ، وخصائص ملکدن بهره‌مند اولمیان سرائر ملکوته دسترس بولمز . »

شو یوقاریکی جمله‌لرده « الهیدر » ، « نامتناهیدر » « اولمز » ، « بولمز » کلمه‌لری حرف روی اعتباریله بربرینه مشابه و متوافقدر . بناءً علیه سجع واردر .

معمافیه خامهٔ صنعت اداره ایدلدیکی تقدیرده بر آهنك مخصوص تولید ایده‌بیلمه‌سنه بناءً « سجع » یك‌ده شکایت ایدیله‌جك بر صنعت لفظیه دکلدر. حال حاضرده تماميله متروك دنیله‌جك درجه‌یه کلمش اولان « سجع » له مالامال آثار قدیمه‌یی فهرست ادبیات وصنعتدن اخراج ایده‌جك قدر کستاخ بر دور صنعت ومطبوعاتده تاریخ ادبیات عثمانیه کورمشدر.

بو بر عکس العمل ایدی ؛ بر زمان کلدی، که سجع وترصیع ابتلاسیله شکل اساسه فدا ایدلمکه ، بوش ، بی معنا کلمه‌لرله صحیفه‌لر طولدیرلمغه باشلادی . حتی کلمات متشابهه نهایت بیتدی . اسکیلرك قوللاندقلرینی نقل واعاده ایتمکده برمزیت تلقی ایدلدی .

یازیلن آثار اکلاشلمز درجه‌یه چیقدی . شفیقنامه ، سیر ویسی کبی آثار غریبه بازار معرفنده رواج ، نفیس ، مبدع ، ظریف آثار کساد بولدی . بوکا بر شفا لازمدی ، اوده برعکس تأثیر اوله‌بیلیردی . عاکف پاشا ـ شناسی دورهٔ تجددی ایله باشلایان برعکس تأثیر تأثیرك شدتیله متناسب اوله‌رق توسع وتشدد ایتدی . « سجع » لری حدود ادبیاتدن اخراج ایتدیکی کبی او صورتله یازیلان آثاری‌ده اتهام ، ساحهٔ صنعتدن اخراج ایتمکه یلتندی . فضولیده بولدیغی ابرو ، ماهو ، آهو کبی قافیه‌لری ، سجعلری ، هضم ایده‌مه‌یه‌رك « نمونهٔ ادبیات » نده ابوالضیا توفیق بك تنقید ایدر ؛ صونوق بولور . نسل اخیر ایسه دها منصف اوله‌رق نثر مسجع حقنده صنعتکارینك موفق اولوب اوله‌مه‌دیغنی نظر اعتباره آلییور ، اوکا کوره حکم ویرییور .

مع مافیه بو حد معقولدن خارجه چیقه‌رق نثر مسجع ایله اوزون اوزادی‌یه بوکون اوغراشمق جنتدر ؛ نثر مسجع حال حاضرده خامهٔ هزل و مزاحك لسانیدر ؛ مزاح نویسان آثار قدیمه‌یی تقلید صورتیله حال حاضرك احوال عمومیه‌سنی ظریف ، نفیس بر طرزده تنقید ایده‌بیلیورلر . . . بونلرك آثارینه ، آثار خنده نثارینه بر نشوهٔ بوی ماضی قارشمه‌سی حقیقةً دها نفیس بر ذوق ایله انسانی متحسس ایدییور . فقط شو سوزلردن لسان مزاح نثر مسجعدر . دستور قطعیسنی چیقارمق . بوکونکی لسانله‌ده پك

كوزل مزاحملر ياپيله‌بيلمكده در . بالاده‌كى مطالعات نثر مسجعك متروكيتنه لزومندن زياده بر دليل تشكيل ايتمك ايچون بيان ايدلمشدر .

سجع ايكى درلودر . برينه « سجع مطلق » ، ديكرينه « سجع ربطى » ياخود « مقيد » ديرلر .

تراكيب آره‌سنده ، ويا فواصل كلاميه‌ده بولونوب‌ده بر عطف ايله ويا بر لفظ ايله جمله نهايتنه مربوط اولمه‌يان سجعلر مطلقدر ؛ بونك معكوسى ايسه مقيددر .

سجع مطلقه مثال :

فقط خصيله چاپشمغه باشلار باشلاماز، سوق روز كاراحزاى وجودينى تارمار ايتديككندن او آتشپارهٔ جلادت يوق يره محو اولدى كيتدى .

كمال

سجع مقيده مثال :

مراسم توقير توفيرنده اهمال وتقصير اولنميوب خلع فاخره و انعامات زاخره وضيافات وافره ايله ذوالقدر اوغلى طائفه‌سى منعم اولديلر . »

خواجه تاريخى

برده « سجع مفروق » واردر كه سياق افاده مفصول اولديغى تقديرده وجود بولور :

دنيا ، بر پيره‌زن وعجوزدركه : لباس عرايس دخترانده كورونور ، وبر خراب اباد ويرانه‌دركه : مظهر آبادانيده كوزوكور . آنك ذوق وصفاسى ، وفاى زنان وابر تابستان كبى ناپايداردر وغرض وجفاى اوراق اشجار اعداد مال كبى بى شماردر . . . كربه كبى طوغورديغنى كندى ير ، كلب كبى تملق ايتديكنى ايصيرر . كيمكله عهد ايتدى‌ده بوزمدى ، كيمكله عقد ايتديده چوزمدى .

سنان پاشا

جناسك مقبول اوله بيلمه‌سی ايچون مطبوع، ظريف، طبيعی، نادر اولمه‌سی لازمدر ؛ يكيلر بو دقيقهٔ احتياجه رعايتله بعضاً تأمين آهنك ايچون حس ايدلمه‌يه‌جك درجه‌ده كوزل جناسلر ياپارلر :

اوروپا بو تخريب وافنا عمليانی تمدينك ايلك وظيفهٔ مقدسه‌سی عد ايله محل جرمده‌كی مأمورين سياسيه‌سنك اللريله القشلامقدن اوتانمدی بيله ! ..
ايتاليا خسته‌خانه‌لری طوپه طوته‌رق جانلی ، جانسز نه‌قدر وسائط تشفيه وارسه هپسنی مصادره ايتمكدن چكنمدی . اوروپا ، حق حربك حق حياته تقدم ايتديكنی بر قاعدهٔ سماويه صورتنده تدوين ايدن بر سكوت ايله ماجرايی ستر ايدرك وجدان بشرك انفعال پاكنی بر كلمه ايله اولسون اظهار ايتمدی بيله ! . . سليمان نظيف

سليمان نظيف كبی بر اسلوب ممتازه مالك بر قلمده « اوتانمدی بيله » « ايتمدی بيله » جناس مفروقی، نظر خراش اولمقسزين نه انجه، نه ظريف بر آهنك تأمين ايده‌بيليور .

١٥

ترصيع . — سجعك دها زياده مقيدی بولنان بو صنعت، نثر ونظم ايچون مشتركدر. برمصراعده ياخود برجمله‌ده بولنان كلمه‌لرك ايكيدن زياده‌سنك حركات ، سكنات ، خلاصه وزن وقافيه اعتباريله متشابهنك ديكر جمله ومصراعده تكررينه « ترصيع » اطلاق اولونير :

منبع انهار آب مكرمت
مطلع انوار تاب مرحمت
پرده انداز خفا يای بطون
روشناساز خبايای فنون

عارف علامهٔ قدرت نصاب
واقف فهامهٔ حکمت مآب
عاقل ودانا خداوندزمین
کامل ویکتا هنرمند فطین
مبتدای خطبهٔ فضل ورشاد
منتهای رتبهٔ عقل وسداد
دستگیر عاجزان روزکار
مست شیر قهرمان کارزار
لطف ومهری مشعردار نعیم
عنف وقهری مخبر نار جحیم

ضیا پاشا

ای ملك علام ! وای مالك اذمهٔ انام ! سن اول موجودسـك كه كل رخساری اكمام ارحامده تقدیر كله پیدا ایلرسك ! سك اول مبدعسك كه رخساركلی ارحام اكمامده تدبیر كله هویدا ایلرسك .

سنان پاشا

شاه ملكوت عرشپایه
ماه جبروت فرش سایه

شیخ غالب

ترصیع یاپمق مقصدیله قلمی اله آلمق طوغری دكلدر ؛ ترصیع حال طبیعیده ، ظریف ، مطبوع اولدیغی تقدیرده خوشه كیدر ؛ یوقسه صوئوق اولور .

اك بویوك صنعت صنعتسز كورونه بیلمكده‌در ، قاعده‌سنی اونوتمامليدر .

١٦

تاریخ .— وقایع وحادثاتك تاریخ وقوعنی ابجد حسابیله نظماً بیلدیرن بر صنعت لفظیه‌در. ادبیات عثمانیه‌ده ، بوصنعت ، اك اول ،

فاتح سلطان محمد زماننده ، عصرك ادبای مشهوره سندن خضر بك طرفندن سلطان مشارالیهك انشا ایتدیردیکی جامع شریفك تاریخ انشاسنی مشعر برمصراع ایله باشلار .

جامع ذیله عمر بنی عمره

دها اوللری ، تاریخ ، عباره اردسنده ترکیبلر، کلمه‌لرله یاپیلیردی. « خراب » (۸۰۳) کلمه‌سی تیمور طرفندن سیواسك تاریخ تخریبیدر؛ « بلدة طیبه » (۸۵۷) استانبول شهرینك زمان فتحنی بیلدیرر .

ادبای قدیمهٔ عثمانیه‌نك آثارنده ، زمانك وقایع وحادثاتنه دائر ساده ، لطیف ویا نکته‌لی، تلمیحلی صورتلرده تاریخلره، پك چوق تصادف ایدیلیر . بالخاصه سروری تاریخ خصوصنده اك زیاده ابراز موفقیت ایتمشدر . عثمانلی پادشاهلرینك فتوحاتنه وزماننك وقایعنه دائر یازدیغی تاریخلر پك مشهوردر .

ملك مصری شه سلیم آلدی چکوب سیفن ینه
سروری

باصدی نیل اسا آقوب مصری جنودشه سلیم
سروری

ینه قصد ایلیوب مصری سپاه شه سلیم الدی
سروری

مصراعلری سلیم اولك ۱۲۲۶ ده مصری فتح تاریخلریدر .

اولدی عال العال کیم قیلدی بنا طوپخانه‌نك
سمت بالاسنده بر والا اثر شاه کریم

آتيلوب ميدان نظمه سويله‌دم تاريخنى
طوپچيان ايچون معلا قيشله ياپدى شه‌ـايم
(١٢٠٨)

صدراعظم ايدى فوت اولدى رشيد پاشا واه
التيدو آلمشيدى جاه صدارت ايله شان
مصطفى اسمى ايدى عين كرم جسمى ايدى ،
عقلا قسمى ايدى ، عقلمه دلبسته همان

فوتنه تام بوتاريخى [شناسى] يازدم
صدر مأواده رشيد الوزرا بولدى مكان

تاريخ باشليجه ، تام ، جوهر ، مهمل ، تعميه قسملرينه آيريلير. تاريخ تام ، مصراع ويا بيتك تكميل حرفلرى داخل حساب اولان تاريخدر. شناسينك رشيد پاشانك وفاتنه دائر يازديغى تاريخ ، تامدر .

تاريخ مجوهر .— يالكز نقطه‌لى حرفلرك داخل حساب ايديلديكى تاريخدر. تاريخك مجوهر اولديغى « جوهر ، كوهر » كلمه‌لريله اشارت ايديلير .

دريغ وواهكه موس خلوصى پاشانك
اب شفيق فنادن بقايه كيتدى بوسال

كمال خير ايله معروف عالم اولمشدى
صلاح حالنه حالا اولور مأثرى دال

اوحق پرستدن الحق صدور ايدردى همان
احاسن حسنات واعالئ اعمال

ايدوب شفاعت اكا حضرت حبيب الله
دخى ميسر اوله رؤيت جمال وجلال

دیدم [شناسی] دعا کونه جوهرین تاریخ
جنانه حق علی اغانی ایلیه ایصال
شناسی

(١٢٦٣)

اولیجق شرطهٔ توفیق وزان ساحلدن
ایتدی دریایه صوین بولدی سراغ بحری
سویلدم بحر رملدن اکا کوهر تاریخ
لمکهٔ فلك فلك اولدی سراغ بحری
شناسی

(١٢٦٣)

تاریخ مهمل . — یالکز نقطه‌سز حرفلرك داخل حساب ایدلمسیله اولان تاریخدر . « بوکا تاریخ ساده » دخی دینور .

حروف ساده‌لرله ایلدم تحریر تاریخن
بکر اغا قوروب سور تزوج برمراد اولدی
(١١٩٣)

تعمیه‌لی تاریخ . — عدد حروفك تام اولمسی ایچون ناقص ویا زائد کلمه‌لرك طرح وضمی اشراب ایدیله‌رك یاپیلان تاریخلردر. راغب پاشانك بلغراد فتحنه دائر یازدیغی :

بلغراد قلعه‌سنی آلدی محمد پاشا

تاریخنده سکز یوز اللی بر عددی زائد ایکن ،

چیقاروب لشکر کفاری دیدم تاریخن

مصراع اولنده‌کی « لشکر کفار » چیقارلدیغی حالده مطلوب اولان عدد حروف حاصل اولیور .

ابجد حسابی

ا	ب	ج	د	ه	و	ز
١	٢	٣	٤	٥	٦	٧
ح	ط	ی	ك	ل	م	ن
٨	٩	١٠	٢٠	٣٠	٤٠	٥٠
س	ع	ف	ص	ق	ر	ش
٦٠	٧٠	٨٠	٩٠	١٠٠	٢٠٠	٣٠٠
ت	ث	خ	ذ	ض	ظ	غ
٤٠٠	٥٠٠	٦٠٠	٧٠٠	٨٠٠	٩٠٠	١٠٠٠

١٧

صنایع لفظیه‌نك اسكی ادبیاتده، موقع وماهیتی . — عثمانلی ادبیات قدیمه‌سی، اساس وبنیه‌سی اعتباریله و طبیعی برچوق عوامل اجتماعیه‌نك تحت تأثیرنده اولارق عجم ادبیاتنك نفوذی آلتنده قالدیغی ایچون ، ایران آثار صنعتنده پك مرغوب ومستعمل اولان صنایع لفظیه ، جناسلر ، ترصیعلر ، اشتقاقلر بزم ادبیاتمزده‌ده مهم بر موقع اشغال ایتمشدر. لسان ، اساس وبنیه‌سی نقطهٔ نظرندن بوصنایعك اجراسنه پك مساعد اولدیغندن ، ایران مقلد پرستشكاری اولان شاعرلرمز ، نكته‌دانلق صفت ظریفه‌سنه بحقٍ كسب استحقاق وابراز قدرت ایده‌بیلمك ایچون پك چوق چالشمشلر ، و بوغایه‌لرینه تماماً دكلسه بیله قسماً واصل اولمشلردر .

اسکیدن ، مملکتده شعر وصنعتله اشتغال ایدن صنوف متفکره
و کزیده‌نك محیط اجتماعیلری ، طرز تربیه‌لری ، قابلیت دماغیه
و روحیه‌لری لایقیله تحلیل ایدیله‌جك اولورسه ، ـ بوکون حتی قسماً
مستهجن کورونن ـ جناسلرك ، اثره بخش برودتدن فضله برخدمتی
اولمایان بی لزوم وفائده صنعتلرك کمال خواهشله ناصل اجرا ایدلدیکی
پك قولای آکلاشیلیر . نظرلرینی طبیعته وصمیم روحلرینه دکل ،
ایران دیوانلرینه عطف ایدن و ابداع وتمثیلدن زیاده تقلیدی قولای
بولان شاعرلرمز ، علی‌العاده بر عمله‌لك دیمك اولان صنایع لفظیه
کریوه‌لرینه سقوطی ، زمانك و روحلرینك تمایلاتنه دها موافق ودها
شایان تقدیر بولمشلردر . بر کدینك ئولومنه ، فلان افندینك صقال
براقمسنه ، بر دکانك انشاسنه اوزون اوزادی تاریخلر سویله‌مك ،
بوکون بزه غیر معقول و حتی کولونج کورونسه بیله ، اوزمان ایچون
پك بسیط وطبیعی ایدی . چوجغی طوغان بر کیمسه‌یه برتاریخ تولد
تقدیم ایدن محله شاعرلری ، او واسطه ایله الده ایده‌جکلری جائزه‌یی
دوشوندکاری کبی ، دورك جداً ممتاز واستاد صنعتکارلری‌ده پادشاهلرله
وزرانك التفاتنه نائل اولمقدن بشقه بر غایه تعقیب ایتمیورلردی .

اسکی شاعرلرمز ، صنایع لفظیه خصوصنده جداً بعض خارقه‌لر ،
فوق‌العاده‌لکلر کوسترمشلرسه‌ده بوخصوصده ایران ادبیاتندن چوق
آشاغی قالمشلردر . « حذف » کبی ، « حیفاء » ، « رقطاء » ، « منقوط » ،
« مقطع » ، « موصل » ، « معجم » کبی بوکون یالکز کتب قدیمه‌نك
سینهٔ مجهولیتنده قالمش بعض صنایع مردوده واردرکه ، ادبامز اونلره
مثال اولابیله‌جك آثار بدیعه تنظیمنه موفق اولامامشلردر ؛ حالبوکه
مثلا « فیضیٔ هندی » نك « سواطع الالهام » ، « مواردالکلم » کبی

بعض اثرلرنده بو صنایع مردوده‌نك پارلاق وجداً موفق مثاللرینه تصادف اولونابیلیر .

صنایع لفظیه‌نك كرك نظم وكرك نثرمزده نه كبی فنالقلر اجرا ایتدیكنی ، وادبیات قدیمه‌مزك تفسخ و انحطاطنه نه درجه یاردیم ایلدیكنی بوراده دور ودراز تدقیق ایده‌جك دكلز. فقط مثلا «سجع»ك نثرمز اوزرنده‌كی تأثیر مشئومنی آكلامق اوقدر اوزون بر تدقیقه محتاج دكلدر ؛ سنان پاشانك مشهور « ضراعتنامه » سنده سجعك تأمین آهنك خصوصنده‌كی خدمتی غیر منكر اولمغله برابر ، نثرمزك ماهیت موصوله‌سنی عصرلرجه محافظه ایتمه‌سنی بو سببه عطف ایتمك همان ضروریدر . قوچی بك رساله‌سی ، قوجه سكبان‌باشی لایحه‌سی، صحائف‌الاخبار ترجمه‌سی ، نعیما تاریخی كبی بعض آثار قسماً استثنا ایدیله‌جك اولورسه، شناسی‌یه كلنجه‌یه قدر نثرك بیان افكارواحتساساته غیر صالح برحالده قالماسنده سجعك بیوك بر تأثیری واردر .

دیار بكرلی سعید پاشا، « میزان‌الادب » نامنده‌كی اثرنده «اشعاره دائر ملاحظات » عنوانی آلتنده بومسئله‌یی پك كوزل ایضاح ایدییور: « لسانمزجه شعر سویله‌ین قدمای ادبا ایران شعراسنه تقلید ایله نظم یولنی آچمش اولدیغی معلومدر . شعرامز عموماً او یولی طوتوب كیتمش اولدیغندن شعرده لسانمزه مخصوص بر یول آچیلمامشدر . بناءًعلیه شعرامز مدیحه‌لرجه حقیقته مغایر تعبیرات مبتذله ومبالغات مردوده وغزلیاتجه پك چوق تشبیهات مستهجنه استعمالنی استلزام ایتمكله ادبیات شعریه‌مزك اكثری سویلنیه‌جك برصورتده قالمشدر.

اكابر حقلرنده تنظیم اولونان قصیده‌لرده‌كی اوصافك چونغنی كوریبورزكه ممدوحلرك حقیقت اوصافی وخلقت اصلیه‌لرینه وتعبیرات

وتشبیهاتجه تجویزات وتصدیقات عقلیه‌یه نسبت قبول ایده‌میه‌جك سوزلردر. بو سوزلر نظماً سویله‌نیوب‌ده برمادح طرفندن لساناً برممدوحه اطلاق اولنسه، اوممدوح اوسوزلری استهزا عد ایله حدت ونفرت کوستره‌جکی بی اشتباهدر. »

طبیعتی وصمیم روحلرینی آکلاتاجق یرده متمادیاً اسکیلری تقلید ایله مألوف شاعرلر یتشدیرن ادبیاتمز، بوسببله پك چابوق بر دورهٔ تفسخه واصل اولدی. بر چوق اسباب وعوامل تأثیریله او اسکی بنای ادبیات ییقیلوب «شناسی»نك وبعض هم‌مسلکرینك همتیله فکر واداده بر انقلاب حاصل اولدقدن صوکرا، ایللك بر عکس العمل سائقه‌سیله صنایع لفظیه‌یه قارشی‌مدهش برهجوم واقع‌اولدی. ضیا پاشانك، نامق کمالك بوخصوصده‌کی‌مقالات ومطالعاتی اوقوناجق اولورسه، عکس العملك درجهٔ شدت وافراطی حقنده واضح بر فکر ایدینیله بیلیر.

مع‌مافیه بتون بوهجوملرله برابر، ادبیات مجرای طبیعیٔ تکاملنی تعقیب ایدرك صنایع لفظیه دها اپی مدت ساحهٔ صنعتده حکمران اولدی. اسکیسنه نسبتله بوتأثیر پك اهمیتسز اولمقله برابر هر حالده موجود ایدی. فقط یاواش بوتأثیر بوسبوتون آزاله‌رق، الحالةهذه، عادتا معدوم حکمنه کیردی. ادبیات حاضره‌مزده ساخته لفظ اویونجاقلر ینه حالا تصادف ایدیله‌بیلیرسه‌ده، اواسکی بی فائده صنایع لفظیه‌یه وبالخاصه تصنع مقصدیله یاپیلان‌صنایع مردوده‌یه همان هیچ راست کلینه‌مز. بوکون صنایع لفظیه، صرف ادبیات قدیمه‌یی آکلامق ایچون شایان تدقیق وهمان همان متروکدر.

ما‌ٔخذلر :

تعلیم ادبیات : رجائی زاده اکرم بك ـ بلاغت عثمانیه : جودت پاشا ـ مبانی‌الانشا (ایکی جلد) : سلیمان پاشا ـ میزان‌الادب : دیار بکرلی سعید پاشا ـ اصطلاحات‌ادبیه : معلم ناجی افندی ـ مجمع‌الادب : مناسترلی رفعت بك ـ ادبیات : منمنلی زاده طاهر بك ـ ادبیات : سلیمان فهمی بك ـ ملی عروض ـ : نجیب عاصم بك ـ عروض تورکی : مناسترلی فائق بك ـ وزن ملی : ولد چلبی افندی (خزینهٔ‌فنونده منتشر سلسلهٔ مقالات) ـ وزن هجائی : منمنلی زاده طاهر بك (معلوماتده منتشر سلسلهٔ مقالات) ـ فلسفهٔ اوزان : جناب شهاب‌الدین بك (ثروت فنونده منتشر برمقاله) ـ مدنیت اسلامیه تاریخی : جورجی زیدان (ذکی مغامز بك طرفندن مترجم) ـ قافیه: اسماعیل صفا بك ایله استاد اکرمك بعض رسائل قدیمه‌ده منتشر مقاله‌لری ـ نظم حقنده : توفیق فکرت بك (ثروت فنونده منتشر مقاله) ـ عروض ملی : کوپریلی زاده محمد فؤاد (ثروت فنونده منتشر) ـ آمدان سخن مناسبتیله : کوپریلی زاده محمد فؤاد (ثروت فنونده منتشر) ـ صنعت تحریر وادبیات : شهاب‌الدین سلیمان ـ کلمه‌لر : احمد هاشم بك (ثروت فنونده منتشر مقاله) ـ حیات فکریه : کوپریلی زاده محمد فؤاد ـ وداها سائر بر طاقم آثار ومقالات . . . . .

آثار اجنبیه : فلسفهٔ صنعت : ایپولیت تەن (ایکی جلد) ـ حکمت بدایع : اوژەن‌وەرون ـ مبادیٔ صنعت : غروس ـ مسئلهٔ اسلوب : رەمی دوغورمون ـ صنعت تحریر : آنتووان البالا ـ تشکل اسلوت : آنتووان ـ البالا ـ صنعت تحریر حقنده نصائح : کوستاولانسون ـ اسکی ویکی درام :

امیـل فاکه ــ دهژهنهرسانس : ماقس نورداو ــ مدنیت حاضرهنك اکاذیب موضوعـهسی : ماقس نورداو ــ حال حاضرك احوال روحیـهسی : پول ـ بورژه ــ فلسـفه درسلری : امیل بوواراق ــ بدیع حاضر مسـائلی : ژان ماری کو یبو ــ صنعت : اوکوست رهدهن ــ ژول‌لومهتر ، امیل فاکه ، فلوبر ، تهن ، رهمی دورغومون ودهـا سـائر بعض اعاظم محررینك آثار ومقالات مختلفه‌لری ۰۰۰

برنجی جلدك مندرجاتی

مدخل

صحیفه

نظم واشكال نظم

ایكنجی مبحث

صحیفه

قواعد تحریر

ایکنجی مبحث

صحیفه

صحيفه

آلتنجى مبحث

معلومات ادبیه

ایکنجی جلد

محررلر

کوپریلی زاده محمد فؤاد   شهاب الدین سلیمان

مسائل بدیعیه وانواع مختلفهٔ ادبیه

صاحب وناشری : قناعت کتابخانه‌سی صاحبی الیاس

درسعادت — قناعت مطبعه‌سی

۱۳۳۱

۱

تعریفدن اول

صنعت عضویت بشریه‌نك نتیجۀ طبیعیه‌سیدر . — قبل التاریخ صنعت . — لسان ویازی ایله صنعتك امتزاجی وبونلرك تشکلنده خدمتی . — لسان تحریر وتکلمك مترقی برصورتده ایکی‌یه انقسامندن باشلیجه اشکال صنعتك تولدی . — صنعتك علم وظائف‌الاعضایه عائد شرائطی . — شرائط روحیه : وحدت منطقیه ، تنوع ، تضاد ، تکرار . — صنعتده حیات واخلاق ــ خلاصه

۱

صنعت عضویت بشریه‌نك نتیجۀ طبیعیه‌سیدر . — حیات بشریه‌ده صنعت قدر حسن مخیلك ، حسن مطلق ادعالرینك بولودلری آره‌سنده صیقیشه‌رق علوم مافوق‌الطبیعیه‌نك عندی ، فرضی نظریاتی آره‌سنده بوغولمش هیچ بر علم یوقدر . افلاطوندن طوتیکزده صوك زمانلره قدر هر متفکر ، هر عالم اونی کندی نقطۀ نظرینه کوره ایضاح ایتمش ، قواعد تالیه و متفرعه‌سنی‌ده بو تعریفات عندیه‌یه تبعاً اشتقاق ایتدیرمشدر. فی‌الحقیقه صنعت حسنك افاده‌سی عد اولنمه‌سنه بناءً ابتدا حسنك ، یعنی بر شیئی بوتون وسعتیله ، وبوتون سهولتیله حس ایتمه‌نك نه اولدیغنی ایضاح ایتمك ، بوکا بر تعریف اویدیرمق ، صوکرا تدقیقاته کیریشمك عقلی ، منطقی کورینیر. فقط عقل و منطق دائما طوغری بر میزان دکلدر . او حالده صنعت حقنده تام ، قطعی

بر معنـا چیقارمق ایچون عقل و منطقدن باشقه شیلره شتاب ایتمك اقتضا ایدییور .

صنعتك‌ده سلسلهٔ ازمان آره‌سنده تعقیب ایتدیکی بر مسافه‌سی ، یعنی بر تاریخی واردر . دیمك‌که صنعتك‌ده حادثاتی موجوددر . بو حادثاتك منبعنه قدر کیتمك ، ایلرله‌مك ، اوندن صکره بر نظر نافذ تدقیق ایله کری‌یه عودت ایتمك بزه صنعت حقنـده تام وقطعی معلومات ویریر . بر شیئك نه صورتله تولد ، و نه صورتله انکشاف و تکامل ایتـدیکنی بیلمك ، آکلامق، او شـیئی تماميله اوکرنمك ایچون ضروریدر . بونك ایچـون صنعتی اك اول حادثات اجتماعیه نقطهٔ نظرندن تدقیق ایده‌جکز . دها صوکرا صنایع نفیسه نامیله یاد اولنان شعره ، رقصه ، موسیقی‌یه ، رسمه ، معماری‌یه ، هیکلتراشی‌یه نظرلرمزی دیندیره‌جك اولورسـه‌ق بونلرك بر قسمنك باصره‌یه ، برقسمنك‌ده سامعه‌یه خطاب ایتدیکنی کوریرز. بناءً علیه علم وظائف الاعضانك مبحث‌السمعیله مبحث‌البصرینه عائد کشفیات نتیجه‌سنك بزه برضیاخدمتی کورمه‌سی ممکندر. بونك ایچون تدقیقاتمزی بونقطه‌لره‌ده سوق ایده‌جکز. هرنه قدر بوخصوصده‌کی تدقیقات وکشفیات تماميله واضح دکلسه‌ده ینه بزه اسـتناد ایده‌بیله‌جك بر اسـاس فنی وعملی اوله‌بیلیرلر . بوندن باشـقه صنعتك بر تأثیر دماغیسی ، یعنی بر تأثیر روحیسی واردر. بونقطه‌ده دهـا زیاده کثیف بر ظلمت داخلنـده بولونیورز . حادثاتی قید وتثبیت ، ترتیب وتنظیمدن باشقه المزدن بر شی کلمه‌یور ؛ بوده فائده‌دن خالی دکلدر ؛ زیرا حیـاتده ، حادثات ، نظریاته دائما تقدم ایتمشدر .

یالکز، بالاده کوسـتردیکمز نقطه لردن تدقیق وتتبع ایده‌جکمز

صنعتك تعیننه بر استناد كاه اولمق اوزره بر سؤال وضع ایده‌لم: صنعت مترقی ویاخود متفسخ عد ایدیلن جمعیتك‌می محصولیدر، یاخود عضویت بشریه‌نك بر نتیجهٔ طبیعیه‌سی ، مدنیتك رشیمی، تخمی‌میدر؟. بوكا بلا تدقیق و تحقیق شمدی بر جواب ویره‌جك ، و صوكرا تدقیق ایده‌جكز : اوت ، صنعت ، عضویت بشریه‌نك بر نتیجهٔ طبیعیه‌سی ، مدنیتك رشیمیدر. فی‌الحقیقه انسان ؛ حادثات واشیا ایله قارشو قارشویه‌كلن روح بشرك هیجاننی افاده ایتمك شرطیله اصواتك، خطوطك ، اشكالك ، اوزانك ، خیالاتك ، اوضاع و حركاتك امتزاجندن ذوقیاب اولور. اكر بونی ـ صنعتك ؛ عضویت بشریه‌نك بر نتیجهٔ طبیعیه‌سی بولندیغنی ـ اثبات ایدرسه‌ك، تكاملات وانكشافاتنی كوریرسه‌ك تعریفنك، حكمتنك ، ماهیتك ، وظیفه‌سنك نه اولدیغنی قولایلقله آكلامش اولورز. بونك ایچون‌ده قبل‌التاریخ صنعتی ، یازی‌یی ، لسانی تدقیق و اسباب اجتماعیه وجسمانیه‌سنی ، اسباب روحیه‌سنی تحری وتحلیل ایده‌جكز .

٢

قبل‌التاریخ صنعت . -- تاریخ داخلنده نه قدر اوزون واوزاق مسافه‌لر قطع ایده‌رك ماضی‌به طوغری كیدرسه‌ك كیده‌لم؛ ینه آثار صنعته تصادف ایدرز . حتی تاریخك قید وافاده ایتمه‌دیكی بعید ، مظلم زمانلرده ، قبل‌التاریخده بیله صنعت موجوددر . قبل‌التاریخ یاشایان انسانلرك مغاره‌لرنده اجرا ایدیلان تحریات اخیره نتیجه‌سنده طاشدن ، كمیكدن مصنوع آلات تدافعیه آره‌سنده بر طاقم قابا ، ثقیل بیله‌زیكلره كردانلقلره ، یوزوكلره تصادف ایدلمشدر . دیمك كه شكلسز، بیچمسز

قابا، ثقيل بو وحشيلر ـ ايلك بشر ـ حال حاضرده‌كی انسانلردن زياده ـ قانون تكامل طوغرى ايسه ـ ميمونلره بكزه‌ين بودده‌لرمز حسنى تحرى ايتمشلر، چركين، غليظ رفيقه‌لرينى ـ وسله‌مكى دوشونمشلر، آلات تدافعيه لرينك اوزرينه بوكون بيله طانيله‌بيله‌جك بر ماهيتده رسملر، تصويرلر نقش ايتمشلردر. ديمك كه صنعت عضويت بشريه‌نك نتيجهٔ طبيعيه‌سيدر..

نيچون، بشريت باشقه شيلرى دوشونمه‌دن اول صنعته شتاب ايتمشدر؟ انسان‌ده سائر حيوانات كبى بقاى نوعنه، محافظهٔ شخصيتنه مجبور بر حيواندر. حيوانات سائره بو احتياجى دفع ايچون حياته مجهز ومسلح كلمشدر؛ حالبوكه انسان ابتداى خلقتده حيواناتك اك ضعيفى، اك بيچاره‌سيدى؛ كنديني مدافعه ايده‌بيلمك ايچون او دهاش فعاليت دماغيه‌سنه مراجعت ايتدى، سلاحنى، آلت مدافعه‌سنى ابتدا اعمال ايلدى، واونك اصلاح وا كمالنه صرف غيرت ايتدى.. بناءً عليه سلاحنه ويرديكى شكل طبيعتده موجود اشكالدن بريدى. مختلف اشكال آره‌سندن برينى انتخاب ايتمه‌سى اونده حس صنعتك فطرى، جبلى اولديغنه بر دليل تشكيل ايتمزمى؟. ديمك كه صنعت عضويت بشريه‌نك بر نتيجهٔ طبيعيه‌سيدر.

حيوانات سائره‌ده انسان كبيدر. اونلرده حياته ذكا ودماغ ايله كليرلر، اونلرده بوقوتلرينى اضطرابدن فراره، سعادت وحضورلرينى تطمينه صرف ايدرلر، اونلرك‌ده حواس خمسه‌سى واردر. بشريت ايچون اولديغى كبى اونلر ايچون‌ده بونلر برر واسطهٔ حظوظ اولديغى كبى برر واسطهٔ اضطرابدرده ... حتى صوك زمانلرده حيواناتده‌ده حس تحرىٔ حسنك موجوديتى فناً ادعا ايدلمكه باشلاندى. او حالده

انسانله حیوان آره‌سنده‌کی فرق نه‌در ؟. انسانك تجارب ذاتیه‌سنی رفیقنه ، انسال آتیه‌یه نقل ایتمه‌سی ، بو صورتله طریق مدنیتده ایلرله‌مه‌سی ؛ حیوانك ایسه بوندن محرومیتیدر. بوندن باشقه انسانده بر خاصهٔ تحلیل ، بر خاصهٔ تعمیم واردر. او تحلیل واسطه‌سیله اشیادن افکاری استخراج ایدر ، احتسات وتحسساتنی اقسام وتفرعاته آییرر ، تعمیم ایله‌ده مزاج ذکاسنه کوره بونلری ترتیب وتنظیم ایدر. اصل انسان ایله حیوان آره‌سنده‌کی فرق اساسی بو ایکی خاصه‌نك انسانده موجودیتیله تعین ایدییور . انسان بوتون تکاملاتنی ، ترقیاتنی ، انقلاباتنی بو ایکی خاصه‌یه مدیوندر. بونلر اولمامش اولسه‌یدی نه علم وفن ، نه ده صنعت تکامل ایدردی . بونلرك ابداعاتندن بری‌ده لساندر. لسان ایسه ابتدا صنعت ایله ممزوج بر صورتده تولد ایتمش ، صوکرا ایکی‌یه انقسامله سامعه‌یه صنعتلرك اساساتنی حاضرلامشدر .

٣

لسانه و بازی ایله صنعتك امتزاجی و بونلرك تشکلنده خدمتی. — کرك قبل‌التاریخ صنعتك موجودیتی ، کرك خاصهٔ تحلیل و تعمیمه انسانك مالکیتی مدنیتك ، صنعتك تکاملنی ایضاحه کفایت ایده‌مز . اکر بشر حس تقلیده مالك اولمه‌سه‌یدی ، ترقیات حصوله کله‌مزدی. تقلید اولمامش اولسه‌یدی بشریت محدود بر ساحهٔ احتساسات و تحسسات داخلنده قالیردی . تقلید ایسه صنعتك عناصر اساسیه وابتدائیه‌سندن بریدر . لسانك تشکلنی یالکز تقلید صوتی‌یه عطف ایدنلر واردر. لسان میلیارلرجه سنه اول تشکل ایتمش بر کیفیت اولدیغندن شمدی بونی تخمینی بر صورتده بیله اثبات ایتمك ممکن

دکلدر . مع‌مافیه حال حاضرده‌کی لسانلرده بیله بو ادعایی تأیید
ایده‌جك کلماته تصادف ایدلمکده‌در. بعض کلمه‌لر، افاده‌ایتمك‌ایسته‌دکلری
شیئك اصواتنه معادل ، مشابه بر صوت چیقارمقده‌در . مثلا
فورطنه کلمه‌سی بزه فورطنه‌نك کورولتیسنی احساس‌ایدییور. چیتردامه
کلمه‌سنده آتشك چیت چیت ایتمه‌سنی بولمامق ممکن دکلدر. فشافش
دکزك فیش فیشنی بزه خاطرلاتدیرییور . حتی بعض لسانلرده
حیوانات بیله چیقاردقلری صدایه مشابه اسملرله افاده اولنمقده‌در .
مثلا فرانسزجه « Bœuf » کلمه‌سنه باقیکز ، افاده ایتدیکی حیوانك
چیقاردیغی « بووو ! » صداسنی سزه اخطار ایتمزمی ؟ مادامکه حال
حاضرده‌کی لسانلرده بوکبی کلماته تصادف ایدیلیور ، اسکی لسانلرده
بونلرك دها زیاده اولمه‌سنی عقلاً استخراج ایتمك ممکندر. اشیا ایله
اصوات آره‌سنده‌کی آز چوق بارز مناسباتی براز تعدیل ایتمك
صورتیله او زمانده‌کی انکشافات مدنیه‌سنه کافی و خادم بر لسان
چیقارمه‌سی امکان خارجنده دکلدر . شو مطالعهٔ منطقیه نتیجه‌سنده
تقلیدك لسانی تولید خصوصنده بیوك بر تأثیری اولدیغی تعین ایدر.
یالکز تقلید بونك سبب اصلی ویکانه‌سی دکلدر . خاصهٔ تحلیل ودماغده
نقطهٔ تکلم اولمامش اولسه‌یدی لسان تشکل ایده‌مزدی . مع‌مافیه
بونلر ، وتقلید بر برلرینك لازم غیر مفارقیدر . مثلا صاغر طوغانلر
نقطهٔ تکلمه ، خاصهٔ تحلیله مالك اولمقله برابر ینه کوریشه‌مه‌یورلر.
خصوصیله شایان حیرت اولان جهت لسانك حواس خمسه‌دن یالکز
خاصهٔ سمعك معاونتیله حصوله کلمه‌سیدر. بونی ایضاح غایت قولایدر.
انسان صنعتکار ، شاعر اوله‌رق تولد ایتمشدر. موسیقی‌نك انسان
اوزرنده‌کی تأثیری دوشونولسین ! موسیقی ایله بوتون عضویت بشریه

حرکته کلیر. بر طاقم احتساسات وتحسسات تولد ایدر. بونلری تولید
ایدن تأثیر جسمانی ایله بونلر آره‌سنده‌کی مناسبات قطعیه‌یی تعیین ایتمك
بوکون عدیم‌الامکاندر. مثلا کیف ماالتفق بوتون موجودیتمزده بر
تأثراویاندیرمقله برابر یا برنوع حزن ویا برنوع سرورده تولید ایدر.
بونده‌کی سبب منطقینك نه اولدیغنی آکلامق ممکن دکلدر. فقط
التحاق واشتراك افکار قانونی موجبنجه اوحزنه ویا سروره حیاتمزك
برآننده تصادف ایتمك همان اولجه ایشیدیلن صوتی اخطار ایدر.
اوحالده احتساسات وتحسساتمزله اونی حصوله کتیرن اصواتی تحلیل
ایتمك صورتیله برلسان تشکیل ایتمك ممکندر.

انسانده جبلی، فطری حس صنعت اولمامش اولسه‌یدی لسان
تشکل ایده‌مزدی، لسان تشکل ایتمه‌سه‌یدی مدنیت‌ده تشکل ایتمزدی.
دیمك که صنعت عضویت بشریه‌نك برنتیجهٔ طبیعیه‌سی، مدنیتك رشیمیدر؛
دیمك که لسان صنعتله ممزوجدر.

بونی باشقه بر مثال ایله‌ده ایضاح ایده‌بیلیرز. اسکی لسانلرده
صرف ونحو قاعده‌لری یوقدی. او زمانلرده یاشایانلر مناظرك،
حرکاتك سلسلهٔ تعاقبی اعتباریله کلمه‌لری جمله‌لره وضع ایدییورلردی.
لسانده تقلیدك مدخلدار اولدیغی بو دلیل ایله‌ده آکلاشیلیور. بو
قاعده‌سزلکه، یاخود بو حال طبیعی‌یه آز چوق قاریشان انسانك
کندی شخصیتیدر. او سلسلهٔ تعاقبی نظرلریله تعقیب ایتدیکی
اشیا ومناظردن، حرکاتدن برینی دیکرینه ترجیح ایدر؛ بوترجیح
طولاییسیله بری دیکرینه تقدیم اولونیر. انسان شاعر طوغمشدر،
او حسیاتك اسیری وتابعیدر. وبو، دهاسنك الك ممتاز بر مزیتیدر.

اکر اشیانك اسیری اولسه‌یدی ایلرله‌یه‌مز، ترقی ایده‌مزدی. دیمك که صنعت عضویت بشریه‌نك برنتیجهٔ طبیعیه‌سیدر.

لسانك، تقلیدك ایقاظیله وقوع بولدیغنه دیکر برمثال دها موجوددر. اوده، اشیا ومناظرك آهنکدار، مشابه اصوات ایله افاده‌سندن عبارت اولان شعر تقلیدیدر. ابتدای بشریتده شعر تقلیدی موجوددی. دیمك که لسان تقاید اصوات ایله وجوده کلدیکی کبی انسانك حس صنعتکارانه‌سنك‌ده مولودیدر.

یازی‌یه کلنجه، ایلك یازیلر خطوط تمثالیه دنیلن یازیلردر. بونلر طوغریدن طوغری‌یه افاده ایتمك ایسته‌دکاری شیئك تمثالنی بر طاقم کوچك خطوط ایله نقل وتصویر ایتمك دن عبارتدی. اشیا طوغری طوغری‌یه تصویر ایدیلییور؛ افکارده وصف اساسی کوسترلمك اوزره آکلاتدیریلییوردی.

مثلا یوکسك دیمك ایچون بر خط چیزییورلر، اوزرینه برنقطه قوییورلر، آشاغی‌یی افاده ایچون بر خط آلتنه برنقطه؛ مساوی‌یی کوسترمك ایچون برخط اورته‌یه نقطه وضع ایدییورلردی. بربرینك معاقبی اوچ شخص تعقیب، بربرینك قارشوسنده موضوع ایکی قادین منازعه، آغاچلرك آره‌سنده بر کونش طلوع، بر یووا بر کونش غروب، بر صو سطحی اوزرنده بر کوز کریه، بر دیوار بر قولاق تجسس دیمکدی. بونلر بسیط، ساده اولان شیلری افاده ایچون برر برر وضع ایدیلییور، بر آز دها مشوش اولدیغی تقدیرده یان یانه وضع ایدیلییوردی. دیمك که یازی‌ده صنعتله ممزوج اوله‌رق تولد ایدییور. دیمك صنعت عضویت بشریه‌نك برنتیجهٔ طبیعیه‌سی اولماسه‌یدی یازی‌ده تولد ایده‌میه‌جکدی، دیمك که صنعت مدنیتك رشیمیدر.

یازینك تقلید ایله حصوله کلمه سی لسانك ده تقلید ایله حصوله کله جکنه بر دلیلدر. یازی لسانه نسبتله یکی بر شیدر؛ لسان یازی یه اعصار متعدده ایله تقدم ایتمشدر. اکر المزده خطوط تمثالیه بولنماسه یدی، بونلر نابدید اولسه یدی، یازینك ابتدا اوشکلده بولندیغنی عقلاً بولمق امکان داخانده اولورمیدی؟

اسکی لسانلرك یکانه وصف ممتازی آهنکدی. معادل، مشابه اصواتك تعاقبندن چوجقلر فوق‌العاده محظوظ اولورلر، بونی یالکز اصواتده دکل، حرکاتده بیله آرارلر.

آهنکك نفوذ استبدادکارانه سی غیر قابل انکاردر. داوول، دومبه لك سسنی ایشیتن وحشیلر همان اوینامغه یاخود اونك آهنکنه تردیف حرکاته باشلارلر. نه قدر ماضی یه رجوع ایدیلیرسه اوقدر لسانی آهنکله ممزوج بولیورز. اساساً موسیقی ده ابتدای بشریتده آهنکدن باشقه بر شی دکلدی. دیمك که لسان موسیقی ایله صنعتله ممزوجدی.

بوتون شو ملاحظات بزه صنعتك متفسخ ویا مترقی جمعیتك محصولی دکل، بشریتك بشیکنده بولندیغنی، اونك فعالیت دماغیه سنك ایلك تظاهراتی اولدیغنی کوستریبور. اساساً نظم نثره عصرلرجه تقدم ایتمشدر؛ ایلك آثار ادبیه ــ ایلیادا، وه‌داس کبی ــ نظمله یازلدیغی کبی حقوق کتابلری، قانونلر، اسرار کائناتی تدقیق و تحلیل ایدن ایلك طبیعیات کتابلری ده منظوم اوله رق یازلمشدر. ایلك نثر آنجق حضرت عیسی علیه‌السلامك تولدندن بیك سنه اول ظهور ایتمشدر. مع‌مافیه بوتون لسانلر آهنك شعری یی بوکون بیله محافظه ایدییورلر.

لسانك تحرير وتكلمك ايكى‌يه انقسامنده باشليجه اشكال صنعتك
تولدى. — انسان حيوانات سائره كبى اضطراباتنى ويا محظوظاتنى افاده ايچون ايكى واسطهٔ تبليغه مالكدر؛ بونلرك برى صدا ، ديكرى‌ده حركات واشاراتدر. ديمك كه اشكالى واصواتى حصوله كتيره‌بيله‌جك ملكاته مالكدر. حالبوكه بوتون بونلر اشكال صنعتك شرائط ابتدائيه و اصليه‌سندن بريدر. حيوانات سائره ايله آره‌سنده‌كى فرق اونك بو اشكالى ، بو اصواتى ، تقليد واسطه‌سيله لايتناهى بر صورتده تنويع وتبديل ايده‌بيلمه‌سيدر. او محيطنده‌كى كورولتولرى ، حركاتى بوميله تبعاً همان استحصال ونقل ايدر.

حتى پك چوق زمانلر لسانه برمفسر ابدى وظيفه‌-نى ايفا ايدن، افاده ايدلمك ايسته‌نيلن شيئك يوز ايله ، ال ايله تقليدى اولمشدر. حالا لسان خطابت بوكا محتاجدر . يازى‌ده ابتدا اولجه كورديكمز وجهله تقليد ايله وجود بولمشدر . خط تقليدى تماميله مشوش ، وخاصهٔ تحليلدن محروم برحالده بولنييوردى. بويله بريازى اوزمانده‌كى لسانلرك نه قدر مشوش، نه قدر بسيط اولديغنه دائر برفكرويره‌بيلير. اسكى لسانلرده هر ماده آز چوق تقليدى برر اشارت صوتيه ايله افاده ايديليوردى . فكر — دائما مادى اولديغى حالده — كرك تحريرى ، كرك شفاهى اولسون ، حافظه‌ده‌كى ترتيب وصيره‌سنه تابع قالمق صورتيله ، بواشارات‌صوتيه‌نك يان يانه وضعيله افاده ايديليوردى. سامع ويا تماشا كر، اشاراتك ، اصواتك تعاقبندن باشقه برمعاونه مالك اولمقسزين افكار آره‌سنده‌كى ارتباطى‌ممكن اولديغى قدر بولييوردى.

بو بزه پك كوچ بر شی كبی كلییور . حالبوكه او زمانده‌كی حالت دماغیه‌یه تماميله موافق ومطابقدی. افكار مظلم، مشوشدی. بناءً علیه لسانك ، يازينك مشوشيتندن دماغ مضطرب اولمايوردی. اشارات صوتيه‌نك تماقبنده‌كی مناسبت عموميه اونلره كافی كلييوردی. ديكر مناسبات، اشيا آره‌سنده واضح ، بارز اولمامه‌سنه بناءً اونكله ممتزج ظن ايديليبوردی. احتياج وضوح، مدنيتك ترقی وتكاملنك بر نتيجه‌سيدر. بشريتك تعقيب ايتديكی مراحل ترقی آنجق بونكله اولچوليىر .

ايشته بو تكامل نتيجه‌سی اوله‌رق بر زمان كلدی، كه بر چوق فكرلر تجدد ايتمكه و لسان وخط تقليدی بونلری افاده ايده‌مه‌مكه باشلادی. نظر؛ نفوذ تحليل، تزايد تجارب وحسيات ايله اشيانك تقليدی خصوصنده دها طلبكار اولدی؛ ابتدالرنده پك مختصر اولان تحرير تقليدی‌يه يكی يكی شيلر علاوه ايتدی ؛ عينی زمانده خاصةً تحليل اشياده مشترك اولان مواد ايله ، خصوصی اولان موادی آييردی ؛ بوراده برطاقم فكرلر تولد ايتدی كه تقليد اونلری بلا واسطه افاده ايده‌مه‌دی .

بوحالت دماغيه بالطبع يكی بر واسطهٔ افاده آرادی . بو واسطهٔ افاده‌ده تماميله مادی عناصر دها آز اولمق ، و بر انحنای مخصوص ايله ، اطاعت ايله فكرك هر احتياجنه جواب ويره‌بيله‌جك مزيتلره مالك اولمق اقتضا ايدييوردی .

بونك ايچون اوزاقلره كيتمه‌يه لزوم يوقدی. اشارات صوتيه‌نك كثرتله استعمالی فكرك اونلره انتقالنی تأمين ايله اختصاری بر شكله كيرملرينی موجب اولمشدی . ياواش ياواش اونلر قيمت تصويريه وتمثاليه‌لرينی غيب ايتمشلر ، طانيماز بر شكله كيرمشلر ، معنا

جهتیله وقوع بوله‌جق هر درلو تعدیلاتی قبول ایده‌بیله‌جك برماهیت کسب ایله‌مشلردی .

مادامکه اشیایی نظرلردن نابدید ایتمشلردی ، یاواش یاواش ، غیراختیاری برصورتده یازی‌یه اشارات تقلیدیه یرینه اشارات صوتیه‌یی نهایت الفبایی وضع ایتدیلر. حروفك امتزاجیله ، خاطرلاته‌جق یرده ، حافظه‌یه اخطار ایدییور .

یازی‌ده حصوله کلن بوتحول ، لسانده حصوله کان عینی ماهیتده بر تحولدن مؤخردر .

لسان ویازی، اصوات و اشارات اعتباریه حالنه قلب اولور اولماز مجرد ، عمومی افکار یکی بر اصول افاده ایسته‌دیلر. ایشته بوکامقابل افکار شخصیه و غیرمجرده شعرك ، صنایع نفیسه‌نك ساحه‌سنی آچدیلر. آهنك ، اشارات تقلیدیه‌یی عادی لسان ویازی‌یه ترك ایتدی، شعر و آهنك ایله مناسبتی اولمایان حرکات دماغیه‌یی افاده‌یه باشلادی . نثرله ، نظمك بو افتراقی کیتدکجه شدتلندی ، قوت پیدا ایتدی. نثرك ساحه‌سی حیات روز مره‌یه تعلق ایدن بوتون حادثاته ، اعتیادك بزی لاقید براقدیغی بیکلرجه احتساسات و تحسساته ، حسدن طوغمقله برابر دماغده حصوله کلن بر سلسلهٔ تحولات نتیجه‌سنده مجازی ، تمثالی برشیئی افاده ایده‌مه‌ین افکاره تشمیل ایدلدی .

بوتحول طولاییسیله بشرك طبیعی انکشافات روحیه‌سنه ذره قدر خلل کلمه‌دی . او ینه اسکیدن اولدیغی کبی هیجانه، احتراصه قابلیتلی بر روحه مالك اولدی. حتی حیات دماغیه‌سی انکشاف ایتدکجه ، خاصهٔ تحلیل واسطه‌سیله اشیا ایله کندی آره‌سنده برچوق مناسبات بولدقجه ، هیجان واحتراص دها زیاده قابلیت متهیجیه‌یی حائز ، دها زیاده نافذ

اولدی. تشکلات اساسیه‌سندن مشتق، مع مافیه سوق طبیعی دینیله بیله‌جك، محافظهٔ شخصیت ، ادامهٔ نسل کبی حسیاتدن ماعدا تأثیر محیط ، تأثیر اعتیاد ایله عشق وطن ، عشق عائله ، عشق انسانیت کبی حسلر تولد ایتدی . بو احتراصاتی بشر دیکرلرینه علاوه ایتدیکی کبی فنه‌ده علاوه ایتدی، واوندن احتیاجات دماغیه‌سنك، حس متحریٔ حسننك تطمیننی طلب ایتدی . حالبوکه بشر ادوار ابتدائیه‌ده بو حسلردن محروم بولونییور ، غیر وجدانی ، غیرادراکی برخودبینینك دائره‌سی ایچنده اسیر بولونییوردی ، یالکز محافظهٔ شخصیت اوکا تحکم ایدییور ، تنوع ایتمه‌ین ، یکنسق برطاقم هیجانك محکوم تعاقبی ایدییوردی .

تشوش ابتدائیدن ملکات عقلیه و منطقیه‌یی قورتاران بو سعی و فعالیت دیکر ملکاته ضرر ایراث ایتمه‌یور ، بالعکس دیکرلرینك ترك ایتمش اولدیغی اشاراتی آلیور ، کندینه یارایه‌بیله‌جك بر حاله وضع واونلری اکمال وتوضیح ایدییور، بوصورتله حقیقت محسوسه‌یه دها زیاده یاقلاشییور انسانك الفباسی هر نوع اشکالدن ، بوتون ضیانك حالاتندن ، بوتون اصواتك امتزاجاتندن ، خطوطدن ، آهنکدن تشکل ایدییور. خلاصه باصره‌یه ، سامعه‌یه ذوق ویره‌بیله‌جك هرشیئه مالك بولونییور ، ذکا ایچون بر معنا افاده ایده‌بیله‌جك برحاله کیرییور. مرور زمانله انسانك فعالیت دماغیه‌سنه عائد بوتون خصائصی انکشاف ایتدیرمك صورتیله قابلیات طبیعیه‌سنی تفریق واظهارایدییور، صنعت یاواش یاواش کندیسنه عائد اولمایان شیلردن آیریلیور .

ایلك زمانلرده بوکبی احتساساته مالك اولمایان لسان تکلم وتحریر احتیاجاته تقابل ایده‌بیلمك ایچون ایکی‌یه انقسام ایدییور : هر شیدن اول سهولتله استعمال اولونیر ، هرنوع انحناره قابلیتلی آلاته محتاج

اولان حرکات دماغیه ، کرك یازیده ، کرك تکلمده الفبا ایله نثری تشکیل ایدن اعتیادی ، استمراری بر طاقم اشارتلر ابداع ایدییور حیات حساسه‌یه عائد تأثرات ایسه اعتیاد واستمرارده پك آز موقعی اولان و حسیات اوزرینه طوغریدن طوغری‌یه خیالات ، اصوات واسطه‌سیله اجرای تأثیر ایتمك اوزره تحسسات و احتساساتی ایقاظ خاصهٔ اساسیه‌سی بولنان سلسلهٔ اشاراتده افاده‌سنی آرایور. بوخاصه ایسه صنعتك خاصهٔ اساسیه‌سندن باشقه بر شی دکلدر .

تحلیل معنوینك تزاید ترقیسیله ، غیر اختیاری اوله‌رق لسان تحریردن ، لسان تکلمدن آیریلان صنایع نفیسه برطرفدن موسیقی ایله شعر ، دیکر طرفدن رسمله هیکلتراشیدر. بونلر اولا افاده‌لرینك طبیعت اساسیه‌سی ، یعنی باصره‌یه ، سامعه‌یه عائد اولملری اعتباریله ؛ تشکل ابتدائیلری ، یعنی لسان تحریردن ، لسان تکلمدن انبعاث ایتملری طولاییسیله ، تطمین وتأمین ایتدکاری ــ حرکت ، انتظام ، یعنی تعبیر بدیعیلریله آهنك، تناسب کبی ــ مختلف احتیاجات دماغیه‌نك تنوعیله ، خلاصه فکر زمان جهتندن ــ تعاقب ، مواقعه کبی ــ مناسبتلریله بو ایکی قسمی تشکیل ایدییورلر .

معماری ایله رقصه کلنجه بونلر اساسلری اعتباریله نه لسان تحریره ، نه‌ده لسان تکلمه عائد بولونییورلر . بونلری ایلك نظرده بالاده‌کی تصنیف داخلنه ادخال ایتمك پك کوچ کبی کورونییور. مثلا رقص اوضاع و حرکات اعتباریله باصره‌یه ، و بونلری اداره ، تنظیم ایدن آهنك اعتباریله سامعه‌یه خطاب ایدر کبی کورونییور . معماری‌دن‌ده بر لسان تشکیل ایتمك عدیم‌الامکان کبیدر . مع‌مافیه بو صنعتله دیکرلری آره‌سنده اویله بر مشابهت واردر که بوناری

تصنیف خصوصنده تردده محل براقماز. رقص، آهنك، حركت، تعاقب فكرینی، معماری انتظام، تناسب، مواقعه فكرینی اویاندیر- یور. بوندن باشقه آهنك سامعه‌یه خطاب ایدن صنعتلرده نظر فریب برشكلده بولنمقله برابر بویالكز اونلره خاص بركیفیت دكلدر؛ بوتعبیر اكثریا سامعه‌یه عائد صنایع حقنده استعمال اولونیور. خطوطك‌ده حركات واوضاع كبی كندینه مخصوص آهنكی واردر. ایلك نظرده موسیقی ایله رقصه عائد كبی كورونن حركت، دیمك رسمك، هیكلتراشینك حركتسزلكیله غیر قابل تألیف دكلدر. دیكر طرفدن هرنه قدر معماری اساس واصلی اعتباریله لسان تحریره عائد دكلسه‌ده رسم كبی خط، طی، اشكالی كوستردیكندن ینه تعلق ایده‌بیلیر.

بالنتیجه، آز چوق بر احتیاطله، صنایع نفیسه‌یی زیرده‌كی وجهله تقسیم ایتمك ممكن اوله‌بیلیر.

سامعه‌یه خطاب ایدنلر بلا واسطه افاده لسان تكلم حركت آهنك متعاقب	شعر، موسیقی — رقص
باصره‌یه خطاب ایدنلر بالواسطه افاده لسان تحریر انتظام تناسب مواقعه	هیكلتراشی، رسم — معماری

بو ایکی قسمك تمیز و تفرقی حصوله کتیرن اك نظر فریب او صافدن برنجیلرك ، هیجانه کلمش عضویتمزك ، هیچ بر معاونت خارجیه‌یه محتاج اولمقسزین ، نتیجه‌سی اولمه‌سی ؛ دیکرینك ایسه محقق بر واسطه‌یه محتاج اولمه‌سیدر . بو وصف اساسی برنجی سلسله‌نك تاریخ تولد اعتباریله دیکرینه تقدم ایتدیکنی واضحاً کوسترمکده‌در .

بو تصنیفات اوقدر حائز اهمیت دکلسه‌ده فائده‌دن‌ده خالی دکلدر . مزج ایدلدیکی تقدیرده محذوری داعی اوله‌بیله‌جك بعض خصوصی خطوطی سائر تصنیفات کبی توضحه مجبور ایتمکده‌در .

شو مطالعات نتیجه‌سنده صنعتك ، احتمال تصادف ایدیله‌مه‌یه‌جك احوال و حادثاتك امتزاج غریبندن متولد تصادفك محصولی دکل ، فعالیت دماغیه‌نك ، فعالیت بشریه‌نك طوغریدن طوغری‌یه ، غیر اختیاری ، ضروری انکشافاتندن اولدیغی تظاهر ایدر . حقیقتده ایسه صنعت طبیعت بشریه‌نك ، اك ابتدائی ، اك بشری احساساتنك افادهٔ تامندن عبارتدر ، اونی خصوصی بر ملکه‌نك تظاهراتندن تلقی ایتمك اهمیتنی تنقیص ایتمکدر . انسان کندیسنی احاطه ایدن کائناتی ، حیاتی ، تدقیق ایتمه‌دن اول سامعه‌سنی ، باصره‌سنی تلذیذ ایده‌بیله‌جك اشکالك ، خطوطك ، حرکاتك ، اظلالك ، خیالك امتزاجنی دوشونمش ، بو صورتله صنعت فکره تقدم ایتمشدر .

بو نقطه‌ده دقته شایان اولان شی ایلك زمانده تقلیدك بشره کفایت ایده‌مه‌مسی ، خیالی ، اختیاری اشکالك ایجاد و تحریسیدر . قبل التاریخ مغاره‌لرده وجود بولان صنعت بیله شخصیدر . بو کون اده بولنان آثار بونك بر دلیل واضحیدر .

صنعت — حتی اك زیاده تقلیده محتاج اولانلر بیله مبادیسندن

اعتباراً شخصی برشکل آلمش ـ هیجاناتك خارجاً اظهار وافادەسنی ، محظوظاتك تزایدینی آمر بولنان و انسانه خاص اولان سوق طبیعینك تظاهر اتیدر .

صنعتك علم وظائف الاعضایه عائد شرائطی . — نه قدر تاریخدن اوزاقلاشیرسەق اوزاقلاشەلم ، اك جسارتسزلرینك بیله قرق ویا اللی بیك سنه دییه تخمین ایتدیکی مبدأ خلقته یاقلاشیرسەق یاقلاشەلم ، انسانك بعض خطوطك ، بعض اشکالك ، بعض اصواتك ، بعض الوانك امتزاجنی دیکرلرینه ترجیح ایتدیکنی کوریرز .. بو ترجیحك علت غائیەسی عجبا ندر ؟ کیف ما اتفق بر سرخوشه نیچون بر قدح شرابی دکلده ایکی قدح شرابی ، یاخود نیچون ای شرابی فنا شرابه ترجیح ایتدیکنی صوریکز ، سزه بلا تردد ایکی ذوق بر ذوقه ترجیح اولنور دیه جواب ویرر .

اوحالده حس ذوق نه در ؟ بو اعصاب حساسیتك تهییجی ، اونلره خاص اولان فعالیتك حرکت وضعی ، حیاتك آز چوق موضعی بر صورتده تنبیه و ایقاظیدر . بو ایقاظ حیات جسمانیه اوزرنده اولدیغی کبی حیات روحیه و دماغیه اوزرندەده وقوع بولەبیلیر . حیات دماغیەنك ذوقی تأمین ایدن اعضای دماغیەیی تهییج ایله فکرلرینك ، معلوماتنك توسیعنی ، حسیات بدیعەسنك تکثر وتزایدینی آرزو ایدن انسان و صنعتکارله بر سرخوش آرەسندە علم وظائف الاعضا نقطهٔ نظرندن فرق یوقدر .

بو مراکز عصبیه ، بو اعضا آرەسندەکی فرقلر تماميله تعین

ایده‌مه‌مشدر. فقط بوکون الده ایدیلن نتـایج بزی آلداته‌میه‌جق بر قابلیتده، بر ماهیتده‌در. یالکـز بونلری موضعی بر حاله وضع ایتمك حل حاضرده امکان خارجنده‌در، کثرتلری، تشوشـلری بوکا مانع اولمقده‌در.

عضو سمع بی نهایه دنیله‌بیله‌جك قدر عصبی انحنالردن مرکبدرکه بونلر لابیرنتك عظـامی دهلیزلرینه کیررلر، و اوراده کنـدیلرینه مخصوص بر صویه باتارلر.

میقروسقوب واسطه‌سیله صاییله‌بیلن بو الیاف عصبیه‌نك مقدارینی اوچ بیکه ابلاغ ایتمشـلردر. دیمك قولاق پیانوسنك طاشـلری اوچ بیکه چیقدیغی حالده انسـانك ایجاد ایتمش اولدقلری آنجق سکسان درت دانه‌در. بویله بر عضوك نفوذ ورقت تحلیلنك نه اوله‌جغی، کوچك بر اعتیادله یالکـز نوطلری دکل، پردلرك تحوانلدن، مختلف اصواتك بربرینه ضم وعلاوه‌سندن حصوله کلن عارضی نوطلردن متولد سلسلهٔ آهنـکی قولایلقله تفریق ایده‌جکی آکلاشیلیر.

بوکونکی اورکسترالرك جسـارت وکستاخلغنه رغماً اوچ بیك صوتی عینی زمانده حرکته کتیره‌بیله‌جك هیـچ بر دانه‌سی موجود دکلدر. مادامکه بو عضو اوچ بیك اعصاب سمعیه‌یه مالکدر، منطقاً بونلرك هپسـنه عینی زمانده مختلف، خصوصی اهتزازات ویرمه‌سی وبو صورتله شدت سمعیه‌سنه معادل بر وسعت تهییجیه‌یه مالك اولمه‌سی عدیم‌الامکان دکلدر، بونکله موسیقی‌یه ترك اولنـان ساحه‌نك نه قدر کنیش اولدیغی ایضاحدن مستغنیدر.

حس رؤیت ده بر موجهٔ ضیائیه‌نك الیـاف بصریه‌یی اهتزازه کتیرمه‌سـندن تولد ایدییور. بالنتیجه حسـیات، بر ویا بر چوق

اهتزازاتك عینی زمان تحصل ایدوب ایده‌مه‌سنه كوره یا بسیط ویاخود مشوش اولییور. دیمك كه حسیاتك عضو ابتدائیسی بر جزء فرد ضیائینك ویاخود صوتینك حركتندن عبارتدر.

بو حادثهٔ فنیه بزه پك چوق شیلری اثبات ایدر. مثلا تحسساتك وسعتنی بونكله آكلایه‌بیلیرز.

منبع محظوظیتك، قوهٔ حیاتیه دەنیلن شیئی حركتلریله تشكیل ایدن عضویاتك تهیج خصوصیسی اولدیغی قبول ایدلمش بر كیفیتدن وبو ذوق، حیاتك تزیید فعالیتندن عبارتدر دیمكدن باشقه‌برشی‌دكلدر. بونك ایچون عینی زمانده حال اهتزاز وحركته كیرن اعصاب نه قدر چوق اولورسه اونك انتاج ایتدیكی تحسسات‌ده اوقدر چوق اولور، یالكز بونلرك بربرینی افنا ایتمه‌مسی ایچون آهنكدار اولمه‌سی مشروطدر. بعض شرائط داخلنده موجات ضیائیه ویا صوتیه بربرلرینه تصادف ایدرلرسه یا سكوت ویا ظلمت تحصل ایدر. موجات صوتیه‌نك بربرلریله اتفاق ایده‌مه‌مسی قولاقلری تخریش ایتدیكی كبی موجات ضیائیه‌نك ده عینی حالده بولنمه‌سی، انقطاعه وغرامه‌سی كوزلری یورار.

دیكر جهتدن اكر جزء فردلرك حركاتی قاریشیق، كرك امتداد وكرك وسعت نقطهٔ نظرندن غیر مساوی ایسه‌لر اونلر آنجق كورولتو حصوله كتیرمكدن باشقه برشی یاپامازلر. احوانك آكلاشلمه‌سی حصوله كتیردكلری حركاتك آهنكدار اولمسنه، بر مدت ایچون بربرینه مشابه اولمسنه متوقفدر. بالنتیجه اصوات، الوان، حركات، اشكال، خطوط اعصاب بصریه وسمعیه‌دن بعضلرینی آهنكدار بر صورتده حال اهتزازه كتیریرسه ذوقی تولید ایتمش اولور، وبوحس

ذوقك وسعتی عینی زمانده حال حرکته وضع ایدیلن الیاف عصبیه‌نك مقداریله تزاید ایلر وبونلرك سرعت و وسعتنه تابع اولور .

یالکز دقت ایتملی، که بوتون اهتزازاتك بربرینه مشابه اولمه‌سی مقتضی دکلدر. وسعت تحسساتی تولید ایچون برطاقم هیئتلر تشکیل ایدن اهتزازات آره‌سنده اتحادك موجودیتی کافیدر . اکر بو هیئتلر بربرلرینی افنا ایتمزلر ، بربرلرینك اوزرینه موضوع اولورلرسه وسعت اهتزازه تنوع هیأتی ده ضم و علاوه ایتمك صورتیله ذوق فعالیتنی تضعیف ایتدیررلر .

دیمك که محظوظیت ایچون بزم اوچ شرط اساسیمز واردر :

١ .— وسعت .

٢ .— تنوع .

٣ .— اهتزازاتك آهنکی .

بو ملاحظات موسیقی‌یه ، رقصه تطبیق ایدلدیکی کبی باصره‌یه خطاب ایدن صنعتلره‌ده تطبیق ایدیله‌بیلیر .

٦

شرائط روحیه : وحدت منطقیه ، تنوع ، تضاد ، تکرار .—
بو سرد ایدیلان مطالعاتك تأثیرندن قسماً قورتیلان بر صنعت وارسه اوده شعردر . بوکا آنجق طوغریدن طوغری‌یه افکار وحسیاتی افاده ایتمك صورتیله موفق اولمقده‌در. فی‌الحقیقه اصوات ، آهنك ، قافیه اعتباریله هیئت عمومیه‌یه داخل اوله‌بیلیور. دیکرلری کبی اهتزازات ایله ذوقی تأمین ایدییور ، مع‌مافیه شمدی‌یه قدر فناً

افکاری ، احتسساتی اهتزازاتی تأمین ایده‌بیلن الیاف عصبیه بولنه‌مامشدر. بوندن باشقه هر هیئته عائد اعضانك تفاصیل وتفرعاتیله اشتغال ایتمك‌ده وظیفه‌مز دکلدر. بزه اونلرك فعالیتنك بر سلسلهٔ اهتزازات عصبیه ایله وقوعه کلدیکنی بیلمك کفایت ایدر. شعر ایچون آیریجه بر ترتیب‌ده بولنمق منتج فائده دکلدر.

محظوظیت بدیعیه‌نك شرائط اساسیه‌سندن بولنان اهتزازاتك توافق آهنکداری اثر صنعتك مولدی بولنان فکرك وحدت انتهائیه‌سنده کندینه بر معاون بولور. بو اساس اوزرینه اصول تحریرده‌کی ترتیب وتنظیم قواعدی استناد ایتمکده‌در. ناصل که بر هیکلك ، بر تابلونك خطوطی ، اشکالی بر آهنك عمومی داخلنه ادخال ایده‌بیله‌جك عمومی بر ظرفه احتیاجی واردر ، عینیله منطق روحی‌یی تأمین ایچونده بر اثرك مختلف اقسامنده افاده ایدیلن مختلف افکاری هیئت واحده داخلنه صوقمه‌یه احتیاج کورولمکده‌در. بر منظومه ، بر تابلوده وحدت بولنمادیغی زمان دماغ فنا بر نوط ایشتمش بر قولاق کبی ، متأثر اولور. اقسامك مزیاتی هرنه اولورسه اولسون ، تحسسی منع ایچون ، اونی انقطاعه اوغراتمق ایچون ، حظ بدیعی تأمین ایدن وسعتك تزاید وترقیسنه مانع اولمق ایچون بوکافیدر.

تضاد وتکرارده وحدت قدر مهمدر. بعض دائمی یأسلری ویا حشمت وعظمتی افاده ایدن حسیاتك تبلیغنه مساعد یکنسق تأثرات ، دیکر بر چوق احوالده حساسیتی تخریش وتنویم ایتمکدن باشقه بر شیئه یاراماز. تضادلر ایسه بالعکس بردنبره نظر دقتی جلب ایدر ، تأثراتك تعاکسیله دماغی حال فعالیتده بولوندیرر. مثلا شکسپیر نامنده‌کی انکلیز تماشانویسنك فاجعه‌لری حسیات وطبایعك معکوسلرینی

وقايعك ترقئ منطقيسنه تابع اوله‌رق مزج ايتمكله قلاسيك آثارك منتظم، يكنسق حركاتنك تأمين ايده‌مه‌ديكي تأثيري وجوده كتيرمكده‌در. ظلمت وضيانك تضادلري رسمده ده عيني تأثيري اجرا ايتمكده‌در.

تكراره، علم بلاغتك اك قوي عامللرندن بري اولان بوده باشقه بر جهتدن‌ده اك مؤثر بر واسطهٔ تهييجيه‌در. عبدالحق حامدك مقبره‌ده‌كي « تابوت » پارچه‌سيله « سيس » منظومه‌سي بونك بويوك دليليدر، معماري‌ده، بوشلقلرله طولولقلرك، ستونلرله ديوارلرك امتزاجندن متولد تضادله برابر اشكال متشابه‌نك تكرري بنالك وصف اساسيه‌سني ميدانه چيقارير. عمومي شرقيلرده نقرانك تأثيري غير قابل انكاردر. هر ملتك، هر ادبياتك، هر زمانك آثارنده تكراره عائد بر چوق مشاهده‌لره تصادف ايديلير.

بونلر خطوطه، الوانه، اصواته، حركاته تطبيق ايدلديكي زمان بر مبالغهٔ اختياريه ويا طبيعيه ايله بونلرك هر برينك حصوله كتيرديكي تأثر خصوصيي شدتله تزييد ايدرلر.

ديمك كه صنعتك شرائط روحيه‌سي وحدت منطقيه، تضاد وتكراردن برده وحدت داخلنده اقسامك تنوعندن عبارتدر.

٧

صنعتده حيات واضلاو. — خطوطك، اشكالك، اصواتك، حركاتك. الوانك امتزاجندن زياده ذكاي بشري بوكون اشغال ايدن ديكر برشي واردر: اوده هر شيئي احاطه ايدن، هر شيئك فوقنده بولنان، تنوع ايله كوزلله‌شه‌ن وحدتك اك صوك، اك

مکمل افادەسی اولان ، فعالیتی ، انکشافات متوالیەیی علاوه ایلەین، بزی بر محبت متقابله ایله برلشدیرن حیات در .

اسکی آثار هیکلتراشی‌ده اولدیغی کبی حیات سا کنەده بزی تسخیر ایدر ، بزی جذب ایدر ؛ حیات فعاله ده . حتی یالکز بر شخصله دکل ، بر چوق اشخاصك اجتماعیله ده بزده عینی تأثیری حصوله کتیریر. صنعت ، کرك حیات عتیقەده ، کرك حیات جدیدەده بر واسطهٔ افادەدر . بناءً علیه عوامك پك محدود بر معناده استعمال ایتدیکی بو کلمەنك معناسنی اتمام ایله توسیع ایتمك بی معنا بر شی اوله ماز .

بوراده انتخاب موضوع مسئلەسی‌ده کیرەبیلیر ؛ بوکا بر چوق کیمسەلر عطف اهمیت ایتمەمکدەدرلر . حالبوکه انتخاب موضوع ، صنعتکارك قوهٔ دماغیەسنی مقایسه خصوصنده خدمت ایدر، اکر بر اثر صنعتك قیمتی محررینك شخصیتنی حائز وحامل اولمسیله اولەبیلیور وبو بر حقیقت حالنده بولونیورسه موضوعك انتخابی بر اهمیت عظیمەیی احتوا ایدییور دیمکدر .

منقدلرك شخصی دکل، اثری تدقیق ایتدکلری حقندەکی مطالعەلری طوغری دکلدر ، اثر ومحررك شخصی بربرندن آیریلەماز. اکر اثر فنا ایسه محرری فنا . یاخود اثری یازدیغی زمانده قیمت صنعتکارانەسنی غیب ایتمش دیمکدر. شو صورتەده اثر صنعتده حیات واردر .

مع مافیه موضوعك اهمیتی مختلف صنعتلره کوره تخالف ایدر . افکارك مقامنی اشغال ایدن طنت وآهنك اشعار ایله مالی ، ذکایه خطاب ایتمەین بر اثر ادبی‌دن هیچ برکیمسه برشی آکلایەماز. صرف زینتدن عبارت ، عملی هیچ بر فائدەیی حائز اولمایان بر بنا ، حس

منطقی‌یی زده‌له‌مکله برابر کندینی براثر صنعت دییه‌ده قبول ایتدیره‌مز. برستون منفرد، برطاق ظفر برهیئت تزیینیه‌نك برقسمی اولمق صورتیله قابلیت متحمله‌یی حائزدر. اگر بونلر بغدایلرله اورتولو بر تارلا داخلنده، یاخود بوش بر یول اوزرنده بولنسه بویله کولونج بر موقعده قالیرلردی. حالبوکه رسم‌ده، موسیقی‌ده موضوع بروسیله حالنده‌در. بر رسام، بر منظره‌نك قارشوسنده الوان، خطوطك آهنکیله اشتغال ایدر. حادثه‌نك اخلاقی، تاریخی، ومعنوی مزیاتی یالکز شایان ترسیم بر تأثری احتوا ایتمك صورتیله اونك نظرنده کسب اهمیت ایلر. مختلف نوطلرك بربرینه ضم وعلاوه‌سندن عبارت اولان بر آهنك صدا یالکز تأثیر موسیقیسی اعتباریله استماعه شایاندر.

فی‌الحقیقه رسمله، موسیقی دماغ بشردن کچن بوتون افکاری افاده ایده‌بیله‌جك بر قابلیته مالك دکلدر. صنعت‌ده بر لسان اولمق اوزره فرض وتلقی ایدیله‌بیلیر؛ زیرا حسیات وافکارك خارجاً اظهار و افاده‌سنه مأموردر. مع‌مافیه هپسنك کندیسنه مخصوص اصول وقواعدی، بناءً علیه حدودی وار دیمکدر. بو حدوددن وصف اساسیلرینی غیب ایتمکسزین چیقامازلر.

رسم، اساس اعتباریله، خطوطی، الوانی استعمال ایدر؛ بناءً علیه رسام اشیایی بونلرك معاونتیله مخیله‌سنده یاشاته‌بیلیر. زیرا دماغی بر صورتله تشکل ایتمشدر، مع‌مافیه بو خصوصده‌ده مبالغه ایتمه‌ملیدر. بو خطوط، بو الوان ده افکاردن تمامیله محروم دکلدرلر.

اثر صنعتك حصوله کتیردیکی تأثرك تنوع وسعتیله قیمتك تزایدی و وحدتی تشکیل ایدن بر آهنك داخلنده بو تأثراتك بربرینه

مربوط اولمه‌سی بر شرط اساسی ایسه بر اثر صنعتك حظ بدیعی‌یه حظ ذهنی‌ده علاوه ایتمه‌سی و حظ ذهنی‌یی تأمین ایده‌مه‌ین آثاردن دها زیاده تولید محظوظیت ایتمه‌سنی بادیدر .

رقص ، هیکلتراشی حقنده‌ده بو مطالعاتی یوروته‌بیلیرز. بر هیکل کندیسندن باشقه احتیاجاتك طلب تأمینی حقمز اولمامسنه بناءً اشکالی تام ومکمل صورتده کوستریرسه وظیفه‌سنی ایفا ایدر. رقص‌ده لطیف، ظریف ، بر تعاقب حرکاتی ایفا ایدر ایتمز حظ رؤیتی تأمین ایتمش اولور .

فقط اشکالك مکملیتنه ، حرکاتك لطافتنه افاده ایدلمك ایستەنیلن شیئك طبیعتی‌ده علاوه ایدرسه‌ك یکی بر محظوظیت دها طویمش اولورز .

دیمك که انتخاب موضوع ، بعضیلرینك ادعالری هرنه اولورسه اولسون، حظ بدیعی‌ده غایت اهمیتلیدر .

موضوعك اخلاقیتنه کلنجه بونك‌ده اهمیت مخصوصه‌سی واردر. حسیات و افکارك عادیتی بزده طبیعی اوله‌رق بر نفرت اویاندیرر ، حالبوکه بالعکس علویت روح ، صفوت قلب بزده برحظ تولید ایلر.

بونك تطبیقاتنه اك زیاده تماشاده تصادف ایدیلیر . انسانك محبت متقابله‌سی کیفیتی آثار تماشاده پك بویوك بر رول اوینار . هر پیه‌سده هیچ اولمازسه عمومك توجهنی ، دقتنی جلب ایده‌بیله‌جك بر شخصه احتیاج واردر . بو اثر تماشانك قیمت صنعتکارانه‌سی هرنه اولور ایسه اولسون، بو یکانه شرطدن محروم اولدیغی تقدیرده موفقیتی ، عدم امکان داخلنه وضع ایتمه‌مك ایچون ــ صعوبت پیدا ایدر . بو محبت متقابله‌نك بر طاقم تمایلات معنده‌سی واردر، که نفوذ منطقی‌یه

بیله تحکم ایدر. خطابت، یعنی صنعت شفاهیه اوزرینه آثار وجوده کتیرنلرده بوکا قانعدرلر. سامعینك اوزرنده برتأثیر محبتکار حصوله کتیرمه‌ین بر خطیب، افکاری نه قدر منطقی اولورسه اولسون، تولید اعتقاد ایده‌مز.

طبیعی، تقابل محبت کیفیتی، ذکادن زیاده حساسیته خطاب ایدن صنایع نفیسه‌ده اهمال ایدیله‌مز.

معمافیه بوملاحظات نتیجه‌سنده صنعتی، اخلاقك بر قسمی دیه قبول ایتدیکمز تصورنده بولنلماسین. صنعت نه ایی‌یی نده کوزلی اساس وغایه اتخاذ ایتمشدر، بزم سویله‌مك ایسته‌دیکمز فسون صنعته فسون خیر وحسن علاوه ایدیلیرسه توجه عمومی‌یی جلب ایتمه‌نك دها قولای اوله‌سیدر. زیرا عموم، بر تابلونك، بر هیکلك تأثیر اخلاقیسنی، تأثیرحسنیسنی تأثیر بدیعیسندن دها قولایلقله مص وتمثیله قابلیتداردر.

صنایع سائره حقنده سویله‌دیکمز بو مطالعات ذکا ایله مربوطیت قدیمه‌سنه رغماً شعرده تطبیق اولنه‌بیلیر، او حساسیت عصبیه اوزرینه قسم موسیقیسی ایله ـ هرنه قدر وسعتی آز ایسه‌ده ـ اجرای تأثیر ایدر، افکار و خیالاته کلنجه اوبر تابلونك ویره‌جکی تأثیردن زیاده بر تأثیر ایله نظر مخیله اوکنده بر سلسلهٔ تصاویر وتماثیل دیزدرك کزینیر.

٨

خلاصه. — بالنتیجه، بوتون حظوظات کبی حظ سمع، حظ بصر الیاف عصبیه‌نك اهتزازی ایله آنی بر صورتده فعالیت دماغیه‌نك

تزایدندن تولد ایدر . وبو اهتزازات ، بالاده ذکر ایدیلان شرائط داخلنده حصوله کلیر. بونلر ذوق شامه ، ذوق لامسه ، ذوق ذائقه آره‌سنده‌کی فرقی‌ده آکلامق ضروریدر .

بو فرقلردن باشلیجه‌سی ذائقه‌نك ، لامسه‌نك ، شامه‌نك ذوقنك کندیلرینه منحصر بولنمه‌سی‌در. اکر بونلر حسیات وافکاره مربوط بولنیرسه باشقه بر ماهیتده بولنان تأثرات سابقه‌نك تخطری صورتیله‌در .

بالعکس سامعه ایله باصره طوغریدن طوغری‌یه ، وهیچ بر صورتده حسیات وافکارك تحصل ایتدیکی مراکزه مربوطدر . بو خصائص خصوصیه طولاییسیله‌در ،که سامعه ایله باصره بشرك انکشافاتنك ، یازی و لسان واسطه‌سیله ، معاونی ، مکتسباتنك خزینه‌سی اولمشدر. هرنه قدر بو ایکی عضوك بو خصائصی انسانك فعالیت دماغیه‌سنك بوتون انکشافاتنه حصر ایتمشلرسه‌ده اونلره خاص بعض افکار وحسیاتك موجودیتی‌ده غیر قابل انکاردر. انتظام تناسب ، تنوع ، وحدت ، حیات فکرلری سامعه ایله باصره‌یه عائد تحسساتدن آنی برصورتده تولد ایتمشدر .

غیر ادراکی ، غیر وجدانی بر طرزده تولد ایدن بونلر بالاخره فکر حالنه انتقال ایدییورلر ، استحصالات صنعتکارانه‌نك قواعدی حکمنه کیرییورلرسه بونی تأثر وتحسس ابتدائینك تشوشاتندن تخلیص ایدن خاصهٔ تحلیلك فعالیتنه مدیونز . بو عضولرك بولندیغی هر اثر ، اشتراکارك نسبتی درجه‌سنده ، بزه کوزل کورینیر ، بونلردن هر بری ، داخل اثرده ، تصور ایده‌بیلدیکمز الك مکمل بر درجهٔ نسبتده الك آهنکدار بر امتزاجده بولنیرسه اثرده او قدر مکمل اولور . بو

شرائط داخلنده‌کی ذوق ذوق بدیعی‌یی حصوله کتیرن حسیاتك. خارجنده بو اثری وجوده کتیرن صنعتکارك علویت ملکاتنه عائد بر حس محبتله‌ده تضاعف ایدر.

بو مطالعه اساسی بر نقطهٔ نظردن غایت مهمدر. حادثات حقیقیه‌نك مواد حقیقیه‌نك رؤیتندن تحصل ایدن تحسسات ایله بونلرك آثار صنعت داخلنده بولندیغی اثناده‌کی تحسساتی بربریله مقایسه ایتمك بو اهمیتی ایضاح ایچون کافیدر. اك زیاده نفرت انگیز، اك زیاده الم آور بر شیئك بر اثر صنعت داخلنده بولنمه‌سی بزه بر ذوق مخصوص ویره‌بیلیر. صنعتك قارشوسنده حصوله کلن حیرت و تقدیر اشیانك حصوله کتیره‌جکی تحسسی ازاله ایله یرینه قائم اولور.

حقیقتده بزم نظر دقتمزی جلب ایدن، ظن ایدلدیکی کبی تقلید دکل اثر صنعته صنعتکارك شخصیتنك انضمامی، مقلدك قوهٔ صنعتکارانه‌سیدر.

شخصیتك تأثیری او قدر زیاده‌درکه حتی دیکر مزایانك یرینه بعضاً قائم اوله بیلیر. بعضاً نقصانلرله، خطالرله مالی بر اثر خصوصیت وغرابت مخصوصه ایله صنعتکارینك شخصیتنی اظهار وارائه ایتدیکی ایچون صحته، ترتیبه مالك اولان بر اثره تفوق ایدر. بر اثر صنعتده صنعتکارینك دستنی، ذکاسنی، دهاسنی آرامق بزده بر احتیاج حالنده‌در. صنعتده محویت عدم اقتدار دیمکدر، حقیقةً متأثر بر صنعتکار هیجانی مخیله‌سنده حصوله کتیردیکی الوان ایله افاده ایدر. بو خاتم شخصیت نه قدر غریب اولورسه اولسون واقفین نزدنده شایان توصیه بر مزیتدر. بونك دیکر بر مثالی، اساسنده‌کی کوزللك

هر نه اولورسه اولسون ، قوپیه‌لر ، انتحاللر حقنده حس ایتدیکمز عدم تنزلدر .

« بر کلمه‌ده حظ بدیعی بر حظ عالیدر . بوذوق ، مطالعه وتماشا ایتدیکمز اثری سلسلهٔ اشیا آره‌سنده ممکن اولان تکاملاتك غایهٔ حدودی اولمق اوزره تلقی ایدیلن نقطه‌سنه ایصال ایدن هیجاناتی و تأثرات آهنکدارك وسعت وتنوعندن متحصل فعالیت دماغیه‌نك فعالیت عصبیه‌نك ایقاظندن متولددر . » حس تقدیر وتحسینه کلنجه بزم ایچون غایهٔ خیال اولان بر مکملیتك تخمیننندن ، اثرده شخصیتی انعکاس ایدن صنعتکارك مزیاتنك کشفی طولاییسیله تحصل ایدن حیرتدن تولد ایلر . نه قدر بو تأثرات واسع ، متنوع ، آهنکدار ایسه او قدرده حصوله کتیردکلری حظ بدیعی تمام ومکملدر . شمدیلك حظ بدیعی حقنده بوقدر معلومات کفایت ایدر ، ذوق ایله دهابحثلری اونك نواقصنی اکمال ، مبهماتنی توضیح ایده‌جکدر .

صنعت نه در ؟

صنایع نفیسه‌دن هر برینك انكشافات تاریخیه‌سی . — صنعتك تعریف عمومیسی . — صنایع نفیسهٔ مختلفه آره‌سنده‌كی مشابهتلر .

١

صنایع نفیسه‌ده هر برینك انكشافات تاریخیه‌سی . — كوردیكمز وجهله ، صنعت انسانله برابر دنیایه كلییور ؛ اكثری افعال وافكاری درونده بولونیور . او انسان ایچون اوقدر ضروری اوقدر طبیعی كه افكارینك انتظامنی تأمین ایدییور ، لسانه آهنك ویرییور .

استحصالاتی چاقمق طاشندن معمول بیچاقلر ، كرز اولدیغی بر زمانده بیله انسان بونلری طرز اعمال ، وبونلره تودیع اشكال نقطهٔ نظرندن برصنعته مالك بولونیوردی . بو بالواسطه تظاهر ایتدیكی حالده بلا واسطه اوله‌رق سوسلر وزینتلر ، بیچاقلرك وظیفهٔ تدافعیه‌لرینه برشیلر علاوه ایتمه‌ین رسملرله تظاهر ایدییوردی .

بشرك موسیقی‌ده رسم قدر آشناسی‌دی . بوكا عائد بولنان آلات وادوات بونك دلیلیدر . رقص ایله شعره كلنجه بونلر حقنده برطاقم فرضیات وتخمیناتده بولنه‌بیلیرز ، معمافیه بوكون وحشی اقوامده بو ایكی شكل صنعت مختلف درجه‌ده بولونیور ، حالبوكه رسم پك ابتدائی محدود بر حالده كورلمكده‌در .

بر استعداد فطری وطبیعتك محصولی بولنان شعره ازمنهٔ تاریخیه‌نك مبادیسنده تصادف ایدییورز . آریالی چوبانلر چایلرك

كنارنده قويونلرينى اوتلاتيركن سما ساكن آلهلرك شياطين لياله قارشو معاونتلرينى طلب ايتدكلرى ادعيهٔ مذهبيه شعردن باشقه برشى دكلدى . بونلر حس اميد ايله حس خوفى اوقدر نفوذ و قوتله افاده ايديورلردى، كه اختيارى ، كلفتله محاط اولمامسى نسبتنده بومشترك ، عمومه عائد شعرلرده تأثير نفوذده آرتييوردى . بونلرده نه تدقيق ، نه ده سعى وغيرت واردى . بونلرك قوتى شعرى الهام ايدن هيجانك صميميتندن تولد ايتمه‌لرنده ايدى . بواشعار حسياتك اوصاف وطبايعى اعتباريله صورت مطلقه‌ده معنوى اولدقلرى حالده افاده اولندقلرى اشكال اعتباريله اكثريا مادى ايديلر . بواشكال ، بونوع شعرلره تماميله توافق ايدن حادثات جويه‌يه تعلق ايدن ، تعريف وتوصيفدن تشكل ايدييوردى . فقط بونلر بر طاقم ارادت خيرخواهانه ويا بدخواهانئك تظاهراتى تلقى ايدلمك اعتباريله تعريف وتوصيف برر فاجعهٔ زنده وذيروحه منقلب اولييوردى . آريالر ايچون ير ، كوك ، قمر ، كونش ، روزكار ، شفق ، نجم ، بولوط ، آتش ، حتى فداكارلق دعا برر معبود ، يعنى اراده‌يه مالك ، فعال ، هردرلو قيد قانونيدن آزاده ، انسانه نسبتله چوق يوكسك ، حدتلنديرمك ، حدتلنديرمه‌مك صورتيله اونى بوتون فنالقلرله تهديد ايدر ، اوكا بوتون ايلكلرى تأمين ايلر برر مخلوق تلقى اولينيوردى .

بومصور بشر دينلردن برطاقم اساطير وخرافات تولد ايتدى ، كه بونلرك معنالرى مرور زمانله ظلمت كسب ايتدى . بوفاجعات سماويه ياواش ياواش حكايات قهرمانانه‌يه تبدل ايله نسلدن نسله وصف اساسى تغيير ، ازمنهٔ قديمه‌نك الك بويوك زمانلرينى توليد ايله‌دى .

بواستحصالات مشتركهٔ قوميه طبيعى قومك طبايع واوصافنى

حامل بولنیور ، عمومك حسیاتنی افاده ایدییوردی . بو هیچ بر شاعره عائد اولمامق اعتباریله غیر شخصی ، یعنی ملی بر صنعت دیمکدی .

بونلردن صوکرا یکی بر صنعت یاخود معنایه وضوح ویرمك ایچون صنعتك یکی بر شکلی تولد ایتدی .. صنعت کندیسنك نه اولدیغنی آکلادی . وبوصورتله صنعت متقدمه‌دن تمیز ایتدی . صوك زمانلرك صنعتی دیمك اولان بو صنعتده شخصیت صنعتکارانه کیتدکجه تزاید ایدییور ، حتی صنعتی بیله انکار ایده‌جك بر ماهیتده بولینیور . بو صورتله ابتدائی زمانلرك صاف ، وهبی صنعتی یرینه متشکر ، کندندن خبردار بر صنعت قائم اولییور ، هیجانلك صنعیتنه بناءً تسلیم موجودیت ونفس ایدرکبی کورونمکدن اجتناب ایدییور ، اضمحلالدن اضمحلاله قوشارق عنعنوی برشکل آلیور .

فقط شعر اولمك ایسته‌مه‌دی ، تکرار دیرلمك ایچون حقیقتله تماس ایتمك اوکا کفایت ایتدی . اضمحلال دورلرینی متعاقب پارلاق شیلره مالك اولدی . شخصی اشعار نفیسه فکر تحلیلك انکشافیله طوغدی ، فقط بعضاً ینه اونکله اولدی . انسان درونی کورمکه باشلادیغی زمان لاینقطع روحنده تحریاته باشلادی ، منفعت تجسس ، منفعت صنعتکارانه‌نك فوقنه چیقدی کویا فلسفی تلقی ایدیلن ، حادثات روحیه واخلاقیه‌یی حادثات جسمانیه‌دن تفریق ایدن ، اونلری برعالم مخیله عائد کبی کوره‌ن روحیونك نظریاتی ساحهٔ شعرده داخل اولدی ؛ یاواش یاواش اونك ابداعاتی جانسز ، مجرد برر شکله وضع ایله‌دی .

بومبالغهٔ روحیه چوق زمان دوام ایده‌مه‌دی ؛ بوانجه‌لمش ،

حتی بر محیط داخلنده یاشـامه‌یه آلشمش ، اصـالتك رقت ونزاهته مشـتاق بر جمعیته کفایت ایده‌بیلیردی . وقتـا که ادبیات بو صنف مخصوصه خطاب ایتمکدن اوزاقلاشدی، عمومه خطاب ایتمك ایسته‌دی بو یکی قارئلرینك ذوقیله حسـیاتنه توفیق حرکتـه مجبور اولدی ، بونلره لازم صمیمیت ، حیات ، صنعتده حیات حقیقیه ایدی . ایشته بو احتیاجك تأثیریله حیات تماشا متمدن مملکتلرده تمامیله دکشدی . رومانده عینی جریانی تعقیب ایتدی . بوکون تمامیله بشری ، بوتون جمعیته شامل آثاره مالك بولونیورز. اشخاصك سلسلهٔ افعالیله حیاتده اولدیغی کبی اوصاف وطبایعی کوستریلییور .

رقص ، روحك بعض هیجـاناتندن متولد حرکت وجودیه احتیاجنك تأثیر غیر وجدانیسیله باشلادی. سریع یاخود بطی حرکاتی تنظیم ایدن آهنك وقافیه طولاییسیله بر صنعت حالنه کیردی. مشاغل حیاتیه‌یی افاده‌یه مقتدر اولدی . حربه ، دینه ، حصاده حتی حیات جویه‌یی، حرکات کواکبی کوسترن حرکاته عائد رقصلر ایجادایدلدی. نهایت بو اوپرالرده اولدیغی کبی بر تماشا حالنی آلدی .

موسیقی‌ده رقص کبی بر تأثیر جسمانی داخلنده حصوله کلمشدر. اونك ایلك رشیمی اضطرابدن ، سعادتدن ، عشقدن ، حدتدن متولد صدادر. بو قافیه وآهنك ایله ثمره‌دار اولدی ، تنوع ایتدی. قولاق واسطه‌سـیله آقوردلرك امتزاجاتی قوانیننه تبعیت ایله‌دی . هیجانات روحیه ایله اصوات آره‌سنده‌کی مناسـبات مشاهده ایدلدیکی تقدیرده موسیقینك حدودی توسع ایدییور . یکانه ، معین بر حسك افاده‌سی اولان ، یکنسق ، محدود ایلك شرقینك یرینه بوکون روحی مختلف صفحاتدن کچیره بیلن متنوع ، نفیس مه‌لودیلر قائم اولدی .

باصره‌یه خطاب ایدن صنایعدن ارضده الك اول كورونن اشكالی ابعاد ثلثه‌سیله كوستره بیلن ، هیكلتراشیدر . آلات تدافعیهٔ ابتدائیه ، مواد تزیینیه هپ اشكالی كوسترمك اعتباریله هیكلتراشنك رشیملریدر. مغاره‌لرده یاشایان ابتدائی انسانلر اشكالده ظرافت آرایورلر ، وبونی وهبی بر صورتده قوه‌دن فعله چیقاریبورلر تقلیدك مداخله‌سی بالآخره‌در . وتقلیدك تأثیریله نباتاتك ، حیواناتك ، انسانلرك اشكالی استحصال ایدلدی . ابتدا پك ثقیل اولان بو استحصالات اعتیاد پیدا ایتدكجه ، آلات تكمل ایتدكجه یاواش یاواش تكمل ایتدی. بعض صنعتكارلر حقیقتی تمامیله اظهار ایتدیلر ، بعضیلری اساطیره عائد اشكالی ، حسن مخیلی دوشونه‌رك دور قدیمده هیكللر وجوده كتیردیلر . فی‌الحقیقه تقلیدك طوغریلغی اعتباریله بوكونكی هیكلتراشی اسكی یونان هیكللرینه معادل دكلدر ، فقط افادهٔ طبایع ، وسعت معنویات اعتباریله اونلره مرجحدر .

رسمه كلنجه ... بونك مبدأ ومنشئی بولمق خیلی كوچ بر كیفیتدر. یالكز قبل‌التاریخ بعض موادك طرز اعمالی دها او زمانلرده بشرك تنوع الوانه ، فسون ضیایه مفتونیتنی اثبات ایتمكده‌در . بعض وحشی اقوامك یوزلرینی چیزملری ، بویامق ، دیشلرینی ، صاچلرینی ، دریلرینی تلوین ایتملری بوذوقك سوق طبیعی‌یه عائدیتنی اثبات ایدییور. حتی رسمده هیكلتراشی قدر اسكیدر دینیله‌بیلیر؛ فقط رسمك مربوط اولدیغی قواعد او قدر مشوش ، اصوللری او قدر وقوف ومعلوماته محتاجدركه برتكامل نسبی‌یه مظهریتی ایچون پك چوق سنه‌لر بكله‌مسی ضروریدر . یونانستانك الك مترقی ، الك مكمل بر دورنده رسم ملون هیكلتراشیدن باشقه بر شی دكلدی .

فقط بو کون بوتون صنایع نفیسهٔ سائره‌دن زیاده حقیقتله اوغراشه‌بیله‌جك بر ماهیت و قابلیتده‌در. ذکای بشردن پارچه پارچه قوپان بوابداع، اشیانك اك مکمل بر آیینه‌سی، مناظر طبیعتله قارشو قارشویه کلن انسانك اخذ ایتدیکی تحسساتك اك زیاده حائز قابلیت بر مترجمیدر. تاریخنده ایکی جریان موجوددر: بعضلری، اوندن شاعری، انسانی خذف ایده‌رك، طوغریدن طوغری‌یه بر مقلدتام اولمه‌سنی طلب ایتدیلر، بعضیلری‌ده افاده‌یه عائد نفوذ و قوته باقه‌رق و اونی لسان تکلم وتحریرك بر معاونی عد و تلقی ایله‌دیلر. اك بویوك رساملر بو ایکی فکره‌ده مقاومت ایدنلر، و رسمك ایکی خاصه‌سنی بر وحدت داخلنه ادخال ایله‌یه‌بیلنلردر. بوکون رسم تحری حقیقتله مشغولدر. حال حاضرده افکار عمومیه هر شیده، هر یرده حقیقتی تحری ایدییور.

معماری ابتدا بر صنعت دکل ایکن بالآخره بر صنعت حالنه کیرمشدر. ایلك یوواسنی، ایلك کلبه‌سنی اعمال ایدن ایلك انسان بر اثر صنعت وجوده کتیرمه‌یی دوشونمه‌دی، اونك دوشوندیکی حکمت بدایعله مناسبتدار اولمیان شیلردی. مادامکه بر کلبه بر طاقم خطوطدن، اشکالدن مرکبدی، بونلره رؤیتده اك زیاده موافق کلن اك کوزل طرزی انسانك حس فطرئی صنعته تبعیتله ویرمه‌مسی عدیم‌الامکاندی. آلهلره حصر و تخصیص اولنان مبانیده طبیعی اوله‌رق بو ترجیحلر ابتدا کندیلرینی کوستردی. طبیعی معبدلر، سرایلر، ساکنلرینك عظمت و اقبالنی کوسترمك ایچون اشخاص عادیه‌یه مخصوص بنالردن وسعت، علویت، طرز تزین اعتباریله آیرلمق اقتضا ایدییوردی. بو بر رشیم اولدی. و بوندن مختلف طروز معماریه ظهور ایتدی.

اساساً معماری ، هیکلتراشی دیمکدر . هندك یکنسق بر طاشدن
معمول هیکللری بونك بر دلیلیدر ، یالکز آره‌لرنده شو فرق
موجوددر،که هیکلتراشی طبیعت طرفندن مودوع اشکالی تقلیدایدر ،
حالبوکه معماریه‌نك خطوط واشکالی معمارك فکرندن ظهور ایلر.

۲

صنعتك تعریف عمومیسی .— شورایه‌قدر کوستریلن معلوماتدن
مستبان اولدیغی وجهله صنعت ، مدنیتك زهره‌سی دکل ، رشیمی ،
صنعت صنعی دکل، طبیعیدر. انسان کندیسنه نظرلرینی عطف ایتدیکی،
شخصیتنی برنجی آثارنده اظهار ایتدیکی دقیقه‌دن اعتباراً اوده
تظاهره باشلایور. علم وظائف الاعضایه عائد اساس اعتباریله اوانسانیتی
تشکیل ایدن عناصره عائددر . انسانك وصف ممتاز و اساسیسی ،
هر نوع افعال و آثاره تعلق ایدن انقطاع ناپذیر بر فعالیت دماغیه‌در .
بو فعالیتك غایه‌سی ، ناظمی تحری حسن ، یعنی احتیاجات مادیه
و معنویه‌سنك تطمین و تسکینی کیفیتیدر .

بوتون حیوانات ایچون مشترك اولان بو خاصه انسانده غایه ایله
وسائطی بربرینه توفیق ایدن غایت واسع برملکه‌دن عبارتدر .

احتیاجات جسمانیه‌ی تطمین ایدن مجبوریت حیاتی تأمین و تسهیل
ایدن صناعتی تولید ایتدی، احتیاجات معنویه ودماغیه‌سنه کلنجه بونی
تطمین و تأمین ایچون اك اول ، فکرلرك تولدندن اول بیله ، صنایع
نفیسه‌یه شتاب ایتدی . حیات حسیه حیات فکریه‌یه عصرلرجه تقدم
ایتمشدر .

بو احتیاجات حقیقیه و مخیله‌نك ؛ حالاً ویا آتیاً تطمین و تأمینی

بالنتيجه سعادتی ، سروری ، محظوظیتی ، وبونلره متعلق بوتون حسیاتی تولید ایلر . بونك عكسی حالاتده ایسه اضطراب ، یأس ، قورقو ظهور ایلر . هرایكی حالده‌ده یا مأیوس ویا مسرور بر هیجان موجوددر ؛ وبوهیجانك اساسنده ، برطاقم اوضاع واشاراتله خارجاً اظهار وارائه اولنمق خاصه‌سی واردر .

بوهیجان ، حركات واوضاع موزونه ایله ارائه ایدلدیكی تقدیرده رقص، نغمات ایله افاده اولندیغی تقدیرده موسیقی، الفاظ آهنكدار ایله اظهار ایدلدیكی تقدیرده شعر وجوده كلیر .

دیكر طرفدن انسان ، تقابل محبتله یاشار بر مخلوقدر . بر چوق احوالده كندی مصائب و حظوظاتی ایمش كبی دیكرلرینك‌ده اضطراباتیله ، حظوظاتیله اوده محظوظ ، اوده مأیوس اولور. بوندن باشقه او حادثات مخیله‌یی ایجاد قابلیتنه مالك اولدیغی كبی بونلری حادثات حقیقیه‌دن دها زیاده شدید الوان ایله اظهار ایده‌بیلیر . بونك ایچون ساحهٔ صنعت اونك اوكنده آچیقدر . زیرا وسائط هیجانیه یالكز اطرافنده یاشایان ، واوكا آز چوق صیقی رابطه‌لرله ، اشتراك افكارومنفعتله، مشابهت موقع اجتماعی‌ایله‌مربوط بولنان همجنسلرینك عددیله دكل ، شاعرلرك مخیله‌سنك ایجاد ایتدیكی بیكلرجه احوال وموجودات ایله‌ده تزاید وتضاعف ایتمشدر .

انسانك انسانه قارشو اولان بومحبتی صنعت نقطهٔ نظرندن غایت حائز اهمیت‌در ؛ بونك فعالیتی، ترقیات وانكشافات انسانیه نسبتنده تزاید ایدییور . بوحس ، نقطهٔ تعارفه واصل اولدیغی زمان صنعت ابتدائیه‌نك تمامیله اوصافنی، ماهیتنی تبدیل وتغییر ایتدی؛ یكی،تمامیله روحی، دها یوكسك بردرجه‌ده صنعت وجوده كلدی .

مادامکه صنعت بشرك احوال روحیه‌سنك افاده‌سیدر ، ماهیت صنعتده حصوله کلن بوترقی غایت طبیعیدر . حال حاضر صنعت افاده‌کار بروضعیت آلمشدر . انسانلرك یکدیکری آره‌سنده‌کی تقابل محبته استناد ایتمکده‌در . اوهیجاناتی اوصاف وطبایعی کوسترمکده‌در انسانك انسانه قارشـو کوستردیکی توجهی اوبر طرز صنعتکارانه‌ده اظهار ایله‌مکده‌در . حسن ، بوکون صنعت‌ده درجهٔ تالیه‌ده قالیور. مقصد وغایه انسان، انسانك عارضی ویا دائمی طبایع واوصافی، فضائل وخطیأتی‌در. رومانی، تماشایی دیکر صنعتلرك فوقنه اصعادایدن‌اسبابدن بری‌ده بودر .

بوهیجانات ومحظوظات روحیه‌نك اساسلرینه خطوطك،اشکالك الوانك امتزاجاتی ضیا وکولکه‌لرك مناسبات مبسوطه و معکوسـه‌لرینی علاوه‌ایتملیدر. آلت حظی کوز اولان بونوع حظوظات وهیجاناتك تحریٔ غیر ادرا کیسی رسم ، هیکلتراشی ، معماری دینیلن صنعتلرك تولدینه باعث اولیبور .

اوحالده صنعتك تعریف عمومیسی ایچـون خصوصی قوافی‌یه ، آهنکه تابع الفاظك ، اصواتك، اوضاع وحرکاتك تعاقبی ویااشکالك خطوطك ، الوانك امتزاجی واسطه‌سیله خارجاً اظهـار ایدیلن بر هیجانك افاده‌سیدر دیمك ممکندر .

ا کر بو تعریف طوغری ایسـه بر اثر صنعتك قیمتی ، هر نه اولورسه اولسون ، علت غائیه‌سی اولان هیجانك افاده وتظـاهری قوتیله اولچیله بیلیر ، وبواونك وحدت‌اساسیه وعالیه‌سنی تشکیل ایدن نتیجه‌سنی اسـتخراج ایده بیلور . شمدیلك بوقدرله ا کتفا ایده‌رك

مختلف صنایع نفیسه‌یی یکدیکرینه ربط ایدن مناسباتی تعیین ایده‌رك بو تعریفی توضیح و اکمال ایده‌لم .

۳

صنایع نفیسهٔ مختلفه آره‌سنده‌کی مناسبتلر ، مشابهتلر .— شعرك ساحه‌سی ، بلا استثنا بوتون حسیاته قدر توسیع ایتدیکی ، آز چوق بوتون افکاری افاده‌یه قابلیتلی بولندیغی جهتله غایت واسعدر ، فضله اوله‌رق ، مخیلهٔ بشریتك شکل مخصوص تشکلی اعتباریله آز چوق بر مقیاسده ، دیکر صنعتلرك‌ده یرینی طوته‌بیلیر . نظرده بر خیال یاشاتمق صورتیله اشیایی ، مناظری تصویر ایده‌رك خطوط ، الوان ، اشکاله حسیاتی تودیع ایتمك قابلیتنه مالك اولدقدن باشقه قافیه‌نك تنوع وتشددی ، کلمه‌لرك انتخابی ، تسلسلی ، آهنکی اعتباریله افاده ایدیلن فکردن ، حسدن عاری ، یالکز صماخی تلذیذ ایدن بر قوت موسیقیه‌یه‌ده مالك بولنیور .

بوندن باشقه اقسام وتفاصیلك ترتیب وتناسبی ؛ منظومه‌لرك ، افاده‌لرك مقامی ، رونقی ؛ جمله‌ده‌کی حرکتك وضوح وتنوعی ، لوایحك تضادی اعتباریله‌ده سامعك دماغنده آنجق باصره‌یه خطاب ایدن صنعتلرله افاده ایدیله بیلیر تحسساتك‌ده هیئت مجموعه‌سنی تولید ایدر .

موسیقینك نفوذ وقوتی اصواتك ، قوافینك اهتزازاته کتیردکلری الیاف عصبیهٔ سمعیه ایله توافقندن نشأت ایتمکده‌در . بونلرده حال حاضر فنك کوستردیکی غریب خصوصیتلرله صنایع نفیسهٔ سائره‌یه مربوطدر . نوطلری تشکیل ایدن اعدادك سایه‌سنده موسیقی‌یی

اصواتك معماریسی ، معماری‌یی‌ده وسعت ومسافه‌نك موسیقیسی تلقی ایتمك ممكندر؛ هرایكی طرفده‌ده تناسب وآهنك ضرورتی موجوددر. اهتزازات صوتیه ایله اهتزازات ضیائیه‌نك مشابهتی طولاییسیله اصوات والواندن متشكل احتساسات وتحسساتك مشابهتنی بیان ایتمك ممكندر. اصواتك حركاتندن عبارت اولان موسیقی‌ده ، رقص ناصل وجودك اوضاع واشاراتنك حركاتنی تنویع ایدیبورسه ، حركاتنی تنویعه مجبوردر. بوجهتدن موسیقی‌یه اصواتك رقصیدر دینیله بیلیر. نوطلر، معماری ایچون طاشلر ، رسام ایچون الوان نه ایسه ، موسیقی شناس ایچونده اویله برر خام ماده‌در .

باصره‌یه خطاب ایدن صنعتلر اشكالك ، خطوطك ، الوانك امتزاجیله كوز اوزرنده حصوله كلن تحسساته تعلق ایتمه‌یور .

شبهه‌سز بو امتزاجات اساسی‌در ، زیرا بوصنعتلرك علت اساسیه‌سی بونلردر ، تناسبدن آهنكدن ، صحتدن فرار ایدن بر هیكلتراش ، بر معمار ، بر رسام ، وزنسز منظومات وجوده كتیرن بر شاعر ، پرده‌لر آره‌سنده‌كی مناسباتی دوشونمه‌ین بر موسیقی شناس كبی ، صنعتكارلغه لایق دكلدر . بوصنعتلرك شرائط اساسیه‌سی وابتدائیه‌سی طوغریدن طوغری‌یه اشیانك رؤیتندن متولد محظوظیتلره قارشو كوزك حساسیت مخصوصه‌سیدر . ایكنجیسی‌ده صنعتكارك روحی اوزرنده حصوله كلن احتساس وتأثرك تظاهری واسطه‌سیله مرئی ظاهریاته بر وضوح وطلاقت ویره بیلمك ملكه‌سیدر .

رسام اویله بر مخلوقدر كه طبیعت طرفندن الیاف عصبیهٔ سمعیه‌سنك فضلهٔ تهیجندن متولد بر امتیازك مالكیدر . یالكز كوزلریله محظوظ اولور . او اشكالك ، خطوطك ، الوانك امتزاجندن اویله بر ذوق

طویار که خارجده ، باشقه بر یرده اوکا تصادف ایتمه‌سی امکان خارجنده‌در بو انجذاب اونك هیجاننك منبعیدر. بوکا تبعیتله ، خارجاً هیجاناتمزی افاده ایچون ، اونی متأثر ایدن الوانی ، اشکالی ، خطوطی تکرار استحصاله شتاب ایتمکده‌در . فقط الیاف بصریه‌نك اهتزازاتندن متولد بوکا ، بر سلسلهٔ اصوات آهنکدار علاوه ایتمك ضروریدر . کوز واسطه‌سیله طوغریدن طوغری‌یه حس اولنان تأثر وتحسسه ، درجهٔ تالیه‌ده ، دماغ بشرك تشکل مخصوصی ایجابندن اوله‌رق عینی زمانده حصوله کلن بر طاقم تأثرات وتحسسات رفاقت ایدییور . بونك اهمیت وعددی بشرك انکشافات دماغیه‌سی نتیجه‌سنده تزاید ایدییور. بوندن صنعتکارلر آره‌سنده بر تخالف ، بر درجه حصوله کتیرن ، ملکات صنعتکارانه ایله ملکات سائره آره‌سنده آنجق حس اولنه‌بیلن توافق ویا عدم توافقدن متولد بر تنوع وتکثر ظهور ایدییور . بونك ایچون رسم ، هیکلتراشی ، معماری اویله برقیمت افاده‌یه مالکدرلرکه بونك حدودینی تعیین ایتمك ممکن دکلدر .

شو مطالعاتدن آکلاشیلییورکه مختلف صنایع نفیسه آره‌سنده‌کی حدود مطلق تعیین ایدیله‌میور . اصوللرینك تنوع وتخالفنه رغماً اونلر بربرلرینك حدودینی تجاوز ایدییورلر ، زیرا اونلر نقطهٔ عزیمتلری نقطهٔ وصوللری اعتباریله بر مرکز مشترکله ، یعنی انسانله مربوط بولنیورلر ، وبو مرکزك مشوشیتی اوندن انبعاث ایدن هرشیده آز چوق تظاهر ایدییور .

ذوق نه‌در ؟

ذوقك تنوعى ، قابليت تحوليه‌سى . — بونلرك اسبابى . — مودا . — ذوق نه‌در ؟

١

ذوقك تنوعى ، قابليت تحوليه‌سى — اكر حظ بديعى ، معين شرائط داخلنده باصره ايله سامعه‌يه عائد الياف عصبيه‌نك اهتزازات مخصوصه‌سنه عائد بر نتيجه ايسه ، كوز ايله قولاق مراكز عصبيه‌يه اشكالك ، خطوطك ، الوانك ، اصواتك ، حركاتك تأثراتنى نقله مأمور ايسه بالنتيجه حظ‌بديعى‌ده كيفى ونسبى هيچ بر شى بولنمامه‌سى عينى مناظر قارشوسنده بولنان ، عينى اصواتى ايشيدن انسانلرك عينى صورتله متأثر اولمه‌سى اقتضا ايدردى .

حالبوكه بو نتيجهٔ منطقيه ايله افكار عموميه ، دها طوغريسى حادثات ووقايع طابان طابانه ضد بر موقعده‌در . دنياده تنوعه ميال بر شى وارسه اوده آثار صنعت حقنده‌كى حكملردر ، اك مشهور منقدلر بيله بر اثر صنعت حقنده عينى نقاط نظره مالك بولنمه‌يورلر ، بولنسه‌لر بيله نسل آتينك بر آز خلافنده بولنمه‌يه‌جغنه دائر بو بر ضمان قوى تشكيل ايده‌مه‌يور . دنياده مودادن دها متحول نه موجوددر ؟ حالبوكه بو البيسه‌لر اوزرنده تعين‌ايدن بر ذوق بديعيدن باشقه نه‌در ؟ بعضلرى طرفندن مدح‌ايديلن بر اثر ديكرلرى‌طرفندن ذم ايديلييور . اك زياده پرستش ايديلن بر مودا بر قاچ آى صوكرا كولونج اوليور .

اکر بونك تعیینی خصوصنده‌کی مشکلاتی حل ایتمه‌یه‌جك اولورسه‌ق شمدی‌یه قدر توسیع وایضاح ایتدیکمز نظریات هبا اولمش اولور . یاخود الك زیاده‌ فنا جهت بوتون حکمت بدایعك افنا و امحاسی مجبوریتیدر متلون ، متنوع ، متحول بر شیئی قطعیت فنیه داخلنه ادخال ایتمك ممکنمیدر ؟ بونی بعضلرینك تلقی ایتدکلری کبی تصادفه‌می ربط ایله‌ملی ؟

مسئله بویله دکلدر . بزم استناد ایتدیکمز اهتزاز نظریه‌سی‌ده حادثات ، هم‌ده فناً ، بلا واسطه مشاهده ایله کوسترلمش حادثات اوزرینه مؤسسدر . مادامکه بونلرده بر حادثه‌در ، اذواقك تخالف وتبدلی مسئله‌سنی تدقیق وایضاحه چالشه‌لم .

٢

بونلرك اسبابی .— الك زیاده نظر دقتی جالب اولان حادثه الیاف عصبیه‌نك هر شخصده عینی صورتده قابلیت تهیجیه‌یی حائز اولمامه‌سی کیفیتیدر ، بو خصوصده‌کی تخالفات شایان دقت بر درجه‌ده‌در. بعض اوبور کیمسه‌لر بیدکاری شیلرك الك اینجه چاشنی سنه قدر آکلادقلری حالده بر چوقلری بوندن محروم بولنمقده‌درلر. بعضلری بر اورکستزانك الك آز حس اولنه بیلن تفاصیل وتفرعاتنه قدر آکلادقلری حالده بر چوقلری‌ده الك زیاده غیر مشابه نوطلری بیله بر برندن تفریق ایتمك خصوصنده تردد ایتمکده‌درلر .

بو نهایت نقطه‌لر آره‌سنده بی‌نهایه بر درجهٔ تحول موجوددرکه اعضانك ادراك خصوصنده‌کی قوت ونفوذینه عائد سلسلهٔ تنوعی حصوله کتیرییور ، دیمك که بعض کیمسه‌لر بعض شیلری کورمك ،

ویا حس ایتمك خصوصنده یاطبیعةً معلول طوغیورلر، یاخود بر تربیهٔ مخصوصه‌یه مالك اولمادقلری ایچون بر ضعف مخصوصه مالك بولینیورلر. بوندن باشقه اشتغالات واعتیادات دماغیه‌نك‌ده عضویتمز اوزرنده‌کی تأثیرینی نظر دقتدن دور طوتاملی‌یز ، تاریخ دماغ بشر بوکا دائر بر چوق مشاهده‌لرله مالامالدر. ادبیات جدیده‌ایله ادبیات‌عتیقه‌غوغالری بونك بر دلیلیدر. هرایکیسنده ده‌ذوق‌مخصوصه مالك بر طاقم کیمسه‌لر بولنیورکه کندی نقطهٔ نظرلرینی مدافعه ایچون اك کولونج موقعده قالییورلردی. آثاری قیمیت حقیقیه‌لری ایله اولچه‌جکلری یرده تنظیم وترتیب ایلدکلری اصول ایله اولچییورلردی. فقط بوتون بو عصیانلر ذوق اوزرنده بر تأثیر اجرا ایده‌مزلر .

تجدد ، حقیقةً منطقی ، صنعتکارانه اولورسه ، دائما بو غیر منطقی تعرضاته غالب کلیر . اویله بر زمان کلیرکه مجادلات ومناقشات موازنه کسب ایدر . ملاحظه واعتیاد ایله یکی آثار آکلاشلمه‌یه ، حس ایدلمه‌یه باشلانیر . دیمك‌که ذوق خصوصنده تربیه‌نك‌ده ، اعتقادات باطله‌نك‌ده تأثیری وارمشدر . دیمك‌که ذوقك تنوع وتحولی بواسبابدن نشأت ایتمکده ایمش ... دیمك‌که بزم سرد ایتدیکمز نظریات طوغری ایمش .

٣

مودا . — بوکا مشابه بر تأثیره‌ده موداده تصادف ایدییورز . بوتون مودایه عائد تبدلات وتحولات ابتدا بزه غریب وبی‌معنا کورونییور ، فقط بر قوستومه بر دفعه آلشدقمی اولکی سنه‌ده‌کی قوستومی غریب بولمه‌یه باشلایورز .

بر یکیسی دها ظهور ایدنجه‌یه‌قدر او منطق ، معقول کورونییور.

ذوق ، موداخصوصنده‌کی تکاملاته تابع اوله‌جغی یرده ، ارتجاجاته تابع بولنیور . عینی نقطه‌لردن طورمقسزین کچن بر رقاص کبی بر مرکز داخلنده اولان بر نقطه‌دن دیکر بر نقطه‌یه کچییور . بو ارتجاجات پك آز مترقی اولان ملتلرده کورولمه‌یور ، زیرا مخیله مدنیلرده‌کی قدر اونلرده طلبکار دکلدر . حالبوکه مدنیلر فکرلره ، حسیاته قدر هر شیده تبدلاته خواهشکردر . بناءً علیه بونلرده مودالر تعاقب وتوالی ایده‌رك کیدییور .

بونك اسبابی ، عارضیلرینی ترك ایتمك صورتیله ، ترقینك نقصاننه بناءً احتیاج تجددی تطمین ایتمکدن تولد ایدییوردی . بعض مملکتلرده قادینلرك موقع اجتماعیلری او صورتله تشکل ایتمشدرکه تووالتلرندن ، ذوقلرندن باشقه بر مشغولیتلری بولنمایور . تربیه‌لری نقصان بولنمه‌سنه بناءً محیطلرنده کوردکلری امثال طولاییسیله اك کوچك یاشلرندن اعتباراً جدی دوشونمه‌یه غیر مقتدر غریب غریب ایجاداتله حس بدیعیلرینی تأمینه چالیشیورلر . صیقینتیدن اولمه‌مك ایچون ، جدیاتله اوغراشه‌مادقلری جهتله واهیاته ، غرور ایله‌ده متمادی تبدلاته قوشییورلر . هر نه قدر مودانك تبدلی حس بدیعینك تطمینی احتیاجندن تولد ایدییورسه‌ده بونی مثال اتخاذ ایدرك ذوقك‌ده تبدل وتنوعنی شخصی ، هر درلو قواعد ونظاماتدن عاری عد ایدنلره‌ده بر دلیل تشکیل ایده‌مز . ذوق ، حقیقی بر شی اوله‌بیلمك ایچون ، بوتون انسانلرده عینی صورتله انکشافه محتاج دکلدر ، نته‌کیم ذکاده ، دهاده بو کبی بر قیددن آزاده‌در . مثلا بر آدم ایی یاغ ایله فنا یاغی تفریق ایده بیله‌جك بر ذائقه‌یه مالك اولمامقله فنا

یاغلرك عدم موجودیتنه‌می قانع اولملیدر ؟ بوکا کیمسه اینانه‌مز . ایشته بویله بر قیاسله ذوقك عدم موجودیتی، یاخود شخصی اولدیغنی ادعا ایتمکده‌درلر .

٤

ذوق نه‌در ؟ — ذوق ، حظ بدیعی یی حس ایدن آز چوق انکشاف ایتمش بر خاصه‌دن عبارت دکلسه نه‌در ؟ مع‌مافیه بو خاصه موجوددر. بونی هیچ بر کیمسه انکار ایده‌مز ، اکر موجود اولمامش اولسه‌یدی صنعت موجود اوله‌مازدی . حتی ، اك صوك نقطه‌سنه تنزیل ایدلدیکی حالده ، ذوق بوتون انسانلرده موجوددر . انسانلر آره‌سنده بوتون صنایع نفیسه‌یه لاقید بر کیمسه بولمق مشکلدر. بعضیلری رسمی ، بعضیلری شعری ترجیح ایدییورلر ، معماریدن نفرت ایدنلر موسیقی‌دن خوشلانییورلر ، لاقیدئ عمومی ادراك اولنه‌ماز بر کیفیتدر .

اولجه کوردیکمز وجهله ، محظوظیت ، هرکسه خاص الیاف عصبیه‌نك حال تهیجندن متولددر . فقط قابلیت تهیجیه هرکسده مساوی دکلدر . مع‌مافیه الیاف عصبیه‌نك قابلیت تهیجیه‌سی کفایت ایده‌مه‌مکده‌در . محظوظیت حقیقهٔ بدیعی بر شکل آله‌بیلمك ایچون بزه بو محظوظیتی ویرن اثرك مبدعی صنعتکار یاخود داهی ایچون محبتکار بر حس تقدیر بسله‌مه‌مز شرطدر . بو حس تقدیر محررك ویا مبدعك بو اثری وجوده کتیرمك ایچون چکدیکی مشکلات وایفا ایتدیکی شرائط ایچون آز چوق واضح بر اعتقاده مالك اولمازسه‌ق تشکل وتأسس ایده‌مز . وبونه قدر مکمل ، نه قدر واضح اولورسه اثرله مؤثرك قیمتی‌ده او قدر طوغریلقله اولچیله‌بیلیر .

ذوق ایچون ایکی شرط حاکم موجوددر : بونلردن بری سمعك، بصرك تأثیرینه قارشـو شدید بر تأثر فطری ، دیکری‌ده هر شـیئك شرائط بدیعیه‌سی حقنـده درین بر وقوف و معلوماتدر. بو ایکنجی شرط مختلف صنعتلری بربرینه قیاس ایله ، صنعته عائد تطبیقـاتله الده ایدیله‌بیلیر .

بو شرائطدن باشلیجه‌سی اشیانك فکره ، فکرك شـکله تطابق وتوافقیدر .

ذوق ، صنعتکارده بر کشـف درونی ایله اشـیانك کرك هیئت عمومیه‌سنده ، کرك تفرعات وتفاصیلنده موجود مناسـبات توافقیه‌یی کوره‌بیلمك‌دن عبـارتدر . منقدده ایسه بو خاصه ، خاصهٔ تحلیل ایله اکمال و اتمام ایدلمشـدر ؛ بونك ایچوندرکه او ذوق اوزرینه مختلف حکملرده بولنه‌بیلیور . بر اثرده غیر مسـاوی بر طاقم پارچه‌لر موجوددر ، بونلر حساسیتمزه عینی صورتله تأثیر ایتمزلر . رقت ذوق دیمك تأثر عمومی ایچنـده‌کی بو آنات خصـوصیه‌یی تفریق ایتمك ، یعنی اهتزازات عمومیه ایچنده هرلیف عصبی‌یه ویریلن شدت وقوتی تحلیل ایتمك دیمکدر. منقدی تشـکیل ایدن بو خاصه‌در . او نه قدر خاصهٔ تحلیلنی ایلرله‌تیرسه اوقدر مکمل ، تام بر منقد اولور .

حسن نه‌در ؟

فکر حسن . — طبیعتده حسن . — طبیعتده‌کی حسن شبه بدیعی . — صنعتده حسن بدیعی . — طبیعت صنعت . — غایهٔ صنعت .

۱

فکر حسن . — حکمت بدایعله اشتغال ایدنلر ، صنعتی تعریف وافاده ایچون ، شمدی‌یه قدر حسنه شتاب ایتمشلر ، بوکا « علم حسن » نامنی ویرمشلردر . فی‌الحقیقه صنعتی حسنك افاده‌سی تلقی ایتمك ، ایلك نظرده ، هر درلو اعتراضات و احتیاجاتی دافع بر کیفیت کبی کورونیر . فقط دقتله باقلدیغی ، مسئله‌نك روحنه نفوذ ایدلدیکی زمان بو تعریفك‌ده محتاج تعریف وایضاح اولدیغی تحقق ایدر .

حسن نه‌در ؟ ابتدا بونی ایضاح ، شمدی‌یه قدر بونك حقنده اعطا ایدیلن مطالعاتی ، صنوف مختلفه‌یه تقسیم ایده‌رك ، تدقیق وتحقیق ایتمك ضرورتی قارشوسنده بولونیورز .

حسن ادعالری ظاهراً ایکی هیئته منقسم اولیور . بعضلری حسنی ، صنعتك تبعیته مجبور اولدیغی ، مادی بر شی تلقی ، بعضیلری‌ده اوکا معنوی ، شخصی بر موجودیت توديع ایدییورلر .

مادیون ایچون حسن انسانك خارجنده ، کرك طبیعت و صنعتك فوقنده ، کرك داخل طبیعتده بر غایهٔ خیالیدن باشقه برشی دکلدر .

افلاطونه کوره حسن ، جنسه وشخصه لایتناهی برصورتده فائق ، وبوتون حیرت وتقدیره لایق اولانلرك تطابق ایتدکلری بذاته موجود

بر حقیقت مطلقه دن ؛ هه‌گله ، شه‌للینغه گوره فکرك طبیعتده انعکاسندن ، انتها داخلنده بی انتهانك ادراکندن عبارتدر .

بوصوك نظریه حسنی بر حادثهٔ مافوق‌الطبیعیه تلقی ایدنلرله اونی داخل طبیعته وضع ایله‌ینلر آره‌سنده بر خط وصل خدمتنی گورمکده‌در . زیرا او حسنی مافوق‌الحسیات برشی تلقی ایتمکله برابر طبیعتك اوکا واصل اولمق ایچون صرف غیرت ایتمکله گوزل اولدیغنی بیان ایدییور ؛ طبیعتك اونکله مشبوع اولدیغنی قبول ایله‌یور ، حالبوکه حسنی طبیعت داخلنده فرض ایدنلر اونك طبیعتدن منتشر اولدیغنی ، هر یرده موجودیتنی ، حیاتك بر نتیجهٔ طبیعیه‌سی بولندیغنی ، تحریٔ حسنه قوشان بالذات حیات اولدیغنی سویلیورلر .

بالنتیجه برنجی صنف مادیون ایچون صنعتك وظیفه‌سی حسن مطلقی ممکن اولدیغی قدر اظهار وارائه ؛ ایکنجیلر ایچون ایسه طبیعتی تقلید وافاده‌در . وبوندن طولایی ، بربرینه مخالف ایکی مکتب صنعت تولد ایدییور . بری حقیقتی بعض موضوعلرده اکمال و اصلاح ایدلمش اولدیغی حالده قبول ایده‌بیلن « ایده‌آلیزم » ، دیکری‌ده ، طبیعتك مناظر نفیسه‌سی ایله مناظر قبیحه‌سنی ، هیچ برشی تبدیل ایتمکسزین ، گوسترمك ایسته‌ین « ره‌آلیزم » ناتورالیزم مسلکلریدر .

بو ایکی مکتبك استادلری نه قدر حائز اهمیت اولورسه اولسون ، حصوله گتیردکلری اثر نه قدر مکمل بولنورسه بولنسون ، علم وفنك بوگونکی ترقیاتنه نظراً ، حسنی بزدن خارج ، کرك طبیعتك داخلنده کرك اونك فوقنده بر شی تلقی ایتمك امکان خارجنده‌در .

حسن مطلق ادعالری ، خصائص منفیه‌سنی ؛ آهنك ، انتظام ، وحدت دییه صایان فیلسوفلرك مخیله‌سنده یاشایان بر عناددن باشقه بر

شی دکلدر . حسن مطلق ، غیر قابل ادراك بر کیفیت اولدیغی ایچون، وبوکا بناءً دماغلرده برموقع طوتمشدر. فی الحقیقه ، هر برموجودك ، عمومك حسنی اولمادقدن صکره حسن بذاته ، حسن مطلق نه اوله بیلیر ؟.. مثلا حسن انسانی حقنده ناصل بر فکر ویریله بیلیر ، اسمرمیدر ، صاریشینمیدر ، اوزون چهره‌لیمیدر ، مدور چهره‌لیمیدر ؟.. انسانك اندامی ، کوزلرینك رنکی ، آغزینك بویوکلکی ناصل اولملیدر ؟ . بوکا قطعی بر جواب ویرمك عدیم الامکاندر . وینه کوپکك ، کدینك ، اورمانك دکزك حسنی حقنده‌ده نه دینه بیلیر؟، عجبا بولدوقمی ، فینومی دها کوزلدر ، بونلری حله ، ایضاحه چالشمق ، غیر ممکناتك شبکه‌سی داخلنه کیرمك دیمکدر .

شبهه‌سز بز ـ افرادی بالآخره اوکا کوره نظر اعتباره آلمق ، مقایسه ایتمك ایچون ـ هر نوع ایچون برمکملیت عضلیه تیپی دماغمزده یاشاتییورز . افرادی بالآخره ، اشکالی اعتباریله ، دماغمزده‌کی بو عضوی مکملیته تقربی طولاییسیله درجاته آییرییورز، فقط بومکملیتی بز طبیعتده حاضر بولمایورز ؛ بز اونی ، تجارب حسیه‌مزدن استعاره ایدیلن معلوملر طولاییسیله ایجاد وابداع ایدییورز ؛

با خصوص مکملیت حسن ایچون ضروری بر کیفیت دکلدر . باشك کوچك ، بویونك قیصه ، اوموزلرك دوشوك اولمه‌سی « هه‌رکول فارنه‌ز » ی برشه صنعت اولمقدن ناصل منع ایتمه‌یورسه « قانووا په‌رسه » سنك غیر قابل مقایسه بر مکملیته مالك اولمه‌سی‌ده اونی بر اثر صنعت یاپه‌مایور. حسن ، عمومیتدن فرار ایدر ، برشه آفریدهٔ صنعتده‌کی شخصیت ، خصوصیت اسلوب قدر خصوصیته مالك هیچ بر شی یوقدر . هیچ بر صنعتکار مقتدر یوقدر که حسنی

خارجده‌کی موده‌له مشابه بر صورتده اظهار وارائه‌یه قالقیشسون. بوکا شتاب ایدنلر دائما بر ودتك ساحه‌سنه دوشمشلر، موفق اوله‌مامشلردر.

خلاصه حسن بر حقیقت ، مافوق‌الحسیاته عائد حقائقك هیئت مجموعه‌سی اولمش اولسه‌یدی صنعتکارلرك اثرلرنده‌کی انعکاساتك صمیمیتنه کوره یکدیکرندن آیرلملری اقتضا ایدردی، که بوده صنعتده ممتازیت و خصوصیتك انکاری ، صنعتکارلری آز چوق ماهر بر مقلد حالنه ادخال دیمکدی. اکر بویله اولمش اولسه‌یدی بر اثرده محررك شخصیتنه ویردیکمز قیمتدن صرف نظرله باشقه بر صورتده اظهار و ارائه ایدلمش ، اسلوبلری مختلف ، فقط عینی موضوعه مالك آثار صنعتی مساوی درجه‌ده کوزل عد ایتمك اقتضا ایدردی .

بوندن باشقه ، صنعتکار بر اثر حسن وجوده کتیرمك ایچون کائنات حساسه‌دن مقدم وجوده کلمش علوی بر موده‌لی تعقیب وتقلیده مجبور دکلدر . بز حقیقتی یالکز بوتون عریانیسیله دکل ، اك نقصان بر صورتده کوسترن آثاری بیله تقدیر ایدییورز. حتی اشیایی چیرکینلشدیرن قاریقاتورلرده بیله حسنی بولییورز. بوکون بونلرك بر اثر صنعت اولدیغنه اعتراض ایدن هیچ کیمسه یوقدر. بو؛ حسنی بر مثال مافوق‌الطبیعه عد ایدن نظریه‌نك محکومیتی دیمکدر .

٢

طبیعتده حسن . — حسن طبیعتده موجود دکلدر. اولا طبیعتده هر شی حسن داخلنده بولنه‌ماز. حتی بونی ، طبیعتی حسنك ایلك شکلی دیه قبول ایدنلر بیله اعتراف ایدییورلر . طبیعت ، کوزل دینیله‌بیلن شیلری تولید ایتدیکی کبی درونده پك چرکین شیلرده

بولندیرییور. اوراده فناٰلغه تصادف ایدلدیکی کبی چیرکینلکده‌ده تصادف ایدیلییور ، چونکه عداوت ایله بی آهنکی اساساً اولنده موجوددر.

دیکر جهتدن ، حسن صنعتك طبیعتدن متولد اولدیغی حقنده‌کی فکر ونظر تماميله یاکلشدر. صنعتك طبیعتك تقلیدی اولدیغی حقنده‌کی ادعاده عینی درجهٔ قوتده کاذبدر.

اکر بویله اولمش اولسه‌یدی صنعت ، حقیقةً چیرکین اولان شیلره بر حسن مخصوص ، بر جاذبهٔ مخصوص علاوه ایده‌مزدی. « غروس »ك « وبالیلری » ، « لیژییه ریشییه »نك « قدیدی » ، « غواییا »نك « جانوارلری » کاغد اوزرنده ، طاش اوزرنده ، لوحه اوزرنده تقدیره وحیرته شایان کورینیورلر.

طبیعتك الك کوزل شیلرینك تام بر صورتده اعاده‌سی ، اظهار و افاده‌سی ، باشقه بر شی علاوه ایتمه‌مك صورتیله ، ساده بر قوپیه اولمق جهتیله کوزل اوله‌مایور.

اکر صنعت تقلید تامدن عبارت اولسه‌یدی بر تشریح درسنك فوطوغرافیسیله عینی وضعیته ، عینی ضیایه مالك بولنان « رامبران »ك تشریح درسلری آره‌سنده بر فرق بولنمه‌مه‌سی اقتضا ایدردی.

اکر حسن صنعت ، حسن طبیعتك انعکاسی اولمش اولسه‌یدی صنعت طبیعتك پك دونده بولنوردی. بر رسام تخته‌سی اوزرنده‌کی بیاض بویا ؛ بر قارك بیاضلغی یاننده نه‌در ؟ .. صنعت ، طبیعتی آنجق پك اوزاقدن تعقیب ایده‌بیلدیکی جهتله ، بو ادعایه کوره حسنه هیچ یتشمه‌مش دیمکدر. خلاصه صنعت حسنی طبیعتدن اخذ ایده‌مز.

اساساً ، کلمه‌یه برده وضوح تام ویریله‌جك اولورسه ، حسنك

طبیعتده عدم موجودیتی تظاهر ایدر . بر منظره ، بر حیوان ، بر نبات ایچون کوزل دنیلیرسه بو سادەجه آهنکه ، انتظامه ، وحدته عائد بعض شرائطی حائز دیمکدر. حالبوکه بو مزیاتدن باشقه بر مزیته مالك اولمایان ، « قلەسی ایفل » کبی مکملیتك نمونه سی آثار صنعت کوزل تلقی اولنمایور . مناظر طبیعیه حسنی تماشا کرك ویا صنعتکارك روحندن آلیور .

حقیقتده بولدیغمز حسن ، کندمزك بر ایجادی ، بر ابداعیدر. او بزم طبیعته علاوه ایتدیکمز شیدر ، طبیعتك بزه احضار ایتدکلریله روحمزده اونی سوسلەمك ایچون حاضرلادیغمز البیسەدن باشقه برشی دکلدر .

طبیعتده ، ویا اونك فوقنده ، بزم خارجمزده حسنك عدم موجودیتی کورەن معنویون بونك تماميله درونی ، ذکای بشرك وياخود حالت روحیەنك ابداع ایتدیکی بر شی اولدیغنی استخراج ایتدیلر . اونلره کوره ، حسن ؛ تعریف وتقدیر ایدلمکدن زیاده حس اولونیر بر حالت حسیەدر .

معنویون ایچون حسن ؛ بزم حکم ایتدیکمز ، ویا حس ایتدیکمز شیدر. بزم حکملرمز ، اساساً ، حسنی تشکیل ایدن تحسساتك ، یاخود دها طوغری ، هیجاناتك تأثیر وتابعیتندەدر .

بو نقطەیه قدر کلدکدن صکره بو هیجانك نه اولدیغنی ، اونی نەلرك توصیف ایتدیکنی ؛ دیکرلرندن نه صورتله آیرلدیغنی تعیین ایتمکدن باشقه بر مسئله قالمایور .

یونلر بونی ایضاحه چالشیرکن ینه بر طاقم قسملره آیریلیورلر . بعضلری حس حسنی ـ تولستوئی ، ماریوپیلو کبی ـ حسیاتك الك

عادی اذواقیله افاده ایدییورلر . بو، نه قدر حقیقتی احتوا ایدرسه ایتسون ، بر چوق نقاطی ترك ایتدیکی جهتله طوغری دکلدر . ذوق بدیعی ، حس حسن خوش ایله افاده ایدیله‌بیلن ذوق حسیدن عبارت دکلدر. بوندن باشقه ذوق بدیعی بر ذوق فکری ، بر ذوق اخلاقی ، حقیقتك کاشفی بر ذوق ذکائی، مقصد وغایه‌یه شتابان بر ذوق ارادی دکلسه بیله ـ ذوق بدیعی نه دیرلر دیسونلر ذوق اخلاقی وفنی ایله برلەشەمز ـ او ، نوعما، بو ذوقلرك هیئت مجموعه‌سنی حاوی بر ذوقدر. ذوق بدیعی ، هیچ بر زمان بلا هیجان طاتیلمامشدر.

بونك ایچوندر، که قانت حس حسنی؛ منفعت بکله‌مه‌ین، آهنکدار اولان هیجان بدیعی ایله افاده ایتمشدر .

هر نه‌قدر حس حسنده حصهٔ ذوقیه او قدر بویوك دکلسه‌ده بوصوك نظریه غیر قابل انکاردر. حسن ، کوزل بولدیغمز اشیا قارشوسنده حس ایتدیکمز بو هیجان لطیفدن باشقه بر شی دکلدر. حسن ، حساسیتمزی حال فعالیته کتیرن بوتون قوانك آهنکدار، تام بر صورتده انکشافی ، وانکشافدن باشقه مقصد وغایه تعقیب ایتمه‌مسیدر.

بو تحلیلاتك قیمتی نه اولور ایسه اولسون معنویون هیجان بدیعنك نه اولدیغی حقنده بزه ایضاحات کامله اعطا ایده‌میورلر . مادامکه حسن بویله‌در، بزم خارجمزده هانکی شیئه انتقال ایده‌بیله‌جکنی بیلمك عدیم الامکان کبیدر ، تماس ایتدیکی مواد آره‌سنده او قدر تضاد موجود، که تعیین محالدر. بعضلری بر اثرده حسن بولدقلری حالده دیکرلری اونده حسن بولەمایور .. عصرلرله مملکتلر آره‌سنده تخلف تقدیر و حس پك چوق بویوکدر . بر زمانده هیجان ویرن بر اثر دیکر بر زمانده حائز اهمیت اولمایور . بر مملکتك آکلادیغی

آلقشلادیغی بر اثری دیگر بر مملکت آکلامایور، آلقشلامایور. حتی زمان ایله، ساعتله، بر شخص اوزرنده بو تنوع دونیور. معنویون، بونك شخصی اولدیغی، بناءً علیه اشیانك متحولی، اك اك کریزانی بولندیغی، عمومیتدن اوزاق ایدوکنی ادعا ایدییورلر. بوتون روابط خارجیه‌یی، اوکا بیکانه اولان شیلرك ارتباطنی قیره‌جق درجه‌ده اونی انانیته حصر ایله‌یورلر.

فی‌الحقیقه حسن، اساسی اعتباریله درونی، هیجانی، هیجان بدیعی اولمتسزین یاشایه‌ماز اوله‌بیلیر، فقط بو اوکا بر تعریف مادی ویرمکدن واز کچمه‌یی مؤدی اوله‌ماز.

کلمه‌نك معناسیله، طبیعت کوزل دکلسه، هیجان بدیعی‌یی تولید ایتمه‌یورسه، بونك ایچون تماشا کرك روحنك اشتراکی لازمدر. صنعت ایچون مسئله اویله دکلدر. خلاصه حسن داخلی ویا خارجی هیجان بدیعیدن باشقه برشی‌دکلدر. اکر بوتون حسن بندن انتشار ایدییور، اکر بوتون حسن شخصك مولودی ایسه ــ هیچ اولمازسه اساسنده ــ معنویدر، بالنتیجه دیکرلرینه قابلیت انتقالیه‌یی حائز، حسن معنوینك تظاهر خارجیسی عد اولنه‌بیلن بر حسن مادی‌ده موجود دیمکدر.

۳

طبیعتده‌کی حسن شبه بدیعی. — « حس طبیعتده » نه حسن، نه ده زشتی واردر. او هر درلو فکر قیمتدن، انسانیتجه ممکن اولدیغی قدر، متباعددر. مع‌مافیه طبیعتك حسنی بر تقدیر قیمت کیفیتی‌در، حالبوکه حسن بر قیمتدن باشقه بر شی دکلدر. فقط بو قیمتلر، طوغریدن طوغری‌یه، مشابه اولمامق شرطیله،

قیمت بدیعیه یه مربوطدر . ایشته بوکا بناءً طبیعتك حسن شبه بدیعیسی واردر ، دییورز .

فی‌الحقیقه ، اشیاده ، ویا موجوداتده کوریلن حسن نه‌در ؟. طبیعتده یاشایان مخلوقاتده‌کی حسن ، اونلرك جنسنه خاص اولان وصف طبیعی‌یه مالکیت ، عضوی ومعنوی خصائصك انکشاف تامی ، طاشقین بر صحت ، نهایت بوتون بونلرك اشتقاق ایتدیکی بر قوهٔ عالیه‌در .

غیر ذیروح اولانلرده ایسه ، عادیته نفوذ ایتدیرن علویته ، وسعته ، قوته مالکیت تأثیرینی تودیع ایده‌بیلمکده . . ایکی آغاچدن اك کوزلی وسعتی اعتباریله اك واسع اولانی ، اندام وشکل اعتباریله اك آتقین بولنانی ، یاشی اعتباریله اك شایان‌دقت بولنانی ، روزکارلره قارشو مدهش عضلاتیله قارشو قویابیله‌نیدر . ایکی چیچك چایرندن اك زیاده مبذول چیچکه مالك اولان ، ایکی قایادن اك تهدیدکار ، اك مقاوم ، اك بویوك بولنان ، ایکی چولدن اك زیاده نومید ایدن ، اك زیاده یکنسق ، وحشی اولان اك کوزلدر .

اکر بو فکر حسنی تولید ایدن خیالاتك اصطفاسی شکل بشری‌یه ، شخصیته عائد بر جهته توجه ایتمه‌مش اولسه‌یدی علم ارض علماسیله حیوانات متخصصلرینك دوکوب صایدقلری اوصاف اساسیه ایله بو حسن برله‌شه‌بیلیردی .

فی‌الحقیقه ، اشیادن ، حیواناتدن ، انسانلردن کوزل اولمق اوزره تقدیر ایتدکارمزده یالکز مجرد اوله‌رق جنسك وصف طبیعیسنی آرزوله‌مایورز . بزم نقطهٔ نظرمز دائماً دها مادی بر شکلده‌در . بز بالذات طبیعیونك ویا طبقات‌الارض علماسنك منجمد اووالرینك

شایان دقت. چارپا حیواناتی تقدیر ایتمه‌یورز. مثلا آتدن بحث ایدلدیکی تقدیرده استیناس ایده‌بیله‌جك ، بینه‌جکمز ویا سوق ایده‌جکمز ، بزه اطاعت ایده‌جك ، بزی ولی نعمت اولمق اوزره طمانینه‌جق آتی ، بر بیغوله‌ٔ صحراویدن بحث اولندیغی زمان‌شهرلرك تقاضاسنی‌اونوته‌جغمز ، وظیفه وصنعتمزك آجیلرندن بزی اوزاقلاشدیره‌جق ، مسافر پرور ، میوه دار کوشه‌لری تقدیر ایدرز. وبو ادراك شخصی صحت طبیعیه شکل عمومیسندن فضله اوله‌رق ، اشیادن زیاده بزه عائد بر علاقهٔ انتخابیه‌یی‌ده تضمن ایتمکده‌در .

طبیعتده بزم کوزل تلقی ایتدیکمز شی ویا موجود دیمك ، اونکله ، دها زیاده سعادته اشتراك ایده‌بیله‌جکمز شی ویا موجود دیمکدر. بزم ایچون طبیعی اولان شی بودر ، بعض نقطه‌لرده دیکر اوصاف وخصائص بونك قارشوسندن سیلنیرلر .

مادی بر صورتده ، حسن طبیعی ، بر حد وسطی ، بر انکشاف منتظمدر . فقط دیکر جهتدن ، تمامیله نقطهٔ وسطه وصول ، اوراده توقف ، صحت تامه ایچنده امرار حیات ، خصوصی تیپی تمامیله کوسترمك نادر بر شیدر . طبیعیلکك ویا انکشافك حد اعظمیسنك تحققی شایان دقت ، مستثنا برموفقیتدر. بذاته عادی اولان بو وسطیلك کیفیتی بزم ایچون نادر ، بناءً علیه تقدیره شایاندر .

معکوساً زشتیٔ طبیعی‌ده جنسك تیپندن افتراق ، انکشافاتك توقفی ، شخصیت جسمانیه و معنویه‌نك آز چوق مرضی بر شکله انقلابیدر. انسانلرده موجود اولان چیرکینلکلر مکتسب ویا ارثی نقصانلردن متولددر. مثلا دوداقلرك ، یاناقلرك رنکسزلکی قانسزلقدن

طولاييدر. اخلاقى چيركينلكلرده بوكبى اسبابدن تولد ايدر. بورادهده ينه شخصلر حكملرمزك اساس تشكيل ايلر.

خلاصه طبيعتك حسنى، آنجق بر تربيهٔ مخصوصه اوكا، بر لباس مخصوص اكسا ايتديكى تقديرده در. صنعتكارلر حسن طبيعتك ملهملرى، مخبرلريدر. بونلرده، بطى مشى ايله حركت ايدن جمعيتك مترقى، مستثنا تمثاللريدر.

طبيعتك حسنى اساس اعتباريله جمعيته مربوطدر، انسان، اونى تكاملات اجتماعيه‌سنك آرزو ايتديكى دقيقه‌ده الده ايده‌بيلير، عكس حالده اونك بولنديغندن بيله خبردار دكلدر، كذلك انسانلر حسن طبيعتدن وجوده كتيردكلرى حسن شبه بديعيده صنعتك تكاملاتنه تابع اوله‌رق تكامل ايدر. طبيعت، قلاسيكلر ايچون، صنعتنك قوه‌دن فعله چيقارمه‌يه چالشديغى صفوته، صحته، عظمت وعلويته، آهنك معمارى‌يه مالك اولديغى تقديرده كوزلدر. رومانتيكلر ايچون انتظامسزلق ايچنده بر افادهٔ مهيجه ظاهريته مالك اولديغى تقديرده كوزلدر؛ زيرا اونك صنعتى بونقطه داخلنده تظاهر ايدييور. حكمت بدايع نقطهٔ نظرندن طبيعت بزم صنايع نفيسه‌مزك اوكا بخش ايتديكى شيلرله زنكيندر.

صنعت بر كشف اولمقدن زياده بر ابداعدر. بذاته طبيعت نظر اعتباره آلنديغى تقديرده، لاقيد، سكون وعظمت ايچنده، انسان اولمه‌مش اولسه‌يدى، نه چيركين، نه‌ده كوزل اوله‌بيليردى. اونده بديعى هيچ برشى يوقدر، اوكوزل ايله چيركينك خارجنده‌در. او صنعتك آرقه‌سندن كورلديكى تقديرده برحسن اكسا ايده‌بيليور، كه بونى تام حسن شبه بديعى ديه ياد ايده‌بيليرز.

کورولییور، که حسن طبیعتله حس حسن طبیعتی بر برینه قاریشدیرمامق لازمدر، بونلردن برنجیسی غیر بدیعی، ایکنجیسی شبه بدیعیدر. بونلردن بری هر درلو قیمتك خارجنه چیقییور، دیکری مختلف قیمتلرك بر اجتماعکاهیدر، بعض شرائط داخلنده، تکاملاتك بعض آننده صنعتك قیمتلریله برلەشەبیلییور.

٤

صنعتده حسن بدیعی. — طبیعت، بنفسه، نه مثبت، نەده منفی بر صورتده بدیعی نامیله توصیف ایدیلەمەیور. دیکر جهتدن «کوزل طبیعت»، «طبیعت عادیه» بر حسن شبه بدیعی ایله توصیف اولونییور. مع مافیه بونکده بر قیمتی واردر. بوندن دیکر بر حسن دها اخراج ایتمك ضرورتی اوکمزه چیقییور؛ اوده صنعتك بنفسه قیمت بدیعیەسیدر.

بوراده عریض وعمیق سرد ومطالعات ایتمەیەجکز. یالکز مطالعات سابقەدن استنتاج اولنان شیئی کمال وضوحله آکلاتمەیه چالشەجغز؛ بر اثرك قیمت صنعتکاریسیله طبیعتدەکی موضوعنك قیمت شبه بدیعیسی یاخود حقیقت غیر بدیعیه آرەسنده دهشتلی بر فرق موجوددر.

اساس اعتباریله فعالیت صنعتکارانه نه طبیعتك نەده حسن طبیعتك تقلیدینه منحصر بر کیفیتدر. او بوتون فعالیت سائرۀ بشریه کبی عناصر مادیەسنی، ملهمات حسیەسنی طبیعتدن استعاره ایدییور: انسانده هیچ برشی یوقدرکه بو ایکی منبعدن ظهور ایتمەسین. وینه بو سببلەدر، که بونلر اونی توصیف وتعیین ایدەمز. اوبذاته، بر مولد آهنك، بر مشکل اسلوب، بر تزین، بر مفکوریتدر.

بونکله فکر مبدع حیات لاقیدینك تودیع ایتدیکی شیلری یکی قانونلره تابع قیله‌رق ، وجدان بدیعیله دها انسانی یاپه‌رق ، یالکز بشره خطاب ایدن برلسان داخلنه وضع ایده‌رك کوزللشدیرییور .

هیئت مجموعهٔ قواعدینی ، بو اساس صنعتی برکلمه ایله افاده ایتمك عدیم الامکان کبیدر . صنعت فیلسوفلرك بر دستور مجرد ، بر جملهٔ موضوعه داخلنه وضع ایتدکلری بر جوهر صنعی دکلدر . او دائما تکامل ایله طالغه‌لانان بر مسئلهٔ مؤبده‌در . انکشافات بدیعیه‌سنك هر آننده عناصر داخلیه ویاخصوصیه‌سنك وشرائط خارجیه ویا غیر بدیعیه‌سنك بر نقطهٔ معینه‌یه طوغری توجهیدر . او ، عینی زمانده نتیجهٔ ماضی ، وراثت ماضیدر ، واو هر فکر حقیقیٔ بدیعینك تاریخ تکاملده بر موقع ایدنمه‌سنه ، هیئت عمومیه‌نك مشی‌عضویسنه غیر ضروری کوچك برحصهٔ محرکه احضار ایله‌مه‌سنه یاردم ایدن شخصی ، رهاکار ، بر ابداعدر . او عینی زمانده مشترك ، شخصی حیات صنعتدر .

عارضی ویا طبیعی امتزاج ومداخله‌لری هر نه اولورسه اولسون حسن طبیعتله ، حسن صنعت بزه برله‌شه‌مز کبی کورینیور . بوندن مقصد صنعتك طبیعتدن تباعدی ، اونی تدقیق و تفتیش ایتمه‌مسی می دیمکدر ؟ بز بویله بر ادعاده بولنمایورز . حس طبیعت ، حتی حس حسن طبیعت صنعتکاره عائد فعالیتك دستور وقانونی دکلدر ، فقط بواونك اسباب وعواملندن بریدر . بونلر صنعتکارك افعال وحرکاتنی سوق واداره ایتمز ، دیکر حسیاتی ، قوابی ، سوق طبیعیلری تولید ایتدکلری کبی بو فعالیتی‌ده تولید ایدرلر . صنعتکارده بوفعالیتی تولید ایدنشی ، اثرك قیمتنه برشی‌علاوه ایده‌مز . عشق‌طبیعت ، عشق تناسل

كبی صنعتكار ايله هوسكارك اك قوی محركلرندن بری ايسه بوحسنك وظيفه‌سی منفيدر دينيله‌بيلير . طبيعتده صنعتك عدم موجوديتی صنعتكاری صنعت علاوه‌سنه تحريك وتشويق ايدييور . عالم ايله ايش آدمندن آيری اوله‌رق ، صنعتكارده طبيعته بوصورتله اشتراك ايدييور . بوصورتله اونك داخلنده بولونييور . وحيات ووجدانی حيات ووجدان عموميه‌يه مزج ايتمكله پك بويوك بر ذوق طوييور . فقط حيات ووجدانی قوای صنعتك هيئت عموميه‌سنه كوره تشكل ايتمشدر . آنجق بوصورتله كندی خارجنده اونلری نشر ايتمكه راضيدر .

بزم طبيعته ويرديكمز قيمتلر اونده دكل ، بزده‌در . طبيعتك لاقيدئ بديعيسی ، لاقيدئ اخلاقيسی ومنطقيسی كبی مطلق ومحققدر . اومالك اولماديغی شيئی بالطبع اوكره‌ته‌مز ، اوصنعتكاره ، كنديسنده بولنمايان ، بيلمم هانكی اصولی ، تدريس ايده‌مز . او بر منبع الهامدر ؛ فقط اونك الهام ايتديكی كندی طرز وموجوديتی دكل ، قارشوسنده كينك وجدانی تربيهٔ شخصيه واجتماعيه نه صورتله حاضرلامشسه او صورتله الهام در : صنعتكارك مكتبی طبيعت دكل ، صنعتنه خاص « ته‌قنيقدر » صنعتكار ايجاد ايتديكی حسنك خارجنده بديعی برشی بوله‌ماز ، اوكندی ايجادينی تقدير ايدر . حكمت بدايع متخصصی ايچون ، بر منقد فيلسوفك دوشونديكی كبی ، انسان كنديسنك خارجنه چيقاماز ، او اشيا اوزرينه كنديسنك خلق ايتديكی ، دماغنده طاشيديغی اشكالی انعكاس ايتديرر .

طبيعت صنعت .— بزم اثر صنعتده تقدير ايتديكمز ، صاحب اثرك دهاسی ، ذكاسيدر . مثلا مانی سياهده احمد جميلك ، اشبرده اشبر ، اسكندرك اوصاف وطبايعنك انكشافات متواليه‌سی قارشوسنده

بولندیغمز زمان بزم نظر دقتمزی جلب ایدن شیلر ، حکمت بدایع نقطهٔ نظرندن تدقیق ایدلدیکی تقدیرده ، نه احمد جمیل ، نه اشبر ، نه ده اسکندردر ، بزم نظر دقتمزی جلب ایدن بو اوصاف وطبایعك روحنه نفوذ ایدن حامدله خالد ضیانك نظرلرنده‌کی وسعت ، وبو نفوذ نظردن بونلری استخراج ایله صحنه‌یه ویا رومانه وضع ایدن قوهٔ الهامیه‌در. بزم اشخاص آثارده تقدیر ایتدیکمز اونلر دکل ، اونلری ابداع ایله اونلره تودیع حیات و حرکت ایدن ، اونلری خصوصی ، واسع بر حیات ایله حافظه‌دن سیلینه‌مه‌یه‌جك صورتده یاشاتدیران صنعتکاری ، صنعتکارینك ذکا ودهاسیدر. بونلر حقیقی اولمقله برابر ، حقیقتك فوقنه‌ده چیقیورلر ، اونی وضوح ایله رؤیتـه مانع اولان تفاصیل وتفرعات جزئیه‌دن آییره‌رق تکثیف و اکمال ایدییورلر ، و بوصورتله بر وسعت تأثیره مالك اولیورلر ، که طبیعتده تصادف ایتمك امکان خارجنده‌در .

صنعتك حصه‌سی ایشته بو نقطه‌ده‌در ، وبوكا بناءً بو ابداعات بالآخره بر ر تمثال حالنه کیرییورلر .

صنعتکارلر ، ریا ، حرص ، ظلم ، فحش ، هر نه تقریر و ارائه ایدرلرسه ایتسونلر ، حسن بو ملوثاتك اساسنده دکل ، صنعتده ، بو جانلی خیاللری ابداع ایدن شاعرلرینك شخصیتنده‌در .

دیمك که بزی تقلیدك طوغرولغی تسخیر ایتمه‌یور ، حقیقتدن مواد مخصوصه‌سنی اخذ ایله بو هیئت عمومیهٔ مکمله‌یی وجوده کتیرن صنعت جذب ایدییور . بز ، عرض وتشهیر اولنان فضایحی دکل ، اونلری بالاتر بر طرزده درك وتیقن ایله مکملاً عرض وتشهیر ایده‌بیان صنعتکارك ذکا ودهاسنی تقدیر ایدییورز .

صنعتکار اویله بر مخیله وحساسیته مالکدر، که اشیای طبیعیه‌نك، مناظر تاریخیه‌نك قارشوسنده، ایستر ایسته‌مز، خصوصی بر حال ووضعیت داخلنده بولونیر. نه‌قدر حقیقیون دن اولدیغنه قانع اولورسه اولسون، او موضوعلرینی تصادف‌دن طوپلاماز. موضوعك انتخابی بیله، معین بر تأثر وتحسس نتیجه‌سی ماده‌نك وصفیله صنعتکارك وصف روحیسنك آز چوق وآشکار بر صورتده امتزاجی دیمکدر. ایشته بوتأثر ایله بوامتزاجی اعاده ایده‌بیلمك صنعتده‌کی فعالیتك تعقیب ایتدیکی غایه‌در. بوواقفانه اولسون اولمه‌سون، اثرك قیمتی بونده‌در. صنعتکاری صنعتکار یاپان بودر.

نه قدر بو وصف شخصیت اثرده کندینی کوستریرسه هیئت عمومیه‌یی افاده ایچون تفاصیل وتفرعاتك اشتراکی اوقدر نظرفریب؛ هرقسمده صنعتکارك حس ایتدیکی علویته، یأسه، حظه‌عائد تأثراتی اوقدر مرئی؛ حسیات عمومیهٔ بشریه‌یی افاده‌سی، ترتیب وتنظیمك، اثردن آکلایانلری شاشیرته‌جق بر صورتده، موفقیت عمومیه‌یه مالکیتی اوقدر زیاده؛ تحسسات ویاارادات حاکمهٔ بشریه‌یه عائداقسامنه تقلیدك تابعیتی اوقدر فضله‌در.

خسته ویا بوزوق بر مخیله‌یه مالك اولان بر صنعتکار شرائط طبیعیه‌نك خارجنه چیقار. وکندیسنی آکلاشلمامغه محکوم ایدر. چوق خصوصی تخیلات، چوق غریب تأثرات، اصول وقواعده عائد غرابتلر، الهامك، اثرك قیمتندن برشی رفع ایده‌مه‌مکله برابر اوکا اویله‌غریب وخصوصی بروصف علاوه‌ایدر، که قیمت حقیقیه‌سنی بوتشوشك آره‌سندن استخراج امکان خارجنه چیقار. الك انی خصائصك افراط ومبالغه‌سی اونلری بر نقصان، برخطا حالنه افراغ ایلر.

تقلیدی ، اهتمام صورتیله ، بر اثر صنعت حالنه وضع ایدن شخصیت، مبالغه‌یه دوشدیکی تقدیرده اونی برمعما حالنه وضع ایلر ، بر اثر صنعتك قیمتی خصوصی بر هیجان ایله متهیج صنعتکاری ذکاسنك مداخله‌سی دیمکدر . اثر ، صنعتکارینك شخصیت دائمه‌سنی ، افاده ایتدیکی مواد قارشوسنده‌کی آز چوق عارضی تأثرینی حامل اولدیغی تقدیرده کوزلدر . برکلمه‌ده ایضاح ایدیلیرسه صنعتکارك قیمتی اثرك قیمتنده پك بویوك برحصه‌یه مالك ، صنعتکارك ملکات وخصائصیله نظر دقتمزی جاذبدر . بوملکات وخصائص نه‌قدر ممتاز، نه‌قدرسویملی ایسه اوقدر اثرده ممتاز ، سویملیدر . وینه بواسباب طولاییسیله‌بارد ، عادی اثرلری تفریق ایده بیلیورز ، بر اثر بارد ، عادی‌کوروندیکی زمان امین اوللیدرکه مبدعنك ملکات وخصائصی‌ده عادی وبارد در ، یاخود مبدعی تعقیب ایده‌جکی مسلك خصوصنده آلدانمشدر .

خلاصه هرنه زمان‌که صنعتکار ذکائی ، جسمانی ، روحانی بر تأثر ایله متهیجدر ؛ بونی تماشاکر ویا سامعین روحنه ایصال ایده‌بیله‌جك برصورتده‌هیکلتراشی‌یی ، شعری ، رسمی ، موسیقی‌یی انتخاب ایتمشدر . صرف ایتدیکی ذکانك ، افاده ایتدیکی تأثرك وسعتی ، ناقل اولدیغی قوهٔ سرایت درجه‌سنده اثر کوزلدر .

بواوچ شرطك امتزاجندن حسن صنعت وجوده کلیر . وبو شرائط تحتنده حکمت بدایعه « علم حسن » دیمکده ممکن اوله‌بیلیر .

٦

غایهٔ صنعت — ذکای بشرك ، عصرلردنبری ، صنعته مفتونیت طبیعیه‌سندن طولانی سوسله‌یه‌سوسله‌یه احتیاجات‌سائرهٔ انسانیه‌نك مولودی

اخلاق ايله ، علم وهنر ايله مزج ايتديكى ، وبو صورتله ، آكلا ـ شيله‌ماز برصورته ، برطرزه افراغ ايله‌ديكى برمسئلهٔ بديعيه‌داخلنده بولونييورز .

صنعتك منفعتدن متباعد ، معرى ؛ ذوق بديعينك تطمينيله‌مكتفى ، نه‌خيره ، نه‌ده شره طوغريدن طوغرىيه غير مربوط اولديغنى قبول ايتمك قابليتنه مالك اولميانلر اونى اخلاقه ، تهذيب اخلاقه برواسطه دييه قبول ايتمشلردر .

بعضيلرى‌ده علم وفن كبى تدريسى برماهيت ، بروظيفه توديعنه قالقشمشلر ، بوصورتله علم وفنك معاونى تلقى ايله‌مشلردر . صنعتك فن ايله ، اخلاق ايله نه درجه‌لرده مناسبتدار اولديغى موقع مخصو ـ صنده برتفصيل ايضاح ايديله‌جكى جهتله شمديلك بونلرك صنعت ايچون برر واسطه اوله‌بيله‌جكلرينى ، بالمقابله صنعتك‌ده اونلره‌خدمت ايده‌بيله‌جكنى سويلر ، صنعتك مقصد وغايه‌سنك نه تهذيب اخلاق ، نه‌ده تدريس وتعليم اولماديغنى بيان ايدرز .

صنعتك مقصدوغايه‌سى ، حسن بديعيى‌ى تأمين ايله ذوق بديعيى‌ى تأمين ايتمكدر . بومقصد ؛ طبيعى ، ضرورى ، اساسى برمقصددر . اشيا ومناظرك حضورنده بولنان ، متهيج اولان برصنعتكار ؛ شاعر ، رسام ، هيكلتراش ، معمار ، تماشاجى ، هرنه اولورسه اولسون ، هيجاناتى ضبط وتثبيت ايده‌مز . اونى نقل ايله باشقه‌لرينك‌ده‌روحنه اساله احتياجنه مغلوب اولور . او بو دقيقهٔ نقل هيجاننده‌نه‌اخلاقى ، نه فنى ، نه‌ده جمعيتى دوشونمز . صنعتكار افراد سائرهٔ بشريه‌يه نسبتله دها زياده قابليت تهيجيه‌يى حائز اولديغندن انضمام شخصيتيله كوزل

بولدیغی شیلری حسن بدیعی ایله‌سوسله‌یه‌رك قارشوسنده کنك روحنده هیجان بدیعی‌یی تولید ایتمکدن بشقه برشیئی نظر اعتباره آله‌ماز .

بونی باشـقه بر صورتله‌ده حل ایده‌بیلیرز : تکامل بشریتده چوجقلرك اوینادیغی اویونك پك بویوك دخل و تأثیری واردر . طبقات حیوانیه‌نك آشاغی درکه‌لرنده بولنان حیوانلر اویون اویناماز‌لر، حالبوکه دها ایی برغدا ایله بسله‌نن حیواناتده فضله بر فعالیت عصبیه قالیرکه اونی صرف ایتمـك مجبوریتـده بولونیرلر . اوزون مدت سکون واسـتراحتده بولنان هرعضو الکتریقله محمول برپیله بکزر ، حرکتله بوشـالمق احتیـاجنه مغلوب اولور . مثلا بر طـاقم فاره‌لر واردر،که غدالری اولمایان شیلری، منظومهٔ دندانیه‌لرینی اشغال ایتمك ایچون کمیررلر ، بزیوکسك اورمانلر داخلنده‌کی عمیق سکوتدن، درین قویولر داخلنده‌کی سـیاهیدن اضطراب طویارز ، چونکه کوزلرمزله قولاقلرمز فعالیته کلمك ایچـون ولوکه جدی ، فائده‌لی اولماسـون ، بر فرصت آرار ، بولور . حیواناتده اویون ، نوعلرینه و کندیلرینه خاص اولان وفائده‌لی بولنان افعالك بلا فائده تکررندن عبـارتدر . زیرا آلشدقلرینی تقلید ایله‌مك صورتیله عضویتلرنده قالان فضله قوایی قولایلقله صرف ایدرلر . مثلا کوپك مخیل برشکار آرقه‌سندن قوشار، دیکر همجنسلریله مجادله ایدییور کبی بروضعیتده بولونیر. چوجقلرك محاربه ، ببك اویونلری اشـتغالات بشریه‌نك تقلیدندن باشـقه برشی دکلدر . هراویونده مخیل ویا سـاخته دشمنه قارشـو غالبیت بر ذوق مخصوص اویاندیرر . هر جنس ، هر نوع ذیروح ایچون ، دیمك که غالبیت شرائط حیاتیـه‌دن بری ایمش . کوج غالبیتلره قوشـمقدن ایسه بز اکثریا قولایلرینـه شـتاب ایدرز . بر شـطرنج مراقلیسی

بیلمکسزین بوحسنه تبعیت ایدییور . جدال بوتون اویونلرك منابع اساسیه‌سندن بریدر . سپنسره كوره صنعت‌ده رقت پیدا ایتمش بر اویون اولوب كرك طبیعته ، كرك انسانلره قارشو سوق طبیعیٔ مجادله‌نك ایلك تظاهراتیدر . بوكون بیله صنعت فضلهٔ قوتك صرفنه برواسطه تشكیل ایتمكده‌در. صنعت بوكون امنیت سداده‌سی خدمتی ایفا ایلمكده‌در .

شورایه قدر ویریلن ایضاحاتدن اویونك ، بزده‌كی فضلهٔ قوتی صرف ایتمك صورتیله ناصل بر ذوق حصول كتیردیكنی آكلامش اولییورز . شمدی ذوق بدیعینك ، بو نقطهٔ نظردن تحلیلینه كچه‌لم . . ذوق بدیعی‌یی ، اك زیاده اشعار و توصیف ایدن شی اونك بر فائدهٔ واضحه تأمین ایده‌مه‌مسیدر . الوانك ، اصواتك اذواقی ، هیچ بر فائدهٔ مرئیه‌یه مربوط اولمقسزین شو ویا بوعضوك ساده بر فعالیته كیرمه‌سندن عبارتدر . مثلا مكتبده بزی تنفسه چاغیران بر ترامپتی ایشیتدیكمز زمان همان تنفسی دوشونیرز . حالبوكه اوفانفار طاقمی داخلنده بولنورسه یالكز ترامپت اولمق اوزره دیكله‌رز ، اوبزه طوغریدن طوغری‌یه برفائده تأمین ایله‌مز معمافیه ینه بزم خوشمزه كیدر . شوندن شو نتیجه‌یی اخراج ایدرز . كه حس حسن یاخود دها طوغری ، حس حسن بدیعی هیچ بر فائدهٔ مادیه‌یه مربوط دكلدر .

فی الحقیقه صنعت ، حیاته طوغریدن طوغری‌یه برفائده تأمین ایتمزسه بالواسطه اونك تكاملاتنه خدمت ایلر . بو منظومهٔ دماغیه‌نك بر ژیمناستیقیدر. عضویتمز تكامل ایتدكجه دهازیاده قوت تصرف ایدییور ؛ بناءً علیه بو فضلهٔ قوایی آنجق صنعتله امحا ایده‌بیلییورز. ایشته بونك ایچون كیتدكجه صنعت بر احتیاج یومی حالنه كیرییور .

یالکز بونقطه‌ده براعتراض ایله‌قارشو قارشویه کلییورز: مادامکه صنعت براویوندر ، هراویون‌ده صنعته‌عائدمیدر؟ کوچك برنقطهٔ تفریق ایله بواعتراضی‌ده قالدیره‌بیلیرز. عادی اویونلرده بز عضویات فعاله‌نك بی‌فائده بر صورتده حرکته کلمه‌سنی کوریورز . حالبوکه صنعته عائد اولانلرده بر موسیقینك استماعی ، بر تابلونك تماشاسی کبی عضویت آخذه‌یه عائد فضلهٔ قوتی فعالیته کتیره‌رك صرف ایدییورز . ایشته آره‌لرنده‌کی فرق بوندن عبارتدر .

صنعتکار؛ کندیسنده طوپلانان ، اشیا ومناظرك حضورنده تولد ایدن هیجاناتی نقل ایتمکله فضلهٔ قوهٔ عصبیه‌یی صرف ایتدیکی کبی قارء ، تماشاکر ، سامع‌ده موجودیتنده‌کی وظائف آخذه‌سنك عدم فعالیتندن تولد ایدن فضلهٔ قوایی دفع ایچون صنعتکارك حصوله کتیردیکی آثاره شتاب ایلر. صنعت ، بووظیفهٔ طبیعیه‌سنی ایفاایتدیکی دقیقه‌دن اعتباراً غایه‌سنه ، مقصدینه واصل اولمش دیمکدر . مع‌مافیه صنعت درجهٔ تالیه‌ده ، اخلاقه ، جمعیته، علم‌وفنه‌ده خدمت ایده‌بیلیر. حتی آثار صنعت افکار وطنپرورانه‌یی تولید ایدن اسباب وعوامل داخلنده بیله بولنمقده‌در . برطاقم آثار نفیسه ، تشکل جمعیتی تبدیل ایله خیری ، رفاه وسعادتی تأمین ایله‌یه‌بیلمشدر. فقط اساس اعتباریله صنعتك مقصد وغایه‌سی دکلدر . بونلر برر واسطه ، یاخود درجهٔ تالیه‌ده برر واسطه‌در .

براثر حسن بدیعی ایله بزده ذوق بدیعی‌یی تأمین ایتدکدن صکره وظیفه‌سنی ایفا ایله‌مش اولور .

ذوق بدیعی ایسه اذواقك الك اصیلی ، الك ضررسزیدر .

تقليد مسئله‌سی

اصول مطلقيت ، نقل تأثرات وتحسسات اصولی ، اصول تاريخی .— تحريات تجربيه نتيجه‌سنده تقسيم صنعت .— تقليد .— اثر صنعت تقليد تاميدر ؟— وصف اساسی مسئله‌سی .— ره‌آليزم ، ناتورالیزم مسلکاری، وشخصيت .— ادبياتك علوم سائره ايله درجهٔ مناسبتی .

١

اصول مطلقيت، نقل تأثرات وتحسسات اصولی، اصول تاريخی .— صنعتی حسنك افاده‌سی ديیه تلقی ايتمه‌نك نتيجه‌ی اوله‌رق حكمت ادبياتده برطقم مسالك مختلفه طرفدارانی ظهور ايتمشدر . بونلردن بعضيلری حسنك بذاته متولد ، طبيعت وانسانك فوقنده بر حقيقت مطلقه اولديغنه قانع اولانلر، ياخود طبيعتده موجود اولديغنه ايناناناتلر بررقاعدهٔ ثابته ، برنظريهٔ ثابته وضع ايده‌رك صنايع نفيسه منتسبلرينك اوقواعدك حدودندن خارجه چيقمه‌مسنی طلب ايتمشلر ، كندی نقطهٔ نظرلرينه اك زياده تقرب ايدن استادان صنعتك آثارينی تقليد ايتملرينی بيان ايلمشلردر .

مثلا مادامكه حكمت بدايع حسنك افاده‌سی ديمكدی . اوحالده حسنك تعريفنی بولمق اقتضا ايدردی. بناءً عليه بونلر حسنه برتعريف مخصوص ويريیورلردی. حسن غايهٔ كمال اخلاقينك افاده‌سيدر. حسن نامرئينك افاده‌سيدر ، حسن احتراصات بشريه‌نك افاده‌سيدر . وبو نقطه‌لردن عزيمت ايتمك شرطيله براثر ادبی ياخود براثرصنعتكارانه

حقنده بیـان مطالعه ایدییورلر ، تقدیر ایدییورلر ، رد ایدییورلر ، نفی وتبعید ایدییورلری .

ایشـته برحقیقت مطلقه تلقیسیله اوکا کوره آثار صنعتی تدقیق وتحقیق ایتمکه حکمت بدایعـده اصـول مطلقیت دیرلر dogmatisme بونك قارشوسـنده دیکر بر مکتب صنعت دهـا بولنیوردی . اوده حسـندن ابتد ایله مسلکنه بر رنك مخصوص ویرییوردی . فقط دیکرلرندن پك مهم برفرق ایله آیریلیوردی. اوحسنك مطلقیتنه دکل، شخصیتنه ، معنویتنه قانعدی . بنـاءً علیه هر درلو روابط خارجیه‌دن آزاده ، انانیتله قائم بر کیفیت اولدیغنـه قانع بولندیغنـدن بر اثر صنعت یاخود برمنظرهٔ طبیعیه ، بر واقعه ، بر حادثه قارشوسنده حس ایتدکلرینی افاده ونقلی دهـا طوغری ، دهـا موافق بولییوردی، که بوکاده نقل تأثرات وتحسـسات اصولی impresiomisme دیرلر .

بوایکی اصول کرك ابداع صنعت ، کرك تقدیر صنعت خصو - صنده کوکله شـمش ، اعصار مدیده‌دنبری دوام ایده‌کلمش برر طرز رؤیتدر . بونك ایچون کرك مطلقیت طرفدارانی ، کرك نقل تأثرات وتحسسات طرفدارانی آره‌سنده برچوق مجادلات ومناقشـات تحدث ایتمش تحدث ایتمکده بولنمشـدر . برنجی قسمه میال اولان منقدلر ایکنجیلره « نه ، دیبورلر، شخصیتیکزك هرکسه نسبتله مکملیتنه قانع اولدیغکـزدن طولایمی سزده حصوله کلن تأثرات وتحسساتی بوقدر اهتمامله ، بوقدر تقیدله بزه نقل ایدییورسـکز ؟ بو بزم کبی عقل ومنطقك قارشوسـنده شـخصیتلرینی سـیله‌بیان محویتکار ومتواضع منقـدلری رنجیده ایده‌بیله‌جك ناقابل تعریف وافاده بر آبداللقدن بشقه‌نه‌در ؟ »

شو سطرلر نه‌قدر متواضع ، نه‌قدر محویتکار کورونیرسه کورونسون ، ینه برغروری محتویدر . زیرا مطلقیت طرفدارانی برحقیقته‌اطلاع پیدا ایتدکلرینه ، حالبوکه دیکرلرینك نقصان‌ذکادن طولایی ایده‌مدکلرینه قانع اولدقلرینی کوسترمکده، ادعا ایتمکده‌درلر.

حالبوکه برنجیلر ایکنجیلره نسبتله اکثریا هم مواد ذکائیه‌یی، هم‌ده مواد حسیه‌یی مزج ایده‌بیلمك قابلیتنه مالك اوله‌بیلملرینه نظراً اکثریا پك زیاده موفقیت کوستردکلری حالده دیکرلرینك‌بیان ایتدکلری فکرلر، حکملر پك معناسز ، پك‌بارد قالیور . فی‌الحقیقه بعضاً نقل تحسسات وتأثراتی مسلك اتخاذ ایدن منقدلر یالکز کندی شخصلرینی ترنم ایله بر اثر تنقید حصوله کتیردکلرینه اینانیورلر . حتی جان صیقیجی برشکل آلیورلرسه‌ده بونك پك نادر برکیفیت اولدیغنی‌ده اونوتمامق مقتضیدر . اکثریا « ژول لومتر » کبی بو خصوصده موفقیت ابراز ایده‌بیانلر کندی تأثرات وتحسساتنی نقل ایتمکله برابر بونی ایضاحه ، اسبابنك نه ایدوکنی بیانه طوغری کیدییور . بوصورتله مطالعه‌لرینك تماميله معنوی اولمادیغنی آکلاته - بیلیورلر . بونك ایچوندرکه تنقیدلرنده هم مواد ذکائیه ، هم‌ده مواد حسیه بولونیور ، باشقه برلطافت اکتساب ایدییور . حالبوکه اصول مطلقیت طرفدارانی بو امتزاج لطیفی اظهار وارائه ایده‌مه‌مك کبی برمحرومیتك محکومیدرلر. زیرا اونلر عقل ومنطقك تحکمی آلتنده بولنیورلر . تأثرات وتحسساتك قارشوسنده بولنه‌لربیله ابدی منطقك حقیقتلرینی کورمکدن باشقه برشی یاپه‌میورلر . فقط عقل ومنطق بعضاً نه‌قدر آلدادیجیدر . .

بو ایکی مسلکدن بشقه دیکر برمسلك دها واردرکه اوده تحریات تجربیه‌یه مستند اصول تاریخیدر .

بو اصول « فلسفهٔ صنعت » محرری تن طرفندن احداث اولنمشدر. تن بو اثر مفیدینك مقدمه‌سنده « بزم اصولمز یکیدر . مطلقیتدن متنفر اولمق ، تاریخه استناد ایتمك اعتباریله اسکیسندن آیرلمقده‌در . یعنی برطاقم نظریات وقواعد ثابته‌وضع ایتمز، فقط او برطاقم قوانینك موجودیتنی ظاهره اخراج ایدر . بو صوك اصول ، آثار بشریه‌یی ، خصوصیله آثار صنعتی ، اسبابنك تحریسی ، خصائصك اظهاری ضروری اولان برر حادثه ، برر محصله عد ایدر. علم ، بوتون اشکال صنعت ، بوتون مکاتب صنعت حقنده توجهکار در . حتی بر برینه مخالف اولسه‌لر بیله ... بوتون بونلری آیری آیری ذکای بشرك تظاهراتی دییه قبول ایتمکده‌در . » دییور .

حکمت بدایع شو صورتله تعریف ایدلدیکی تقدیرده مطلقیتدن تجرد ایتمش دیمکدر ، مع‌مافیه نقل تأثرات وتحسسات اصولندن‌ده بعیددر . زیرا او بوتون اشکال صنعتی عینی درجهٔ قیمتده طوتیور ، هیچ بریسی حقنده توجه وترجیح کوسترمه‌یور . بو ، او حالده حکمت بدایعك تکمیلی دکل ، برقسمی دیمکدر . زیرا بالنتیجه بو ، نقل تأثرات و تحسسات اصولنه انتقال ایدر . مادام‌که علم بوتون اشکال صنعتی برطوتمقده‌در . شخصی تمایلات وهوسات نهایتده برینی ترجیح ایده‌جکدر دیمکدر. اساساً تن‌ده عینی فکرده‌بولنیور، یوقاری‌یه برقسمنی نقل‌ایتدیکمز مقدمه‌نك برنقطه‌سنده « علم ، هرکسه ، کندی تمایلات مخصوصه‌سنی تعقیب ، مزاجنه خوش کانی ترجیح ایچون

برسربستی ترك ایتمکده‌در . » دییور . بو اصول کرك تنقیدده ، کرك تحری قوانین ونظریاتده ثابت ، مثبت دلائل اوزرینه استناد ایتمك آرزوسنده‌در . تن وطرفدارانی بر اثری نظر اعتباره آلدقلری زمان مؤثرینی یعنی صنعتکارینی ابتدا بتون خصوصیت احوالیله ، ثانیاً منسوب اولدیغی مکتب ادبی ، ثالثاً محیط اجتماعیسنك اوزرنده حصوله کتیردیکی تأثیر وعکس تأثیر ، زمانی ؛ ونهایت حادثات صنعتك تدقیقندن انتشار ایده‌بیله‌جك قواعد وقوانینی نظر اعتباره آلیرلر .

ایلك نظرده بونی برمسلك مخصوص ، برمسلك حقیقی تلقی ایتمك ممکن کوریله‌بیلیرسه‌ده برآز مسئله‌نك ماهیتی تدقیق ایدلدیکی تقدیرده کوریلیر که بوبالاده ذکر ایدیلن ایکی مسلك آره‌سنده برخط فصلدن باشقه برشی دکلدر . زیرا تدقیق حادثات صنعتده بر طاقم قوانین مخصوصه تولد ایده‌جکدر که بونلره تبعیت ایتمك صورتیله صنعتکار ، منقد مطلقیت اصولنه رجوع ایتمش اولور ، حالبوکه ینه بومسلك برسربستی تام داخلنده هرشیئی تدقیق آمر بولنمسی حسبیله شخصیتك اجرای تأثیرینه مساعددر ، که نقل حسیات وتأثرات اصولیله‌ده برله‌شیور دیمکدر .

خلاصه حکمت بدایع نقطهٔ نظرندن ایکی اصول اساسی موجوددر ، بونلردن بری مطلقیت dogmatisme ، دیکری impaessionnisme نقل تأثرات وتحسسات اصولیدر . اصول تاریخی‌یه کلنجه بو ایکی مسلکی‌ده دها مادی ، مثبت ، قطعی رابطه‌لرله بند ایدن براصولدر .

٢

تحریات تجربیه نتیجه‌سنده تقسیم صنعت . — « تن » حکمت بدایع

تدقیقاتنه تحریات تجربیه‌یی علاوه ایله اصول تاریخیه‌یی وضع ایدرایتمز تدقیقاتنی برحکمت ، برکیمیا ، برنباتات ، برحیوانات عالمی کبی اجرایه باشلامش ، بر دستور میدانه قویه‌رق بونك تفرعات وتفاصیلنی هپ اونقطهٔ نظردن تدقیق‌ایده‌جك یرده حادثات وفعلیات ایله اشتغال ایتمشدر. زیرا بونده‌ده سائر علوم وفنونده اولدیغی کبی مثبت حادثات موجوددر، که دیکرلری ناصل کوریلیورسه اونلرده کوریله بیلیر ، نباتات، حیوانات ناصل عائله‌لری ، فصیله‌لری اعتباریله تفریق‌اولنیور، تدقیق ایدیلیورسه ، بونلرده او صورتله تدقیق اولنه‌بیلیر ، تفریق اولنه‌بیلیر . دیکرلری حقنده ناصل اصول تحلیل استعمال اولنیورسه بونلر حقنده‌ده استعمال اولنه‌بیلیر ، ناصل بر نبات ، بر حیوانك هیئت عمومیه‌سیله نه‌اولدیغی آرانیلیرسه بر اثر صنعتده او صورتله آرانه‌بیلیر،برنجیلرده ناصل تجربه اساس ایسه‌بونلرده‌ده تجربه‌دن‌چیقلماز، مقایسات متعدده ایله ، طی ونفی تدریجی ایله آثار صنعته عائد اوصاف وخطوط عمومیه میدانه قونیله‌بیلیر ؛ بوندن ماعدا آثار صنعتی ذکای بشرك دیکر محصولاتندن تفریق ایده بیلیر خطوط ممیزه‌ده آیریله‌بیلیر .

بو ، مطالعاته بناءً تن تحریات و تدقیقاتی نتیجه‌سنده صنایع نفیسه‌نك باشلیجه‌لرندن بولنان شعری ، هیکلتراشی‌یی ، رسمی ، معماری‌یی ، موسیقی‌یی اله آله‌رق ، موسیقی‌ایله معمارینك ایضاحنك کوجلکنه بناءً اونلر حقنده‌کی ایضاحاتنی بر آز تأخیر ایده‌رك دیکر اوچنده بروصف مشترك بولمشدر،که اوده آز چوق‌صنایع تقلیدیه‌دن اولملریدر .

حالبوکه دیکر ایکی صنعته کلنجه بونلرده تقلید پك آز اولقله

برابر اك زياده اظهار ايتدكلری وصف اساسی رياضی اوللريدر . فی‌الحقيقه معماری خطوطك امتزاجات معكوسه ومبسوطه‌لرندن عبارتدر . خطوط ايسه طبيعتدن اخذ اولنمشدر . حالبوكه ينه‌طبيعتده برمعمارك وجوده كتيره‌جكی برمربع قدر منتظم بر مربعه ، برمستقيم قدر طوغری بر مستقيمه تصادف امكان خارجنده‌در . طبيعتده هيچ برشی ديكرينك تماميله مشابه ويا معادلی دكلدر ، اوله‌ماز ، اساس اعتباريله طبيعتله مربوط اولمغله برابر معماريده‌كی انتظام و آهنك رياضياتدن متولد بركيفيتدر. موسيقی‌يه كلنجه اوده يك نظرده انسانك اطرافنده‌كی اصواتك تقليدندن عبارت كبی كورينور ، اساسی‌اعتباريله‌ده بويله‌در. فقط « بته‌وه‌ن » ك « موزار » ك « بيزه » نك «وردی» نك اوپرالرنده‌كی اصواته مشابه اصوات منتظمه‌يه، بتون تنوعيله، وسعتيله شدت ورقتيله طبيعتده تصادف ايتمك عديم‌الامكان كبيدر . موسيقی‌ده نوطلرك نسبت رياضيه‌لرينه‌كوره بزده برتأثير اجرا ايدييور. بناءً عليه بونلره صنايع رياضيه ديمليدر . ياخود ديكرلرينك معكوسی اوله‌رق صنايع‌غير تقليديه‌ده ديه‌بيليرز.

اوحالده صنعتی صنايع تقليديه ، غير تقليديه اولمق اوزره ايكی‌يه آييره‌بيليرز. فقط بز بو تقسيماتی تقليدك آثار صنعتده اوينادیغی رولی ايضاح ايچون كوستربيورز . بزم اولكی باصره‌يه ، سامعه‌يه كوره تقسيميمز اساسدر .

۳

تقليد .— ايلك نظرده شعرك، رسمك، هيكلتراشينك وظيفه‌سی، موضوعی ممكن اولديغی قدر تام بر صورتده تقليد كبی كورونيور . فی‌الحقيقه بر هيكل حقيقةً ذيروح بر انسانی تقليد ، بر تابلو

حقیقی اشخاصی حقیقی اوضاع وحرکاتیله، براوی موبله‌لریله، برمنظرهٔ طبیعیه‌یی طبیعتك احضار ایتدکاریله نقل وارائه ایتمك صورتیله اظهار ایله‌مش کبی نظرمزده برموقع طوتیور . بررومان، بردرامك‌ده حقیقی اوصافی، افعالی ، الفاظی کوسترمه‌یی، بونلرك اك واضح، اك صمیمی خیالی اظهار ایتمه‌یی تجربه ایتدیکنی آکلامقده دیکرلرندن دها کوچ برکیفیت دکلدر . اوت ، اکر کاغد ، لوحه هیکل اوزرنده‌کی خیال ناتمام، غیرکافی کلیرسه بزهیکلتراشه «برکوکس برباجاق بویله یاپیلماز» ؛ رسامه « ایکنجی پلانده کوستردیککز اشخاص ، آغاجلر کزده‌کی رنکلر یاکلشدر » . محرره‌ده فرض ایتدیککز کبی هیچ بر کیمسه نه‌دوشونیر ، نه‌ده حس ایدر . » دیرز .

بونلردن باشقه ، تقلیده دائر ، دها قوی دلائل موجوددر . بوده هر کون نظرلرمزك اوکنده جریان حادثات و احوالدر . بر صنعتکارك حیات خصوصیه‌سنه نظرلرمزی توجیه ایتدیکمز زمان کوریرز که حیاتی ایکی قسمدن عبارتدر : صنعتکار کنجلکنده ، استعدادینك حال کماله واصل اولمدیغی زمانده اشیایی تدقیق ایدر ، هیجانله ، دقتله نظر تفتیش ومطالعه‌دن کچیریر . نظرلرندن بر دقیقه بونلری آییرماز. افاده ایده‌بیلمك ایچون چالیشیر، چابالار ، یورولیر، بر صمیمیت اندیشه‌ناك ایله ادایه حتی مبالغه ایله افاده‌یه اوغراشیر . حیاتنك بر نقطه‌سنه کلیر که آرتق کافی درجه‌ده اشیا وحادثات حقنده وقوف ومعلوماتی اولدیغنه قانع اولور. یکی بر کشفده بولنه‌مز، زنده، ذیروح مودلی ترك‌ایله تجاربندن استحصال ایتدیکی معلوماتله بر درام، بر رومان ، بر هیکل وجوده کتیرمه‌یه باشلار . برنجی زمان حس حقیقی‌نك تظاهر ایتدیکی ، ایکنجی زمان ایسه صنعیت ، اضمحلال

زمانیدر . بزحیات صنعتده تزهر ایتمش بویوك باشلرك حیاتنی تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق بو ایکی دوره‌یی تماميله کوریرز . مثلا داهئ هیکلتراشی ورسم « میکل آنژ » ه باقه‌لم. کوریرزکه اونده برنجی دور تمام آلتمش سنه‌قدر سورمشدر. آثارینه‌باقدیغمز زمان‌کوریرزکه حس قوتله ، علویت وشجاعتله مملودر. صنعتکار اساساً بونلرله مشبوعدر، باشقه برشی دوشونه‌میور. بوتون تابلولری ، قلبنك متمادیاً تجلیلندن، فاجعه آمیز احتراصات بشریه‌یه تمایلدن، وبونلرك جسمانی بر صورتده اظهار وارائه‌سندن، غایت متمایل بولندیغی شجاعت جدال جوسنك خارجاً افاده‌سندن باشقه برشی دکلدر. اکر برکون « پولین» کلیسا‌سنه کیررده اونك اختیارلغنه عائد آثاری تماشا ایتمك مظهریتنه نائل اولورسه‌کز کوریرسکزکه بوصوك آثاری حیاتدن آلدیغی تجاربه استناد‌له وجوده کتیرلمشدر . « صوك حکم » نامنده‌کی اثرینی آلتمش یدی یاشنده یاپمشدی . بوکا باقان واقفین ، غیر واقفین ایلك استعمال ایتدیکی شدید یکیلکلرك ، طبیعیلکك ، حقیقت تامه‌نك مفقودیتنی صنعتکارك بعض اشکاله تمایلنی ، خارق‌العاده اوضاع وحرکاتی کثرتله ، فضله‌لقله استعمال ایتدیکنی کوریورلر. حالبوکه‌ایلك اثرلرنده تماميله بوخصائص موجوددی . «اکر میکل آنژ » بو آثاریله‌ده دیکرلرینه فائق ایسه بو اوته‌کیلرك مادونیتندن تولد ایتمکده‌در .

بونك دلیلنی بزدن‌ده آله‌بیلیرز. فضولی بر داهئ ادبدر . تاریخ ادبیات عثمانیه‌نك افتخار ایده‌بیلدیکی بو بویوك وجود کنجلکنده حیاته نظرلرینی دوندیرمش ، تسکین ایدیله‌مه‌ین بویوك روحنك دائما اینجندیکنی ، طالعك دائما اونك علیهنده بولندیغنی ، حیاتك بر اضطراب ، بر الم اولدیغنی ، یالکز اضطرابی تنفس ایتمه‌یی بیلنلرك

باشقه‌لرینه نسبتله دها زیاده حیاتی حس ایتدیکنی کورمش، بوکا قناعت کتیرمش، و تدقیق ایتدیکی زمانلر دائما نفیس، مکمل، لایموت منظومه‌لر، «لیلی ایله مجنون» کبی بر آبدۀ صنعت وجوده کتیرمشدر. اون سکز یاشنده یازدیغی «پریشان حالك اولدم صورمدك حال پریشانم»، دها صکره «منم که قافله سالار کاروان غمم»، «حاصلم برق حوادثدن ملامت داغیدر» کبی منظومه‌لرده رقت الم، غرور نزیه، شکایات، اضطراباته قارشو مربوطیت بوتون صمیمتیله، بوتون حسنیله یاشادیغی حالده اختیارلادیغی، یاخود حیات حقنده‌کی قناعتنك حصولنی متعاقب یازدیغی آثارده بو نغمه‌لرك تکررندن، حتی بارد بر صورتده تکررندن باشقه برشی کوریله‌مز. زیرا فضولی صوك زمانلرده حیاته نظرلرینی دوندیرمکدن اوصانمش، اولجه طوپلادیغی تجاربله شعرلرینی وجوده کتیرمه‌یه باشلامشدی.

تقلیدك لزومنی یالکز صنعتکارلرك حیات خصوصیه‌سنی تدقیق ایتمك اثبات ایتمز. هر بویوك مکتب ادبك‌ده تاریخچه‌سی کوستریر. بوتون مکاتب ادبیه تقلید تامك، نمونۀ ذیروحك ترك واهمالیله تفسخ ایدر، سقوط ایلر. بز بوراده قرون اولی ده رسمله، هیکلتراشینك نه صورتله اضمحلاله دوشدیکنی کوسترمکله بونك حقیقتنی اثبات ایده‌بیلیرز. «پومپه‌ئی»ده، رسم وهیکلتراشی برنجی عصره عائددر، «راون» ده ایمپراطور ژوستیه‌ن زماننه عائد اولان موزائیکلر آلتنجی عصر میلادی‌یه عائددر. دیمك که بو ایکی زمان آره‌سنده بش عصرلق بر مدت موجوددر. بو ایکی زمان آره‌سنده صنعت غیر قابل تداوی بر صورتده بوزولدی، بونك سببی ایسه ذیروح، طبیعی موضوعلرك اونوتیلمه‌سی کیفیتی ایدی. اوزمان ارککلر اوزون، کنیش البیسه‌لر

كييورلر ، قولايلقله چيقاريیورلر ، بانيولره كيرييورلر ، حتى چپلاق ايش كورييورلر ، « سيركلرده مسابقه‌لر هپ بو صورتله اجرا اولنيور ، وجودك حركات زنده‌سنى هركس قولايلقله سير وتماشا ايده‌بيليوردى . هيكلتراشلر، رساملر، بوتون صنعتكارلرچپلاق ياخود نيم عريان موده‌للرله محاط اولديغى ايچون ايسته‌دكلرى كبى اونلرى كاغد، وياخود طاش اوزرينه عكس ايتديره بيليورلردى . بونك ايچيندركه پومپه‌ئيده ، اولرك دهليزلرنده ، ديوارلر اوزرنده ، داخلى صالونلرده رقاصه‌لرى ، كنج ، مغرور قهرمانلرى ، كنيش كوكسلرى ، جوال آياقلرى ، وجودك بوتون اوضاع واشكالنى طوغرى ، سهولتله افاده ايدلمش كوريرسكز. حال حاضرده‌كى اك اينجه تدقيقات بيله‌بوسهولته ، بو طوغريلغه واصل اوله‌بيلمك ايچون پك چوق كوچلك چكييور. ياواش ياواش بونى تعقيب ايدن بش عصر ظرفنده هرشى شكل ورنكنى تبديل ايتدى. اخلاقيات بت‌پرستانه ، عمومى محللرده ادمان اعتيادى ، عريانيدن حس ايديلن ذوق نابديد اولدى. آرتق وجودلر آچيلمايور ، البيسه‌لر ، دانتله‌لر ، شرقه عائد معظم سوسلر آلتنده قاپانيوردى. آرتق محارب ايله پهلوان سولمه‌يوردى آرتق حرم آغالرى، معلوماتفروش محررلر ، راهبلرسويليوردى. آرتق مرحمت و شفقت ، اونكله برابر نوشين خوليالر ، اينجه مباحثه‌لر، حيات تحرير ، بى معنا مكالمه‌لر جاريدى . بيزانس ايمپراطورلغنك عادى كوه‌زه‌لكلرى روما ايمپراطورلغنك قاتى يوركلى محاربلرى ، يونانستانك جسور پهلوانلرى يرينه قائم اولدى . درجه درجه بوحركت اجتماعيه ايلروله‌دى ، بر زمان كلدى كه ذى حيات موده‌لك تدقيقى منع ايدلدى . بونلر كوريله‌مه‌ديكى جهتله اسكى استادلرك

آثاری کوز اوکنه وضع ایدیله‌رك تقلید ایدلمه‌یه باشلاندی. بونی متعاقب قوپیه‌نك قوپیه‌سی، الآخره قوپیه‌سی یاپیلمه‌یه، یاواش یاواش صنعتکارك طبیعیدن اوزاقلاشمه‌سنه مجبوریت حاصل اولدی. صنعتکار کندی حسنی، کندی فکرینی ایضاح ایده‌جك، اظهار وارائه ایده‌جك یرده برماکنه حالنه کلدی. وبونك نتیجه‌سی اوله‌رق صنعت راونده‌کی حالنه ایندی، اضمحلاله اوغرادی. بوبش عصرك نهایتنده انسانی آنجق آیاقده اوطوره‌رق تصویر وافاده‌دن باشقه اوضاع واشکالی صنعتکار افاده ایده‌مه‌مك کبی برمعلولیته اوغرادی. دیکرلری غایت کوچدی، صنعتکار اونلری کوستره‌مه‌یوردی. صنعت اولومه محکوم بروضعیت آلمشدی، کیتدکجه ضعیفله‌یور، موته تقرب ایدییوردی.

بو انقراضی دیکر برصنعتده‌ده تحری ایده‌بیلورز. مثلا ادبیاتده.. فرانسه‌ده اون‌دردنجی عصرده ادبیات درجهٔ کماله واصل اولمشدی. اسلوبده مکملیت، صفوت، طوغریلق، برایجاز اعجازکار؛ تیاتروده بوتون اوروپایه ذکای بشرك اك بویوك ابداعی کوریلن یکی برلسان، یکی برصورت نظم موجوددی. زیرا محررلرك اوکنده مودل واردی، اونلری تقلید ایتمك خصوصنده صعوبته دوچار اولمایورلردی. اون دردنجی لوئی، شاهانه برصورتده جدیتله، وقار ایله، طلاقتله، وتمامیله طوغری کوریشیوردی. اوعصرلردن منقول مکتوبلر، تذکره‌لر، خاطره‌لر بزه سرای محافلنده‌کی ظرافتی، تکلم اصالتکاری، افاده‌لرك صفوتنی، اطوار وحرکاتك نجابتنی، صنعت ناطقه‌نك قیمتنی کوستریور؛ وبونلره اك عادی بر ندیمك بیله اك بویوك پرنس قدر رعایتکار بولندیغنی اثبات ایدییور. اوصورتله که بونلره تماس ایدن

بر محررك صنعتی ایچون لازم كان موادی بوله بیلمه‌سی خصوصنده خاطره‌سنه ، تجربه‌لرینه مراجعت ایتمه‌سی كفایت ایدییوردی .

فقط برعصر ظرفنده ، فرانسه‌ادباسندن «قورنه‌ی» ایله «ده‌لیل» آره‌سنده هرشی تبدل ایتدی . بوقدر تقدیر وپرستشی موجب اولان بونطقلری، بوزنده موده‌للری صنعتكارلر تدقیق ایده‌جكلرینه اونلری تقریر وتقلید ایدن فاجعه نویلرك كتابلرینی تقلید ایتمكه باشلادیلر . موده‌للر ، اشخاص حیاتیه دكل ، محررلرك آثاری ایدی . اون سكزنجی عصرك منتهاسیله اون طقوزنجینك مبادیسنی استیلا ایدن اسلوب سفیل بوندن تولد ایتدی . بو ، اویله برلسان عادی ایدی، كه بر قافیه بكله‌نیلن دیكر برقافیه‌یی جذب ایدر ، اونكله برشیئی اسمیله یاد ایتمك ممكن اوله‌ماز ، مثلا بر طوپ دیمك ایچون برچوق كلمه‌لر استعاره‌لر ، خیاللر صرفی لازم كلییور. بو اویله برلساندی ، كه بونی آنجق معلوماتفروش مكتب خواجه‌لری استعمال ایدرلردی ! . .

بویله برمثاله تاریخ ادبیات عثمانیه‌ده ده تصادف ایدرز . عثمانلیلق جهانه حاكم اولدیغی زمانلر سرای ، صدارت محافلنه ، كبار عالمنه بوندن ، وبونك كثیردیكی ثروتدن متولد برغرور كلمشدی. قوناقلرده ، طرز تعیشده ، طرز تفرجده ، هرشیده مملكتده‌كی رفاه وسعادتك ، ثروت وامنیتك طوغوردیغی غرورك ایزلرینه تصادف اولنیوردی . بویوكلره قارشی كوچكلر خرافات مجمانه‌دن ، عرب ادبیاتندن طوپلادقلری صنعتلرله خطاب ایدییورلر، هركون یكی بر كلمهٔ تعظیمیه ایجاد ایدییورلر ، پادشاهلرك فرمانلرندن شدت وجلادت یاغییور ، وزیرلرك بیورلدیلرندن عظمت ومهابت آقیوردی . بالطبع باقیلرده ، تفعیلرده ، صبریٔ شاكرلرده بو حالت روحیه‌یی كوردیلر ، اورادن

اخذ واقتباس ایتدکلرینی دهای شاعرانلریله مزج ایده‌رك نقل ایتدیلر. فقط بالآخره الیم زمانلر کلدی ، نشئه‌نك ، غرورك ویردیکی عدم بصیرتله عثمانلیلر مهالك خارجیه‌یی کوره‌مدیلر. فقط شاعرلرینه قصائد ظفری ، قصائد عظمت واقبالی ترنم ایدییورلردی . فلاکته مرثیه خوان اوله‌جقلر ، قارئلرینی اویاندیره‌جقلر ، تهلکه‌لرك تمادیسنه ایقاظ ایله ممانعت ایده‌جکلردی . حالبوکه بونی یاپامادیلر ، چونکه اونلر حیاته باقمایورلر ، اولجه کان استادلرك آثارینی تقلید ایدییورلر ، قوپیه‌دن قوپیه‌یه قوشییورلردی .

نهایت برزمان کلدی، که برپادشاهی وصف ایچون نه‌کبی وصفلرك تعاقب ایده‌جکنی دوشونمه‌یه بیله حاجت قالمدی . اونلری یانفعیده یاباقیده ، یاخود ندیمده بولمق قابلدی ، صنعت‌ده بو صورتله ضعفه اوغرادی ، اولومه یاقلاشدی .

شومطالعاتك نتیجه‌سی شودر ، که : نظرلر دائما حیاته معطوف اولملی ، اونی ممکن اولدیغی قدر تقلید ایتملی ، وصنعت تام ، طوغری تقلیددن عبارتدر .

٤

اثر صنعت تقلید تاممیدر ؟ — یوقاریده بسط وبیان ایتدیکمز مطالعاتدن غایهٔ صنعتك تقلید تام اولدیغنی استخراج ایتمك ضرورتی قارشوسنده بولنمه‌یورمی‌یز ؟

اکر بو بویله اولمش اولسه‌یدی تقلید تامك اك کوزل آثاری تولید ایتمه‌سی اقتضا ایدردی . حالبوکه حقیقتده او هیچ ده بویله دکلدر مثلا اصاغه موده‌لاك اك صادق ، اك مشابه شکلنی وجوده

کتیرر . اصاغه نه‌قدر کوزل ، نه قدر طوغری اولورسه اولسون برهیکل دیمك دکلدر . بوندن بشقه ایی برفوطوغرافی خطوطی ایله الوانی ایله، هیچ برخطایه‌اوغرامقسزین، تمامیله تقلید ایده‌جکی ماده‌نك نمونه‌سنی، اساسنی ، استحصال ایده‌بیلیور . شبهه‌سز فوطوغراف رسم ایچون فائده‌لی برمعاون‌در حتی بعض معلوماتلی ذکی، آدملر طرفندن برذوق‌مخصوص ایله قوللانه‌بیلیور، فقط هرنه اولورسه‌اولسون رسمله قابل قیاس دکلدر ، صوك برمثال اولمق اوزره شونی‌ده ذکرایده‌لم‌که اکر تقلید، صنعتك غایهٔ اصلیه‌سی اولمش اولسه‌یدی اك کوزل فاجعه، اك کوزل مضحکه ، اك کوزل درام ، محـا کمده طوتیلان ضبط ورقه‌لری اولوردی . فی‌الحقیقه بوتون سـویلنیلن سـوزلر بونلرك درونده محفوظدر. فقط بونلر برمحرر ایچون استعمال ایدیله‌بیله‌جك برر ماده‌در ، برر موضوعدر ، فقط هیچ برزمان برر اثر صنعت دکلدر .

بونلرك برر میخانیکی وظیفه اولدیغی نظر اعتباره آلنه‌رق براثر انسانیله دیکر بر اثر انسانینك مقایسه‌سی توصیه ایدیلیر. بناءً علیه آثار صنعتکارانه‌یی ممکن اولدیغی قدر دقتله تدقیق و تحری ایده‌لم . « لوور » موزه‌سنده « ده‌نه‌ن » نامنده بر ذاتك بر تابلوسی واردر . بو بر لوحه‌یی وجوده کتیرمك ایچون برتوسوزله چالیشیور ، درت سنه‌ده اتمام ایده‌بیلیوردی . نه وجهلرده ، نه‌تنده‌کی بوروشوقلقلر ، نه الماجق کمیکلرنده‌کی اینجه یوللر، نه‌بورون اوزرنده‌کی اوته‌یه بری‌یه صاچلمش سیاه کولکه‌لر ، نه بشره‌نك آلتنده‌کی میقروسقوبله کوریله‌بیلیر اینجه یشیل دامارلر ، نه‌ده کوزلرده مجاور اشیانك براقدیغی التماعات نقصان براقیلمشـدر . بونك قارشوسـنده انسان

متحير قاليور، باش چرجوه‌نك ايچندن فيرلايه‌جقمش كبی كورونيور. بويله برموفقيت، بويله برصميميت ومتانت پك آز كورلمش بركيفيتدر. فقط، « وانديق »ك واسع مقياسده برنيرنكيسی بوندن دها قيمتدار، دها يوكسكدر. نه رسمده نه‌ده ديكر صنايع نفيسه‌ده كوز آلدادیجی شيلره او قدر اهميت ويرلمز.

صنعتده تقليد تامك غايه اولمديغنه ديكر بر دليل دها صنايع نفيسه‌دن بعضيلرينك، اساس اعتباريله تقليد تام اولماملريدر؛ ازجمله هيكلتراشيده بوتماميله نظر فريبدر. برهيكل اعمال ايدلديكی مرمرك، ياخود طونجك رنكنی حاملدر. فضله اوله‌رق كوزلرنده ببك يوقدر. بو يكنسقی، افادهٔ روحيه‌نك بوتخفی كيفيتيدركه اوكا برحسن مخصوص علاوه ايدييور. تقليدك صوك درجه‌يه چيقديغی آثاری نظر تدقيقدن كچيريرسه‌كز بوحقيقت تماميله تعين ايدر. اسپانياده، ناپولی‌ده بر طاقم كليسالرده رنكلی، البيسه‌لی هيكللر موجوددر. عزيزلر لباسلريله، صاحب رياضت اولانلره مخصوص صارارمش، رونقسز رنكلريله، اللر قانه‌بولانمش، بوكوزلر دلينمش اولديغی حالده كوريلور. اونلرك يانندە پارلاق ايپكلر اكسا ايلمش، انجيلرله سوسلنمش، قيمتدار كردانلقلر طاقمش، كيرپيكلری ياقوتلرله اورتيلو حضرت مريمك تصاويری موجوددر. بو فضلهٔ تقليددن طولايی صنعتكار ذوقی حصوله كتيره‌جك يرده نفرت، حتی بعضاً تدهش اوياندیرييور.

ادبياتده‌ده بويله‌در. شعر تماشا نك الك كوزل اقسامی، فرانسه‌نك، يونانستانك بوتون آثار تماشاسی، اسپانيوللرك، انكليزلرك

فاجعه‌لرینك بویوك بر قسمی عادی مکالماتی تقلید ایده‌جك یرده لسان انسانی‌یی قصدی اوله‌رق تبدیل وتغییر ایدییور .

بو شاعرلرك هر بری انتخاب ایتدکلری اشخاصه منظوم سوزلر سویله‌تییورلر . اونلرك هر برینی آهنکه ، قوافی‌یه مجبور قیلیورلر . بو تغییر اثرك قیمتنه هیچ بر وجهله ضرر ایراث ایده‌مه‌یور . « کوته » نامنده‌کی آلمان شاعرلرندن برینك « ایفیژه‌نی » اسمنده‌کی اثری بونك دلیلیدر . بو ابتدا منثور یازلدیغی حالده صوکره منظوم یازلمش . نثراً کوزل اولدیغی حالده نظماً نه صنعتکار برتخالفه مالکدر . منظوم اولانی منثور اولانی پك چوق کچمشدر . دیمك که آهنك ، قافیه ، نسبت عددیه‌نك موجودیتی ، لسان عادینك تبدیل و تغییری اثره بوقوت تأثیر وتسخیری ، بوعلویت مخصوصه‌یی ، فاجعه انکیز ، مکمل تأثیر موسیقی‌یی ویرییور . بونك نفوذی آلتنده انسان عادیت‌حیاتیه‌دن اوزاقلاشیور ، کوزلرینك اوکنده اسکی زمانلره عائد قهرمانلرك کزندیکنی کورییور .

بالنتیجه برمادده پك مشابه کوستریله‌بیله‌جك بعض شیلری تقلید ایتملیدر ، تمامی دکل فکری تولد ایدر . بونك ایچون شو دستوری وضع ایدرز : اقسامك تفرعات ومناسبات متقابله‌لرینی بوللی ، تعیین ایتملیدر .

قادین ، ارکك ، جانلی بر مودلك قارشوسنده بولندیغکز زمان اونی کوستره‌بیلمك ایچون آنجق بر الك ایکی دفعه بویوکلکنده بر کاغد ایله بر قورشون قلمه مالك بولنیورسکز فرض ایدیکز ؛ بوتون اعضانك بوتون وسعتی کاغد اوزرنده کوسترمه‌یی سزدن ایستمه‌یه‌مه‌یز .

زیرا الکزده‌کی کاغد کوچك‌در وینه سیاه‌ایله بیاض‌دن باشقه بررنکه مالك دکلسکز .

سزدن بوصورتده ایسته‌نیلن شی مناسباتی استحصال‌در . اکر باشك اوزونلغی شوقدر ایسه ینه اونسبتده برقول، برباجاق، الآخره حصول کتیرمکدر . بوندن باشقه سزدن اشکالك ، یاخود اوضاعك مناسبتنی ایسترلر . موده‌لده‌کی شومیلك ، انحنانك ، بوبیضیلکك ، شو کوشه‌نك ، استحصالنه وسیله اولان ، کاغدده تکررینی طلب ایدرلر. خلاصه ، اقسامك یکدیکریله مربوط اولدیغی مناسباتك هیئت عمومیه‌سنك انعکاسی مطلوبدر . سزك عکس ایتدیره‌جککز ساده بر ظاهریت جسمانیه دکل ، منطق وجودیدر .

عینی صورتله حال فعالیت وحرکتده بولنان انسانلری ، حقیقی بر صحنهٔ حیات قارشوسنده بولندیغکز ، زمان تعریف و تصویر طلبی قارشوسنده‌بولنورسه‌کز کوزلریکزدن، قولاقلرکزدن، حافظه‌کزدن، برقورشون قلم ایله برقاچ نوط آلمقدن باشقه برشیئه مالك اولمازسکز. بونلر بویوك برشی دکلدر. فقط کافیدر. زیرا سزدن‌طلب‌ایدیلن اون بش‌یکرمی کشینك بوتون‌سوزلرینی، بوتون‌انفعالنی، بوتون‌اوضاع‌وحرکاتنی نقل‌دکلدر. زیرا اوته‌ده‌اولدیغی کبی بوراده‌ده سزدن‌مناسباتی، روابطی، نسبتلری تعیینی طلب ایدییورلر دیمکدر : اولا اشخاصك افعالنه عائد مناسباتك تماميله محافظه‌سنه؛ اکر حرصی کوستریبورکز حریص‌افعالی، خست کوستریبورسه‌کز خسیس‌افعالی، شدتی کوستریبورسه‌کز شدید افعالی‌درجهٔ اولی‌ده اظهار ایتمه‌یه مجبورسکز، ثانیاً عینی افعالك‌روابط متقابله‌لرینی تعیینی یعنی بر جوابی بر جوابله ، بر قراری ، بر حسی ، بر فکری مقدم اولان بر حس ، برفکر ، بر قرار ایله تأیید وتعقیبی

وبوندن باشقه اشخاصك وضعيت حاضره‌سيله ، اونلره ويرديككز وصف عموميله بونلرك توافقنى طلب ايدييورلر ديمكدر .

خلاصه بر اثر ادبيده ، وشعبات صنعتده موجوداتك ، وقايعك كوريله‌بيلن ظاهرياتنى ، خارجياتنى دكل ، اونلرك مناسبات وتفرعاتنك هيئت مجموعه‌سنى يعنى اونلرك منطقنى كوسترمليسكز . حقيقى بر موجودده بزده تجسسى اوياندیران وصنعتكاردن اعاده وانعكاسنى طلب ايتديكمز شى ، اونك داخلى وخارجى منطقى ، ياخود ديكر برصورتده افاده ايده‌لم ، طرز ارتباطى ، صورت تركبى ، آهنكيدر .

برنجى تعريفى شو صورتله تصحيح ايتدك ديمكدر . بز اونى شو صورتله تخريب ايتمدك ، فقط اصلاح ايلدك ، تميزلدك . صنعتده دها ممتاز بر طبيعت ، برمزاج بولدق . اونى براثر دستى وميخانيكى اولمقدن قورتاردق ، براثر ذكا حالنه وضع ايلدك .

وصف اساسى مسئله‌سى . — آثار صنعتك اقسام آره‌سنده‌كى مناسباتى تعيين ايتمش اولمسى كفايت ايتمه‌يور . چونكه اك بويوك مكاتب صنعت اك زياده مناسبات حقيقيه‌يى تغيير وتبديل ايدنلردر . مثلا ، ايتاليا مكاتب صنعتندن برينك اك بويوك باشى اولان ميكل آنژك « فلورانسه » ده « مديچى » لرك مزارلرى اوزرينه وضع ايدلمش مرمردن مصنوع درت هيكلى واردر . بونلر برطاقم غنوده وياپيدار اركك‌لر ، خصوصيله قادينلردركه اقسام وتفرعاتى آره‌سنده‌كى نسبتلرى اشخاص حقيقيلرده بولمق غير ممكندر . بونلره مشابه اولانلره ايتاليادە بيله تصادف ايديله‌مز . كوزل كيتمش كوزل كنج آدمارە ، كوزلرى

پارلاق، طورلری وحشی کویلیلره، اطوار واوضاعی مغرور، عضلاتی پولادی موده‌للره راست کلمك ممکندر. فقط هیچ بر زمان، نه بو عصرده، نه‌ده اون آلتنجی عصرده، نه ایتالیاده، نه‌ده باشقه بر یرده نه بر قادین، نه بر ارکك میکل آنژك اظهار و ارائه ایتدیکی بو مغرور قهرمانلرله، دیو مثال، نومید قادینلره بکزه‌مکده‌در. بو تیپلری میکل آنژ کندی قلبندن، کندی دهاسندن استخراج ایله ابداع ایتمشدر. بوکا واصل اوله‌بیلمك بر منزوینك، بر متفکرك، بر نصفتکارك؛ عالیجناب، غلیانکار؛ خیانتلو، تضییقات آره‌سنده، ظلمك عدالتسزلکك غیر قابل تداوی مظفریتی قارشوسنده بیتمش، چورومش روحلر مواجهه‌سنده بولنسان، روحی لازمدر. اوبیله اولجه تهدید آلتنده بولنمامشمیدی؟ اکر او زمانه قدر یاشامشسه لطفاً یاشامش، بلکه‌ده. اسارتك سکوت مدیدی آلتنده، صنعتك جناحنه صیغینه‌رق بویوك قلبنك فریادلرینی، نومیدینی سویله‌یه بیلمسی بوکا سبب اولمشدر. هیکل غنوده‌سنك آلتنه شو سوزلری قید ایتمشدی: «اویومق طاتلیدر، فقط سفالت، رزالت دوام ایتدیکی مدتجه طاشدن اولمق دها زیاده اییدر. هیچ برشی کورمه‌مك، هیچ برشی حس ایتمه‌مك نعم سعادتمدر. بونك ایچون بنی اویاندیرمقدن احتراز ایدیکز. امان یاواش قونوشیکز.» اوکا بو کبی اشکالی الهام ایدن بو حس‌در، اونی افاده ایتمك مقصدیله تناسبات عادیه‌یی تغییر، جثه‌یی، اعضایی تطویل ایتدی، قالچه‌لره طوغری کوکده‌یی بوکمش قیویرمش، کوزلرك چقورلرینی ایچری‌یه طوغری اویمش، آلتنه برارسلان کیرپیکارینی ناصل تیتره‌تیرسه اوکامشابه ومعادل قیوریملر یاپمش، عضلاتدن مرکب بر ییغینی اوموزلرك اوزرینه ییغمش، فقرات عمودیه‌یی خلقه‌لری

قیرلمق اوزره بولنان بر زنجیر کبی کرمش، بربری اوزرینه چیقارمش.

شمدی برده « فلاماندیا » مکتبنی مطالعه ایده‌لم. بو مکتبده الك بویوك باش « روبنس » در. بونك الك زیاده نظر فریب اولان لوحه‌سی « که‌رمه‌سدر » . بونده‌ده « میکل آنژ »ده اولدیغی کبی عادی نسبتلره ، تناظرلره اهمیت ویرلمه‌مشدر . « فلاماندیایه » کتسه‌کزده اوراده یاشایانلری تدقیق ایدسه‌کز بو تابلوده‌کیلرك معادللرینی بوله‌مازسکز . اوراده ایی ییر ، ایی ایچر ، بر صافیت روح ایله سیغاره‌لرینی صاوورور، لنفاوی طوغری کورور ، یوزلری اصفری ، خطوطی غیر منتظم بر طاقم کیمسه‌لر بولورسکز . فقط « که‌رمس » لوحه‌سنده بولنانلری اصلا !

مدهش دین محاربه‌لرندن صکره ، پك چوق زماندنبری ، خلقندن جدا اولان « فلاماندیا » صلح و سکون ، آسایش داخلی دوره‌سنه کیرمشدی . اوراده انسانلر او قدر ناموسکار وعقللی ، طوپراق اوقدر ایی وابذالکار ایدی، که ایلك نظرده سعادت ورفاهك اوراده موجودیتنه حکم ایتمه‌مك الدن کلمه‌یوردی. هرکس بو مبذولیتی، بو رفاهی حس ایدییوردی . حال ایله ماضینك تضادی آچ قالمش اوکوزلر ناصل چایره صالیویرلدکلری زمان قوشارلرسه ، الك ابتدائی هوسات نفسیه‌نك اوصورتله تظاهرینه سببیت ویرییوردی. «روبنس» بونلری کندنده‌ده حس ایدییوردی. حیات نباتیه‌نك وسعتندن ، جسمك تسکین محظوظیتندن متولد بوشعری کورمه‌مك قابلمی‌ایدی؟. ایشته بونی افاده ایچون « که‌رمه‌س » ده جثه‌لری توسیع ایتدی ، بالدیرلری تکثیف ایتدی ، یاناقلره برضیای مخصوص علاوه ایتدی، صاچلری قاریشدیردی . احتراصات شدیده‌دن متولد وحشی بر آلوی

کوزلرده یاقدی، راقی شیشه‌لرینی، ماصه‌لری یرلرده سوروکله‌تدیردی.
بو ایکی مثال ، صنعتکارك بر وصف اساسی‌یی ، بالنتیجه بر فکر اساسی‌یی کوسترمك ایچون اقسام و تفرعات آره‌سنده‌کی مناسباتی تغییر ایتدیکنی تماميله ، وضوحله کوسترمشدر . بو وصف اساسی ترکیبنه علمای اسلام «جوهر اشیا» دیرلر . اوروپا فیلسوفلری‌ده بو ترکیبی استعمال ایله صنعتك غایه‌سی جوهر اشیایی کوسترمکدر. دیمشلردر. بز بونی ترك ایله دیرز،که صنعتك وظیفه‌سی ماده‌نك بر وصف اساسنی ، شایان ذکر و دقت بعض اوصافنی ، مهم بر نقطهٔ نظرینی ، بر طرز مخصوص موجودیتنی اظهار و ارائه‌در .
بو نقطه‌ده صنعتك تعریفنك اك یوکسك ، اك ذکائی درجه‌سنه واصل اولییورز. بناءً علیه مطلقا دها زیاده وضوح پیدا ایده‌بیلمك ایچون بو وصف اساسی ترکیبنك نه اولدیغی حقنده معلومات ویرملی‌یز. او حالده وصف اساسی نه‌در ؟ وصف اساسی اویله بر وصفدر که دیکر اوصاف ، هیچ اولمازسه اکثری بوکا تبعاً ، ارتباط ثابته‌ایله انشقاق ایدر. بوده بر آز مبهم ، بونی مثاللرله ایضاح ایده‌لم .
تاریخ طبیعی درسلرینك تقسیماتنده بر آرسلانی کوسترن وصف اساسی وممتاز اونك آکل اللحم اولمه‌سیدر. بر منبعدن انشقاق ایدییورمش کبی کرك جسمانی ، کرك معنوی خطوطك بو وصفدن اشتقاق ایتدیکی ، ارسلانك حیاتی تدقیق ایدلدیکی زمان ، کورولیر. ابتدا جسمانی بر صورتده تدقیق ایده‌لم : دیشلر مقراص کبیدر. ییرتمق ، قیرمق ایچون یاپیلمش بر چکه کمیکنه مالکدر ، مادامکه آکل اللحم‌در ، مادامکه زنده ، تازه شکارلرله تعیش ایتمکده‌در ، بو ایکی مدهش کربه تنی‌ده استعمال ایده‌بیلمك ایچون جسیم عضلاته ، بونك ایچونده متناسب

یاناقلره احتیاج واردر . بوندن باشقه آیاقلری‌ده اونك آیریجه بر
کرپه‌تن کیسـدر ، پارماقلرینك اوجنده یوریمکله برده مشی چالاکك
صاحبیدر . قالچه‌لری مدهشـدر ، کرلدیکی زمان اونی بر اوق کبی
فیرلاتیر. کیجه آوك الك ایی زمانی اولمسنه بناءً کوزلری قارا کلقده‌ده
کورر. فضله اوله‌رق بوتون خصوصیات معنویه‌ده اونده موجوددر،
اولا بر مزاج خونین ، تازه اته احتیاج، دیکر مواد غذائیه حتمنده
نفرت، ثانیاً مدافعه ویا هجوم اثناسنده برچوق قوایی برنقطه‌ده تکثیف
ایدن برقوهٔ عصبیه ، بر حرارت عصبیه، بوندن باشقه بین‌النوم‌والیقظه
کچن بر حیات ، بوش زمانلرده مدهش ، مظلم بر فتور، آودن صکره
اوزون مدت اسنه‌مه‌لر .

بوتون بو اوصاف ، اونك آکل‌اللحم اولمه‌سندن تولد ایدییور ،
اونك ایچون بز اوکا وصف اساسی نامنی ویردك .

شمدی دها قاریشیق برمثال آلهلم. مثلافلمنکی مناظریله، زراعتیله،
نباتاتیله ، حیواناتیله ، مساکنیله ، شهرلریله نظر مطالعه‌دن کچیره‌لم .
بونك وصف اساسی بر چوق نهرلرك ایچندن کچدیکی ، آغزلرینی
اوزاتدیغی طوپراغه مخصوص برخزینه اولمقدن عبارتدر. بوندن اویله
بر خصوصیت نامتناهی تولد ایدییورکه اولکه‌نك یالکز جسمانی
، دکل معنوی‌ده بوتون طرز حیاتنی تشکیل ایدییور .

اولا ، نمناك ، مبذول صحرالر ، بو انهارك کثرتنه ، وسعتنه
طوپراغك خزینهٔ نباتیه اولمسنه بناءً ضروریدر . بو صحاری دائما
یشیللکله آلوده‌در . متنوع ، ساکن میاه ، لایعد ولایحصی قناللرك
دوز، نمناك طوپراق اوزرنده آچامه‌سی دائمی بر نمایی تأمین
ایتمکده‌در. سماسنه کلنجه او یاغمورلی ، صاغناقلرله یارلمش ، خفیف

بهارلرله ، غازلرله مستور کبی اورتولیدر ، طبیعت ذیروحه‌ده ایسه اونلرك بومبذولیتی ، وبو تعددی آسوده سورولری دعوت ایتمشدر که بر چوق حیواناتك آغز طولیسی غدا بولدقلری ، سیاه ، صاری ، بیاض لکه‌لرله بو دوز ، یشیل ساحه اوزرنده اوتلادقلری کوریلیر. بوندن برچوق‌سود، ات بولنیور، ویرك نباتی بولنمسندن سبزوات وتخملر غایت اوجوز بر صورتده بیع ایدیله‌بیلییور . دنیله‌بیلیرکه بو دیارده صو اوتی ، اوت حیواناتی ، حیوانات سودی ، اوده پینیری ، تره یاغنی ، وجوده کتیرییور ، ات ایله برابر بوتون بونلرده اورا ساکنلرینی تشکیل ایدییور. فی‌الحقیقه بو حیات مبذوله‌دن ، نمناك هوا ایله مشبوع تعضو جسمانیدن « فلاماندیا » مزاج وطبیعتی ؛ مزاج لنفاوی ، اعتیادات منتظمه ، دماغ و سیکر سکونی ، عقللیجه ، منطقیجه حیاتی قبول ایتمك قابلیتی، خوشنودیٔ تام ، رفاه و سعادته تمایل ، نظافت و طهارتك تسلطنی ، استراحتی تأمین ایده‌جك شیلرك تکاملی کبی شیلر تولد ایتمشدر، بونك نتایجی دها چوقدر . شهرلرك مناظرینی تعیینه قدر کیدر . بوراده طاشك مفقودیتنه بناءً آنجق طوغله ، کرپیچ انشاآتده استعمال اولنمقده‌در . یاغمورلرك کثیر اولمسندن طولایی چاتیلر فوق‌العاده انحنالی اوله‌رق انشا ایدلمشدر. « فلاماندیا » شهرلرنده قویو قرمز‌متراق، اسمرین، دائما تمیز، اکثریا پارلایجی ، چاتیلری سیورلمش بنالر کورولیر . اوته‌ده بریده مدور چاقیل ، یا عادی طاشلرك ربطندن انشا اولنمش کلیسالره تصادف ایدیلیر. غایت اهتمامکارانه باقیلان سوقاقلرك هر ایکی طرفنده اوزانان یاپاقالدیرملرنده غیرقابل تعریف بر تمیزلك منظور اولور. «هوللانداده» بونلر طوغله دن ، اکثریا اوته‌سنده بریسنده چینیدن یاپیلمش ،

صباحلری ، زوالی ساعت بش راده‌لرنده خدمتجی قیزلرینك اونلری تمیزلدکلری کورولیر. منور جاملره طوغری نظرلریکزی فیرلاتکز، بر قلوبه کیریکز، پارکه‌لرك لاینقطع تجدید ایدیلن قوملرله اورتیلدیکنی حس ایدرسکز . بوحیات عادیه‌نك تفاصیل و تفرعاتنده ، روحی خوشنودیلرك بو اشارات خارجیه‌سنده ، بو رفاه وسعادتك دوامنده اقلیمه ، طوپراغه ، نباتاته ، حیواناته ، انسانلره ، آثارینه ، جمعیته ، شخصه مربوط اولمش وصف اساسینك تأثیراتنی کوریرسکز .

بولایعد ولایحصی تأثیراته بناءً نه قدر حائز اهمیت اولدیغی تفکر و ملاحظه‌دن مستغنیدر. صنعتك وظیفه‌سی بونی میدانه چیقارمقدر . بویله اولمسی‌ده طبیعتك بوخصوصده‌کی عدم کفایتندن نشأت ایتمکده‌در. زیرا طبیعتده وصف آنجق حاکمدر. صنعت اونی متحکم بر حاله وضع ایده‌بیلور . بو وصف اشیایی ترتیب و تنظیم ایدر. فقط بو وظیفه‌یی بلا نقصان ایفا ایله‌یه‌مز . اونك افعالنه مانع اولان دیکر اسباب موجوددر . کافی درجه‌ده قوی ، مرئی بر تمغا ایله کندندن انشقاق ایدن مواده نفوذ ایده‌مه‌مشدر . انسان بو بوشلغی ، بونقصانی حس ایتدیکی جهتله صنعتی ایجاد و ابداع ایله‌مشدر .

مثلا تکرار روبنسك تابلوسنی نظر اعتباره آله‌لم . بو مترهل قادینلر ، بوفریح وفخور سرخوشلره ، بوتون بوسینه‌لره ، بو ابتدائی ، جثه‌لره ، کوکده‌لره مشابه بلکه زماننده برقاچ شخص موجود ایدی. طبیعت مبتذله بوکبی مخلوقاتی ، بوکبی عادات و اعتیاداتی تولید ایتمك ایسته‌یوردی ، فقط موفق اوله‌مایور، یارم بر صورتده آرزوسنی یرینه کتیرییوردی . اولا فقیرلك : اك ایی زمانلرده ، اك ایی مملکتلرده بر چوق کیمسه‌لر مقدار کافی غدایه بیله مالك اوله‌مازلر . آجلق ،

یاخود نیم تغذی ، سفالت ، فنا هوا ، خلاصه فقروضرورتی افاده ایدن بوتون شیلر ، تولدی بولنان اوصاف و خصائصك انکشافنه مانع اولور. دین ، قانون ، انضباط ، اعتیادات‌ده عینی شیئك انکشافنه ممانعت ایدن اسبابدن‌در. تربیه و اخلاقده بو خصوصده معاونتده بولنیر. بناءً علیه شرائط طبیعیه داخلنده اولسه‌یدیلر « روبنس » ایچون کوزل بر نمونه تشکیل ایده‌بیله‌جك بو عوامل آنجق اوکا بش ویا آلتی کشی حاضرلایه‌بیلمشلردر . بوندن باشقه بو بش آلتی‌ده اکلنجه کونلرنده ، ذوق وصفا زمانلرنده دها زیاده عادی ، ویا متوسط اشخاص آره‌سنده نابدید اولورلر. باخصوص بونلر بریرده بولنسه‌لر بیله ذوق ونشئه‌یی کوستره‌جك وضعیتی ، اوضاع وحرکاتی ، افاده‌یی ، وجدی ، طرز تلبسی، قید و احترازدن آزادکی‌یی اوآنده کوسترملری عدیم‌الامکاندر . بوتون بو عدم کفایته بناءً طبیعت صنعتی کندیسنه بر معاون اتخاذ ایتمشدر ؛ او وصفی تمامیله اشعار ایده‌مدیکی جهتله صنعتکار اونك یرینه قائم اولور.

بوتون عالی آثار صنعتده وصف اساسی کوریلیر . « رافائل » نامنده‌کی مشهور رسام « غالاته » اسمنده‌کی لوحه‌یی ابداع ایدرکن کوزل قادینلرك ندرتنه بناءً « کندیسنك برفکرینه ابتنا ایتدیکنی » بیان ایدییوردی. بو، طبیعت بشریه‌یی، صفوتنی ، سعادت وحظنی ، حلم مغرور و لطیفنی بر نقطهٔ نظرده ادراك وتلقی ایده‌رك لازم اولان موده‌لی بوله‌مامق دیمکدر . نظرکاه صنعتنه مودوع اولان کویلی‌نك اللری بوزوقدی . فنا پاپوشلر طولاییسیله آیاقلری شکلسز برحاله کیرمشدی . کوزلری وظیفه‌سنك آغیرلغیله یاخود سفالتك تأثیریله وحشی بر حال کسب ایله‌مشدی . دنیاده اك زیاده تقدیر ایتدیکی

« فورنارینا » نامنده‌کی قادینك بیله اوموزلری دوشوك ، قوللرینك اوست طبقه‌سی ضعیف ، یوزنده معناقاتی ، محدود ایدی . اونی « فارنه‌زین » نامنده‌کی لوحه‌ده کوسترمشسه‌ده تمامیله تبدیل وتغییر ایله‌مشدر . وصف اساسی‌یی صاقلایان شیلری آتمق ، اونی توضیح و اکمال ایتمك شرطیله بوکا موفق اولمشدر .

بالنتیجه صنعتك وظیفه‌سی ممکن اولدیغی قدر متحکم، مرئی اولان ماده‌نك وصف اساسیسنی ، یاخود وصف ممتازینی اظهار وارائه‌در. بونك ایچون صنعتکار اونی صاقلایان خطوطی اخراج و طی ، اونی کوستره‌بیله جکلری اظهار و ارائه ، تغییر ایدنلری اصلاح واکمال ، موجود اولمایانلری اتمام و ادخال ایدر .

شمدی برده صنعتکارلره ، اونلرك طرز تفکرلرینه ، طرز تحسسلرینه ، طرز ایجاد وابداعلرینه ، طرز استحصاللرینه باقالم . کوریرسکزکه اونلر بو تعریفه تماميله مطابق بر صورتده حرکت ایدرلر. بو ضروری بر خاصه‌در ، هیچ بر تدقیق ، هیچ بر تدریس وتدرس اونك یرینی طوته‌ماز . نقصان اولدیغی تقدیرده صنعتکارلر عادی مقلدلردن، عادی عمله دن تفریق اولنه‌مازلر . صنعتکارك اشیا قارشوسنده بر حساسیت ممتازه‌یه مالك اولمسی مقتضیدر . ماده‌نك بروصفی اونك اوزرنده اجرای تأثیرده بولنورسه بومصادمه‌دن متولد حساسیت غایت شدید ، غایت صاف وممتاز اولملیدر . بونی دیکر بر صورتله‌ده بیان ایده‌بیلیرز ، بر کیمسه بر استعداد مخصوص ایله طوغارسه اونك طرز ادرا کی ، هیچ اولمازسه بعض مواد قارشوسنده‌کی طرز ادرا کی غایت ظریف و نازك ، وبدیعدر . اویاقالار یاقالاماز ، بیدار ، امین بر مهارت و استعداد ایله آنات

ومناسباتنی همان بربرندن تفریق ایدر . بو خاصه ایله او روح اشیایه نفوذ ایله دیکر انسانلردن دها زیاده نافذ نظر کورونیر . وبو تحسسات اوقدر شدید، اوقدر شخصیدرکه حال سکونده قالهماز. عکس تأثیر ایله بوتون میخانیکیت تفکریه و عصبیه اهتزازه کلیر . غیر اختیاری اولهرق انسان حسیات درونیهسنی افاده ایدر ؛ وجودی حرکتده بولنیر ، اوضاع و حرکاتی تقلیدی برشکل آلیر ، ادراك ایتدیکی وجهله مادهیی خارجاً اظهار و افاده حسنه مغلوب اولور . سس مقلد اهتزازلر آلتنده قالیر ، سوز رنکین برحال کسب ایدر ، ناشنیده طرزلرك، مجازی براسلوبك تأثیری آلتنده بولونیر. کوریلیورکه برنجی تأثر نافذك تحتنده دماغ حرکته کلهرك تکرار دوشونمش ، بعضاً تنویر ، بعضاً توسیع ، بعضاًده باشقه بر نقطهیه ایصال ایچون مادهیی تبدیل وتغییر ایتمش اولییور . اك سرسری قرهقلملرله اك شدید قاریقاتورلرده بیله ، بالفعل ، مزاج صنعتکارانهیه مالك اولانلرك بوغیر اختیاری تأثرات وتحسساتنك تظاهرینی کوریرسکز. مثلا زمانکزك اك بویوك ادباسنك ، اك بویوك صنعتکارلرینسك صمیمیتنه داخل اولکز ، قاباطاسلاقلری ، تصورلری ، وقایع روزمرهیی قید ایتدکاری دفترلری ، اسکی استادلرك سلسلهٔ مکاتیبنی تدقیق ایدیکز . هریرده عینی استعدادفطرییه تصادف ایدرسکز .

شورایه قدر سرد وبیان ایدیلن مطالعاتدن آکلاشلدیغنه کوره ایلك نظرده صنعت تقلید تام کبی کورونییورسهده بالآخره بونك بویله میخانیکی بر شی اولمادیغنی ، انسانی ، ذکائی بر کیفیت بولندیغنی کوریبورز . اقسام وتفرعات آرهسندهکی مناسبات وارتباطات متقابلهیی تعیین ایدهبیلمك صورتیله ذکائی برشکل آلییور ، دهاصکره بزه بوده

كفايت ايده‌مه‌يور ، برفكر مخصوصمزى، برحس مخصوصمزى ارائه ايله‌يه‌بيمك ايچون اقسام وتفرعات آره‌سنده‌كى ارتباطات و مناسبات متقابله‌يى‌ده تغيير ايتديكمزى كوردك ايشته صنعت بونكله شخصى ، بديعى برحاله كيرمش اوليور . اكر يالكز مناسباتى ، تناسبى ، تناظرى محافظه ايتمك اولسه‌يدى ذكائى اولمقله برابر رياضى بركيفيت قاليردى . حالبوكه متعدد دفعه‌لر كوستردیكمز وجهله بر اثرده صنعتكارينك شخصيتى انعكاس ايتمزسه او اثر ، اثر صنعت تلقى ايديله‌مز . دائما بز اثر ايله كندمز آره‌سنده اوچنجى برشخصيتك موجوديتنى آرارز. زيرا تقديره و پرستش ايده‌جكمز بزه‌بكزر برينك اثر صنعتده‌بولنماسى بزده برذوق تأمين ايده‌مز .

٦

ايده‌آليزم، ره‌آليزم، شخصيت .— جمعيتك تبدلات وتغيراتندن متأثر برطاقم قواعد اخلاقيه‌ده اولديغى كبى حكمت بدايعده دخى برطاقم نظريات متبدله موجوددر . حياتده هيچ بر اعتقاد يوقدركه اوكا حياتك برادراك مخصوصى توافق ايتمه‌مش بولنسون وينه هيچ برادراك مخصوص حياتى يوقدركه اوكا برشكل صنعت تطابق ايده‌مه‌مش بولنسون. بونك ايچون اكثريا حكمت بدايع اخلاقى، اجتماعى ، دينى اعتقاداتك تحت تأثيرنده قالير. اعتقادات ايسه، اكثريا، اميدك اشكال متعدده‌سندن عبارتدركه حيات اجتماعيه وشخصيه‌نك اصلاح وتكاملنى دوشونير ، باشقه ودها عالى برحياتده رفاه وسعادتلر تخيل ايدر. اميده بو اشكال متعدده‌يه مالكيتندن ، كنديسيله اشكال صنعتى تغيره ، تحوله

اوغراتدیغندن طولایی کیمسه سرزنشده بولنه‌ماز . نصل ، که بردن زیاده دین ،اخلاق ، سیاست ، اخلاق وارایسه اویله‌جه بردن زیاده حکمت بدایع موجوددر . غایهٔ خیال ، ممکنات بیکلرجه شکللری بولنان رؤیالرك منبعیدر .

اخلاقك اولدیغی کبی ادبیاتك‌ده ایکی شکل اساسی‌سی ایده‌آلیزم ایله ره‌آلیزمیدر . بو ایکی اصول روح بشرك مختلف تمایلاتنه جواب ویره‌بیله‌جك بر ماهیتده‌در . موسیو زولا کبی حقیقتی افاده‌یی غایهٔ صنعت اتخاذ ایدن بر محررله غایهٔ اخلاقی ایله اثرلرینی سوسله‌ین دومافیسك اثرلرندن آیری آیری ذوقیاب اولانلر بولندیغی کبی هر ایکیسندن‌ده بردن محظوظ اولانلر موجوددر . نفعینك طنیندار آهنکی ، معدنی کلماتی بعض کیمسه‌لری فوق‌العاده غشی ایتدیکی حالده بعضیلرینی‌ده ندیمك شوخلقلری ، چابقینلقلری وجد واستغراقه کتیریر . خالد ضیانك پرشعر ، برغایهٔ اخلاقی ایله سوسلی مائی وسیاهنك قارشوسنده نابی زاده ناظمك زهراسی قیمتندن ذره قدر غیب ایتمش اولماز .

فلسفه‌ده اولدیغی کبی ادبیاتده‌ده مجرد اوله‌رق آلندقلری تقدیرده نه‌ره‌آلیزم ، نه‌ده ایده‌آلیزمی طوغریدر . اونلرك هر بری حیات بشریه‌نك بر نقطه‌سنی ایضاح ایدرلر . بونلردن برینه عائد آثاری منحصراً بر شخص بشرینك ترجیح ایتمك حق صلاحیتی واردر ، کیمسه اونی بوتمایلندن طولایی محکوم ومعاتب طوته‌ماز .

« میلان » قاته‌درالنده اون بر بیك هیکل موجوددر ، که بونلرك ایچنده بر طاقم ملکلرك تصاویری اولدیغی کبی بر طاقم حیواناتده

موجوددر . فقط هپسی‌ده ذی‌حیات کبیدر . بزم حیات اجتماعیه‌مزك انعکاسندن باشـقه برشی اولمایان بو قبهٔ صنعتك آلتنده حیواناتك‌ده ، ملکلرك‌ده بنـا داخلنده معین برر موقعلری واردر . اورادن کچن زائرلرك اونلردن ایستـه‌دکلری ، بو مرمر وجودلری تنـویر ایدن کونشك آلتنده ، یا شار کبی کورونمه‌لریدر .

کرك حقیقیون، کرك خیالیون طرفندن آثار ادبیه‌ده کوستریلن تیپلرك هر بری فکر حیـاتی القا ایله‌مزی نسـبتنده ، آیری آیری کوزلدرلر؛ حیات عادیه‌حیات نباتیه‌دن، حیات حیوانیه حیات‌عالیه‌دن، حیـات اخلاقیه ودماغیه‌دن دها آز کوزل اوملیدی ، بر دفعه دها سویله‌یه‌لم ، بزجه حائز اهمیت اولان ، حیاتدر . غایهٔ خیالینك مرده برتصویرینی ، یاخـود خطوط مجرده‌یی کوسـترمه‌دنسه ، طبیعتـده جانورلکك اوصاف ثابته‌سـنك معدومیتنه رغماً ، زنده ، حیـاتی کبی اولان بر جانوری اظهـار وارائه ایتمك دها ایيدر . زیاده‌سیله متعصب بر مادیت صنعتدهِ بر ضعف‌در . عینی صـورتله مبهم ، اسرارانکیز مخیلیت‌ده بوضعفدن برباد برشیدر . بویاری یولده توقف، بر معناسزلق ، نقطهٔ اسـتقامتی شاشیرمق ، حسنه قارشو حقیقی بر خیانتدر .

هر صنعت ، اسـتحصال صورتیله اکمال ایتمك دیمك‌در . بوکا طوغری صرف غیرت ومسـاعی ایدر . صنعت ابتدائیـه حقیقتی کوزللشدیرمك ایستـه‌یور ، اکثریا اونی کاذب بر شکل وحاله وضع ایدییوردی . صوك عصرك صنعتی ایسـه اونی تعمیق ایتمکدن باشـقه برشی دوشونمه‌یور . حالبوکه طبیعتده‌کی حس حسن بدیعی شو ویا بو

خصوصی شکلده ، تصویرده دکل ، او بوتون اشیانك تصاویر واشکالی آره‌سنده‌کی مناسباتده‌در . تفاصیل وتفرعاتدن برینك تغییری، تبدیلی هپسنك تغیر وتبدلنی موجب اولور . حسن ساده بر شی دکلدر ، اوساده‌لشدیرلمش برمشوشیتدر. مختلف افکار وخیالاتك عمیق ومونس تعبیراتیله محاط منور برقاچ دستورك ایچنه صیقشدیرلمشدر . قیلاسیق صنعتکارلرك حسنی کوچك ، فقیر برقسم افکار و خیالات وخطوطك سرتلکی ، تناظر مبالغه‌کارانه‌در ، بونلری طبیعتك بوتون انحنالرینك، مائلیتلرینك آره‌سنه وضع ایتملری غایهٔ خیالی آرامه‌نك خطیئاتندن بشقه بر شی دکلدر .

« غایهٔ خیال ، کندیسنه نامتناهی برصورتده متفوق برحیاته مالك حقیقتك فوقنه کندینی وضعی دوشونمه‌ملیدر . » دنیلمشدر . صنعتکار ، رومانجی بو سوزلری نظردن دور طوتمامیدرلر . غایهٔ خیال ، صنعتده ، حقیقته قریب اولدیغی تقدیرده کوزلدر ، ممکناتك خارجنده غایهٔ خیال اوله‌ماز . آمییه‌ل دییورکه « غایهٔ خیال انسانلره خایر دیبه خطاب ایدن برسسدر . ــ خایر ، سن تمامیته کیرمه‌دك ، مکمل دکلسك ، تکاملاتنك صوك نقطه‌سنده بولنمه‌یورسك . دیر . فقط حقیقتده غایهٔ خیاله شو صورتله خطاب ایده بیلیر . : — خایر، بن سنی طانیمام . سن بکا یابانجیسك ، سن کاذبسك .

بناءً علیه خیال ایله حقیقت بربریله ممتزج اولملی ، هرایکیسیده بربرینی انکارایتمه‌ملیدر . موسه برمنظومه‌سنك برمصراعنده‌« کندمزه رغماً ، سمایه نظرلرمزی دوندیرملی یز . » دیمشدر . بو خیالی صنعتکارانك بر دستوری اوله‌بیلیر . موسیو زولایه کلنجه ــ که بو

برحقيقتى افاده طرفداريدر ــ موسه ايله تماميله عكسنه اولەرق بيان مطالعه ايدييور .

مسئلهٔ ادبياتى تجسيم ايتديكى رومان قهرمانلرندن برى بر ياز كونى « آرقەسى يرده ، اللرى چايرلر اوزرينه اوزانمش ، يره كيرمك ايستر كبى » ياتمش ، اولديغى حالده شو سوزلرى سويلەيور : « آه ، خيركار طوپراق ! سن كه والدهٔ مشتركەسك ، يكانه منبع حياتسك بنى سينەكه آل !. » طوپراغك سينەسنه كيرمك ، حالبوكه اوتەكيلر سمايه چيقمق ايستەيورلردى. ايشته بوحياتك ، صنعتك ايكى مختلف ادراكيدر. حال حاضردەكى طبيعيون طوپراقدن ، يعنى حياتدن ، ارضدن باشقه بر شى كورمك ايستەميورلر . فى الحقيقه صنعتكار ديمك طبيعتك مشاهدى ديمكدر ، شهادتك ايسه باشليجه زينتى حقيقتدر. يالكز صنعتكار حادثهٔ ماديەيى كوسترەمز ، كورديكنى كورديكى كبى نقل ايدەمز ، اسباب مختلفه و متسلسلەيى مجرد بر طاقم حكملرله كشف ، هيچ اولمازسه حس ايتديرمك وظيفەسيله مكلفدر. بزه وضع ايتديكى كلمەنك ، اظهار ايلديكى موضوعك بر شيدن زياده شيلرينى احساسه موفق اولورسه صنعتكار اوقدر بويوك صنعتكار اولور. حيات حقيقيەده برقسم شاعرانه ، برده قسم ميخانيكى موجوددر ؛ بو صوكنجى يه بز نظرلرمزى بيله دونديرمەيز. هر شى هر فعل ايكى جهت عرض ايدر. بونلردن برى متحرك ، متبدل ، اونى محيط اولان ضيا آلتنده دائما يكيدر ، بو انسانه حيات ويرر . بو اشيانك افادەسى ، شعريدر ، وبوتون فائده بونده مندمجدر ، بزجه حائز اهميت اولانده بودر. ايكنجى يه كلنجه اوتماميله ميخانيكيدر ،

بالنتیجه تمامیله غیر متبدلدر ، او جذب ایده‌جك ، جالب نظر دقت اوله‌جق هیچ بر شیئه مالك دكلدر ؛ بو بر ضرورتدر ، اوندن باشقه برشی دكلدر. بلك زیاده طانیندیغی ایچون كورولمه‌یه‌ده شایان اوله‌ماز. اكر سز بو ایكنجی قسمه عائد موادی تقریر وارائه‌یه قالقارسه‌كز امین اولیكز یكنسقیٔ حیاتی كوسترمش بولنورسكز. بونكله بزجه حائز اهمیت اولمایان بر زحمته قاتلانمشسكز دیمكدر. سز دائما یكی، دائما متبدل اولان قسمی اظهار و ارائه ایلرسه‌كز تأمین هیجاناته موفق اولورسكز . اشیا آنجق افاده ایتدیكی معنای جدید ، معنای متبدل ایله بر قیمته مالك بولنور. اونلر سزك ایچون بر افاده‌نی حائز اولورلر، یاخود سزی دوشوندیررلر ، سزه بر شیلر احساس ایلرلرسه اوزمان ذكر ایدیكزكه قارء ، سامع ، تماشاكرده متأثر اوله‌بیلسون .

اكر بوتلقین ، احساس ایتمك ایچون دكلده ، اساساً بیلنه‌نی ، اساساً كوریله‌نی تكرار ایتمكدن عبارتسه سكوت ایتمك سویله‌مكدن افضلدر. زیرا حقیقت هر زمان سویله‌نمكه ، ایشیدلمكه ، اظهاروارائه اولنمه‌یه لایق دكلدر . فی‌الحقیقه صنعتكارك اك بویوك وظیفه‌سی كورمكدر ؛ فقط یالكز بو دكلدر . كوزلر برر سؤالكاردر. اونلر هر شیئه سن نه‌سك ، نره‌دن كلدك ، نره‌یه كیدییورسك كبی سوأللر ایراد ایده‌بیلیر. اك یوكسك شی روح اشیایی یاقالایه‌بیلمكده، اونی اظهار و افاده یعنی شخصی اشیایه ، هیئت عمومیهٔ ازمان آره‌سنده ثانیه‌یه ربط ایده‌نی بوله‌بیلمكده‌در. او حالده صنعتكار اولمق دیمك كندی نقطهٔ نظرندن كورمك دیمكدر. بالنتیجه‌درونی، ممتاز بر نقطهٔ نظره مالكیت كیف ما اتفق برشخص كبی كورمه‌مكدر. آثار صنعتده نظر اوكنده

ياشايان اشخاصك صاغلام وطوغرى بر تقديرى يوقدر . اونلر ، صنعتكارلر حقيقى شيلردن ملهم اولسەلر بيله آز چوق اونى تبديل وتغيير ايدرلر ، اوكا بر طاقم خطوط افادەكار ومعنيدار علاوه ايلرلر. دهاى صنعتكارانه دائما طبيعتى اكمال ، اوكا انكشاف مخصوص ونوين ضم ايدر. وبو انكشاف دائما برسلسلهٔ منطقيەيى تعقيب ايدەرك وقوع بولور ؛ زيرا ذكاى بشر ادراكى ، خبردار بر ماهيتده بولنديغى ، طبيعت كبى لاقيد ، بى خبر بولنماديغى جهتله دها زياده اشخاصه عائد احوالك ، اوضاع وحركاتك بر وحدت منطقيه داخلنده بولنديغى كورولير ، بونك ايچوندر،كه بعض اختيارى مبالغەلردن صرف نظر اولنديغى تقديرده هاملت « بوكون فاجعەكارانه تيپلرك اك زياده معين بر مزاجه مالك اولانيدر . فقط نظرك اساس ومركزى « أنا » يعنى انسانك حالات روحيەسنك تسلسلى اولديغى و « انانيت » بر طرز مخصوص ايله خيالات و افكارك هيئت مجموعەسندن عبارت بولنديغى جهتله برشئ كورمك ديمك بونك خيالنى بر سلسلهٔ مخصوصەيه ربط ايتمك ، بركرد باد افكار وخيال ايله احاطه ايلەمك ديمكدر. صنعتكارك شخصيتندن باشقه برشى اولمايان بوكرد باد درونى ايسه كافى درجەده نافذ ، واسع ، نوار اولور .

بالعكس عادى بر روح ايسه كنديسيله برابرعادى بر كوزه ، عادى برصنعته مالك اولور . هر مشاهد مشاهده ايتديكى كائناتدن كنديسنده برشى طاشير . وهر ماده تطابق ايتديكى فكرك ثروت و وسعتنه كوره بر موقع متخالفەمالك بولنور اك نظر فريب ظاهرياتك مسكين بر وضعيتى اولور ، اك مسكينىده اك يوكسك اولور. انسانيتى، ويا كائناتى بديعى صورتده كوسترمك تصادف تحسساته تابع برصورتده

اونلری منفعل بر طرزده انعکاس ایتدیرمك دکلدر . اونی ، بر مقصد معینه ، مؤثرك شخصیت ممتازه‌سنه کوره تنظیم وترتیب ایله‌ملکدر .

برشیئك موده‌لیله اونك اثر صنعت اوزرنده‌کی مرتسماتنی بربری اوزرینه تطبیق ایده‌جك اولورسه‌ق اونلرك بربرندن بعض جهتلرده آیری آیری شیلر اولدیغنی کوریرز . اکر اونلر بربرینه تماميله مطابق اولسه‌یدی اثر صنعت موجود اوله‌مازدی . دیکر جهتدن اونلر تماميله بربرینك آیری غیری شیلر اولسه‌یدی ینه اثر صنعت تشکل ایده‌مزدی . هرایکی تصویرك نقاط اساسیه اعتباریله موافقتی ، فقط صنعتکارك ارتساماتنك یکی بر ضیا ایله تنوری ، باشقه جهتلره تمایلی لازمدر .

ایشته شورایه قدر ویریلن ایضاحات ایده‌آلیزم ایله ره‌آلیزمینك نه‌اولدیغنی کوستریيور ، آکلاتییور . اثر صنعت‌ده حقیقت تامه اوله‌مایور ، حقیقته تقرب ضرورتی بولنیور .

۷

ادبیاتك ، صنعتك علوم سائره ایله مناسبتی . — صنعت صوك زمانلرده علم وفنك کشف ایتدیکی شیلردن ، عمق افکاری باشدن باشه تجدید ایدن فلسفی ، اخلاقی ، مافوق‌الطبیعیاته عائد نظریاتدن اخذ الهام ایدییور . اساساً فکر فلسفه ایله فکر شعرینك امتزاجنه اوچ درت عصر اولکی آثارده بیله تصادف ایدیلیر ، روحی بغدادینك ترجیع بندنده خیالات وحسیاتك ، طرز تبلیغ وافاده‌نك بربوی فلسفه ایله ممزوج اولدیغی کورولیر . عبدالحق حامد بکده ایسه اك یوکسك ،

عيني زمانده اك رقيق تحسسات و تخيلات آره‌سنده بوتون كائناتی محيط بر فكر فلسفی ، بر فكر اخلاقی موجوددر .

مع‌مافيه ادبيات وصنعتك علم وفنه ، اجتماعياته عائد مباحثی‌ده اخذ ايتمه‌سی مطالعه‌سنی صرف ايدنلردن ، عصر اخيرده پك زياده بولنديغی ايچون صنعت ايله علم وفنك ، فلسفه‌نك حدودينك نره‌ده بيتديكنی ، نره‌ده باشلاديغنی تعيين ايتمك مجبوريتی تولد ايدييور .

بونك اك زياده طرفدارلرندن برنجيسی ناتوراليستلردر ، بونلر علم و فن كبی حقيقتی تحری ادعاسنده بولنيورلر ، مخيله‌نك اويونلريله اوينامقدنسه بونك دها زياده نافع اوله بيله‌جكنی ذكر واتيان ايدييورلر ، خام حقيقت ايچنده دها زياده حسن اوله‌جغنی سويله‌يورلر. اونلرك اكثريسی شعری شعر ياپان مخيله‌دن ، حتی حس اخلاقيدن واز كچيلمه‌سنی توصيه ايدييورلر . بوكون تحسسات حقيقيه ادعاسيله قارشو قارشويه بولنيورز . فقط بونك ممتاز اولمه‌سی لزومنی‌ده علاوه ايله‌يورلر . بويوك بر صنعتكاری كوسترن حادثات واشيا قارشوسنده بر حس ممتازه مالكيتدر . ممتازيت ادراك ايسه حسياتدن زياده ذكاده‌در .

حقيقی صنعتكاری وجوده كتيرن متفكردر . موسيو روسكه‌ن شاعرلری ايكی‌يه تقسيم ايتمكله پك طوغری كورمشدر : بعضيلری پك شديد حس ايدرلر ، چوق ضعيف دوشونيرلرمشكه بونلر حقيقتی رؤيتده پك ناتمام برقابليته مالكمشلر .

ديكرلرينه كلنجه شدتله حس ايتدكاری كبی شدتله دوشونه بيليرلرمش : بونلر حقيقتی تام وطوغری اوله‌رق كوريرلرمشكه

برنجی درجهٔ شاعریته بونلری اصعاد ایتمك ممكنمش. بوكا بناءً مادامكه تفكر شاعریت خصوصنده اساسدر. اوحالده فیلسوف ایله شاعر آره‌سنده فرق یوق دیمكدر.

ذیروح موجوداتك اك شایان ذكر اولانلری همان همان عینی صورتله حس ایدرلر. اونلرك تحسساتی آره‌سنده‌كی آز چوق فرق آنجق ذكالرنده‌كی آز چوق وسعتدن ایلری كلیر. بونلرك بعضیلرنده‌كی ذكا خام بر ماده‌یی یاقالایه بیلیور. بعضیلرنده‌كی ایسه اونده بر كائنات خفیه بولیور. مثلا بوغاز ایچندن بر چوق بارگیرلو كچرلو، ایكی ساحلده‌كی یشیللكلری اونلرك كوزلری‌ده كوریر، اونلرده‌ده بو موقع دلربا بر تحسس اویاندیرر، حالبوكه اورادن كچن بر شاعرك عینی مناظری كورمسنده نه درین بر فرق موجوددر. بونلردن برینك دماغنده بو مناظر وتصاویر هیچ بر ایز براقمقسزین كچوب كیده‌جك، عادتا مرده زاد بر شكلده قاله‌جقدر. حالبوكه دیكرینك دماغنده لایعد ولایحصی اهتزازات حصوله كتیره‌جك وبونلر بالنتیجه، هرنوع وبر چوق احتساسات و افكاره منقلب اوله‌جق، بالنتیجه اساسی تعدیل ایلیه‌یه‌جك صورتده اونكله امتزاج ایده‌جكدر. ایشته بونی، درونده انسانی بر شیئك مرور ایتدیكی بو اساسی شاعر یاخود رسام، خلاصه صنعتكار یاقالامه‌یه، صوكره صنعتك موادیله مزج ایده‌رك اظهار وارائه‌یه مجبوردر.

فی الحقیقه حقیقی بر طبیعتی آغاجلریله، مخلوقاتیله، هرشیئیله كوستره‌جكدر. لكن بونلرك برمزاج بشری آرقه‌سندن كورولمسی لازم و ضروریدر. دماغندن كچن بوتون بو مناظر طبیعیه اونك

شخصیتی حامل اوله‌رق تظاهر و تجلی ایلر وبو شخصیتدرکه اثره بر قیمت مخصوصه ، بر قیمیت اساسیه ویرر. ناتورالیستلر نه دیرلرسه دیسونلر ، بو بویله‌در .

شعرده شبهه‌سز علم و فن کبی حیات خارجیه و ارضیه‌یی اظهار وانعکاس ایتدیرمك وظیفه‌سنی حاملدر؛ فقط عینی زمانده روح بشری، هیچ اولمازسه روح صنعتکاری‌ده ارائه‌یه مجبوردر. بناءً علیه صنعت صاف ، ساده تحسساتی ، اشیانك الوان ، اصوات ، و موجودیت سطحیه‌سنی اشعار وظیفه‌سیله اکتفا ایده‌مز . کیتدکجه غایه اولمق اوزره حقیقتی تعقیب ایدییورسه بوحقیقت ظاهریه وعادیه دکلدر ، حیاتی استحصال وارائه‌یه کیتدکجه شتاب ایدییورسه بومادی حیاتك اظهار و ارائه‌سی دیمك دکلدر. صنعت ، طبیعی اوله‌بیلمك ایچون طبیعت کبی حرکت ایتملیدر . طبیعت ابتدا بزه تنفسمزی ، حیاتمزی تأمین ایدییور . فقط او نقطه ده قالمایور ؛ بونلری متعاقب دوشوندیرییورده ...

شو مطالعاتدن شونی استخراج ایده‌بیلیرزکه شعرینه خلل طاری اولمقسزین اثر صنعت ظن ایدلدیکندن فضله اوله‌رق فلسفی ، فنی اوله‌بیلیر. فقط بویله‌اولور دیمك اونك طبیعیات، فلسفیات کبی حرکت ایتمه‌سی، برطاقم تصنیفات ایله اشتغال ایله‌مسی دیمك دکلدر . زیرا اك موسس ، اك زیاده تطابقکار بر طوغریلق مخیله‌نك ، فکرك اك کوچوك ، اك عادی بر صولتنه بیله مقابل کله‌مز . حکمت بدایع علماسندن روسکن « چولك سرابی قوملرندن دها کوزلدر . » سوزلرینی سویله‌مشدر . فقط محتمل اولان برشی واردرکه اوده شاعرك ، یاخود صنعتکارك حقیقتی اولدیغی کبی کوسترن برفکر فنی

وعلمی ایله حال حاضرده تصدیق ایدیلن حقیقتك فوقـه چیقان عمق اشیایه ابدی مسائل وضع ایدن فکر فلسفی اکتساب ایده بیلمه‌سیدر.

ایشـته بو بزی دیکر بر افراطك محاذیرندن بحث ایتمه‌یه سـوق ایده‌جکدر. برچوق کیمسه‌لر آثار ادبیه‌لرینـه فنی بر طور، فنی، بارد بر اسـلوب ادخالی صـورتیله حقیقته تقرب ایتـدکلرینه، بوصورتله شعری یوکسکلره چیقاردقلرینه قانعدرلر. حالبوکه بوحقیقی برشعر ایله ناقابل تألیفدر. سوللی پرووم کبی جداً ممتاز شاعرلره قارشو ایدیله جك اعتراض بعضاً بویله معناسزلقلره شتاب ایله‌ملریدر. برحکمت درسی، یاخود برفلسفه درسی هیـچ برزمان وزن داخلنده. خیالات وحسیات ایله ممزوج اوکره‌تیله‌مز. بونلر لسان عادی، لسان عمومی ایله افاده ایدیله‌مزکن، کندیلرینه مخصوص برر لسانلری وار ایکن نصل اولورده لسان شعر ایله افاده اولنور. شبهه‌سز علم وفلسفه طرفندن فتح و استیلا اولنان هر سـاحه‌یه، هر مالکانه‌یه شـعرده داخل اوله‌بیلیور؛ اوده اورادن کندیسـنه بر حصه چیقـاره‌بیلیور، فقط بوده برنسبت داخلنده! کویا شعر داخلنه کندی احتیاجندن، کندی شخصیتندن ماعدا برشـیئك ادخالیده کوزللکنی تأمین ایدرمش ظننده بولنان بعض ذواتك هربکی بر کشف فنی، یاخود بر فیلسوفی سلسلهٔ تفکراتی، منطقی وزن داخلنـه ادخال ایله‌ملری ایشـته بو نسبتی دوشونه‌مدکلری ایچوندر. بر شـاعرك وظیفه‌سـنه مترجم، مقتطف اولمق قدر مضر، مخالف برشی یوقدر حقـایق علمیه و فنیه شـعره کیره‌بیلمك ایچون برشرط اساسی‌یه محتاجدرلر: شاعر وقارئین ایچون اوقدر مونس اولملیدرکه بالنتیجه بر شـکل تحسسکار و حدسـکار

(حدس = Intuition) آله‌بيلسون . شاعر برمتفكر اوله‌بيلير ، فقط برمكتب معلمى اوله‌ماز . اوالهام واحساس ايتمه‌يه مجبوردر تعليم وتدريسه دكل ... خلاصه ، علم وفن ، الهام صنعته وسيله اوله‌بيلمك ايچون فكر مجرد ساحه‌سندن چيقملى ، تحسسات وتخيلات ساحه‌سنه كيرمليدر . اكر علم وفنك عمومى فكرلرى اوزرينه برشيلر يازمق آرزوسى اظهار اولنورسه اونك حصوله كتيرديكى هيجانات نظر اعتباره آلنملى ، اوكا كوره يازلمليدر . آنجق بوصورتله علم وفن شاعرانه ، موسيقى آميزانه اوله‌بيلير . آلمان بدايع متخصصلرينك سويله‌دكلرى كبى شعر ايله موسيقى آره‌سنده ، آز چوق ، مناسبات واردر ، بونلردن برى شعر اصواتدر . بناءً عليه كيتدكجه خبردار و قاريشيق برشكلده بوتون كائناتى كندى نغمات و اصواتى آره‌سنه ادخال ايتمك ايسته‌يور . اشيانك بواهتزازاتى تفريق ايده‌جك اولورسه‌ق صوت بشر بونى افاده‌يه مقتدر اوله‌ماز . بركون شعرده بويله اوله‌جقدر . كائناتك آهنكنى تأمينى دوشونه‌ن علم وفندن ملهم اوله‌رق دهاواسع ، دها كنيش برآهنك آرايه‌جقدر . بز نهايت درجه‌ده رقيق برقولاغه مالك ايسه‌ك ظاهراً ساكن وساكت براورمانك ايچنده هوامك‌يورروملرندن مولدكورولتولرى ، اوتلرك اهتزازاتى ، ياپراقلرك رعشه‌لرينى ، ضيالرك ارتعاشاتى ، بويوك آغاچلرك ذروه‌لرينه چيقوب اينن نسغك شماتتى ، خلاصه هرشيده موجود حياتك اختلاجاتى نسغ عمومينك تصاعد وسقوطنى حس ايدر ، طويارز . ايشته بونلرى هنوز قابا ، وصاغر قولاقلرمزه ايصال ايدن علم وفن ، فلسفه‌در ؛ بز اونلرك سايه‌سنده دنيايه ياپيلمش اولان ثروت واحتشامى كوره بيليورز ، اكر اونلر

اولمامش اولسه‌يدى بو آهنك عمومينك ـ كه برعدم انتظام مطلقدن متولددر ـ معناسنى آكلامه‌يه ، بيلمه‌يه مقتدر اوله‌مايه‌جق ايدك . شاعر ، بونلره برصوت بشرى علاوه ايدر .

شعرك تكاملاتنده مختلف دوره‌لر موجوددر . ابتدا او فلسفه وعلم ايله ممزوج بولنيوردى . لسان ويازينك ايكى‌يه انقسامى ، ترقيات وتكاملاتى آثار صنعتك توليدى بحثنده اساساً بونى كورمشدك . بعده بو آيرلدى . آكلاشلدى كه شاعرلر برر حساس مخلوقدر ؛ عالملر ايسه افكار مجرده‌يى ياقالايه‌بيلير برر موجوددر. بلكه آز چوق يقين بر استقبالده ـ بوتون آتيلر قريبدر . ـ بلكه بونلر تكرار برلشه‌بيليرلر. شاعرحس مبدعه مالك طوغمشدر، شاعر شمدى‌يه‌قدر مبدع خيالات اولمق اوزره ياشامشدر ، ودائما اويله اوله‌جقدر . فقط او ياواش ياواش مبدع افكار ، وبونلر واسطه‌سيله ده مبدع تحسسات‌ده اوله‌جقدر .

ويرژيله بر كون « يورولمه‌ين نه‌واردر ؟ » ديه صورمشلر ، اوده جواباً « هر شى يورولير ، يالكز آكلامق، ادراك ايتمك يورولماز . » جوابنده بولنمشدر . ايشته فن وصنعت بزه بو ذوقى تأمين ايدييور . آكلامق ، نفوذايتمك ، هيچ اولمازسه اكلاشيله‌ماز، نفوك ايديله‌مزك عمقنى نظرلرله مساحه ايده‌بيلمك بزم شعرده بوله‌بيله‌جكمز اك بيوك ذوق بودر. بوده‌بعضاً فنى ، بعضاًده فلسفى اوله‌بيلير. علم‌وفنك هيئت مجموعه‌سى رؤيت ومخيله‌يه وسعت ويرر . دها صكره فلسفه‌نك بزه اظهار و ارائه ايتديكى سلسلهٔ مجهولات عظيمه‌ده برجاذبهٔ مخصوصه واردر. حتى بونلرى حل ايدلمه‌مش ، غيرمعين بر حالده براقمقده دها

زیاده هیجان آور بر جاذبه موجوددر . زیرا کوندن کونه بشریتـك
اك زیاده طلبکار ، اك زیاده زنده بر قسمی حالنـه کیرن ذکای بشر
سـکون بولمقدن زیاده تهیجه میـالدر . اکلامه‌نك ، ادراکك ذوقی
دوشونمه‌نك ذوقیدر ، بوایسه معلوماتك برحدودی اولدیغی ، نامتناهینك
بولندیغی ادراك ایله دهازیاده حلاوت ولطافت کسب ایدر .

صنعت و تاریخ

صنعت اوزرنده تدقیقات تاریخیه‌ده خطا . — موضوع اعتباریله آثار صنعتده معلومات ماضیه . — شخصیت صنعتکار اعتباریله معلومات ماضیه . — آثار صنعت اوزرنده زمانك تأثیراتی . — صنعتك حیات طبیعیه‌یی ، حیات اجتماعیه‌یی ، روح بشری اظهار والهامی .

۱

صنعت اوزرنده تدقیقات تاریخیه‌ده خطا . — هر اثر صنعت ، یالکز اظهار و افاده ایتدیکیله ، جهت ذکائیه و فکریه‌سیله دکل ، حامل اولدیغی حسن بدیعی ، هیجان بدیعی ، و بونك قارء ، تماشاگر ، سامع اوزرنده حصوله کتیردیکی تهیج ذوقی اعتباریله‌ده معنا ایله مشحون ، معلومات ایله مالا مالدر. ایشته آثار صنعتی ماضیدن منقول صارارمش کاغدلر ، واشیا کبی عد ایدن مورخلر بو نقطه‌دن غافل کیدرلر ، یالکز اونلرك اوزرنده موجود ماضی‌نك حیات عادیه‌سنه عائد ایزلری تحری ایله اکتفا ایلیورلر ، اساس و روحه نفوذ ایتمه‌یورلر . اك کوچك ، اك بی معنا بر موضوعی ، یاخود ماضی‌یه مخصوص بر اظهار وافاده‌یی نظر اعتباره آلیورلرده آثار صنعتك حامل اولدیغی سحر وجاذبه‌یه ، فسون وحسنه عطف نظر ایتمکدن چکینیورلر. اونوتیبورلرکه آثار صنعت هرشیدن اول بر اثر حسن ، بناءً علیه بر

اثر هیجان آوردر ؛ بوکا اهمیت ویرلدکجه اك قیمتدار ، اك اساسی قسم غیب‌ایدلمش اولور ؛ اسکی زمانلرك اك اینجه ، اك زنده تحسساتی بو نقطه‌ده مندمجدر ؛ اصل رایحهٔ اعصار بوتون حیات و قوتیله بو هیجانك داخلنده‌در .

بونك ایچوندر، که تاریخ نامنه ، صنعت نامنه بوفکره، بوذهابه ، بواصوله قارشو عصیان‌ایله تصحیح ایتمك زمانی کلمشدر. اکر بوخطاده دوام ایدیله‌جك اولورسه آثار کزیدهٔ صنعتك قیمتلرینی تماميله تقدیر ایتمك ممکن اوله‌ماز ، آثار صنعتك ، احترام ایله ، عشق ایله سیر وتماشا ایتمه‌سنی بیلنلره، تاریخ ومعلومات اعتباریله نه‌لر ، نه‌متخالف ، نه متنوع وثائق وبراهین تودیع ایتدکلرینی شو صحیفه‌لرده تدقیق ایده‌جکز. بونك ایچون‌درکه‌صنعتی منحصراً کوسترن، واونکله هیچ برشیئك رقابت ایده‌میه‌جکی برحاله وضع ایله‌ین برنقطهٔ نظری تعقیب ایله‌یه‌جکز .

۲

موضوع اعتباریله آثارصنعتده معلومات ماضیه . — برشیئ اظهار ایتمه‌ین ، یعنی برموضوعه مالك اولمایان هیچ براثر صنعت موجود دکلدر. موسیقی برحکایهٔ روحیه ، رسم ، هیکلتراشی اشکال وخطوطك خیالاتی ، ادبیات تحلیلات حیاتیه وروحیه‌نك نغماتیدر .

بناءً علیه تولدایتدکلری زمانك برر محصولی اولمسنه نظراً حیات ماضیه‌یه عائد بزه برر قیمتدار مشعره اولورلر. برچوق آثار صنعتله بز ازمنهٔ قدیمه‌نك ضیافتلرنده ، محاربه‌لرنده بولنورز . خلق سفیلك صنف متوسطك ، کبارلرك حیات خصوصیه‌لرینه داخل اولورز ، سرایلرك محتشم مراسمنی کوریرز ، حیات عمومیه‌مك جولان

وحركاتنه واقف بولنورز. وبونلرك هر بری مختلف زمانلری اوکره تیرلر
کچمش عصرلرك حیات خصوصیه و عمومیه‌سنی ، حیات عسکریه
وتجاریه‌سنی ، حیات صمیمه ودینیه‌سنی نظرلرمزه اوکنده یاشاتدقلری
ایچون وقایع نویس اولانلرك آثارندن دها زیاده فائده تأمین ایده بیلیرلر.

اسکی زمانلرك صنعتی نابدید اولمش مدنیتلری اعتیاداتنك اظهار
وافاده‌سیله ، مبانینك طرز انشا وصنعتیله بزه اخطار ایتمه یورمی ؟.
بز آسوریلری انجق براقدقلری سرایلرله، ستون باشلریله، مسنملریله،
مصریلری اهراملریله ، معابدیله ، دیکیلی طاشلریله طانیمه یورمی یز ؟.
اون اوچنجی عصر میلادی‌یی قلعه بورجلریله ، دور انتباهی شاتولریله
طانیه بیلیورز. بویوك ابراهیم پاشا حضرتلرینك دور تجدد وترقیلرینی
ندیمك دیوانی ، وبونده محرر منظوماتك موضوعلری قدر بزه
کوسترن هیچ برشی یوقدر. برپاطرونه خلیل ملعونی ، براسپیری زاده
خانی وبرغلطه‌ده قاضیسی دلی ابراهیم اولمه‌مش اولسه‌یدی ، واونك
کاغدخانه‌ده انشا ایتدیرمش اولدیغی مبانیٔ صنعتکارانه بوکون موجود
بولنسه‌یدی او دوری بوکون دها ایی اکلامه‌یه جقمی ایدك ؟. تاریخ
راشدك آلتی جلدینی اوقوییکز ، ندیمك اك عادی بر منظومه‌سی قدر
سزه اوزمانی کوستره‌مز ، اکلاته‌ماز .

بومثاللری تزیید ایتمك ، آثار صنعتك وقایع وحادثات ماضیه‌یی ،
مختلف ازمنه‌نك مختلف سیمالرینی ، عادتلرینی، طرز تلبسلرینی ، طرز
تفکرلرینی کوستردیکنی ایری ایری ابراز ایتمك ممکندر . حتی
اودرجه‌یه قدر ، که دینی ، اجتماعی آثار صنعت کبی اعتقادات
وروحیاتی آثار صنعت کبی هیچ برشی بزه کوستره‌مز. مثلا قاتولیك دینينك
تکاملاتنی اك اسکی آثاردن اك یکیلرینه قدر تعقیب ایتمکله اوکره نیرز.

مع مافیه هرشیئه رغماً ، موضوع آثار صنعتك ممتازیتنی تأمین ایدن برشی اولمادیغی کبی اونك اساسی ده دکلدر. بوندن طولایی بزه برچوق معلوماتی تودیع و احساس ایدن یالکز بو اوله‌ماز. مورخلر بوندن هرنه‌قدر بعض استفاده‌لرده بولنه‌بیلیرلرسه‌ده آثار صنعت یالکز بونقطه‌دن اونلره بی نظیر برمعاونتده بولنیور فکرینه ذاهب اولمامق مقتضیدر. حیاتی صحنه‌لرك ، ویا سیمالرك تأمین ایتدکلری فوائد نظر اعتباره آلنه‌جق اولورسه اك عادی ، اك عاری صنعت آثارك اك ناقابل انکار شه آثار قدر ایفای خدمت ایده‌جکلری بدیهیدر . حتی بعضاً بوکبی شه آفریده‌لری بیله ، اعطای معلومات خصوصنده کچرلر. مثلا ١٨٥٦ ده برشمندوفر فابریقه‌سنك اعلانی باصیلمشدر، که موضوع اعتباریله بو خصوصه دائر ویردیکی معلومات تاریخیه اك بویوك آثار صنعتك ویره‌جکندن دها زیاده‌در.

بوکا بناءً آثار صنعتك معنای حقیقیسنه ، اونی مالامال معلومات برحاله وضع ایدن روح زنده‌سنه ، اونك وصف ممتازینه ، جوهرینه یعنی صنعتکارینك طرز تحسس وتفکرینه ، طرز افاده‌سنه ، اسلوبنه نفوذ ایتمك ضروریدر. آثار صنعت بونك ایچون معنا ایله مالامالدر . بوتون اقسام سائره عارضی ، تابعیدر . بونك ایچون آثار صنعت بزه تودیع معلومات ایدر ، واونی بو نقطه‌دن استنطاق ایتمك ضروریدر .

شومطالعه‌دن بونی استخراج ایدرزکه آثارصنعت بوتون محتویاتنی بزه اعاده ایتمك ، بزه تودیع معلومات ایله‌مك ایچون حس ایدلمه‌یی طلب ایدر. براثر صنعتی آکلامق دیمك اونك اسلوبنه نفوذ ایتمك ، اشتقاق ایتدیکی قانون روحی‌یی کشف ایتمك ، اصوات ، الفاظ و

کلمات ، اشکال و خطوط ، حرکات و اوضاع واسطه‌سیله ، بونلرك امتزاج ایله افاده ایتدیکی معنایی آکلامق دکلیدر ؟ . وبونی آنجق اشتراك ایله ، یعنی اونی حصوله کتیرن هیجانی یکیدن یاشامقله قوه‌دن فعله چیقارمق ممکندر. مادامکه اثر صنعت برقانون حساسیتك محصولیدرلر اونی تماميله آکلایه‌بیلمك ایچون عینی صورتله حساسیت قابلیتنه مالك اولمق ضروریدر . هرنه دینورسه دینسون آثار صنعت قارشوسنده هیجان بدیعی لازم وضروریدر ، اواولمه‌نجه برپردهٔ مبهمات وظلمت ایله چارپیشیر ، نه‌اولدیغنی ، نه‌ایدوکنی آکلایه‌مایز .

روح ، روح شخصی وغریب کبی آثار صنعتك اساسی اولان قانون حیات انجق مشترکاً اهتزاز ایله آکلاشیله‌بیلیر . او انجق حسن ایله متهیج اوله‌بیلنلره افشای راز ایدر. فی‌الحقیقه تحلیلات منطقیه ، تحلیلات صرفیه و نحویه ، تحلیلات شکلیه فائده‌لیدر ، فقط یالکز بونلرله عمق روح صنعته نفوذ ایتمك غیرممکندر . اوکا بر ذوق بدیعی راهبر اولملیدرکه منتج فوائد اوله‌بیلسون . یوقسه خارجی ، سطحی برتدقیقدن باشقه برشی اولماز .

ذاتاً اثر صنعتك بوتون ضعفی بو نقطه‌ده در : تدقیق ایدنلردن او بر حساسیت دقیقه ومنتخبه ، ذوق حسن ، وبونی انکشاف ایتدیرر ، فقط یرینه قائم اوله‌ماز بر تربیهٔ بدیعیه ایستر. بویله بر شخصیت قارشیسنده بولنمدیغی تقدیرده تماميله تودیع راز ایده‌مز . بونك ایچون سرایت الهام ، تعقیب امثله خصوصنده مصردر. اوایسترکه بزم تقدیر ایتدکلرمزی باشقه‌لری ده تقدیر ایتسون ... بوتون بو ضعفنده ینه اونك بو قوتی مندمجدر . بوده قوت اجتماعیه ، تربویه ووقوفیه‌دن عبارتدر .

مع‌مافیه حساسیت بدیعیه‌یه مالك اولمقسزین طوغان پك آز مخلوق بشر واردر؛ بو او قدر عمومی بر حس‌در، كه عمومیتی تصورك خارجنده‌در. بعض ذوات ایسه آلدقلری تربیهٔ مثبته وفنیه طولاییسیله آثار صنعتك ذوقنه واصل اوله‌مازلر. اونلرك دماغلری او صورتله تشكل ایدركه آچیق و واضح مدركاتدن باشقه‌سنی تیقن ایده‌مز بر حاله كیرر. اونلر اك زیاده معانی ایله، حیات ایله مالامال، مع‌مافیه بر آز مشوش، بولودلی مدركات روحیه‌یی آكلامقده كوجلك چكرلر. بو اوقدر شدید بر شیدر، كه بوتون موجودیتی صارصار، ذكا ایلك نظرده یتشه‌میه‌جكنی فرض ایتدیكی شیلره بونك واسطه‌سیله یتیشیر، و حدودی توسع ایدر. اوكا ابتدا زیان ایده‌جك كبی كلن شیلر بالآخره كاراولور، ذكایی، حساسیتی، یالكز باشنه الده ایده‌میه‌جكلری یكی یكی مدركات ایله زنكینلشدیرر. حتی اونك عنعنوی، معتادی اولان ادراكاتی اتمام ایلر، تجدید ایدر. خلاصه اثر صنعت مخیله‌یه آنجق حساسیتی اهتزازه كتیرمكله خطاب ایده‌بیلیر. وبو صورتله دماغ منطقیدن قاچان پك چوق شیلری افاده ایلر. بونك تأثیریله‌دركه میلونك وه‌نوسی، بر وقعه‌نویسك، یاخود برمنشی‌نك — بر شاعرك بر ادیبك دكل — افاده ایده‌جكندن پك زیاده معانی‌یی افاده ایتمكده‌در.

ایشته بو كبی نقاط طولاییسیله در، كه بر اثر صنعت تاریخنویسلره ایفای خدمت ایدر، یوقسه خارجیات اعتباریله دكل ...

٣

شخصیت صنعتكار اعتباریله معلومات ماضیه. — مادامكه آثار صنعت بزه اسلوب یعنی اوزرنده تظاهر ایدن شخصیت اعتباریله توديع معلومات

ایدییور : هر شیدن اول مبدعی‌نك انانیتی حقنده بزه اعطای معلومات ایتمه‌سی ضروریدر .

بر اثر صنعتدن متهیج اولمقله ، ینه قابلیت تهیجیه‌مزه کوره ، اونی تولید ایدن هیجانی یاشامش اولییورز . بز به‌تووننه مضطرب اولییور ، فضولی ایله آغلایور ، رامبرانله استغراقه طالییور ، ندیمله نشوه وشعره یوکسلییور ، غالب ایله مافوق‌الحیاته چیقییورز . فقط هیچ بر زمان اونلرك حس ایتدکلرندن باشقه بر شی حس ایتمه‌یورز. بزم ، حس ایتدیکمز هیجان اونلرك هیجاننك مشابهی و معادلیدر . بو هیجان خصوصی وشخصیدر . اونی یاشایان اونی تجسیم ایدن شخصیتك رنکنه ، آناتنه مالکدر .

آثار صنعتك غرابتی ، تأثر یکانه‌سی ، ممتازیتی ، ناشنیدکی‌سی ، خلاصه اونلرك لاینقطع تجدداتی هر صنعتکارك خولیالریله ، اضطرابلریله احتراصلریله ، امیدلریله ، سینه سنده یاشایان ، تیترهین ، بوتون امللریله اثره مزج اولمسندن نشأت ایتمه‌یورلمی ؟ هیچ بر اثر حقیقیٔ صنعت یوقدر، که خطوطنده ، اشکالنده بر کائناتی محتوی اولمه‌سون: صنعتکارینك حیات روحیه‌سی ...

رسام ، موسیقی شناس اثرلرنده خصائص روحیه وقلبیه‌لریله اونلری ذی حیات بر حالده براقان بوتون شیلریله کندیلرینی ترنم ایدر ، کندیلرینی تقدیر و ترسیم ایدر .

بز بو اثری استماع ویا تماشا ایتدیکمز زمان صنعتکارینك حسنی تمثیل ایدرسه‌ك بو کائنات روحیه‌یی ، بوکائنات درونی‌یی بنمسه‌مش ، اونك تهیجاتنی یاشامش اولورز. بز اونك شخصیتنی کندمزده احیا ایدرز . قابلیت تهیجیه‌مز نسبتنده بوده مکمل وقوی اولور. حقیقهٔ

حس ایدلمش بر اثر صنعت بزی، موجودیتمزی اونی ابداع ایدن دیگر برموجودیتله زنکینلشدیرمش بولنور. بویوك بر اثرك حصوله کتیردیکی تهییج عظیم بو بنلکمزك انکشاف وتوسعندن ، زنکین بر موجودیت اجنبیه ایله شخصیتمزك اشتراك ایدرك اهتزازندن تولد ایدییور .

بر دقیقه ایچون بز رافائل ، میکل آنژ ، موزار ، وردی ، بیزه فضولی ، معمار سنان اولیوریبورز . وبو صورتله صنعتکارلرك صمیم روحنه نفوذ ایتمکله اونلرك ، زنده بر آهنك داخلنده ممتازیتلرینی طانییورز . بز هر برینك شخصیت بدیعیه لرینه باقینجه اونی احاطه ایدن شخصیت انسانیه‌لرینی اوقیورز. اونلرله روحنه کیرمکله اونلرله طوغرییدن طوغری‌یه تماس‌ده بولینیور .

آثار صنعتده روح صنعتکاره نفوذ ایتمك قدر هیچ بر شی حائز اهمیت دکلدر. بوکا نفوذ ایده‌مه‌ینلر اثر صنعتی اکلامامش اولورلر . بونك ایچون منقدك اهمیت وقیمتی کیتدکجه تزاید ایدییور. بعض داهیلر واردر،که زمانلرنده ، تحسسلری پك درین ، پك اینجه اولدیغی ایچون تقدیر ایدیله‌مه‌مشلر ، دها نافذ بر حسك ، بر منقدك دلالتیله ، ضیاسیله اکلاشلمشلردر . بو کبی شخصیتلرده یکی بر تحسس ، یکی بر تفکر بولمق ممکندر .

تاریخ صنعت ، استادان ایله واقع اولان مناقلات حسیه ایله کیتدکجه زنکینله‌شمکده ، کیتدکجه ایلروله‌مکده‌در . بو اولمه‌یجه ، معلومات وقوف ، تاریخ وترجمهٔ حال ، محیط ، مکان ، مسلك حقنده معلومات برر جنین‌در ، هیچ برشیئه یارامازی . بونلر انجق روحه ، اساسه نفوذ ایله فائده دار اوله‌بیلیرلر .

٤

آثار صنعت اوزرنده زمانك تأثیراتی . — بر صنعتكارك اسلوبی نه قدر شخصی ، نه قدر ممتاز اولورسه اولسون هم عصرلرینك تأثیراتندن آزاده قالەماز . آثار صنعت بو نقطه حقنده بزه تودیع معلومات ایدر .

بر دورك محصولات صنعتنك هیئت مجموعەسی اوزرنده عائلوی بر ظل قرابت موجوددر . بو مشابهتلر بر اسلوب مشترك تشكیل ایدییورلركه بر دورك محصولات صنعتكارانەسی اوزرنده یاشایورلر . بوده محیطه مربوط بر مشابهت حیسەنك مولودی اولملرندن ایلرو كلییور . رەنه سانس اسلوبی . ایمپراطورلق اسلوبی دینیلدیكی زمان مقصود اولان ده بودر .

هر صنعتكار بر مملكتك ، او مملكته عائد بر دورۀ تاریخیەنك معین بر جمعیتك محصولیدركه اونلرك افكارینه ، اذواقنه ، اعتقاداتنه حسیاتنه ، تأثراتنه اشتراك ایدییور ، اونلرك طرز تحسس و تفكرینی قبول ایدییور ، بونلرك تأثیرینی یوكلەنیور ، یاخود عكس تأثیرینی اعاده ایلەیوردیمكدر . بوتون بونلردروننده بولندیغی محیطی ، اونی احاطه ایدن هوایی حصوله كتیریر . شخصیتی ، نشوونماسنه خدمت ایدن عناصری هپ اورادن اخذ و اقتباس ایدر . مختلف نسبتلرده اولەرق بونلری بلع و تمثیل ، تمامیله نقطۀ خروجنی ستر ایتمەیه موفق اولەمقسزین شخصیتنی اظهار ایچون تبدیل وتغییر ایدر . حتی اوندن استعانه ایتمكسزین یاشایەماز . ندیم نه قدر بویوك اولورسه اولسون ، ابراهیم پاشانك دورۀ وزراتنه یتشمەمش اولسەیدی تولید ایتدیكی آثاری وجوده كتیرەمزدی . ندیم برمبدع ایسه ابراهیم پاشاحضرتلری

اونك مبدعيدر. رسام رافائلى رافائل ياپان پاپا او تجى له ئونك دورهٔ صنعت پرستيدر. صنعتكار ديمك ياالكز زماننك تأثراتنه، تحسساتنه، تهيجاتنه هركسدن فضله حاضر اولان دكل، افكارى، اعتقاداتى لسان هيجانه نقل ايده‌بيلن ديمك اولمه‌سنه نظراً جمعيت اونك حساسيتى اوزرينه طوغريدن طوغرى‌يه ياخود عكس تأثير ايله اجراى نفوذ ايده‌رك شخصيتى املا ايدر.

اك غريب، اك شخصى اسلوبلرك، ديكرلرينك مقايسه‌سيله تظاهر ايدن، برجهت اجتماعيه‌سى واردر. ايشته بونقطه طولاييسيله‌دركه اثار انشادن زياده اثار صنعت بر زمانك دهاسنى، طرز تفكرينى، اشيايى طرز تلقى‌سنى، و طرز قبولنى كوسترير. — منشى ايله شاعر اره‌سنده پك درين فرق معنا بولنديغنى هيچ بر زمان اونوتمه‌مق مقتضيدر.

هر نه قدر تفريقلرى پك كوچ ايسه‌ده اك طار محيطلر، عائله، مسلك محيطلرى كبى، اك شخصى اسلوبده كورولير، تظاهر ايدر. نابى راغب پاشا، حشمت آره‌سنده بر مناسبت بولماق ممكنميدر؟

تقليد بديعى‌نك آثار صنعتده وظيفه‌سى نه قدر مهم اولورسه اولسون اسلوبده‌كى مشابهتى تماميله افاده و ايضاح ايده‌مه‌يور: بو دها عميق مشابهتلردن، مشابهت تحسساتدن تولد ايدر بر كيفيتدر. فى الحقيقه قوبيه‌جينك شخصيتى تظاهر وتجلى ايده‌بيلمك ايچون بر باشقه‌سنه استناد ايتمه‌يه مجبور اولمه‌سنه بناءً نه قدر از اولورسه اولسون تقليد از چوق بر ترجيح طلب ايدييور. انسان آنجق حس ايتديكنى، تقدير ايلديكنى، كنديسنده كندى روحيله مشابهت بولديغنى تقليد ايده‌بيلير.

قوی بر ممتـازیت شخصیه‌نك صاحبی اولمه‌ملرینه بناءً اسـتادان صنعتی تقلید ایدن ایکنجی ، اوچنجی درجه‌ده‌کی صنعتکارانك بر برینه بکزه‌ملری تقلید ایتدکلرینك اسلوبلرنده اك زیاده اجتماعی، عمومی ، مشترك بر زمانی کوسترن ، خلاصه حسـاسیت عادیه‌لرینه جواب ویرن موادی طوپلامه‌لرندن نشأت ایتمکده‌در .

حشمتك برشخصیت صاحبی اولماسی نفعی‌دن شیخ‌الاسلام یحیی افندیدن راغب پاشـادن اڭ زیاده عمومی ، زمانلرینه عائد خصائصی طوپلامسندن طولاییدر . ایشـته بو مقلدلردر ، که اسـتادان صنعتك زمانلری تأثیراتندن قورتیله‌مادقلرینی بزه عریض وعمیق کوستریرلر ، آکلاتیرلر .

مع‌مافیه « تەن » ك یاپدیغی کبی بتون صنعتکارلری محیطك محصولی عد ایدوب استادانك اسـلوبلرینی بناءً علیه اسـلوب عمومی ومشترك اوزرینه اسـلوب شخصینك نفوذینی انکاره قالقماملیدر . بر کره بیلملیدر، که بوراده محیطدن مقصد ، محیط معنویدر ، محیط خارجی ، و مادی صنعتکارك اوزرینه روح ده حصوله کتیردیکی تأثیرات ایله اجرای تأثیر ایده‌بیلیر . فضله اوله‌رق محیط دهایی حصوله کتیرسه‌ده بالمقابله اوده ، اشترا کیله اونی تجدید ، یکیدن تشکیل ایدر .

اسلوب مشترك ده‌نیلن شی برحالت روحیه‌یی اشعار ایدییورسه‌ده بو طرز وحدتناك وعمومی اك ایی افاده ایدن شـیلری آرایانلرك ، استادلرك شخصی ایجادات اسلوبیه‌لرندن متولددر. خلاصه ، برزمانك حالت روحیه‌سی تشـبثات شخصیه‌نك مولودی اولوب بالاخره تقلید ایله انتشار ایتمشدر. بونك تقلید صنعتکارانه‌سی ایسه برمشعری اولمقدن زیاده معنیدار برنمونه‌سیدر .

اسلوب مشترك دەنیلن شی ادوار تاریخیەنك بویوك دورلرنده تماميله تظاهر وتعين ايدر. مثلا فرانسەده اوندردنجی لوئی عصری بویله برعصر تاریخیدر. اسلوب مشترك بوزمانده اوقدر عظمت واحتشامه مالك اولمشدر، كه بوتون شخصيتلری بلع ومزج ايدەجك بر حالت كسب ايتمشدر. بزده قانونی سلطان سليمان دوری بردورۀ تكامل وتوقفدر. اوزمانده هرشی بردبدبه وبر حشمت ايچندەدر. شعر وصنعتده عينی ماهيتی كسب ايتمش، هرشخصيت آزچوق بربرينه تقرب ايتمشدر. بونی متعاقب ادوار سلطنتیەده اضمحلال تماميله حس ايديلنجەيه قدر عينی شی كورولير. برنفعی ايله برصبری‌يی و اوزماندەكی شعرايی بربرندن آييرمق قابل دكلدر..

براثر صنعتك احضارايتديكی ذوقی حس ايتمكله يالكز شخصيت صنعتكاری دكل، اونك تنفس ايتديكی، يتيشديكی زمانی‌ده ياشامق، اسكی زمانلرك رايحەسنی قوقلامق ممكندر. او زمانلرده ياشايان روحلرك روحلريله امتزاج ايدرز، اونلرله استيناس پيدا ايلرز. بونك ايچونده اثری اوزماندەكی جمعيته ربط ايدن اساسه، يعنی اولا محررك شخصيته نفوذ ايتمك ضروريدر. زيرا بر روح صنعتكار كنديسيله مشتركاً ياشانلرك روح عموميسندن بر شی صاقلار كه بر عائلەنك، بر مسلكك، بر ملتك دهاسيدر. و برتاريخ نويس ايچون بر زمانك تفكراتنی، حساباتنی، نقاط نظرينی، و قايعنی تدقيق ايدەجك يرده بوتون بونلرك اسباب موجوديتنی، خيالاتنی، غايۀ خيالاتنی، دستورلر داخلنده دكل، زنده، حيات ايله رعشەناك كورمك نەقدر ذوقليدر. آثار صنعتدن ماعدا هيچ بريرده تاريخه عائد حرارتلی، حيات آميز معلوماتی بولمق ممكن دكلدر.

اسلوب مشترکك تنوع وتخالفی آره‌سنده بر قومك ، تبدلات گذشته‌نك تأثیرینه رغماً، یاشایان اوصاف دائمه‌سنی کورمك‌ده ممکندر. مثلا ، فرانسز صنعتی ، هیچ بر زمان عرب ویا هند صنعتی دکلدر ؛ عینیله بر هولاندا صنعتی ایله ایتالیان صنعتی آره‌سنده فرق واردر . بونی بویله یاپان هر قومه عائد اوصاف اساسیه‌نك آثار صنعتده مندمج اولمه‌سیدر . بونلر بر قومك حالت روحیهٔ عمومیه‌سنی کوسترر نقاط مشعره‌در . برقومك تأثیرات خارجیه‌یه نه صورتله مقابله ایتدیکنی کوسترمه‌سنه بناءً آثار صنعت انتهـا ناپذیر بر قوی‌یه بکزر . بوندن یالکز مورخلر دکل ، جغرافیا ، أتنوغرافیـا ایله اشتغال ایدنلرده استفاده ایدرلر. فعالیت بشریه‌نك سائر تظاهراتندن زیاده آثار صنعتك تدقیقاتیله بر قومك حالت روحیه‌سنه نفوذ ایتمك ممکندر .

عادی بر اسلوبك ، معین بر ماده اوزرنده ، بر مملکتك ، معین بر زمانده‌کی تأثرات خصوصیه‌سنه وارنجه‌یه قدر کوستره‌مه‌یه‌جکی برشی یوقدر. مثلا دینك تکاملاتی حقنده تتبعاتده بولنمق اقتضا ایدییور ، طوغریدن طوغری‌یه اونی تدقیق ایتمکدنسه ، اونك طروز تلقیاتنی ، طروز تحسساتنی نظر دقتدن کچیرمك دهـا قولای دها فائده‌لیدر . بعض شیلر واردر، که تبدل ایتمزلر ، طبیعت کبی . . . حالبوکه اوکا عائد تلقیات دائما ده‌کیشور ، دائما باشقه بر شکله کیرر .

عادات واخلاقیات اعصار بوتون بونلردن انتشار ایدر .

بر زمانك اك عادی ، اك خصوصی حسیاتنه قدر هر شیئنی بر اسلوب عادی تمامیله کوسترر . مثلا بر شیئك ، عشقك طرز تلقیسنی طرز رؤیتنی بوتون تکاملات وتعاقبیله بویله براسلوب داخلنده کورمك ممکندر. طبیعت‌ده‌ده بویله اولور ، طبیعت ثابت اولمقله برابرانسانلرك

اوکا ویردکلری نقاط نظر دائما متبدلدر . بو خصوصده‌ده اسلوب عادینك پك بیوك بر تأثیری ، بر نفوذی واردر . دکشمه‌ین مواد حقنده بویله اولدیغی کبی عادات ، اخلاق کبی بشرك ابداعاتی خصوصنده‌ده عینی صورتله اولمه‌سی اولویتده قالیر .

فقط بوتون تفاصیل وتفرعاتیله برشیئك استحصالنده‌کی سحر وفسون آنجق اسلوبیله‌در. اسلوب اولمه‌مش اولسه‌یدی اك جانلی شیلر أولو اولورلر ، یاشایه‌مازلردی .

خلاصه بر زمانك روحی ، موضوعده ، حتی بو بر معنایی مفید اولسه بیله ، دکل ، بر زمانك ، بر مملکتك روحنی کوسترن اسلوبده‌در . بوندن باشقه آثار صنعت ، ترتیب وتنظیم ، کوستردیکی پیغولهٔ رؤیت وبر کلمه‌ده حاوی اولدیغی ذکائی مواد اعتباریله دکل دها رقیق ودها نازك ، دها اینجه بر حساسیت بشریه‌یه خطاب ایتمك اعتباریله معنیدار و افاده‌کاردر . بر فورچه ضربه‌سی ، بر آهنك موسیقی کبی ... برصنعتکارك شخصیتی نصل متأثر اولانه آچیق ایسه بر جمعیتك‌ده روحی آثار صنعت داخلنده اوقومه‌سنی بیلنلره انکشاف ایدر ، وبوندن بر طاقم معلومات تولد ایدرکه باشقه یرده بولمق امکان خارجنده‌در .

۵

صنعتك حیات طبیعیه‌یی ، حیات اجتماعیه‌یی ، روح بشری اظهار والهامی . — آثار صنعت بزه ویردیکی ، بالاده ذکر ایتدیکمز معلوماتدن باشقه دها پك چوق معلومات ویریر بونلر ، اولجه سویله‌دکلرمزدن دها مهمدر .

هیچ بر اثر صنعت یوقدر که صمیمی اوله‌رق ممزوج اولمقله برابر حس بدیعی‌یه اجنبی اولان بر شیئی محتوی اولماسون. اثر صنعت اطلاقنه شایان اولان هر نوع استحصالاتده صنعتکارك آز چوق شخصیتی بولنمقله برابر اوكا الهام ایدن ماده‌دن ده برشی واردر. بوكا موضوع دینیر. والهام ایتدیكیله بزی اسرار اشیایه واقف ایتمه‌مسی امكان خارجنده‌در. اثر صنعت بزه طبیعتی اوكره‌تیر، پاسقالك دیدیكی كبی طبیعتده كورمك ایسته‌مدیكمز شیئی رسمده كورمك ایسته‌یشمزك سببی رسامك شخصیتنك بوكا منضم اولمه‌سی، بزم بنفسه كورمك قابلیتنده بولنمادیغمز شیئی بزه كوسترمه‌سیدر. او حقیقتی بزه نظراً آچیور، ایضاح ایدییور. انكشاف ایتدیرییور، افاده ایله‌یور. صنعتكارك كوردیكنی، حس ایتدیكنی كتیرمكله بزه كورمه‌یی، حس ایتمه‌یی، آثار صنعت اوكرتمش اولیور. بزی اونلر صنعتكارك اشیا و مخلوقات قارشوسنده طویدیغی حظوظاته، هیجاباته واقف ایدییور. اشترا كه دعوتله اونلری بزه تودیع ایله‌یور. مناظری ترسیم ایدنلر دكلیدر كه صحارینك لطافتنی بزه اظهار ایده‌بیلمشلردر. طاغلرك حشمتی، كونشلرك احمراری، غروبلرك، تارلالرك سكون لطیفی، اورمانلرك سكوت وحشیسی، هر شی بشریته اونلر طرفندن كوسترلمش، آكلاتیلمشدر.

بزه دكزك حلاوتلرینی، حدتلرینی، متروكیتلرینی، اهانتلرینی، شدتلرینی، یأسلرینی اوكره‌تنلر هپ اونلر دكلیدر؟ بر چوق رساملر، بر چوق شاعرلر بوكون بزم حیاتمزه ممزوج اولمش اولان اذواق و احتیاجاتی آچدقلری آفاق محاسن ایله ویرمشلر، آكلاتمشلردر. اون یدنجی عصرده آوروپاده بر آدم دكزدن، یاخود طاغدن نفرت

ایدر ، هیچ بر شی آکلامازدی . بر اقلیمی آکلایه‌بیلمك ، حس ایتمك ایچـون صنعتکارلردن ماعدا عالی یوکسـك روحلو اوله‌ماز . اونلر ، بو کبی یرلرك وصف اسـاسیسنی ، وصف حاکمنی ، خلاصه قوقوسنی بزه الهام ایدرلر ، کوستریرلر .

آثار صنعت بزه جانلی مخلوقاتی‌ده کوسـتریرر ، آکلاتیر . بر چوق رسـاملر بزه اشکال حیوانیه‌ده موجود محاسـنی اوکرتمشلر ، اظهار ایتمشـلردر . اسـکی یونانلیلر وجود بشر حقنده بزم تربیهٔ حسیه‌مزی انکشاف ایتدیرمشلردر .

بزی آثار صنعت حیات اجتماعیه‌یه قدر نفوذ ایتدیریر . « لونه‌ن برادرلری » فرانسه‌ده مساعیٔ روستانی‌یی میله‌دن اول بزه آکلاتمشلر ، احساس ایله‌مشلردر. بوتون بویوك استادان صنعت ، زمانلرینی ترسیم و ارائه ایلدکلری زمان یالکز اونی اجتماعی اولان جهتیله دکل ، کوستردکلری شی‌ده مادی اوله‌رق موجود اولانلرله‌ده کوسـتریرلر . اشیا ایله حس صنعتکارك امتزاجی اسلوبك علویتیله قائمدر کوریلیورکه بوتون مهارت‌ده اونده‌در .

آثار صنعت ، بوندن باشـقه روح بشره قدر ضیالرینی ایصـال ایدرکه بوده آز برشی دکلدر . بشریتك خیاللرینی ، اضطرابلرینی تمنیلرینی ، محظوظیتلرینی ، شـبهه لرینی ، یأسلرینی ، یالکز اونلردن تولد ایتدیکی جهتله دکل ، اونك ایچون استادکاه ، سبب ، موضوع اولدیغی ایچون‌ده کوسـترر . تقدیرلرك اهمیتی بوندن طولاییدر ، رسام سیمانك خطوطیله وصف ممتاز شخصیتی کوستره‌بیلمش ، بوندن ماعدا زمانك موداسنی اظهار ایله‌یه‌بیلمشدر. فی‌الحقیقه لوحه‌لر اوزرنده تقدیر ایدیلن اشخاص یاشار ، بوتون خصوصیتلریله یاشـار ، فقط

بونلر عینی زمانده بزه مشابه بر طاقم عمومی امزجه وطبایع‌در. بز اونلرك مشابهلرینی حیات عادیهٔ بشریه‌ده دائما کوریر، بولورز.

بر طاقم رمزی آثار واردر، دینی، فانته‌زیلی آثار کبی.. بونلرده صنعتکار کندی روحنی، کندی خیاللرینی موضوع حالنه قویمش، وخارجاً اظهار و افاده ایله‌مشدر. بونلرك بوتون مزیتلری عینی شیئك ایکی مختلف وجهی‌اولمه‌لرنده‌در: نشأت ایتدیکی حساسیت ایله، افاده ایتدیکی حساسیت... صرف خیالی اولان بو آثارك سحر وفسوننك مربوط اولدیغی بو شرط حقیقی آثار ایله بونلر آره‌سنده موجود درجهٔ طبیعتدن زیاده بر درجهٔ تخالفدن عبارتدر. بو کبی آثارده حصهٔ ابداع هر شیدن زیاده‌در. بو کبی آثار بزه صنعتکارك روحنی مضاعف بر صورتده کوسترمکده‌در. بز بو کبی اثرلرله روح بشرك اك عمیق نقاطنه قدر نفوذ ایلرز..

برصنعت واردر، که بوخصوصده‌دیکر صنعتلردن‌زیاده بزه‌معلومات ویرر، اونده روح صنعتکار دیکرلرندن زیاده تأثیرات خارجیه‌دن آزاده ابداع ایدر، بو صنعت، طبیعتدن یالکز اصواتی یعنی اك غیر مادی، اك اینجه شیئی آلان، حسیات بشریه یکانه موضوعی بولنان موسیقی‌در، طبیعت آنجق اونك اوزرنده انعکاس صورتیله اجرای تأثیر ایدر.

موسیقی‌ده موضوع، و اسلوب اوقدر برله‌شیرکه بوکا یك وجود دیمك بیله جائزدر. بز اثرله مؤثری بربرینه قاریشدیردیغمز کبی بونلری کندمزك، حسی، روحی کبی‌ده قبول‌ایدرز. ذاتاً بوصورتله غیر قابل ترجمه، ممتاز، شخصی، عمومی معناسیله سویلیر،

آکلاشیلیر حس اولنیر. فقط اونی رسمدن، هیکلتراشیدن دها زیاده حس ایتمك، یاشامق لازمدر.

بو صنعتده یالکز حساسیت حائز اهمیتدر ، یالکز اونکله آکلاشیلیر ، حس اولینیر. بونك مقابلنده موسیقی بزی الکدرینلرده کزدیرر ، بز مشوشیت داخلنده بر وحدت احساس ایلر ، بو مشوشیت ووحدت حیات روحیه‌نك قیورانیشسلرندن عبارتدر .

موسیقی ، بونك ایچون ، روح بشرده موجود الك صمیمی ، الك مظلم ، الك غیرمعین، الك نا متناهی ، الك شخصی ، والك عمومی ، الك انسانی حسیاتك ملهمیدر . او افاده ایدیله‌مزی افاده ایدر. حیاتك متابعنه یاواش یاواش ایتمکله بزده‌کی آمال و احتساسات لایتناهیه‌یی کوسترر .

خطوطك موسیقیسی اولان معماری‌ده بوقانون حیاتك ، واونك لایعد ولایحصی تحولاتنك ، اونك حرکات وسکوننك برنتیجه‌سی ، بر تمثالیدر . اوده بوتون اقسامیله حرکات روحیه‌نك مولودی‌در ، اوده حسیات نشوه‌کاری ویاخرنکاری ، تسلیمیتی، قوتی افاده ایدر .

اونلرك اساس مقصدلری هرنه اولورسه اولسون غوتیك طرز معماریسی بر دعایه ، قلعه بورجلری بر دعوت مهاجمه‌یه ، رەنه سانس شاتولری حس ذوق و سفاهته ، اکثری سرایلر ، مثلا ورسای بر غروره بکزەر. موسیقی‌ده اولدیغی معماری‌ده موضوع ایله اسلوب عینی حساسیتدن تولد ایدر . او قدر،که بری دیکری ایچنده نابدید اولور ، عمومیته عائد ، بر چوق اللرك مساعیده اشتراکی طولاییسیله آثار معماریه شخصی تحسساتی افاده ایده‌جك یرده اجتماعی، مشترك تحسساتی افاده ایدر. ایشته بوندن طولاییدرکه

اونلرك كنديلرينه مخصوص بر معنالری واردر ؛ بر قومی تیاترولری سرايلری ، معبدلری قدر هيچ بر شی كوسترەمز ، آكلاتەماز .

عينيله بيبلولر، مجوهرات، سلاحلر ، دانتەلەلردە عمومی تحسساتی اظهار و افاده ایدرلر ، زیرا بونلردە معماری‌نك بر ذیلی ، بر تابعی دیمكدر .

عمومی، مشترك افكاره ، اعتقاداته قدر هرشيئی آثار صنعت بزه كوستریر ؛ بزه آكلاتیر ، بلا واسطه كوستردیكی كبی بالواسطه‌ده موضوع صورتیله آكلاتیر . . جامعلر عثمانلی ، اسلام روحلرندەكی توكل وقناعتی احساس و افاده ایتمزلرمی ؟ پارتەنونك سادەلكی اسكی یونانلیلرك عقل و منطقه قارشـو اولان مجلوبیت و مفتونیتلرینی نه كوزل آكلاتیر !

روح اشـیانك ، روح بشرك ، روح صنعتكارك هیئت مجموعهٔ لایتغیری ؛ برجمعیتك ، بر زمان معینك ، بر مملكتك فكریله مشبوع اولان اثر صنعت محرری ، زمانی ، طبیعت اوزرینه برچوق معلومات ایله مالامالدر . وبونلری بر كتاب كبی یالكز موضوع ایله وبونلرك عارضـات وتفاصیلیله دكل ، اونلری افادەدەكی ، تصویردەكی طرزیله كوستریر. وبو معلوماتك ادراكی آنجق بلا واسطه اولور. اثر صنعت مفید ایسـەده آنجق كندینه مخصوص بر طرزدە الفـاظ ایله ، اصوات ایله ، اشكال ایله ، خطوط ایله ، الوان ایلەدر .

برلسـان حس اولدیغی ایچون طوغریدن طوغری‌یه حسـاسیته خطاب ایدر .

صنعت ، خلاصه ، آنجق كندینه مخصـوص بر افاده ایله افاده كاردر ؛ زیرا او كوزلدر ، اسـلوب بزه حس حسـنی ویرمكله

اسلوب اوله‌بیلیر . صورت مطلقه‌ده اونك حسنی ، فصاحت ، واسطهٔ انتقال وانكشافیدر. اثر صنعت ، بزه كوردیكمز كبی آنجق بزده اویاندیردیغی حسن بدیعی ، اویاندیردیغی تقدیر ایله توديع معلومات ایلر .

بو اونك سری ، سحر وفسونیدر ، وصنعتك توديع ایتدیكی معلوماتك نفاستنی ، ممتازیتنی ، قوتنی رایحه‌سیله نشرایتمه‌سنی تشكیل ایله‌مكده‌در. یالكز بونلردن استفاده ایده‌بیلنلر اونلری طاته بیلنلری اونلری سونلردر .

صنعتك وظيفۀ اجتماعیه‌سی

صنعتك وظيفۀ اجتماعيه‌سنك طرز وتلقياتی . — تشكلاتی ، طبيعتی اعتباريله آثار صنعت اجتماعيدر . — منابعی اعتباريله آثار صنعت اجتماعيدر . — اساس روحی اعتباريله اجتماعيدر . — حامل اولديغی حسن بديعی طولاييسيله اجتماعيدر . — حامل اولديغی حسيات اعتباريله اجتماعيدر . — صنعت اجتماعيدر .

١

صنعتك وظيفۀ اجتماعيه‌سنك طرز تلقياتی . — اجتماعی ، بشری بر مقصدله تماميله مشتغل وياخود بومقصددن ملهم بر صنعت وارمش كبی صوك زمانلرده سويلنديكی قدر هيچ بر زمان صنعت عوامی واناسی اولمه‌مش ، صنعت اجتماعيدن بحث ايدلمه‌مشدر.

علوم اجتماعيه متخصصلری ، اونلرله برابر بر چوق منتقدلر بوكا اينانمش كبی كورينيورلر ، وبونی نشر وتعميم ايدييورلر .

بوندن ، رسمی ، هيكلتراشی‌يی ، معماری‌يی ، موسيقی‌يی ، ادبياتی ، رقصی ، بر غايۀ خياليۀ اجتماعيه‌يه خادم كبی تلقی ايتمك ضرورتی نشأت ايدييور . بورادن صناعت كبی آثار صنعتك‌ده « پرودون »ك ، « تولستوئی » نك ديديكی كبی غايه‌سنی ينه كنديلرندن باشقه‌لرنده آرامه‌لری چيقيور ، بورادن باشقه مقصدلر منفعتنه اوله‌رق صنعتده حسنی‌اونوتمق مقصدی تولد ايدييور. فی‌الحقيقه بوفكرلر پك آز مدت ظرفنده صنعتی اسير ايدر كبی كوروندی. بوتون قيمتيله بوتون قوتنی اكتساب ايده بيلمك ايچون صنعتك بر ناصح شكلنه كيرمه‌سنه

ایناناتلر بولندی . حتی بعض کیمسه‌لر ، صنعتی اجتماعی یاپه‌بیلمك ایچون عوامك ، کویلیلرك ، عمله‌نك تصویر و افاده‌سنه منحصر اوله‌سنی ایسته‌دیلر . حتی بعضیلری بونك فلسفهٔ اجتماعیه‌یی تدریس ایتمه‌سنی بیان ایتدیلر . بو صوکنجی خواهشکرلردن بز اوزون اوزادی‌یه بحث ایتمیه‌جکز. چونکه بالآخره صنعت واخلاق بحثنده کوریله‌جکی کبی اونلرك کوردکلری اخلاق ایله صنعتك اخلاقی آیری آیری شیلردر ، عوامی موضوعلر ایله احتراصات انامیه هیچ بر زمانده صنعتی اجتماعی یاپه‌ماز .

بوتون بو یاکلش یوللره صاپمش ذکالر خارجنده طوغری کورن بعض کیمسه‌لرصنعتك حامل حسن بدیعی اوله‌سنه مانع اولمامقله برابر کندی مقصدندن باشقه دها علوی بر مقصدی‌ده تعقیب ایده‌بیله‌جکنی سویله‌یورلر . فی‌الحقیقه بونلر ، صنعتی تعریف اصلیسندن ، تولستوئی کبی چیقارته‌رق ، انسانلر آره‌سنده اتحاد واخوت حسیاتنی تأمین ایتدیرمه‌یی دوشونیبورلر .

بو متفکرلرك تصورات و تفکراتی ، صنعتی حسندن باشقه اجتماعی بر شیئه ربط ایتمك ، بو شیئك اسیری قیلمق ادعالری ، حسنی حقنده بسله‌دکلری عدم تنزل صنعتی امحا وافنا ایله‌مکدن باشقه بر شیئه یاراماز . بلاسحر و فسون صنعت اوله‌ماز ، وبوخطا صنعتك طبیعتی ، منابعی ، نتایجی اعتباریله بذاته اجتماعی اولدیغنه دقت ایتمه‌مکدن تولد ایدییور. اجتماعیاته منافی اولسون ، اولماسون صنعت بذاته اجتماعیدر ، حتی اساساتی ، عمق روحی اعتباریله برتمایل وبر محبت عاملیدر .

٢

تشكلاتی، طبیعتی اعتباریله آثار صنعت اجتماعیدر. — تشكلات، طبیعتی اعتباریله آثار صنعت اجتماعیدر .

فی الحقیقه ، صنایع نفیسه‌دن هر بری آیری آیری اشترا کیدر اثر صنعت ، حکمت بدایع متخصصلرندن موسیو « سه آی » ك دیدیکی کبی برهیئت مجموعه‌در. بویالکز اونی تشکیل ایدن عناصردن مرکب دکل، حقیقتله ، صنعتکارك حساسیتنك ، وبونلرله بوتون ذی روح اولانلرك امتزاجندن عبارتدر .

صنعتکار دیمك سون ، بوتون اضطرابانه روحی آچیق بولنان، حیاتك بوتون تظاهراتنی تمثیل ایدن دیمکدر. او ، اوکیمسه‌در، که بوتون موجودات ایله ، هیچ اولمازسه قارشوسنده‌کی موده‌لیله صمیمی، درین تماسلرده بولنه‌بیلیر. صنعتکار اونلره نفوذ ایله ینه‌اونلره مشابه اولمق احتیاجنی حس ایدر. خلاصه ، برکلمه‌ده، او اویله بر مخلوقدر، که کندیسندن چیقه‌رق باشقه‌لرینك روحنه ایتر ، بالنتیجه او اجتماعی بر مخلوقدر .

مثلا بویوك صنعتکارلره ، رامبر ، به تووه‌ن کبی داهی صنعتکارلره بر غرور استناد ایدرلر ، حالبوکه اونلر بوندن تمامیله محرومدرلر . غرور دییه برغایه‌یه طوغری بوتون موجودیتك تمایلنی یعنی ابداعی تولید ایدن قوتی تلقی ایدییورلر .

اونلرك آثاری اوقوندیغی زمان بشرك فلاکتلرینه، سفالتلرینه ایکله‌دکلری کورولیر ، آکلاشیلیر . به‌تووه‌نك « سه‌نفونیلر » ی قدر کوزل وخوش‌نه واردر ؟

فضولی بوتون بر کائنات الم واضطرابی سویله‌مش ، کوسترمشدر. عبدالحق حامدك بوتون حیاتی آثارنده تیتره‌یه‌بیلیور . وبوندن غرور صنعتکارانه تولد ایدر، که غرور عادینك فوقنده‌در ، و اوکا بکزه‌مز، بالعکس مرحمت وشفقتله امتزاج ایدر .

« شو په نهاور » ك دیدیکی کبی هیجان بدیعی اولمقسزین صنعت اوله‌ماديغی جهتله بو، کندینه مالك اولانلری موجودیت عادیه‌دن چیقاریر اونلری اصعادایدن داخلنه کیرمه‌یه دعوت‌ایدر. بوهم جنسلرینه انسانی ربطایدن برخط وصلی‌در. او، بزی الك یقینلرمزه بیله؛ حیات‌عادیه‌ده ، یابانجی براقان دیواری ییقه‌رق بزی مشابهلرمزه، حتی اونلرك دوننده بولنان حیواناته ، بی روح اشیایه بیله تمایلکار ومحبتکار بر حاله وضع ایدر . صنعتکار هیجان بدیعی واسطه‌سیله موجودات و مخلوقاتك الك صمیمی ، الك کریزان نقاطنه ، اوراده نابدید اولمق ایچون دکل ، یوکسلمك ، آثارینی یوکسلتمك ایچون اینر .

هراثر صنعت ، بویله‌جه ، صنعتکارك ، افاده ایتدیکی اشیا ایله ، موجودات ایله اشتراکی دیمکدر. اوزون مدت بو اشتراکك محصولی میوه‌سی اولمقسزین تولد ایتمش هیچ بر اثر صنعت یوقدر . موده‌ل ایله صنعتکاره عائد حساسیتك امتزاجی آثارصنعتده غیرقابل زوالدر . مثلا قارمن اوپراسنده اندلس اقلیمی احتیاجاتنك تیتره‌دیکنی کورمه‌مك امکان خارجنده‌در . « روزا بونهور » نامنده‌کی رسامك تابلولرنده بوتون حیوانات یاشار ، ندیمك اشعارنده استانبولی ، اسکی استانبول بکلرینی اوقومه‌مق ممکن دکلدر .

موده‌ل ایستر ، اکمال وتزیین ایدلسون ، ایستر تقلید اولنسون، ایستر چیرکینله‌تیلسون ، حائز اهمیت دکلدر . صنعت چیرکینله‌تسه ،

بیله اونلر حقنده آزچوق محبتی حاویدر. مثلا جمك قاریقاتورلرینه ، افاده ایتدیکی حقنده آجی استهزالری حاوی قاریقاتورلرینه باقیکز ، زمانك جریانات سیاسیه‌سی حقنده پك‌ده منصف دکلدر . حاوی اولدقلری حسنی ، کوستردکلری حقنده آز چوق بر محبت و شفقت اویاندیرییور .

دها بونلره مماثل بر چوق قاریقاتورلر اثبات ایدییورلرکه صنعتده صنعتکارك موده‌للریله آز چوق قایناشمه‌سی ضروریدر . بو اوقدر طوغریدرکه یالکز عدم محبت هیچ بر زمان برنظریهٔ صنعت دکلدر. یالکز نفرت حس ایدن کیمسه‌لر ، قاریقاتور بیله اولسه ، هیچ بر شی استحصال ایده‌مزلر . صنعتده نفرت بیله مرحمتدر .

هیچ بر اثر صنعت یوقدر.که صورت مطلقه‌ده ، بر جمعیت ، بر جمعیت ارواح بشر اولماسون . زیرا اونلردن هیچ بر دانه‌سی یوقدر،که شفقت ومحبتك محصولی بولنماسون ، هیجان بدیعینك آره‌یه کیرمه‌سیله او شاعری ، موسیقی شناسی ، رسامی ، هیکلتراشی شخصیتلرینی طبیعته ، کائناته مزجه دعوت ایدر . وبو شخصیت اشیا و موجودات قارشوسنده طویدیغی عشق و هیجان طولاییسیله اونلری ابداعه سوق و ایصال ایلر .

٣

منابعی اعتباریله آثار صنعت اجتماعیدر .— آثارصنعت،بوندن باشقه منابعی اعتباریله‌ده اجتماعیدر .

آثار صنعتدن هیچ بری یوقدر،که نه قدر شخصی ، نه قدر ممتاز ، نه قدر منزوی اولورسه اولسون ، زمانه ، محیطنه ، مملکتنه

بیکلرجه رابطه ایله مربوط اولماسون ، تولدی و نتیجه‌سی اعتباریله هیجانکار اولان آثار صنعت مؤثرینك حساسیتنی اظهار وارائه ایتدیکی کبی ایچنده انکشاف ایتدیکی ، بعض جهتلردن عائد بولندیغی جمعیتك ده بوتون آنات حسیه و روحیه‌سنی اظهار وارائه ایدر .

وبو آنات بر صنعتکارك اثرینی اونك روحنی تنویر ایتدیکی ، اونك بر قسمی اولدیغی و روحی هم عصرلرینك روحنه آز چوق بکزه‌دیکی جهتله تلوین ایدر. زمانك تمایلاتی ، خولیالری ، غایه‌لری خیالاتی اونك تنفس ایتدیکی هواپی تشکیل ایدر ؛ بونلر اونك آرزوسی خلافنه اوله‌رق اثرلرینی املا ایدر، بو تحسساتك امتزاجندن دها اجتماعی نه اوله‌بیلیر؟ بونه قدر غیر قابل تعریف اولورسه اولسون اویله بر محیطدر، که بر جمعیت یالکز اونکله طانینه‌بیلیر؛ زیرا انسانلر عمومی فکرلردن ، عملی فکرلردن زیاده عشقلریله ، نفرتلریله برله‌شیرلر. مشهور علم الروح متخصصی ریبونك دیدیکی کبی بالذات فکرلرك انسان اوزرینه تأثیری آنجق بر قیمت حسیه یه مالك اولملریله ، اعتقاده آرزو شکلنده بولنملریله‌در. اوحالده حساسیتدن تولد ایدن ، هرنه اولورسه اولسون اطرافنده‌کی رایحات حسیاتی محافظه ایدن صنعتدن دها اجتماعی نه اوله‌بیلیر ؟ صنعت او قدر اجتماعیدر ، که بونك قدر ماضی یه عائد هیچ بر ایز اونك یرینی طوته‌ماز . اونك قدر هیچ بر شی بزی ماضیدن خبردار ایده‌مز . اون دردنجی لوئی زماننك صنعتنده بویوك عصر دینیلن بو عصرك عظمت وانتظامی بوتون وضوحیله کورولیر . مصر دیننك بوتون بویوکلکلره تمایلی ده اهراملرنده اوقونیر .

بعضیلری فرانسه انقلابی کبیرندن تولد ایدن آثار صنعتی نظر

اعتباره آله‌رق معمـاری‌یه ، رسمه هیکلتراشی‌یه ، موسـیقی‌یه عائد
آثارك طوغدقلری جمعیتدن هیچ بر شیئی حامل اوله‌میه‌جغنی بیان
ایدییورلر . حالبوکه بو طوغری دکلدر ، فرانسـه اختلال کبیری
دوشونیله‌جك اولورسـه اونده غایه و مقصدی اعتباریله بر روستائیلك
واردر ، او زمانده‌کی آثار جمعیتدن متباعد کبی کورونمکله ینه اونی
ترنم ایتمش اولییور .

صنعتکار محیطنه قارشـو نه قدر بیکانه ، نه قدر خصم اولورسـه
اولسون تمـامیله اوندن تبـاعد ایتمکه موفق اوله‌ماز . دیکر جهتدن
صنعتکار نه قدر ممتاز ، نه قدر بویوك ایسه ، نه قدر قوی برشخصیته
مالك ایسه‌اوقدر منسوب اولدیغی جمعیتك متخالف احوال ومناظرینی
کوستریر فضولی ، باقی ، عبدالحق حامد کبی شاعرلر ، فیدیاس میکل
آنژ کبی رساملر اك زیاده زمانلرینی کوسترنلردر .

آثار صنعت ، تابع اولمه‌سی غیر قابل اولان جمعیتی اسـلوبنده
کوسترمکله اکتفا ایتمز ، فضله اوله‌رق موادینك بعضلرینی‌ده جمعیتدن
آلیر . اسـلوب عمومی دینیلن شی‌ـکه اهالیدن نبعان ایدر ، اونك
روحنی کوستریرـ اك بویوك صنعتکارلرده بیله بولونیر . چونکه اواك
اول قوانین ونظاماتنی آنجق عمومیتدن اخذ ایدر . عوام شرقیلرینك
بوتون مزیتی بو اسلوب عمومی‌یی کوسـترملرنده‌در شخصیتك ابداع
ایتدیکی صوتك ، ویا طوتیله‌بیلیر اشـکالك عمومیت طرفندن اکثریا
ایجاد ایدلدیکی واقعدر . موسیقیٔ عوام موسقینك اساسی ، روحی ،
استنادکاهیدر. معماری‌ده بو خصوصده اکثریا موسـیقی‌یه بکنزر ،
اوده اشـتراك عمومی ایله وجود بولمش صنعتلردندر. مجوهرجیلك ،

مرانغوزلق ، چاناقجیلق و سائر بوكا مماثل صنعتلر الك غرور آور مبانینك مقدمه‌سنی تشكیل ایتمشلردر .

بویوك ذواتك بوكبی استعانه‌لردن آزاده وبری اولدیغنی بیلییورلر ، وینه اعتراض ایدییورلر. كرك بر دهای صنعتكارانه اولسون ، كرك دهای فنی اولسون هیچ بری یوقدر ، كه محیطك تأثیرندن آزاده قالسون . بر صنعتكار محیطندن نه قدر چوق استعانه‌ده بولنورسه او قدر بویوك صنعتكار اولور . فی‌الحقیقه دها كذركاهنه تصادف ایدن هرشیئی تبدیل ایدر ، اونی كندی آتشندن یاقار ، اوكا كندی روحندن بعض شیلر علاوه ایدر . لكن بوتون بوتبدلات آره‌سنده ساحهٔ عمومیتدن اخراج اولنان رایحه‌سنی محافظه ایله كندینی كوستریر. حقیقتده دهای عمومی ایله دهای شخصی بربریله ممتزج اوله‌رق یاشار .

حكمادن بری « صنعتكارك بویوك براثر وجوده كتیره‌بیلمه‌سی ایچون هیمزك اوكا معاونتده بولنمه‌سی اقتضا ایدر » دیمشدر .

خلاصه برصنعتكار نه قدر شخصی اولورسه اولسون اونی جمعیته ربط ایدن بیكلرجه روابط حسیه وتقلیدیه موجوددر .

٤

حامل اولدیغی حس بریعنی طولاییسیله اجتماعیدر . — منابعی ، طبیعتی اعتباریله اجتماعی اولان آثار صنعت اولا شخصیت اوزرینه تأثیریله اجتماعیدر. ابتدا او هر برمزی آیری آیری اجتماعیلشدیریر . زیرا او بر اخلاق درسی اولمه‌مقله برابر او بزی اخلاقه حاضرلار. اونك سویه‌سنی یوكسه‌لتن هرشی ایلك نظرده اجتماعیدر. صنعت ابتدا

عزت نفسك مسكينلكندن ، حسددن ، احتراصدن تبعيد ايتمك صورتيله بزى اجتماعيله‌شديرن بر نتيجه‌يه واصل اولور . حالبوكه تبعيد ايتديكى شيلر قدر غير اجتماعى ، غير اخلاقى نه واردر ؟ فضله اوله‌رق صنعت بر مكتب مسامحه‌در . حسيات صنعتكارانه هر نه قدر متخالف ، بربريله غيرقابل تأليف غايه‌لره يول آچارسه‌ده ، صنعت اونلرك هپسنى عينى سويه داخلنده حر بر صورتده ياشاتير . حتى اونلرى ، صنعتده اساس شخصيت اولماسنه بناءً ، تخالفه دعوت ايدر ، تشويق ايدر . او بالفعل ، بزى مجرد فكرلردن تباعده ، صيقى بر مطلقيتدن فراره تحريك ايلر . حالبوكه انسانلرى برلشديرمك ايچون بوندن ايى بر واسطه اوله‌ماز ، صنعت بوقدرله‌ده قالماز ، ديكرلرينه ، واونلرى فكرلرينه حرمتى امر ايتمكله برابر بزى بزه اجنبى اولان شيلره حرمته‌ده دعوت وتشويق ايدر . معمافيه شخصيتمزدن تجردمزه‌ده راضى اولماز .

آثار صنعت مؤثريله ، اونك طولاييسيله موده‌للريله ، محيطيله علاقه‌دار ايتديكندن طولايى‌ده شخصى اجتماعيلشديرر .

اولا هپمزك قلبنده مؤثرينه قارشو برمحبت اوياندير. فى‌الحقيقه آثارى تماشا وياقرائت حس تقديرى بزده توليدايدر. آثارصنعتك آلتنده كيزله‌نن صنعتكارينك شخصيتى ، شخصيت صنعتكارانه‌سى بزى جذب ايدر. هيجان بديعى نصل صنعتكارينى مرمره ، كاغده ، اصواته نقل ايتديكى اشخاص ايله اشتراكه دعوت ايتمشسه بزى‌ده مؤثريله اشتراكه دعوت ايلر. اوبزى برقاچ دقيقه صنعتكارك حياتيله ياشاتير ، بوصورتله بزده شخصيتمزك توسعنه ، تزايدينه وسيله اولور .

صنعتكار واسطه‌سيله‌ده اونك آن تأثرنده ياشاديغى و كوستر ديكى

انسانلره ، حیواناته ، اشیایه قارشـو قلبمزده بر محبت اویاندیرر . بر شعر ، برموسیقی ، بر تابلو ، برهیکل بزی تمامیله تسخیر ایده‌بیلمك ایچون افاده ایتدیکی شیئه بزی ربط ایده‌بیلملیدر . بویله اولمامش اولسه‌یدی بوتون بوتصاویرو خیالاته ، بوتون بواصواته نه‌لزوم‌واردی؟.

حقیقتده ، صنعت ، اظهـار وافاده ایتدیکی ایله بزی تماسـده بولندیردیغی تقدیرده جداً حس اولونمش دیمکدر . ایشته بو سـببدن دولاییدرکه ، تماشاکری اك سفیل شیلره ربط ایدر . بر طاقم لوایح و الحـان صنعتکارانه واردرکه ، عمومیتده‌کی حس تعـاونك برر نمونه‌سیدر .

أثر صنعت مقدرلرینی کندیسنده أسـاساً پارلایان ویاشایان جمعیته ضروری اوله‌رق ربط ایدر. اوبزی زمانمزله ، مملکتمزله اشـترا که مجبور ایتدیکی کبی أزمان سابقه ایله وممالك أجنبیه ایله‌ده علاقه‌دار بر حاله وضع ایدر. حال‌حاضرده‌کی آثاربزی زمانمزدن خبردار ایتدیکی کبی ماضی‌یه ویا باشقه یره‌عائد اولانلرده نابدید ویاخود اجنبی مدنیتلرله بزی اشباع ایدر . بوصورتله صنعت کرك مسافه وکرك زمان داخلنده بزده‌کی حسـیات محبتك تولدینه باعث اولور . بزه حس انسـانیتی ویرر ؛ بوتون بشریتی سومه‌مزه وسیله اولور .

آثار صنعت عمومیت اوزرنده‌کی نتایجی اعتباریله ده اجتماعیدر .

آثار صنعت بزی یالکز مؤثریله ویالکز اومؤثرینك مملکتیله ، زمانیله دکل بوتون بزمله برابر متحد اولانلرله‌ده عینی نقطه اطرافنده طوپلادیغی جهتله اجتماعیدر. مقرلرینك روحنده اویاندیردیغی حسیات مشترکه‌دن طولایی آرالرنده جدی ، حقیقی برجمعیتك تشکلنی موجب اولور .

حالبوکه ، فکر آدملرینك بوقدر صیقی بر رابطهٔ اجتماعیه‌یه مالك اولملری ممکن دکلدر. بونك ایچوندر که صنعت حس علمدن زیاده بر عامل آهنك وحدتدر . بونك سببی ایسه اونك حساسیتدن تولدایتمسی بوجهتله دین قوتنه معادل بر قوته مالك اولمسیدر . هر نه اولورسه اولسون ، صنعتك توحید قدرتی غیرقابل انکار اولوب ، او ، بویوك بر اکثریتی اجتماعیلشدیرر . بونکله برابر ، حساسیت قدر شخصی وخصوصی برشی یوقدر .

بو دقیقه‌یی بعض کیمسه‌لر نظر دقته آله‌رق ، صنعتك نتایجی اعتباریله اجتماعیلشدیردیکی نظریه‌سنی رد وجرح ایتمك ایسته‌یورلر . فی‌الحقیقه ، حساسیت پك شخصی برشی ایسه‌ده عمیق بر احتساس بزی دائما بر مزه ربط ایدر. حالبوکه سطحی‌اولانلری آییرر ودنیاده هیچ برشی حسیات عمیقه‌نك انسانلری بربرینه علاقه‌دار قیلدیغی قدر قوی بر قوتله اجتماعی اولاماز ، أثر صنعت ، مفتون و مجذوب اولان روحلرك کندی أطرافنده طوپلاندیغی بر نوه کبیدر . یالکز بربریله امتزاج ایده‌مین روحلر آره‌سنده آنی بر محبت واخوت تولید ایتمکله اکتفا ایتمیه‌رك آثار صنعت ، سنین متمادیه ومتعاقبه داخلنده بوقرابت حسیه‌یی تولید ایتدیکی جمعیتی تمادی ایتدیرر وکیدر. زیرا ، جریان اعصار آره‌سنده کلوبده دیکر نسللره انضمام والتحاق ایدنلر اونلرك حسیله متأثراولورلر وتولد ایتدیکی آنده‌کی أشخاصك تحسساتنی تکرار یاشارلر. بزتقدیرمزله برشه آفریدهٔ صنعتك حضورنده بولنانلرك تحسساتنه اشتراك ایتمکله قالماز ، بزم متهیج اولدیغمز کبی اولجه تهییج ایتمش بولنانلرك تحسساتنه ربط روح ایتمش اولورز. هرأثر صنعتی بز

زنجیردن زنجیره انتقال‌ایدن برسلسلهٔ مقناطیسیته تشبیه ایدرزکه بوتون روحلر اونك أطرافنده برلشیر بناءً علیه زمان و مسافه‌دن بیله قورتیلمش ، حقیقی اولدیغی قدرده خیالی بر جمعیتی تأسیس ایتمك قدرتنه صنعت قدر هیچ برشی مالك اوله‌ماز .

بوتون بو مطالعاتدن شو نتیجه‌یی استخراج ایدرزکه : صنعت کبی هیچ برشی برقومی مشترك برفعالیت آنیه‌یه ویاخود برغایهٔ خیالیه‌یه سوق ایده‌مز . فضله اوله‌رق بر دهای شخصینك محیطنی انعکاس ایتدیرمکله ، عمومیتك احتراصات مبهمه‌سنی توضیح ایله‌مکله اکتفا ایده‌میه‌رك اونلری تعدیل ، تبدیل و کندی خیالنه کوره تصفیه ایلدیکی ، برکلمه‌ده یکیدن برشی کتیردیکی دوشونولورسه ؛ محصولات داهیانه‌نك معین بر جمعیتی مقدراتنك واقف تامی یاپمقله اکثریا اونی یوکسلتدیکنی قبول مجبوریتنده بولنیرز .

اون دردنجی لوئی‌نك وپریقلس زماننك صنعتی نظر اعتباره آلینرسه ، تابع اولدقلری جمعیتك اخلاق واعتیاداتنك تشکلنه بوتون قوتیله معاونتده بولندقلری کوریلیر .

صنعتکار کندی احتراصات شخصیه‌سنی احتراصات عمومیه ایله مزج ایده‌رك تابعی بولندیغی جمعیتك دها عالی ، دها نفیس بر لوحهٔ اجتماعیه احساسی صورتیله ترقی وتکاملنه خدمت ایدر .

مختلف انسانلری مشترك حسلر داخلنده برلشدیره‌رك ، موقتاً اونلر آراسنده‌کی تخالف امتیازاتی حذف ایله‌یه‌رك صنعت خلاصة الخلاصه کندیسنه پرستش ایدنلری قطعی وتام براتحاده سوق وایصال ایلر. اونلره عقل ومنطق طریقیله دکل ، اوزرلرنده اجرا ایتدیکی

تأثیرطولاییسیله ائتلاف عمومینك برمقدمهٔ ذوقنی توديع ايدر وحسن نيت صاحبلرينه بلدهٔ سعادتك بر كوشه‌سنی كوستره‌رك كوزلرنده علويتدن ضيالر پريلدادير .

حامل اولديغی حسيات اعتباريله اجتماعيدر . — بوندن باشقه آثار صنعتك نتايج ومنافع اعتباريله اجتماعی اولمه‌سی اساسی اعتباريله اجتماعی اولمسندن نشأت ايتمكده‌در . او اجتماعيدر ، چونكه حامل اولديغی حسن . دها طوغريسی حسن بديعی بذاته اجتماعيدر .

هيچ اولمازسه مقدماتنده برذوق غايوی‌یی محتوی اولمه‌سنه نظراً تماميله منفعتدن آزاده اولمامقله برابر هيجان بديعی ، فی‌الحقيقه ، هيجانات خودبينانه‌نك فوقنده كزر . بونك ايچوندركه نقطهٔ جهت اخلاقيه‌يه طوغری كيدر ، تكاملات جمعيت طولاییسيله حال‌حاضرده ، قسماً برهيجان ديكر بين وخيرخواه حالنه كيرمشدر .

هيجان بديعی ابتدا شرائطی اعتباريله ديكربيندر . زيرا كرك صنعتكار اولسون ، كرك هوسكار اولسون اونی ايلك حركتلری نه اولورسه اولسون ، كنديلكلرندن تجرد ايتمك شرطيله حس ايده‌بيليرلر . صنعتده مبدع اوله بيلمك آنجق بر صفوت وتازكئ حساسيته مالك اولانلردر ، تماميله خود بينی‌يه ، كندی حسلرينه كومولك اولان كيمسه‌لر حظوظات صنعتكارانه‌يه دائما قاپالی قاليرلر . حقيقتده هيجان بويله بزده‌كی ملكهٔ وداد وعشقه توجه ايدر . و اوندن نشأت ايدر ، واونی متضمن اولور . اوعشقك اشكالندن بريدر . عشق جنسين — كه اك عادی ، اك كثير خصوصياتندن بريدر . — تماميله

جاذبهٔ شبه بدیعیه ایله ممزوجدر . حکمت بدایعله جمعیت آره‌سنده‌کی مناسبتی تأسیس وتعیین ایدن فلاسفهٔ صنعتدن کیو « صنعت شفقتدر. » دییور . بوندن طوغری هیچ بر شی اوله‌ماز. صنعت وداد ومحبتدن متولد ، واونی تعالی ایتدیریجیدر. بونوع هیجاناتدن هیچ بری یوقدر، که تماشاکرلری تصویر وارائه ایدیلن اشخاصك اضطراباتنی ، آلامنی دکلسه بیله هیچ اولمازسه اونلرك حسیاتنك بعض اقسامنی ، هر حالده صنعتکارك ـ که باشقه‌لرینك ، حیواناتك ، نباتاتك مخلوقاتك حیاتنه اشتراك ایدن ـ حساسیتنی ، خلاصه روحیله اونلرك روحنی مزج ایتمه‌سون .

صوك تحلیلات وتدقیقات بزه کوستریورکه بزی کندی کندمزدن چیقارتمایان ، بالنتیجه بزه حس عشق ایله حس تحسسی ، هیچ اولمازسه ایکی موجودیتك یکدیکرینه نفوذی دیمك اولماسنه بناءً ، ویرمه‌ین هیجان بدیعی یوقدر .

فعلیاتده صنعت بزی ودادوعشقه سوق ایتدیکی ایچون مدرکاتمزی تزیید وتوسیع ایدر . زیرا اوحسیات وتمایلاتنه راه ذکایی کشادایدر. عینی زمانده‌ده حساسیتمزی وسعتلشدیرر وانجه‌لشدیرر . طوغریدن طوغری‌یه بزی فداکارلغه ، صداقته سوق وایصال ایتمزسه بیله عالی شیلره عائد آرزویی تولید صورتیله بوکبی حسیاتی تحریك ایدر : او انسانیتده ، طبیعتده یاشایان هر شیئه کندیمزدن بر پارچه تودیعنه بزی تشویق ایلر . بعضاً علت وبعضاً نتیجه ـ تماشاکرده علت ، صنعتکارده نتیجه ـ اولان حسن آثار صنعتك قیمت اجتماعیه‌سنی تولیدایتمه‌یورسه تمامیله اجتماعی اولان ملهماتدن بعضلری کوزل دکلسه معکوساً عارضی

اوله‌رق حسيات غيراجتماعيه‌يي حائز بر چوق كوزل آثاروار‌در، كه بوندنطولايي قوت ونفوذ سرايتلريني قطعياً غيب ايتمزلر .

بو اويله بر حقيقتدر ، كه حاوى اولدقلرى قيمت اجتماعيـه هر نه اولورسه‌اولسون حسندن عارى اولان آثار هيچ‌بر زمان كنديلرينه مفتون وتابع اوله‌جق كيمسه بوله‌مزلر . بر اثر صنعت كرك صـوتى كرك غير صوتى‌اولسون كنديـنى تماشاواستماعه كانلرى تهييج وجذب ايتمزسه ، كوزل دكلسه بوش بر خيال كبى يا هيچ تهييج ايتمه‌مك ويا طريق منفعتله تهييج ايتمك تهلكه‌سنه معروض قالير .

فى‌الحقيقه سـحر بديعيدن محروم اولان بر اثر ، تماشـا كرلرى آره‌سنده تماشاى صنعتكارانه‌نك اك باشليجه واك قيمتلى نتايجندن‌بريني تشـكيل ايدن حسـيات منافع آزاده ايله آهنك واتحاد حصـولى خصوصنده لازمكلن قوته مالك اوله‌مز .

فضله اوله‌رق حسنله مزين و اونكله مجهز هيـچ بر اثر صنعت يوقدر. كه نتايجى اعتباريله اجتماعى اولماسـون . آثار صنعت نه قدر شخصى ونه‌قدر محدود اولورسه اولسـون حتى معناى بديعيدن بشقه بر معنايى حائز اولماسون ـ رنكارك واشـكال هندسـيه‌نك بر بريله امتزاجى كبى ـ دائما ناشر وحـدت اجتماعيه وبوسـببله مولد تمايل محبت وموددتدر . حتى حامل حسن اولان هراثر فضله اوله‌رق جمعيته ممارض ومخالف تحسسات وتشبثاتى حاوى اولسه بيله‌ينه اجتماعيدر ، چونكه كوزلدر ، چونكه كرك مشئوم اولسون‌وكرك نزيه اولسون صنعتكارك بر محراق اطرافنده طوپلايان تأثير ونفوذى واردر .

جمعيتى طوتان ويا اوكا مخالف اولان عارضى حسـيات برطرفه براقيله‌جق اولورسه براثر صنعت نه قدر مكمل اولورسه اوقدر تأثير

ونفوذه مالك اولور . برشه آفریدهٔ صنعت عادی براثردن زیاده انسانلر آره‌سنده امتزاجك تحصلنه سبب اولور . «بەتووەن» ك بر پارچه موسیقیسی، «رامبران»ك برتصویری «دونی‌زەتی»نك بر‌ئوپرا قومیقندن «شارله»نك بر تصویرندن دها زیاده قلبلرده طنین انداز اولور . بویوك صنعتكارلرك آثاری تمادی‌یه مظهر اولور، ذاتاً بونلری دیگرلرندن تفریق ایدن مشهور عالم اوللری، لایموتیتلری ، اجتماعیتلری دكل‌ده نه‌در ؟

براثر صنعت ، تولد ایتدیكی حسن بدیعی مؤثرنده نه‌قدر بویوك برعشق ایله مترافق ایسه اوقدر بویوك‌در . بوبزه‌حسنك دیگر كام اولمسنك ینه اوندن تولد ایتمسیله، علت بولنمسنك نتیجه دخی اولمسیله ایدوكنی پك‌اعلی كوستریر. برصنعتكار نه‌قدر زنده ، نه‌قدر شفقتكار، نه‌قدر اشیا ومخلوقاتك اكثریسی ایله مناقلهٔ حسیه‌ده بولنورسه اوقدر آثاری رونق كسب ایدر ، اوقدر عالی اولور . حقیقتده هیچ بر اثر صنعت یوقدر ، كه درین بر تحسسك محصولی اولماسون : بویوك صنعتكارلر كندیلرینككی كبی ، حتی دها زیاده ، بشقه‌لرینك موجودیتنده یاشایه بیلنلردر .

هیجان بدیعینك محبت و وداد اساسی ، و مقدمه‌سنده بولندیغی ایچون نتیجه‌سیدركه او بولنمه‌نجه اثر صنعتك سحری ، قیمتی ، حسنی نابدید اولور . محبت و وداد اخلاق كبی عارضی دكل بولنمه‌نجه وصف ممتاز صنعتكارانه‌نك غیوبتنه سبب اولان بر شرط ضروریدر . اولجه‌ده كوردیكمز كبی بنلكندن تباعد ایتمه‌ین وبوتون تمایلاته روحی قاپالی اولان بر صنعتكار اوله‌میه‌جغی كبی بویله اولان بر قارء ، بر تماشاكر ، برسامع‌ده اك داهیانه بر اثرك قارشوسنده بیله

اذواق و حظوظات صنعتدن محروم قالير . بر شاعر، بر رسام، برهيكلتراش ، برمعمار ، بر موسيقى شناس صنعتنك قواعد ونظرياتنه حيل و دسائسنه واقف اوله‌بيلير ، فقط قلبنده بر عشق واسع متقابل بولنميه‌جق اولورسه توليد وابداع ايتديكى آثار نه قدر ماهرانه اولورسه اولسون روحسز ، حياتسز قالير و اك عجمى اولانك اثرينى تنوير ايدن حسندن محروم بولنور ديكر جهتدن كرك اجتماعى وكرك غير اجتماعى احتراصات و منافع صنعتكارك حرارت روحيه‌سنى محو ايدر ، بويالكز اونى سعى ذاتيسندن اوزاقلاشديرمقله دكل ، منفعتدن تباعدى ، تازه‌لكى ، غير اختياريتى اوندن رفع ايتديكندن طولاييدر .

آثار صنعتك حسنى ايله اجتماعيتلرى آره‌سنده‌كى بومناسبت هر شيدن زياده صنعتك بذاته اجتماعى اولديغنى كوسترمكده و آكلاتمقده‌در. صنعت بنفسه، اساساً اجتماعيدر - سحر وفسونتك منكرلرى نه‌ديرلرسه ديسونلر - زيرا كوزلدر و بو يكانه شرط اجتماعيسيدر ، كذلك حسن اساساً اجتماعى و ديكر كام اولان هيجان بديعى واسطه‌سيله اجتماعيدر .

٦

توليد ايتديكى هيجان اعتباريله اجتماعيدر . — آثار صنعتك طبيعتى، منابعى ، نتايجى اعتباريله اجتماعى واخلاقه بر مقدمه اولمسندن اساساً ديكر كام بولنمه‌سندن طولايى بوتون آثار صنعتك كرك نفوذ وتأثير وكرك فائدهٔ اجتماعيه اعتباريله عينى سويه‌ده بولنديغنى استخراج ايتمه‌مليدر .

شمدی کوردیکمز کبی اثر صنعت تشکلاتی و روابطی اعتباریله آز چوق دیکر کام اولمسنه نظراً آز چوق مولد و حدت آز چوق مالك قوۀ اجتماعیتدر ، یعنی حصوله کتیردیکی هیجانك قوت وعمومیتنه کوره اجتماعی اولور. « فضولینك » « منم که قافله‌سالار کاروان غمم » مصراعیله باشلایان مسدس غرورنثاری ویرمش اولدیغی هیجانك وسعت شدیده‌سنه بناءً ناجینك « بن نه مسیحی ، نه مسیحا دمم » ، « ذوقی حقیقتده آرار آدمم » بیتنی حاوی اولان منظومه‌سندن دها زیاده مفتون جذب ایده‌جکی وارستۀ اشباهدر ، چونکه بر تأثر عمیقك محصولیدر . لکن بوندن ناجینك اثرینك محروم مفتونین اوله‌جغی نتیجه‌سنی استخراج ایتمه‌ملیدر . بوندنبشقه هر اثر صنعت تولید ایده‌جکی هیجانك وسعتیله متناسب اوله‌رق قارئه ، تماشاکره ، سامعه مالك بولنور . انواع اشعاردن ربابیلر ، غرامیلر روستائیلره نسبتله دها زیاده قارءجذب ایدرلر ، چونکه تولید ایده‌جکلری هیجان بوصوکنجیلرککندن دها زیاده‌در .

آثار صنعتك قوۀ اجتماعیه‌سی انتشار ایتدکلری هیجانك یالکز وسعتیله دکل ـ حسلری طولاییسیله حامل اولدقلری اجتماعیتدن صرف نظرله ـ کندیلرینه داخل اولان حسیاتك اوصافنه کوره‌ده آز ویا چوق اوله‌بیلیر . بوده بشقه بر نقطه‌دن قابلیت اجتماعیه‌یه مالکیت دیمکدر . فی الحقیقه کوزله قارشی مدحیات عشقیه‌یی حاوی آثار بولندیغی کبی تماميله دیکر کام حسیاتی محتوی آثارده بولنه بیلیر . توفیق فکرت بکك اکثری منظوماتی بوقبیل آثاردندر . بونلرده دیکرلری کبی وبلکه دها زیاده ترقئ اجتماعی‌یی حصوله کتیرن عوامل مهمه‌دن باشلیجه‌لریدر . بعض آثار ایسه

اخلاقی حسیاتی شامل بولنور . بونلرك دیكرلرینه نسبتله مضاعف
بر قیمت اجتماعیه‌لری وار دیمكدر . بوكبی آثار اولا حسنلری ،
ثانیاده محتوی اولدقلری نزاهت حسیه‌لری اعتباریله ترقیٔ جمعیته
وسیله اولورلر .

صنعتكارك حساسیتنه تأثیر ایتمك صورتیله ـ اونوتمایه‌لم ،كه
بوندنبشقه بر سببله دكل ـ موضوع بیله حامل اولدیغی قیمت اجتماعیه
طولاییسیله آثار صنعتك درجهٔ خیر خواهانه‌سنی تزیید ایدر . اجتماعی
موضوعلری حائز اولان ادبی ، موسیقیوی ، معماریوی بر طاقم
آثاراجتماعی اولمدقلری حالده بالعكس واضح بر اجتماعیته مالك‌اولمایان
دیكر موضوعلر ، حصوله كتیردكلری هیجان اعتباریله ، اوته‌كیلردن
دها زیاده بزده محبت متقابله‌یی اویاندیررلر و جمعیتی دها عالی برطریقه
سوق ایدرلر . اون طقوزنجی عصر صنعتنه كوبلی و عمله‌نك ادخالی
یكی بر حالت روحیهٔ جمعیتی اخبار ایتدیكی كبی بونك روحلرده
تقررینه‌ده بر وسیله تشكیل ایتمشدر .

بالعكس ، هیجان بدیعیدن طولایی اجتماعی بر حصه بولنماسنه
رغماً آثارصنعت كندیلرینه داخل اولان‌حسیات ، و اونلرطولاییسیله
موضوع اعتباریله غیر اجتماعی ، حتی جمعیته مضر بیله اوله‌بیلیرلر .
بعض آثار واردركه اونلرده بر لمعهٔ نیكبینی كوریله‌مز . بشریتی دائما
بد بینی یه سوق ایدرلر . بونلر شو مایه‌لری اعتباریله اساساً غیر
اجتماعیدرلر . زیرا بوكبی تمایلات صنعتی دیكر بین اولمق خاصه‌سندن
اوزاقلاشدیرر ، ترقی‌یه خدمت ایتسه‌لر بیله صنعتده‌كی مشتركیتی ازاله
ایتمش اولورلر .

٧

صنعت بذاته اجتماعیدر. — اخلاقك بر معاونی اولمسنه بناءً آره‌یرده موجود اختلافاته رغماً صنعت بذاته اجتماعیدر.

فی‌الحقیقه او قدر بنفسه اجتماعیدر، كه هرنه‌یه تماس ایدرسه اونی سریعاً اجتماعیلشدیرر، حتی بو خصوصده یالكز حسیات دكل، اونك واسطه‌سیله، افكار اعتقادات بیله عینی قانونه تابع اولور. بوتون ازمان سابقه‌نك صنعت دینیه‌سی نشر حسیات ایدركن نشر قوانین و اعتقاداتده دخی بولنمشدر. معین بر جمعیته منسوب اولان بو افكار — بو جمعیت پك محدود ویك واسع اوله‌بیلیر. — صنعتكاره‌ده خاص اوله‌بیلیر. ایشته بونك ایچوندر كه تفكراتی هیجاناته قلب ونقل شرطیله صنعتكارك متفكر اولمسنه ممانعت اولنمقده‌در. یالكز اونلری بر كتاب فنیده اولدیغی كبی واضحاً افاده‌یه قالقارسه یاكلیر. نه اولورسه اولسون مادامكه صنعتكار حس بدیعی‌یه بیكانه اولان افكار و حسیاتی آثارینه ادخال ایده‌بیلیور، اونی تقدیر ایدنلره كرك كندینك، وكرك باشقه‌سنك افكارینی، هیچ اولمازسه بردقیقه، نقل ایده‌بیلیور دیمكدر. فقط بونلری مزجی، نشری آنجق حسن واسطه‌سیله‌در. زیرا حسن آنجق بزم حساسیتمزه خطاب ایدر. او بزی اقناع ایتمه‌دن الزام ایدر.

صنعتك غیر اجتماعی افكار وحسیاتی نقل ونشر ایتمه‌سی مسئله‌سنه كلنجه بو علیهنده بر دلیل دكل. بالعكس اونك اجتماعیت خصوصنده نه قدر قوی بر عامل بولندیغنه برهاندر. فی‌الحقیقه ینه او كندی

عليهنه ، نفسنده موجود تمايلات ديگر كامانه عليهنه دونييور ديمكدر .
او بو كبى افكار و حسياتى نشر ايله‌مكله بر چوق ذواتى بر محراق
اطرافنده طوپلايه‌بيليور ، وطنداشلرى عليهنه سوق وايصال ايله‌يور.
بر كلمه‌ده تمايلات غير اجتماعيه‌يى اجتماعيلشديرييور، هر نه قدر تناقض
غريب كورونيرسه كورونسون نه قدر مؤثر ، نافذ ايسه او قدرده
موفقيتله بو نتيجه‌يه واصل اولييور . ايشته بو سببله‌در كه صنعتك
قيمت اجتماعيه‌سنى ازاله ايدن عارضى محتوياتى نظر اعتباره اله‌رق
اونك بر مايهٔ عدم انتظام اولديغنه قرار ويرمك طوغرى اوله‌ماز .
بو احوالده مضل اولان صنعتك قوهٔ اجتماعيه‌سى دكل، كنديلرى ايچون
واسطه اولديغى افكار و حسيات ، بناءً عليه او كبى افكار وحسياتى
حاوى آثاردر .

فضله اوله‌رق صنعت او درجه بذاته اجتماعيدر، كه اساسه يابانجى
اوله‌رق داخل اولان و اجتماعياته مغاير بولنان بوتون تمايلات اوكا
ايراث ضرر ايدر ، حتى علويتنه بيله طوقونير . بر چوق كوزل
آثارك الك بويوك خطاسى بوندن نشأت ايتمكده‌در . فكر
اختلالكارانه‌يى ويرن اثرلرك اكثرى بوقبيل آثاردندر .

بالعكس ، قيمت اجتماعيه‌سنى آثار صنعتك تزييد ايدن تمايلات
ديگر كامانه ايسه حسننى دها زياده تنويردن خالى قاله‌ماز. بەتووەنك
سه‌مفونيلرينك طقوزنجيسنى ديكله‌يه‌جك اولورسه‌كز صنعتكارك بوتون
اضطرابات بشريه‌يى نقل ايله برابر بونلره قارشو بر ترحم بسله‌ديكندن
طولايى لاهوتيته ، علويته واصل اولديغنى كوريرسكز. بر شه آفريدهٔ
صنعت، حس عشق، حس مرحمت، حس اخوت، حتى حيواناته قارشو
حس صحابت كبى شيلرى حامل بولنه‌جق اولورسه بوندن محروم اولان

ویا تمامیله مغایر بولنان حسیاتی محتوی اولان دیکر شه آفریده‌لردن دها زیاده سحر ونفوذه مالك بولنور . بر اثر اساساً حامل حسن بدیعی اولمق ، اساساً سحر وفسونك ناثری بولنمق اعتباریله کندیسنه التحاق ایدن حسیات وافکار اجتماعیه ایله دها کوزل اولور. سامی پاشازاده سزائی بکك سرکذشت نامنده‌کی اثر کزیده‌سی برفکر عالیٔ اجتماعی‌یی‌ده حاوی اولدیغی جهتله جداً عثمانلی تاریخ صنعتنك اك عالی بر آبده‌سیدر .

صنعتکاری طرفندن پك ایی حس اولنمق شرطیله موضوعك بیله قیمت دیکرکامانه‌سی ثره بر فضلهٔ قیمت بخش ایدر . حامدك اشبو اثرنده‌کی علویت ایشته بوخصیصه‌یه مالکیت طولاییسیله‌در .

بوندن باشقه آثار صنعتك قسماً یالکز نبعان ایتدکلری حسیات محبت نشارانه‌نك وسعت وعمقیله دکل ، افاده‌سنی تقویه ایده‌جك اولانلرك قیمت اجتماعیه‌سیله‌ده تزاید ایدر. بعض مواد واردرکه آثار صنعتی تماس ایتدکلری زمان اونی تفسخه سوق ایدرلر. شومطالعاتدن استخراج اولنورکه آثار صنعتك حسنیله اجتماعیت آره‌سنده اساساً موجود بر آهنك واردر ، وبو ایکی خاصه بعض نقاط وجهات مشترکه طولاییسیله بربریله برله‌شمکده‌در ،

خلاصه صنعت ؛ حامل اولدیغی تمایلات ، اظهار و ارائه ایلدیکی موضوع نه اولورسه اولسون اجتماعیدر. او باشقه شیئك معاونتنه محتاج اولمقسزین اجتماعیدر ، چونکه کوزلدر ، چونکه منتسبلریله نامزدلرینك قلبنده زنده بر مودت و محبته ، صمیمی بر اشتراکه ، بر نفوذ متقابله مالك اولمقسزین هیجان بدیعی اوله‌ماز. هر اثر صنعت نتایجی اعتباریله اجتماعی اولمقله منابع و تشکلاتی اعتباریله اجتماعیدر .

نتايجى طولاييسيله اجتماعيدر ، چونكه منابع و تشكلاتى اعتباريله اجتماعيدر. بر اثر صنعت نه قدر كوزل ايسه او قدرده اجتماعيدر ، زيرا انضمام ايدن موضوع و حسيات خارج قالمق شرطيله بر شه آفريدهٔ صنعت قدر هيچ بر شى اجتماعى دكلدر . وبونك ايچون بر محيطى افاده‌يه قابليتلى صنعت قدر هيچ بر شى يوقدر. زيرا اونك قدر عميق ، تام ، عمومى عشقك مولودى اوله‌بيله‌جك هيچ بر شى بولنه‌ماز .

شو حالده بر اثر صنعت يالكز حامل اولديغى آز چوق حسنله دكل ، فقط اورايه اجنبى اوله‌رق التحاق ايدن بوتون هر شى ايله اجتماعيدر. او حامل اولديغى حسيات اعتباريله بر رشيم موت ويا ترقى اوله‌بيلير بوغير قابل انكاردر .

او قوهٔ سرايتنه ، قوهٔ توحيديه‌سنه كوره يا فنا ويا ايى اوله‌بيلير . صنعتكارك منفعتى اثرنده حسياتى نقل ايدركن جمعيته معارض بولنمامسنده ، اخلاقى وقايه ايتمه‌سنده‌در. بوندن باشقه صنعتكار اولان نظرلرينى كائناته چويرملى بوتون هر شى ايله ، خصوصيله كندى مشابهلريله علاقه‌دار بر حالده بولنمليدر، كه فائده دار اولسون ، بوندن صكره او دائما فقيرلرله ، سفيللرله برابر اونلرك فلاكتلرينه ، مصيبتلرينه مرحمتدار ، سعادتلرينه مشترك بولنمليدر. اونك بر غايهٔ خيالى و اجتماعى تعقيب ايتمسى موجب ضرر اولمه‌يه‌بيلير ، يتركه او بونلرى حساسيتنه قلب ايده‌بيلسون ، بويوك بر صنعتكار اوله‌بيلمك ايچون انسانك كندى زماننك ، كندندن اولكى وصوكره‌كى زمانلرك آدمى اولملى، اوكا زنده وذيروح اولان هيچ برشى يابانجى قالمامليدر. حكمت بدايع نقطهٔ نظرندن دوشونيله‌جك اولورسه صنعت بذاته

اجتماعی اولمسنه بناءً موضوعك ، محتوی اولدیغی حسیاتك اجتماعی بولنمه‌سی اثره بر رونق ، بر لطافت مخصوصه بخش ایدر .

مع مافیه حسنسز صنعت ، و صنعت اجتماعیه اوله‌مایه‌جغی جهتله صنعتکار اولا مبدع و مولد حسن اولملیدر . بر اثر صنعت اجتماعی اولسه بیله آنجق اونکله تأمین ذوقه موفق اوله‌بیلیر .

کیو ، تولستوئی ، پرودون کبی ذوات صنعتك بو غایه‌سنی اونوته‌رق ویاخود ایکنجی درجه‌یه آته‌رق اوکا یالکز غایهٔ اجتماعیه تعیینیله پك بویوك بر خطاده بولنمش اولییورلر . اساساً صنعت بذاته اجتماعیدر ، بر مقصد تعقیب ایتمزسه بیله ینه قیمت اجتماعیه‌سندن هیچ بر شی غیب ایتمز .

صنعتی بر غایهٔ خارجیه و عالیه‌یه ربط وتابع قیلمق ادعاسی ینه اونی اولدیرییور ، وبونکله قوهٔ اجتماعیه‌سنك نابدید اولمسنه وسیله اولییور . زیرا صنعت سحر وفسونیله ، یالکز اونکله مؤثر ونافذدر .

صنعته برغایهٔ اخلاقیه‌ده ربط ایدیله‌مز . ، زیرا بونی یاپمقله اونك سحر وفسوننه ضربه ایندیریلیر . اخلاق واعظی اوله‌جق اشتغالات اونی احاطه ایتمه‌ملیدر . اکر او اخلاقی ، اجتماعی اولییورسه اونك اساسنده ، منبعنده بو احتیاج موجوددر . غیر ادراکی ، غیروجدانی اوله‌رق اخلاقی اولمه‌سنده سحر وفسون زیاده‌در . صنعتکارك اك بیوك وظیفه‌سی هیجان بدیعینك تطمین و افاده‌سنده اولملیدر ، هیچ اولمازسه اك برنجی اندیشه‌سی اونك تأمینی بولنملیدر . حتی اجتماعی اخلاقی بر موضوعی نظر اعتباره آلسه بیله اونك حسنیله زیاده مشغول اولملیدر ،

صنعت . — اجتماعياته ياردم ايدن و ياخود اوكا معارض بولنان حسياتك درونه كيرمه‌سنه رغماً ـ اكثريا آز چوق بذاته اجتماعيدر. زيرا اونك ابتدائى ، ضرورى ، تشكيل ايديجى اساسى اولان حسن وموودتده توحيد خاصه‌سى بولنمسنه بناءً اجتماعيدر؛ زيرا حسن متقابل محبتك والديدر. او حصوله كتيريلن انحرافاته رغماً صورت قطعيه‌ده اجتماعى ، ترقيات جمعيته خادمدر. زيرا الك ساده تعبيريله او عشقك اشكال مخصوصه‌سندن بريدر، كه اطرافنده بر محراق كبى بوتون بشريتى طوپلار ، و اونك نشرينه وسيله اولور .

اخلاق وصنعت

اخلاق ، وصنعت منـازعه‌لری .— صنعت طبیعتی تقلید ایتدیکی جهتله بی‌اخلاقدر نظریه‌سی .— اعتباری، حقیقتدن متباعد اولدیغی جهتله بی‌اخلاقدر نظریه‌سی.— حامل اولدیغی هیجان‌بدیعیدن طولایی بی‌اخلاقدر نظریه‌سی.— صنعت نه اخلاقیدر ، نه‌ده غیر اخلاقیدر نظریه‌سی .— صنعتك اعتیـادات واخلاق اوزرینه تأثیری .— بی‌اخلاقی ایله صنعت اجتماع ایده‌من..

۱

اخلاق وصنعت منازعه‌لری .— صنعت یوزلرجه دفعه برچوق معتقد روحلر ، متفنن ، جدی آدملر، اخلاقیون طرفندن بی‌اخلاقی ایله اتهـام ایدلمش ، شبهه آلتنده بولندیرلمشـدر . ژان ژاق روسو ، تولستوئی صنعتی هوسـات نفسانیه و سفاهتی موقظ تلقی ایتمشـلر ؛ پروتستانلق اونی اخلاقی افساد ایدر، احتراصاتی اویاندیرر مطالعه‌سیله دائما اوزاق بولندرمه‌یه سعی غیرت‌ایتمشدر، حال‌حاضرده دخی‌بك‌چوق کیمسه‌لر اخلاقك ، دینك خادمی اولمق شرطیله اوکا قارشو مساعد بولنیورلر .

بومطالعاتك عکسـنه اوله‌رق هه‌کل ، شوپنهاور کبی فیلسوفلرده اونی غیر اخلاقی‌یه قارشـو بر مانع ، کندینه تماس ایدن شـیلری تصفیه وتنزیه ایلر تلقی ایده‌رك تقدیس وتقدیرایتمکده‌درلر. بونظریه‌یه « صنعت صنعت ایچوندر » دیینلر تمامیله قانع بولنمقده‌درلر .

بوتون بو منازعات ومجادلاته قاریشـه‌بیلمك ایچون صنعتی وقایع

وحادثاتك، تجربه‌نك عقل ومنطقك ضيالريله تدقيق ايتملى ، صنعت غير اخلاقيميدر، دكلميدر آكلاملى، دكلسه تماميله عكسى برتأثيره مالكميدر بيلملى‌بز. بوتدقيقاتدن ، هيچ اولمازسه صنعتك اخلاق ايله مناسبتنك نه اولديغى، نه‌درجه‌لرده‌ارتباط پيدا ايتديكى ممكن اولديغى قدرا كلاشيلير، كه پك بويوك برفائده ديمكدر .

١

صنعت طبيعتى تقليد ايتديكى جهتله بى اخلاقدر نظريه‌سى . — باشده منقد شهير « برونتيه‌ر » اولديغى حالده صنعت طبيعتى تقليد ايتديكى جهتله بى اخلاقدر ، چونكه اونلره كوره طبيعت اساس اعتباريله فاسقدر ، اونلرجه « طبيعتك بزه ويرمديكى هيچ بر سيئه وفضيحه يوقدر. »

اخلاقى دكلدر ديه ، پك چوق نقطه‌لرده اونك عكسنه حركت ايديور ويا فنا مثاللر ويرييور ديه طبيعتى بى اخلاق تلقى ايتمك يكنظرده ، مبالغه‌كارانه‌در . دها صوكره بى اخلاقى ديمك قبول ايديلن برمجبوريته ، بروظيفه‌يه مخالفت ديمك اولمه‌سنه نظراً بوطرز تلقى حقسزدر . چونكه او هيچ بر مجبوريت قبول ايتمز . بناءً عليه لاقيد، ومعدوم‌الاخلاق‌در. برده بوصنعتك يالكز اخلاقى موضوعلرى كوسترمك ضرورتنده اولماديغنى اونوتمقدر. فى‌الحقيقه صنعت تكاملات متعاقبهٔ تاريخيه‌سى اثناسنده فضيلتله پك چوق زمان قارشو قارشويه كلمش، اونى تقدير وارائه ايتمش وبويله‌جه برچوق شه‌آفريده‌لر توليد ايله‌مشدر ؛ فقط براثرك قيمت صنعتكارانه‌سنى اولچمك ايچون صرف اخلاقى برنقطه‌يه مربوط اولمق قدر خطالى برشى اوله‌ماز . زيرا كنديته

خاص فعالیتك خارجنده ، موضوع نقطهٔ نظرندن آلندیغی تقدیرده تماميله ذهنی اولمقله برابر اونی تودیع ایتدیکی هیجاندن آیری ، غیری تصور ایتمك یا کلش یوله صاپمق دیمکدر .

صنایع نفیسه‌دن ادبیات ، اخلاقی، یالکز افاده ایتدیکی حسیات ایله دکل وضع ایتدیکی افکار ونظریات ، نقل ایتدیکی شیئك اوصافی اعتباریله دها زیاده استفاده‌یاب ایده‌بیلیر. آثار صنعتك قابلیت تهییجیه‌سی اخلاقیت ویا غیر اخلاقیتلرینك درونده بولندیغی جهتله اثنای تولدنده صنعتکار طرفندن طوییلان وهیجان بدیعی‌یی اویاندیران حسیاتدن ماعدا برشیئه مربوطیتنه تماميله مانعدر .

صنعتده ، ادبیاتده براثرك اخلاقیتی کوستریلن شیئله محتوی اولدیغی حسیات اعتباریله اولچیلیر ، نظر اعتباره آلنیر، لکن بوتون بونلره رغماً موضوع اخلاقی اولمه‌سنه نظراً بر تأثیر اخلاقی‌یه ، غیر اخلاقی اولمه‌سنه نظراً برتأثیر مضره مالك اوله‌بیلیر ، ذاتاً باشقه درلو اولمقده قابل دکلدر : چونکه « فووییه » نك دیدیکی کبی هر فکر برقوتدر. فقط بیلملیدر، که بو تأثیر آثار صنعتی حصوله کتیرن خصائصه مربوط دکلدر. آثار صنعتك قیمت اخلاقیه‌سی موضوعك قیمت اخلاقیه‌سندن تماميله آیریدر .

بو اویله بر حقیقتدر، که تربیوی اولمق ادعاسنده بولنان پك چوق آثار بو عشق عمیقك مولودی دکلسه‌لر دینی ، اخلاقی اولسه‌لر بیله مطلوبه واصل اوله‌مازلر ، اوله‌مامشلردر. معکوسی اوله‌رق بر چوق آثار واردر، که موضوعلرینك قتل عام ، سفاهت ، احتراصات ، سرقت ، غصب ، جنایت لوایحنی کوسترمه‌سی اعتباریله بی اخلاق تلقی ایدلملری اقتضا ایدرکن بویله بر عتابدن منزه قالییورلر . چونکه

صنعتکار اورایه حرکات ، الوان ، اصوات ، خطوط ، آهنك الفاظ وکلمات خصوصنده‌کی عشقنی وضعدن باشقه بر شی یاپمامشدر .

بر اثر صنعتك حسنی ، موده‌لك حسنندن تمامیله باشقه اوله‌بیلیر ، اویله شه‌آفریدهٔ صنعتلر واردر، که اك بی معنا چیرکینلکلری ـ دها کوزل بر شیئی احساس ایتمك دکل صرف زشتی‌یی افاده مقصدیله ـ کوستریرلر ؛ حالبوکه بونلرك ینه قیمت اخلاقیه‌لری واردر. چونکه صنعتك اخلاقیتی اکثریا موضوعك اخلاقیتندن باشقه بر شیدر. معکوسی اولمق اوزره اخلاقی موضوعلری حاوی پك چوق آثارده غیر اخلاقی بر تأثیری حائزدر. اون یدنجی عصرده یاشایان ایتالیالی « به‌رنه‌ن » نامنده‌کی رسامك عزیزه « سه‌نت تره‌زی » کوستریر لوحه‌سی بونك بر مثالیدر ، بولوحه بر عشق لاهوتی ایله یانه‌جق یرده بر عشق نفسانی ایله پارلایور. بر چوقلری‌ده واردر، که اونلری الهام ایدن حسك اصالتنه بناءً تفسخاتی کوسترمکله برابر اخلاقی بر تأثیره مالك بولونیور. چونکه طبیعتك و جمعیتك کیرلرینی اظهار وارائه ایدن بوکبی اثرلر بوتون چیرکینلکلره قارشو بر غیظ وتنفردن تولد ایتمشلردر .

بوتون آچقلقلری ، فناالقلری مبالغه ایله تشهیر ایدن قاریقاتورلرك حالی قدر هیچ بر شی موضوعله صنعتك اخلاقیتنك بربرینه لاقید دکل، مخالف ومعکوس اولدیغنی اثبات ایده‌مز. قاریقاتورلر آکلایانلر ایچون ـ بونلر نه قدر نادردر ـ بر قیل وقال ، بر حیله واسطه‌سی دکل بر سبب اخلاقیدر. اون سکزنجی عصر ، انکلیز رساملرندن «هوغارچ» حیات سفاهتی تصویر ایچون فنا اعتیاداتی واخلاقیاتی تهییج ایتمشدر دیمك بر کناه ، اثرینك روح افاده‌سنه نفوذ ایله‌مه‌مك دیمکدر.

صنعت آنجق حسی ، هیجانی بر نقطهٔ نظردن‌ده اخلاقی ، غیر اخلاقی تلقی اولنور، وبو خصوصده موضوع اعتباریله اولان اخلاقیت وغیر اخلاقیتدن تماميله اوزاق ومستقلدر .

اسلوبه مندمج اولان ، صنعتکارك روحنی ویا صنعتك تولدی آننده‌کی تمایلاتنی کوسترن اخلاقیت ویا غیر اخلاقیت حائز اهمیتدر. زیرا یالکز اسلوبدر، که بر موده‌لدن صافیتی ویا تفسخی چیقارته‌بیلیر. مثلا «وه‌نوس دومه‌دیجی» تشویقکار برحاله مالك بولندیغی حالده عینی موده‌ل دیمك اولان « وه‌نوس دوکینید » ده بو حال یوقدر. میکل آنژده عریانی وحشی اولدیغی حالده « فروغناز » ده تماميله سفیهانه‌در. مادامکه ، اسلوبدن آیری اولمق صورتیله ، بذاته آلنمق شرطیله ، موضوعك اخلاقیتی خصوصی اوله‌رق اثرك اخلاقیت وغیر اخلاقیتنی تأمین ایده‌مه‌یور ؛ صنعت ــ طبیعتك غیراخلاقیتدن هرنوع احترازات محافظه اولنمق شرطیله . ــ طبیعتی تقلید ایتدیکی جهتله غیر اخلاقی اوله‌ماز . وبونك اوزرینه هیچ بر قیمت ویریله‌مز .

٣

اعتباری ، حقیقتدن متباعد اولدیغی جهتله بی اخلاقدر نظریه‌سی . — موسیو پولانك صنعت ایچون بولدیغی عتاب سرزنش اونك اعتباری کاذب ، حقیقتدن متباعد اولمه‌سیدر . بو هرنه قدر تقلیده اولان میلانه معارض ایسه‌ده باشلیجه اوصاف ومزایاسندن برینی اورته‌یه قویدیغندن حائز اهمیت وشایان دقتدر .

موسیو پولان صنعت بواعتبار ایله بزی محیطمزدن اوزاقلاشدیره‌رق حیات حقیقیه‌یی یاشاتدیرمدیغندن ، حیات عملیه یرینه حیات خیالیه‌یی

قائم ایتدیکندن حیات عملیه‌نك تنظیم وترتیبنك اخلاقی تولیدایده‌جکی جهتله بونك اهالی حائز مهالك اوله‌جغندن شکایت ایدییور .

بو عتاب اساسسز اولمه‌سی اعتباریله جدی و حائز اهمیتدر . صنعتك بزی حیاتدن دوندیردیکی ، اونك خیالاتی حقیقت تلقی ایتمکله بالآخره حقیقتی خیال کورمه‌یه سوق ایتدیکی ، بالنتیجه مائی سیاهك احمد جمیلی ، دون کیشوت ، مادام بوواری کبی زهر ادبیات ایله وظائفی اونوتدیره‌جغی ، بونك بویوك بر تهلکه اولوب اخلاقی اخلال ایده‌جکی پك طوغریدر ، لکن صنعت بوراده بر سبب دکل ، بر واسطه‌در .

فی‌الحقیقه او ، تصویراتك طوغریلغنه ایناندیرمق ایچون صنعی بناءً علیه کاذب شیلر ویرییور ، فقط هیچ بر زمان صنعت بونلر صرف حقیقتدر دییه‌جك قدر کاذب دکلدر . او ابتدا اونلره بر وصف اعتباری ویره‌رك خیال قارشوسنده بولندیغمزی بزه اخبار و افهام ایدییور ، مع مافیه ینه عکسنه ایناندیرمه‌یه صرف مساعی ایله‌یور . بوندن باشقه بز اونده حقیقتی دکل ، تقرب حقیقتی قبول ایدرز. زیرا روح بشر تمامیله اغفاله هیچ بر زمان تحمل ایده‌مز ، یالانه تحمل آنجق نیم تغافل ایله‌در. بناءً علیه کذب تام صنعتك علیهنه‌در. حقیقتله قاریشدیره‌بیله‌جکمز بر تقدیر صنعتکارانه بزی هیچ بر زمان حکمت بدایه‌جه سویله‌یه‌لم ، تهییج ایده‌مز . زیرا حیات عادیه همان میدانه چیقه‌رق بزدن فکر منفعتی تولید ایدر. بز حقیله متأثر اوله‌بیلمه‌لکمز ایچون روبنسك « میز آن قوروا » نامنده‌کی لوحه‌سیله خالد ضیانك مائی سیاهنده‌کی نهالنی تمامیله جدی تلقی ایتمه‌مز ضروریدر. تماشاده بو احتیاج کندینی دها زیاده کوستریر. صحنه‌ده‌کی

جنایتلری تماميله حقیقی تلقی ایتمش اولسه‌یدق هیچ بر اثری سیره تحمل ایده‌مزدك. صنعت جداً موفق اوله‌بیلمك ایچون دائما بزی نیم‌خیال ایله نیم حقیقت داخلنده بولندیرملی، بزی اونوتدیرمقسزین حقیقتدن اوزاقلاشدیرملیدر.

وحقیقته تماميله منقلب اولمامليدر. حیاتی صنعت ایچون اونوتمه‌یی توصیه ایدنلرك افکار ونظریاتی طوغری دکلدر.

مع‌مافیه صنعت متفکرینك تصور ایتدیکی کبی تماميله‌ده صنعی دکلدر. چونکه اونده خیالی اولان موضوعدر. حالبوکه بو اونك اك زیاده شایان دقت واساسلی نقطه‌سی دکلدر: روحی تشکیل ایدن، موضوعه قوت ویرن حس ایسه پك حقیقی، پك زنده‌در. حس کندی اطرافنده طوپلانیلان نوه؛ مرکز، چکردکدر، او اثر صنعته حیات ویرر، بو حیات، حیات خارجیه ایله روح صنعتکاردن متولددر. بناءً علیه صنعت حیاتدن بزی اوزاقلاشدیره‌جق یرده بالعکس اوکا سوق و ایصال ایلر: او کوزلرمزی طانیمدیغمز، بیلمدیکمز، کورمه‌یی اعتیاد ایدنمه‌دیکمز درونی بر کائناته آچار. اشیانك عمقنی کوسترن، حقیقیت بی نهایه‌یی کوسترن بر رهبردر.

و بوکا وصول ایچونده صنعت داخلنده کزینیر؛ وبو خطا اوکا دکل، بزم مزاج وطبیعتمزك نقصاننه، احتیاجات طولاییسیله اونك اوزرینه اجرا ایتدیکمز تضییقه، حقیقتك قلبنه نفوذ ایچون شرائط حیاتیه‌مزك معلولیتنه، بر درجه آلدانمق مجبوریتنه بناءً در. بز هپمز برر اسکی زمان حکمداری یز، اونلری حقیقته اقناع ایچون شکل حقیقتی مسخره جوجه‌لرك تحفلقلرینه تودیع ایدرلرمش. کذب صنعت ایچون او قدر اهمیتسز بر احتیاجدر، که آنجق کوزلرمزی،

قولاقلرمزی آچمق ، بزی احاطه ایدن دود معندی سیلمك ، حقیقت اشیایه نفوذ ایتدیرمك ایچون استعمال ایتدیکی بر واسطه‌در ، اویله بر واسطه‌که اونك حقیقت حساسه‌یی تحریسنده پك بویوك بر حسن موجوددر .

بونکله برابر ، صنعت مادامکه فعلاً تنظیم و ترتیب دیمکدر ، هیچ بر زمانده حیاته مغایر و مخالف دکلدر . او اویله بر ترتیب و تنظیمدر، که دماغی ، ذهنی دکل ، هیجانیدر. او خارجاً صنعی اولمقله برابر اساس اعتباریله بوندن معری ومنزهدر . فعلیات ، فکر و دماغ کندی هوساتنه تابع اوله‌بیلیر ، وبونلره کوره برطاقم ترتیبلر یاپار ، وبونلر حیات و موجودیتك شرائطنك تماميله عكسی بولنور ، فقط هیجان بویله دکلدر ، چونکه ایسته‌نیلدیکی زمان الده ایدیله‌مز ؛ او آنیدر ، بناءًعلیه طوغریدن طوغریه چیقیور دیمکدر . برهیجان حس ایدلدیکی کبیدر ، بناءًعلیه اکر حقیقی ایسه حیات ایله ، حیات عمومیه ایله ، هیچ اولمازسه حیاتك بر کوشه‌سیله اشتراکده دیمکدر . بر حس صنعی اولدیغی تقدیرده حق موجودیته مالك اوله‌ماز. زیرا اونکله اوینایانك قلبنده بر طوتمامشدر . صنعتده داخل حساب اولان آنجق حس اولناندر . او ، کرك أبی وکرك فنا اولسون آنجق حقیقی اولان ، حقیقتدن چیقان وینه ساحهٔ حقیقته عودت ایدن حسیاتی افاده ایده‌بیلیر . بدیعی ترتیب و تنظیملر آز چوق حاضرلانمش ، آز چوق کاذب ترتیب وتنظیملر دکلدر . بو صورتله حرکت ایدنلر موجودیتك خلافنده حرکت ایدییورلر دیمکدر. برهیئت مجموعهٔ حساسه کندی منابعنی حقیقةً یاشانمش اولان بر حیاتدن اخذ ایدر .

کائناتدن علاقه‌سنی کسن ، اونی بر منظره ، بر خیال تلقی ایدن براثر صنعت حسیات بدیعیه‌دن واونی تضمن ایدن اینجه‌لکلردن تباعد ایتمش دیمکدر . صنعت مزاقلیلرینه کلنجه ، بو صورتله حرکت آثار نفیسه‌یی آنجق میخانیکی نقطهٔ نظردن طارتمق ، شخصیتدن تجرد خصوصنده عدم اقتدار وقابلیته مالك اولمق دیمکدر. صنعتکارده بو حال ، شخصیتنك ، حسیاتنك ، بالنتیجه استعدادینك تکاملدن محرومیتنی مؤدی اولور. زیرا ، صنعت هرنه قدر سائر غایه‌لردن آیری برغایه‌یه مالك ، هر شیدن اول کندی موجودیتنه تابع ایسه‌ده ــ نتکیم صنعت صنعت ایچوندر نظریه‌سنی تعقیب ایدنلر بو نقطهٔ نظری مدافعه ایدرلر ــ او ، کندی مواد اساسیه‌سیله یاشامق وکندینه کافی کله‌بیلمك ایچون جذور حقیقتدن غذایاب اولمق مجبوریتنده بولنیور .

فقط صنعت یرینه یالکز حیاتی اقامه ایتمك بر خطادر که اونی اك أول صنعت رد و تحقیر أیلر . اساس طبیعتی هیجانی ، حسی خیالی اولان صنعتده واونك ایصال ایتدیکی ساحه‌دن اوزاقلاشمامق ایچون بلا توقف اوکندن کچیله‌جك سلسلهٔ خیالاتنه مغایر ، مخالف بونك قدر هیچ برشی یوقدر. شوملاحظات ومطالعاتدن آکلاشیلیورکه صنعت بو نقطهٔ نظردن‌ده آنجق آکلامایانلر ایچون حامل تهلکه‌در ، آکلامایانلردن مقصد ایسه حس ایتمه‌ینلردر ؛ بوندن باشقه هر شی سوء استعماله معروضدر ، بوندن اخلاق بیله قاچه‌مامشدر . او حالده صنعت‌ده بعض فناالقلره سببیت ویرییورسه بوندن طولانی طردمی ایتمك لازمدر ؟

بویله اولورسه اخلاقی‌ده رد ایتمك مقتضیدر . اکر بعض فناالقلر

تولد ایدییورســه بوندن صنعت دکل ، حس بدیعیدن محروم اولانلر مسئولدر .

٤

حامل اولدیغی هیجانده طولایی بی اخلاقدر نظریه‌سی —

صنعتك اعتبـاری اولدیقندن طولایی بی اخلاقدر ادعاسی صرف خارجیاته تماس ایتدیکی جهتله واقع اولان اعتراضاتك اك اساسلیسی دکلدر . زیرا موضوعدن ، حسیات و افکاردن تجرد ایله تولید ایتدیکی هیجان بدیعی یعنی اســاس ، روحی ، طبیعتی اعتباریله اونی بی اخلاقدر دییه تلقی ایدنلر پك چوقدر . « تولستوئی ، برونتیه‌ر » کبی اعاظم محررین اونی بر ذوق . بر ذوق حسی اولمق اوزره طـانییورلر ، غایه‌سز ، منفعتسز فضیلت اولمه‌یه‌جغنه نظراً اونی بوتون اخلاقه مغایر ومخالف کورییورلر . روسوده ، اونلردن اول باشقه درلو دوشونمه‌یوردی ؛ او هوسات نفـانیه‌یی تهییج ایتدیکی جهتله صنعتك اخلاق واعتیاداتی بوزدیغنی بیان ایدییوردی .

اونلرجه اســاس اولان بو بی اخلاقی تخفیف ایدلسه ، تصحیح اولنسه بیله بو قاطع اخلاقیونجـه صنعت ینـه غـیر اخلاقیدر . زیرا اونلرجه هیجـان بدیعینك هوســات نفسانیه‌یی ایقاظی هیچ بر قوته معـادل اوله‌مایور . بناءً علیه حسنی کوسترن ، خصوصیله غیر اخلاقی موضــوعلره ، موده‌للره مالك اولان آثار صنعت ، حامل اولدقلری هیجـان بدیعینك‌ده تأثیر مضری طولاییسیله ، انســانیت ایچون ممضردر نتیجه‌ســنه کیتمك غایت قولایلاشـییور . بو نظریه طوغری اولمش اولســه‌یدی کلمش ، کله‌جك بوتون آثار صنعتی امحا

ایتمك ، صنعتك اسمنی دنیا یوزندن قالدیرمق اقتضا ایدردی. چونکه شمدی‌یه قدر وجوده کتیریلن آثار نفیسهٔ صنعتکارانه آنجق هیجانك ، بناءً علیه حسن بدیعینك تقدیس وتقدیرندن عبارتدر ، بر چوق لوحه‌لر ، هیکللر ، اوپرالر یالکز بونی ، حسن بدیعی‌یی کوسترمکله بر قیمت مخصوصه‌یه مالك بولنیورلر ؛ حتی او صورتله کوستریورلرکه بونلر عریانی کبی حقیقتده اظهار وارائه ایدلمش اولسه‌یدیلر پك فنا اوله‌جق پك چوق موضوعاتی بیله احاطه ایدییورلر ،

بوتون آثار صنعت ، ندیمك ، نفعی‌نك ، حامدك ، فکرتك ، روبنسك ، رامبرانك لوحه‌لری ، موزارك ، شوپنك، غونونك الحان ونغماتی هپ بو مقصدی ، طبیعتك ، وجود بشرك الهام ایتدیکی علویتی ، حسنی تأمین ایتمکده درلر . بو نظریه طوغریدن طوغری‌یه حسن بدیعی‌یی مؤمن صنعتی انکار ایتمکله تفسیر ایدیله‌بیلور .

شو ادعا ، شو مطالعات نه قدر طوغری اولورسه اولسون ، ینه معترضینه تام و قطعی بر جواب دیمك دکلدر ، زیرا اونلر غیر قابل انکار بر نقطه‌دن باشلایورلر اوده صنعتك بر ذوق ، بر ذوق حسی اولمه‌سی کیفیتیدر . موسیو برونتییه‌ر بو مسئله‌یی چیقارمقله پك ایی یاپمشدر ، هیچ بررسم یوقدرکه قولاق ایچون بر نوازش اولماسون ، هیچ بر ادبی اثر یوقدرکه هم صماخی ، همده روحی اوقشاماسون ، خلاصه هیچ بر حسن یوقدر، که حسیاتك وساطتنه مراجعت ایتمه‌سون ، اونك ایچون بر ذوق اولماسون ، صنعتی تصفیه مقصدیله اونی امحا ایدنلرك ، مثلا صنعتدن ذوقی اخراج ایتمك ایسته‌ین تولستوئیك حضورنده بونلری تکرار ایتمك فائده‌لی‌در .

فقط بونلری سویله‌مك صنعت غیر اخلاقیدر دیمك دکلدر .

ذوق حس طبیعته موافق بر حرکتك محصولی اولمقله هیچ بر زمان فنا دکلدر، فقط بونکله هوسات نفسانیه‌نك امتزاجیدر، که فنالغی تولید ایدر ؛ بر حظه فضله حظ علاوه‌سی آرزوسیدر، که بوتون بزم مقدراتمزی تخریب ایله‌مکده‌در. حسده‌کی غیر اخلاقیت حال طبیعی‌ده بولنان بر فعالیتك تغیر وانحرافیله ، یعنی سفاهتله تعین ایدر. بناءً علیه ذوق بدیعی ، بوتون اذواقدن دها زیاده بو انحرافه غیر مساعد و مخالفدر. زیرا او بوتون عضویاتمزك اك عالیسی اولان سامعه ایله باصره‌یه خطاب ایتدیکی وبو خصوصده‌ده مادیات وخارجیاتدن تباعد ایتدیکی جهتله تولید ذوق خصوصنده اك صاف اولاندر، ونهایت اوساده بر ذوق دکلدر، هر نه‌قدر هیجان بدیعی حسیاته مراجعت ایدیورسه‌ده یالکز بونکله اکتفا ایتمه‌یور، او بزم یالکز حلیمات اعصابمزك تحریکی منزله‌سنده قالمایور. زیرا او نه شامه‌یه ، نه لامسه‌یه ، نه‌ده ذائقه‌یه خطاب ایدر ، بناءً علیه نه صنعت طبخ ، نه صنعت رایحه موجوددر. بو ایسه بر دلیل واضحدر. فاتحك استانبوله کیردیکنی کوسترن بر لوحه ایله بر مجاز پیشرونك بزم اوزرمزده‌کی تأثیرینك کیف ما اتفق طاغینق بر فکرك ، یاخود قارماقاریشیق اصواتك تأثیراتنه مساوی اولدیغنی اینانیلیر شیمیدر ؟ بو صنعتی روزکارك آغاجلر اوزرنده حصوله کتیردیکی اهتزاز اویونلری ، ویاخود خوشخیالنما جلوه‌لری معیارنده طوتمق صنعتك تولید ایتدیکی هیجانی انکار ایتمك ، یالکز حسیاتمزه دکل، تحسساتمزه اجرای تأثیر ایتدیکنی، بالنتیجه ذکامزی بوتون موجودیتمزی حرکته کتیردیکنی اونوتمق دیمکدر. او حالده بو ذوق روحی قدر عادی حظوظاتدن متباعد نه‌واردر؟ بونك ایچون صنعتدن دها چوق صاف ، دها آز غیر اخلاقی نه اوله‌بیلور ؟ صنعت

هوسات نفسانیه‌یی کوستریر کبی اولان قسملرنده بیله ذوق عادیدن اوزاق، اونکله امتزاجدن متباعد ومجتنبدر؛ بوندن طولایی اونی تقبیح ایده‌جك هیچ بر دلیل الده موجود دكل دیمكدر .

شبهه‌سز بو انحراف مزاج وطبیعتله یالکز حسیاتی دكل صنعتی‌ده هیجان بدیعی‌یی‌ده تغییر ایتمك ، فضله ذوقی آلمق مقصدیله اونی یولندن دوندیرمك ، سفالت ، اضطراب ، موته قدر هر شیده بر بدیعیت آرامق ممكندر .

بو نفسخ نه قدر درین ، نه قدر عمیق اولورسه اولسون چیرکیندر . بویله بر طرز تلقی‌یی صنعتك اوموزلرینه یوكلتمكدنسه صنعتكارك ویا هوسكارك مزاج و طبیعتنه یوكلتمك دها طوغریدر. روحك کندی اوزرینه تماميله یوكلنمسی بوتون هیجاناتی اساسندن ، روحندن سوندیرر، اولدیرر. حساسیتمز اوزرنده‌کی سوء استعمالات ـ فضله ذوق تحریسی ـ اوندن نزاهت و معصومیتی قالدیرر، بوده روحك هیجاندن بری قالمه‌سنی ایجاب ایدر . کندی تحسساتنی تحلیل ایله امرار اوقات ایدن هوسكاران ، صنعتكاران بالآخره اولورلر . بودله‌رك زهرهٔ المدن صکره اولمه‌سی هپ بو تحلیل طولاییسیله‌در ؛ وبو تحلیل هیجان بدیعی‌یی اك صوك نقطه‌سندن اوریر ، اولدیرر ؛ اونی قوروتیر ، بتیرر. اونی نفسندن ، حیاتندن محروم ایلر .

شو مطالعاتدن آكلاشیلیورکه سفاهت حسیه هیجان بدیعینك بر نتیجه‌سی دكل ، بالعكس اونك تزاهر ایتمه‌مسنه بر وسیله‌در . بناءً علیه ذوق بدیعی تولستوئینك ، برونتیه‌رك دوشوندیکی کبی عادی بر ذوق حسی دكلدر . و اخلاق اعتباریله هیچ بر تنمیده ، هیچ

تقبيحه شايان دكلدر ؛ ذوق بديعى بالعكس سفاهت ذوقيه‌دن متباعد ؛ اوندن متنفر ، صافيته فوق‌العاده ميالدر.

صنعت نه اخلاقيدر، نه‌ده غير اخلاقيدر نظريه‌سى — بعضيلرى‌ده صنعت غير اخلاقيدر ديمكدن اخلاقيدر معناسى استخراج اولنماليدر ديبورلر، وشو صورتله بيان مطالعه ايديبورلر :

صنعت معناى محدوديله اخلاقى اوله‌ماز ، او هيچ بر زمان نه بر مثال ، نه بر نصيحت ، نه‌ده بر درسدر . بونكله برابر صنعت مدافعلرينك قهرمانلرندن اولان هه‌كل ، شوپنهاور كبى ذواتك تلقياتى كبى او تماس ايتديكنى تنزيه ايدر ، بناءً عليه احتراصاته قارشو بشرى محافظه ايلر ، بى اخلاقيدن معرى برشى‌ده دكلدر .

فى‌الحقيقه بعضلرى ايچون صنعت بوتون اشكالى خياليله شديرر ، وبويله‌جه مصنع اشكالدن تركب ايدر برشيدر، كه كنديسنه تماس ايدن هر شيئى تنزيه ايله مشروع قيلار طرزنده تلقى اولنمقده‌در.

بوندن دها ياكلش بر تلقى اوله‌ماز . زيرا بو صنعتى يالكز موضوع جهتندن دوشونمك اولديغى كبى صنعتك ايى‌يى اولديغى كبى فنايى‌ده كوستره‌جكنى ، كوزللشديره‌جكنى ، وبو بر تنفر نتيجه‌سى دكلسه محقق مضر بر تأثيره مالك بولنه‌جغنى اونوتمق ديمكدر . وبو اعتراض صنعتى تنزيه ايتمك ايسته‌ينلره بيكلرجه دفعه فيرلاتيلمش بر اعتراضدر . كوزللشديرمك كيفيتى اساساً بوتون صنعته تطبيق اولنه‌بيلير برشى دكلدر. زيرا صنعت هر زمان طبيعتى كوزللشديره‌مز؛ بوكا نه طبيعتى تقليد ايدن حقيقيون ، نه‌ده اونى خياليله شديرن ،

حسنلشديرن خياليون موفق اوله‌بيلمشدر . باخصوص بو ، صنعتك اساسنه ، تعريفنه توافق ايتمه‌ين عارضى بر مسئله‌در .

بعضيلرى ايچون صنعت ، موضوع نه اولورسه‌اولسون، كوستر ديكى محيط نره‌سى بولنورسه بولنسون ، دائما صاف و نزيه عد اولنمقده‌در ، زيرا هيجان بديعى بزده حيوانى ، و سوق طبيعى‌يه عائد نه وارسه اونلرى ازاله ايله بزى تهلكه‌دن اوزاقلاشديرر ، حتى بعض آثارك محتوى اولديغى سمومدن بيله وقايه ايدر ظننده درلر . حسن بديعى‌يى فضيلتك ، اسكى يونانيلرده و حال حاضرده اولديغى كبى ، تابعى قيلان بو نظريه‌ده اولكندن دها آز خطالى دكلدر . فى‌الحقيقه بزم تقدير وپرستشمزه مظهر اولان هرشى فضيلت نثار دكلدر. اويله كوزل شيلر واردركه هيچ بر زمان فضيلتله قابل توفيق اوله‌مازلر . اكر طبيعتده هرشى ، حتى بر هيئت مجموعهٔ ناقصه‌دن متولد چركينلك بيله حسنه مالك ايسه شو نظريه‌يه بناءً اخلاقى هر يرده، هرنقطه‌ده كورمك مقتضيدركه بوده غير ممكن ديمكدر. تقدير حسن بزى ديكرلرندن آزاده قيله‌بيله‌جك بر فضيلت دكلدر. حسن، اخلاق نقطهٔ نظرندن دوشونيلديكى تقديرده ، نه خير كار ، نه‌ده فاسقدر ؛ او تماميله بى طرفدر .

حس بديعى طبيعتى مقتضاسى او قدر آز اخلاقيدر، كه اخلاقى اولان شيلرله امتزاج ايتديكى كبى غير اخلاقى بولنانلرله‌ده امتزاج ايدر. اخلاق ايله نه قدر مشبوع اولورسه غير اخلاقى ايله‌ده او قدر مشبوع بولنه‌بيلير .

فعلاً تاريخ ، صنعتكارلرينك حسن بديعى‌يه عائد حرارت‌عشقلرى نتيجه‌سى اوله‌رق ، اك چركين ، اك زياده اخلاقى بوزان شيلرى ،

اظهار ايدر بر چوق آثار نفيسه‌يى بزه كوسترمكده‌در. فروغونارك بعض لوحه‌لرى ، « غلوديبون »ك كوچك هيكللرى بو قبيل آثاردن اولديغى كبى « تريستان » نامنده‌كى موسيقى شناسك پارچه‌لرى ايسه بزى نوميدى‌يه ، جسارتسزلكه ، متروكيته ، تسكين اولنه‌ماز آرزولره سوق ايدر .

برطاقم قيمتدار آثارده موجوددر، كه بر آرزوى فسقك مولودى اولوب بزى سفاهته سوقه يلته‌نيرلر .

مع مافيه غير اخلاقيتك تأثيرسز بولنديغى ادعاسنى اوكه سورمه‌مليدر . موضوعك غير اخلاقيتى نقطهٔ نظرندن بو طوغرى اولسه بيله آثار صنعتك طبيعت تهيجكارانه‌سنه بناءً حسياتك غير اخلاقيتى نقطهٔ نظرندن طوغرو اوله‌ماز . زيرا فسون بديعى ايله ، جاذبهٔ بديعى ايله غير اخلاقى دها تأثيركاردر.

هيجان بديعى ، كنديسنه داخل اولان حسيات ايله تعين ايتمه‌سنه بناءً ، خارجى اخلاقيتى‌نه اولورسه ، او اخلاقيت ، يا غير اخلاقيته تماميله لاقيد ، طبيعتى مقتضاسى معدوم الاخلاق ـ يعنى نه اخلاقى ، و نه ده غير اخلاقيدر ـ اخلاق خصوصنده بى طرفلغنه بناءً ژان ژاق روسو كبى اونى ، كويا طبيعتده نه اخلاقى ، نه‌ده غير اخلاقى شيلر يوقمش كبى بى اخلاق تلقى ايتمك طوغرى اوله‌ماز. طبيعتده بر طاقم شيلر واردر، كه اخلاقه ، غير اخلاقى‌يه تماس ايتمزلر. صنعتده بونلردن بريدر .

او اويله برشيدر، كه اونك كنديسنه مخصوص و متمايز برساحه‌سى واردر ، هر شيدن آيريدر ..

ایشته صنعتی نه اخلاقی ، نه ده غیر اخلاقی یعنی معدوم الاخلاق تلقی ایدنلر بو صورتله دوشونییورلر .

٦

صنعتك اعتیادات واخلاق اوزرینه تأثیری — صنعتی معدوم الاخلاق تلقی ایتسه‌ك بیله اخلاق و اعتیادات ، تربیه اوزرینه هیچ بر تأثیری یوقدر دییه‌مه‌یز. بوقدر الهامکار بر واسطهٔ تبلیغك اخلاق اوزرینه تأثیری اولمایه‌جغنی سویله‌مك معناسز بر شی اولمقله برابر اخلاق خصوصنده بی طرف اولدیغنی قبول ایتسه‌ك بیله بو طبیعت و مزاجنه خلل کلمه‌مك شرطیله ینه اخلاقه بر معاون اوله‌بیلیر .

حقیقةً هیجان بدیعی اویله بر شیدر، که بذاته مضر اوله‌بیله‌جك بعض آثارك غیر اخلاقیتنه قارشـو بزی وقایه ایدر . نظرلرمزی موضوعدن دوندیروب هیجان بدیعی اوزرینه چویره‌جك اولورسه‌ق موضوعك تهلکه‌لی ، فنـا اولان تأثیراتی اهمیتـدن دوشر . بونك ایچوندر، که حقیقتدن بزی اینجیته‌جك ، بزه اسـتکراه ویره جك بر چوق مناظر رسمده ، موسیقی‌ده ، شعرده ، رقصده ، هیکلتراشیده بزی اینجیتمه‌یور ، بزه اسـتکراه ویرمیور . فنا بر الهامك نتیجه‌سی اولمقسزین هیکلتراشـیده‌کی ، رسمده‌کی عریانی دائما نزیه و صافدر . « وه‌نوس دوکینده » عتابده بولنه‌بیلمك ایچون صنعتدن پك آز بهره‌دار اولمق اقتضـا ایدر. هیجان بدیعیدن باشقه بر حس غیر نزیه قارشمایان آثار قارشوسـنده ، موضوع نه اولورسه اولسون ، انسان تقدیردن باشقه بر دوشونه‌مز .

بو صورتله حرکت ایدنلر صنعتی آکلامایانلر ، واونك عکسـنه

حرکت ایتمك ایسته‌ینلردر . اکر صنعتك وصف و مزاجی حقیقةً غیر اخلاقی آثارك مهالکنی تزیید ایدییورسه بوکا مقابلده غیر اخلاقیتی عارضی اولان آثارك بو شائبه‌سنی‌ده ازاله ایدییور. عادی بر اثرده پك تهلکه‌لی اوله‌بیله‌جك عارضی اخلاقسزلقلر براثر نفیس وقیمتدارده پك اخلاقی اوله‌بیلیور .

بو مطالعات صنعتك تأثیر اخلاقیسی حقنده پك نا کافی‌در. صنعت اخلاق ایچون هیچ بر زمان بر سپر دکلدر . صنعت فسون هیجان آوری ایله اخلاقه بر مقدمه‌در، که حیات اخلاقینك روحمزده اویاندیردیغی تمایلاته مشابه تمایللر اویاندیرر . بونلر بزی تمامیله فضیلته سوق ایتمزسه‌ده درونی براستقطاب ایله اوکا طوغری توجیه ایدر.

بر اثر صنعت تودیع راز ایتمك ایچون اولا منفعت نا اندیشی‌یه محتاجدر : بوده حیات روزمره‌مزده‌کی اشتغالات معتاده‌مزك، منفعت جو نقاط نظرمزك نسیانیله قابلدر . برهیجان بدیعی طویه‌بیلمك ایچون بو بر ضرورت قطعیه‌در .

اکر مأیوس و مکدر ایسه‌ك ، بر اندیشه‌نك النده بازیچه ایسه‌ك اك نفیس ، اك مکمل بر اثر صنعتك قارشوسنده هیچ بر شی حس ایده‌مه‌یز . بوندن باشقه ـ بعض حکایاتك رسمه تودیعنده ، یاخود سویلن بر چهره‌نك ترسیمنده وقوع بولدیغی کبی ـ بز یالکز موضوعك جهت اظهاریه‌سنه باقه‌جق اولورسه‌ق هیچ بر ذوق آله‌مایز؛ زیرا ذوق بدیعی او زمان بر طاقم عملی ملاحظاته موقعنی ترك ایتمش اولور. برکیمسه‌که « روبنس »ك عریان لوحه‌لری قارشوسنده چیپلاق اولدقلرینی اونوتمز ، روحنی هیجان بدیعی‌یه قاپاتمش بولنور. اوزمان

اك نفیس ، اك قیمتدار بر اثرك قارشـوسنده فیأت تقدیریله مشـغول اولان کیمسه کیبدر .

مادامکه ذوق بدیعی‌یی طانیه‌بیلمك ایچون اك برنجی شرط حیات روزمره‌مزه عائد اندیشه‌لردن تباعد ایتمکدر ، او حالده اونك برنجی تأثیری ونتیجه‌سی اونلری تبعید ایله‌مکدر . طبیعتك قارشـوسنده نصل ،که صنعتکار بوکبی اندیشه‌لردن مقتضای طبیعتی اوزاقلاشیرسه تماشا کر ، قارءده صنعتك جهت صنعیه‌سی طولاییسیله عینی صورتله اوزاقلاشیر. بو صنعیت اونی برعالم خارجی‌یه ، بر عالم غریبه ایصـال ایدر. حیات حقیقیه اطرافنده احتیاجاتك طوپلامش اولدیغی کثیف منفعت ، احتراصات توللرندن اونی قورتاریر. کذب وصنعیت صنعتده حیات حقیقیه‌ده خاطرات وسیاحتك اوینامش اولدیغی رولی اوینار. خاطرات وسـیاحات موقعلرمزی دکشدیرمك طولاییسـیله اشتغالات روزمره‌دن بزی تباعد ایتدیریر .

بو اوقدر طوغریدرکه جریان حیاتك بزی دائما تسخیره سـوق ایتدیکی آلام و اضطرابلردن ، غموم و تفکراتدن سـیاحت ، تماشـا و استماع صنعتکارانه قدر هیچ برشی قورتاره‌مز.

شـو مطالعاتدن هیجان بدیعینك اوزرمزده برتأثیر تعمیرکاری اولدیغی ، عادتا بزی باشقه بر حیاته سوق ایتدیکنی استخراج ایتمکله برابر بزی منافعك ید اعتسافکارندن خلاص ایتدیکنی‌ده چیقاره‌بیلیرز. او بزی منفعتده فائده‌نك تعقیبندن قورتاریرکه بو ایسه اخلاق ایچون بر محك دیمکدر. بزی حیل و دسـایسك فوقنه ، هیـچ اولمازسه بر دقیقه اولسـون ، اصعاد ایتمکله اونلره عودت اعتیـادینی تنقیص ایدر ، حیات غایه‌سـنك یکانه منفعت اولدیغی ملاحظه‌سـندن

اوزاقلاشـديرر ، دها صـاف بر هوای حیاتی تنفسه سـوق ايلر ؛ خلاصة الخلاصه تماميله خودبين ، هوسات نفسانيه‌يه ميال رؤيتلردن ، ملاحظه‌لردن بزی قورتارير . وبر دقيقه ايچون فنا اشتهالرك ، وحشی سوق طبيعيلرك الندن چكديكی جهتله احتراصـاتك الندن‌ده خلاص ايلر . هه‌كل « صنعت بزی دهالی عالی بر هوای نسيمی‌يه‌ايصال ايلر » ديديكی زمان بونی سـويله‌مش اوليبوردی ، حقی واردر ، صنعت تماميله تصفيه و تنزيه ايده‌مه‌مكله برابر بزی رقته سـوق ايدر . حيات اخلاقيه‌نك نشوونماسـنه مانع اولان طفيلی اوتلرك تأثيرندن بزی قورتاران‌ده اودر .

بو نقطه‌ده هيجـان بديعی دها ايلرولره قدرده كيدر . او ، بزی منفعتدن تبعيد ايتمكله قالماز ، طوغريدن طوغری‌يه بر تأثير ايله ، اثرك تولد ايتديكی فعـاليت منفعت نا انديشی‌يه تمـاس ايتديرمكله منفعت‌دن اوزاقلاشديرر . بو اويله بر منفعت نا انديشی‌در ، كه بنلكمزك اعطاسنی طالب ، ومثبتدر .

فی‌الحقيقه فعاليت بديعيه بر ذوق ايسـه‌ده ، حس ايديلن ذوقدن تولد ايدييورسه‌ده ذوقی بر غايه ياپماييور . او اويوندن متولد فعـاليت كيدر ، اويونك فعـاليتی ذوقه رفاقت ايدييورسـه‌ده بر غايهٔ مستقله‌يه بناءً اولمـاييور ، او كندی كندينه ، كنديسی ايچـون بر قيميت مخصوصه‌يی حائزدر .

صنعتكارك وسـائط و اصول ابداعيه‌سی نه اولورسه اولسون او اولا كندی روحنك تأثراتنی نقله چاليشـير . صكره مادی نقـاطی دوشونير . هوسـكار ايچون‌ده بويله‌در . بز بر اثر صنعتی آنجق تولد ايتديكی ، وروحنده تيتره‌ين فعاليته اشـتراك نسبتنده حس ايدرز .

هوسكار ذوقنى آرايورسه ، حقيقى بر صورتده حس ايده‌بيلمسى ايچون صنعتكار كبى ، اوده نقطهٔ عزيمتنى اونوتمه‌يه ، كندى هيجـانـنه ترك موجوديت ايله‌مه‌يه ، كنديـنى تسخير ايدن جريان حسـاسيته تابع اولمه‌يه مجبوردر. ايشـته هيجان بديعى بوقدر منفعت نا انديش‌در . بناءً عليه او اخلاقه بر مقدمه ، بر تمايل ديمكدر. بويله بر غايه‌يه مالك اولمق ايسته‌مك ايسـه اك بويوك فدا كارلقلرى ، اك بويوك زحمتلرى اختيار ايتمك ديمكدر .

آثار صنعتك بزم اك صميمى نقـاط روحيه‌مزده اوياندير‌ديغى هيجان ، فعاليت اخلاقيه‌يه يالكز منفعت نا انديشى طولاييسيله دكل، بر فعاليت آهنكى‌ده روحلره اشاره ايتمه‌سى طولاييسيله ايفاى خدمت ايدر. بوتون آثار صنعت بر وزن وقافيه‌در،كه اونى تشـكيل ايدن بوتون مواد وعناصر اونك اطرافنده طوپلانير، برانتظام وترتيبه‌مالك بولنور. صنعتده ترتيب‌وتنظيم اويله برشيدر،كه روحك درينلكلرندن طوغار ، آهنك درونى‌يى خارجاً كوسـتريز. وبو آهنك تماشا كر ويا قارئك روحنه نفوذ ايله بو صـورتله صنعتكارينك روحيله اونك‌ده روحنى هم آهنك اوله‌رق چارپمه‌يه ايصـال ايدر و فعاليت آهنكى تأمين ايتمش اولور . آرزولرمزك ، تمايلاتمزك، حيـاتمزك بر غايه‌يه ، بر آهنكه مربوطيتنى آمر بولنـان اخلاق دخى بر توليد آهنك ، بر ترتيب وتنظيم ديمكدر. بونقطه‌ده صنعت اخلاق ايله برله‌شيور يالكز اخلاق ايله آره‌لرنده‌كى فرق غايه‌لرك تمـاديسى ويا توقفى فرقنـدن عبارتدر . اخلاقك غايه‌سى كنديـنى متجـاوزدر . او ، موجوديتك تكامليله هر دقيقه دها زياده ايلروله‌مك احتياجنى حس ايدر ، حالبوكه صنعتك غايه‌سى هيچ بو يله دكلدر ، او كنديسنده‌در ؛ وكنديسـنه

كافيدر. بو تحول طولاييسيله‌در، كه موسيو پولان صنعتی تهلكه‌لی بولييور. چونكه غايه‌سی متماديا تكامله مربوط بولنان، دائما ناتمام قالان اخلاقی اساساً تمام ومكمل، وموقوف برغايه‌يه مربوط صنعت تلقی ايتمك كبی بر محذوری داعی ايمش. فقط بو اعتراض صنعتك، انتظام وآهنك اوصافنه مالكيتيله رد وجرح اولنه‌بيلير. زيرا بو انتظام وآهنك بزی حيات اخلاقيه‌يه، حيات حقيقيه‌يه، يالكز كندمزله دكل، باشه‌لريله، شرائط موجوديتله امتزاجه سوق و ايصال ايلر. صنعت بر اعتدال ديمكدر اونی حصوله كتيرن هيجان نه‌قدر شديد اولورسه اولسون اداما افراطلردن اجتناب ايدر. بو ايسه فضيلتك اوصاف اساسيه‌سندن بريدر. فقط اعتدال ديمك عاديت ديمك دكلدر، عاديتدن صنعت قدر اخلاق‌ده مجتنبدر. بو اعتدال فنا آرزولرك النده بولنانلری اونلردن قورتارير، فی‌الحقيقه بر متروكيت مطلقه‌يه سوق ايتمز، فقط بوتون شرك ذوقی اولان بر نقطهٔ معتدله‌يه كوتورير. بزی هوسات نفسانيه‌يه ايصال ايتمك شويله طورسون هيجان بديعی حسياتمزی آهنكله ضبط ايده‌رك تنزيه و تصفيه ايدر. او بوتون بونلری نه فضله تهييج ايده‌رك، نه‌ده انكار ايده‌رك اداره ايلر، كه حقيقی اخلاقك مقصدی دوندن باشقه بر شی دكلدر. موسيقی‌نك تأثير سكون آوری عدديتك قندن ايلرو كلمكده‌در، صنعت بزی حياتمزدن منقطع، متوازن بر حياته سوق ايدر، بو اويله بر حيات ـ كه حيات اولمامقله برابر اوكيندر.

هيجان بديعی احضاردن‌دها بويوك بر قوته‌ده مالكدر: فعاليتمزی تقليده ـ ايتديكی جهتله اخلاقيتی تهييج ايدر.

بر اثر صنعتده‌کی حقیقت هرنه اولورسه اولسون ، اونك صنعتكارك روحنده یاشایان برغایهٔ خیالینك تمامی اولماسی ممكن دكلدر. غایهٔ خیالیدن بوراده مقصد عوامك آكلادیغی كبی كوزلشدیرمك دكلدر. بناءً علیه هیچ بر اثر صنعت یوقدرکه صنعتكار نص اشكالده غایهٔ خیالیسنی تشكیل ایتمشسه اویله‌جه بزم‌ده حیاتده بر غایهٔ خیالی تجسیم وتشكیل ایتمه‌مزه بر مثال تشكیل ایتمه‌سون .

فضله اوله‌رق هیجان بدیعی ، فعالیت منفعت نا اندیشانه‌سی ولاییسیله ویرمش اولدیغی اذواق واسطه‌سیله بزه صرف اخلاقی اذاقی كشف ایتدیره‌رك ساحهٔ حركتنی تجاوزه دعوت ایدر . صنعتكارك چكدیكی مشاق و مزاحم ، كوسترمش اولدیغی مقاومت سعی ، خصه بر اثر قارشوسنده « چوق قوتلی » دیدیكمز زمان مقصدیمز بزه ذوقك آنجق زحمت مقابلنده الده ایدلدیكنی كوستریر ، بزی بی و غیرته سوق ایلر .

مسئله بوقدرله‌ده قالماز. هیجان بدیعی بزه بر صوا روحیه ، بر صولت تهییجیه بخش ایلر ، او فعالیت ، متانتك بر لدیدر. بر شرقی سویلندیكی زمان سسمزی اوكا ترفیقه قالقیشمه‌مز موسیقی نغماتنی آیاق واللر واسطه‌سیله اولچمك ایسته‌یشمز ، رقصاجاقلرمزه قدر حركاتی تشمیل ایدیشمز بوكا بر دلیلدر . مادامكه جان بدیعی بر ذوقدر . او طوغریدن طوغری‌یه قائمزك جریاننی تبع ایتمك ، حساسیتمزی تهییج ایتمك كبی نتیجه‌لره وصولدن ماعدا ذكامزی تنویر ، اراده‌مزی تقویه ، بر كلمه‌ده آهنك حیاتمزی‌ال فعالیته ایصال ایده‌جك نتایجه‌ده واصل اولور. بو اوقدر طوغرشیدر ، كه بز ایی بر اثر صنعتی تقدیر ایتدیكمز زمان بر غرورس ایدر ،

كندمزی سائر انسانلردن تفریق ایدر . بوقدر نفیس شیلری حس ایتمکله مغرور اولورز ، اونلری ابداع ایدن کندمز ایمشز کبی بر واهمه‌یه اوغرارز . بوده آز چوق طوغریدر ، چونکه بر حسنی طویمق دیمك اونی درون روحده آز چوق یکیدن ابداع ایتمك دیمکدر. هیجان بدیعی بزده موجود منابع عشق ومحبتی اویاندیرر ، بزده بویوکلکلره قارشو بر اشتها تولید ایدر. هیچ بر کیمسه ، هیچ تماشاکر و محرر یوقدر، که بوبوك حامدك اسکندر ایله اشبری کوروشدیردیکی — « کیمدر ، بو قادین که بونده مصلوب » مصراعیله باشلایان — تعریض صحنه‌سنی ایشیدوب‌ده قلبنده بر علو جناب ، بر فدا کاری طویمه‌سون . بوکبی یوکسك حسیاتك بزی زیارت ایتمه‌سی سببیله‌در، که بر اثر نفیس صنعتی اللرمزله ، دوداقلرمزك شماتتلریله ، هیجانلرمزله قارشیلارز. ینه بو سببله‌در، که بز بر اثر نفیس وعلوی‌یی کوریر کورمز اونك بر مثلنی وجوده کتیرمه‌یی دوشونیرز. فی‌الحقیقه بر چوق الهاملرك باشقه سببلری یوقدر . ینه بو سببله‌در، که آثار صنعتك نشر ایتدیکی اصالته قارشو بزده بر حرارت یاشار : بو سببله‌در، که آثار صنعت بزده قهرمانلغی اویاندیرر ، انسانلری حربه سوق ایچون موسیقی استعمالنك اسباب حقیقیه‌سی شو مطالعاتله آکلاشلمش اولیور. هیجان بدیعی‌تودیع ایتدیکی حرارت‌طولاییسیله روحمزی تمیه ایدر ، عمقنده موجود اك زنکین، اك کیزلی رشیمات حیاتیه‌یی انکشاف ایتدیرر. اخلاق اراده دیمك اولمسنه نظراً بو حرارت صنعتدن دها زیاده بزی اخلاقه سوق ایده‌جك نه واردر ؟

خلاصه اخلاقی اولمادیغی قدر غیر اخلاقی دکلسه ، اکر حسن بدیعنك اخلاقیتنه قانع اولانلره رغماً اواخلاقك یرینه‌قائم اوله‌مایورسه

اساسنده کندینه یابانجی اوله‌رق التحاق ایدنلردن آیری بولنیورسه صنعتك حساسیتمزه وبونك طولاییسیله فعالیت روحیه‌مزه اجرا ایتدیکی حسن تأثیر طولاییسیله حس خیرحس حسنله دائما مناسبتدار دیمکدر. هرنه‌قدر اخلاقی، باشلی باشنه مذهب، حسن تأسیس وتشکیل ایده‌مه‌یورسه‌ده آراده‌کی مشابهت اوقدر چوقدر، که تلقین ایتدیکی تقدیر وپرستش، تولید ایتدیکی نفرت واستکراه طولاییسیله، حتی حسنك سیئاتله امتزاجنه، آره یرده‌کی فروق عظیمه‌یه رغماً، اونك یرینه قائم اوله‌بیلیور. صنعتده خیر، سیئه، حسن، صافیت، زشتی خطوط مشترکه ایله منفعت نا اندیشی‌ده، عشقده، توازنده برله‌شییور، دیکر طرفدن‌ده عدم انتظامی تقبیح، نفرتی ایقاظ ایدییور.

٧

بی اخلاقی ایله صنعت اجتماع ایده‌مز. — بوتون بونقاطده حسن ایله‌خیری تقریب ایدن مناسباتك، صنعتك — فعلیات اخلاق آور اعتباریله دکل، حیات اخلاقیه‌یه احضار وایقاظ اعتباریله. — اخلاقیتك دلیلی اولمه‌سی اساساً کوزل، نفیس اولان بر اثره داخل اولان حسیات اخلاقیه‌یه فضلهٔ حسن علاوه ایتمه‌سیدر.

اکر اخلاقیت ایی بر اثرك حسن بدیعیسنی تولید ایتمه‌یورسه تولستوئینك و رفقاسنك تلقیاتی خلافنه اوله‌رق اخلاقیت الهام کافی کلمه‌یورسه، حقیقةً اخلاقی اولوبده خوار و ذلیل قیمتدن معری بر طاقم آثار وارسه، معکوساً، لاقید دکل، جداً سیأت نثار بر طاقم آثارك حسنی وقیمتی بولنیورسه شبهه‌دن وارسته‌در، که حسنك علویت و رونقیسنه اصالت و نجابت حسیه باشقه بر رونق، باشقه بر علویت

بخش ايدر . اخلاقيت ، حيات ويرديكى آثاره دها زياده روح ، دها زياده عموميت ويردكدن ماعدا يكى برطاقم آهنكلر علاوه‌سيله تأثرات بديعيه‌يى تقويه ايلر. الهامك علويتنى ، صافيتنى حسنك علويتنه مزج ايده‌بيلن آثار الك قيمتلى شه آفريده‌لردر . ميله‌نك « آنژه‌لوس » نامنده‌كى لوحه‌سى ، حامدك اشبرى ، فكرتك سيسى بونك الك بويوك دليليدر .

بوندن باشقه بر صنعتكارى بر غايهٔ عالئ خيالى اداره ايتمزسه - انحطاط زماننده يونانستانده ، اون آلتنجى عصرده ايتاليادە صنعتى اخلاقيات ودينياته عائد مشاغلدن آيردقلرى زمان كورولديكى كبى - صنعت بوشانير ، چيپلاق قالير. بر اثر صنعت غير اخلاقيتى نسبتنده غير بديعى اولور. زيرا غير اخلاقيت قارء ويا تماشا كرى صيقار ، اونى تضادلر آره‌سنه وضع ايدر ، اونى بو صورتله حسنك معكوسى اولان زشتى‌يه سوق ايدر. هرنه قدر سيأت كوزله منضم اولورسه‌ده تماميله اونكله امتزاج ايده‌مز . طبيعت و مزاجى مقتضاسيله ، دائما يابانجى قالير. بر اثر صنعت برطاقم غير اخلاقى تأثيراته مالك اولورسه، احتراصاتمزى اوقشارسه بو عدم انتظام تقديرمزى ، مزاج طبيعتمزك وحدتنه بناءً ، زده‌لر ، زيرا آهنك وتوازنى قيرار. وبوندن طولايى تهيجاتمز اكسيلير، آثار صنعتى تماشا وقرائت خصوصنده لازم كلن سكون وصافيتى اولديرر ، خلاصه بزى سمادن يره سوروكلر .

فراغونارك ، قلاديبونك ، اوفنباخك ، نديمك بعض آثارينك لكه‌سى ، وەنوس مديچينك وەنوس دوكينيده قارشو مادونيتى بودر. ايكى لوحه‌نك ، ايكى هيكلك ، ايكى موسيقى پارچه‌سنك ، ايكى شعرك - صنعتكارلرى وقيمتلرى مساوى اولديغى حالده - ديكرينه

تفوقی برینك اخلاقیتك دیكرینه نسبتله فضله اولمه‌سندن عبارتدر . سفاهتی، فحشی تلقین ایدن بر اثر صنعت اخلاقیته لاقید قالانه نسبتله دهادون بر قیمته مالك اولور. تن آثار صنعتك تقدیر قیمتی كیفیتنی تدقیق ایتدیكی اثناده بو دقیقه‌یی دوشونه‌رك اخلاقیتی اثره ادخال ایتمشدر. اخلاقیت آثار صنعتك حسننه علاوه ایدر ، عكسی اونلرك سقوطنه سبب اولور، بوغیر قابل انكار بر مسئله‌در .

مع مافیه بر صنعتكارك اخلاقیت شخصیه‌سیله اخلاقیت صنعتكارانه‌سنی بربرندن تفریق ایتمك مقتضیدر . بعضاً غایهٔ خیال صنعتكارانه ایله شخص آره‌سنده ، تضاد دنیله جك قدر اوچوروملر بولنه‌بیلیر . بعضاً حیات خصوصیه‌سنده ساكن اولان بر شخص آثارنده كورولتوجی ، جدالجو ، ناموسلی بر ذات سفاهته ، میال ، بر سفاهت میال عفت نثار اولور . خیالی غالب اولان شاعرلر ، موسیقی شناسلر، رساملر، هیكلتراشلر اثرلرنده حیات خصوصیه‌لرندن تماميله باشقه كورونیرلر. زیرا اونلر اعتیادلرنده باشقه ، غایهٔ خیالیه‌لرنده باشقه‌درلر. اون آلتنجی عصرده فلورانسه‌ده یاشایان رسام « آندره ئادله سارتو » بر حیات بی اخلاقانه ایله یاشادیغی حالده لوحه‌لرنده سكونی ، عفتی ، ظرافتی یاشاتمش ، اون سكزنجی عصرده یاشایان فرانسه لی « واتو » ایسه آنجق تابلولرنده اكلنجه‌لری ، ذوقلری یاشایه‌بیلمشدر .

هیجا كو سروری حیات خصوصیه‌سنده غایت ساكن بر آدم ایمش. كمال بك نه قدر رند مشرب ، نه قدر لاقید ایسه ، آثارنده‌ده اوقدر عكسنه‌در. بعضاً اویله اولور كه غایهٔ خیال صنعتكارانه دیكرلرندن، معكوس اوله‌جق درجه‌ده آیریله‌بیلیر .

هر نه اولورسه اولسون ، برشخصیت جدیده نك، برشخصیت بدیعه نك نوه سی ، مرکزی اولمه سنه بناءً بوغایهٔ خیالی صنعتکارده عادی بر آدمده کی کبی اولمایوب حرکات حیاتیه سیله نه قدر ضد بولنسه ده قیمت اخلاقیه سی اثرك حسننی تزیید ایدر .

انسان اولمق اعتباریله صنعتکارك اخلاق خصوصیه سی ده اهمال ایدیله مز . حیات غایهٔ خیالی یی تعدیل ایتدیکی کبی ، غایهٔ خیالی ده حیاتی تعدیل ایدر . برهیکلده ، برلوحه ده ، برمنظره ده ، برشرقی ده تیتره ین حسیات نه قدر خیالی اولسه ده برمزاج وطبیعتك مولودیدر . اونلر حیات حقیقه دن اوقدر آز اوزاقدرلر، که اکر آیریله جق اولسه لر بر قیمته مالك اوله مازلر ، اولورلر ، بیترلر . حیات وصنعت آیری آیری شیلر دکلدر ، صنعت حیاتدن آنجق کندی ضررینه اوله رق تباعد ایدر . حیات وصنعت اویله ایکی شیدر ، که بربرینی تعقیب ایدرلر ، بری برینه نفوذ ایدرلر ، بربرینه متقابلاً داخل اولورلر . شو مطالعاتدن شونی استخراج ایده بیلیرز، که صنعت بوتون حیاتیتی ، بوتون رونقیسنی بوتون اهمیتنی بنلکك روحنه ، عمقنه اینمکله الده ایدر . اوبنلك ایسه متحد و آهنکداردر ، دیمك ، که اخلاقیدر . زیرا اخلاق برواسطهٔ توحیددر .

غایهٔ خیالیٔ صنعتکارانه وانسانیه طولاییسیله تولید آثار اثناسنده صنعتکارك فداکارلقلری، صبر وتحملی ، عشقی دوشونیلیرسه صنعتك نه قدر اخلاقی اولدیغی کندیلکندن تعین ایتمش بولنور. زیرا مزاج وطبیعته مربوط بوتون سیئات وجدان مسلککی یه قدر ــ بونسز صنعت اوله ماز . ــ صنعتده موجود هر شیئی کوچولتیر ، ضعفه دوشورير .

حیران براقیق ، تجسسی ایقاظ و تهییج ایتمك صورتیله پاره قازانمق مراقی ایرکیج صنعتکاری مسلکنی اهمال و ترکه ، حسنی تأثیره وغرابته فدایه ، خلاصه حسن بدیعی‌یه مخالف شیلرك حسن یرینه قائمیتنه سببیت ویرر .

بوندن باشقه نظریاتده حس بدیعی براثر صنعتی وجوده کتیرمك ایچون کافی کلیورسه‌ده تطبیقات وعملیاتده ، باشقه شیلرك انضمامیله یالکز تعالی ایتمز ، حیات بیله بولور. اولمه‌مك ایچون قوت بوله‌جنی ، یکیله‌شه‌جکی دیکر حسیاته احتیاج درکاردر. روحك غلظتی ، مرحمتك مفقودیتی ، قلبك یبوستی آثار صنعتی یوکسك حسیاتدن تجرید ایتدیکی جهتله محتویاتنك بر قسمندن محروم ایدر ، بو حس بدیعی‌یه قدر اجرای تأثیر ایدر . صنعت صنعت ایچوندر نظریه‌سنك بوتون خطاسی بونقطه‌ده‌در . او حسنی بذاته حائز قیمت تلقی ایتمکله خطایه دوشمه‌یور ، اصل اونی سهوه ایصال ایدن حسنی ، حسن اولمیان شیلردن تجرید ایتمه‌سی ، صنعتکاری طوغریدن طوغری‌یه صنعته تماس ایتمه‌ین شیلردن تبعید ایله‌مه‌سی‌در. بو هیجان بدیعینك بالآخره موقعنی میخانیکی برحاله ترك ایتمه‌سنه وسیله اولور . اخلاق واعتیاداتده وقار ، استقامت روحیه ، اصالت قلبیه ، جدیت حیاتیه صنعتکاری وجوده کتیرمه‌سه‌لربیله مبدعلرك غایهٔ خیالیسنه ، اثرلرینه برعلویت ، بر وسعت ، برفسون وجاذبه علاوه ایدر ، آثارك تنویرینه دها زیاده وسیله اولور . ابتدائی بعض صنعتکارانك حالا ، غلظتلرینه رغماً یاشایه‌بیلملری آنجق اثرلرینه درین براعتقاد ایله صافیت حیاتی وضع ایله‌مه‌لرندندر .

موضوعك اخلاقیتی بیله اثرك حسنی ، اخلاقیتنی تزیید ایدر . فی‌الحقیقه بعض موضوعلر واردر، كه دیكرلرندن دها زیاده علوی حسیاتی اویاندیررلر. دینی ، عسكری موضوعلر روحمزده ، موجودیتمزده اك درین ، اك عالی حسیاتی ایقاظ ایدرلر ؛ بوكا مقابل جنایت ، سفاهت صحنه‌لری اك چركین ، اك آلچاق اولانلری اویاندیرر، بویوك موضوعلر بویوك آثار صنعتی وجوده كتیرمه‌سه‌لر بیله صنعتكارك حسیاتی اوزرنده‌كی تأثیرلری طولاییسیله اوكا غیر قابل انكار بر معاونتده بولنیرلر . معكوس اوله‌رق موضوعك عادیتی آلچاق اثرلر وجوده كتیرمه‌مكله برابر . — زیرا بوده برطاقم اسباب بدیعیه‌یه كوره انتخاب ایدلمشدر. — چیركینلك ، عادیت صنعتك كوچولمه‌سنه سببیت ویرر. بعض كیمسه‌لر صنعتده یالكز موضوعی كوریرلر ، یالكز اونكله اشتغال ایدرلر. بونلرك نظریه‌لری نه‌قدر طوغری دكلسه‌ده موضوعك علویتی اثر صنعته بر حسن جدید علاوه ایتمز فكری‌ده او قدر طوغری دكلدر .

شورایه قدر ویریلن ایضاحات كوستریور، كه صنعت اخلاق دكلدر ، صنعتك غایه‌سیله ، اخلاقك غایه‌سی آیری آیری شیلردر ، فقط صنعت حامل اولدیغی حسن بدیعی ، هیجان بدیعی اعتباریله پك بویوك بر عامل اخلاقیدر . صنعت اوقدر اخلاقیدر، كه اونك درونه داخل اولان حسیات عادی ، نزاهت وصافیتدن معری اولورسه همان قیمت حسنیه‌سندن غیب ایدر . صنعت ، اخلاقی حسیاتك ، حتی موضوعاتك كندیسنه داخل اولمسیله كوزلله‌شیر ، قیمت اصلیه‌سندن فضله بر قیمته مالك اولور .

خلاصه صنعت بی اخلاقی ایله اجتماع ایده‌مه‌یور ، صنعت دیمك که بذاته اخلاقیدر . آثار صنعتك افاده ایتدكلری نه اولورسه اولسون دائما اخلاقیت کیفیتیله قارشو قارشـویه در یتر، که افاده ایدیلن شیئك غیر اخلاقیتدن استكراهده بر حسن بولنسون.

صنعتده تنقید

تلقیات تنقیدیه .— آثار صنعتده آهنك ، وحدت ، حقیقت .— تنقیدده هیجان بدیعی، مکملیت افاده .— تنقیدده حسیات اخلاقیه واجتماعیه.— منقد .

۱

تلقیات تنقیدیه .— برصنعتكارك طبیعت قارشیسنده حس ایتمش اولدیغی هیجان بدیعینك تظاهری وتجسمی اولمه‌سنه بناءً آثارصنعت تمامیله فکری نه برتنقیده ، نه بربدیعیته تودیع راز ایدر. بوندن مقصد حسیاتدن تجرد ایده‌رك بیان حکم ومطالعه‌ده بولنمق دیمکدر .

مادامکه نه طبیعتده ، نه فوق الطبیعه‌ده آثار صنعتك تطابق وتشابه ایده‌بیله‌جکی برحسن موجود دکلدر، دماغ ومفکره آثار صنعتك حسنی طوغریدن طوغری‌یه اولچمك ایچون ناکافیدر ، عینیله اونك قانونلرینی‌ده کشف وتنظیم ایده‌مز . آثار صنعتی اصیل ونجیب تلقی ایدیلن، برچوق دفعه‌لر مختلف صورتده کوسترلمش اولان، هپ عینی قوانینه تابع بولنان برقاچ موضوع داخلنه ادخال ایدن اسکی منقدلرك حالی بوادعامزك بردلیلیدر .

دیکر جهتدن مادامکه آثارصنعت احتوا ایتدیکی هیجان بدیعینك قیمتیله اولچیلیر، آثارصنعتی ، تن ایله برابر، حاوی اولدیغی خیر، واخلاق اعتباریله ، یاخود کییو ، تولستوئی کبی تأثیرات اجتماعیه‌سیله یاخود صنعت صنعت ایچوندر نظریه‌سنه تابع اولوب حاوی اولدیغی مهارت

وصنايع خارجيه اعتباريله اولچن، اونك مزاج وطبيعتنه ، اساس وروحنه مغاير حالاتی نظر تدقیقه آلان بوتون منقدلری اهمال ایتمك مقتضيدر. كذلك نه قدر فائده‌لی اولورسه اولسون تدقیقات اجتماعیه ، تاریخیه ، اجتماعیه‌ده بولنان کیمسه‌لره‌ده منقدصنعت نامی ویریله‌مز. منقدصنعت نامی آنجق تدقیقات بدیعیه‌ده بولنه‌بیلن ذواته ویریلیر . یعنی منقد صنعت تدقیق ایتدیکی آثارك حسنی آكلامه‌یه ، آكلاتمه‌یه ، اولچمه‌یه ساعی اولان کیمسه دیمكدر . اساس اعتباریله مادامکه حسن هیجانیدر. قانتك دیدیکی، کوستردیکی کبی حسن بزده تولید ایتدیکی هیجان طولاییسیله تقدیر اولنه‌بیلیر . او حالده حقیقی منقد حس ایدن دیمكدر .

معمافیه ، حسیات اولچیله‌مز ، دنیانك اك معنوی شیئی اولمه‌سنه بناءً شخصه کوره دکیشیر مطالعه‌سیله مسئلهٔ صنعتده تمامیله ساده‌جه معنای شخصی‌یه اهمیت ویرمك ، بوتون هرکسه حق ویرمك ــ عینی نقطه‌یه کلیر ــ کیمسه‌یه حق ویرمه‌مك ، بالنتیجه منقدی انکار ایتمك یالکز تأثراته قاپلمق، ذهنی وفکری خرافاتدن قورتیلانلرك مبالغه‌لری طولاییسیله ذكانك صنعتده‌کی حصه‌سنی اونوتمق یا کلشدر .

٣

آثار صنعتده آهنك، وحدت ، حقیقت . — هیجان بدیعی خارجه سرایت ایده‌رك ، یاخود تجسم ایده‌رك محسوس ، مادی برشكله منقلب اولمه‌سی طولاییسیله اثر صنعت اولا خارجی و هیجانك روحنی کوستریر ، بولنمه‌دیغی تقدیرده حسن‌ده بولنماز، برطاقم اوصافه مالکدر. حساسیتك اك عمومی ، اك مشترك موادینك معاونتیله ذكا ــ حتی

اولچه‌مه‌مکله برابر – آثار صنعتی آکلار ، یاخود بوخارجی اشارتلرك موجودیتیله آثار صنعتك ایدیسنی فناسندن تفریق ایدر. حکمت بدایع بو صورتله بر طاقم قواعد وقوانین وضعنه موفق اولور، که بونلرك تطبیقی حسن ایچون برشرط تشکیل ایدر .

هیجان بدیعی ، هر شیدن اول ، آهنکدارددر . بناءً علیه آثار صنعتك‌ده آهنکی محتوی بولنمه‌سی مقتضیدر. موضوع نه قدر آجی ، نه قدر تشوشکار اولورسه اولسون ، اونده بر سکون موجوددر، که یکنظرده آثار صنعتی حقیقتدن آییرر .

مثلا « میکل آنژك » پیه‌تا نامنده‌کی لوحه‌سنی اله آله‌لم. بونده بر حشمت ، بر سکون واردر، که اوکا معادل بر حقیقته کندیسنی بکزتمه‌یه مانع اولور . وبونی طوغریدن طوغری‌یه ، روحلرنده موجود هیجان بدیعی‌یه مدیوندرلر. فقط آلدانمامیلیدرلر. حسنك مطلوبی اولان آهنك، اساساتی فن داخلنده بولنان خارجی، سطحی، کولکه‌لرك، خطوطك ، الوانك ، ضیالرك امتزاجیله تعین ایدن آهنك دکلدر . نه‌قدر آثار عالمانه واردر، که آهنك بدیعیدن محرومدر . آهنك بدیعی نه انتظام نه‌ده تناظردر . پارسده ماکنه‌لر دائره‌سی ، بوتون اقسام وتفاصیلك انتظام وتظاهر خارجی‌یه مالکیتنه رغماً ، حسن بدیعیدن محرومدر. حالبوکه « روبنس » نامنده‌کی رسامك « ملکلرك سقوطی » اسمنده‌کی لوحه‌سنده آهنك وانتظام یرینه تشوش بولندیغی حالده او بر شاه اثردر .

اولمه‌مك ، یاشامق مجبوریتیله اثر صنعت آهنك زنده‌نك مولدی بر وحدت داخلیه‌یه مالك اولملیدر. وحدت آثار صنعتك قوتی اولوب هیجان بدیعینك دیکر براشارت ممتازه‌سی ، یعنی حسنك بر دلیلیدر .

بحث ایدیلن شو وحدت ، تیاترووده اولدیغی کبی وحدت حرکت ، وحدت زمان، وحدت اشخاصدن عبارت اولوب صرف ذکائی وموضوعه عائد بولنان وحدت دکلدر ، حائز اهمیت اولان هیجان بدیعیدن تولد واوکا تابع اولاندر . حائز اهمیت اولان هیجان صنعتکاری‌یی رؤیته وسیله وحدت الهامدر . یوقسه اسکی زمان منقدلرینك بر لوحه‌ده برشخصك مختلف صفحات حیاتیه‌سنك کوسترلمسیله بوزولدیغنی تصور ایتدکلری وحدت دکلدر. اون بشنجی عصر رساملرندن مه‌ملنكك حضرت مریمك یدی مسرتی ، یدی کدرینی کوستریر لوحه‌لری بوادعامزك بردلیلیدر. فضله اوله‌رق بووحدت مختلف عناصری محتوی اولدیغی نسبتده فضله حسی اظهار وارائه ایدیجیدر. بوکا بناءً در، که برچوق بویوك بدایع متخصصلری حسنی «تنوع داخلنده وحدت» دیه تعریف ایتمشلردر . مع‌مافیه فکریت طرفدارانی خرافه آلود براعتقاد ایله افاده‌ایدیلن شیئك طرزنده آرایه‌جقلری یرده طوغریدن طوغری‌یه کندنده آرایورلردی . بو ارتکاب ایدیلن خطالرك الك بویوکیدر . وحدت موضوع منظرهٔ خارجیه‌یه دکل عناصر حسیه‌یه ، هیجان بدیعی‌یی اظهار ایدن اصوات ، خطوط ، الوان کبی موادہ عائددر . بو اثرك قوت و قیمتی کندیسنه داخل اولان اشخاصك ویاخود اشیانك عددیله دکل ، ترتیب و تنظیمنه داخل بولنان عناصر حسیه‌نك عددیله متناسبدر . بونلر نه‌قدر زنکین اولورسه خارجاً هیجان بدیعی‌یی‌ده اوقدر زیاده اظهار ایدرلر . برچوق سیمالری کوسترن تابلولر واردر ، که قیمت بدیعیه‌لری تك بر سیمایی ، تك بر شیئی کوسترن برلوحه‌دن دها آزدر . تنوع‌ده ، وحدت صنعت‌ده حامل حس اولمق شرطیله حائز اهمیت اوله‌بیلیر . زیرا صنعتکارك

دماغی وحدت حسیه‌یه اطاعته مجبوردر، یوقسه تفکرات اونی الهامه اجبار ایده‌مز .

« آقاده‌میك » نامیله تسمیه ایدیلن مسلك صنعتك خطاسی‌ده بو نقطه‌ده‌در : اونلر حائز اهمیت اولان وحدتك یاشانمش یعنی بر صنعتکار طرفندن حس ایدلمش بر وحدت اولوب خارجدن بر معلم طرفندن تقریر ایدیلن وحدت اولمادیغنی دوشونه‌مه‌یورلردی .

طبیعتك و روح صنعتكارك امتزاجندن عبارت اولان هیجان بدیعی بر حقیقتدر. بناءً علیه حقیقت آثار صنعتك دیكر بر دلیلی و مشعریدر .

بوندن مقصد بوتون آثار صنعتك اظهار و تماشاده تمامیله حقیقته مطابق اولمه‌سی دیمك دكلدر. حقیقت هیچ برزمان حقیقیت اوله‌مادیغی كبی ، حقیقیت یعنی حقیقته قریبتده هیچ بر زمان حقیقت دكلدر . حقیقت طوغریدن طوغری‌یه حقیقی‌دن اخذ واقتباس اولندیغی حالده حقیقیت ممكناتدن اخذ و اقتباس اولنیر، فقط صنعت یالكز طبیعتده موجود اولمایان ملك وشیطان، جانوارلر كبی شیلرك‌ده نقل وایجادندن عبارت دكلدر. حتی بونلری كوستردیكی حالده بیله ینه‌موجود حیوانلرك اعضالرندن بعضیلرینی تقلید ایدر . بو نقطه‌لر تقلید بحثنده عریض وعمیق كوسترلمشدر.

حقیقیت رسمده ، هیكلتراشیده اك جسور مخیله‌لرك موسیقی‌ده ، معماری‌ده افاده ایدیلن حسیاتك تولد ایتدكاری هیجان بدیعینك صمیمیتنه دلیل اولمق اوزره ، اكتساب ایتدیكی شكل ممكندر . حقیقةً او ، منطق روحی‌نك .— عقلی دكل ، حسی منطق .— اك كوزل آثارده موجود اولوب اولمادیغنی كوستریر. حیاتیتك نقصاننه

دلیل اولان نقصانیٔ حقیقتده مالك آثاری خارج صنعته آتمق ضروریدر. بو کبی آثار اکثریا معلول دماغلرك، غریب و مشوش روحلرك، آکلاشیلمامش تقلیدلرك مولودیدر. ادبیات جدیده مسلك ادبی ممالك عثمانیه‌ده پارلادیغی زمان اوکا پیرو اولانلرك صوثوق، بی معنا، غریب اثرلری هپ بونوع مریض روحلرك، دماغلرك اثرلریدی...

٣

تنقیدده هیجانه بدیعی ومکملیت افاده. — بو سرد ایدیلن اوچ شرط آثار صنعتك فناسنی ایسندن، ایسنی فناسندن تفریق ایدییور، تنقیدده بونلردن دها اوزاقلره کیتملك، او اوزاق نقطه‌لرده دخی تحریاتده بولنمق مقتضیدر.

آثار صنعتك قیمت ومزیتی اونلری جانلاندیران هیجان بدیعینك وسعت و درینلکیله متناسب اولور، تماشاکر ویا قارئك روحنده اویاندیردقلری معادل و مشابه حسك وصفنه کوره تقسیملری ممکن بولنور دییه صنعتده ثابت بر شی بولنه‌مایه‌جغنه، آثار صنعتك نقائص ومزیاتنك تحری ایدیله‌مه‌یه‌جکنه، اونلری بر سلسلهٔ حس داخلنه وضعك غیر ممکن اولدیغنه قانع اولمق اقتضا ایتمز.

فی‌الحقیقه نه‌رنکلر، نه‌ده ذوقلر اوزرینه مناقشه ایدیله‌مز نظریه‌سی قسماًذهنیتی‌ده حاوی بولنان، هیجان حسن کبی برحادثهٔ روحیه حقنده اولویتله طوغریدر. هرنه‌قدر انسانلر حساسیت اعتباریله یکدیکرندن آیریلورلرسه‌ده ینه بر عمق مشترك واردر، که اونلری آیران نقاط تخالفیه‌یی اورتر، برموضوع قارشوسنده. — طبعتك دیمه‌یورز زیرا اوراده تماشاکرك حصهٔ تهیجی دها زیاده‌در. — تماشاکرك تعقیب وتقلیده مجبور

اولدیغی بر موضوع صنعت قارشوسنده تقدیرکارلری احاطه ایدن
هیجان بدیعی حد اعظمی اوله‌رق آره‌لرنده صفر درجه‌سنده تخالف
کوستریر. زیرا صنعتکارینك حس ایتدیکنك، اونی حصوله کتیرنه
هیجانك انتقال وتقلیدندن باشقه برشی دکلدر.

مسئلهٔ صنعتده وقوعه‌کلن تخالفات طوغری ویاکاذب حساسیتلرك
بولنمه‌سندن، حال طبیعیده ویابوزوق حساسیتلرك موجود اولمه‌سندن،
حرص و منفعتدن، حمایه و تصاحبدن، خصوصیله تربیهٔ بدیعیه‌نك
نقصانیسندن تولد ایدر، هیجان بدیعی‌یی حس ایده‌بیلمك، اوندن
ذوقیاب اوله‌بیلمك ایچون بر تربیهٔ متقدمه‌یه لزوم بولنمه‌سندن
طولایی صنعتك صنعیتنه، طبیعته مغایر اولدیغنه، موده وعاداتك مولودی
بولندیغنه، مطلق هیچ بر شیئه مالك اولمادیغنه قانع اولمق اقتضا ایتمز
وحقیقت تماميله عکسنه‌در. حسنی طویمق ایچون تربیهٔ متقدمه‌یه احتیاج بر
اکتساب، برتعلم وتدرس دکلدر، بوندن مقصد هیئت عمومیهٔ بشریه‌نك
حساسیتنی حیات عادیه‌ده احاطه ایدن شیلردن تنزیه تعبیر دیکرله
منافع، احتراصات، آمال، خرافات کبی شیلردن روح عادئ بشری
تخلیص‌در. بز نه قدر تربیهٔ بدیعیه‌یی اکتساب ایده‌جك اولورسه‌ق
ازمان و امکنه‌یه کوره اکتساب ایتدیکی اشکال آلتنده هیجان
بدیعی‌یی طانیمه‌مزه مانع اولان اعتیاداتدن قورتولیرز. بعض کیمسه‌لر
ندیمی، بعضلری فضولی‌یی بکه‌نیرلرسه، بعضلری عرب صنعتنی،
بعضلری اسکی یونان صنعتنی طانیبورلرسه ـ ترجیحات شخصیه‌دن که
مشروعدرلر، تجرد ایلدیکی تقدیرده ـ بونك بر نتیجهٔ اعتیاد
اولدیغنه اینانمليدر. اونلر هیجان طویمه‌یورلرسه هیجان طویمق
ایسته‌مدکلری ایچوندر. زیرا اونلر دها اول بکندکلرندن ماعداسنه

قارشو منفرددرلر ، زیرا یکیلرده موجود اشکاله نفوذ ایتمك زحمتنی اختیار ایتمه‌یورلر دیمکدر .

ظاهراً حساسیتلرك تعارضنه ، تخالفنه ، یکدیکرندن تباعدینه رغماً بر اثر حسن ، تولد ایتدیکی هیجان بدیعینك تظاهر محسوسی اولمه‌سنه بناءً تماشاکر ویا قارء اوزرنده هیجان تولید ایدر . حتی صنعتکارك هیجانته معادل هیجان حصوله کتیریر. دائما بویله اولور، وبویله‌در . فی‌الحقیقه بر چوق زمانلر انکارلردن ، رجوعلردن ، مودالردن صکره صنعتده برقبول عمومی‌تظاهر ایدر ، آثار صنعتی حقیقی موقعلرینه وضع ایچون لازم اولان بوتقدیس زمان ادعامزه بردلیلدر ، زیرا بو ، حال اساله‌ٔ هیجانك نتیجه‌سیدر.

شو مطالعاتدن استخراج اولینیور، که آثارصنعتك قیمت بدیعیه‌لرینی بزم شخصی حساسیتمز اوزرنده اجرا ایتدکلری تأثیرات طولاییسیله اولچمك ممکندر . یالکز بوخصوصده فوق‌العاده مدبرانه حرکت ایتمك ، بزدن دها زیاده آکلایانلرك ، بزدن دها زیاده قابلیتلی بولنانلرك مطالعه‌لرینی نظردن دور طوتمه‌مق مقتضیدر .

اولا اونلرك بزده اویاندیردقلری هیجانك قوتیله حاوی اولدقلری هیجان بدیعی‌نك مقداری حقنده حکم ویرمك ممکندر . بزی جذب و تسخیر ایدن ، بزی صارصان بر اثرك خوشمزه کیدن بر اثردن زیاده کوزل اولمق شبهه‌سز حقیدر. حافظه‌مزده قالان ، عمق روحمزی صارصان بر اثرك اونودیلن بر اثره نسبتله دها زیاده بر نسبتده حامل هیجان بدیعی اولمه‌سی طبیعیدر . فضولینك غروری شبهه‌سز سنبل زاده‌نك هر هانکی بر قصیده‌سندن دها زیاده بدیعیدر .

هیجانك خصائصی اعتباریله ممتاز بر اثر بزده مدید تموجات ایله یاشادیغی حالده عادی براثر سطح روحه بیله تماس ایتمکسزین کچر، کیدر. بونی آکلایه‌بیلمك ایچون نفعی‌نك برقصیده‌سیله آکانظیره یاپمه‌یه چالیشان حشمتك بر قصیده‌سنی مقایسه ایتمك کفایت ایدر. بونی آکلایه‌بیلمك ایچون معمارسنانك سلیمانیه‌سی داخلیله عادی برمعمارك انشا ایتدیکی بر جامعك داخلنی کورمك کافیدر. بر اثر صنعتدن طوییلان حسك وسعتی صنعتکارینك حسنك ممتازیتنه و وسعتنه دلیلدر.

فضله اوله‌رق آثار صنعتك حسنی طبیعتدن طانیدیغمز شیلره نسبتله بزده اویاندیردیغی تأثیرك طوغریلغیله‌ده اولچرز. حساسیت صنعتکار ایله ـ بویله سویله‌مك طوغری ایسه ـ حساسیت طبیعتك امتزاجندن عبارت اولان هیجان بدیعی مناظردن بزه الهام واحساس ایتدیکنك وسعتیله یاخود موضوع اولمق اوزره آلدیغی حسیاتك وسعتیله اولچیلیر. بزه اشیانك روحنی کوسترن بر لوحه اوکا تماس ایدندن دها زیاده قیمته مالکدر.

نهایت آثار صنعت اظهار ایتمك وظیفه‌سیله مکلفدر. حامل اولدقلری هیجان بدیعی‌یی نه قدر مکملیتله افاده ایدرلرسه او قدرده حسنلری زیاده اولور. مادامکه صنعت بو هیجانك شکل مادیسی دیمکدر، تصورات صنعت اعتباریله حسابه قاتیلماز. موسیقی ده، رسم‌ده، هیکلتراشیده، معماری‌ده، شعرده هرشی افاده ایدلمك صورتیله بر قیمته مالکدر. شبهه‌سز حس حسنه مالك فقط مهارتسز بر الك محصولی براثر ـ بویله‌لری پك چوقدر. ـ حسیاتدن محروم، مع‌مافیه پرهنر بر اثره بی‌نهایه برصورتده فائقدر. بوغیر قابل انکاردر. ناجی

افندینك اثرلری قارشوسنده بولنمقده‌در. بویله اولمقله برابر برخطای افاده برخطای حقیقی‌در، حقیقی برلکه‌در وافاده اعتباریله‌در، که علم صنعته فائده‌لیدر. علم احوال روح متخصصلرندن موسیو « ریشه » بوحقیقتی پك چوق دفعه‌لر کوسترمشدر. علم اوکا حقیقی اوله‌رق، ذکائی اوله‌رق کتیردکلریله فائده‌لی، درین و روحی اولمه‌مقله برابر لازم ومقتضیدر. دها صوکره علم صنعته « صناعت » نقطهٔ نظرندن‌ده فائده‌لیدر. صنعتده اساس نه اولورسه اولسون، مقصدینه و غایه‌سنه ضرر ایراث ایتمکسزین اوکا وصول ایچون استعمال ایتدیکی آلت و واسطه‌یی اونوتمق ممکن اوله‌ماز. افاده صنعتکار ایله قارء وتماشاکر آره‌سنه موضوع اولدیغی، حسی افاده‌یه مأمور بولندیغی جهتله حائز اهمیتدر افاده موجود اولمه‌یجه هیجان صنعتکارانه بر جنین دیمکدر.

تقدیر آثار صنعتده نظر اعتباره آلنه‌جق نقاطدن بری‌ده افاده‌نك اظهار ایتمك وظیفه‌سیله مکلف اولدیغی هیجان بدیعی‌یه معادل وموافق اولوب اولمدیغیدر. هیجان بدیعی‌یی تمامیتیله تفاصیل و تفرعاتیله کوسترمسی حائز اهمیتدر. هرنه قدر بو اثرك حسنی تام دکلسه‌ده اونك شرائطندن بریدر، چونکه حواسه خطاب ایتمه‌ین صنعت یوقدر. سویله‌مك ایستدیکنی سویله‌یه‌مه‌ین، دها طوغری لازم اولدیغی کبی سویله‌یه‌مه‌ین بر اثرك عینی درجهٔ الهامه مالك، سویله‌مك ایسته‌دیکنی تام ومکمل سویله‌ین بر اثره معادل اولدیغنه ایناناجق کیمسه یوقدر. « پووی دوشاوه‌ن » نامنده‌کی رسامك « زواللی بالقجی » نامنده برلوحه‌سی واردر، که حساسیت، هیجانه مالك اولمقله برابر یرنده موضوع اولمایان بر قاچ شخصله عادی بر اثر اولمقدن قورتیله‌مامشدر. تمامیله معکوس اوله‌رق « رافائل » نامنده‌کی رسام

مشهورك بوقدر قیمت صاحبی اولمه‌سی‌ده قلبنده یاشایان حسیاتی صنعتده واضحاً کوستره‌بیله جك بر « صناعته Métier »یه مالك بولنمسیدر .

افاده‌یه مانع بو عدم کفایتلر ، بومهارتسزلکلر واقف بر منقد طرفدن کوریله‌بیلیر . بر منقد بر اثری آلیر ، اونك روحنده‌کی هیجانه نفوذ ایدر ، بونك افاده ایله نه قدر کوسترلدیکنی تحری ایلر نره‌لرك توافق ایتمدیکنی ، نصل توافق ایتدیریله‌جکنی دوشونیر ، شو صورتله خطایا و مزایایی میدانه چیقارمش اولور . حتی منقد هیجان بدیعی‌یی صنعتکارك نه درجه‌لرده افاده ایتدیکیله‌ده قالماز ، اونی دها نره‌لره قدر کوتوره‌بیله‌جکنی‌ده آیریجه اولچه‌بیلیر. بوتون تماشا منقدلری آثار تماشایی هرکون یکیدن ترتیب و تنظیم ایتمك صورتیله یالکز اونك افاده سیله دکل، مدرکاتیله‌ده اشتغال ایدرلر. بو ، نه قدر بی پایان نازك و رقیق بر کیفیت ایسه ده صنعتده اوقدر بوکا لایقدر .

٤

تنقیدده حسیات اخلاقیه واجتماعیه .—منقدك وظیفه‌سی بوقدرله‌ده بیتمه‌یور . بوندن باشقه صنعتك روحنده مندمج فکریت ، اخلاقیت ، اجتماعیتدن غیری بر اثر صنعتك حسننه ضم حسن ایدن ، خارجی اخلاقیتلرله ، اجتماعیتلرله ، فکریتلرله‌ده منقد اشتغال ایتمکه مجبوردر. مع‌مافیه بو خصوصده‌ده منقد حکمت بدایعی اونوتمه‌ملیدر . اساس تدقیقات یاپیلدقدن صکره اثر تنقیدك اساسنی تشکیل ایتمه‌مك اوزره آثار صنعتك حسنی قدر بونلرك‌ده تدقیقی حائز اهمیتدر .

برلسان هیجانیله افاده ایدلمك ، صنعتکارك حساسیتنی حرکته کتیرمك شرطیله فکرلرله مالی بر اثر اونلردن محروم ، عینی قیمت بدیعیه‌یه مالك بر اثره فائقدر . بعض سیمالر صنعت اعتباریله پك دون درجه‌لرده قالدقلری حالده یالکز فکرلر طولاییسیله مادونیتلرینی اورته بیلیورلر . نابینك برقیمت مخصوصه‌یه مالکیتی آنجق فکرلری اعتباریله‌در . یالکز بو اعتبار ایله ، بو شرائطه تابع اولمق صورتیله موضوعك انتخابی کیفیتی بر اهمیته مالکدر . بعض آثار واردر، که محتوی اولدیغی بر فکر طولاییسیله موضوعلری بویور ، حتی قیمت صنعتکارانه‌لری بویور ، تعالی ایدر .

« پول بورژه » بر « مسئلهٔ وجدان » نامیله یازدیغی بر پیه‌س حیاتده بولنانلره بر چاریك دها دماغنه مالکیتله ایراث ضرر ایده‌جك ، مع‌مافیه برایکی ساعتدن زیاده یاشایه‌میه‌جق بر بایغینه طبك حیات ویرمه‌سنك طوغری اولوب اولمادیغنی تدقیق ایتدیکی جهتله فکرده‌کی شو یوکسکلك اعتباریله پك قیمتداردر .

اولجه‌ده کوردیکمز وجهله واضح صورتده اخلاقی بر اثر عینی قیمت بدیعیه‌یه مالك غیر اخلاقی ، یاخود لاقید بر اثردن دها زیاده پارلار ، دها زیاده قیمته مالك بولنور. روحیٔ بغدادینك بعض فکر بی اخلاقانه یازیلن مرثیه‌لرندن دها زیاده ترجیع بندی بر غایهٔ فکریه‌یی، بر طرز تلقیٔ اخلاقی‌یی ـ روحنه نفوذ ایدلمدیکی تقدیرده اخلاقسز کورینور. روحنه، اساسنه نفوذ ایتمك شرطیله ـ کوستردیکی جهتله قیمت بدیعیه اعتباریله اولکیلرندن دها قیمتلیدر. میکل آنژك میله‌نك آثارنده مندمج فکر اخلاقی حال حاضرده بوندن محروم اولان آثاره تفوقلرینی تأمین ایله‌مکده‌در .

اجتماعیت خصوصنده‌ده عینی مطالعاتی سرد ایده‌بیلیرز. افکار اجتماعیه هیجان بدیعی‌یه علویت بخش ایدر. وسعت، صولت تعالی اجتماعی آثارده دها زیاده‌در. فکر اجتماعی‌یی ییقیجی اولان آثار قیمت بدیعیه‌لرندن دائما غیب ایدرلر. سامی پاشا زاده سزائی بکك سرکذشتنك حامل اولدیغی بدیمیته محتوی اولدیغی فکر اجتماعی دها زیاده رونق وحیات ویرمشدر.

بوتون بو حسیات، بو افکار، بو تمایلات، نه قدر صنعته اجنبی ایسه‌لرده تنقید صنعتی حسنه، هیجان بدیعی‌یه بر عامل اولمق، اوکا تابع بولنمق شرطیله تعالی ایتدیررلر. تنقید صنعتده اونلر آنجق بو اعتبار ایله حائز اهمیتدرلر. فقط بعض منقدلرك یالکز اجتماعی، اخلاقی، یالکز حسی نقطهٔ نظردن آثار صنعتی نظر اعتباره آلوبده دیکر جهتی، اصل صنعتده شایان دقت واهمیت اولان حسن بدیعی‌یی هیجان بدیعی‌یی اونوتمالری برخطادر، که تنقید صنعتی آکلامامقله مساویدر.

٥

منقد. — هرنه اولورسه اولسون، — هر هانکی نقاط نظردن باقیلیرسه باقیلسون — اساسنده هیجان اولمق اعتباریله تنقید صنعت هر شیدن زیاده اونی ایفا ایدن ذاتك شخصیتنه تابع بر کیفیتدر. بو اوقدر طبیعی، وحقیقی‌در، که تنقید صنعتك قواعدینی اونی ایفا ایده‌جك اولان کیمسه‌نك حائز اولمه‌سی مقتضی مزایاد واوصافی ذکر ایتمینجه، یاخود آثار صنعتله قارشو قارشویه بولندیغی زمان نه کبی بر حالت روحیه‌نك تأثیری آلتنده بولنمه‌سنك لازم ایدوکنی آکلاتمه‌نجه

تدوین، استخراج ایتمك ممكن دكلدر. حس عمومی منطقده بیله شایان اعتماد اوله‌نجـه صنعت كبی رقیق، اینجه، روحی و انفسی بر كیفیتـده حائز اهمیت اوله‌مایه‌جغی اولویتده قالمسی ضروری بولنمه‌سنه بناءً منقد صنعت احتیاجی ضروری و آشـكار برماهیت كسب ایدر. خلق هر خصوصدن زیاده بونقطه‌ده تنویر ایدلمه‌یه محتاجدر.

الك اول برمنقد صنعت اوله‌بیلمك ایچون بر حسـاسیت رقیقه‌یه احتیاج واردر، بوكا مالك اولمایان كیمسه منقداوله‌ماز: آثار صنعتده بی فائده بر طاقم شـیلری كورمه‌مك، كوسـترمه‌مك ایچون اونك حسنی شدتله حس ایتمه‌سی شرط اساسیدر. او هرشیدن اول حسنك قارشوسنده بولندیغی زمان حال‌اهتزازه‌كلملی ولسان ایله حس‌ایتدیكنی، هیجانی نقل و افاده ایده‌جك قابلیتده بولنملی‌در. اثر صنعت وجوده كتیرمه‌سی. ــ بعض تمایلات مخصوصه كوسـترمه‌سی، بی طرفیندن اوزاقلاشمه‌سی احتمالنه بناءً. ــ هر نه‌قدر تهلكه‌لی ایسـه‌ده اونك بر صنعتكار اولمه‌سی‌ده ضروریدر. صنعتكارك حس ایتدیكنی منقدك‌ده طویمه‌سی شرطدر. اونلرك دهـا صوكـره مونس، قابلیت انحنـائیه‌یی حائز بر حسـاسیتلری اولملیدر. آثار صنعتك قارشوسـنده، یاننده حصوله كلن تخـالفات فكریه بونك عدم موجودیتنـدن، آثارك روحنه، الك زیاده حیـاتی نقطه‌لرینه عدم نفوذدن تولد ایتمكده‌در. چونكه هركس صنعتدن نصیبی قدر آكلار. اكر اینجه، رقیق، مونس بر حسـاسیتك صاحبی اولمازلرسـه نصل اولورده مسئله‌نك كنهنه، روحنه كیره‌بیلیرلر، نصل‌اولورده شه‌آفریدهٔ صنعت اولان آثارك افاده ایتدكلرینی آكلایه‌بیلیرلر، نصل اولورده

بر موزاری ، بر بەتووەنی ، بر قورنەیی ، بر راسیتی ، بر فضولی‌یی ، بر حامدی ، بر سنانی طویه‌بیلیرلر ؟

نه ذکا ، نه علم ، و نه‌ده عرفان صنعت خصوصنده حساسیتك مقامنی طوتەمدقلری کبی اونك عدم وجودیله بر قیمت مخصوصه‌یه‌ده مالك اولمازلر ، صفره تنزل ایدرلر . سلیمانیه جامع شریفنك تاریخ انشاسنی، بوتون اقسام وتفرعاتنی ، معمار سنانك حیات خصوصیه‌سنی بیلمك ممکندر، فقط بونلری بیلمکله برابر اونك اك اساسلی وصفنی، روحنی بیلەمك‌ده موجوددر . ندیمك دیوانده حسیات عاشقانه‌سنی تبلیغ ایتدیکی حسنلرك کیملر اولدیغنی ، نصل بر سیمایه مالك بولندقلرینی، نه‌زمانه‌قدر یاشادقلرینی بیلمك، استعمال ایتدیکی لسانده‌کی خطیئاتی ، اماله‌لری ، زحافلری بولمق ممکندر ، فقط اونك معنای صنعتکارانه‌سنك نه اولدیغنی آکلایه‌ماز ، بیله‌مز ، نوطه‌لری بیلمك، سازك تللری اوزرنده ال کزدیرمك ، غزل اوقومق نفیس بر پارچه موسیقی‌یی آکلامه‌یه ، طویمه‌یه کفایت ایده‌مز . بر اثر صنعته نفوذ ایده‌بیلمك ایچون نه‌پرتوسوز، نه‌ده پرکارکافیدر. اك واسع معلومات، اك خرده تدقیقات اونك سرینی کشفه موفق اوله‌ماز . اونك ایچون آز چوق بر موهبه‌یه ، بر رقته مالکیت ضروریدر . قلبده ، روحده ممتازیتی ، ممتازیت صنعتی طویه‌جق، آکلایه‌جق بر قوت اولمدقدنصکره نه‌یه یارار ؟ .

آثار صنعتك بعض ذکالره خطاب ایتدیکنی ادعا ایدنلر نه‌قدر آلدانیورلر، نه‌قدر یاکلش کوریورلر . نه‌قدر ساده وعادی کیمسه‌لر واردر ، که ظریف ورقیق بر حساسیته مالك بولندقلری جهتله اك عالی آثارصنعتی طانمق، طویمق خصوصنده اك عالملری کچرلر. «میکل

آثرك ، اثرلرندن ، لوحه‌لرندن ذوقیاب اولمق ایچون تاریخی معلوماته وقوف اقتضا ایتمز . آیاصوفیه جامعنك قارشـوسنده متحسس اولمق ایچون موازنه قانونلرینی بیلمه‌نك بر فائده‌سی وارمیدر ؟ . شبهه‌سز بونلرك هیچ بری لازم دكلدر ، اكر معلومات تاریخیه آثار صنعتی ایضاح ایدییورسه بواساسی برنقطه‌دن دكل تمامیله یاپابحی برنقطه‌دن‌در . بوبزی اونك سرینه ، اونك اساسنه ، روحنه نفوذایتدیره‌من ، جاهل ، مع‌مافیه اینجه برحساسیت هرحالده آثارصنعتده قور وبرعلم وعرفاندن دها زیاده حائز اهمیتدر .

آثارصنعتی تمامیله آكلایه‌بیله‌جك برقابلیت واقتدارده‌اولمق ایچون منقدك حساسیتی ـ آنجق آتیده‌كی صورتله تأمین رقت ایدیله‌بیله‌جكی جهتله ـ یالکز اعتقـادات و اباطیلدن ، طرفگیریدن ، منـافعدن احتراصـاتدن دكل ، جغرافیـایه ، تاریخه ، فنه عائد ، موضوع ایله علاقه‌دار تجسسـاتدن ، معلوماتدن یعنی اثری صرف بدیعی اولان ملاحظاتدن غیری مواد ایله حكم ایدن ، بكه‌نن ، رد ایدن شیلردن تجرد ایتمليـدر . . . منقد خرسـتیان اولدیغی ایچون حضرت عیسی علیه‌السلامی مشعر منظوماتی ، لوایحی ، هیكللری بكنمه‌ملیدر . بویوك بر وقعهٔ تاریخیه‌یی افاده ایتدیکی جهتله فاتحك استانبوله دخولنی اثر صنعت تلقی ایدن كیمسه بر منقد دكلدر .

منقد بونلردن باشقه اوله‌رق اسلوبنه تماس ایدن بوتون تقدیرات وترجیحاتـدن ، اعتیاداتندن ، ذوقلرندن ، محبتلرندن ، نفرتلرندن ، هرنه قدر مشروع اولورلرسه اولسونلر ، تجرده مجبوردر . موضوع بحث اولان شیلرك آنجق اسـكیلكی ، یكیلكی تعیین قیمت ایچون معیار اوله‌ماز . بر چوق كیمسـه‌لر واردر ، كه پك چوق شیلری

آنجق يكي اولدقلرى ويا اولمدقلرى ايچون تحقير ياخود تقدير ايديبيورلر . بوكا بناءً دركه منقد صنعت كنـدى روح وموجوديتنه ايمه‌يه ، هر اثر حقنده‌كى هيجـاناتنى اوكا التحـاق ايدن اجنبى موادن تميزله‌مه‌يه مجبوردر . نه تمثاليت ، نه اخلاقيت نه‌ده اجتماعيت نظر تدقيق وتقديرينه وضع اولنـان آثارك حقنـده‌كى حكملرينه اجراى تأثير ايده‌مه‌مليدر . بواجنبى موادك حكمه مدار اوله‌بيله‌سى آنجق حسـنى تزييد ايتدكلرى ، يعنى بديعى بر شـكل آلدقلرى تقديرده‌در . بوتأثيرات عارضيه و اجنبيه‌دن قورتيله‌مامق قورقوسيله كرك بولنـديغى عصره عائد اولان وكرك اولميـان ، كرك اجنبى مبدعلرك محصولى اولان آثار متشابهه ايله اواثرى قارشيلاشديرمليدر . بو ، حق وعدله مقـارن حكم ويره‌بيلمك ايچـون ضروريدر . حتى منقد تمـاميله قانع اوله‌مادیغى بر اثر حقنـده بو تجربه‌يى متعدد فاصله‌لرله ايفـا ايتملى ، هردفعه‌سنده‌كى تأثراتك اولكنك عينى اولوب اولماديغنه دقت ايله‌مليدر .

بوندن صكره منقدك حسـاسيتى‌ده محتاج تجربه در : خارجيـات اشيا ايله يولنى شـاشيرمامق ، مختلف افادات بديعيه داخلنده هيجان بديعى‌يى بولمق ايچـون منقدك چوق كورمه‌يه ، چوق حس ايتمه‌يه آثار صنعتله پك زياده مشغول اولمه‌يه ، صنعتك اخذ ايتمك قابليتنده بولنديغى بوتون اشـكالى تدقيق ايتمه‌يه احتياجى واردر . بوتون دهاة صنعت حقنده ويريلن غير محق حكملرك مسـئوليتى تربيهٔ بديعيه‌نك نقصانندن باشقه نه‌يه عطف اولنه‌بيلير ؟

بوندن باشـقه منقد صنعت ، صنعتكارك حسـيـاتنى افاده ايدوب ايده‌مديكنى‌ده آيريجه تدقيق ايده‌بيلمك ايچون حسـاسيتنه مراجعت

ایتمه‌یه مجبوردر. منقدصنعت ایچون الك اول لازم اولان شی حساسیتدر، حساسیت اولمادقجه حامل وحائز اولدیغی سائر مزیات فضله وبی فائده‌در . فقط بوسوزلردن اونك جاهل اولمه‌سی لزومنی استخراج ایتمه‌ملیدر .

اكر ترجمهٔ احواله ، تاریخه ، جغرافیایه عائد معلومات ، محیط ومشابهتلر اوزرینه تدقیقات ، مختلف اسلوبلره ، اونلرك یكدیكرینه نفوذینه ومخالفتنه دائر تتبعات بزه آثارصنعتی آكلامق ایچون كفایت ایتمه‌یورسه ، بونلر هیجان بدیعی ایچون ضروری دكلسه بیله ینه اوكا تودیع معاونتدن بر آن خالی قالمازلر . هیجان صنعتكارك افاده‌ایتدیكی تلونات وتطورات اسلوب آره‌سنده اوكا ؛ منقده بر رهبر اولور . فی‌الحقیقه الك مختلف آثار صنعتك حقیقی معناسنه نفوذ ایده‌بیلمك ایچون افاده‌یی تبدیل‌ایدن زمانك ومحیطك بیكلرجه شرائطی اوكنده اكیلمه‌یی‌بیاملی ، ژاپونیالی‌یه اوروپانك سحر وفسوننی صورمه‌ملی ؛ زمان حاضرك اینجه‌لكنی مرضیتنی قیلاسیكلرده آراماملیدر . عینیله عرب صنعتی اونك مدنیتنی طانییانلر، بیلنلر ایچون آنجق قابل‌وصول برماهیتده‌در. برصنعتكارك حیات خصوصیه‌سنی بیلمك بزه اونك حسنی، دها زیاده وضوحله كوستریر . فضولینك نصل یاشادیغنی بیلیرسه‌ك وحتی اونی دها زیاده آكلارز. عاشق پاشادن ذوق طویه‌بیلمك ایچون اونك یاشادیغی تاریخی بیلمك ضروریدر .

منقد صنعت ایچون ذكاده بی فائده دكلدر . هیجان بدیعی كبی كریزان ، طوتیله‌ماز بر مسئله‌یی دوشونمه‌یه ، حقنده حكم ویرمه‌یه مجبور اولدیغی ایچون اونك متیقظ بر روحی ، اینجه ، امین بر قوهٔ

محاکمه‌سی ، متین ، رقیق بر ذوق سلیمی ، علم روح متحصصنده اولدیغی کبی برجوالیت ورقت تفکری بولنملیدر .

ونهایت وظیفه‌سنده خطا ایتمه‌مك ایچون مادامکه آثار صنعتك ، اخلاقیات واجتماعیاتدن ایمش کبی افکارینی اکتساب ایتمه‌یه مجبوردر ، تنقید صنعتله اشتغال ایدن کیمسه‌لر یالکز جغرافیایه ، تاریخه دکل ، علم اخلاقه ، علوم اجتماعیه‌یه‌ده کافی درجه‌ده واقف اوملی ، خصوصیله حکمت بدایعك برشعبه‌سی اولان علم روحی بیلملیدر .

خلاصه آثار صنعتك تدقیقتنده فکر ریاضیدن زیاده روح رقته ، ذکادن زیاده حساسیته ، محاکمه‌دن زیاده هیجانه احتیاج واردر .

دها

دها ؛ فنده ، صنعتده .— داهیلر .— داهیلر وهنرورلر آره‌سنده‌کی فرق .

۱

دها ؛ فنده ، صنعتده .— دهای فنی و صنعتکارانه آره‌سنده فرق اولوب اولمادیغنی تفریق ایده‌بیلمك ایچون حادثات صنعتکارانه ایله حادثات فنیه‌یی نظر اعتباره آلمق ضرورتی واردر .

علم تجربی ، حادثات حقیقیه‌نك آیری آیری تحلیلندن عبارتدر . عالم، حادثاتی برر برر آلیر، تدقیق ایدر ، تحلیل ایدر ، اوندن‌صکره برطاقم قانونلر وضع ایلر. اوحالده علم ، متواضع ساعیلری طرفندن طوپلانان اقتطاف اولنان کوچك کوچك وقایع و حادثاتی بیریکدیریور، وبونلرله خزینه‌سنك تزایدی ایچون زمانك ، کمیتك ، صبرك محکومی بولنیور .

صنعته کلنجه ... اونده قطعیاً صبرو تحمل یوقدر ؛ او ارتجاله دها زیاده میال اولوب حقیقته تقدم ایدر ، اونی کچر ، بو اویله بر هیئت مجموعه‌در ، که اونکله ، حقیقتك قانونلری معلوم اوله‌رق ویرلدیکی ویا معلوم فرض اولندیغی حالده ، دماغ و روح ایچون بر حقیقت غیر معینه ویا برعالم ناتمام انشا ایتمك ایچون اوغراشیلیر. دیمك که ابداع ایتمك دهای صنعت ایچوندر . بو اعتبار ایله فنده دخی اولسه دهای مبدع دهای صنعتکارانه‌یه مربوطدر. شوحالده میخانیکی تطبیقی‌نك ،

ویاامتزاجیت کیمیویه‌نك ابداعاتی، اختراعاتی صنعتدن معدوداولمق اقتضا ایدییور .

عالم ، حیات خارجیه ایچون بعضاً مادةً یکی برشی استحصال ایتدیکی حالده دهای صنعتکارانه آنجق کندیسی ایچون ابداع ایدر. مع‌مافیه بوادعا حقیقتی تام کورمك دکلدر .

ایکیسی‌ده عینی اصوللرله عینی غایه‌یی تعقیب ایدییورلر ، مختلف ساحه‌لر داخلنده هر ایکیسی ده حقیقتی بوله‌یی دوشونییورلر ، حیاتی یاپمه‌یی ، حتی ابداعی تصور ایله‌یورلر. اوصاف وطبایعك مزج و اظهارنده صنعت ، اجسامك مزجنده‌کی کیمیاکر کبی ، مواد وعناصرینی حقیقتدن اخذ ایدر . بو امتزاجلرله او ، اکثریا طبیعتك تیپلرینی انعکاس ایتدیرر ، یوقسه اثری عدم موفقیتله قارشولاشیر ، یاشامق حقنه مالك اولمایان بر طاقم اشخاص صنعت تولد ایدر . فقط حقیقی دهای صنعتك اك بویوك ، اك یوکسك اوصافندن بری هیچ یاشامامش ، یاشامه‌یه‌جق اولان تیپلری ابداع ایله حرکته کتیرمك ، اونلره قابلیت حیاتیه‌یی تودیع ایله‌مکدر . بو تیپلر مخیلهٔ بشریه‌نك مولودلریدر ، طبقی طبیعتده موجود اولمایان ، کیمیانك معاونتیله امتزاج ایدن شیلرله حصوله کلن موادکبی . .

حقیقی بر داهیٔ مبدع ایچون حیات حقیقیه ، بر نوع رؤیت روحیه ایله یاقالامه‌یه مستعد بولندیغی حیات ممکنه‌نك اشکال متعدده‌سی آره‌سنده بر عارضه کبیدر . عینیله بر ریاضیه عالمی ایچون‌ده بزم کائناتمز خطوط و اعداده نسبتله پك فقیر ، وبزم کائناتمزك مسافه‌سی ممکنات لایتناهیه‌دن بر جزؤدر . حقیقی شاعر ایچون حیاتدن قوپاردیغی بر مزاج وطبیعت ، ویا نظر مشاهده‌یه آلدیغی بر شخص

غایه دكل ، بر واسطه‌در ، اویله بر واسطه كه اونكله او ، طبیعتك ویره‌بیله‌جكی نامتناهی امتزاجاتی كشف ایده‌بیلیر. دها حقیقتدن زیاده ممكناتله اشتغال ایدر ، اونك ایچون حیات حقیقیه غایت طار بر برشیدر . دها دائما حقیقتی تجاوزی دوشونیر . شكایت ایتمه‌یه‌لم . تخیلات دهانك شرائط اساسیه‌سندن بریدر. فقط خیال هركون تماس ایتدیكمز حقائقه عائد اولمازسه بیله .كوروله‌بیله‌جك ، ادراك اولنه‌بیله جك بر سلسلهٔ ممكناتك مولودی اولملیدر . حقیقی دها اودر ،كه حقیقتك خارجنده یاشایه‌جق قدر واسع اولمقله برابر ممكناتك خارجنه چیقمیه‌جق درجه‌ده معقولدر .

او حالده ممكنی غیر ممكندن آییران شی نه‌در ؟ بونی ساحهٔ صنعتده هیچ كیمسه قطعیتله بیان ایده‌مز. دیملك ،كه داهینك وصف ممتازی مخیله‌سنده‌كی نفوذ وقوتدر. شاعر داهی ممكنی حقیقت كبی كورن شخصدر. دها هرشیدن اول قدرت ابداعدر. دهای صنعتكارانه ایله دهای متفنانه آره‌سنده‌كی فرق ، دقتله باقیلدیغی زمان ، صفر درجه‌ده‌در .

۲

داهیلر .— دها هر شیدن اول بر قدرت ابداعدر دیمشدك ذوق ایله دهای صنعت آره‌سنده‌كی فرق عظیم بو نقطه‌دن منبعث اولمقده‌در. شرائط سائره تقریباً بر عینیتی ، بر مشابهتی حائز اوله‌بیلیر. صنعتكارده منقد كبی صماخ و نظرك محظوظیتلرینه قارشو تهییج ایدن بر حساسیت مخصوصه‌یه مالكدر. صنعتكارده منقد كبی براثر صنعتك وجوده كلمسی ایچون لازم شرائط مخصوصهٔ منطقیه‌یه واقفدر . فقط

منقدله صنعتکاری بربرندن تفریق ایدن ، داهئ صنعتی کوسترن حس ایدیلن شیلری خارجاً خطوط و اشکال ایله افاده ایتمك ، بو افاده‌نك استلزام ایتدیکی اشارات وخطوطی طوغریدن طوغری‌یه ، تفکر و ملاحظه درجهٔ ثانیه‌ده قالمق اوزره ، بر الهام مخصوص ایله بولمقده‌در بوایکی حادثه حکمت بدایعه عائد آثارایله ایضاح اولنه‌بیلیر. هیجان وتأثر منقدده عناصر مختلفه‌یه انقسام ایدر. حالبوکه صنعتکارده مرکب ، مادی بر شکلده‌در. تأثرات ، بربرینی ولی ایده‌جك یرده ، بردنبره ، ییغین ییغین تحصل ایدر . بوکا بناءً قوت وشدتی درجهٔ قصوایی بولور . ینه بونك ایچوندرکه قوهٔ مخیله‌یی حرارتلندیرر ، آلولندیرر، بوتأثر وهیجان مشوش تحلیل ایدلمدیکی جهتله اونی اخذ ایدن ذاتك مزاجنك ، طبیعتنك اوصاف اساسیه‌سنه تماميله مطابقدر . کویا عینی رنکی، عینی لونی حائز کبیدر. بونك ویردیکی قوت منقدده، بعض نقاط مختلفه‌یه کوره تبدل ایدر ، حالبوکه داهئ صنعتده تکاثف ایدر ، حس وفکر حالنه کیرر ، بونك ایچون قوت و شدتی دها زیاده‌در .

محاکمه ایلدیکی اثرك تأثرات عدیده و متوالیه‌سنی تعقیب ایدن منقد ماده ایله موضوع آره‌سنده‌کی مناسباتی قطعیاً نظر دقتدن دور طوتماز . بونك ایچون حرکاتنده عقل ومنطقه تابع اولور. حالبوکه صنعتکار داهی، بر یودوم صوکبی ، تأثرات وهیجاناتی یوتار ، اونکله کندیسنی مشحون کورور ، اقسامی تحلیل ایتمك شویله طورسون کندیسیله خارجدن اخذ ایتدیکی تأثرات آره‌سنده‌کی فرقی بیله کوره‌مز. هیجانات و تأثرات وصنعتکار باشقه شیلر دکلدر. بو اویله

بر مربوطيت شديده دركه اوكا قارشو يكانه علاج اثر صنعتى حصوله كتيرمكدر .

بوفون دها حقنده « اوزون بر صبر و متانتدر » دييور . نيوتونه « قوۀ جاذبه‌يى ناصل كشف ايتدك » دييه صوردقلرى زمان « دائما اونى دوشونه‌رك » دييه جواب ويرمشدر. بوفونك، نيوتونك بو خصوصده حقلرى واردر . بر مقصد وغايه‌يى تعقيب ايدن صبر بى‌فتور، برفكراوزرنده عنادتفكر فى‌الحقيقه حس وفكره ، برنقطه‌ده تكثيف ايتمسنه بناءً ، اويله برقوت ويرركه قابل دكل باشقه صورتله الده ايتمك ممكن‌اوله‌ماز. فقط بوتون قواى فكريه‌وحسيه‌نك برنقطه‌ده جمع‌وتكثيفى ايچون ايكى شرطك وجودينه احتياج واردر : ابتدا برفكرله اشتغال ايده‌جك ، جذب اولنه‌جق بر طبيعت و مزاجك خلقت طرفندن مودوع اولمسى لازمدر . ثانياً استعداد و تمايلات شخصيه‌يى نظر اعتباره آلمقسزين استعدادى ؛ جبراً هر هانكى بر ماده‌يى تحليل و ايضاح ايچون تطبيق ايتمه‌ليدر . بو شرائط داخلنده آنجق صبر بى فتور ايله عناد تفكر ايفاى خدمت ايده‌بيلير. نيوتون ايله بوفونك سويله دكارى تعريف بزم بالاده سويلديكمز تعريف دهايه موافق ديمكدر . كرك فندن ، كرك صنعتدن بحث اولنسون ، تخالف آنجق قواى عقليه وذكائيه‌يى بر مركزده جمع ايدن ، دهايى تشكيل ايدن قوتك بردنبره آلديغى استقامتده‌در . بوندن باشقه بوحال بر طاقم علائم خارجيه ايله‌ده تظاهر ايتمكده‌در . بر فكر مخصوصك معقبى، يالكز اونكله مشغول ذواتك حياتلرى بر طاقم غرابتلرله ، برطاقم دالغينلقلرله ، برطاقم ابتلالرله دولودر. ياشادقلرى محيط اشتغالاتك بو برنتيجۀ طبيعيه ومنطقيه‌سيدر. بونلرك ، داهيلرك

پك چوقلری آکلاشیلنجه‌یه قدر عموم طرفندن دلی دیبه‌یاد اولنمشلردر. ایچلرنده اثبات کمال ایتدکدن صوکرا استعدادلرینی غیب ایده‌نلر بولندیغی کبی بر قاچ سنه دها یاشامادقلری ویا مساعد بر محیطده کلمه‌دکلری ایچون موفقیت و شهرته صعود ایتمه‌دن اولنلرده واردر. بو غرابتلره بناءً صحتی بوتون ملکات و خصائصك موازنه‌سنده بولانلر، بوتون هرکس کبی یاشامه‌یی تمثال اتخاذ ایدنلر ایچون دها مرضی بر حال دیبه تعریف ایدلمشدر. فی‌الحقیقه دها مراکز عصبیه‌دن برینك اثنای وظیفه‌ده بر حساسیت و فعالیت مفرطه‌یه معروض قالمسیدر؛ فقط بو حال هیچ بر وقتده مرضی بر حال دکلدر. بعض مجذوبلرك فکر ثابتلری، جنت واحده‌لری دماغه عائد عضولردن برینك تغیرینه، معلولیتنه بناءً‌در. حالبوکه دها ایله بونی بربرینه هیچ برزمان بکزه‌ته‌مه‌یز. زیرا دها فیزیولوژی نقطهٔ نظرندن بالعکس دماغه عائد عضولردن بعضلرینك مستثنا بر صورتده پك زیاده انکشافیدر. بونك ایچوندرکه دهاده مرضی بر حال یوقدر. حتی سزارك، ناپولیونك اشتغالات فکریه‌سی کبی بونلر تماميله خودبین بر صورتده اولسه بیله اکثریا عمومی، عالی بر چوق مواده دخی تماس ایده‌بیلیر.

دها صاحبی اولان کیمسه‌لر، بوفائقیت و ممتازیت معنویه‌یه بناءً منافع حسیسه‌نك، غرور وخودبینی‌نك مسکینلکلرندن آزاده اولورلر. دها عالی، دها بی‌قید طبقاته قدر یوکسلیرلر. فقط بونی دهانك شرائط اصلیه‌سندن بری دیبه قبول ایتمه‌ملیدر. دها، مجرد و منفرد اوله‌رق نظر اعتباره آلندیغی تقدیرده مراکز عصبیه‌نك فرط تحسسندن فرط تحملندن متولد برقوهٔ ممتازهٔ ادراکدر.

دهانك تعریفی بوندن فضله بر شیئه محتاج دكلدر . فرط وشدت تحسس ، اولجه‌ده سویله‌دیكمز كبی، داهیدن قابلیت تحلیلی سلب ایدر، تفصیلات و تفرعات بر تأثر عمومی ایچنده ممزوج قالیر ، بونك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اوله‌رق قوهٔ اساسیه غیر اختیاری اوله‌رق جانلانیر. بوكا منجر اولمیان هر شی تخفف ایدر، حتی محذوف اولور. اشته بونقطه‌ده شخصیت صنعتكارانه تظاهر ایدر. زیرا بو قوهٔ اساسیه اشیادن ، ماده‌دن زیاده صنعتكارك روحنده‌در .

هركس اشیایی كندی كوزیله كوریر ، عینی موضوعلر ، مختلف نقاطدن نظر اعتباره آلنمق شرطیله مختلف تأثرات و تحسسات حصوله كتیریر. بوتخالف ، بوتنوع اشخاص عادیه‌ده نظر دقتی جلب ایتمز. فقط بیوك صنعتكارلرك آثاری نظر اعتباره آلندیغی زمان تمامیله تظاهر وتجلی ایدر ، مختلف صنعتكارلر طرفندن ترسیم ایدلمش اولان موضوعلر بربرینه اوقدر بكزه‌مزلر كه موضوعك عینیتی ادراك ایفانك طرزی آره‌سنده نابدید اولور. حالبوكه عادیت ، بالعكس ، خطوطك ابتذال وعمومیتیله همان كورونیر . شخصیت روحیه‌لرندن بر شیلر علاوه ایدن داهیٔ صنعتلرك تأثراتی نه قدر عمیق ، نه قدر زنده ایسه ایفا واجرا ایتدكاری ایشك روحنه قاریشه‌مایان اشخاص عادیه‌نك كیلر اوقدر عادی وسطحیدر. بونك ایچون بونلری بربرندن تفریق ایتمك كوج اولدیغی حالده دیكرلرینی تفریق ایتمك غایت قولایدر . داهیٔ صنعت بیلمكسزین كندی روحنك ، كندی شخصیتنك وصف اساسیسنی ، وصف غالبنی اظهار ایدر. او نه قدر صاحب دها ایسه او قدر شخصیتی بر وصف متین وخصوصی‌یه مالك بولنور .

اثر شخصك اك طوغری معیاریدر ، زیرا او شخص اثری تولید

ایتدیکی زمان خصائص خصوصیه‌سندن بر چوق شیء اوکا تودیع ایتمشدر. متوسط ویا عادی صنعتکارلر بربرینه بکزرلر، زیرا عمومی، ابتدائی تأثیراتک دائره‌سندن، حدودندن قورتیله‌مازلر.

بر تأثر حاکم وغالبک ید ضبط وتسخیرنده بولنمق، وبونک تهیجات خصوصیه‌سنه معروض قالمق دهانک ذوق اوزرینه، خصوصیله ایجاد وابداع خصوصنده، تفوقنی اثبات ایتدیکی کبی منطقک قواعد وتصحیحاتنک تطبیقی جهتیله‌ده منطقه قارشو اولان احتمال مادونیتنی کوستریر.

فقط بو مادونیت حائز اهمیت دکلدر. دهانک اك سریع الهاماتی منطقجیلرك اك قوی منطقلرندن دها عالی بر منطقه مالکدر. میکل آنژك تابلولرنده اللرنده برکارلر خطا آرایانلر بیلمیورلرکه بوتون بو خطیأت مفروضه اثرك تأثر عمومیسنك اساسیدر ولزوم مطابقت نتایج طرفندن امر ایدلمشدر. اکر تصحیح ایدیله‌جك اولورسه اثرك بوتون مزیاتی نابدید اولور. صنعتك هر شعبه‌سنده حقیقته آمر بولنان بر حصهٔ شخصیت، هرکسك کندینه کوره بر طرز رؤیتی واردر، که صنعته واقف اولمایان کیمسه‌لر بوندن متولد نتیجه‌لری بکنمزلر، مؤاخذه ایدرلر. فقط اونلر اونك یرینه باشقه برشی اقامه ایتملرینی سویلر سویله‌مز بویوك بر عجز ایچنده قالیرلر.

بوندن باشقه دهانك، متمادی بر حما وحرارتك زبونی اولمه‌یجه یاشایه‌مه‌یه‌جغنی دوشونمه‌ملیدر. اونی اك زیاده اظهار واثبات ایدن الهام دەنیلن هیجانه، تأثره قارشو بر استعداد مخصوص دائمیدر. قابلیت تحسسیه وتهیجیه‌دائمی اولمقله برابر هیجان زمان زمان کلیر. بعضاً

انقطاع وقوع بولور، بواثناده تفکرات وملاحظات هیجانه تفوق ایدر، موازنه‌یی تأمین ایلر .

٣

داهی وهنرور آره‌سنده‌کی فرق — داهی ماهیةً دکل، درجةً بر رجحان و تفوق کوستره‌بیلیر : مع‌مافیه بو درجه شایان دقت بر صورتده متخالفدر. دهانك نره‌ده باشلادیغنی ، نره‌ده بیتدیکنی تعیین ایتمك غیر ممکندر . مع‌مافیه دها ایله استعدادی ، داهی ایله هنروری بربرینه قاریشدیرمامليدر. هنرور بر رجحان وتفوق کسبی‌یه مالکدر. حالبوکه دهاده دها صمیمی ، دها غیر اختیاری برشی واردر. شبهه‌سز استعداده مالك اولمقده آز چوق بر دقت وفعالیتله اکمال ایدلمش ممتاز بر طبیعت ومزاجه مالك اولمق دیمکدر. ودهانك دقت واعتنایی تفکر و ملاحظه‌یی حدودینك خارجنه چیقاردیغنی ادعا ایتمك قدر معناسز بر شی اوله‌ماز . استعداد اراده ومحا کمه‌نك تأثیری تحتنده اولمقسزین انکشاف ایده‌مز . فقط دها ، بونلره لاقید قاله‌مامقله برابر ، استعداد قدر احتیاج حس ایتمز . فعالیتی دها زیاده الهام ایله ، دها زیاده غیر اختیاری و سربستجه قوه‌دن فعله چیقار ، حالبوکه هنرورك فعالیتی ؛ اکتساب ایتمکه مجبور اولدیغی مطالعه و تجارب ییغینلریله آغیرلاشمش ، شاشیرمشدر . طبیعتدن دائمی ، متین بر فعالیته مالك اولان ، ایی تربیه ایدلمك شرطیله حد وسطی‌یی کچمه‌مك اوزره ، برشخص اکتساب استعداده موفق اولور. فقط داهی اصول ونظریاتی، معلوماتی اکمال و اتمام ایدر، تبدیل وتحویل ایده‌بیلیر .

فقط اکتساب ایتمز. داهی شخصی تدقیق ومطالعه‌نك نفوذینه مانع، وراثتله نقل ایدلمش ومتراکم قوای ماضیه‌نك محصله‌سی، نتیجه‌سی بر موهبهٔ طبیعیه‌در.

آثار دها ایله آثار استعداد آره‌سنده آز چوق بر فرق واردر. معمافیه بوسوزله هنرورلرك آثاری داهیلرك آثارینك دوننده‌در ظن ایدیلمه‌ملیدر. ویرژیل، رافائل کبی هنرورلر اك بویوك داهیلرك آثاریله قابل مقایسه نفائس صنعت وجوده کتیرمشلردر. فقط هنرورلر، اقتدارلرینك اك صوك نقطه‌سنه چیقسه‌لر بیله اثرلرنده نادراً دهانك خواص اساسیه‌سندن اولوب صمیمیت تامه‌یی تشکیل ایدن سوق طبیعی‌یه، غیر اختیاریته عائد مزیاته تصادف اولنور.

هنرورلرك آثارندن شخصله اثری تفریق ایتمك غایت قولایدر. هنرورلری اثرلرینك نتایجنی، تأثیرات وتأثراتنی متفکر ومتحری، اصول و طرز اظهارینی جویا، جمله‌لرینی ویا فکرلرینی، خطوطنی مصحح، مدقق اوله‌رق تصور ایده‌بیلیرز. حالبوکه داهیلره کلنجه بونلرده هرشی یك آهنك، یك وجودکبیدر، صنعتکارله اثری تفریق ممکن دکلدر. بوتون وسائط صنعت بر خلیطه کبی اونلرك آثارنده ممزوجدر، شی ایله شخص آره‌سنده هیچ بر فرق یوقدر، کویا بوتون اثر شخصیت صنعتکارك منور، عالی بر الهامیدر. اونك اثری دیمك، اك یوکسك، اك ممتاز نقطه‌سنه قدر یوکسلمش شخصیتی، شخصیتنك افاده‌سی دیمکدر. سعی وغیرتك ایزلری بونلرك آثارنده کورلمز، نابدید اولور، دینیله‌بیلیرکه بوتون اقسامك، برعلاقهٔ طبیعیه ایله، غیر اختیاری اوله‌رق نسبتلری، وکندیلرینه عائد اولان

موقعلری تعین ایتمشدر. آثار دهادن‌ا کثریا انتشار ایدن علویت و ساده‌لك بوکا بناءً در .

فقط بو سوزلرله دهانك سعیدن ، تدقیقدن ، تفکردن معری و منزه بولندیغنی ادعا ایدییورز . فکر و ملاحظه‌سنده بولنلمه‌سی طوغری دکلدر. مشهور رسام « لئونار دوونچی » بر داهی اولمقله برابر ژاقوند نامنده‌کی لوحه‌سنی قوه‌دن فعله چیقارمق ایچون درت سنه چالشمشدر. فی الحقیقه دیکر بر داهی رسام شبهه‌سز بوقدر زمان صرف ایتمه‌یوردی. فقط بوراده موضوع بحث اولان مسئلهٔ زمان دکل مسئلهٔ طرز ایفادر .

بر چوق جاهللر ، الهام ایله تفرعات و تفاصیلك امتزاج ایده‌میه‌جکندن بحث ایدرلر. بو عادتا ضرب مثل حالنه کیرمشدر . شو نقطه‌ده توقف ایتمکه ، اینجه‌دن اینجه‌یه تحلیل ایتمکه قطعیاً لزوم یوقدر. اك ظریف ، اك سربست بر صنعتك اك عمیق ، اك یوکسك علوم وفنونله ائتلاف ایده‌بیلدیکی بوکون اثبات ایدلمش بر کیفیتدر . بونك عکسنی ادعا ایدنلر اصرارلرنده ، تعندلرنده دوام ایدرلر ، چونکه اونلر صنعتك اقسام مختلفه‌سنی عریض و عمیق تدقیق ایتمکسزین ایشه باشلادقلری جهتله اصرارلرنده ، اتهاملرنده دوام ایتمه‌یه حقلری واردر . اونلر مودانك هوسات غریبه‌سنه مقاومت ایله یاشایه بیلن ، بوتون جهان طرفندن تقدیر اولنان آثار صنعتی مثال اوله‌رق کوسترمکله برابر احترامریلرینی ، تعظیملرینی متمادیاً اظهار ایده‌بیلیرلر. فقط شونی‌ده بیلملیدرلر که علوم و فنون هوسات ومزیات صنعتی اورته‌جك یرده بالعکس دینه دها واسع ، دها فضله ، دها واضح وسائط تودیعیله دها قوتلی بر حاله وضع ایتمشدر .

نظر حيرت وتقديرى جلب ايده‌بيله‌جك بر اثر وجوده كتيرمك ايچون يكانه واسطه سعى و غيرت ، صبر و متانتدر . بر چوق صنعتكارلر بر استعداد وسيع ومتينه مالك اولمامقله برابر سعيلرنده صبر ومتانت كوسترمش اولسه‌يديلر حائز قيمت وتقدير بر چوق آثار وجوده كتيره بيليرلردى . فقط مع التأسف مقصدلرينه بر خطوه‌ده واصل اولمه‌يى دوشوندكلرى جهتله نفيسه‌لر ابداعندن محروم قالمشلردر . اثناى ابداعده بو كبيلر وجوده كتيره‌جكلرى شيئك قابا طاسلاق بر شكلنى يا حافظه‌لرينه ويا كاغد اوزرينه چيزرلر. فقط تفكر وملاحظه ايتدكارى فكرى برشكل مكمل ايله كوسترمه‌يه كلنجه فعاليتلرى قيريلير. سعى تعب آوردن اوركه‌رك ناتمام بروضعيتده بردنبره اثرى ميدانه چيقاريرلر . ياخود فنا بر يوله صاپه‌رق ابداع وايجادى فضله بر شى تلقى ايدرلر . متوكل و مطيع اوكارنده‌كى موده‌لك قوپيه‌سنى چيقارمغه ويا اوته‌دن بريدن كتيردكلرى هيكللرى تقليد ايتمكه باشلارلر . سربستجه ايجاد و ابداع ايتمك ، آغير ، موشكاف بر صورتده قوه‌دن فعله چيقارمق ، بوتون استادان صنعتك تعقيب ايتدكارى يولدر . صنعتده موفق اولمق ايچون غير اختيارى ويا سربستجه الده ايديلن فكرى يورولمقسزين ، زمان ومساعى ايله مجادله ايدرك ، بر شكل صاف وممتاز وبرشكل هيجانكار تحتنده قوه‌دن فعله چيقارمق لازمدر .

ديديله‌بيليركه حياتى تفرعات وتفصيلاتيله ، اك خرده ، اك نظر كريز اقساميله تدقيق ايتمك ، اونك هر نقطه‌سنى مطيعانه ، متوكلانه كاغد اوزرينه خطوط واشكال حالنده وضع ايله‌مك برما كنه اولمقدن باشقه بر شى دكلدر . فى الحقيقه حياتى طوغريدن طوغرى‌يه تقليد

ایتمك قوپیه‌جیلکدر ، ماکنه حالنه کیرمکدر . مع‌مافیه بونك یاننده تقلید ایدیلن شـیئك اوضاعنی تعیین ایتمك ، اك نظر فریب نقـاطنی بوله بیلمك ، اك زیاده مبلغ حسیات شکلنی کوسترمك کبی شخصیت صنعتکاره عائد بر چوق شـیلر واردر ، که بونلر دهایی ، وآثار صنعتی افاده ایده‌بیلیرلر . بر اثر صنعتده‌کی احتشام ، علویت ، قیمت ، مکملیت بونلرله اولچیلیر ، بزم مسـئله زمانده دکل ، طرز ایفـاده دیدیکمز بودر .

شعر

شعرك معنای عمومیسی . — شعر نه‌در ؟ . — شرائط حسیه وتأثریه . — لسان شعر . — ساحهٔ شعر .

شعرك معنای عمومیسی — شعر ؟ . معنای حقیقیسی ، معنای روحیسی تمامیله آکلاشیله‌مامش ، هر دماغك روزکار تتبعاتنه ، هرقلبك زلزلهٔ تحسساتنه تابع اولمش بر کلمه‌در . هر کس ، هر قلم بوکا کندی دساتیر حیاتیه‌سنه کوره توديع راز معنا ایتمك خصوصنده بر دقیقه تردد ایتمه‌مش ، حتی بعضیلری لغتده‌کی تعریفی بیله قبول ایله « موزون ومقفی سوزه اطلاق اولنور » دیمشلردر .

عجبا بو بر تول کبی نیم شفاف ، نیم بولوطلی بر شیمیدر ؟ .. بونك بر معنای حقیقیسی ، بر معنای فنیسی یوقمیدر ؟ . علم روحك تدقیقات اخیره‌سی اولمه‌مش اولسه‌یدی ، حکمت بدایع نامیله یاد ایدیلن فلسفهٔ صنعتدن بو استفاده ایتمه‌مش بولنسه‌یدی ، شبهه‌سز شمدی‌یه قدر عندیات و فرضیات آره‌سنده بوغولوب قالیردی . لکن بو کون بز اونك حقیقتنه ، اونك اساسنه نفوذ ایتدك دیه‌بیلیرز . اونك‌ده بو کون نه‌کبی شیلردن تولد ایتدیکی تمامیله تحقق ایتمشدر .

شعر ، معنای شامل و حقیقیسیله ابداعات صنعتکارانه‌نك هیئت مجموعه‌سنه مالکدر . ندیمك سعد آبادی ، حامدك اشبری ، فکرتك لادانس سرپانتینی نصل شعرسه « میکل انژ » ك مدیچیلرك مزاری اوزرنده‌کی هیاکل مضطربه‌سی ، «له‌ئونار دوونچی » نك « لاژوقوند »

نامنده‌کی لوحهٔ ابتسامکاری ، « وردی » نك « تراویاتا » اسمنده کی نفحات عشـق ویأسی ، اویله‌جه ، شـعر مفهومی داخلنده‌در . بر منثوره کبی بر رومانده ، برمنظومه کبی براثر تماشاده مولود ابداعات اولدقدنصکره شعردر .

٢

شعر نه‌در — فقط بونك معنـاسنی بر آز دها تحدید ایله ساحهٔ ادبیاته کیره‌لم . شعر حساسیتك بر تهیج مخصوصیله مخیله‌نك حرارتندن عبارتدرکه بو قابلیتده طوغان کیمسـه‌لری نیم ادراکی ، نیم غیر ادراکی بر ضـلالت حس ، بر « نعاس » داخلنـه وضع ایدر .

اساساً شاعر طوغانلر تأثرات وتحسسات اصلیه‌لرینی آنجق شـو حالت روحیه وفکریه ایله لایتناهی ونفیس برصورتده بویوتیرلر. آثار قلمیهٔ شعریه‌نك‌ده بوتون حسن ونفاستی بوندن متولددر .

شاعر برعدسه ، برپرتوسوز کبیدر، اونك نظرینه وضع ایدیلن هرشی بویور، باشقه برشکل، باشقه بر روح آلیر .

خاصهٔ شاعریت بوتون خصائص سائرهٔ بشریه کبی برطاقم خطئیات ومزایانك محصولیدر. شـاعرلر ذکالرینه کوره ، مزاجلرینـه کوره لایتناهی بر صورتده متحول ومتبدلدر . مثـلا اون طقوزنجی عصرك الك بویوك شاعرلرندن « زهرهٔ الم » صاحبی بودله‌ر برغریبهٔ خلقتدر . اکر اوقدر بویوك برمبدع اولمامش اولسه‌یدی اوکا حیات اجتماعیه‌ده بیمارخانه‌دن باشقه بر موقع بولمق کوج اولوردی .

بو نقطهٔ نظردن حیاتده شاعر اولمایان آنجق آبداللردر . زیرا شاعریت، بر تهییج مخصوص ایله حساسیت وذکانك سویهٔ عادیه فوقنه صعودی دیمکدر. هر متأثر وهر متهییج اولان کیمسه‌نك، تهیجاتی دوام ایتدیکی مدتجه ، روحنه بر طاقم یکی یکی تحسسات، دماغنه یکی یکی افکار آقار. واونده نه‌قدر تأثرات وتهیجات سریع ، نه‌قدر شدید، نه‌قدر تیقظه مساعد ایسه اوقدرده قابلیت شعریه چوق دیمکدر. لکن بو کافی دکلدر. بر آدم کندی کندینه دوشونیر، کندی کندینه مافوق العادیاتی یاشایه بیلیر ، تهیجاتی غایت شدید ، غایت واسع اولور ، شاعر اولماز. شاعریت آنجق بزه کوره تعین ایدر بر کیفیتدر . شاعر بزه تحسساتنی ، تأثراتنی نقل ایده‌بیلملیدر که بز اوکا شاعر دییه‌لم .. کندیسنده قالدقجه شعر ناتمام اولور.

مسئله بو حاله کلدکدنصکره شاعریت کیفیتی آزچوق کوجله‌شیر، زیرا بو مشوش ، ضروری بر طاقم قابلیاته احتیاج کوستریر.

بو شرائطدن بری تأثرات وتهیجاتك غایت شدید اولمه‌سیدر. اکر بویله اولمازسه شاعر خارجاً اظهار وافاده ایتمك مجبوریتنی حس ایتمز. فضلهٔ تحسسات غایت واضح اولملیدر ، که بالاخره آکلاشیله‌جق خطوط ایله کوستریله بیلمش اولسون .

حالبوکه بو ، غایت مشکل بر ایشدر. انسان آن هیجاننده تأثرات وتحسساتنی کلام ایله نقل ایده‌جك یرده لسان طبیعی ایله ، اوضاع وحرکات ایله نقل ایدر . بو دقیقه‌لرده کندینه مالك دکلدر که ، تحت تأثیرنده بولندیغی هیجاندن باشقه برشیئی دوشونه بیلسون، اوکا کوره حرکت ایتسون . فی‌الحقیقه بعض کیمسه‌لر واردر، بر تهیجك دست رعشه آورنده زبون قالمقله برابر ، بر مضاعفیت شخصیه‌نك صاحبی اولملرینه

بناءً ، حسلرینك ، تأثرلرینك نه اولدیغنی ، نه‌قدر وسعت و شدته مالك بولندیغنی نه تعیین ایده‌بیلیرلر ، نه‌ده یازه‌بیلیرلر. بورژه‌یه « صنعتکار اولمق ایچون حس ایتمه‌مك ضروری ایمش » سوزینی سویله‌تن بو حالت روحیه‌در .

« صنعتکار اولمق ایچون حس ایتمه‌مك ضروری ایمش » سوزی قسماً طوغری ، قسماً‌ده یا کلشدر .

طوغریدر ، چونکه انسان شدید بر تأثرك زبونی اولدیغی زمان حسلرینی طوغریلقله ، وضوحله افاده ایده‌مز . فرضا پدرکز وفات ایتمشدر : بو سزی ازییور ، قیرییور ، اولدیرییور . دیمك‌که شو حال بر چوق هیجانات الیمه ، اضطرابات شدیده الهام ایدییور . سز بونلری اودقیقه‌لرده آیری بر « منثوره » حالنه وضع ایتمکه قالقارسه‌کز یاکیلیرسکز . چونکه او شدت و حرارتی کلمه‌لره توديع ایده‌مه‌مك کبی بر ضعفك زبونی یازه‌مازسکز ، کوستره‌مزسکز ، او حالده نه‌یاپمالی؟ ایی یازه‌بیلمك ایچون حال سکونی بکله‌ملیدر . شاعر ، آنجق ماضی‌یه رجوع ایله ، خاطراتی ایقاظ ایله افادهٔ تهیجاته موفق اولور . بو بذاته تحسسات دکل ، صدای تحسساتدر . بونك ایچونده کچیردیکی شو حالات حافظه‌سنده زنده بولنملی ، حقیقةً جانلی بر تأثیری افاده ایدر کبی کورونملیدر . حالبوکه ماضی‌یی حافظه‌ده بر حیات بولمق قدر کوچ برشی یوقدر . انسان شویله بر دوشوندیکی زمان ماضی‌یه عائد پك چوق شیلری خاطرلایه‌بیلیر . فقط وقایعك تحدثی آننده‌کی هیجانی تمامیله یکیدن طویمق ، باشقه‌لرینه‌ده احساس وافهام ایتمك قولایلقله وجوده کله‌مز . وقتا که قلمی اله آلیرز ، اوچ سنه ، درت سنه اول طویدیغمز بر حسی افاده‌یه قالقارز ، هر حسك اریدیکنی ، سوندیکنی ، قاچدیغنی کورورز .

اشکال وجهیه‌یی‌ده ضبط ایتمکده، نقل ایتمکده بویله بر کوچلك موجوددر. دوستلرمزدن برینك سیماسی نظرلرمزك اوکنده دائما طورر، لکن اونی کوسترمه‌یه، تعریف وتوصیفه قالقارسه‌ق تماميله کوستره‌مه‌یز، افاده‌ایده‌مه‌یز. نه‌قدر عزیز، قیمتدار اولولر واردر، که خاطره‌لری عمق قلبمزده برآجی شکلنده طوردیغی، یاشادیغی حالده سیمالرینك خطوط ظریفه‌لری دماغمزده سیلیك بر رؤیا کبی قالمشدر. بزه بعضاً، کوزل بر منظره‌دن، کوزل بر هیکلدن بحث ایدرلر. بوکلمه بزه کافی کبی کلیر. دماغمزده بزبونی طویارطویماز برشیلر یاشار کبی اولور، بر شیلر حس ایدرز، برشیلر آکلارز. لکن عیون روحیه ایله کوردیکمز بوحسی افاده ایتمك ایسته‌رسه‌ك.. شاعر وصنعتکار دکلسه‌ك برشی کوستره‌مه‌یز، برشی افاده ایده‌مه‌یز. یاخود اولجه نظر دقتمزی جلب ایتمش اولان برلوحه‌یی، برهیکلی طوغریدن طوغری‌یه قوپیه ایدرز.

زیرا بورادهحافظه مخیله‌یه غالب کلیوردیمکدر، تأثری، طویولمش برشیئی احساس و افاده ایده‌جك یرده حافظه‌کزك صوئوق، بی معنا مقلدلکنه تابع اولیورسکز. صنعت ایسه هیجاناتك مولودیدر، تقلیدك دکل...

دیمك براثر شعر، آنجق هیجانك خارجاً طانینه‌بیله‌جك خطوط ایله افاده‌سی، و نقل ایدیله‌جك قدر شدت تهیجی حاوی اولمه‌سی صورتیله تولد ایده‌بیلیور.

بونظریه طوغری ایسه ـ طوغری اولدیغنه هیچ شبهه یوقدر، علم احوال روحك تدقیقات اخیره‌سی بوکا شاهددر ـ شعر

ده‌نیلن شی صرف شخصی ، و معنویدر . او بزم بعض مناظر قارشوسنده ، بعض حکایاتك استماعنده ، بعض افکارك تفهمنده طویدیغمز هیجانك محصولیدر وبو حساسیتمزك درجه‌سنه ، ذکامزك شدتنه کوره قوت اعتباریله دکیشیور ، تبدل ایدییور .

بر شعرك قیمت حقیقیه‌سنی نه‌ایله اولچه بیلیرز ؟ مادامکه المزده بو دستور واردر ، بزم ایچون غایت قولای بر ایش دیمکدر .

بر شعرك قیمت حقیقیه‌سی صاحبنك حساسیت ومخیله‌سنك خصائصیله یاخود تأثیرینك نقل وافاده‌سنده‌کی قوت ونفوذ ایله اولچوله بیلیر .

مع‌مافیه حادثات ووقایع بو نتیجه‌یی جرح ایدر کبی کورونییور . بعض شاعرلر واردر ، که یکی یکی تحسساته ، یکی یکی افکاره ، غریب غریب هیجاناته مالکدرلر . اونلرك تحسساتی وتخیلاتی هم عصرلرینك پك چوق فوقنده‌در ؛ حتی اونلر کندن تماميله آیریدر . بونلر اکثریا طانیمه‌دن ، شهرته صعود ایتمه‌دن اولورلر . بونك ایچون شعرده موفقیت حسیات وافکاری تمثیل ایتمکده ، واونلری کندی شخصیتندن کچیردکدنصکره بر قاچ درجه یوکسلتمکده‌در .

لکن بوده طوغری دکلدر . اکر اویله اولسه‌یدی ناجی‌یی عثمانلیلرك اك بویوك شاعری تلقی ایتملیدی . غالب سکسان سنه صوکرا مزار نسیاندن سرتوقیر وتعظیمه یوکسلمه‌ملیدی .

حالبوکه بونلردن بری مرده‌زاد اولدی ، دیکری ایسه یاشایور ، یاشایه‌جقدر .

٣

شرائط حسیه وتأثریه — شعرك حس ایدلمه‌سی قارء ایله شاعرك روحی آره‌سنده‌كی مناقله‌دن ویا امتزاجدنمی عبارتدر ؟ اكر بویله تلقی ایده‌جك اولورسه‌ق و الهامه اعتقاد ایتمك مجبوریتنده قالیرز. حالبوكه شعر بر سعی شخصیدر . شاعر بونك نقطهٔ عزیمتی ، قارء ویا سامع ایسه نقطهٔ ورود ووصولنی تشكیل ایدر. اكر قارء ویاسامع كندیلكندن بر شیلر علاوه ایتمه‌یه‌جك اولورسه لاقید بر وضعیتده قالیركه شعری حس ایتمه‌یور دیمكدر . بعض اسكی یرلر واردر ، صو باشلری واردر ، بز اورالرده بولندیغمز زمان بر ذوق درونی ، بر ذوق روحی حس ایدرز . نیچین ؟ چونكه خرابه‌لر ناتمامدر ، اوزاق بر ماضی‌یی مخطردر. سینه‌لرنده بزم بیلمدیكمز ، كورمدیكمز بیكلرجه خاطرات مدفوندر ، بزبوتون بو شیلری دوشونیر ، شخصی تجربه‌مزله اونلره بر موجودیت ویرر ، بر حظ طویارز . صو باشلری‌ده بویله‌در . بر صو كلیور . نره‌دن كلدیكی ، نره‌یه كیتدیكی بزجه مجهولدر . بز منبعنده صافیت ، براقی ، سكون دوشونیرز . كیتدیكی یرك بر عمان عقور اولدیغنی تصور ایلرز . وبونك ایچون نشئه‌لنیرز ، روحمزده نوشین بر شی طویارز . زیرا بونلرده‌كی نیم مجهولیتی اتمام ایدییور ، چونكه بونلره بزدن ، شخصمزدن حسیات، افكار ، خیالات علاوه ایدییورز .

چوق سیاه بزی قورقوتیر ، چوق بیاض ایسه بزی یورار ، شعر بو ایكی اساسی بویادن اجتناب ایتملیدر ، كه مطلوب اولان

تاثیری حصوله کتیره بیلمسون . او نیم وضوح ایله ، نیم مبهمیتی حائز اولملیدر .

اون سکزنجی عصرده یاشایان معمارلردن «پیرانه‌زی» نك کزاب ایله باصلمش بر رسم قالبی واردر . بو بر کلیسانك داخلنی کوستریر ، فقط نظرده یالکز قبه ، ونه یره ، نه‌ده قبه‌یه مربوط اولمایان معلقده ستونلر موجوددر . و ستونلردن ایکیسنك اوزرینه تخته‌مسی بر شی کرلمش ... وبونك اوستنه یره باقار ، انسانی هر یرده تعقیب ایدر بر بشر باشی ترسیم ایدلمش ، بونك قدر اوچوروم حسنی ویرن هیچ بر شی یوقمش ، چونکه بونیم مبهمیت ایله نیم وضوح داخلنده بولنیور . وبزم شخصیتمزك سعینه وسیله اولیور .

شعرده مهیج اولمق ایچون بویله بر شیئی حائز اولملیدر . مظلم ، مبهمات ایله مالا مال بر شاعر حساسیت بشریه‌یی اهتزازه کتیره‌مز . عینیله پك آچیق ، تفاصیل وتفرعاتك الك خرده‌لریله مشغول بر اثرده بزی صیقار . بورژه‌نك « دیسیپل » نامنده‌کی اثری بونك بردلیلیدر . اوقویانلر الك کوچوك بر فکرك ، بر حسك علمی تحلیلاتنه وارنجه‌یه قدر هر شی اثرده موجود اولدیغی ایچون اسنه‌مکدن قورتیله‌مازلر . بونك ایچوندر ، که آثار صنعت استعارات و تشبیهاتك بویالرینه محتاجدر . بونلر قارئك ، تماشا کرك روحنی اوقشار ، زیرا اونك‌ده شخصیتنك حرکتنه سببیت ویرر ، زیرا اوکاده بر سعی کوستریر .

فقط بوده کافی دکلدر . بز شعردن درین بر ذوق آله بیلمك ایچون مؤثرینك ، مبدعنك ذکاسنه ، دهاسنه حیران اولملی‌یز . بوندن طولایی تقلید نام آثار صنعتده بر قیمته مالك اوله‌ماز ، زیرا

بز شاعری هردقیقه‌ده ، هرثانیه‌ده بزم نظرلرمز اوکنده بولندیرمق ایسترز .

بو حسی آثار تماشاده بوتون قوتیله طویارز. اوکمزده بر اویون اوینانیرکن دائما حقیقت ایله بزم آره‌مزده مبدعنك خیالی یاشار . اکر اویله اولماش اولسه‌یدی ، بوتون پییه‌سلر حقیقتك افادهٔ تامی بولنسه ایدی ذوق بدیعی یرینه ، حس نفرت طویار ایدك .

فقط شاعر ، بزی یوره‌جق صورتده شخصیتنی اظهارایتمه‌ملیدر. دائما کندن بحث ایدن آدم‌قدر مزعج برشی تصور اولنورمی ؟..

بیان ایدیلن شو مطالعاتدن شو نتیجه‌یه واصل اولورز : هیجان بدیعی طویه بیلمك ایچون انسانی اثرده بولملی‌یز ؛ بزم تقدیراتمز هپ اوکا توجه ایدیور ؛ وفکر حسن‌ده بوندن تولد ایله‌یور .

بونا قابل انکار وجرح برقاعده‌در . شخصیت صنعتکاری حائز اولمایان بر اثر هیچ برزمان قیمت شعریه‌یه مالك اوله‌ماز . غیر شخصیت صنعتده یوقدر .

یونان عتیقك غیرشخصی دینیلن صنعتی شخصیتسزدکل ، شخصیت قومیه‌یی حائزدر . بوراده قوم مؤثر ، مبدع مقامنه قائم اولمشدر .

خلاصه شاعر هرشیدن اول شخصی ، شعرده شخصیتیله مالامال اولملیدر .

لسانه شعر ۱] — بوتون لسانلرده شعر بر لسان خصوصی‌یه

۱] بوبحثده ذکر ایدیله‌جك اولان ، مجاز ، استعاره ، آهنك تقلیدی والا آخره مباحث ایچون معلومات ادبیه‌نك برنجی جلدینه مراجعت ایتملیدر .

مالکدر، که بو افادۀ عمومیه‌یه موسیقی آلود بر شی و لسان خصوصی‌یه دها زیاده آهنك ونظر فریبی ویره‌جك بر طرز ده‌در. لسانك شکلی قواعدینك صورت استعمالی متنوع و متخالف ایسه‌ده اك زیاده شایان دقت اولان شعرك طبیعت عمومیه‌سنه توافق ایتمکده بولنان بر وصف عمومیدر. بوتون اقوامده شعر انشانك مساعده ایده‌میه‌جکی بر طاقم تقدیم وتأخیرلره، تغیراته، مجازاته مساعده ایتمکده‌در؛ بوایسه بر حالت ذهنیۀ خصوصیه‌نك افاده‌سی اولمق اوزره آکلاتیلیر، آکلاشیلیر. موسیقی نصل لسان اصواتك صوك نقطۀ وسعتنه سوقی ایسه شعرده لسان اعتیادی واستمرارینك مالك اولدیغی بوتون وسائطله مبالغه‌یه سوقی وتهیجیدر. بو دستوری تحلیل ایتدیکمز زمان بری شاعره دیکری ده قارء ویا سامعه توجه ایتمك اوزره ایکی قسم سلسلۀ ملاحظات تولد ایدر.

برنجیسنی ترك ایده‌جکز، چونکه هیجان شاعر حقنده اولجه سرد ایدیلن مطالعاتی تماميله تکرار دیمکدر. هیجانك سامع ویا قارئه انتقالی آنجق شاعرك‌ده متهیج بولنمسنه متوقف اولدیغی قاعده‌سی برچوق دفعه‌لر سویله‌نمش‌در. شو حالده هیجانك نه‌درجه‌لرده انتقال ایتدیکی، وسائط وشرائط انتقالیه‌نك نه‌لردن عبارت اولدیغی قاعده‌سی قالییور، که اونلری ذکر ایده‌لم:

شکلك ویا رنکلرك رسمده یکنسق اولمه‌سی سرعتله تماشا کری یورار قاعده‌سی شعرده‌ده تطبیق اولنه‌بیلیر. بری ناصره‌نك الیاف عصبیه‌سنی دیکری‌ده سامعه‌نك الیاف عصبیه‌سنی یورار، تنوع اهتزازات ایسه حسن بدیعی ایچون ضروری بر قاعدۀ علم وظائف اعضادر.

بزم اعضای روحیه وذهنیه‌مز هرلحظه‌ده صرف ایدیله‌جك معین و محدود برر قوته مالكدرلر . اكر شعرك تمامیله انتقال هیجانی آرزو ایدیلیورسه سامع ویاقارئك ملكهٔ اخذیه‌سنی اولدن دوشونمك، اوكا كوره‌احضاراتده بولنمق مقتضیدر. معنالری آیری آیری تحلیل‌ایله چیقاریله‌جق صورتده یاپیلان مغلق جمله‌لرله قارء ویا سامع قارشو قارشویه بولنه‌جق اولورسه یازیلانك معنای شعریسنه نفوذ ایده‌مه‌مك بدبختلغنه اوغرار ذاتاً لسان دیمك برطاقم اشاراتك امتزاجیله فكرك افاده‌سی‌دیمك دكلدرده نه‌در؟ بناءً علیه براثر شعر وجوده كتیرلدیكی زمان لسان شعردن تفهمه مانع ویا بی‌فائده نه وارسه هپسنی اخراج ویاطی ایتمك ضروریدر. برماكنه‌ده آلات وادوات بربرینه چارپار ، قاریشیر ، وبو تماسلر تزاید ایدرسه مطلوب اولان فائدهٔ عملیه‌ده تناقص ایدر ، سعی روحی وذهنی ایچون‌ده مسئله عینیله‌در . اكر بز قوای ذهنیه و روحیه‌مزك درتده اوچنی كلمات و الفاظك تحلیلیله ، ویا استخراج معانیسیله اشغال ایده‌جك اولورسه‌ق هیجانات وافكار شعریه‌یی آكلامق ایچون بزه برچاریك قوت قالمش اولور . انسان بر طاغك لطافتندن ذوقیاب اولمه‌یه كیدركن هیچ كوزلرینی باغلارمی ؟.

قواعد ادبیه كتابلرینه عائد بولنان تفصیلاته كیریشمه‌مكله برابر بو خصوصده بر آز معلومات ویرمك ایچون اكثری احوالده اك اساسلی نقطهٔ فكری ، حسی ، هیجانی افاده‌بیله‌جك اك ایجازكار ، اك طنیندار ، اك حجمی آز كلماتی انتخاب ایتمك لازمدر سوزینی سویله‌یه‌بیلیرز . آهنك تقلیدینك حصوله كتیردیكی تأثیراتی بو مطالعه ایضاح ایده‌بیلیر . بوكبی كلمات فكره ، هیجانه معادل بزده تأثرات

اویاندیره‌رق اونلری بزده طوغریدن طوغری‌یه اویاندیررلر ، بزی فضلهٔ قوت صرفندن وقایه ایدرلر : بوتون دقتمزی فکر ویا هیجان اوزرنده توقیف ایدرلر .

اوت ، نظم شعری وجوده کتیرمز ؛ برچوق کیمسه‌لرك منظوم سوزلری واردرکه شعر ساحه‌سنه کیره‌مدیکی حالده منثور بر چوق آثار شعر مفهومی داخلنده بولنمقده‌در . عربك‌ده شعر وکلام موزون ومقفادرادعاسی اسکی بلاغت متخصصلرینك غربك تدقیقاتندن بی‌خبر بولنملرینه بناءً کتابلرمزده بر طوتان برتعریفدرکه شعر کلمه‌سنك اخذ ایتمش اولدیغی حرکت جدیده‌یی معنانی اولدیره‌مز . خطابت‌ده بعض نقاطده شعر ساحه‌سنه کیره‌بیلور فی الحقیقه خطابت حادثات ووقایعه استناد ایده‌رك عقله ومنطقله اقناع ایتمك صنعتیدر. مع مافیه خطیب کندی قناعتلرینه مربوط عقلك ومنطقك طوغرو اولدیغنه قانع هیجانکار بر وضعیتده بولنورسه سویلدکاری روح بشره هیجاناتك انتقالی قاعده‌سنه بناءً دها قولایلقله کیدر. دها زیاده نافذ اولور. «چیچه‌رون»«بوسوئه» میرابو کبی بیوك خطیبلرك خطبه‌لرنده موجود افاده‌ده‌کی قدرت خیالاتك علویتی ، آهنك لسان، صمیمیت هیجان الك بیوك شاعرلرك آثارینه رقابت ایده‌بیله‌جك درجه‌ده‌در. مع مافیه حکمت بدایعك نظر دقتدن دورطوتمیه‌جنی بر نقطهٔ تخالف موجوددر. شعرده هیجانك اهمیتی هرنه اولورسه اولسون شاعرده اویله برملکه واردرکه آنك یرینه هیچ بر شيء قائم اولاماز وخطیبك اوکا احتیاجی یوقدر : اوده مخیلهٔ مبدعه‌درکه خیالی حقیقته تبدیل ایدر . بوندن بشقه شعر درجات متفاوته‌ده اولمق اوزره علوم وفنون مثبته ساحه‌سنه قدر کیرر .

فنك قوانین عمومیه شکلنده جمع وتوحید ایتدیکی حادثاتك

کشفندن ، بر برینه ربطندن دها تأثیرلی نه‌واردر ؟ علم هیئت ، کیمیا ، حکمت ، تاریخ طبیعی ، میخانیك . بوتون مجادلهٔ حیاتده اعما قوتلره قارشو بشرك ایجاد ایتمش اولدیغی بوشیلر شعر ایچون قورومز منابع ، روح ایچون‌ده مولد هیجاناتدر . علوم و فنون ایله صنعت بحثنده ذکر ایدلدیکی وجهله بونقطه‌ده دوشونیله‌جك جهت شاعرك بونلرك حضورنده حس ایتدیکی هیجاناتی نقل ایتمه‌سی ، برمتفنن کبی حادثات حقیقیه‌یی عینیله کوسترمه‌یه قالقمامسیدر .

بو اسباب طولاییسیله رومانی‌ده شعر داخلنه آلمایه مجبورز . رومان طبایع وامزجه‌نك ابداعندن ، احتراصاتی تصویردن عبارتدر . بوندن تقریباً قرق اللی سنه اول رومان حقنده دیمدك سوز براقمازلردی . حتی اوروپاده بیله رومان عدم توجهه مظهردی ، اك بویوك منقدلر رومانلرك تدقیقیله اشتغالی کندیلری ایچون بر ذل عد ایدرلردی . فقط بو نقطهٔ نظر توجه عامه‌یه مظهریتنه مانع اوله‌مادی . چونکه انسانلرك حسنه ، صمیمیته پك بویوك احتیاجلری واردر . بالآخره کتابمزده روماندن بحث ایدیله‌جکی جهتله شمدیلك بوقدرله اکتفا ایدییور ، رومانك‌ده شعر داخلنده بولندیغنی ذکر ایدییورز .

شعرك شعبات سائرهٔ صنعته اسباب تفوقندن اك باشلیجه‌سی حدودنده‌کی بو وسعتدر ، آهنك ایله ، وزن ایله ، قافیه ایله اوموسیقی‌یه رقابت ایدر ، تصویرلریله ، ترسیماتیله عادتا باصره‌یه خطاب ایدن صنعتلرك وظیفه‌سنی کورور ، نظرمزده الوان و اشکالی جانلاندیرر . موسیقی استثنا ایدلدیکی تقدیرده حسیاتك افاده‌سی خصوصنده بوتون دیکر صنعتلری کچر ، حتی بونقطه‌ده آنات مختلفهٔ حسیه‌یی تحلیل ایده‌بیلمك ، کوسترمك اعتباریله موسیقیدن دها مؤثر برآلتدر . چونکه واسطه‌سی

اولان لسانله تحلیلات روحیه‌نك اینجه‌لكلرینه ، تفاصیل و تفرعاتنه نفوذ ایدر .

بوندن باشقه شعرك اك بویوك مزیتلرندن بری‌ده بلاواسطه ذكایه خطاب ایتمه‌سی ، طوغریدن طوغری‌یه فكری افاده ایله‌مه‌سیدر ، سائر صنعتلرده بوقوت یوقدر . یالكز براثر ، اثر شعری اوله‌بیلمك ایچون فكرلری‌ده حساسیتدن كچیرمه‌یه مجبوردر .

رسم‌ده ، هیكلتراشی‌ده فكری افاده ایدرلر . فقط ادا ایدیش طوغریدن طوغری‌یه دكلدر ، اونلر آنجق تداعیٔ افكار قانوننه مراجعتله بونی الده ایدرلر. طوغریدن طوغری‌یه ذكایه خطاب ایتمك ایسته‌دكلری زمان كندی حدودلرندن چیقارلر .

شعرده فكر ایله حس پك قولایلقله برله‌شیر . بوندن دیكرینه پك قولایلقله كچیلیر ، وبو امتزاجدن خارق‌العاده نتایج حصوله كلیر. بر شاعر ملكات خصوصیهٔ صنعتكارانه‌سنه فكرك علویتنی علاوه ایده‌جك اولورسه ایكی دفعه بویوك كورونیر . روحیٔ بغدادینك تركیب بندنده‌كی قوت فكر ایله حسی مزج ایتمه‌سندن طولاییدر . خلاصه فكرلرك‌ده برشعری واردر ، شعرك اونلری‌ده احاطه ایتدكله ساحه‌سی پك واسعدر .

انواع ادبیه

انواع ادبیه :— داستان — نشیده — تماشا —

۱

انواع ادبیه . — علی العموم شرق ادبیاتلرنده — یعنی عرب، عجم وتورك ادبیاتلرنده — محصولات قلمیه‌یی صرف شکله ویا موضوعه عائد فرقلردن دولایی مختلف برطاقم قسملره آییریرلر : نظم ویانثر ، غزل ، قصیده ، مرثیه ، مستزاد الخ ... کبی . کتابمزك برنجی جلدنده دور ودراز ایضاح ایدیلن بوتقسیمات شکلیه ، بوکونکی تلقیات علمیه‌یه کوره نظری و بدیعی برقیمتی حائز عد ایدیله‌میه‌جکی جهتله ، اونلره یالکز برقیمت تاریخیه اسناد اولونا بیلیر . غرب علما وبدیعیوننی حالا کمال شدتله اشغال ایده‌ن «انواع ادبیه Genres litteraires» مسئله‌سنك اوتصنیفات شکلیه ایله هیچ برمناسبتی یوقدر .

« ارسطو » زماننده‌ن بری غرب بدیعیونی محصولات ادبیه‌یی اوچ قسمه آییریرلر : « نشیده Lyrisme » ، « داستان Epopée » ، « تماشا Drame » . بونوعلردن هیسنك آیری آیری تقسیمات وتصنیفاتی وحتی اوتقسیماتك بیله ایکنجی درجه‌ده تقسیماتی موجود ایسه‌ده علمانك قبول ایتدیکی اساس خطلری بونلردن عبارتدر .

« ویقتور هوغو » ، رومانتیزم مسلك ادبیسنك تمل طاشی عد اولونان « قروموه‌ل » نامنده‌کی معروف اثرینك مقدمه‌سنده بشریتك تاریخ عمومی تکاملنی « ادوار ابتدائیه » ، ادوار قدیمه ، ادوار

جدیده» نامیله اوچ قسمه آییرارق ، ایلك دورك «نشیده»لری ، ایکنجی دورك «داستانلر»ی ، صوك دورك‌ده «تماشا»یی وجوده کتیردیکنی سویلر ؛ و بوصورتله انواع ادبیه‌نك عادتا برتاریخچه‌سنی یاپمق ایستر . «فردینان برونتیه‌ر» ، «ارنست بووه» کبی انواع ادبیه‌نك موجودیتنه قائل اولان متفکرینك مدعالری — داها قاریشیق وداها چوق دلائله مستند اولمغله برابر — همان همان بونقطهٔ نظره مشابهدر . بالخاصه «برونتیه‌ر» تکامل قانون عمومیسنی تاریخ ادبیاتده‌ده تطبیقه قالقشدیغی ایچون نوعلرك استقلال وتکاملی وتالی نوعلرك صورت تشکلی حقنده مفرط برطاقم نظریه‌لر سردندن چکنمز .

انواع ادبیه‌نك بر عضویت کبی موجودیتنه ، تکاملنه ، استقلالنه قائل اولانلره قارشی دیکر بر طاقم متفکرلر نوعلرك صرف بر اثر تجرید اولدیغنی ادعا ایده‌رلر ؛ ایتالیان بدیعیون حاضره‌سنك اك معروفی عد ایدیلن «بنه‌ده‌تتو غروس» انواع ادبیه مسئله‌سنك اك شدتلی علیهدارلرندندر . بوقدر ایلری کیتمه‌ین دیکر بر طاقم افکار معتدله اصحابی ایکی نظریه‌یی‌ده تألیف ایتمك ایسترلر : فی‌الحقیقه هیچ بر اثر یوقدر که یالکز برنشیده یاخود یالکز برداستان ماهیتنی حائز اولسون ؛ داستان طرزینه اك مکمل نمونه اولارق کوستریلن اثرلرده بیله اویله نقطه‌لر واردر که شاعر اوراده الهامنك اجباریله نشیده طرزینه میل ایتمش ، یعنی نشیده طرزیله تبلیغ ایدیلن برطاقم حسیات شخصیه ایله متحسس اولمشدر . کذلك ، مثلا تماشاده ، داستان ونشیده طرزلرینه نمونه اولاجق جهتلر نامتناهیدر : نوروه‌چ تماشانویس شهیری «ایبسه‌ن»ك اك صوك اثری اولان «بز ئولولر اویاناجغمز وقت» عنوانلی تماشاسی

باشدن آشاغی بر نشیدهٔ حسیه‌در ؛ ینه عین محرك داستان طرز وماهیتده یازلمش اثرلری‌ده پك چوقدر . ایشته بیكلرجه مثال ایله تأیید ایدیله بیله‌جك اولان بو جهتلر نظر اعتباره آلینیرسه ، انواع ادبیه مسئله‌سنه بر قیمت مطلقهٔ علمیه اسنادی قدر بوسبوتون رد و انكارینك‌ده معناسز اولدیغی و هر ایكی نقطهٔ نظری تألیف ایتمك ایجاب ایتدیكی آكلاشیلیر. بالخاصه تسهیل مطالعه خصوصنده بونك فوائدی پك آشكاردر : بوخصوصده واقع اوله‌جق هردرلوافكار مفرط برفردیت ادعاسنه میدان آچاركه بوتقدیرده هردرلو فكر تصنیفدن تجرد ایتمك ایجاب ایده‌ر . برفكر علمی‌یه مالك اولان هركس تحليلك لاتناهی تنوعاتنی قبول وعین‌زمانده تركیبك بساطت ولزومنی‌ده تسلیم ایله‌ر. تحلیل وتركیب ، حقیقتك یكدیكرینی تشریح واكمال ایده‌ن ایكی جبهه‌سیدر . شوحالده محصولات ادبیه‌یی الك عمومی برتصنیف اولمق اوزره « داستان » ، « نشیده » ، « تماشا » ناملریله اوچه آییرییورز .

٢

داستانه .— داستان عنوان عمومیسی آلتنده طوپلانان محصولات ادبیه‌نك موضوعی ، افعال قهرمانانه یعنی برشخص ویابرملتك فعالیت وسیعه وقسریه‌سنك تظاهر اتیدر . بوفعالیتلر، حركتلر ، غیرشخصی وتام برحكایه شكلنده نقل وتصویر اولونور . بر داستان اوقوندیغی زمان اونده صنعتكارك شخصیتی ، تأثرات ومحاكمات خصوصیه‌سی اصلا حس ایدلمز ؛ او ، نقل وتصویر ایتدیكی وقعه‌لره قارشی شخصاً لاقید قالمق مجبوریتنده‌در : ایشته داستانك غیر شخصی نقل وتصویر

اولونماسی بودیمکدر. « تام اولارق تصویرایدلمه‌سی » قیدینه کلنجه ، بوده صنعتکارك وقعه‌یی حقیقتده اولدیغی کبی متمادی برسلسلهٔ الواح حالنده عرض ایتمه‌سی ، واشیانك حقایقنی دکل ، آنجاق طرز رؤیتنی ده کیشدیرمه‌سیدر . بوایکی طبیعت اساسیه ، داستانی دیکر نوعلردن تفریق وتمییزه کفایت ایده‌ر . حالبوکه نشیده طرزنده محرر صرف کندی شخصیتنی ارائه ایلر ؛ تماشاده ایسه ، وقایعی سیر طبیعی وسرسریانه‌سنه کوره دکل، ایجابات صنعته کوره ، بعض‌برلرینی خذف وبعضیلرینی تعدیل ایله تصویر ایلر . غیر شخصیت ، داها دوغرو تعبیریله « شیئیت ، آفاقیت : objectivité » داستانك الك بویوك وصف فارقیدر .

داستانلر حقنده اجرای تدقیقات ایده‌ن متتبعلر اونلری مختلف نوعلره نظراً مختلف دورلره آییرییورلر . مثلا برقسم داستانلر واردرکه صرف برماهیت دینیه‌یی حائزدر ؛ اونده برطاقم اله والهه‌لرك افعال واحوالی دور ودراز تصویر ایدیلیر . بوکا الك اسکی والك کوزه‌ل برمثال اولمق اوزره هند ادبیات دینیه‌سنك ایلك محصوللرینی کوستره‌ره بیلیرلر : « وه‌دا » دینیلن واسکی هندلیلرك اعتقاداته ، اخلاق وعاداته عائد قوانین وتمایلاتنی احتوا ایده‌ن اثرلرله ینه هندلیلرك « ماهاباراتا »، « رامایانا »، «پورانا» عنوانلی آثار قدیمه‌لری کبی. بو اثرلر اوروپا علماسی طرفندن لایقیله تدقیق ایدلمش وحتی « ماهاباراتا » نك مشهور برهند شاعر قدیمی طرفندن یازلدیغی آکلاشلمشدر .

داستانلرك دیکر برقسمی آزچوق برماهیت دینیه‌یی حائز وفوق‌البشر افعال وحرکاتی مصور اولمغله برابر ، حیات مللده دائما

تصادف ایدیلن محاربات ومجادلاتك معکسیدر . شاعرلر یاخود برتك شاعر داهی ملی برقهرمانك دیللرده کزن مناقب ومفاخرینی آلوب کسوهٔ نظمه قویار . وجوده کلن بوکبی اثرلرله موضوع بحث اولان وقایع آراسنده عصرلرجه فاصله‌لر بولوندیغی تدقیقات اخیرهٔ نتیجه‌سنده ثبوت بولمشسه‌ده، بوحال ، ماهیت مسئله‌یی ده‌کیشدیره‌من. ملی برقهرمانك مطلقا براساس حقیقی‌یه ابتنا ایده‌ن مناقب ومفاخری نسلدن نسله انتقال ایده‌رك دیللرده دولاشیرکن دائما تزاید ایده‌ر ، ونهایت کسوهٔ نظمه کیردیکی زمان اك صوك شکل فوق‌البشریسیله تجلی ایده‌ر ؛ ادوار قدیمه‌ده ملی قهرمانلرك اکثریتله «نیم معبود» وصوك دورلرده‌ایسه «اعزه» میانه ادخال‌ایدیله‌سی اجتماعی وجدانك پك شایان دقت برتمایلنی کوستره بیلیر : خلق پرستش ایتدیکی قهرمانلرده کندی ملیتنك شخصیت معنویه‌سنی ، تجسمنی کورمکده واوکا پرستش ایده‌رکن عین‌زمانده کندینه پرستش ایتمکده‌در . داستانلرك غیر شخصی ، ملی اولماسی صرف بو اسبابه مبنیدر . معین برروحه ، مشترك برمفکوره‌یه‌مالك برجماعت، کندی معنویتنك تجسم مادیسی عد ایتمدیکی برمحصولی ملی‌داستان تلقی ایتمز .

یونان ادبیاتنك وجوده کتیردیکی اك‌مهم داستانلر، «اومیروس»ه اسناد ایدیلن « ایلیاد » و « اودیسه » نامنده ایکی اثردر . بوتون یونان ولاتین ادبیاتی اوزرنده پك‌ده‌رین وعمومی تأثیرات اجرا ایتمش اولان بوداستانلر بوتون لسانلره ترجمه ایدلمش ، شاعرلر اونلردن اقتباساتده بولونمشلردر . داستان حقنده داها واضح برفکر ویرمك ایچون «ایلیاد»ك موضوعنی بروجه آتی تلخیص ایدییورز :

« ایلیاد » یونان اوردوسنده حکمفرما اولان بر « طاعون » تصویریله باشلار : معبود « آپوللون » قرال « آغا ممنون » ه منفعلدر ؛ چونکه قرال بومعبودك راهبه‌لرندن برینی آلمشدر . « آغا ممنون » راهبه‌یی براقدقدن صوکرا بویوك قهرمان « آشیل » ك اسیره‌سی « بریزه‌تیس » ی آلیر ؛ بونك اوزرینه « آشیل » کمال انفعالندن حرب صحنه‌سنی ترك ایده‌رك چادیرینه چکیلیر . فقط بویونانلیلر ایچون باشقا بر آفتدر ؛ چونکه « آشیل » چکیلنجه دشمنلر هرکون یکی موفقیتلره مظهر اولمقده‌درلر ... تکرار حربه کیرمه‌سی ایچون « آشیل » ه ایدیلن رجالرك تأثیری اولماز ، فقط نهایت سلاحلرینی دوستی « پاتروقل » ه ویرمکه راضی اولور ، کندی یرینه اونی یوللار. هیهات که فلاکتلر اکسیله‌جك یرده آرتار : « پاتروقل » ترووالی « هه‌قتور » طرفندن قتل ایدیله‌رك سلاحلری دشمن النه دوشمشدر . آرتق بونك اوزرینه « آشیل » داها فضله صبر ایده‌مز ؛ میدان حربه آتیلیر ؛ برحمله‌ده « هه‌قتور » ی ئولدوردکدن صوکرا جسدینی برظفر آراباسنه باغلایارق شهرك اطرافنده کمال غضبله سوروکلر ، سوروکلر ... نهایت اختیار « پریپام » ك آتشین کوز یاشلری قارشیسنده متأثر اولان جسدی اوکا ویرمك علو جنابی کوسته‌ریر !

ادبیات بشریه‌نك اك بدیع محصولی عدایدیلن بوشاه اثرده تصویرات تمامیله یکی وجانلیدر ؛ قدرت افاده بوندن داها بلیغ اولارق کوستریله‌مز . بالخاصه بعض صحنه‌لر ، طاعون فلاکتی ، هه‌قتورك زوجه‌سی آندروماقه تصادفی کبی صحنه‌لر هراعتبار ایله امثالسزدر .

داستانلرك اوچنجی بر نوعی‌ده ، مشهور لاتین شاعری «ویرژیل»‌ك «ئه‌نه‌ييد» ی کبی ، اسکی داستانلری تقلیداً یازلمش اثرلردر که فرانسز ادبیاتنك همان اکثری داستانلری مثلا وولته‌رك «آنریياد» ی ، «شاتوبریيان» ك «شهیدلر» ی ، ویقتور هوغونك «افسانهٔ اعصار» ی بونوعدندر . ایتاليان شاعری «دانته» نك «الهی مضحکه» سی ، «آریيوست» ك ، «تاس» ك ، انکلیز شاعری «میلتون» ك بعض داستانی اثرلری‌ده بومیانده تعداد اولونا بیلیر . بونوع داستانلرك برنجی وایکنجی نوع داستانلرقدر حائز اهمیت اولمایاجغی بدیهیدر .

بشریتك ادبی تکاملنی تدقیق ایده‌ن بعض ارباب تدقیقه کوره «داستان» طرزی ، نسبتاً مؤخر بردور تکاملك محصولیدر. انکلیز حکیم شهیری «سپنسر» سوسیولوژی پره‌نسیبلری نامنده‌کی اثر معروفنده ، کندی اساسات تکاملیه‌سنه اتباع ایچون اشعار قدیمه‌ده داستانی عنصرلرك ده بولندیغنی سویلیورسه ده «نشیده» ماهیتنده اثرلرك ابتدا ظهوری و داستان طرزینك اونی تعقیب ایتمه‌سی داها طبیعیدر. حسیات بسیطه‌دن وحیات خارجیه‌نك علی‌العاده صفحاتندن باشلایارق عشق و احتراص کبی خودپرستانه حسلری احتوا ایده‌ن وحتی اساطیری ، دینی بر ماهیت آلان شرقیلری متعاقب ایکنجی بردوره کلیر. بشریت بودوره‌ده مختلف جداللر ، بحرانلر آراسنده مدینه‌لر ، ملیتلر تشکیلنه یعنی یکدیکرینه آز چوق یاقین فردلری طوپلایارق اونلره بر روح مشترك ویرمکه باشلار : ایشته داستانلر بوروح مشترکك افاده‌سیدر. بر جماعتك تقدیس و تعزیز ایتدیکی ، اطرافنه طوپلاندیغی بويوك آدملر یاخود مهم وقعه‌لر داستانلره موضوع تشکیل ایده‌ر . ایشته داستانلرك بر ماهیت دینیه وقهرمانانه‌یی حائز

اولماسی ، « داستان » طرزینك اصل اشتراکی ، تجمعی بر حیات کچیرەن قوملرده موجود بولونماسی بوندن ناشیدر . اعصار اولیەده تجمعی بر حیات کچیرەن تورکلرك بر طاقم داستانلر وجوده کتیردکلری محقق اولمغله برابر مع التأسف بزه اونلردن هیچ برشی قالمامشکبیدر.

داستان طرزی‌نك بو عمومی تلقیاتندن باشقا بزده کی خصوصی مدلولی حقنده معلومات مختصره ویره‌لم : « سرای ادبیاتی » نامی آلتنده طوپلادیغمز باقیلرك ، نفعیلرك ، ندیملرك ادبیاتنده « داستان » طرزی، حتی بونام آلتنده هیچ برشی موجود دکلدر. صرف محصولات شخصیه‌دن عبارت اولان ، ملتك حقیقی حیاتیله پك آز برابطه‌سی بولونان اوقلاسیق ادبیاتده غیر شخصی وملی بر محصول عد ایدیلن « داستان » طرزی نك موجود اولماماسی غایت طبیعیدر . اساساً یوقاریدن بری ویریلن تفصیلات لایقیله احاطه ایدیله‌جك اولورسه ، عربلرك « معلقات سبع » یله ، « شهنامهٔ فردوسی » یه بیله ، محدود عنوان علمیسیله، « داستان » اطلاق اولونامیاجغی آکلاشیلیر .

۳

نشیده .— داستان ناصل حیات خارجیه‌یی تمامیله غیرشخصی بر صورتده نقل وتصویر ایده‌رسه ، نشیده طرزی‌ده بالعکس حیات داخلیه‌نك صفحات مختلفه‌سنی تمامیله شخصی ، انفسی برصورتده تصویرواحساس ایلر . حیات خارجیه نشیده طرزنده هیچ برصورتله اهمال ایدلمز ، فقط داستاندن بوسبوتون فرقلی اولارق ، صنعتکار حیات خارجیه ایله تماسنك روحنده براقدیغی ایزلری آکلاتمغه چالیشیر . روح بشر خارجده‌کی شیلرله هرتماسنده نه‌کبی حسیاتك تولدیغی کورمشسه نشیده

طرزی ایشته اونلری آکلاتیر. بویله اولدیغی ایچون نشیده طرزی اڭ طبیعی واڭ اسکی بر شکل شعردر .

اقوام قدیمه و ابتدائیه‌نڭ محصولات ادبیه‌سی حقنده تدقیقات عمیقه‌ده بولونانلر ، اڭ اسکی نوع ادبی‌نڭ نشیده اولدیغنی اثبات ایچون برچوق دلائل سرد ایده‌رلر: بوحادثه برچوق عوامل روحیه‌نڭ تحت تأثیرنده وقوعه کلمکده‌در. ایلك انسانلر فوق‌العاده خودبیندر : اونلر هرشیدن اول کندی حسلرینی افاده ایتمك وبونڭ ایچونده لسانی بر واسطه مقامنده قوللانمق ایسترلر . برحسی تکرار ایده‌ن بر کلمه‌یی ، بر جمله‌یی مثلا تکرار ایتمك بیله اوکا برشکل بدیعی ، بر نشیده ماهیتی ویره‌بیلیر . رنکلر وکولکه‌لرله دولو رایحه‌دار طرحلر آراسنده دولاشان اوفاق بر چوجوق بهار و ضیا چیچکلرینی اممش زمردین بر کله‌بك یاقالادیغی زمان ، سه‌وینجنی « اوخ ، کوزه‌ل کله‌بك ! » سوزلریله افاده ایده‌ر . بو جمله بر شکل بدیعی‌یی حائز دکلدر ؛ فقط چوجوق فرط محظوظیتندن بو جمله‌یی منتظم فاصله‌لرله تکراره باشلار ، اوکا بر آهنك مخصوص ویریرسه ، سوزینه برشکل بدیعی اعطا ایتمش ، یعنی بر شرقی وجوده کتیرمش اولور . ایشته اقوام ابتدائیه‌نڭ سرور و الملرینی افاده ایده‌ن ایلك نشیده‌لر یعنی شرقیلر ، عمومیتله بو چوجوغککندن دها فرقلی عد اولوناماز . فقط ماهیت اساسیه اعتباریله اونشیده ایله اڭ متمدن برقومه منسوب برشاعرك بر منظومه‌سی آراسنده هیچ بر فرق یوقدر .

برحس وسیع و آهنکدارك موزون افاده‌سی دیمك اولان نشیده طرزی بشریتك تکامل عمومیسی ایله تکامل ایتمش ، کنیشله‌مشدر. یاواش یاواش حیات خارجیه‌نڭ صفحات خارجیه‌سی دکل ، حسیات

خود اندیشانه وغیراندیشانه بیله بو نوع ادبی نك ساحهٔ شموله کیرمشدر . بو کون حس طبیعت ، حس عشق ، فردی عشق ، عائله محبتی ، ملیت عشقی ، عشق الهی ، حسیات دینیه واخلاقیه ، خلاصه حیات داخلیه‌مزك نامتناهی صفحات وتحولاتی نشیده طرزیله افاده اولونمقده‌در . مافوق البشر بر قوتك زبون اراده‌سی اولدیغنی حس ایده‌ن اقوام قدیمه‌نك نشیده‌لرنده بالخاصه مناجاتلر پك چوقدر.

ایشته نشیده طرزی حقنده ویریلن بو معلومات ، اونك ناصل برمحیطده مظهر انکشاف اولابیله‌جکنی پك اعلا کوسته‌رییور : داستانلر ناصل حسیات فردیه‌نك غائب اولدیغی اشتراك حیات جاری یرلرده وجوده کلمشسه ، نشیده‌لره بالعکس انفراد حیاتك غالب کلدیکی ، حیات داخلیه‌نك وسعت وقیمت قازاندیغی زمان ودورلرده ترقی ایتمشدر . شرقده نشیده طرزینك بلکه هریردن اول وچوق پارلاق برصورتده ظهور ایتمه‌سی صرف بوندن ایلری کلمکده‌در . عجم ادبیاتی ایله عثمانلی ادبیاتنك اك بدیع آبده‌لری — حتی بلکه بوتون محصوللری — نشیده‌لردر . غزللر ، قصیده‌لر ، مناجاتلر ، نعتلر ، شرقیلر ، خلاصه بو ایکی ادبیاتك وجوده کتیردیکی منظوم ومنثور همان بالعموم آثار نشیده ماهیتنی کوستریر . تاریخ کتابلری کبی آفاقی وغیر شخصی برماهیتی حائز اولماسی ایجاب ایده‌ن محصولات ادبیه‌مزك بیله باشدن آشاغی برر نشیده طرزنده اولدیغی دوشونولورسه ، یوقاریکی مدعامزك صحتی میدانه چیقمش اولور . تاریخ ادبیاتمزك تدقیقیله پك ایی آکلاشیله‌جغی وجهله بزده نشیده طرزینك بوترقیسی غایت طبیعیدر .

٤

تماشا . — تماشا ، عین زمانده «داستان» طرزی کبی «خارجی ، آفاقی» ونشیده طرزی کبی «داخلی، انفسی» برماهیتی حائزدر. طبق داستانده اولدیغی کبی ، تماشاده‌ده حیات خارجیه تصویر وتمثیل ایدیلیر ؛ فقط او حیات عینیله تصویر ایدیله‌رك نظرلرمزه او کنده داها جانلاندیریلیر ، بعض وقعه‌لر خذف ، بعضیلری تسریع اولونارق داها مؤثر وذی حیات برشکله قونولور . اسکی زمانلرده تماشا نویسلری الڭ زیاده اشغال ایده‌ن مسائل ، احتراصات روحیه‌نك ارائه‌سیدی ؛ حیات خارجیه بونك ایچون برواسطه ، برچرچیوه ، علی العاده بر «ده‌قور» مثابه‌سنده استعمال ایدیلیردی . تماشانویس وقایع خارجیه‌یی طوپلار ، جمع وتکشیف ایده‌ر ، وحیاتدن آلدیغی اشخاصی بزه کوستریرکن ضمنی برصورتده کندیسنك اونلر حقنده‌کی حکملرینی ، تقدیراتنی‌ده آکلاتمش اونور : بز بر اثر تماشایی اوقودیغمز وقت اشخاصك طبیعی وضعیتلری آرقه‌سنده ، محرك طرز ارائه‌سندن ، اونلر حقنده‌کی نقطهٔ نظرلرینی اوکرنمش اولورز . ایشته بو اعتبار ایله تماشا داستان طرزندن آیریلیر .

بونوع ادبی‌یی داستان طرزنده آییران دیکر برجهت‌ده ، نشیده‌یه مهم بر موقع تخصیص ایتمه‌سیدر . برنشیده پرداز شعرلرنده صرف شخصیتنی ترنم ایده‌ر ؛ فقط تماشانویس صحنه‌یه چیقاردیغی ، یاشاتدیغی شخصیتلرك آرقاسنده صاقلانیر ؛ بویله اولدیغی حالده ینه تماشاده بر نشیده ماهیتی بولونور. چونکه او مختلف شخصیتلر مختلف وسیله‌لرله اظهار حسیات ایتمکه ، کندی تمایلات نفسیه‌لرینی کوسترمکه مجبوردرلر .

ایشته بو تفصیلاتدن پك ایی آ کلاشیلیور که تماشا طرزی نشیده و داستاندن آیرلمقله برابر ایکیسنه عائد عنصرلری‌ده نفسنده جمع ایدییور : یعنی نشیده‌یه خاص اولان شیلری طبق بر داستان کبی تصویر و نقل ایلیور . بناءً علیه اونك بو قاریشیق بنیه‌سنه باقارق ، تکامل ادبی‌نك مؤخر بر دوره‌سنده و دیکر ایکی نوعدن اپی صوکرا وجوده کلدیکنه حکم ایده‌بیلیرز . بر مملکتده تماشا وجوده کلمك ایچون اوراده رسم ، معماری ، تقلید ، حتی موسیقی و غنا تعمم ایتمش اولمالیدر : تماشا ، ایلك وطنی اولان یونان قدیمده ، بو ذکر ایتدیکمز عناصرله ممزوج اولارق بولونیوردی . فقط مسئله‌نك داها دوغروسی ، تماشا وجود بولمق ایچون دماغ بشرك مهم بر تکامله معروض قالماسی لازمدر : ابتدا حیات طبیعتله مشترك و اونك ایچنده لاقید و بی‌خبر بولونان موجودیت بشریه کندی وارلغنی ادراك ایتدکدن صوکرا ، ایکنجی دفعه ، فقط بو سفر یاپدیغندن خبردار اولارق ، کندی نفسندن ، موجودیتندن تجرد ایتمه‌لی وهیئت مجموعه‌یه قاریشابیلمه‌لیدر .

تماشا باشلیجه « هائله و مضحکه Tragédie tcomédie » نامیله ایکی‌یه آیریلور. فقط مختلف ادبیاتلرده بوایکی طرز آیری ایکی طرز شاعرانه حالنی آلامشدر. اسکیدن تماشاده مطلقا نظم استعمال ایدلمکده ایکن ، مؤخراً بو قاعده ده‌کیشمشدر : بر طاقم تماشا محررلری، پیه‌سلرنده حیاتی داها حقیقی برصورتده تصویر ایده‌بیلمك مقصدیله ، فکرلرینه نظراً حیات ایله مشابهتی ازاله ایده‌ن منظوم افاده‌یی قالدیرمشلردر . هائله‌لرده نظمدن قورتولمنی ابتدا اسپانیوللر تجربه ایتدیلرسه‌ده اسپانیانك الك مشهور تماشانویسی « لوب دووه‌غا »

اوکا صادق قالدی . مؤخراً «شکسپیر» داها ایلری کیتدی و پیه‌سلرنده نظم ایله نثری ممزوج اولارق قوللانمغه باشلادی . فرانسه‌ده منثور اثرلرك صحنهٔ تماشایه چیقماسی آنجق اون یدی عصرده اولمشدر . اون سکزنجی عصرده نثرك غلبه‌سی داها آرتمش ایسه‌ده ، اون دوقوزنجی عصرده هائله‌لرك داها زیاده منظوم ، مضحکه‌لرك ایسه داها زیاده منثور اولماسی عادتا بر تعامل حکمنی آلمشدر .

کچیردیکی متعاقب تکامل دوره‌لری اثناسنده هائله طرزی مختلف شکللر آلمشدر. اسکی یونانستانده هائله ، مختلف عنصرلردن مرکب جسیم بر محصول ترکیب طرزنده تلقی اولونیوردی که غایه‌سی اك بویوك تأثیر بدیعی‌یی تأمین ایتمك ایدی. بونك ایچون تاریخدن یاخود خلق آراسنده شایع افسانه‌لردن ماهیت قهرمانانه‌یی حائز بریسی آلینیور ، اونك اطرافنه وقعهٔ اصلیه ایله علاقه‌سی اولمایان بر طاقم صحنه‌لر ، وقعه‌لر ، موسیقیله ممزوج ترنملر ، تصویرلر ، حتی مصاحبات اخلاقیه و فلسفیه جمع و مزج اولونیوردی . یونانلیلر اصل وقعه‌یه اهمیت ویرمکده ایدیلر ؛ چونکه اونلر تیاترویه بر دفعه سیر ایتمك ایچون دکل ، کوزل بر موسیقی دیکله‌مك ، لطیف مناظر سیر ایتمك ، نفیس شعرلر ایشیتمك ، حتی برازده مسائل فکریه خصوصنده پرورده ایتدکلری ذوق مناقشه‌یی تطمین ایتمك مقصدیله کیدییورلردی .

اسپانیا و بالخاصه انکلتره‌ده هائله کوندن کونه حیات حقیقیه‌نك معکسی اولمق استعدادینی کوسترمشدر . بو اعتبار ایله هائله‌یی ترکیب ایده‌ن عناصر زنکینله‌شدی : اوراده یالکز بر تك وقعه یاخود بر قاچ وقعه دکل ، حیاتده اولدیغی کبی بوتون بر سلسلهٔ وقایع تمثیل ایدیلیوردی . بو نقطهٔ نظردن محررك یاشاتدیغی اشخاص عددی‌ده

چوغالدی ؛ اونلرك هپسی ، حیاتك ایجاباتنه كوره ، مختلف ماهیتلرده تصویر اولوندی. بعض اثرلرده بوتون بر دورهٔ تاریخیه‌نك تصویرینه تصادف اولونمقده‌در . بوتون بونلر هانله‌نك اسکی قواعد محدوده ومطلقه‌سنی قیردی و اوكا فیاض بر سربستی تأمین ایتدی .

فرانسه‌ده قلاسیق هانله تمامیله منطقی بر بنایه بكزر ؛ اونك تأثیرات بدیعیه‌سی، و برچوق یرلرده حیاتی وضوح وحقیقتله تصویر ایتدیكی انكار اولوناماز . فقط اونك اصل وصف فارقی ، هیچ بر وجهله خللدار اولمایان تسلسلی و مختلف صحنه‌لرك دائمی صورتده ایلرله‌مه‌سیدر . اونده دائما بر روح واردر : تا اثرك ابتداسنده حلی مطلوب بر مسئله اورتایه قونور ، وبوتون وقایع اوكا كوره ترتیب اولونور. وقعه‌یه یابانجی اولان بوتون تفصیلات حذف ایدیلیر . حتی اوقدر حذف ایدیلیركه برچوق یرلرده نشیده ایزلری بیله براقیلماز. تاریخدن یالكز بر چرچیوه و وقعهٔ اصلیه ایچون لازم تالی بعض شیلر آلینیر . بویله بر هانله‌ده بر طاقم قواعد معینه‌یه متابعت مجبوریتی پك بدیهیدر . قطعیت و وضوح منطقی‌یه مفتون اولان فرانسز روحنك تماشایه بویله بر شكل و ماهیت ویرمه‌سی غایت طبیعیدر .

بویله بر تماشا فرانسز روحنه نه قدر تطابق ایده‌رسه ایتسون ، حیاتك و حقیقتك آنجاق ناقص ، سطحی و رنكسز بر تصویری اولاجغی بدیهیدر . ایشته بو قلاسیق تماشایه قارشی رومانتیكلر اون دوقوزنجی عصر ظرفنده برعكس العمل یاپارق او محذورلری ازاله ایتمك ایسته‌دیلرسه‌ده تماماً موفق اولامادیلر. رومانتیك تماشا شاعرلری ابتدا قاعده‌لری ، حدودلری ییقارق او سربست ساحه‌یه نشیده ، تاریخ و فلسفه‌دن استنباط ایدلمش عمومی و محتشم بر بنا قورمق

ایستدیلر . اونلرك تماشاسی « هرشیئی عین زمانده هر صفحه‌سندن کوسترمك » ایسته‌ین معظم بر محصول ترکیب اوله‌جقدی ؛ فقط بو چوق مشکل حتی امکانسز بر شیدی : بناءً علیه اوشاعرلردن هر بری کندی کیف وهوسنه کوره بریول طوتدی: کیمیسی اسکی هائله‌جیلك یولنده دوامی معقول کوردی . کیمیسی « مه‌لودرام » طرزینه دوکولدی، کیمیسی تاریخی پیه‌سلر، کیمیسی‌ده فلسفی دراملر یازدی. رومانتیکلر اسکی اعصاردیده شکل تماشایی ییقارق مساعد بر زمین حاضرلادیلر و او زمین اوزرینه « الکساندر دومافیس » ك منثور، حقیقی ، اجتماعی دراملری قائم اولدی .

مضحکه طرزینك مختلف زمان ومکانلرده‌کی تظاهراتی اوزون اوزون ایضاح ایده‌جك دکلز . بو خصوصده‌ده بر چوق تخالفات وجوده کلشسه‌ده ، بو ، مختلف مملکتلرده همان عین صورتله تجلی ایتمشدر . بوکون بوتون ادبیاتلرده نمونه‌لرینه تصادف ایدیله‌بیله‌جك بعض عمومی مضحکه انموذجلری موجوددر . عاداتی ، طبایع خصوصیه‌یی ارائه ایده‌ن ، حتی بر طاقم مسائل اجتماعیه‌یی موضوع بحث ایده‌رك اونلره برر صورت حل بولان پیه‌سلر هر ادبیاتده موجوددر . بوکون قومه‌دیلرده اسکیدن اولدیغی کبی مضحکهٔ عادات و کلمات دکل ، حیاتك مضحکه‌لری موضوع بحث اولمقده‌در. اجتماعی پیه‌سلر هرکون داها متزاید بر مبذولیتله ساحهٔ ادبیاته چیقیور .

ادبیاتمزده اك متروك قالان برنوع ادبی مع التأسف تماشادر. اسکی طرز حیات و معاشرتمز ، تکامل ادبیمزك ماهیتی اوکا مانع اولمش و ادبامز عصرلرجه بویله بر شیئك موجودیتندن غافل یاشامشدر . شناسی ایله باشلایان دور تجددن صوکرا نامق کمال ، ضیا پاشا ،

اکرم بك و بالخاصه عبدالحق حامد بك کبی اعاظم ادبا بو وادیده‌ده صرف مساعی ایله‌دیلر. تاریخ ادبیات درسلرینه عائد اولان بو مسئله‌یی بالطبع موضوع بحث ایتمه‌مکله برابر، خاتمهٔ مقال اولارق، مملکتمزده حالا ادبی و مدنی بر تماشا وجوده کله‌مدیکنی کمال تأسفله یاد ایده‌جکسز !

ختام

مأخذلر

فلسفهٔ صنعت Thilosophie de l'at : تن . — حكمت بدایع L'esthé
tique : وه‌دون . — معنای صنعت Le sens de l'art : غولیه . بدیع
حاضر مسائلی Les prollèmes de lesthésiqrecon temparine
— . ژورژهوشالوس : S'sveres esshésique تتبعات بدیعیه — . كيو
صنعتده دها اوزرینه تجربهٔ قلبیه Esoeris rur le Senie derns l'art :
غابریه‌ل سه‌آی . — اجتماعی نقطهٔ نظردن صنعت : l'ars an point de
une seoiaelogique : كيو . — بدایعه مدخل Introdnctiona l'éstheti
epe : درلر .

فهرست

تعریفمزه اول

صنعت نه‌در ؟

ذوق نه‌در ؟

حسن نه‌در ؟

تقلید مسئله‌سی

صنعت وتاریخ

صنعتك وظیفهٔ اجتماعیه‌سی

صحيفه

اخلاق و صنعت

صنعتده تنقيد

دها

شعر

3 1761 04239 0419